

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלשים ושנים

היכל
ששי

לקוטי תורה
תורת שמואל

שער שלשים ושנים

ספר תרל"ד

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שמואל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"י

הועתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושמונה לבריאה
שנת הקהל

**LIKKUTEI TORAH
TORAS SHMUEL
SEFER HAMAMORIM — 5634**

Published and Copyrighted by
"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. 11213
Tel. (718) 493-9250 • (718) 774-4000
Printed in the U.S.A.
5748 • 1988

The Library of Congress has Cataloged This Series as Follows:

Schneersohn, Samuel, 1834-1882

(Likkutei Torah, Torat Shemu'el) — Sefer 5634

(Sifriy. Otsar ha-Hasidim—Lyubavitch) (Kovets shalsholet ha-or; hekhhal 6, sha'ar 32)
Hebrew

Title on t.p. verso: Likkutei Torah, Toras Shmuel — Sefer 5634.

Includes bibliographical references and indexes.

Contents: 5634

1. Hasidism--Sermons. 2. Sermons, Jewish. 3. Sermons, Hebrew.

I. Title. II. Title: Torat Shemu'el. III. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim,
Lyubavitch. IV. Series: Kovets shalsholet ha-or; hekhhal 6, sha'ar 32.

BM198. S3358 1988 (Hebr.)

ISBN 0-8266-5634-x

Library of Congress Catalog Card # 80-456447

נדפס בדפוס
שמחה ובנו גרשון גלוקאוו
BOOKMART PRESS, INC.
N. BERGEN, N.J. 07047

נסדר בדפוס "עמפיינער פרעסס"
ע"י מרדכי ליב בן פיגא
EMPIRE PRESS
550 EMPIRE BLVD. • BROOKLYN, N.Y. • (718) 756-1473

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, מדפיסים אנו בזה את ספר המאמרים תרל"ד, אשר לכ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע.¹

ספר זה כולל המאמרים שאמרו במשך שנת תרל"ד (מש"פ בראשית עד סוף תשרי תרל"ה²), ונדפסו כעת בפעם הראשונה, מ"ביכל" אשר רובו הוא גוף כתבי-יד קודש של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, ושאר המאמרים שבו נכתבו ע"י מעתיק וניתוספו עליהם הגהות בגוכי"ק.³

בתחילת הספר הוספנו: (א) מפתח המאמרים. (ב) צילומים מגוף כתבי-יד קודש של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע. בסוף הספר הוספנו: (ג) מאמרים נוספים משנת תרל"ד — „הנחות", אשר לא מופיעים בביכל גוכי"ק הנ"ל.⁴

בשולי הגליון באו מראי מקומות וציונים — נערכו ע"י הרה"ת ר' אלי שי מטוסוב.

מערכת „אוצר החסידים"

י"ג ניסן שנת הקהל,
שנת תשמח (תהא שנת חירות משיח)
ברוקלין, נ. י.

- (1) בהמשך לסדרת ספרי מאמרי כ"ק אדמו"ר מהר"ש שנדפסו מכבר, והם ספרי המאמרים: (א) תרכ"ו, (ב) תרכ"ז, (ג) תרכ"ח, (ד) תרכ"ט, (ה) תר"ל, (ו) המשך והחרים-תרל"א, (ז) תרל"ו (בי חלקים), (ח) המשך וככה-תרל"ו, (ט) המשך חיים אדם לברך-תרל"ח, י) המשך זאת חנוכת המזבח, מצה זו, יונתי — תר"ס, וכמו ספרים הקודמים — הנה גם ספר זה נכנס בשורת הספרים, לקוטי תורה, תורת שמואל, והוא שער השלשים ושנים [ראה בה"פתח דבר" מכ"ק אדמו"ר שליט"א להמשך והחרים-תרל"א ע' 8-9].
- (2) כו נמצא כמה פעמים שצרפו הנשיאים מאמרי ר"ה-שמחית למאמרי שנה שלפני. ראה בזה בה"פתח דבר" מכ"ק אדמו"ר שליט"א לסה"מ תרכ"ו.
- (3) ביכל זה מסומן בספריית כ"ק אדמו"ר שליט"א במס' 1087.
- (4) ראה גם „רשימת מאמרי דא"ח" בעריכת כ"ק אדמו"ר שליט"א (נדפסה ב.ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש — קה"ת, תש"ז, והוצאה שני עם הוספות — קה"ת תשמ"א) ברשימת מאמרי שנת תרל"ד.
- (5) נלקטו מביכלאך מעתיקים שונים, ולע"ע לא ידוע ע"י מי נרשמו הנחות אלו.
- (6) ראה גם להלן ע' נג וע' קצב.

מפתח המאמרים

עמוד	זמן אמירתו*	ד"ה
א	בראשית	בראשית ברא
ה		וייצר ה' אלקים
ה	נח	אלה תולדות נח
	חתונת בנו רד"א נ"ע,	להבין כו' משמח חתן וכלה
יג	חדש חשוון	
טז		אשר ברא
יז		מהרה ישמע
כד		מהרה ישמע
כז		והוא כחתן
		איתא במדרש תהלים כשביקש מיכאל
כט		כו' לא תבשל גדי
לא		ת"ר כיצד מרקדין
לו		כי הנה יוצר הרים
מ		צאינה וראינה
מז	וירא	כי ידעתי
	בר מצוה של בנו	איתא במדרש תהלים כו'
נג	אדמו"ר מהורש"ב נ"ע	קיימו מצות תפילין
נו	חיי שרה	יפה שעה
סא	תולדות	ויעתק משם
סו	ויצא	והאבן הזאת
עא	וישלח	ביאור על מאמר ויעתק
עו	י"ט כסלו	ברוך שעשה נסים
עו	וישב	ויוסף הורד
פא	מקץ שבת חנוכה	מאי מברך
פו	ויגש	ויגש אליו יהודה
צא	ויחי	ויחי יעקב
צז	שמות	ויאמר גו' מי שם פה
קג		קיצור להנ"ל

* חלק מזמני אמירת המאמרים שברשימה זו, לא נמצאים להלן בפנים הספר. ונעתקו כאן מרשימת מאמרי תרל"ד שבקונטרס, רשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר מהר"ש.

מפתח

עמוד	זמן אמירתו	ד"ה
קד	וארא	וידבר גוי' וארא
קח		קיצור להנ"ל
קט	בא	החדש הזה
קטז		קיצור להנ"ל
קטז	בשלח	בגמרא כו' כד הוינא זוטרי
קכא		קיצור להנ"ל [וה' הולך לפניהם]
קכב	יחרו	וידבר גוי' אנכי
קכו		קיצור להנ"ל
קכז	משפטים פ' שקלים	זה יתנו
קלא		קיצור להנ"ל
קלב	תרומה	וזאת התרומה
קלו	תצוה פ' זכור	זכור כו' עמלק
קמ	תשא	ויאמר גוי' פסל לך
קמד	ויק"פ	ויקהל משה
קמט	ויקרא	וסמך ידו
קנג		ולכש הכהן
קנד	שבת הגדול	מצה זו
קס	חג הפסח	אני ישנה
קצב	חג הפסח	יהודה בן תימא
קצח	(תזו"מ)	השמים כסאי
קצט	אחו"ק	כה"ג משמש בשמונה
רד	אמור	כשמן הטוב
רה	במדבר	להביך כו' שבמספר שבטי ישראל
		בשעה שהקדימו [ומזמור שיר
		ליום השבת]
ריד	חג השבועות	קיצור להנ"ל
ריט		קרוב ה'
רכ	נשא	וידבר גוי' בהעלותך
רכו	בהעלותך	ואולם חי אני
רלט	שלח	חביבין ישראל
רמה	קרח	והי' שארית יעקב
רסא	חז"ב	קיצור להנ"ל
רסד		מי יתן טהור מטמא
רסט	פנחס	ומעתה כו' בשכמל"ו
עדר	מטו"מ	היתה כאלמנה
רפ	דברים	

מפתח

עמוד	זמן אמירתו	ד"ה
רפד	ואתחנן	ואתחנן
רצ	עקב	והי' עקב
רצד	שופטים	המאריך באחד
רצט	תצא	כי בועליך עושיך
דש	תבא	אני לדודי
שח	נצו"י	תקעו בחודש
שיז	ר"ה תרל"ה	יו"ט של ר"ה
שיט	ר"ה	וירא והנה איל
שכד	שבת שובה	כי עמך הסליחה
של	שבת שובה	מי א-ל כמוך
שלט		בורא ניב שפתים
שלט	חג הסוכות	העושה סוכתו

הוספות

הנחות

שנג	חג השבועות	כי תרכב
שס	חו"ב	והי' שארית
שע	שופטים	מים רבים
שעח	שמע"צ תרל"ה	טוב לחסות
שפד	שמע"צ תרל"ה	טוב לחסות
שפט	שמזד"ת תרל"ה	צאינה וראינה

כ"ב

ציון ארצות במה נעזר בעזר אנה בעטרה אעטרה
אז מאו בוא ממנו לבוא אמת אב ואבא בוא
ממנו ג' ע' . ארץ ע' העולם כעם אמן .
ופש' ע' פה . ואפ' הוא כפי מורה נבוכ
אז משה מרשה פ' ואב' מ' מרשה מארסה
כהלכה ע' פה ופש' ע' ע' מ' . והעלה ע' ע' כ"ב
זהו ציון ארצות זה והוא בעטרה אעטרה אז מאו
בוא ממנו . וק' יהו פ' ציון זהו פ' וציון .
ואהו' ופ' אפ' ארמון . והע' אב' ב' ע' ע' ע' ע' ע' ע' ע'
ע' אב' א' מרשה הוא ז' . ורשה . והוא
אז ע' הע' ע' ע' אלוה תורה ארצות ורשה הוא
ע' . ואיך אונה כ' מרשה נהלת יעקב אשכנז
שהמורה היא בקת' וחטה . וגם כ' הוא אג
מכריכ' בקת' אשה נתן אג . וחתימים עת'
המורה שטעף אז המורה בקת' עת' . עט'
המת' אונה בעט' הירוש' טבא בקת' קב
ע' אז יהו' הגור' . ובאר' קס' בקב
שאם הת' אז ג' במורה תצו קט' .
(וכו')

פקסימיליא מגוכי'ק אדמו"ר מהר"ש
[שורות האחרונות הם בכתי' מעתיק]
— נדפס להלן ע' מ —

פקסימיליות

בשר זכר וכו'

והאב/האב/האב אשר שנת לרוב יתבית אלו, והבן אומר והאב/האב/האב זה האב בן
 אב/בשר זכר או יתבית הרוב בתכונת והגרי בשרית
 כן באב יתבית הרוב הכל יבוע אומ כי את ה'
 ופאו/כך באב זה הרוב בתכונת או הסו/כל אפי, והרוב/אלה על בשרית
 שם אבם אלמנה תכונת כל אפי, עם יבוע אפי, מאז הפועל אלו/אנא/ת
 בתכונת הפועל הית על תכונת אלו/ג, וכו' פרה בגיב' תינה ביה עב' ופאו/כ
 ומה אומר תנה תכונת באומות או יתבית אפי, כל באב/כל ואם כל אלו
 זה אומר בשרית בשרית כל באב כל הכל יבוע אומ תינה תכונת אלו/ת
 אם יתבית הרוב בתכונת אפי/על אלו/גדל גפ' תפ' אלו/והיא תי, והכל/סו/ת
 בתב' תבנה עמאל נהרע מ' בתכונת אלו יתבית בתכונת וסו/ת אומר עב' עליו באב
 יתבית הרוב, נק' כו' נק' כל באב נשע אלו/גדל גפ' תפ' בתכונת בשרית.
 והבן/זה כל נאמר בקב' אלו והלכין אלו (נשע) ומה אומר עלול הפל האב
 עלול אפי (תמנה) אלו, (א' תיב) עלול בקר האב, והלכין ביה/עלול
 אבול עלול ב' ופ', באב אפי נשאו תנה סו/בשאות כל אלו/ת אפי/תמנה
 אלו, ופ' אלו נשאו תנה סו/בשאות אלו/ת אפי/תמנה, ופ' אלו/תמנה
 אלו/תמנה, והבן/אלה/עלול/תמנה וסו/תמנה עט' א' ב' אלו/תמנה עט' ופ' אלו/תמנה
 ביה כל אלו/תמנה ב' אלו/תמנה כול עב' באב/תמנה א' אלו/תמנה תפ' זה
 סו/תמנה בתכונת אפי/תמנה, ופ' אלו/תמנה כול סו/תמנה ופ' אלו/תמנה
 והלכין אלו/תמנה סו/תמנה תפ' אלו/תמנה בתכונת אפי/תמנה ופ' אלו/תמנה
 עב' אלו/תמנה תפ' אלו/תמנה אלו/תמנה תפ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה
 הרב אפי הוא תמנה ע' תפ' בתכונת אפי/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה
 בתכונת אפי/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה
 אינה ע' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה
 אלו/תמנה אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה
 אלו/תמנה אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה ופ' אלו/תמנה

פקסימיליות

אזכור אחרונה ידועה (במחצית האחרונה של המאה ה-17) שבה נאמר כי יש להבין את המילה 'קמה' כמורה על 'קמה' (הוא) ולא כמורה על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

במקום אחר נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

הוא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן. וכן נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן. וכן נאמר כי המילה 'קמה' היא מורה על 'קמה' (הוא) ולא על 'קמה' (היא) כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

(אם היה זהו) כדלעיל, כי כפי שפירש רמב"ם ורמב"ן.

בראשית י ברא אלקי את השמים ואת הארץ, והפי' הפשוט שתחלת בריאת העולם הי' השמים והארץ, ואת השמים כולל כל צבא השמים ואת הארץ כולל כל מה שבארץ, כמארז"ל במד"ר⁶, אך אם הי' הכוונה על פי' זה הפשוט לבד הי' צ"ל בראשית ברוא אלקי את העולם ברא שמים וארץ ואז הי' תיבת בראשית דבוקה לתי' ברוא, או הי' אומר בתחלה ברא אלקי את השמים ואת הארץ וכמ"ש באברהם עד המקום אשר הי' שם אהלה בתחלה בפ' לך י"ג ג', ובשבטי' נא' ג"כ על דבר הכסף השב באמתחותינו בתחילה, וכת"י ירד ירדנו בתחלה לשבר אוכל בפ' מקץ מ"ג י"ח כ', ונמצא כי לשון הכתוב לומר על ההקדם לשון תחלה ומפני מה נא' כאן בראשית ברא. אלא הכוונה י"ל שקודם כל יצירת הנבראי' פרטי' מספר התהוות האצי'. וזהו אומרו בראשית היינו בחי' חכ' כמ"שי וירא ראשית לו, ראשית חכמה. ואומרו בראשית היינו ב' ראשית' חכ' עילאה וחכ' תתאה, והיינו בחי' חכ' תתאה כמו שהיתה כלולה תחלה בחכ' עילאה, וכמ"ש במ"א בד"ה שה"ש, ד"ז, וכמו אות א' יו"ד בראש ויו"ד בסוף והקו המחברם⁷, וכמו האותיות הכלול' בשכל, וע' שגין דדוד כמו שהיו כאלף שגין דאדה"ר⁸, והמדה כמו שהיא כלולה בשכל עדיין, שזהו כמו אות יו"ד שהמילוי שלה הוא ו"ד שעולים ג"כ יו"ד שרומזים למדות ודבור. ואמר אח"כ את השמים ואת הארץ היינו כי שמים הוא בחי' אש ומימי' רומזי' לבחי' מדות עליונות דאצי', והארץ היא בחי' המל"ט⁹ היינו בחי' חכ' תתאה כמו שהיא בפ"ע בלתי כלולה בח"ע כו'. ונמצא פי' הכתוב בראשית ברא כו' שגם כל בחי' הע"ס ברא אלקי כו', והיינו כמו שביאר אאזמו"ר בד"ה את שבתותי תשמרו"י בפ"י והחכ' מאין תמצא¹⁰ שז"ע בריאה יש מאין, וזהו מה שאנו אומרים בורא

-
(1) הוא ד"ה בראשית תר"ל (סה"מ תר"ל בתחילתו).
ובתוס' הגהות: בד"ה בראשית תרין (סה"מ תרמ"ז-תרין ע' שכד). תרניה (סה"מ תרניה ע' י). תשיב (סה"מ תשיב ע' 43).	(6) סה"מ תרכ"ז ע' רמא ואילך.
(2) בראשית א, א.	(7) ראה זח"א כו, א"ב. ועוד.
(3) ראה ב"ר פ"א, יד. אוה"ת בראשית כרך ו תתרכ, סע"א (בשם אור החיים ר"פ בראשית).	(8) ראה זח"א קסח, א. ס' מאמרי אדה"ז ענינים ס"ע קט ואילך (ובהמ"מ שם). ס' אוה"ת-ענינים ע' רו ואילך (ובהמ"מ שם). סה"מ תרכ"ח ע' סב ואילך.
(4) ברכה לג, כא. תהלים קיא, יו"ד (ועוד).	(9) חגיגה יב, א.
(5) ראה זח"א לא, ריש ע"ב. רשי ר"פ בראשית. ובהנסמן בלקו"ש ח"ג ע' 755. וראה אוה"ת בראשית כח, ב ואילך.	(10) זח"א לא, ב. ועוד.
	(11) לקו"ת בהר מא, ד [מכאן עד קרוב לסיום הפיסקא הלשון מקביל ללקו"ת שם].
	(12) איוב כח, יב.

קדושים ישתבח שמך שכל העליות של בחי' וקדושים ככל יום יהללוך סלה אינו אלא בבחי' שמך כו', ולכן אמר בורא קדושי' שהם בחי' בריאה מאין ליש כי והחכמה מאין תמצא פי' התהוות החכמה שהיא ראשית ההשתלשלות מאוא"ס ב"ה אינו כמו השתלשלות שמהחכמה ולמטה שהוא דרך עילה ועלול, כמשל באדם שיש בו שכל ומדות ומחודומ"ע שמשתלשלי' זמ"ו הנה השכל עצמו נמשך ומתלבש בהמחשבה והמח' בהדבור וכן הוא בשכל ומדות, שזהו הנק' השתלשלו' עו"ע, שהוא בחי' יש מיש ולא יש מאין, כי העילה עצמה נתפסת ומתלבשת בהעלול, ועד"ז הוא כל ענין ההשתלשלות עו"ע שבאצי' מהחכ' ולמטה כמ"ש בזהר בראשית¹⁸, וע' מזה בד"ה אשר ברא אלקי' לעשות, ר"ח¹⁹, שז"ת של העילה מתלבש בהעלול. וזה ש"כ"י כולם בחכ' עשית שכל ההתהוות נמשכו מהעלם אל הגילוי מבחי' חכ' שבתחלה היו כלולי' יחד בבחי' חכ' והוא בחי' המאמר האחד שבו יכול להבראות²⁰ דהיינו שהוא הכולל לכל הט' מאמרות כו', אבל התהוות החכ' מאוא"ס ב"ה הוא יש מאין ממש להיות כי אוא"ס הוא למעלה מעלה אין קץ מבחי' ומדריגת חכ' ולכן כדי שיתהווה בחי' חכמה זהו בריאה יש מאין. וזהו בורא קדושי' שגם בחי' קדושים הם מה שקדושי' בכ"י יהללוך סלה ששרשם מבחי' החכ' כמשל הבן שנמשך ממוח האב הנה הם בחי' בריאה יש מאין, וכל עלייתם הוא רק בבחי' שמך כו', וע' בד"ה ואתה הרם את מטך"י שלכן אפי' א"ק נק"י אדם דבריאה היינו בריאה יש מאין, ומתהווה מאין ליש מבחי' מל' דא"ס כו', וא"כ בחי' האצי' הם האורות המלובשי' בהע"ס, והיינו כמ"ש באג"ה בד"ה איהו וחיוהי שהאור הוא מעין המאור, אמנם נ' לומר כי הכלים הם ג"כ אצי' ממש, אלא אצילותם אינו מהאור א"ס כ"א מהרשימו שנשאר אחר הצמצום שאינו נוגע להאור כלל, וכיון שהם נאצלי' רק מבחי' הרשימו לכן לגבי אוא"ס ממש שייך לקרוthem ג"כ בריאה יש מאין. וזהו בראשית ברא אלקי' שגם בחי' ראשית חכמה היא בחי' כלי החכ' נחשב לגבי בחי' אוא"ס הבלתי בע"ג לבחי' בריאה יש מאין.

והנה ענין הספירות מבואר בקבלה²¹ שהם כמו כלי האומן שהאומן פועל בהם פעולתו. והענין הוא²² דהנה נודע שהתהוות כל דבר הגשמי הוא מאוא"ס ב"ה הסוכ"ע דוקא, ומשארז"ל²³ אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל

(13) כו מובא גם בלקו"ת שם. וראה זח"א לא, ב. (14) סה"מ תרכ"ח ע' ה. (15) - וזהו שכתוב, תהלים קד, כד. (16) אבות פ"ה מ"א. וראה לקו"ת בחוקותי מה, ב. נשא כו, ב. סידור ית, סע"ד. ועוד. (17) תריח שמות קעט, א ואילך [והוא משש"פ שנת תקס"ג]. וראה ג"כ בס' אוה"ת-ענינים ע' רנט [מכאן עד סיום הפיסקא הלשון מקביל לשם]. (18) ע"ח שער סדר האצי' (ש"ג) רפ"א. ועוד. (19) שיטת הר"מ רקאנטי בס' טעהמ"צ שלו - הובא בחייט פ"ג ובפרדס שער עצמות וכלים פ"א. (20) מכאן ועד קרוב לסיום הפיסקא - מקביל לדרוש ג' שיטות (אות ב') באוה"ת-ענינים ע' רס. (21) ב"ר פ"י, ה. ועוד. וראה אגה"ק סי"ב (קלב, רע"א).

מלמעלה המכה בו ואומר גדל שהמזל הוא מבחי' ממכ"ע, היינו רק שמגדלו ונותן בו טעם שהוא בחי' הרוחניות שמתלבש בו שזה נמשך מן המזל שלמעלה, וכך הוא עד"מ בפירות כמו מתיקות התפוח שהוא בחי' הטעם הרוחני שנתלבש בגשם חומר התפוח זהו שנמשך ונולד מן המזל שלמעלה, אבל גופו וממשו דהיינו בחי' חומר עצם העשב או עצם התפוח שבו מתלבש הטעם הוא מתהווה באמת מאוא"ס ב"ה הסוכ"ע הכל יכול, כמ"ש מזה בד"ה ביום השמע"צ דתקע"ב²², וע' בת"א בד"ה יבואו לבוש מל'²³, ואל יפלא בעיניך מאחר שהגשמיות נמשך דוקא מאוא"ס ב"ה הסוכ"ע מאין יהי' התהוות ריבוי המדרגות שיש ברואי' הרבה בדצח"ם וכאוא"משתנה ואינו שוה לחבירו, הלא א"ס ב"ה הסוכ"ע הוא אחדות פשוט בתכלית הפשיטות ואיך יומשך ממנו ריבוי המציאות בהתחלקות מאד, אך הענין הוא שהסיבה הוא לפי שהמשכה מאוא"ס ב"ה הוא נמשך ע"י המדות חסד²⁴ דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא כו', והמדות הם בהתחלקות רב זה מזה, וכך הוא שינוי מהות הנבראי' זה מזה, כגון התהוות המים מא"ס ב"ה הוא שנמשך הארה ע"י החסד לכן נתהוו מזה מים שיורדין מגובה לגמוך כמו בחי' החסד, והרקיע המבדיל נמשך מבחי' הגבורה, ולפי שהמדות מתכללי' זה מזה ויש בהם פרטי מדות רבות שונות כמו החסד שבגבו' וגבורה שבחסד וכדומה לכן כמ"כ הם ריבוי מיני' הנמצאים שונים בנבראי' גשמי' המתהווים מאוא"ס ב"ה על ידם, שכל אחד יש לו טבע²⁵ ותואר פרטי משונה מזולתה כפי אופן מהות המדה פרטית שנמשך על ידה, וכמו שרש הבהמות נמשך מפני שור, שפני שור מהשמאל, ושרש העופות מפני נשר, ושרש החיות מפני ארי', ושרש האדם מפני אדם, ובכל מין יש פרטי' רבים שמשתנה לפי ערך ההתכללות, ומ"מ התהוות הנבראי' הוא מאוא"ס ב"ה ממש שהוא הבורא ולא מהמדות עצמן שהרי מהמדות א"א להיות רק השתלשלות דרך עילה ועלול ולא בריאה יש מאין היינו התהוות הגשמיות מהרוחניות, אלא שזה נמשך דוקא מאוא"ס ב"ה הכל יכול שמתייחד עם בחי' המדות ביחוד גמור עד שאיהו וגרמוהי חד²⁶ לברוא בהם וע"י התהוות הגשמיות, והמדות עצמן הם רק עד"מ כגרזן ביד החוצב בו כו', שהגם שהגרזן חוצב העץ ומחלקו לחלקי', מ"מ האדם החוצב בו הוא העיקר החוצב, רק שהוא ע"י הגרזן, וכך הם המדות לגבי' א"ס ב"ה. ויותר יובן זה עד"מ בידיים עצמן שכשעושה דבר עד"מ בידיו ומצייר ציור נאה או כותב איזה ספר שאע"פ שהידיים הם העושי' ומציירי' ובהם וע"י נעשתה אותה המלאכה ההיא מ"מ הרי מי העושה לא האדם עצמו הוא העושה²⁷ אלא שעושה ע"י הידיים שמחמת התחלקות היד

(22) אה"ת שמע"צ ע' א'תשפב ואילך (בתוס' 25) באה"ת ענינים שם: תואר וטבע. הגהות.

(26) ת"ז בהקדמה (ג, ב).

(27) בתמ"י.

(23) תו"א צב, ב ואילך.

(24) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

לחמשה אצבעות יוכל לחלק המלאכה ההיא לכתוב אותיות. וכמו"כ יובן ענין התהוות כל גשמי הברואי' שבעולם השפל הגם שנמשכו ע"י הספירות מים מחסד ואש²⁸ מגבורה מ"מ א"ס ב"ה ממש הוא דוקא המהוה אותם ע"י החו"ג כחוצב בגרזן, אמנם מפני שהמשכה הוא ע"י המדות לכן יש ריבוי נבראי' שונים כו'. וזהו שהקדים קודם סיפור בריאת העולם וכל אשר בה התהוות ע"ס דאצי', שלכאו' איך יתהוו ריבוי הנבראי' מאחדות פשוט, לזה הקדים ואמר בראשית ברא שגם בחי' ראשית חכמה לגבי אוא"ס ב"ה היא בחי' בריאה יש מאין. ואמר אח"כ שמים וארץ הם זו"ג דאצי', ועכ"ז איהו וגרמוהי חד בהון לברוא בהם וע"י ריבוי התהוות הנבראי' עד אין שיעור, מאין ליש ממש, מחמת כח הא"ס הכל יכול כו'.

והארץ היתה תהו, פי' שזהו כמו נתינת טעם למה ברא תחלה הע"ס ושיהיו כלולי' זמ"ז עד שבהם וע"י יהי' ריבוי התהוות הנבראי', לפי שהארץ היתה תהו, והיינו בחי' עולם התהו שקדם לעולם התיקון, ונדוע²⁹ כי בתהו הי' ריבוי האור ומיעוט הכלים, והיו בכחי' נקודות זת"ז והיינו שלא הי' בהם ענין ההתכללות, וה"ז כמו שאנו רואים בקטן שהמדות אצלו בתוקף בלתי יתכללו זע"ז כלל ולכן כשיאמרו לו היפך רצונו יצעק בקול מר, משא"כ הגדול הגם כשירצה כך מ"מ מחמת התגברות השכל והתכללות המדות יחד יוכל לסבול היפוכו, עד שבעת הדין יוכל להיות גם חסד וכדומה. וזהו שארז"ל³⁰ לעולם יהי' אדם רך כקנה ואל יהי קשה כארז, פי' רך כקנה הוא כמו מדות דתיקון שהם ממוזגי' זע"ז ולכן יכול לסבול היפוכו שז"ע רך כקנה שיכולי' לכופפו לאיזה צד שירצה, ואל יהי קשה כארז הוא מדות תקיפין דתהו שא"א לכופפו כלל. ולכן מצד תוקף המדות דתהו שלא הי' בהם התכללות ומצד ריבוי האור דתהו הי' בהם שבה"כ, לזה כדי שיהי' קיום העולם ובירור בחי' התהו ברא תחלה ע"ס כריבוי הכלי' ושיהי' התכללות המדות זב"ז, עד שע"ז יתקיימו האורות ויהי' ריבוי התהוות הנבראי', מחמת ריבוי מזגי המדות זב"ז, ומ"מ עצם התהוות הדבר הוא מכח הא"ס שמתייחד בהן להיות בכחי' איהו וגרמוהי חד בהון לברוא יש מאין ממש כו'.

כסה"מ תקס"ח ע' ו ואילך. ס' מאמרי אדה"ז ענינים ע' תכב. תכח. ס' מאמרי אדהאמצ' ויקרא ח"ב ע' תשמו (ובמה"מ שם). שם דברים ח"א ע' ה (ובמה"מ שם).

28 באוה"ת ענינים שם: ורקיע.
29 ראה ע"ז שער הכללים פ' א"ב. שער התיקון (ש"י) פ"ה. שער המלכים (ש"י) פ"א וספ"ה.
מבוא שערים ש"ב ח"ג פ"ז.
30 תענית כ, א. וראה ד"ה והארץ היתה תהו —

וַיִּיצַר ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עֹפֶר מִן הָאֲדָמָה, וְאֶרְזֵל² וַיִּיצַר בְּתַרְיֵן יִצְרִין בִּיצִטּ וּבִיצְהָר, וְרִשְׁי פִי וַיִּיצַר בְּתַרְיֵן יוּדִין א' לַעֲוֵהִז וְא' לַתְּהִ"מ, וְלֹכֵן בִּיצִירַת הַבְּעִ"ח שֶׁאִין עוֹמְדִין לְדִין נֶאֱ"י יוֹד א' בִּיצִירַתְן וּבִיצִירַת הָאָדָם שְׁעוֹמֵד לְדִין וַיִּחִי בְּתַחֲהִ"מ נֶאֱ"י ב' יוּדִין כו'. גַּם צִ"ל מִ"ש בִּיצִירָה ב' שְׁמוֹת הוּי אֱלֹקִי וְלִמָּה בְּבִרְיַאת הָאָדָם נֶאֱ"י רַק ש' אֱלֹקִי לְבַד וּבִיצִירַתוֹ נֶאֱ"י שֶׁם מִלֵּא ה' אֱלֹקִים. יוֹבֵן בְּהַקְדָּם בִּיאוֹר עֲנִין מִ"ש נְעִשָׂה אָדָם אֹמְרוֹ נְעִשָׂה לְשׁוֹן רַבִּים, וַיְדוּעַ מֵאֲרוֹל עִזִּי בְּמִי נִמְלֵךְ שִׁישׁ דְּעוֹת רַבּוֹת כֹּזֵה יֵשׁ מִי שְׁאוֹמֵר כְּמִלְאֶכֶת שָׁמַיִם וְאֶרֶץ נִמְלֵךְ, וַיֵּשׁ מִי שְׁאוֹמֵר בְּמַעֲשֵׂה כָל יוֹם וַיּוֹם נִמְלֵךְ, וַיִּמַּ"ש בְּלִבּוֹ נִמְלֵךְ, וַיִּמַּ"ש בְּמִלְאֲכִים נִמְלֵךְ, וְלִכְאוֹ צִ"ל לִמָּה הִי לוֹ לִימְלֵךְ עַל בְּרִיַּאת הָאָדָם יוֹתֵר מֵעַל כָּל הַנְּבִרָאִים שְׁבִרָא בְּשִׁי"ב, וּמֵהוּ יִתְרוֹן מַעֲלָתוֹ עַל שְׂאֵרֵי הַנְּבִרָאִים, וְאִם מִפְּנֵי מַעֲלַת הַמְּדַבֵּר הֲלֵא גַם הַמְּלֹאֲכִים מְדַבְּרִים שֶׁהַשְּׂרָפִים אֹמְרִים קְדוֹשׁ וְהָאוֹפְנִים אֹמְרִים כְּרוּךְ כו', וְאִם מִצַּד שְׁכָלוֹ הֲלֵא הַמְּלֹאֲכִים הֵם שְׁכָלִים נְבָלִים כְּמִ"ש הַרְמַבִּ"ם ז"ל. גַּם צִ"ל לִמָּה נִמְשָׁלוּ הַמְּלֹאֲכִים לְבִהְמוֹת וְחִיּוֹת כְּמִ"ש פְּנֵי אֲרִי אֵל הַיַּמִּין וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמָאל כו' מֵאַחֲרֵי

אלה תולדות נח, ר' חייא² פתח ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ כו'³
 ת"ח כל ישראל אית לון חולקא לעלמא דאתי מ"ט בגין דנטרי ברית
 דעלמא אתקיים עלי' כד"א, אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא

וראה גם ע"ח שער קיצור אבי"ע (ש"ג) פ"ו.	(1) בראשית ב, ז.
יחזקאל א, יו"ד.	(2) תיב"ע עה"פ. ברכות סא, א. וראה איה"ת
ע"כ נרשם בגוכ"ק, ולא נגמר.	בראשית כרך ג תקכב, ב.
נח ו, ט. המאמר נמצא ג"כ בכת"י 1063 ה, א	(3) בראשית ב, יט.
[ידוע בשם „בוך בש"ן" = בראשית שמות	(4) שם א, כו.
ויקרא. וכולל הנחות ממאמרי אדהצ"צ, ובכ"מ	(5) כ"ר פ"ח, ג"ד.
בו — כתי"ק אדמו"ר מהר"ש], וכאן הוא עס	(6) ראה מו"נ ח"ב פ"ב ואילך. וע"ש פ"ו. ומובא ג"כ
הוספה [ראה להלן הע' 37].	בשם הרמב"ם בלקו"ת שלח מו, רע"א. וע"ש
(2) זח"א נט, כ.	מה, א. ועד"ז בשם הפלוסופים: בסידור רלו, ג.
(3) ישע"י ס, כא.	ס' מאמרי אדהאמ"צ-במדבר ח"ב ע' תתס [וע"ש
(4) ירמ"י לג, כה.	בהמ"מ ובהמובא שם מח' פרקים להרמב"ם].
	וראה בהמובא ע"ז באוה"ת מסעי ע' אישצח.

שמת, וע"ד ישראל דנטרי ברית וקביל ל" אית ל" חולקא בעלמא דאתי, ולא עוד אלא בגין כך אקרי צדיקי' מנא לן מיוסף בגין דנטיר ל" לברית זכה דאקרי צדיק, ועל דא ועמך כולם צדיקים לעולם כו' עכ"ל. והיינו לפי שהוקשה לו מ"ש ועמך כולם צדיקי' איך אפ"ל שכולם צדיקים וע"ז מתרץ בגין דנטרי ברית בגין כך אקרי צדיקים. אך לכאורה אינו מובן ג"כ וכי בשביל נטירת הברית לבד אקרי צדיקים. אך הענין הוא לפי שאנו רואים שמצות מילה חלוק מכל שאר המצות, ששאר המצות אינו מקיים רצה"ע רק בשעת מעשה לבד כמו למשל מצות צדקה או מצות אכילת מצה שאינו רק בשעת מעשה המצוה לבד, אבל מצות מילה היא תמידית דהיינו מצות נטירת ברית כו' ובגין כך אקרו צדיקים. אך עדיין י"ל מ"ש כל ישראל אית להון חולקא לעלמא דאתי מ"ט בגין דנטרי ברית דעלמא אתקיים ב"י, דפי' עלמא אתקיים ב"י היינו בחי' מל' שנעשה מקור לבי"ע וקיום המל' הוא ע"י הברית שהוא בחי' יסוד, וא"כ אינו מובן הטעם שנותן שבשביל דעלמא אתקיים עלי' שהוא בחי' מל' בשביל כך יזכו לעלמא דאתי שהוא בחי' בינה, כי עלמא דאתי הוא בחי' בינה' וכמ"ש כי בי"ה הוי' כו' ביוז נברא עוה"ב, יוד הוא בחי' חכ' ונברא עוה"ב הוא בחי' בינה' שהיא גבוה הרבה למעלה מבחי' יסוד, וא"כ אין זה נתינת טעם ע"ז שיזכו לעלמא דאתי.

אך להבין זה י"ל מ"ש בהקדמת זהר בראשית¹⁰, עאלת אות צ' אמרה קמ"י רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דאנא בי חתימין צדיקים ואנת דאתקריאת צדיק בי רשום דכתיב' כי צדיק ה' צדקות אהב ובי יאות למברי עלמא, אמר לה צדי צדיק אנת אבל אנת צריך למהוי טמירא לית אנת צריך לאתגלי' כ"כ. וי"ל למה באמת לא נברא העולם באות צ' שאם ה"י נברא באות צ' היו כולם צדיקי' וכמו שא' אות צ' וא"כ למה השיב לה הקב"ה אבל אנת צריך למהוי טמירא. ולהבין זה י"ל משארז"ל¹¹ גדולים מעשה הצדיקים ממעשה שו"א דאלו במעשה שמים וארץ כתי'¹⁰ אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואלו במעשה צדיקי' כתי'¹¹ מקדש אד' כוננו ידך, ולכאן ג"ז אינו מובן איך י"ל שמעשה הצדיקי' גדול ממעשה שמו"א שהוא מאין ליש.

אך הענין הוא שיש שני בחי' השפעה¹², השפעה בבחי' יסוד שרש והשפעה בבחי' תוס' אורות. ולהבין ההפרש שבין יסוד שרש ויסוד תוס', הנה

(5) ראה זח"ב כו, ב. קטו, ג. זח"ג רעה, א. ועוד. (10) ישעי' מה, יג.
 וראה ע"ח שער ציור עולמות (שמ"ג) ספ"ג. (11) בשלח טו, יז.
 (6) ישעי' כו, ד. מנחות כט, ב.
 (7) ב, ב.
 (8) תהלים יא, ז.
 (9) כתובות ה, א. ובכל הבא להלן ראה גם ד"ה בו פורת בסה"מ תרנ"ז ע' רצג ואילך.
 (12) ראה לקו"ת שה"ש כב, ג. אוה"ת מקץ כרך ה תתקעח, ב. המשך תער"ב ח"ב ע' אשיד. סה"מ תרע"ח ע' שיד ואילך. סה"מ עטר"ת ע' תקה ואילך (בעטר"ת שם ועד"ז בהמשך תער"ב שם מציון ע"ז להקדמת המהר"ש לפע"ח).

אנו רואים למשל באכילה גשמי' שיש ג"כ שני בחי' שע"ז מורה נוסח הברכה מה שאנו מברכין בורא נ"ר וחסרונן על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי, והיינו שבורא נ"ר היינו מה שא"א להתקיים בלתי זה כמו הלחם שא"א לחיות בלי לחם, ולהחיות בהם נפש כל חי היינו מה שיכול לחיות ג"כ בלתי זה רק שהוא לתענוג לבד¹³. והנה אנו רואים שהלחם אינו יכול לאכול כ"א לפ"ע מה שהוא צריך, משא"כ יותר מכדי רגילתו אינו יכול לאכול, אך דברים שהם לתענוג יכול לאכול אף יותר מרגילתו וכמשארז"ל¹⁴ רווחא לבסומי שכיחא, והיינו לפי שהם בבחי' תוס' ותענוג. וזהו שבשבת מצוה לענוגי בדברים של תענוג דוקא, משא"כ בחול הוא דוקא פת במלח תאכל¹⁵ שהוא רק כדי חיותו לבד, אבל בשבת צריך שיהי' בבחי' תוס' תענוג.

ובזה יובן ג"כ ההפרש שבין מעשה שמו"א לבחי' מעשה צדיקי', שמעשה שמו"א הם רק בחי' יסוד שרש דהיינו שאף שנמשך חיות אלקי' הוא רק כדי שיוכלו העולמות לחיות ולהתקיים לבד אבל אינו נמשך וא"ס בבחי' גילוי, וזהו בחי' מזון וכמ"ש¹⁶ ואתה מחי' את כולם ואיתא במד"ר¹⁷ שאפילו מלאכים צריכי' למזון ומהו המזון שלהם שנהנים מזיו השכינה, והיינו שהוא רק השפעה בבחי' מזון כדי שיוכל להתקיים לבד, שהבריאה הוא מאין ליש ובאמת כולא קמי' כלא חשיב וכאין נגדו וא"כ לפי מה שאנו רואין את העולם ליש ודבר נפרד א"כ אין זה אמת והאין מוסתר בהיש כו', וזהו עוד כל ימי הארץ זרע כו' קיץ וחורף כו' לא ישבותי¹⁸, דהיינו שזה בשביל חיות העולמות. משא"כ הצדיקי' ע"י אתכפי' ואתפכא ממשיכי' וא"ס בבחי' תוס' גילוי שהתוס' הוא מרובה על העיקר, והיינו כשהגילוי נמשך בבחי' תוס' וריבוי עי"ז נמשך שיהי' גילוי וא"ס למטה כמו למעלה, וכמו שיהי' לע"ל שנא'¹⁹ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו', וכמו בבהמ"ק שנק' מעשה הצדיקי' הי' בחי' גילוי אלקות. ולזה מורה ג"כ ענין תמונת אות הצ', יוד ונון כפופה²⁰, דהיינו שנון כפופה היא בחי' מל'²¹ ומה שהמל' היא בחי' נון כפופה לפי שהמל' היא מקור לעולמות שהם נראים ליש כו' ובאמת אינו כן שהעולמות הם בחי' אין כי כולא קמי' כלא חשיב, וכמו דעה העליונה כו', וע"כ נק' נון לשון אונאה שאינה מראה את האמת. אך צדיקי' ממשיכים בחי' יר"ד שהוא בחי' חכ' בבחי' מל' שלא יהי' בחי' העלם והסתר ויהי' היש בטל לאין שיהי' נראה איך שכולא קמי' כלא חשיב כו', וזהו שנק' צדיק כי צדיק

13) ראה לקו"ת ואתחנן ד. ג. סה"מ תקס"ג ע' שצב. 19) ישע"י מ. ה.

20) ראה גם שו"ע אדה"ז או"ח סל"ז ס"ב (בתמונת

האות צ): כי תואר גופה היא כמו נר"ו כפופה

ויר"ד עלי'.

21) פרדס שכ"ז פכ"א. וראה סה"מ תקס"ג ע' עג.

אוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתקכא (וש"נ). סה"מ

תרנ"ז שם.

ובכ"מ.

14) עירובין פב. ב.

15) אבות פ"ז מ"ד.

16) נחמ"י טו. ה.

17) ראה שמור"ר פל"ב, ד.

18) נח ת, כב.

הוא ע"ש צדקה²² והיינו כמו למשל מצות הצדקה הוא להחיות רוח שפלים²³, וגם צדיקים ממשיכים גילוי אוא"ס בעולמות, שכל העולמות נק' שפלים לגבי' ואפי' עולמות עליונים נק' שפלים לפי שכל העולמות נמשכים רק מבחי' זיו והארה בעלמא מל' מכ"ע²⁴, אבל ע"י מעשה הצדיקי' ממשיכים גילוי אוא"ס מבחי' חכ', וכמו ע"י מצות תפילין ממשיכים בחי' ד' מוחין וע"י מצות ציצית ממשיכי' ל"ב נ"ח, וע"כ נק' צדיק. רק שעתה הוא רק כדי להוסיף אור באצי"ם²⁵ ולע"ל יומשך גם למטה ממש. וזהו שא' הקב"ה לצ' אנת צדיק צריך להיות טמירא דהיינו שבריאת העולמות א"א להיות בבחי' צדיק שאלמלא הי' הבריאה בבחי' צ' ממילא לא הי' בחי' עבודה כלל, וכמו המלאכים שאין בהם עבודה כלל לפי שמאירי' בהם אלק' בבחי' גילוי וע"כ לא ניתנה להם התורה כי כלום יצה"ר יש ביניכם כו'²⁶, וע"כ צריך להיות טמירא, אך אח"כ צריך להמשיך ע"י עבודה בחי' אלקי' בבחי' גילוי.

וזהו פי' וצדיק יסוד עולם²⁷ דהיינו שיוד הוא בחי' יסוד שהיוד אינו מאיר בגילוי לפי שהבריאה היא מבחי' שם אלקים וכמ"ש²⁸ בראשית ברא אלקי', אבל בחי' שם הוי' מוסתר ונעלם וכמ"ש²⁹ סוד הוי' ליריאו שממשיכי' בחי' סוד הוי' בבחי' גילוי שיהי' גילוי שם הוי' ממש למטה. ועוד י"ל פי' יסוד כמשמעו כמו למשל כשבנין בנין אזי עושין מתחלה יסוד שעליו נבנה הבנין והיסוד הוא עיקר הבנין, וכך למעלה יסוד הוא עיקר דעלמא אתקיים ביי, רק שלמעלה אינו כמו למטה, שלמטה היסוד הוא תחת הבנין בארץ והבנין על גביו מלמעלה, ולמעלה הוא להיפוך³⁰ שהיסוד הוא למעלה וכל מה שלמעלה הוא היסוד, וזהו מ"ש הרמב"ם³¹ שאוא"ס נק' יסוד היסודות. וצדיק יסוד עולם היינו שממשיך מבחי' יסוד, וממילא נמשך בבחי' תוס' וריבוי.

ובזה יובן מ"ש כל ישראל אית לון חולקא לעלמא דאתי מ"ט בגין דנטרי ברית דעלמא אתקיים ביי. דהנה יסוד הוא בחי' התקשרות המשפיע ומקבל בחי' סוכ"ע וממכ"ע, וכמו שאנו רואי' שיסוד ממשיך בחי' טפה זרעיות ממוח האב בבחי' עצמיות החכ', וכך למעלה יסוד הוא הממשיך בחי'

(22) ראה גם תו"א סג, ג. אוה"ת נח כרך ג תקצו, א. יתרו ע' תשכב. תבוא ע' תתרע.
 (23) ראה ישעי' נז, טו.
 (24) תהלים קמה, יג.
 (25) ראה ע"ח שער מ"ן ומ"ד (של"ט) דרוש יא כלל טו. קריא לתניא (קנה, א). ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תסה (ובהמ"מ שם). אוה"ת שמע"צ ע' איתתכנ.
 (26) שבת פט, א. וראה להלן ד"ה איתא כמדרש תילים כשביקש מיכאל.
 (27) משלי י, כה.
 (28) בראשית א, א.
 (29) תהלים כה, יד.
 (30) ראה פרדס שער ערה"כ (שכ"ג) ערך יסוד. ס' דרך אמונה להר"מ בן גבאי ספ"ט.
 (31) ראה הלי' יסוה"ת פ"א ה"א, וע"פ פירוש ר' דוד הנגיד נכד הרמב"ם — הובא בס' שם הגדולים להחיד"א מע' רמב"ם. ובפירושי' על הרמב"ם שם.

ח"ע. והנה בחכ' דוקא שורה אוא"ס³² וע"כ חכ' הוא בחי' יו"ד לפי שכדי שיומשך המשכה מבחי' אוא"ס א"א כ"א ע"י צמצום דוקא, וחכ' הוא ראשית הגילוי, ואפי' בבחי' בינה אינו מאיר אוא"ס כ"א ע"י אמצעות החכ' וע"כ היא בחי' י' נקודה. והנה יסוד הוא הממשיך מבחי' חכ' דוקא לבחי' מל', וע"כ קיום עלמא הוא דוקא ע"י יסוד לפי שעיקר המכוון הוא כדי שיהי' גילוי אוא"ס דוקא בבחי' תוס' וריבוי גדולים מעשה הצדיקי' שזה הי' עיקר בריאת העולמות וכמשארוז"ל³³ במי נמלך בנשמתן של צדיקי', וע"כ עלמא אתקיים בי' דוקא, וע"ד ישראל דנטרי ברית אית לון חולקא כו', לפי שהוא הממשיך מבחי' חכ', וחוי"ב הם בחי' תריז ריעין דלא מתפרשין³⁴ וע"כ יזכו לעוה"ב שהיא בחי' בינה לפי שהוא הממשיך מבחי' חוי"ב. וזהו ג"כ בחי' יוסף ע"ש תוס' אורות וכמ"ש³⁵ והי' ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו. וזהו ג"כ מ"ש במד"ר שאלו לר"ע אם מעשה ה' נעים או מעשה בו"ד נעים³⁶ והשיב להם שמעשה בו"ד נעים וראי' מחטים שנצמחי' ע"י מעשה ה' חטים אתה כוסס שאינם ראויים לאכילת אדם כ"כ וע"כ מברכין עליהם בפה"א אך ע"י מעשה בו"ד שטוחן ומרקד ולש ואופה עי"ז נעשים ראויים לאכילת אדם ומברכין עליהן המוציא, והיינו לפי שע"י מעשה ידי אדם ממשיכים בחי' תוס' וגילוי אוא"ס יותר ממה שהי' בתחלת הבריאה כי כך הי' הכוונה שע"י מעשה בנ"א יומשך דוקא תוס' וגילוי אוא"ס וד"ל. וזהו מ"ש לעולם ירשו ארץ. והנה אם הפי' ארץ עליונה שהיא בחי' בינה אזי בודאי ניחא שהוא בחי' עלמא דאתי הנז' לעיל, ואף אם נפרש דקאי על ארץ תתאה שהיא בחי' מל' הוא ג"כ ניחא לפי שמה שהיסוד ממשיך מבחי' בינה היינו כדי שיומשך הגילוי במל' ואז ארץ תתאה שוה לארץ עלילאה כיון שנמשך הגילוי במל' כמו בבנינה וע"כ נק' ארץ תתאה ג"כ עלמא דאתי שהיא בחי' בינה כיון שנמשך שם הגילוי מבחי' בינה וד"ל. ועוי"ל³⁷ שגם אם נפרש יסוד כפשוטו מ"מ יתכן שע"י יזכה לעלמא דאתי הוא בינה ע"ד שארוז"ל³⁸ פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם ולכן ע"י שממשיך מיסוד למל' עי"ז זוכה לירש עלמא דאתי בחי' בינה. וזהו הקדמה להבין ענין נח איש צדיק בחי' יסוד שבא אל התיבה היא בחי' מל'.

ר' אלעזר אמר אלה בכל אתר פסל את הראשונים, תנינן מה כתי' למעלה³⁹ ונהר יוצא מעדן ההוא נהר דנגיד ונפיק ועייל בגנתא עכ"ל. היינו שר"א מפרש דההוא נהר ג"כ היא בחי' זו. דהנה נהר הוא בחי' יסוד ויוצא מעדן לפי שהוא הממשיך מבחי' חכ'. וזהו ואשקי לי' משקיו דלעילא הוא בחי' חכ'

(32) ראה תניא פי"ה. פליה (בהגהיה). לקו"ח שה"ש (37) פיסקא זו נרשמה על צד הגליון בגוכ"ק אדמיר מהר"ש.

(33) ב"ר פ"ח, ז. ועוד. (38) ראה לקו"ח קרח נה, א. שה"ש כד, ריש ע"ב (ובהמ"מ שם).

(39) בראשית ב, י.

(34) חז"ג ד, א. ועוד.

(35) ישע"י יא, יא.

(36) ראה גם סה"מ תקס"ח ס"ע ת"ו.

ועייל לגינתא הוא בחי' מל'. דהנה מל' נק' ארץ ע"ש שרצתה לעשות רצון קונה⁴⁰ שיש לה רצון ותשוקה וצמאון לאלקות, וגנתא היא בחי' פנימי' המל' שהוא ענין ארץ חפץ, אך ע"י בחי' נהר נתרווה הצמאון כו' וכמ"ש⁴¹ והרוה את הארץ, ועביד לי' נייחא שהוא המשכת בחי' תענוג בחי' חכ', וכמ"ש⁴² על מי מנוחות ינהלני, מי מנוחות הוא בחי' חכ' לפי שבחכ' הוא מקור הליחות שנק' מים וכמשארז⁴³ דברי חכמים בנחת הם נשמעי' כי נחת הוא לשון תענוג וכמ"ש⁴⁴ ויניחהו בג"ע כו' וירח⁴⁵ ה' את ריח הניחוח, וע"כ עי"ז נתרווה הצמאון ותשוקה שהי' לבחי' הגן ועביד לי' נייחא כו', ועביד איבין ורבי זרעין שהוא בחי' מלאכים ונשמות⁴⁶, כי נשמות נק' איבין שהם בחי' פירות כי בפירות יש בחי' תענוג ורבי זרעין הוא בחי' מלאכים, והיינו שאח"כ נמשך המשכת בחי' תענוג זה גם במלאכים ונשמות. אך כדי שיומשך תענוג זה למטה צריך שיומשך בנהר זה המשכה ג"כ בתוס' וריבוי אור מלמעלה, וזהו מ"ש ודא עביד נייחא כו' דהיינו שמתחילה צריך שיהי' נמשך התענוג בנהר עצמו ואח"כ נמשך מבחי' ונהר בגן ועביד איבין ורבי זרעין, וכד"א⁴⁷ כי בו שבת וישובת ביום השביעי דהיינו כי בשבת ג"כ מאיר בי' זו כי שבת הוא בחי' מנוחה שבו מאיר תענוג עליון, כי בששת ימי החול כתי'⁴⁸ ששת ימים עשה ה' שנתלבש שכלו ומדותיו בבחי' עשי' כמו למשל אדם שעושה מלאכה שנתלבש שכלו ומדותיו במעשה זו משא"כ אח"כ כשנגמרה מלאכתו אז חוזר השכל למקורו ושרשו ועי"ז נמשך בחי' תענוג, וכך בשבת נעשה עלי' השכל ומדות בעצמות החכ' ועי"ז נמשך בחי' מנוחה וענג שזהו עיקר המכוון. ובזה יובן מ"ש⁴⁹ ויכל אלקי' ביום השביעי דמשמע שביום השביעי גופא נגמרה המלאכה והלא בשבת אסור לעשות מלאכה, אך היינו שבשבת נגמר עיקר המכוון ובשבת דוקא נמשך גילוי אלק[ו] ע"כ כתי' ויכל אלקי' ביום השביעי שעיקר המלאכה נגמר בשביעי. וזהו ג"כ מ"ש במדרש⁵⁰ ע"פ זה מה הי' העולם חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה לעולם שנמשך בחי' תענוג ומנוחה המשכת בחי' חכ'.

והנה כ"ז הוא הקדמה כדי שיובן מזה ענין נח עם התיבה, כי נח עם התיבה הוא ג"כ בחי' זו, כי בנח כתי'⁵⁰ נח איש צדיק תמים שהוא

(40) ב"ר פ"ה, ת. (41) ע"פ ישעי' נה, י [שם]: כי אם הרוה אמנם כהלשון כאן מובא בכ"מ בדא"ח, ומהם: ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' קנד. ח"ב ע' תקצח (ובהנסמן שם). במדבר ח"א ע' צח. ועוד.] (42) תהלים כג, ב. (43) ע"פ קהלת ט, יז. (44) בראשית ב, טו. (45) נח ת, כא. (46) ע"פ הרמ"ז ר"פ נח: איבין הם נשמות כו'. והובא בלקו"ת האוינו עו, ד. וראה באו"א (שהמלאכים נק' איבין ונשמות זרעין) — ביאורו לאדהאמ"צ ה, ג. אוה"ת פינחס ס"ע אירג. שה"ש כרך ג ע' תתקנ"ג (ושם שקו"ט במ"י הרמ"ז). (47) בראשית ב, ב-ג. (48) יתרו כ, יא. (49) ראה רש"י מגילה ט, א — ד"ה ויכל. רש"י בראשית ב, ב. תוד"ה חצבה — סנהדרין לת, א. (50) נח ו, ט.

בחי' יסוד וע"כ נק' נח לשון נייחא⁵⁷ שהוא הממשיך בחי' תענוג עליון מבחי' חכ', והתיבה היא בחי' מל', כי בתיבה יש שני פי', א' מ"ש בתו"א⁵⁸ שהוא קאי על אותיות התפלה והיינו כי תיבה היא בחי' מל' עשרה מאמרות וע"י התפלה ממשיכי' את בחי' הע"מ בגילוי, ופי' הב' כי תיבה היא בחי' היורד לפני התיבה, שכלי שס"ת מונח בו נק' תיבה, וז"ש בזהר מאן תיבה דא ארון הברית שס"ת הוא בחי' ברית לפי שאורייתא מח"ע נפקת⁵⁹ וארון הוא בחי' מל' והמשכת היסוד הוא בבחי' מל', וזהו שארון אותיות נורא, והיינו לפי שהיא כלי לבחי' והנורא אל עליון (והיינו שיש שני פי' בנה או שנה הוא בחי' יסוד ז"א ולפי' תיבה היא בחי' מל' שהוא בחי' אותיות, ופי' השני שנה הוא בחי' יסוד אבא ולפי' תיבה היא בחי' בינה שהוא בחי' ארון הברית כו').

ונח לתתא הכי הוי כדוגמת נח דלעילא, נח כתי' ב"י ברית והקימותי⁶⁰ את בריתי אתך ועד דאתקיים ב"י ברית לא עאל לתיבותא דכתי' והקימותי את בריתי כו' והדר ובאת אל התיבה, והיינו לפי שבאמת הוא קשה למה ה"י צריך לברית, וכמו שהקשה ג"כ רש"י ז"ל⁶¹ ותי' שברית ה"י צריך על הפירות שלא ירקבו ושלא יהרגוהו אנשי דורו, אך בזהר מפרש שלזה ה"י צריך כריתות ברית שכרת עמו שיהי' בחי' יסוד להשפיע במל' בחי' תיבה.

ורזא דכולא את האלקי' התהלך נח שהוא בחי' יסוד דלא אתפרש מיני' לעלמין וכמ"ש⁶² כי שמש ומגן הוי' אלקי', כי נח שהוא בחי' יסוד הוא בחי' שמש כי ברית נק' שמש וכמ"ש⁶³ והוקע אותן לה' נגד השמש ע"ש שפגמו בברית כו', וע' בלק"ת בדרוש ושמתי כדכד⁶⁴, וע"ד את האלקי' התהלך נח שהוא משפיע בבחי' אלקי'. וזהו מ"ש⁶⁵ ונח מצא חן, כי חן הוא אותיות נח רק שחן הוא למעלה מבחי' נח כי חן הוא לשון חנון מתנת חנם ואתחנן אל הוי'⁶⁶ שהוא בחי' י"ג מדה"ר, וזהו נח מצא חן ע"ד מ"ש⁶⁷ והחכ' מאין תמצא שנק' בחי' מציאה, וכך נח מצא חן שהוא בחי' מציאה מבחי' חן וכמ"ש⁶⁸ כי שמש ומגן הוי' אלקי' חן וכבוד כו' שע"י ששם הוי' ואלקי' נק' בחי' שמש עי"ו נמשך מבחי' חן וכבוד, וכך נח ותיבה שהוא בחי' שמש עי"ו מצא חן כו'.

(51) ראה זח"א נח, ב, ע, א.

(52) ט, א.

(53) זח"ב סב, א, פה, א, קכא, א, זח"ג פא, א, קכב, א, ראשית ו, ח, וראה ביאורו להצ"ע ע' כה ואילך. אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' תלה.

א, רסא, א.

(60) ואתחנן ג, כג.

(54) נח ו, יח.

(61) איוב כח, יב.

(55) עה"פ.

(56) תהלים פד, ח.

לבתר מה כתיב⁶² ומאלה נפצה כל הארץ מהו נפצה כד"א⁶³ ומשם יפרד, דהיינו שהזהר מפרש שעיקר הקיום של התולדות הוא דוקא מחמת שנמשכו מנח, וע"ז מביא ראי' כד"א ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים הוא בחי' ד' חיות המרכבה, ועיקר הכח והחיות שלהם הוא מחמת שנמשכו מבחי' נהר היוצא מעדן, ועי"ז יש להם כח להיות נושא את הכסא וכמ"ש⁶⁴ והחיות נושאות את הכסא. ובזה יובן מה שארז"ל⁶⁵ אין דורשין במעשה בראשית אלא בשנים ולא במרכבה אלא ביחיד אא"כ הי' חכם מבין כו', דלכאורה מעשה בראשית גבוה מבחי' המרכבה ולמה אין דורשין במרכבה אפי' ביחיד אא"כ הי' חכם מבין כו' ובמע"ב מותר בשנים, אך לפי הנ"ל ניחא לפי ששרש חיות המרכבה נמשך מבחי' נהר היוצא מעדן שהוא למעלה מבחי' מעשה בראשית ששרשן רק מבחי' מל' ע"מ⁶⁶ וע"כ אין דורשין במעשה מרכבה לפי שבהן נמשך בחי' גילוי אוא"ס מבחי' נהר בחי' גדולים מעשה הצדיקי' וע"כ החיות נושאות כו'. וכך לפי שהתולדות נמשכו מבחי' נח שהוא מדריגת הנהר ע"כ יש להם קיום כו'. וזהו ומאלה דוקא נפוצה כל הארץ לפי שעיקר המכוון מבריאת העולמות הי' כדי שימשיכו אח"כ בחי' גילוי אלקות גדולים מעשה הצדיקים, וע"כ דורות הראשונים שהיו רשעים שלא המשיכו גילוי נחרבו ובטלו, שאף שבריאת העולמות הי' רק בבחי' שם אלקי' שהוא בחי' העלם אך המכוון הי' כדי שימשיכו אח"כ הצדיקי' ע"י מעשיהם בחי' גילוי, וע"כ כשלא נעשה לכך נחרבו. כמו למשל אדם כשעושה איזה מלאכה ויש לו בזה כוונה, והנה אם אח"כ אינו נעשה המכוון אזי מבטל את המלאכה, כך כשראה הקב"ה שהם רשעים ולא נעשה המכוון ע"כ החריבן כו'. וזהו ומאלה נפצה כל הארץ מאלה דוקא אלה פסל את הראשונים. וזהו צדיק תמים בדורותיו שמנח דוקא נעשה דורות כו'.

ובזה יובן הקושיא שמקשין למה לא הי' נח אדם הראשון כיון שהתולדות נמשכו מנח דוקא ולמה לא נברא מתחילה. אך אם הי' נח נברא מתחילה לא הי' יודעים שעיקר קיום שלהם הוא מחמת שהוא צדיק וממשיך תוס' אורות ושלוה הי' עיקר המכוון, אלא שמתחילה נברא אדה"ר והי' ממנו דורות ונחרבו ומנח הי' קיום מזה יודעין שמחמת שהוא צדיק מדריג' היסוד הממשיך תוס' אורות כו' עי"ז הוא קיום העולם לפי שגדולים מעשה הצדיקי' כו'. ושיעורא דתיבותא הכי הוי שהי' שלש מאות ושמונים בגימ' שדי ואד' והיינו לפי שמצינו אברהם ע"י המילה זכה לגילוי שם שדי וכך נח ע"י שהי' צדיק תמים זכה לגילוי שם שדי שמרומזו כשיעורא דתיבותא.

(62) נח ט, יט.

(63) בראשית ב, י.

(64) ראה בחיי תרומה כה, יו"ד (ד"ה 'ועיד הקבלה' (66) עשרה מאמרות.

ואילך) בשם פדר"א. וראה פדר"א ספ"ד (ורד"ל

(שם). שמו"ר ספכ"ג. במדבר"ר ספ"ד.

(65) תגינה יא, ב.

להבין למה בברכה ראשונה של נשואין כתיב משמח חתן וכלה, ובברכה שני' כתיב משמח חתן עם הכלה, צ"ל מקודם ענין מ"ש ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך כו' אל הארץ אשר אראך. הנה פי' אברם הוא בחי' חכ', כי חכ' היא מקור כל הע"ס כמו בינה ומדות, ולכך יקרא בשם אב, ורם הוא בחי' ח"ע שהוא בחי' אנת הוא חכים ולא בחכ' ידיעאי שהוא בחי' שכל הנעלם מכל רעיון. וזהו ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך, אברם שהוא בחי' חכ' דתורה דאורייתא מח"ע נפקת, לך לך מארצך שהוא יורד ומשתלשל למטה בחיצוני' התורה. וזהו לך לך מארצך, ארצך הוא בחי' בינה, כי הנה כתי' אתהלך לפני הוי' בארצות החיים שיש ב' בחי' ארץ א' ארץ עליונה והב' ארץ תתאה, ארץ תתאה היא בחי' מל' וארץ עילאה הוא בחי' בינה, וזהו לך לך מארצך מבחי' בינה לבחי' מל' מקור הנבראים כו' כדי להתלבש בבחי' חיצוני' התורה. והנה פי' בזהר"י שהוא קאי על הנשמה ששרש נש"י הוא בכחי' חכ' וכמ"ש כנים אתם להוי' אלקיכם כמו שהבן נמשך ממוח האב כך שרש כל נש"י נמשכו מבחי' ח"ע דאנת הוא חכים ולא בחכ' ידיעא. וזהו לך לך מארצך מבחי' בינה עילאה, וממולדתך שהוא בחי' ג"ע ששם יושבין ונהנין מזיו השכינה¹⁰, כדי להתלבש בכחי' גוף גשמי.

והנה לפי ב' הפירושי' הוא בחי' ירידה גדולה מאד וע"כ צ"ל שהירידה היא צורך עלי', וצ"ל מהו הירידה צורך עלי'. והענין הוא דהנה כתי' אל יתהלל חכם בחכמתו כ"א בזאת יתהלל המתהלל כו'. והנה מ"ש אל יתהלל חכם כו' בודאי אינו קאי על חכ' אנושית דא"כ מה זה רבותא כ"כ אלא ודאי שהוא קאי על חכ' אלקית וא"כ צ"ל מהו אל יתהלל חכם כו'. אך הענין הוא שיש ב' בחי' חכ' ח"ע וח"ת, וזהו מ"ש וייצר הוי' אלקי את האדם בב' יו"דין שהוא בחי' ב' יצירות כנגד אדם וחיה¹¹ שהם בחי' ב' בחי' חכ' ח"ע וח"ת, כי יו"ד הוא בחי' חכ', וצ"ל מהו בחי' ח"ע וח"ת. אך הנה ארו"ל¹² התורה אלפיים שנה קדמה לעולם, וצ"ל איך שייך לומר שהתורה קדמה לעולם, והרי כתי' בראשית ברא אלקי את השמים ואת הארץ,

(1) נמצא ג"כ בכת"י 1028 קכו, א. 1063 לא, א. ב' —
 כתי' אלו כוללים הנחות ממאמרי אדה"צ —
 חלקם בכ"ק אדמו"ר מהר"ש. וראה בהנסמן
 לעיל ע' ה הע' 1.
 (2) לך לך יב, א. וראה עוד על פסוק זה להלן ע'
 מה ואילך.
 (3) ראה אה"ת לך לך כרך ד תרפה, א. ושי"נ.
 (4) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 (5) ראה פרדס שער הנתיבות רפ"ג. ובהנסמן בס'
 מאמרי אדה"צ-במדבר ח"א ע' שי.
 (6) זח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. ועוד.
 לעיל ע' ה הע' 1

(7) תהלים קטז, ט. וראה אה"ת וישב תתפת, א.
 משפטים א"רנג.
 (8) זח"א עו, סעיב (בסתרי תורה).
 (9) פי' ראה יד, א. ראה תנאי ריש פי"ב.
 (10) ראה ברכות יז, א.
 (11) ירמ"י ט, כב. וראה בארוכה להלן ד"ה והאבן
 הזאת (ובהנסמן בהמ"מ לשם).
 (12) בראשית ב, ז.
 (13) ב"ר רפ"ד. וראה לעיל ד"ה וייצר.
 (14) ראה מדרש תהלים צ, ד. ולהלן ע' 39.
 (15) בראשית א, א.

ומאחר שלא נברא העולם עדיין איך נכתב בה בראשית ברא כו'. אך הענין הוא שהי' הכל ברוחניות דהיינו רוחניות שמים וארץ, שמים בחי' מקיפים כמו שהשמים מקיפים את הארץ למטה, ובכלל שמים הוא בחי' סוכ"ע וארץ הוא בחי' ממכ"ע. וזהו ענין התורה שקדמה לעולם אלפיים שנה שהי' הכל ברוחניות, ואח"כ בבריאת העולם נמשך בגשמיות שמים וארץ. ובזה יובן ענין ח"ע וח"ת, ח"ע היא כמו שהתורה היא למעלה כמו הקב"ה מניח תפילין¹⁶ ומתעטף בציצית¹⁷, וח"ת היא כמו שהתורה נמשכה ונתלבש למטה בגשמיות שמו"א ובתפילין גשמי' וציצית גשמי'. וזהו וייצר ב' יו"דין שהיא חכמה עילאה וח"ת. וזהו אדם וחווה¹⁸, אדם הוא בחי' מה שהוא בחי' ח"ע וחווה היא בחי' ח"ת כו', כי תרגום של ויגד הוא וחוי¹⁸ שהוא בחי' גילוי למטה כו'.

והנה המחבר ב' הבחי' של חכמה עילאה וחכמה תתאה הוא והיי' של וייצר, כי שיעור הא' הוא וי"ו ושני יודין¹⁹, כי הא' הוא מחבר ב' הבחי' של ח"ע וח"ת לפי שא' הוא בחי' כתר¹⁹. וזהו ענין ב' בחי' מים וכמ"ש²⁰ יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים, כי מים הוא בחי' חכ"י וע"כ אין להם גוון כלל וגם מטהר כל טומאה לפי ששרש המים הוא בחכ', וע"כ א' ר"ע²² כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים ב' בחי' מים כי באמת כולא חד.

וזהו מ"ש אל יתהלל החכם בחכמתו כ"א בזאת יתהלל המתהלל, זאת הוא בחי' מל' וכמ"ש²³ בזאת יבא אהרן אל הקדש, בזאת²⁴ אני בוטח, לזאת²⁵ יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת, שהוא בחי' חכ' תתאה, לפי שעיקר המכוון שיומשך מבחי' ח"ע לבחי' ח"ת, והטעם לפי שעיי' שנמשך למטה במעשה גשמי' עיי' ניתוסף אור בבחי' חכ' עילאה, וכמו שמצינו בגמרא²⁶ ראה מעשה ונזכר הלכה הרי שע"י מעשה ניתוסף כח בעצמות חכמתו, והטעם הוא לפי שע"י מעשה ממשיך לבחי' ח"ע לפי ששרש המעשה הוא מבחי' עולם התהו שקדם לתיקון רק שנפלו בשבירה וע"כ ע"י בירורים דתהו

(16) ברכות ו, א.
 (17) ראה ר"ה יד, ב. ת"ז תכ"א (נה, ב). ובהנסמן בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' אירסו.
 (18) ראה גם אוה"ת בראשית תקסז, א ואילך.
 (18) ראה ת"א נח ט, כב. לך לך יד, יג. ויצא כט, יב. ועוד.
 (19) ראה זח"א כו, ב.
 (19) ראה ת"ז תמ"ט. פרדס שער האותיות (שכ"ז) פ"ד. מגן דוד להרדב"ז מערכת א. ע"ח שער טנת"א (ש"ה פ"ז). ועוד.
 (20) בראשית א, ג.
 (21) ראה פרדס שעה"כ בערך חכ'. קהלת יעקב מע' מים אות ט'. וראה תו"ח ר"פ בראשית. אמרי בינה שער הק"ש פ"ב ג. אוה"ת בראשית כט, א ואילך.
 (22) חגיגה יד, ב. וראה אוה"ת בשלח ע' תפ. ואתחנן ע' ריט. ובהמובא בס' הערכים חב"ד כרך א ע' סא ואילך.
 (23) אחרי טו, ג. וראה זח"א צד, א. פרדס שעה"כ ערך זאת. ובכ"מ.
 (24) תהלים כו, ג.
 (25) בראשית ב, כג.
 (26) פסחים סו, א. סנהדרין פב, א.

ע"ז ממשיך משרשו הקדום שלפני התיקון, וכמו שהמאכל מחי את האדם אעפ"י שהאדם הוא גבוה במעלה הרבה מבחי' המאכל מ"מ המאכל מחי את האדם לפי ששרש המאכל הוא גבוה מהאדם מבחי' עולם התהו מבחי' ואלה"ה המלכים אשר מלכו לפני מלוך מלך לבני ישראל.

וזהו מ"ש ויאמר ה' אל אכרם לך לך מארצך כו' דהיינו מבחי' ח"ע אל הארץ אשר אראך שהוא בחי' חכמה תתאה לפי שע"ז יבא לבחי' ראי' בעצמיות אוא"ס, וזהו אשר אראך.

וזהו מ"ש²⁷ ואעשה אותך לגוי גדול ואגדלה שמך. והנה תפילין²⁸ דמארי עלמא מה כתיב בהו ומי²⁹ כעמך כישראל גוי אחד בארץ כו' ומי³⁰ גוי גדול כו', וצ"ל מה שיך ענין נש"י לבחי' תפילין דמארי עלמא. והענין הוא דהנה תפילין הוא בחי' חו"ב³¹, קדש והי' כי יביאך הוא בחי' חו"ב, שמע והי' א"ש הוא בחי' חו"ג. כי הנה עצמיות אוא"ס הוא למעלה גם מבחי' חכמה ואם³² צדקת מה תתן לו וכחשיכה³³ כאורה שוין לפניו. וזהו ענין תפילין דמארי עלמא שהוא המשכת אוא"ס בבחי' ד' מוחין וכשנמשך בחי' ד' מוחין אזי אינו נמשך רק לנש"י לפי שאין אוא"ס שורה אלא בבחי' ביטול ונש"י הם תמיד בבחי' ביטול לאלקות. וזהו ענין תפילין דמארי עלמא מה כתי' בהו ומי גוי גדול לפי שדוקא כשנמשך בבחי' ח"ע שם יש מעלה לנש"י אבל קודם שנמשך בבחי' חכ' שם כחשיכה כאורה ויכולים הכל לקבל וכמ"ש³⁴ רם על כל גוים והי' כו'. וזהו מ"ש כאן ואעשך לגוי גדול בחי' ומי גוי גדול הוא דוקא ע"י ח"ת שבבחי' מעשה המצות גשמיות למטה ע"ז נעשה בבחי' ומי גוי גדול.

והי' ברכה דהיינו שיומשך שיהי' הוא עצמו בבחי' ברכה והמשכה. דהנה כתי'³⁵ ברוך הוי' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם דהיינו³⁶ מעלמא דאתכסי' לעלמא דאתגלי' שהוא רק המשכה לבד, אבל ע"י ח"ת יהי' הוא עצמו בבחי' ברכה דהיינו שיהי' ממנו ברכה והמשכה, וכמ"ש³⁷ והי' ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים חצים אל הים הקדמוני, כי ים הקדמוני הוא בחי' ים החכ' בחי' חכ' הקדומה, ולע"ל יקבל מבחי' ירושלים. וזהו והי' ברכה שיהי' בחי' ברכה והמשכה למעלה.

(27) וישלח לו, לא.

(27*) ע"פ לך לך יב, ב.

(28) ברכות ו, א.

(29) שמו"ב ז, כג. וראה להלן ד"ה איתא במדרש

תילים אמרו ישראל (ובהערה 4 שם).

(30) יאתחנן ד, ת.

(31) זח"ג רסב, א.

(32) איוב לה, ז.

(33) תהלים קלט, יב.

(34) תהלים קיג, ד.

(35) תהלים קו, מת.

(36) ראה לקו"ת קדושים כט, ג (ובהמ"מ שם). וראה

אוה"ת בראשית כרך ג תקנא, א.

(37) זכרי' יד, ת.

ובזה יובן הברכות של נשואין דבברכה ראשונה כתי' משמח חתן וכלה לפי שעכשיו מקבלת הכלה מבחי' חתן, חתן הוא חות דרגא שהוא מבחי' חכמה עילאה לבחי' חכמה תתאה, אבל לע"ל לאחר תכלית הבירורים יהי' להיפוך ששמחת חתן יהי' דוקא מבחי' כלה וכמ"ש¹ והי' ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים אל הים כו', והי' ברכה כנ"ל.

אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה, פי' אשר ברא חתן שחתן הוא בריאה, וצ"ל הלא ארז"ל² ביום חתונתו זו מ"ת שהקב"ה נק' חתן, וא"כ איך שייך לומר אשר ברא חתן שהוא בחי' בריאה. הנה כתי' לפניו לא נוצר אל והקשו בזהר³ איך שייך לשון נוצר על שם אל שהוא משמותיו של הקב"ה כו'. והענין הוא דהנה ש' אל הוא המקור ושרש שיאיר בעולמות כמ"ש⁴ אל ה' ויאר לנו, וכתי' אל אלקי הוי' דיבר ויקרא ארץ שכדי שיהי' בבחי' דבור בחי' גילוי זהו מבחי' ש' אל, וזהו ידוע שמה שמאיר בעולמות אינו אלא מבחי' זיו והארה מאתו ית' כי מעצמותו ית' א"א להאיר בעולמות ולכן נק' הבריאה יש מאין פי' מאין מהארה בעלמא כי מעצמותו ית' א"א שיהי' התהוות העולמות בע"ג, ולכן נק' א"ק בשם אדם דבריאה⁵ לפי ששורש א"ק הוא ממל' דא"ס ובחי' מל' הוא בחי' הארה כנודע, ומפני שהאור המאיר בעולמות בע"ג הוא בחי' הארה בעלמא לכן שייך על אור זה ל' בריאה. וזהו ששיך ל' נוצר על שם אל כי ש' אל הוא מקור להתהוות ולהאיר בעולמות. וכמו"כ יובן מ"ש אשר ברא חתן כי חתן הוא פי' חות דרגא⁶ היינו מה שמאיר מאתו ית' בעולמות ולכן הוא בחי' ירידה וכו', אך הנה האור המאיר הוא הארה בעלמא לכן שייך על אור זה ל' בריאה.

אמנם צ"ל מהו השבח במה שברא חתן. אך ענין השבח הוא מה שברא למטה חתן וכלה כדוגמת שיש למעלה חתן וכלה, דכמו שיש למעלה

(1) נמצא ג"כ בגוכי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש בכת"י 1029 רכט, א [הוא כרך כתי' הנחות ממאמרי הצ"צ שנת תרט"ז. בראש מאמר זה נרשם שם כותרת: "בס"ד חתונת ב"א מ' שניאור ש"י]. ראה מאמר זה בתוס' ביאור כו' בד"ה אשר ברא ודיה כל הנהגה תרפי"ט (נאמרו על חתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסו בסה"מ קונטרסים ח"א, ע"ש כג, א. כו, ב ואילך). ודיה אשר ברא: תרח"ץ [סה"מ קונטרסים ח"ג ע' קנב]. תשלי"ט [סה"מ תשלי"ט ע' מז ואילך]. וראה גם ד"ה זה בסה"מ תקס"ג ע' רנט. והגהות ע"ז באוה"ת על	<p>סידור ס"ע רכא. ור"ע רלו.
 (2) תענית כו, ב.
 (3) ישעי' מג, יו"ד: לפני לא נוצר אל-ל.
 (4) ראה זח"ג פו, סע"א. ביאוה"ז קלה, ב. אוה"ת משפטים ע' אקצח ואילך. ובכ"מ.
 (5) תהלים קיח, כו.
 (6) תהלים נ, א.
 (7) ע"ח שער סדר האצ"י (ש"ג) רפ"א. ועוד. והערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ קונטרסים ח"ג שם.
 (8) ראה יבמות סג, א.</p> |
|--|---|

בחי' חתן כנ"ל כמו"כ יש בחי' כלה, וברא למטה בעולם העשי' ג"כ בחי' חתן וכלה, ולא עוד אלא שע"י חתן וכלה שלמטה מעוררים בחי' חתן וכלה שלמעלה, והראי' ממה שארז"ל¹ כל המשמח את החתן זוכה לתורה שניתנה בה' קולות, ולכאור' צ"ל מהו שייך שע"י שמשמח חתן וכלה יזכה לתורה שניתנה בה' קולות. אך הענין הוא דהנה התורה נק"ט בחי' חתן כמ"ש במ"א ולכן ע"י שמשמח בחי' חתן שלמטה עי"ז זוכה לבחי' חתן שלמעלה הוא בחי' התורה. וזהו השבח שמשבחין אותו ית' מה שברא למטה ג"כ חתן וכלה ומה שע"י חתן וכלה שלמטה מעוררין בחי' חתן וכלה שלמעלה. וזהו אשר ברא חתן כו'.

 ד"ס

מהרה"י ישמע בערי יהודה קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה. וצ"ל אומרו קול כלה הלא הכלה אין לה קול, ולכן נתן הוא ואמרה היא אינה מקודשת², וגם כי קול באשה ערוה כמארז"ל בברכות דך"ד ע"א א' שמואל קול באשה ערוה שנא'³ כי קולך ערב, וכ"פ באה"ע סי' ק"א סעי' א', וע' בס' באר שבע דקי"ט מפרש אפי' קול פנויה⁴, ובש"ע או"ח סי' ע"ה ס"ג לענין ק"ש אפי' באשתו, ומהו מעלת אומרו שישמע קול כלה כו'. ויובן בהקדם ענין מ"ש במד"ת ע"פ ה' מתיר אסורים שלע"ל יתיר הקב"ה איסור נדה, ולכאור' צ"ל למה איסור נדה דוקא. אך הענין הוא דאיתא בירושלמי⁵ שלכן ניתן מצות נדה לנשים מפני כי חוה שפכה דמו של עולם לכן ניתן מצוה נדה לנשים, והיינו כי אדה"ר נק' דמו ש"ע וחלתו של עולם והיא ע"י שנתנה לו מעה"ד גרמה לו מיתה לכן ניתן לה מצות חלה ומצות נדה שתתקן החטא עד לע"ל שיתקן החטא אז יתיר איסור נדה. והנה איסור שמיעת הקול דאשה פי' רש"י מפני שהכתוב משבח כי קולך ערב ש"מ שיש תאוה בשמיעת הקול לכן אסרו קול א"א, ולדעת הבאר שבע גם קול פנויה ע"ש. והנה כל ענין התאוה נתחדש ע"י אכילת עה"ד כמ"ש וטרא כו' וכי

(9) ראה ברכות ו, ב.	(2) קידושין ה, ב.
(10) ראה לקרית ברכה צג, סעי' ואילך. וש"נ.	(3) שה"ש ב, טו.
(1) חלק מהמאמר (מאמצע ס"א עד אמצע ס"ה)	(4) ראה גם באה"ט באה"ע שם. ובפמ"ג או"ח סוסי' ע"ה (במש"ז).
מיוסד על ד"ה כל הולך על גחון — כנסמן להלן הערה 12. לתחילת וסוף המאמר ראה אוה"ת בראשית נא, א ד"ה וזהו מהרה ישמע.	(5) מדרש תהלים עה"פ קמו, ז. וראה בכ"ז אוה"ת וביאוה"ז שם.
ביאוה"ז להציץ ריש ע' תתקמה. וד"ה מהרה ישמע: קיץ תרל"ב (לא נדפס לע"ע). תרנ"ב (סה"מ תרנ"ב ע' עו וס"ע פז ואילך).	(6) שבת פ"ב ה"ו.
	(7) ברכות שם.
	(8) בראשית ג, ו.

תאווה הוא לעיניים, ולכן אסרו ענין שמיעת קול אשה להיות כי יש בזה תאווה ונמצא כי יש בזה כח מהנחש הקדמוני שהטיל בחוה כנודע, לכן אסרו קול אשה.

וביאור הענין הנה כתי"ו הקל קול יעקב, ואמרו בזהר" קלא קדמאה חסר וא"ו קלא בתראה מלא וא"ו, ולכא"ו הלא הניקוד שוה ומאי אכפת לן אם יש וא"ו אם לאו. אך הענין שזהו ההפרש בין קלא דאשתמע לקלא דלא אשתמע שזהו שורש ענין ההפרש בין קול חתן לקול כלה שהחתן יש לו קול והכלה אין לה קול שז"ע מה שחסר וא"ו.

ולהבין זה צ"ל שורש ענין הוא"ו. הנהי"ו ארז"ל בקדושין ד"ל ע"א למה נק' הראשונים סופרים שהיו סופרים כל אותיות שבתורה והיו אומרים וא"ו דגחון¹³ חצי התורה באותיות, ע' דיכרסמנה חזיר מיער"ו חצי תהלי", ופי' במהרש"א בכה"ג¹⁴ כי וא"ו דגחון מפסיק כח הנחש כי גחון הוא הנחש כמו שקילל אותו הקב"ה¹⁵ על גחונך תלך והוא"ו דגחון מפסיק כחו, וכמו"כ ענין יכרסמנה חזיר מיער כי כל ענין התהלים הוא להחליש כח עשו שנמשל לחזיר כמ"ש¹⁶ ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא וכמ"ש ברש"י פ' תולדות¹⁷ יעו"ש, וצ"ל מהו שייך ענין התורה ותלים לחליש כחן, וגם משמע מפני שהוא"ו הוא חצי התורה והעי"ן חצי תלים לכן הם מחלישין כו'. והענין הוא דהנה תלים הוא מכוון נגד התורה ולכן כמו שבתורה יש חמשה חומשי תורה כמו"כ בתלים ה' ספרים, ולהדיעה¹⁸ שיש ז' ספרי תורה שז"ש¹⁹ חצבה עמודיה שבעה לכן נחלק התלים לז' ימות השבוע כו'.

(ב) וביאור הענין הנה ארז"ל²⁰ כל אדם שיש בו תורה ואין בו יר"ש דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו בהי עייל, כי תלים הוא בחי' מפתחות החיצוני' שהוא ענין סיפור

(9) ראה שבת קמו, א. ועוד. ע"ח שער הארת המוחץ פ"ו. אוה"ת תולדות קמב, א. פינחס ע' אקעא.
(10) תולדות כו, כב.
(11) ראה זח"א נ, ב. אוה"ת וישב כרך ה תתצד, ב. וש"נ.
(12) בהבא לקמן (עד אמצע ס"ה) ראה ד"ה כל הולך על גחון באוה"ת שמיני ע' רמב"רמט. וד"ה זה בסה"מ תרכ"ו ע' פו ואילך. וד"ה זה מש"פ שמיני תרל"ט. וד"ה ארז"ל לפיכך נקראו הראשונים סופרים — בסה"מ תרצ"ט ע' 168. וראה גם בהמובא בס' הערכים-חביד מערכת אותיות (כרך ה) ע' רפג"רפח.
(13) שמיני יא, מב.
(14) תהלים פ, יד.
(15) בחידושי האגדות. הובא גם באוה"ת שמיני שם ע' רמ. ס"ע רמב. ובסה"מ תרכ"ו ותצ"ט שם.
(16) בראשית ג, יד.
(17) פ' שמיני יא, ז. פ' ראה יד, ח.
(18) כו, לד (ממד"ר עה"פ). וראה גם פירשי תהלים שם.
(19) ראה שבת קטו, א. ב"ר פס"ד, ח. במדב"ר ר"פ שמיני. אוה"ת שמיני שם ע' רמח. בהעלותך ע' שעה ואילך.
(20) משלי ט, א.
(21) שבת לא, סע"א ואילך. ובהבא להלן ראה גם אוה"ת שמיני ע' רמו ואילך.

שבחי הבורא ית' השמים מספרים כבוד אל הללו אל בקדשו הללו' מן השמים כו'²² ולכן רוב התפלה הוא מתלים, וע"פ הקבלה²³ תורה היא בחי' ת"ת ותלים הוא בחי' מל' עולם הדבור ודוד מלך ישראל הי' מבחי' עולם הדבור וזהו שסיפר בספר תלים איך שהשמים מספרים כבוד אל והילול השמים וכל הנבראים והרבה היו שידעו זה אך לא סיפרו ודוד מפני שהי' מבחי' עולם הדבור לכן סיפר כו'. וז"ע בשלשה²⁴ ספרים ברא הקב"ה כו' בספר וסופר וסיפור שענין הסיפור הוא בחי' סיפור תלי'. וביאור ענין מפתחות הפנימי' ומפתחות החיצוני' נת' בלק"ת בד"ה כי תשמע בקול²⁵ שענין מפתחות החיצוני' הו"ע סיפור שבחי המקום איך שאתה עשית את השמים ואתה מחי' את כולם והיינו בחי' בריאת העולמות. והנה ברה"ע הוא מהארה בעלמא. כי הנה יש אור ושפע, וידוע בספרי המחקר ההפרש בין אור לשפע²⁶ שבחי' השפע הוא בחי' השפעה פנימיות ולכן יש שינוי בהמשפיע בעת השפעת השפע שצריך לצמצם א"ע ולדקדק היטב איך להשפיע שיבין זולתו היטב כמו דבר הלכה שהרב משפיע לתלמידו שצריך הרבה לצמצם ולדקדק היטב איך להשפיע, ונמצא כי נעשה שינוי בהמשפיע והיינו מפני כי השפע היא בחי' שפע פנימיות, אבל ענין האור הוא בחי' הארה בעלמא וכמו ענין אור הנר שכשמדליקין הנר ממילא מאיר בבית אבל אין שינוי כלל בהנר כו'. ועד"ז יובן למעלה שהתהוות כל העולמות הוא רק מהארה בעלמא ולכן נק' מפתחות החיצוני', אבל התורה היא בחי' מפתחות הפנימיות. וזהו מ"ש²⁷ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך, מצוך הוא ל' צוותא וחיבור²⁸, שע"י התורה נמשך בחי' אנכי עצמותו ומהותו ית'.

(ג) ולהבין בתוס' ביאור ענין מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוני', הנה²⁹ אנו רואים שיש באדם בחי' פנימיות וחיצוני', שבד"כ נק' מחדומ"ע בחי' לבושי' וחיצוניות, ובד"פ הנה כח המעשה הוא לבוש היותר חיצוני כמו שאנו רואים שיוכל האדם לעשות איזה דבר אף שלא יחשב בה כלל ואפי' האומן שעושה איזה כלי יוכל לדבר מענין אחר ולעשות מלאכת הכלי, ובד"פ בכח המעשה גופא יש בחי' פנימיות וחיצוני', שכמו ענין הזריקה הוא חיצוניות גמור שגם הבהמה תוכל לזרוק, רק הבהמה תוכל להזיק בזריקתה, אמנם האדם מפני שמורגל שלא יזיק לכן לא יזיק בזריקתו, אבל כח הזריקה הוא כח חיצוני לגמרי, ויש כח המעשה שיש בו בחי' הפנימיות כמו ענין הכתיבה הגם שהיא ג"כ מעשה אבל מ"מ מלובש בה בחי'

(22) תהלים יט, ב. קמח, א. קנ, א.

(23) ראה פרדס שעה"כ ערך תורה וערך תפלה.

(24) ס' יצירה פ"א מ"א.

(25) פ' ראה יג, יט. לקו"ת שם כב, ד ואילך. וראה

אוה"ת שמיני שם ריש ע' רמג וריש ע' רמו.

(26) ראה סה"מ תקס"ב ח"א ע' רסא. ח"ב ס"ע תכב

[ובהנסמן בהמ"מ לשם בסוף הספר].

(27) ואתחנו ו, ו.

(28) ראה תניא מהדויק ספמ"ט. לקו"ת בחוקותי מה,

ג. ובכ"מ.

(29) כהבא לקמן ראה לקו"ת ש"ש סו, ב. אוה"ת

שמיני שם ע' רמו.

הפנימיות שיוכל לכתוב דבר שכל, ובד"כ נק' בחי' המעשה בחי' חיצוני' נגד הדבור, והדבור נק' חיצוני' נגד בחי' המח' שהמח' היא בחי' לבוש הפנימי, אבל הוא בחי' חיצוניות נגד המח' ולכן הדבור הוא רק בחי' גילוי לזולתו אבל לעצמו א"צ לבחי' הדבור כלל, ובהדבור גופא יש ג"כ בחי' פנימיות וחיצוני', שהדבור בדברי העולם הוא בחי' חיצוני', והדבור בד"ת הוא בחי' פנימיות, וכמו"כ בהמח' יש מחשבה ויש בחי' עומק המח' שהוא בחי' פנימיות יותר, והיינו כי בכל בחי' יש חב"ד חג"ת נה"י ולכן יש בה בחי' פנימיות וחיצוני', ובד"כ נק' מחדומ"ע ג' לבושי' פנימי תיכוני וחיצון ולגבי עצמיות הנפש שהם שכל ומדות שבנפש, כמ"ש בסש"ב³⁰ שהשכל והמדות הם עצמיות הנפש, הם בחי' חיצוני' כו'. והנה באמת השכל והמדות אינם עצמיות הנפש כ"א הם כמו גופי' לנפש, וההפרש שבין גופים ללבושי' שהלבוש יכול לפשוט וללבוש כמו בגדי שבת ובגדי חול, אבל הגוף אינו יכול לפשוט וללבוש, וכמו הגוף לנפש האדם הגם שהגוף והנשמה שני דברים הם עכ"ז מתייחדים בתכלית היחוד כו', כמו"כ בנשמה השכל והמדות הם כמו גופי' לנפש, משא"כ מחדומ"ע הם לבושי' כו'. וזהו הנק' בזהר"י נר"ן ונשמתא לנשמתא שג' בחי' נר"ן הוא בחי' גוף ראש ורגל ונשמתא לנשמתא הוא בחי' הנשמה עצמה. ועד"ז יובן למעלה שג' בחי' מחדומ"מ הם ג' עולמות ביע"צ³² ששרש התהוות כל העולמות הוא מהארה חיצונית בעלמא דהיינו מבחי' הדבור כמ"ש³³ ב"ה ה' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב ובה' נברא העוה"ז ששורש התהוותם הוא משני אותיות הדבור שכל הדבור הוא בחי' חיצוני', ושרש עלמין סתימין הוא מבחי' המח' שנק' ג"כ חיצוני' כנ"ל, אבל יש בחי' ע"ס שהם כלים להשראת אוא"ס ב"ה כמו גופים לנפש, וגם בהם גופא הנה החכ' היא ראשית ההשתלשלו' בה מאיר יותר הארת אוא"ס ב"ה, ויש בחי' שלמעלה מהשתל' שאינו מאיר כלל בהע"ס כו' כמו שיש בנפש בחי' השכל ועומק השכל ומקור השכל כו' אשר בחי' זו לית מח' תפיסא ב"י כלל, אבל על ידי התורה נמשך בחי' זו והיינו מפני שאורייתא מח"ע נפקת³⁴. והנה כל סדר השתלשלו' הוא שמחיצוניות שבעליון נעשה מקור לתחתון³⁵ ופנימיות העליון אינו מתגלה כלל, ונמצא כי פנימיות החכ' אינה מתגלה בשום עולם כי חכ' היא ראשית ההשתל' ואורייתא שמח"ע נפקת לכן נמשך ע"י פנימיות החכ' כו', לכן נק' מפתחות הפנימיות כו'. והנה התורה ניתנה למטה דוקא כי זהו כלל שכל היותר גבוה אינו מתגלה כ"א למטה דוקא, וכמו שבאמ"צ

(30) ראה פ"ג. וראה בכ"ז תו"א יג, ג. לקו"ת ויקרא ד. ב. סה"מ תקס"ב ח"א ריש ע' קעט. שם ח"ב ע' תכב. סה"מ תקס"ו ע' כט. ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ע' צח. ס' מאמרי אדה"ז-ענינים ע' רמא. ובהנסמן בקונטרס ליקוט פירושים ומ"מ לתניא שם.
 (31) זח"ג קנב, א.
 (32) ראה לקו"ת בלק סו, א ואילך.
 (33) ישע"י כו, ד. מנחות כט, ב.
 (34) זח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. זח"ג פא, א. קפב, א. רסא, א.
 (35) ראה ע"ח שער או"א פ"ט. וראה לקו"ת שה"ש לט, ד. אוה"ת שמיני שם ס"ע רמו.

כתי³⁶ אני ולא מלאך כו', וכמשל האותיות שבהיותם על האבן טוב הנה מחמת בהירות האבן טוב אינם ניכרים כלל כ"א כאשר חותמים בהאבן טוב על השעוה אזי ניכרים האותיות היטב, וגם מצד בחי' נעוץ תחילתן בסופן³⁷ שזוהו כלל שמבחי' תחלתן מאיר בסופן ולכן התורה לעוצם רוממותה ניתנה למטה בארץ דוקא כו'.

(ד) וזהו כי תשמע בקול, הנה הקול הוא חיבור הרוחניות עם הגשמיות, ולמעלה הו"ע המשכת הגילוי מלמעלמ"ט, וזהו בקול ה' אלקי' שהוא הגילוי עד למטה בעשי'. ופי' כי תשמע בקול היינו בבחי' המלובש בקול, דהנה קול תורה היא בחי' קול דחכ', ופי' בקול היינו בחי' הארת הקו"י³⁸ המלובש בחכ' כו', והיינו כי ענין לימוד התורה אינה רק בשביל לידע חכמת התורה כ"א להמשיך בחי' אוא"ס ב"ה בתורה כמשארז"ל³⁹ דה"ע ה' מחבר תורה שמ"ע בהקב"ה דהיינו בחי' המשכת אוא"ס ב"ה בתורה, וז"ע לימוד התורה לשמה כו' לשם התורה⁴⁰.

וזהו ו"ע וא"ו דגחון כי וא"ו המילוי שלו הוא א' וא"ו, אלף הוא בחי' המשכה מבחי' אנכי והב' ואו"י הוא בחי' תושב"כ ותושבע"פ והיינו שהוא בחי' הארת הקו"י המאיר בחכ' שבתורה. והנה וא"ו זה הוא מחצה התורה והיינו כי בתורה גופא יש ב' בחי' חו"ג ולכן נמצא בתורה כל העונשין שהם מצד הגבורות וכמ"ש⁴¹ מימינו אש דת למו שהתורה כלול מחו"ג וז"ע עשה ול"ת שבתורה שהם חו"ג, והוא"ו הוא חצי התורה היינו שהוא מחבר ב' החצאין שמחבר חו"ג, ע"ד כמו המשל⁴² ופחד עמו עושה שלום במרומי שמיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואין מכבין זא"ו מפני כי המשל ופחד שמאיר בחי' שלמעלה משניהם, כך הוא"ו דגחון הוא וא"ו רברבא שהוא בחי' ההארה מלאו מכל אינון מדות⁴³ ולכן הוא מחבר חו"ג כו', ולכן הוא מפסיק כח הנחש כי שרש יניקת הנחש הוא מן קו השמאל, כי מקו השמאל יכול להיות יניקה לחיצוני, משא"כ מקו הימין אין יניקה לחיצוני, ומה שאברהם יצא

(36) בא יב, יב. ספרי תבוא כו, ח. סדר הגש"פ. ובח"א קיז, א ואילך (במדרש הנעלם): אני ולא

מלאך כו' מזהמת ומטונפת כו' ואין ראוי לשגר מלאך כו'. ועד"ז בלקו"ת פ' צו יב, ג. טז, א [ובציונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א בסריס לקו"ת מציין לסי' האריז"ל ועוד]. ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ע' שלט. סה"מ תקס"ד ס"ע פד. ועוד.

(37) ס' יצירה פ"א מ"ז.

(38) = הקו וחוט.

(39) זח"ג רכב, ב. וראה לקו"ת שלח מז, רע"ג. נא. סע"א.

(40) ראה לקו"ת שלח שם (מז, ג). ועוד. ובהמובא

בקונטרס ליקוט פירושים ומ"מ לתניא פ"ה ע' קמד).

(41) ברכה לג, ב.

(42) איוב כה, ב. במדב"ר פ"ב, ח. וראה בשם הה"מ:

לקו"ת תזריע כג, ג (ובה"מ"מ לשם). ביאורו ח.

ג. סה"מ תקס"ג ע' נב. סה"מ אתהלך לאזניא ע'

יב. ועוד. ובה"מ ד"ה ביוהשמע"צ דתקע"ב

(גוכי"ק אדה"צ מס' 1116 — לא נדפס לע"ע)

מובא קרוב לענין זה בזה"ל: „בשם הה"מ

ששמע [כ"ק אדה"ז] ממנו סוכות האחרון

תקל"ג. וראה אגה"ק סי"ב. ס' מאמרי אדה"ז

עה"ת ח"ב ע' תרמה ובה"מ שם.

(43) ע"פ ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

ממנו ישמעאל זהו קודם שנימול אבל יצחק להיותו מקו השמאל לכן אפי' אחר שנמול יצא ממנו עשו כו', והיינו כי מבחי' הגבורות יכול להיות יניקה לחיצוני', והיינו כי הרע בשרשו אינו רע כלל, וכמשארז"ל⁴⁴ שטן ופנינה לש"ש נתכוונו, ופעם ארז"ל⁴⁵ נתן עיניו במקדש ראשון, והיינו שמצד שרשו אינו רע עדיין אכן בהשתלשלו' למטה נעשה רע, ושרש יניקתו הוא מבחי' הגבורות, כי הנה שרש הגבורות למעלה הוא בחי' רשפי אש, וכמו שאנו רואי' שמצד היראה והרשפי אש שבתפלה יכול להיות אחר התפלה בחי' הכעס, והגם שהכעס הוא על ההיפוך עכ"ז הלא הוא כעס והרי הוא מקור ההשפעה לבחי' הרע כו'. ולכן הוא' דגחון מצד שהוא מחבר חו"ג הלא אכללא שמאלא בימינא ממילא אין להנחש יניקה מקו השמאל ומה שיוכל להתעלות ע"י העלאה מלמטלמ"ע יתעלה והפסולת יודחו כו', ובנפש האדם הוא היצה"ר כי שטן ונחש גימ' אחת, והוא השטן והוא היצה"ר⁴⁶, וע"י הוא' דגחון יוכל להיות בכל לבבך בשני יצריך' כו'.

לשמור מצותיו⁴⁷ והיינו כי קיום התורה הוא ע"י המצות דוקא כי המצות הם כלים להמשכת האור שע"י התורה כו'. וזהו מ"ש⁴⁸ אל יתהלל כו' השכל וידוע אותי כי אני ה' עושה חסד ומשפט וצדקה שע"י קיום המצות עי"ז השכל וידוע אותי כו'. לעשות הישר בעיני ה' אלקיך⁴⁹. הנה כתיב⁵⁰ כי עין בעין נראה כו', והיינו כי יש ב' בחי' עין עין דלתתא הוא שלמטה היש ולמעלה האין ועין דלעילא הוא בהיפוך שלמעלה הוא היש האמיתי כו', ופי' עין בעין שבחי' עין דלתתא יהי' כמו עין דלעילא.

(ה) **ומזה יובן ענין הע' דיכרסמנה חזיר מיער**, דהנה שרש יניקת ע' הוא מן עי"ן דיער, שעין הוא בחי' ז"ת דבינה מקור הז' מלכין קדמאין שנפלו בשבירה והעין היא ע' תלוי' לפי שהחיות שלהם הוא בבחי' מקיף וז"ע מקיף דלבונה שמחי' אותם בבחי' מקיף, וזהו עשו ע' שו כמו"ש במד"ר⁵¹ הא שוא שבראתי בעולם, ומקבל יניקה מבחי' עין. והנה כל ענין התלים הוא להחליש כח החזיר לפי שתלוי' הוא סיפור שבחי הבורא ית' איך שכל הנברא' אומרים שירה והיינו שהוא בחי' ביטול היש, וזהו כמו ק"ש שמע שם עי"ן, שם הוא בחי' רפ"ח ניצוצין וש' ב"ן, והיינו שע"י הביטול מבררים הרפ"ח ניצוצי' וש' ב"ן כו', ולכן נחלש כח החזיר כו', וזהו כי עין

(44) ב"ב טז, א. וראה בכ"ז לקו"ת חוקת טכ, א. סה"מ אתהלך לאזניא ע' קנה [ובתוס' הגהות באוה"ת ויצא כרך ה תתמה, א. והובא בלקו"ש ח"ה ע' 383]. ביארה"ז נו, ג. צו, ג. ס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא ח"ב ע' תעה"ו (ובהמ"מ שם).
 (45) סוכה נב, א.
 (46) ב"ב שם.
 (47) ואתחנן ה, ה. ברכות נד, א.
 (48) פ' ראה יג, יט (המשך הכתוב כי תשמע בקול).
 וראה בכ"ז לקו"ת הנסמן לעיל הערה 25.
 (49) ירמ" ט, כג.
 (50) שלח יד, יד.
 (51) ראה גם לקו"ת פ' ראה ל, ב.
 (52) ב"ר פס"ג, ח. ראה גם אוה"ת וישלח רלד, א.
 (53) זח"ג רלו, ב.

בעין שע"י שהעין דלתתא נכלל בעין דלעילא ע"ז נחלש כח החזיר כו'. ולכן הע' דיער הוא בחצי התלים כי בתלים יש ג"כ חסד וגבורה, וזהו מ"ש" חצות לילה אקום להודות לך שהלילה כלול מב' חצאין מחצה הא' מבחי' הגבורות [ומחצה] הב' מחסדים" וחצות לילה הוא חיבור ב' החצאין שהוא בחי' היותר גבוה כו' כנ"ל בוא"ז דגחון.

וזהו מקול מחצצים בין משאבים" משאבים ל' רבים, והיינו שיש ב' קולות קול דתורה וקול דתפלה, קול דתורה הוא בחי' המשכה מלמעלמ"ט להפסיק כח הנחש וקול דתפלה בחי' העלאה מלמטלמ"ע להחליש כח החזיר כו', כי כדי שיוכל להיות נמשך וא"ז דגחון שהוא ע"י קול תורה בחי' קלא דאשתמע צריך להיות תחילה קל חסר וא"ז שהו"ע ההעלאה מלמטלמ"ע ע"י בחי' תפלה.

וזהו שורש ענין חתן וכלה, כלה הוא בחי' כלתה נפשי" בבחי' כליון ותשוקה ואל אישך תשוקתך" כו' וחתן הוא ל' חות דרגא שהוא בחי' המשכת אוא"ס שנמשך בבחי' המל' בחי' כלה. וז"ע מה שהחתן יש לו קול, דפי' קול הוא המשכה ולהיות כי החתן ממשיך המשכת אלקות למטה לכן יש לו קול, אבל הכלה אין לה קול להיות כי היא המקבל והמקבל צ"ל כלי ריקם כי כלי ריקם מחזיק", ולכן תשוקתה הוא רק בלב בלתי שמיעת הקול כמו שפי' רש"י בחומש". ולכן קל הראשון שרומז על כלה הוא בלא וא"ז להיותו קלא דלא אשתמע אבל קול השני רומז על בחי' תורה שהוא בחי' השפעת החתן כמארז"ל" ביום חתונתו" זהו מ"ת הוא בוא"ז קלא דאשתמע בבחי' קול.

אמנם הנה כ"ז הוא עכשיו זמן הבירור שצ"ל בירור זוהמת הנחש מה שהטיל בחוה"י ע"י העצה שהשיאה, אבל כשיוגמרו הבירורים ויופסק כח הנחש ע"י בחי' וא"ז דגחון וע' דיכרסמנה חזיר מיער אז הכלה תהי' לה קול, ואדרבה העיקר יהי' קול כלה, כי ערבים עלי דברי סופרים", פי' דברי ספרים" הוא מל' סיפור ובחי' סיפור זה הוא ערב עלי יותר להיות כי שרש הסיפור הוא מבחי' סופר בוא"ז או בחולם שניקודו הוא כמו וא"ז", כי אבא יסד ברתא" לכן יהי' קול כלה מלא בוא"ז, ולא עוד אלא שעיקר ההשפעה

54 תהלים קיט, סב.

55 ראה זח"א צב, סע"ב (הובא באוה"ת ויקרא ריש ע' רמד).

56 שופטים ה, יא.

57 תהלים פד, ג. וראה לקו"ת שה"ש א, א.

58 בראשית ג, טז.

59 ברכות מ, א.

60 בראשית שם.

61 תענית כו, ב.

62 שה"ש ג, יא.

63 ראה ע"ז לה, א.

64 כ"ה בגוכי"ק.

65 ראה גם להלן ד"ה איתא במדרש תילים אמרו

ישראל (ע' נה).

66 זח"ג רמח, א. רנו, ב. רנח, א. ת"ז תכ"א (סא, ב).

תסי"ט (קה, ב).

יהי מבחי' המל' כמו והי' ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים חצים אל הים הקדמוני⁶⁷, ולכן אנו מברכים שיוגמרו הבירורים ושבמהרה ישמע קול חתן וקול כלה שגם הכלה תהי' לה ג"כ קול כו'. ולכן לע"ל יתיר איסור נדה⁶⁸ להיות מתוקן חטא עה"ד וממלא נתתקן התאוה שנתהוה מאכילת עה"ד, ואחר תיקון חטא עה"ד יהי' פי' וכי תאוה הוא לעיניים⁶⁹ שע"ז יבא לבחי' כי עין בעין יראו⁶⁸ בחי' גילוי כבוד הוי', ואז יהי' חיים נצחים ובלע המות לנצח⁶⁹ לכן יהי' איסור נדה מותר וגם מקול הכלה לא יהי' תאוה גשמית כ"א שע"י קול הכלה יומשך כח המתאוה לתענוגים רוחנים בחי' השפעת אלקות. וזהו מהרה ישמע כו' קול כלה כו' שהכלה תהי' לה קול כו'.

מהרה י' ישמע בערי יהודה כו' קול חתן וקול כלה, צ"ל מה שבברכת שמח תשמח חותמין משמח חתן וכלה, ובברכה זו חותמין משמח חתן עם הכלה, דפי' חתן וכלה משמע שהחתן הוא העיקר והכלה מקבלת מהחתן, ולי' משמח חתן עם הכלה משמע שהכלה היא העיקר והחתן מקבל מבחי' כלה. והתירוץ² על קושי' זו הוא ששני ברכות אלו קאי על עכשיו ועל לע"ל, שעכשיו העיקר הוא החתן והכלה מקבלת מהחתן אבל לע"ל תהי' אחע"ב³ ואז יהי' החתן מקבל מהכלה כו'. ולהבין זה צ"ל ברכת שוש תשיש ותגל העקרה בקבוץ בני' כו' שצ"ל מפני מה שוש תשיש ותגל העקרה כו', וגם צ"ל מ"ש³ רני עקרה לא ילדה מאחר שלא ילדה מפני מה שוש תשיש. הנה ההפרש שבין עכשיו לע"ל⁴ שעכשיו הוא רק אירוסין שהוא בחי' קדושין וכמ"ש וארשתוך לי כו' וכתי' וקדשתם היום שעדיין הוא בחי' קדושין לבד, ולכן אנו מברכין על ברכת המצות אשר קדשנו במצותיו, קדשנו הוא לי' קדושין שעדיין הוא בחי' קדושין, אבל לע"ל יהי' בבחי' נישואין כמ"ש⁵ כי

- 67 זכרי' יד, ה. וראה ב'אוה"ז לאדהאמ"צ צ, ד ואילך.
 68 ישעי' נב, ח.
 69 ישעי' כה, ח.
 1 נמצא ג"כ בגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש — 1029 רל, א [הוא כרך כתי' הנחות ממאמרי הצ"צ שנת תרט"ז. ומאמר זה נרשם שם אחר ד"ה אשר ברא הנדפס לעיל — ראה בהנסמן לעיל שם בהמ"מ]. תוכן המאמר נמצא ג"כ בשינויים וכו' בסה"מ תרנ"ט ע' רו. ומיוסד על ד"ה זה בסידור עם דא"ח קלה, סע"ב ואילך. וההגהות שעליו באוה"ת — סידור ע' רכד. וראה גם ד"ה מהרה ישמע — פ' בא תרל"ב.
 2 ראה תו"א מה, א. לקו"ת צו ט, סע"א. שה"ש מה, ב. סידור עם דא"ח קלב, סע"א ואילך. קלה, ג ואילך. סה"מ הנחות הר"פ ס"ע סד. סה"מ תקס"ג ח"ב ע' תשמו. אוה"ת סידור (דרושי חתונה) ס"ע רכב ואילך. ע' רצה.
 3 = אשת חיל עטרת בעלה. משלי יב, ד.
 4 ישעי' נד, א. וראה גם לקו"ת תזריע כ, א. שמור ס"פ טו. וראה פסחים פז, א [הובא באוה"ת סידור ע' רסט]. וראה בכ"ז לקו"ת שם מה, א. סידור שם קלה, ג ואילך.
 5 שם נד, ה.

בועליך עושיך ה' צבאות שמו כו'. והנה ענין הקדושין הוא שהחתן נותן טבעת קדושין על יד הכלה שהטבעת היא עגולה שהוא בחי' מקיף, משא"כ לע"ל יהי' יחוד פנימי.

ולהבין ענין המקיף וענין או"פ, הנה מבשרי אחזה אלקי' כמ"ש בזהר' שיש בחי' גלגלתא דחפי' על מוחא ויש בחי' מוחא. והנה המוח הוא מכוסה והגילוי הוא רק הגלגלתא דחפי' על מוחא. וביאור הענין הוא דהנה אנו רואי' שכאשר יאמר האחד לחבירו אני חפץ בדבר ההוא הנה הגילוי לזולתו הוא רק בחי' הרצון לבד, משא"כ טעם הדבר אינו מגלה לו והטעם הוא מכוסה. וככה הוא ענין המצות דכעת שהם רק גילוי רצונו ית' שיהי' המצוה כך וכך, ואף שכת"י וירד הוי' על הר סיני שירד ה' בכל הבחי' אעפ"כ הגילוי הוא רק בחי' הרצון לבד כו' ונק' בחי' גלגלתא דחפי' על מוחא ע"ש כי הרצון חופה המוחין בחי' טעם כו', משא"כ לע"ל יהי' גילוי בחי' הטעם.

וזהו מה שברכת שמה תשמח קאי על עכשיו לכן חותמין משמח חתן וכלה שהחתן הוא העיקר לפי שעל מ"ת כתי"י¹⁰ בעטרה שעטרה לו להקב"ה שהכתר והעטרה עכשיו הוא בראש חתן, אבל לע"ל אחעט"ב¹¹ שהכלה תהי' בבחי' כתר ועטרה דהיינו עליית המל' בבחי' כתר כו', וזהו ברכת אשר ברא שחותמין בה משמח חתן עם הכלה שהכלה היא העיקר כו'. וזהו כמו ההפרש שבין תלמוד גדול למעשה גדול¹¹, שעכשיו תלמוד גדול, אבל לע"ל יהי' מעשה גדול¹², שענין המעשה הוא ביטול היש לאין לכן עי"ז מגיעי' לבחי' והחכ' מאין תמצא¹³ שהאין הוא למעלה מבחי' חכ' בחי' תלמוד כו'. וזהו כמ"ש¹⁴ והי' ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים חצים אל הים הקדמוני שהמל' יהי' בחי' משפיע וכמשארז"ל¹⁵ עתידי' צדיקי' שיאמרו לפניהם קדוש כו'. וז"ש¹⁶ כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, ופי' רש"י ז"ל אברהם טפל בנביאות לשרה, והיינו מפני כי האבות הטעימן הקב"ה מעין עוה"ב¹⁷, שנא' בהם¹⁸ בכל מכל כל, פי' כל הוא בחי' כללות, ועל בחי' כל זה כתי"י¹⁹ אמרו

-
6) ראה גם סידור שם קלה, ג ואוה"ת שם ע' רכד.	ס"ע רמז ואילך. רעו ואילך. שב ואילך. ביאוה"ז
סה"מ תקס"ח ח"א ע' רלא. אוה"ת ברכה ע' א'תתמה ואילך. לקריש חט"ו ע' 337 ואילך.	להצ"צ ע' תעט ואילך. ובכ"מ.
7) ראה זחי"ג ככתב, ב ואילך.	13) איוב כח, יב.
8) יתרו יט, כ.	14) זכרי' יד, ת. וראה ביאוה"ז לאדהאמ"צ צ, ד ואילך.
9) ראה רש"י שה"ש א, ב. להלן ד"ה צאינה וראינה (ע' מד ואילך).	15) בי"ב עה, ב.
10) שה"ש ג, יא. וראה תענית כו, ב. שהש"ר עה"פ שם.	16) וירא כא, יב. וראה לקו"ת שה"ש טו, ג. אוה"ת סידור ס"ע רכה ואילך. סה"מ תרנ"ב ע' פח.
11) קידושין מ, ב.	17) בי"ב טז, סע"ב ואילך.
12) ראה סה"מ תקס"ז ע' שט ואילך. אוה"ת ואתחנן	18) חיי שרה כד, א. תולדות כז, לג. וישלח לג, יא.
	19) הושע יד, ג.

אליו כל תשא עון שמבחי' כתר הכללי נמשך להיות נושא עון, ובהאבות שנא' בהם כל היינו שהטעימן מעין עוה"ב, ולכן הי' אברהם טפל בנביאות לשרה כי מפני שהטעימן מעין עוה"ב לכן הי' שרה גדולה יותר בנביאות כי לע"ל יהי' אחעט"ב²⁰. וזהו כל המשמח את החתן²¹ שבחי' כל זה הוא משמח את החתן.

וזהו מ"ש מהרה ישמע קול כלה, מהרה ישמע הוא לשון עתיד שלע"ל ישמע קול כלה כי עכשיו החתן אומר הרי את כו' והכלה שותקת²², אבל לע"ל תהי' בחי' כלה בבחי' קלא דאשתמע, כי יש קלא דאשתמע הוא בחי' התורה ויש קלא דלא אשתמע הוא בחי' קול דתפלה²³ כי צלולתא בחשאי, אבל לע"ל כשתהי' אחע"ב אזי יהי' קול כלה שהכלה תהי' בבחי' קול כו', וכ"ז הוא מבחי' האירוסין דעכשיו.

ולהבין זה הנה ארז"ל²⁴ מאני של בשר ודם אתה למד אני של הקב"ה כי פרעה אמר ליוסף²⁵ אני פרעה ומבלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל אמ"צ, הנה מל' דבור זה דאני פרעה עי"ז נעשה משנה למלך, ממנו אתה למד אני של הקב"ה שבסיום כל מצוה שמצוה ית' חותם אני הוי', ולע"ל שיתגלה בחי' אני הוי' אינו דין שיהיו ישראל במעלה היותר עליונה בקיו מיוסף שהי' משנה למלך מאני של בור"ד. והנה גדולת יוסף הי' מאני פרעה והי' בעת הסרת טבעת שהסיר פרעה את טבעתו מעל ידו ויתנה ליוסף²⁶ ואמר לו אני פרעה, ונמצא שכל גדולת יוסף הי' מהסרת הטבעת, וענין הטבעת הוא בחי' אירוסין בחי' מקיף, והוא בחי' המצות דעכשיו, ומבחי' טבעת זה שהוא ענין המצות דעכשיו עי"ז בא לע"ל בחי' אני בחי' גילוי פנימיות, כמו שכל גדולת יוסף הי' בא מטבעת פרעה. והנה טבעת המלך הוא בחי' החותם של המלך שעל הטבעת, כך הוא הענין בבחי' טבעת דמצות שהטבעת הוא עגול הוא בחי' סוכ"ע, והחותם שעליו הוא בחי' גושפנקא דחתים ב' שמי' וארעא, והוא ר"ת את השמים ואת הארץ ר"ת א"ה ו"ה גימ' טוב²⁷ בחי' גושפנקא הנ"ל.

ומעתה יובן מ"ש רני עקרה לא ילדה מאחר שעקרה היא מהו הרנה והשמחה, אך הענין הוא דהנה כתי'²⁸ בכל צרתם לא צר הכתי' הוא באלף והקרי הוא בוא"ו ופי' לא באלף שאינו צר לו ית' כלל והקרי הוא בוא"ו שמשמע שצר לו ית' כביכול מצרותי' של ישראל, וגם משמעות הכתוב סובל יותר לו בוא"ו מדכתי' אח"כ ומלאך פניו הושיעם משמע שלו צר כו',

(20) ע"פ ברכות ו, ב. (21) ראה לעיל ע' יז. (22) ראה סידור יט, ג. ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ד"א ע' קס ואילך. ובכ"מ. (23) תנחומא בראשית א. וראה ב"ר פ"צ, ב. וראה ד"ה מהרה ישמע — אה"ת סידור ע' רכד. (24) ע"פ מקץ מא, מד. (25) שם, מב. (26) ראה בכ"ז אה"ת סידור שם. ואה"ת תצא ע' תתקננ. וש"נ. (27) ישעי' סג, ט. (28) ראה סידור יט, ג. ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ד"א ע' קס ואילך. ובכ"מ.

וכן מצינו בהרבה פסוקי' כמו מ"ש²⁸ הוא עשנו ולא אנחנו שלא כתי' באלף וקרי בוא"ו, וכן מ"ש²⁹ כי אל דעות הוי' ולא נתכנו עלילות שכת' לא באלף והקרי בוא"ו, ומשמעות הכתוב הוא לו בוא"ו, וא"כ צ"ל מפני מה כתי' באלף כו'. אך הענין הוא דהנה אלף הוא בחי' מופלא בחי' פלא³⁰ בחי' כתר³¹, ובחי' וא"ו הוא הארה מהאלף והוא בחי' ת"ת. והנה בבחי' אלף כתר אינו מגיע שום פגם כלל כי אם צדקת כו'³², והפגם הוא בבחי' וא"ו, ואעפ"כ הנה הוא בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה הוא מגיע גם לבחי' האלף, וזהו שכת' לא באלף והקרי הוא בוא"ו להורות שהפגם מגיע מבחי' וא"ו וע"י הוא מגיע גם לבחי' האלף. וזהו פי' רני עקרה לא ילדה, שמבחי' לא באלף יהי' הגילוי בבחי' לידה כו'. וזהו מ"ש בפ' לך לך³³ ושרי אשת אכרם לא ילדה לו והיינו שמחמת לו בוא"ו לא ילדה כי בלו בוא"ו מגיע הפגם, אכן הלידה והגילוי הוא מבחי' לא באלף. וזהו רני עקרה שהשמחה של העקרה היא כאשר לא ילדה שכאשר הגילוי הוא מבחי' לא באלף.

וזהו ג"כ פי' שוש תשיש ותגל העקרה בקיבוץ בני', פי' שוש תשיש הוא כמ"ש³⁴ והי' כמשוש חתן ישיש עליך אלקיך, ישיש בגימ' כתר³⁵, והיינו כאשר הגילוי הוא מבחי' כתר אזי ותגל העקרה. בקיבוץ בני' הוא כמ"ש³⁶ ברחמים גדולים אקבצך כי יש אב הרחמן ואב הרחמים כו' כמ"ש במ"א³⁷.

והוא' כחתן יוצא מחופתו ישיש כגבור לרוץ אורח כו'², ישיש הוא בגימט' ב"פ ישי. דהנה כתי' קנה חכ' ובכל קניניך קנה בינה ב"פ קנה בגימ' ישי, קנה חכ' וקנה בינה הוא תושבע"פ ותושב"כ וע"י תושב"כ ותושבע"פ

(28) תהלים ק, ד.	(37) ראה לקרית נשא כג, א. ר"ה סב, ד. שה"ש י, ג.
(29) שמואל א ב, ג.	אוה"ת תשא ע' ביטג. ביסט ואילך (בשם הפרדס). אוה"ת מגיא ע' בירעג.
(30) ת"ז ת"ע (קלה, א). ועוד.	(1) נמצא גם בכת"י 1063 ד, א [ביכל הנחות ממאמרי כ"ק אדמו"ר הצ"צ, ובכ"מ בו גוכ"ק אדמו"ר מהרי"ש — ראה לעיל בהמ"מ לרד"ה אלה תולדות נח]. תוכן המאמר נמצא ג"כ בד"ה כי ישאלך: בטה"מ עטרית ע' שנד ואילך. ובטה"מ הש"ת ע' 49 ואילך.
(31) ת"ז שם (קכ, א. קלה, א). ועוד.	(2) תהלים יט, ז.
(32) איוב לה, ז.	(3) ראה גם לעיל סיום המאמר שלפניו, ובהמ"מ שם.
(33) לך לך טז, א.	(4) משלי ד, ז. וראה שם ה: קנה חכמה קנה בינה.
(34) ע"פ ישע"י סב, ה. וראה גם סה"מ הנחות הר"פ ע' סג. ובמקומות שננסמו בטה"מ תקס"ח ח"ב ס"ע תתקכו הערה 10.	(5) ראה שער הפסוקים להאריז"ל משלי ד (ושם
(35) ראה גם אוה"ת בהעלותך ע' תיח. יהל אור להצ"צ ריש ע' סה. ד"ה שוש תשיש תרנ"ז בסופו (בקונטרס "שמח תשמח" ע' 117). ולהלן בהמאמר שלאחר זה.	
(36) ישע"י נד, ז.	

ע"ז נמשך בחי' יש שהוא בחי' להנחיל אוהבי יש. ולהבין זה מהו בחי' יש כו', הענין הוא דהנה כתיב כי אל דעות הוי' דעת עליון ודעת תחתון ד"ת הוא מלמטה למעלה שלמטה הוא היש ולמעלה הוא אין שאינו מושג וד"ע הוא שלמעלה הוא היש שהוא בבחי' יש האמיתי ולמטה הוא אין שכולא קמי' כלא כו'. והנה להנחיל אוהבי יש היינו שע"י בחי' תושב"כ ותושב"ע"פ קנה חכ' קנה בינה בגימ' יש יהי' התגלות בחי' ד"ע בד"ת שיהי' התגלות בחי' יש האמיתי ממש ויראו בעין ממש איך שלמעלה היש ולמטה הוא אין.

אך הנה זהו רק בחי' חצי התחתון דכתר, והנה ארז"ל¹⁰ נשע"ב נבראו בעולם מ"ט נתנו למשה חוץ משער הנו"ן דבינה שלא נתגלה אפי' למשה וכמ"ש¹¹ ותחסרהו מעט מאלקו' כו', והיינו לפי שמ"ט שע"ב הוא בחי' שיכולים להשיג ע"פ אתעדל"ת, משא"כ שער הנו"ן דבינה אינו עפ"י אתעדל"ת. וראי' מספה"ע שנא"ס¹² תספרו חמשים יום והלא אין סופרי' רק מ"ט יום¹³ והיינו לפי שהספירה שהיא בבחי' אתעדל"ת אינו יכול להיות כ"א מ"ט יום שהוא כנגד מ"ט שע"ב לבד ששם מגיע אתעדל"ת, אבל בשער החמשים אינם יכולים לספור שאין מושג ע"י אתעדל"ת, אך כשסופרים מ"ט יום אז ממילא נתגלה גם שער הנו"ן והיינו שהוא עפ"י אתעדל"ע לבד בלי אתעדל"ת. וזהו תספרו חמשים יום דהיינו כשסופרים מ"ט יום אז נתגלה אח"כ גם שער הנו"ן כו'. וזהו ג"כ מ"שי' מזוקק שבעתים שהתורה ניתנה במ"ט פנים טמא ומט"פ טהור שהוא כנגד מ"ט שע"ב שהוא רק מ"ט לפי ששער הנו"ן אינם יכולים להמשיך ע"י אתעדל"ת. והנה כמו ששער הנו"ן דבינה אינם יכולים להמשיך עפ"י אתעדל"ת, כמור"כ ל"ב נ"ח, ל"א נתיבות יכולים להמשיך, משא"כ נתיב ל"ב אין יכולים להמשיך כלל, וכמ"ש¹⁴ נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין אי' ופי' בזהר"י¹⁵ שקאי על נתיב הל"ב ולא שזפתו עין אי' היינו אפי' המלאכים שאומרים איה מקום כבודו אין משיגים אותו כו'.

והנה בשער הנו"ן דבינה ובנתיב הל"ב דחכ' הוא התגלות הכתר וכמ"ש בע"ח¹⁶ התגלות ע"י הוא בבינה דהיינו בשער הנו"ן דבינה וכן בנתיב

ג"כ עה"פ ד, ז). וראה ע"ח שער ז"א (שי"ז) פ"א
 בהגה"ה. פ"ח שער תפלת ר"ה פ"ג. שער
 יוה"כ"פ ספ"ה. לקו"ת ושער הפסוקים להארז"ל
 — חבקות. לקו"ת צו ג. א. ס' מאמרי אדה"מ צ'
 דברים ח"א ע' טז (וש"נ לדא"ח). אוה"ת
 בהעלותך ס"ע טט.
 (6) משלי ח. כא. וראה סוף עוקציו.
 (7) שמואל א ב. ג. וראה הנסמן ע"ז בארוכה בס'
 מאמרי אדה"מ צ"ו ויקרא ח"א ע' רסב (בשוה"ג).
 (8) ר"ה כא. ב.
 (9) תהלים ח. ג.
 (10) אמור כג. טז.
 (11) ראה לקו"ת במדבר י. א (וש"נ לתוס' מנחות סה.
 ב). שם יב. א. ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"ב ע'
 תתקט.
 (12) תהלים יב. ז. ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב.
 (13) איוב כח. ז.
 (14) ת"ז ריש תיקון ל (עג. ב). פרדס שי"ב פי"ג
 (נתיב הא' והג'). וראה אוה"ת לך לך תשנ, א.
 סה"מ הש"ת ע' 10.
 (15) ראה גם זח"ג קעח. ב. תו"א יא. סע"ב. לקו"ת
 ר"ה נג. א. סידור רמב"ג. ג. ס' מאמרי אדה"ז

הל"ב דחכ' וכמ"ש¹⁶ והחכ' מאין תמצא כו'. וזהו ישיש ב"פ יש דהיינו גם חצי עליון דכתר. והנה קנה חכ' וקנה בינה גימ' יש היינו רק חצי התחתון דכתר שזה יכולים להמשיך ע"פ אתעדל"ת, משא"כ חצי עליון דכתר שמתגלה בשער הנו"ן דבינה ובנתיב הל"ב דחכ' אין יכולים להמשיך ע"פ אתעדל"ת רק שנמשכה בכחי' מתנה וכמ"ש¹⁷ עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם, עלית למרום שבית שבי קאי על משה שלקח את התורה שהיא בחי' קנה חכ' קנה בינה גימ' יש חצי התחתון דכתר, לקחת מתנות באדם היינו שע"ז אח"כ מתגלה גם חצי העליון דכתר בכחי' מתנה שאינה ע"פ אתעדל"ת כלל רק בכחי' מתנה. אך מ"מ אף שהיא בכחי' מתנה מ"מ אינה נמשכה כ"א כשנמשך מתחילה בחי' להנחיל אוהבי יש ע"י קנה חכ' קנה בינה אז נמשך אח"כ בחי' יש השני חצי העליון דכתר ישיש. וזהו ענין המתנה שנותנין להחתן שאומר אחר החופה דרשה, והיינו כשאומר הדרשה אף שנותנין לו הרבה מה שאינו לפ"ע הדרשה אך מ"מ אין נותנים לו כ"א כשאומר הדרשה כו'.

וזהו והוא כחתן יוצא מחופתו, חתן הוא בחי' ביום חתונתו זו מ"ת¹⁸, יצא מחופתו הוא בחי' להנחיל אוהבי יש שנק' חופה וכמ"ש¹⁹ כי על [כל] כבוד חופה, כבוד הוא ל"ב ג"ח²⁰ וחופה הוא בחי' מקיף דחכ' והיינו בחי' להנחיל אוהבי יש שהוא בחי' חצי התח' דכתר, אך זהו הדרשה דהיינו מה שזה הוא עפ"י אתעדל"ת וכמשארז"ל שאנכי הוי' אלקיך הוא הדרשה וישיש כגבור הוא בחי' המתנה שנותנים אח"כ מה שאינו עפ"י אתעדל"ת כלל כנ"ל.

איתא במדרש תלים²¹ כשביקש מיכאל וחביריו את התורה וכמ"ש תנה הודך על השמים השיבו להם מה כתי' בה' לא תבשל גדי בחלב אמו ואתם אכלתם בשר בחלב אצל אברהם וכמ"ש²² ויקח חמאה וחלב ובו הבקר אשר

לעיל בהמ"מ לרד"ה אלה תולדות נח]. לתוכן המאמר ראה גם ד"ה כשעלה משה תרס"ז [נדפס בסוף המשך תרס"ו — הוצאת קה"ת תשד"מ — ע' תרן]. ד"ה לא תלבש שעטנז — תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' תו). ובקיצור באוה"ת משפטים כרך ח ע' ג'קכו. וראה לקו"ש פ' תצא תשמי"ה ריש סי"ב וס"ט [והערה 61].

(2) ח, ב — עה"פ תנה הודך.

(3) משפטים כג, יט. ועיד.

(4) וירא ית, ח.

ע"ת ח"א ס"ע פד ואילך. ח"ב ע' תקמח. סידור רמב, ג. אמרי בינה קכג, ג. אוה"ת נח כרך ג תרלד, א. ביאורו להצ"צ ע' שסד [וש"נ]. ובכ"מ.

(16) איוב כח, יב.

(17) תהלים סח, יט.

(18) שה"ש ג, יא. תענית כו, ב.

(19) ישע"י ד, ה.

(20) ראה זח"א לג, א.

(1) נמצא גם בכתי"י 1063 ג, ב [ראה אודות כתי"י זה

עשה ויאכלו כו'. והנה לכאו' אין זה מובן שהרי זה הקושיא גופא על אברהם איך נתן לפניהם בשר בחלב, ואף שזה הי' קודם מ"ת אעפ"כ ארז"ל⁵ שקיים א"א כל התורה כולה עד שלא ניתנה. אך הענין הוא דהנה ארז"ל⁶ שבשר בחלב חידוש הוא לפי שכל א' בפ"ע שרי וכשנתערבו ביחד נעשה איסור כו'. והנה איסור שעטנז הוא ג"כ עד"זי שכל א' בפ"ע שרי שבגד של צמר לבד וכן בגד של פשתים לבד מותר וכשמערבין ביחד אז נעשה איסור, והיינו לפי שצמר ופשתים הם שני בחי' הפכים, כי צמר הוא בחי' הבל וכמ"ש⁷ והבל הביא מבכורות צאנו ומחלביהו צאן הוא בחי' צמר ושער ראשו כעמר נקי כו'⁸ ופשתים הוא בחי' קין וכמ"ש⁹ ויבא קין מפרי האדמה ודרשו רז"ל אלו ז"פ¹⁰. והנה הבל וקין הם שני הפכים כי הבל הוא בחי' חסדים וקין הוא בחי' גבורות כי קין הוא מארי דרגזנותא כו'¹¹ ע"כ אסור לחבר אותם ביחד כי הם שני הפכים שא"א להם להתחבר ביחד וכמ"ש מזה בפרקי דר"א¹².

והנה כתי'¹³ לא תלבש שעטנז צו"פ יחדיו, גדילים תעשה לך, ודרשו רז"ל¹⁴ סמוכים שגדילים מותר לעשות צו"פ יחדיו, והיינו לפי שגדילים מורה על בחי' ה' אלקי גדלת מאד כו'¹⁵ וד' ציצית הם מרומזי' על ד' חיות המרכבה¹⁶. והנה בחיות כתי'¹⁷ והחיות נושאות את הכסא שנושאות ומנושאות והיינו שנמשך בהם בחי' הביטול והתכללות כו' וכמ"ש¹⁸ עושה שלום במרומיו שמיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואין מכבים זא"ז כו' ואיתא ג"כ¹⁹ שכל מלאך הוא חציו אש וחציו שלג ואעפ"כ אין מכבין כו' והיינו לפי שנמשך בהם בחי' הביטול עד שיכולים להתחבר ואינם מנגדיים זל"ז כלל. והנה גדילי' שהוא כנגד ד' חיות המרכבה ע"כ מותר בהם לעשות שעטנז²⁰ לפי שמה שצמר ופשתים הם שני הפכים זהו למטה משא"כ למעלה אינם הפכים כלל לפי ששם הם יכולים להתחבר מחמת עוצם הביטול כו' ע"כ בגדילים מותר שעטנז, וכן בבגדי כהונה הי' ג"כ מותר שעטנז לפי שד' בגדי כהונה מרמזי' על בחי' עליונה ששם אינם הפכים כלל כו'.

(5) סידושין פב, א. יומא כח, ב.	כלאים פי' הי"ד.
(6) פסחים מד, ב [ועד"ז נזיר לו, סע"א].	(16) תהלים קד, א.
(7) ראה פסחים שם: כלאים נמי האי לחודי' והאי לחודי' שרי כו'.	(17) ראה מאויא ד, כו ויאיר נתיב שם. סידור עם דא"ה ה, א.
(8) בראשית ד, ד.	(18) בפיוט "וחיות" בקדושת כתר במוסף דריה: נושאות והם נושאות עם כסא . . ארבע חיות נושאות ומנושאות עם כסא". וראה עד"ז בחיי תרומה כה, י — בשם פד"א [ספ"ד]. וראה רד"ל שם]. במדב"ר ספ"ד. שמז"ר ספ"ג.
(9) ראה דניאל ז, ט.	(19) איוב כה, ב. במדב"ר פי"ב, ח. ירושלמי ר"ה פי"ב הי"ד. ועוד.
(10) בראשית ד, ג.	(20) ירושלמי ר"ה שם.
(11) זרעוני פשתים. ראה תנחומא בראשית פ"סקא ט.	(21) ראה רמב"ם הל' כלאים ספ"ו. הל' כלי המקדש פי"ח הי"א י"ב.
(12) ראה זח"ג קמג, א. סה"מ תקס"ח ח"ב ע' תרו.	
(13) פכ"א: הביא קין כו' אמר הקב"ה אל יתערבו מנחת קין והבל לעולם כו' לא תלבש שעטנז. תנחומא שם.	
(14) תצא כב, יא י"ב.	
(15) יבמות ד, א. ספרי ופרש"י עה"פ. רמב"ם הל' פ"ח הי"א י"ב.	

ובזה יוכן ג"כ ענין איסור בשר בחלב, והיינו לפי שחלב הוא בחי' חסדים
 ובשר הוא בחי' גבורה כי בשר הוא סומק שהוא בחי' גבורה כו' וחסד
 וגבו' אינם יכולים להתחבר ביחד ע"כ אסורים ביחד²², אך כ"ז הוא למטה
 משא"כ למעלה במלאכים אינו אסור כלל לפי ששם יכולים להתחבר. וזהו
 שנתן להם אברהם בשר בחלב היינו לפי שידע שהם מלאכים ואין להם בב"ח
 איסור כלל ע"כ נתן להם, ומזה הטעם אכלו המלאכים את הנבי"ח לפי שלהם
 אין זה איסור כלל. אך א"כ מה השיבו להם שאתם אכלתם נבי"ח כיון שאין
 להם איסור כלל אף עתה לאכול נבי"ח. אך באמת היא הנותנת כיון שאין זה
 לכם איסור א"כ איך יכולים ליתן לכם את התורה כו' כי מה כתי' בה' לא
 תבשל גדי כו' וזה אין שייך לכם כיון שאין איסור כלל לכם א"כ אין יכולים
 ליתן לכם את התורה.

ת"ר' כיצד מרקדין לפני הכלה?, הנה בכלה נא' ריקוד ובחתן נאמר לשון
 שמחה משמח חתן¹, וכן ארז"ל² ואם משמחו מה שכרו, וי"ל מה
 שבכלה נא' בחי' ריקוד כיצד מרקדין כו', ובחתן נא' בחי' שמחה. ועוד י"ל
 מה שבברכה ראשונה נאמר משמח חתן וכלה שמשמע ששמחת הכלה נמשך
 משמחת חתן ובברכה שני' נא' משמח חתן עם הכלה שמשמע ששמחת חתן
 נמשך מהכלה. אך הענין הוא דהנה כתיבי' צאינה וראינה בנות ציון במלך
 שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו וארז"ל³ ביום
 חתונתו זו מ"ת, וצ"ל למה נק' מ"ת בשם חתן כו'.

אך הענין הוא דהנה כתי' במ"ת⁴ פנים בפנים דיבר ה' עמכם, ולהבין מהו
 ענין פנים בפנים, הענין הוא דהנה כתי' אהבתי אתכם אמר הוי' שיש
 למעלה בחי' אהבה עליונה לנש"י בבחי' אה"ר ואהבת עולם, אהבת עולם הוא
 בלי גבול שאינו נפסק לעלמין, כי אה"ר יכול להיות נפסק, וכמ"ש בתנא דבי
 אלי"ז אלמלא נא' אה"ר הייתי אומר לג' שנים לעשר שנים למאה שנים, אבל
 כשהוא אומר⁵ אהבת עולם אהבתיך אינו נפסק לעולם ולעלמי עלמין וכמ"ש

(22) ראה רקאנטי ובחי' משפטים כג, יט. לקוטי
 לוי"צ לזחיב ע' פט. תורת לוי יצחק ע' מה.
 (1) מאמר זה נדפס ג"כ בסה"מ תרנ"ב ע' רפח
 [נאמר בפ' תבוא תרנ"ב. שם נדפס כלשונו כאן,
 בשינויים אחדים אשר יצויינו להלן].
 (2) כתובות טז, סע"ב ואילך.
 (3) ברכות ו, ב.
 (4) שה"ש ג, יא. תענית כו, ב.
 (5) ואתחנן ה, ד.
 (6) מלאכי א, ב.
 (7) תדא"ר ח"א רפ"ו. וראה גם אוה"ת שה"ש ע' ע
 ואילך. עד ואילך.
 (8) ירמ" לא, ב.

אהבת עולם אהבתיך ע"כ משכתיך חסד. והנה על בחי' אהבה זו נאמר י שקני מנשיקות פיהו, והיינו שכמו למשל באדם שאם אהבה היא חזקה מאד יוצא האה' לידי גילוי ע"י נשיקין גשמי'. והנה לכאורה אינו מובן שהרי האהבה היא רוחני' בלב ואיך יוצא לידי גילוי ע"י נשיקין גשמי', אך היינו לפי שהאהבה היא גדולה וחזקה מאד ע"כ אין כלי לאהבה זו כ"א נשיקין גשמי'. וכך למעלה לפי שהאהבה מאלקו' לנש"י היא גדולה וחזקה מאד ע"כ נמשכה אהבה זו בבחי' נשיקין שהוא בחי' המשכת אוא"ס בתו"מ גשמי' שנתלכשה אהבה זו בהלכות גשמי' ומצות גשמי' שזהו בחי' ישקני מנשיקות פיהו כו'. וזהו פנים בפנים דיבר ה' עמכם שהוא בחי' התגלות נשיקין ישקני מנשיקות פיהו אתדבקותו⁹ רוחא ברוחא כו'.

וזהו שמ"ת נק' חתן והיינו לפי שחתן הוא בחי' חות דרגא"י שהוא בחי' ירידה והמשכה, וכך התורה נמשכה למטה ששרש התורה שבה התלבשות אהבה עליונה בחי' אהבתי אתכם אמר הוי' הוא מבחי' שם הוי' דלעילא ויקרא הוי' הוי' ופסיק טעמא בגווייהו¹⁰ ונתלכשה ונמשכה למטה, וע"כ נק' מ"ת בשם חתן כו' חות דרגא.

והנה זהו בחי' אהבה מלמעלה למטה בבחי' חתן. והנה כמו"כ יש ג"כ בחי' אהבה מלמטה למעלה בבחי' כלה. והנה אהבה זו שבבחי' כלה, זהו ג"כ ע"י אהבה עליונה. דהנה כתיב¹¹ כמים הפא"פ כן לב האדם אל האדם, והיינו כשיתבונן בזה איך שנמשך אהבה מלמעלה למטה לבחי' כנס"י והיינו לפי שהאהבה דוחקת את הבשר¹² ולזה נתצמצם אהבה זו ונמשכה למטה לזה נמשך ג"כ בחי' אהבה מלמטה למעלה, לפי שכמים הפא"פ וכמ"ש בתניא פך"ח¹³.

והנה בחי' אהבה זו שמלמטה למעלה נק' בחי' ריקוד. דהנה יש ג' בחי' בעבודה, בחי' עמידה והילוך וריקוד. והנה עבודת המלאכים נק' בשם עמידה וכמ"ש כולם עומדים ברום עולם שעומדים תמיד על מדריגה אחת, והגם שמשיגים בכ"י השגה חדשה, אך כל השגתם הוא רק בבחי' אחת שהוא בחי' מל' כו' ולזה נקראו בשם עומדי' ויעמידם לעד לעולם¹⁴. אך נש"י כשירדו למטה נקראו מהלכים וכמ"ש¹⁵ ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. והנה ההילוך הוא ע"י תו"מ, וכמ"ש¹⁶ אם בחוקתי תלכו, וכן בתורה

לפנינו בפכ"ח [וראה פמ"ז ופמ"ט]. ובסה"מ

תרנ"ב שם ליתא כאו הציון "פכ"ח" [רק: כמ"ש

בתניא].

(16) תהלים קמח, ו.

(17) זכרי' ג, ז.

(18) בחוקתי כו, ג.

(9) שה"ש א, ב.

(10) זח"ב קכד, ב.

(11) ראה יבמות סג, א.

(12) זח"ג קלח, א. ראה לקו"ת ר"ה נט, סע"א.

(13) משלי כו, יט.

(14) ב"מ פד, א.

(15) אילי הוא טעות בכתי"י המעתיק כאן כי ליתא

יש בחי' הילוך, והיינו שההילוך הוא בחי' עיון התורה שממציא תמיד דין חדש, וזהו בחי' הילוך כו', וכן פנימי' התורה נק' בחי' הילוך. אך כל זה ההילוך הוא בהדרגה, אך בחי' ריקוד הוא למעלה מהדרגה והיינו לפי שהאהבה זו היא בבחי' מס'נ בחי' בכל מאדך ולזה נק' אהבה זו בשם ריקוד שהוא למעלה מבחי' הילוך.

והנה מלמעלה יש ג"כ בחי' דילוג, וכמ"ש¹⁹ קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים, וההפרש שבין דילוג לריקוד ית' איה. וזהו ע"ד מ"ש בזהר²⁰ ההפרש שבין צדיקי' לבע"ת ע"פ²¹ ואברהם זקן בא בימים באינון יומיו עילאין יומיו קריבו לי' מדרגא לדרגא שהוא בחי' הילוך, אך כ"ז הוא בחי' צדיקי', אבל בחי' בע"ת הוא בשעתא חדא²² יש קונה עולמו בשעה אחת²², ומה שהצדיק ממשיך כל ימיו ע"י עבודתו יכול להמשיך בע"ת בשעתא חדא, והיינו לפי שבע"ת משכין לי' בחילא יתיר וממשיכי' המשכה שלמעלה מהשתלשלו' שזהו ענין בחי' ריקוד. וזהו ההרים²³ רקדו כאילים. והנה אף שהרים קאי' על האבות, אך באמת יש בחי' אבות בכל או"א מישראל וכמשארז"ל²⁵ אין קורין אבות אלא לשלשה והיינו לפי שבחי' אבות יש בכאור"א שהיא ירושה מאבותינו רק שבחי' האבות הוא בגלות וכמשארז"ל²⁶ זרעא דאברהם בגלותא דאדום וזרעא דיצחק בגלותא דישמעאל, והיינו לפי שעל אהבה דאברהם מכסה בחי' אדום שהוא בחי' כעס ורציחה, ועל בחי' פחד יצחק מכסה ומסתיר בחי' ישמעאל שהוא בחי' תאות גשמי' כו', אך מ"מ יש בהם בחי' האבות בהעלם וצריך להמשיכן מהעלם אל הגילוי. וזהו ההרים רקדו כאילים שהריקוד הוא מגיע למעלה מבחי' חכמה כי אילים הוא בחי' בהמה שלמטה מן הדעת ושרשן הוא מבחי' בהמה רבה שלמעלה מן הדעת והיינו לפי שהריקוד הוא בחי' אהבה דכל מאדך שהוא בבחי' בלי גבול ממש שלמעלה מן הטו"ד כו'.

אך הנה כדי שיומשך האהבה שבבחי' חתן למטה בבחי' גילוי זהו ע"י שמחה דוקא כי שמחה הוא ענין גילוי ההעלם וכמו שאנו רואי' שהאדם בעת שמחתו הוא מגלה כל מצפוני לבו, והיינו לפי ששמחה הוא מביא את ההעלם לידי גילוי (נכנס²⁷ יין יצא סוד). והנה כמו שיש שמחה בחתן כמ"כ

19) שה"ש ב, ח. וראה ככ"ז איה"ת שה"ש ס"ע רנה ואילך.

20) זח"א קכט, א"ב.

21) חיי שרה כד, א.

22) ע"ז יו, סע"א.

23) תהלים קיד, ד. וראה בארוכה ס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא ח"א ע' שצה ואילך.

24) ראה ר"ה יא, א. שמיר' פט"ז, ד. ת"ז תכ"א (מג).

ב. מד. ב. מה. ב).

25) ברכות טז, ב.

26) זח"ג רית, סע"ב ואילך. וראה ת"ז תט"ו (ל, ב).

וראה סה"מ תקס"ט ע' פה וע' צו. ס' מאמרי

אדה"ז עה"ת ח"א ע' רמח ואילך. שערי תשובה

ח"ב יא, ג ואילך.

27) עירובין סד, א. וראה סה"מ תקס"ד ע' כא (ד"ה

נכנס יין) ובהמ"מ שם.

בבחי' כלה צ"ל ג"כ בחי' שמחה וכמ"ש²⁸ עבדו את ה' בשמחה, תחת²⁹ אשר לא עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, שצריך להיות העבודה בשמחה מרוב כל יותר מכל התענוגי' העליונים שבג"ע. והנה השמחה של כלה נמשך משמחת חתן, וכנ"ל שהאהבה שבבחי' כלה נמשך מהתבוננו' בחי' אהבה עליונה שאהבתי אתכם אמר הוי' עי"ז נמשך אהבה מלמטה למעלה כמים הפא"פ, נמצא שבחי' כלה מקבל מבחי' חתן.

לענין - שמחת כלה יש להעיר מענין ההתבוננות שאינו דומה עבד טבח לעבד השר, ולכן עבד מלך מלך³⁰, וכאשר ע"י קיום מצותיו הרי הוא עבד ה' ומזה גופא צ"ל השמחה מאד כו'.

אך בברכה שני' נאמר משמח חתן עם הכלה ששמחת חתן נמשך דוקא מבחי' הכלה. והענין הוא דהנה איתא בע"ח³¹ שאבא יסד ברתא, ברתא הוא בחי' משארז"ל³² וה' ברך את אברהם בכל בת היתה לאברהם ובכל שמה, שכנסי' נק' בשם בת, ועל בחי' בת זו איתא שאבא יסד ברתא ששרשה נמשך מבחי' אבא שהוא בחי' חכמה והיינו לפי שנעוץ תחלתן בסופן³³ ושרש אותיות הדבור נמשך דוקא מבחי' חכמה, ולזה הבהמה אע"פ שיש לה בחי' ה' מוצאות הפה אעפ"כ אינה יכולה לדבר והיינו לפי שאין לה בחי' חכמה כי שרש אותיות הדבור נמשך דוקא מבחי' חכמה כו' שהוא למעלה מבחי' חתן. דהנה על בחי' חתן נא"כ³⁴ בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו, אמו הוא בחי' בינה בחי' אם הבנים שמחה³⁵, והיינו לפי שבחי' חתן שהוא בחי' תורה הוא בחי' אהבה שהוא בחי' אהבתי אתכם אמר ה'. והנה אהבה נמשך מבחי' בינה כי לפי שכלו יהולל איש³⁶, אך אבא יסד ברתא ששרש בחי' בת שהוא בחי' כלה הוא דוקא מבחי' חכ' כו', ולזה נא' משמח חתן עם הכלה ששמחת חתן נמשך אח"כ מבחי' כלה אהבתי אתכם ש"ע בחי' כלה נמשך ההמשכה בבחי' חתן.

וזהו ענין כיצד מרקדין. והענין הוא דהנה הריקוד הוא ברגל. והנה אף שרגל הוא בחי' אחרונה אעפ"כ אנו רואים שיש מעלה ברגל מה שאין בראש שהרגל מוליך ומעמיד את הראש. וזהו שהריקוד הוא ברגל. והענין

(28) תהלים ק, ב.

(29) תבוא כח, מז.

(י) הגה"ה זו רשומה בגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש על צד הגליון.

(30) תנחומא צו יג (הובא בפרש"י בהעלותך יב, ח).

ספרי ואחחנן ו. ב"ר פטי"ז, ג. וראה שבועות מז,

ב: עבד מלך במלך.

(31) ראה זח"ג רמח, א. רנ"ג, ב. רנ"ה, א. ת"ז תכ"א

(סא, ב). תסי"ט קה, ב).

(32) כ"ב טו, ב. וראה גם תו"א סח, ד. סה"מ תקס"ז

ע' רכד. ס' מאמרי אדה"ו עה"ת ע' שיא.

(33) ס' יצירה פ"א מ"ז.

(34) שה"ש ג, יא.

(35) תהלים קיג, ט. וראה זח"א ר"ט, א. והערת כ"ק

אדמו"ר שליט"א בסה"מ תשי"ט ע' 112.

(36) משלי יב, ה.

הוא דהנה ידועי³⁷ שיש ד' בחי' טעמים נקודות תגין אותיות. והנה אותיות הם בחי' אחרונה שהוא בחי' רגל, אך מ"מ יש מעלה ברגל שהוא בחי' אותיות שבהם הוא הריקוד. והנה הריקוד הוא לפ"ע השיר כמו למשל מי שמרקד שמרקד ע"פ השיר כו', וכך למעלה האותיות מתנהגים עפ"י הטעם והשיר, ואף שטעמי תורה לא נתגלו מ"מ הם מתנהגי' ע"פ הטעם כמו למשל מונח רביעי אתנחתא סוף פסוק כו', והיינו שע"י הריקוד שהוא בחי' אה"ר שלמעלה מן הטעם, ע"ז נתחברו האותיות שהם בחי' רגל לבחי' שיר שהוא בחי' הטעמים ויומשך בהאותיות מבחי' טעמי תורה דהיינו המשכת בחי' כתר. וזהו ע"ד משארז"ל³⁸ מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל, והיינו שבחי' כתר הוא המשכת רצון חדש שלמעלה מהחכמה כי בחכ' יש קצת דין, ולזה אין מיתה בלא חטא אין יסורים בלא עון³⁹, אך ע"י התפלה מבקשים יהי רצון שאף שע"פ חכ' צריך שיהי' בחי' דין אעפ"כ אנו מבקשים שיומשך רצון חדש ויומתק הדין, וכמו למשל שאנו רואים שאם מבקשים לאדם איזה בקשה ואינו רוצה למלאות מבוקשו לפי שכך חייבה חכמתו, ואעפ"כ כשמפצירים בו יותר פועלים את הבקשה, ואף שמתחלה חייבה חכמתו שלא למלאות מבוקשו, והיינו לפי שע"י הבקשה המשיכו רצון חדש שלמעלה מן החכ', וכך אנו מבקשים יהי רצון שיומשך בחי' המשכת רצון חדש שלמעלה מן החכ'. וזהו קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל שהתפלה מגיע בבחי' כתר שהוא בחי' רצון רעדכ"ר. והנה כתר נעשה מאבנים שהוא בחי' דומם, אך כשהאבנים הם בחי' אבנים טובים ומאירים אזי נעשים עטרה למלך ע"ג הראש. וכך אותיות התפלה אף שאותיות הם בחי' דומם מ"מ כשהם אבנים טובים ומאירים שהאותיות שהם בחי' רגל הם בבחי' ריקוד שיש בהם בחי' אהבה בבחי' מס"נ דכל מאדך בבחי' ריקוד ע"ז נעשים בחי' כתר ועטרה והיינו שנתחברו האותיות לבחי' הטעמים שהוא בחי' כתר כו'. וזהו שהריקוד הוא לפ"ע השיר שהאותיות נתחברו לבחי' הטעם והשיר שהוא בחי' כתר לפי שע"י האותיות ממשיכים מבחי' כתר יהי רצון כו' שלמעלה מבחי' חכ'.

והנה הגם שמלמעלמ"ט יש ג"כ בחי' דילוג וכמ"ש⁴⁰ קול דודי כו' מדלג על ההרים, אך הדילוג שמלמעלמ"ט הוא רק מבחי' חכ' כי אורי"י מח"ע נפקת⁴⁰, אבל ע"י הריקוד שבבחי' כלה ע"ז נמשך המשכה מבחי' כתר שהוא בחי' טעמים כו'. נמצא שיש מעלה בבחי' כלה לבד מה ששרש הכלה בחי' בת נמשך מבחי' אבא וכמ"ש לעיל אבא יסד ברתא, עוד זאת שבחי' כלה מגיע לבחי' עליונה יותר שהוא בחי' כתר, וע"י הריקוד שבבחי' כלה נמשך המשכה בבחי' חכ' כו'. אך כיצד מרקדין לפני הכלה דהיינו איך נמשך

(39) שבת נה, א.

(40) זחי"ב סב, א. פה, א. קכא, א. זחי"ג פא, א. קפב, א. רסא, א.

(37) ראה ע"ח שער סנת"א (ש"ה). ובכ"מ.

(38) ראה זחי"א לו, ב. ובהנסמן באורך בהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בטה"מ התשי"ח ע' 202.

הריקוד בבחי' גילוי, לפי שאף ש'נא' ההרים רקדו שהוא בחי' אבות, ובחי' אבות ישנו בכאו"א, אעפ"כ זרעא דאברהם בגלותא דאדום כו"כ²⁶, ובחי' המדות רעות הם מסתירים על בחי' ההרים ואינו נמשך בהם הריקוד לידי גילוי. וע"ז אמרו כיצד מרקדו לפני הכלה שיומשך בחי' פנימי שבכלה, בש"א כלה כמו שהיא דהיינו לפ"ע האתכפי' ואתהפכא שמהפך את החשך לאור ומסיר את ההעלם וההסתר כך נמשך בחי' הריקוד, והיינו לפי שב"ש הוא בחי' שומא כל השם אורחותיו²⁷ ושם דרך²⁸ שלפ"ע אתדלית כן נמשך אתדל"ע כו', אך בה"א כלה נאה וחסודה ואפי' היא חגרת והיינו שאף שאין להם בחי' אתכפי' ואתהפכא אעפ"כ נמשך בהם בחי' הריקוד לפי שנמשך להם כח מלמעלמ"ט שיהי' להם בחי' הריקוד כו', וכמ"ש במ"ת²⁹ כפה עליהם הר כגיגית שנמשך להם אהבה מלמעלה כדי שיהי' להם אח"כ מלמטלמ"ע. וזהו כלה נאה וחסודה, וחסודה הוא בחי' חסד ה' שהוא בחי' המשכת ה' חסדי' שנמשך מלמעלה כדי שיהי' להם בחי' ריקוד כו'³⁰.

כ"י הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו², י"ל השייכות של יוצר הרים ובורא רוח למגיד לאדם מה שיחו, יש להקדים משארז"ל³ שהעולם נברא בבי"ת וכ"ו דורות הי' האלף קורא תגר עד מ"ת שניתנה באלף, והטעם אי' בזהר' למה נברא העולם בבי"ת שזהו"ע ברכה, ולמה לא נברא באלף שהוא ר"ת ארור, וצ"ל א"כ למה ניתנה התו' באלף. וצריך להקדים תחלה החילוק שבין ברכה לתפלה. דהנה ענין הברכה הוא שיומשך מה שכבר נמצא במקור ההעלם יומשך לגילוי אבל לא דבר חדש לגמרי כמ"ש איש אשר כברכתו ברך אותם, היינו השייכים להם ממקורם, ע"ד מ"ש ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם היינו מעלדאת"כ

- (41) מ"ק ה, א. וראה גם לקו"ת שה"ש מח, רע"ג.
 (42) תהלים נ, כג.
 (43) שבת פח, א.
 (44) בסה"מ תרנ"ב שם נוסף: והלכה כב"ה.
- (1) תוכן המאמר נמצא ג"כ בשינויים בסה"מ תרלי"א וסה"מ תרל"ב [לא נדפסו לע"ע]. ובהבא להלן [ע"ד ברה"ע באות ב' כו'] — ראה ביאורו⁴ להצ"צ כרך א ע' תקעב. כרך ב ע' תשיו ואילך וע' תשכא. אוה"ת אמור ע' תתנו ואילך. בשלח כרך ז ע' ביתרנד.
- (2) עמוס ד, יג.
 (3) ב"ר פ"א, י.
 (4) זח"א רה, ב.
 (5) כהבא להלן ראה גם סה"מ תקס"ח ח"ב ע' תשז ואילך. לקו"ת פ' ראה יט, א. אוה"ת נשא ע' ערה. רעו. אוה"ת עקב (כרך ה) ע' ביכו. ביאורו⁵ להצ"צ ע' תקעה. סה"מ תרכ"ז ע' קנב ואילך. סה"מ תרל"ז ח"ב ס"ע תקמח (ובהמ"מ שם). סה"מ תשמ"ג ע' קנו (ובהמ"מ שם).
 (6) ויחי מט, כח.
 (7) תהלים קו, מח. ראה זח"א יח, א. קנב, א. קנח, כ. זח"ב כט, ב. ועוד. וראה אוה"ת בראשית כרך ג תקעה, א.

לעלדאת"ג, הגם כי יש רבוא רבבות עלמין וכמ"ש בזהר⁸ בענין תליטר אלפין עלמין דיתבין בגולגלתא עכ"ז בד"כ לא נחשב רק ב' בחי', עלדאת"כ ועלדאת"ג, ברוך היינו שיומשך מעדאת"כ לעלדאת"ג. ויובן למשל בנפש הו"ע מח' ודבור, דבור הוא בחי' עדאת"ג גילוי השייך לזולתו דוקא היינו שמגלה המדות אשר אינם נרגשים להזולת אבל שייכים להזולת דוקא הדבור מגלה אותם, אפי' דבר שכל אשר הוא שייך אפי' בלתי זולת מ"מ ע"י הדבור נתגלה לזולתו נק' עדאת"ג הו"ע אותיות המגלים לזולתו, אבל מח' הו"ע אותיות המגלים העלם העצמי לגבי עצמו ונק' עדאת"כ הו"ע אותיות המכוס' מהזולת, ויש בחי' עומק המח' כמו כאשר טרוד במחשבתו ומעמיק א"ע לבוא על עומק השכל שאו האותיות הם בתכלית הביטול לגבי עומק השכל ואינם נרגשים אפי' לעצמו, וזהו"ע אאלפך חכ' אאלפך בינה⁹, אף שבחי' בינה נק' עדאת"כ, אך זהו כמו שאו"א יונקים ממזלות דאריך¹⁰ אבא יונק ממזל הח' ואימא יונק ממזל הי"ג, ולכן נק' אלף ל' אלוף.

ועפ"ז יובן ענין ברכה שיומשך מבחי' עדאת"כ לבחי' עדאת"ג היינו כמו שנמשך מבחי' דבור שבמח' לבחי' מח' שבדבור שחושב איך לדבר. וענין תליטר אלפין עלמין דיתבין בגולגלתא הם בחי' אותיות אשר הגימ' שלהם הו"ע השם שעולה מספרו כך שהוא בחי' מקור שכשיומשך למטה מתהווה מהם עולמות. וכ"ז הו"ע ברכה שיומשך מה שכבר יש בהמקור ואינו דבר חדש כלל, יומשך לגילוי. ובזה יובן מ"ש יוסף ליעקב לא כן אבי כו' והשיב לו ידעתי כו' ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו¹¹, למה לא בירך את מנשה שיגדל יותר גם מאפרים, עכצ"ל כי בשרש ומקור אפרים גדול ממנשה ע"כ בהכרח שגם למטה יהי' כן ואין כח בהברכה כ"א שיתגלה מקורו ושרשו אבל לא שיומשך דבר חדש היינו שיתגדל ויתרבה שרש מנשה. ויומשך למטה שיהי' גדול יותר במספר מאפרים כו'. אמנם ענין התפלה הו"ע יהי רצון להמשיך דבר חדש מה שלא נמצא כלל בשרש ומקור כ"א להמשיך רצון חדש והמשכה חדשה לרפאות החולה כו' ע"ד כשעלה ברצונו הפשוט שהו"ע גילוי עצמותו שאינו בגדר אפי' להיות מקור לגילוי, מתגלה להיות מקור לכל מיני גילויים כו'.

ובזה יובן שרש התפלה דע"י אותיות התפלה עי"ז נעשה כתרים לקונו כמא¹² מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל, בהיות ידוע שהכתר עושים מאבנים טובות, והנה אבנים טובות בעצם הם דוממים שהרי הם ממין אבן הפשוט רק שהם מאירים כי גם במין הדומם נמצא כמה מינים רק שהכתר עושים מאבנים טובים היינו שהם מאירים (אוש גיסטאלירט), כן

(8) ראה זח"ג כח, ב.

או"א (שי"ד) פ"ג. פ"ח. ובכ"מ.

(9) איוב לג, לג. שבת קד, א. וראה ס' מאמרי

(11) יוחי מח, יח"ט.

אדהאמ"צויקרא ח"א ע' טו (ובהמ"מ).

(12) ראה זח"א לו, ב. ובהנסמן בארוכה בהערת כ"ק

אדמו"ר שליט"א בטה"מ תש"ח ע' 202.

(10) ראה זח"ג רצב, א. ע"ח שער הכללים פ"ה. שער

אותיות התפלה הם ג"כ בחי' דומם כמ"ש בס"י¹³ שתי אבנים כו' וכאשר האדם מתפלל באהוי"ר אזי האבנים מאירים, כמ"ש¹⁴ בא אתה וכל ביתך אל התיבה, פי' אתה וכל ביתך היינו בחי' שכל ומדות שהם נק' עצמיים לגבי לבושי הנפש מחדו"מ כמבואר בתניא¹⁵, אל התיבה תיבת התפלה, ע"כ ע"י אמצעות המלאכים שמזככים אותם מגשמיותם יוכלו להיות כתרים לקונו כו' כמבואר במ"א באריכות¹⁶, ודוקא ע"י אותיות הדבור ששרשם בקדמות השכל כי גם שם יש בחי' אותיות, פי' ענין גילוי, ובדבור הוא גילוי יותר שמגלה אפי' לזולת, ע"כ ע"י דבור התפלה נעשה כתרים לקונו היינו שממשיכים בחי' רצון חדש והמשכה חדשה כו' כנ"ל.

ועפ"ז יובן למה נבה"ע בבי"ת ולא באלף כי אלף הוא בחי' ארור היינו שהכל יכולים לקבל בשוה אף מי שאינו ראוי ע"ד חייב אינו לבסומי בפורי' עד דלא ידעי בין ארור המן לברוך מרדכי¹⁷, כי בהגלות הארת עצמותו ית' כולם שוים ממש וכמ"ש¹⁸ אם צדקת מה תתן לו אם רבו פשעיך כו', כי הם גימ' אחד¹⁹, פי' ששניהם אינם תופסים מקום לגבי הארת עצמותו ית', והם ג"כ גימ' שני האבות²⁰ לרמז שכולם שוים אפי' האבות אינם תופסים מקום כנ"ל. ולכן נברא העולם בבי"ת בחי' ברכה היינו שיומשך רק במקום הראוי כי זהו"ע ברכה שיתגלה מקורו ושרשו כנ"ל, גם ב' הוא בחי' בחכ' יבנה בי"ת²⁰ כי מקור העולמות הוא מבחי' חכ' כדכתי'²¹ כולם בחכ' עשית שבחכ' יש ג"כ דין כמו שהמציא החיית כמבואר במ"א²² היינו שלא יומשך רק למקום הראוי, עד אחר כ"ו דורות ניתנה התו' באל"ף בחי'²³ פלא המשכת עצמותו ית' אנכי מי שאנכי²⁴, וכדי שלא יומשך רק לישראל ע"ז ביקש משה²⁵ ונפלינו אני ועמך פי' אף שנמשך ממקום היותר גבוה היינו מבחי' פלא, אעפ"כ לא יומשך רק לישראל. ועד"ז יבואר מ"ש בכהאריז"ל²⁶

(13) פ"ד מט"ז.

(14) נח ז, א. וראה גם לעיל סודיה אלה תולדות נח (ע' יא).

(15) ראה פ"ג. פי"ב. ובהנסמן לעיל ד"ה מהרה ישמע (ע' כ הע' 30).

(16) ראה תו"א מקץ מג, סע"א ואילך. לקו"ת במדבר יא, א. שה"ש מג, ג. סידור רעג, א. ובכ"מ.

(17) מגילה ז, ב.

(18) איוב לה, ו-ז. וראה להלן ד"ה איתא במדרש תילים ג' אמרו ישראל, הערה 6.

(19) = תקי"ב. ראה בכ"ז אוה"ת שה"ש כרך א ס"ע קלט. שם כרך ג ס"ע תתמו. תתנח. אוה"ת נ"ך ע' צ. יהל אור ע' תב. לקוטי לוי יצחק לזח"א ריש ע' פד.

(20) משלי כד, ג. וראה גם ביאורו להצ"צ ע' תשיג ואילך.

(21) תהלים קד, כד.

(22) ראה תו"א ה, ד: והחייט המציא שיש בה ג"כ דין

ושבחו האר"י ז"ל שכך מבואר בזהר כו'. ובארוכה בכיאוה"ז להצ"צ ע' תשיח ואילך.

אוה"ת שמות ע' ב'תקכד ואילך. ובכ"מ. וראה פרדס ש"ח פ"ה. ע"ח שער א"א (ש"ג) ריש פ"ו.

(23) ראה ת"ז ת"ע (קלה, א).

(24) ראה זח"א קסז, ב. זח"ג יא, א. לקו"ת פינחס פ, ב. שם ראה לא, ד. ס' תניא — מהדו"ק ע' תו.

(25) ברכות ז, א. זח"ג קכב, ב. וראה גם בנדוד' אוה"ת אמור ע' תתנח.

(26) ראה ע"ח שער א סוף ענף ג. ראה גם סה"מ תרל"ז ח"ב ריש ע' תצו וס"ע תצו. המשך יו"ט של ר"ה תרס"ו ע' ד. המשך בששה"ק תער"ב ח"א ע' כח. סה"מ תרע"ח ע' רפג. סה"מ תרפ"ד ע' פד. סה"מ תשי"ב ס"ע 28. סה"מ תשי"ב ס"ע 12. ועוד.

בענין רשימו וק"ו²⁷, אם נמשך הארת הק"ו שהו"ע הארה מצומצמת מהו"ע הצמצום ומק"פ ורשימו, ותי' שם שאם לא הי' הצמצום בתחלה לא הי' יכול להתהוות אף ע"י הארה מצומצמת מאחר שהוא א"ס לא הי' יכול להתהוות אפי' לאחר כמה מיני רבבות צמצומים הי' ג"כ בחי' א"ס רק ע"י צמצום ומקו"פ שנסתלק האור לגמרי ונשאר רק רשימו וידוע²⁸ דדבר שבקדושה אינו נעקר לגמרי ונשאר רשימו כמבואר במ"א המשל ע"ז, ע"כ אח"כ יוכל להיות הארת הקו ולא יתבטלו ממציאותם, ע"כ במע"כ נא' בראשית ברא אלקי', מדה"ד שהו"ע צמצום כו' ואח"כ נמשך שם הוי' כו'.

ועפ"י יובן ענין כי הנה יוצר הרים זהו"ע מדות כידוע וע"כ נק' האבות ג"כ בשם הרים, ויש בזה ב' בחי', הא' בחי' ההרים רקדו³⁰ ממטלמ"ע ע"ד כיצד מרקדין לפני הכלה"י, והב' בחי' מדלג על ההרים³² מלמעלמ"ט, ובורא רוח הו"ע המשכות גילוי אוא"ס כמו ענין רוח הקדש, וכמ"ש³³ ונתתי רוחי בכם וחייתם וארוז"ל³⁴ בתחילה הי' בנפיחה ויפח באפיו כו'³⁵ ע"כ הי' מיתה ולע"ל בנתינה ע"כ יחיו לעולם, וכמו למשל התהוות ההרים הוא מן הרוח ע"י שהרוח מנפח בארץ ונעשה בליטה, ואח"כ כאשר נתהוו ההרים גורמ' להחליש כח הרוח כמבואר בילקוט³⁶ ע"פ והנה רוח גדולה וחזק מפרק הרים כו' אמר רבי בשעה שהרוח יוצא לעולם הקב"ה מרשלו בהרים ומשברו בגבעות כו', כן למעלה יוצר הרים זהו"ע גילוי מדות עליונות אשר הם כלים לקבל גילוי אוא"ס הנק' רוח שיהי' ההמשכה לפ"ע המקבלים שלא יתבטלו ממציאותן, וע"כ יש דיעה³⁷ שהיחוד התחיל מן האבות שנק' מדות, ואף לפי הדעה שעיקר היחוד התחיל ממת' מפני שיעקב³⁸ נשא שתי אחיות אף שהי' קודם מ"ת, מ"מ הכנה למת' התחיל מן האבות, וכמארוז"ל³⁹ ע"פ לריח שמניך טובים שמן תורק שמך מצות שקיימו האבות ריחות היו, פי' כמו הריח הו"ע הארה מן העצם, אבל אנו שמן תורק השפעה עצמיות. וזהו יוצר הרים ובורא רוח היינו המשכות אורות בכלים, ובשרשן הו"ע רשימו וק"ו מחמת זה מגיד לאדם מה שיחו, אדם בגימ' מ"ה⁴⁰ ולא מ"ה בעצם אעפ"כ יהי' מה שיחו אפי' שיחתו יהי' בכחי' ביטול בעצם.

27) וקו וחוט.	32) שה"ש ב, ח.
28) ראה ע"ח שלי"ד פ"ג. שליה פ"א. שמ"ז פ"ו.	33) יחזקאל לו, יד.
פרדס שי"ד פ"א. ס' לקרא להה"מ סו"ס קלט	34) ב"ר פי"ד, ח.
(דף לג, ד). אגה"ק ביאור לסי' ז"ך (דף קמו, א).	35) בראשית ב, ז.
אוה"ת לך לך (כרך ד) תרעה, א. סה"מ תר"פ ע' י.	36) מלכים א יט, יא.
29) ראה לעיל ע' לג (הערה 24).	37) ראה לקו"ת להאריז"ל ר"פ לך לך. אוה"ת ח"ש קכו, א. בהעלותך ע' שלח. שם הוספות ע' איתמג.
30) תהלים קיד, ד.	38) ראה פסחים קיט, ב. ב"ר פע"ד, ג.
31) כתובות טז, סע"ב ואילך. וראה לעיל המאמר שלפני זה.	39) שהש"ר עה"פ א, ג.
	40) ע"ח שער לאה ורחל (שלי"ח) פ"ב. ובכי"מ.

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו וארז"ל ביום חתונתו זו מ"ת, שלפ"ז נק' הקב"ה בשם חתן, וכנס"י נק' כלה, ולכאו' הלא כתיב תורה צויה לנו משה מורשה כו' וארז"ל א"ת מורשה [אלא] מאורסה שהתורה נק' כלה וכנס"י נק' חתן. וגם צ"ל מה"ע צאינה וראינה מה יראו בהעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו, וגם מהו פי' צאינה מהיכן יצאו, ולהיכן ילכו לראות. והענין יובן בהקדם מ"ש מורשה קהלת יעקב של' מורשה הוא מל' ירושה, והלא ארז"ל התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה היא לך, ואיך אומר כאן מורשה קהלת יעקב שמשמע שהתורה היא בבחי' ירושה. וגם צ"ל הלא אנו מברכים בכה"ת אשר נתן לנו, וחותרים נתן התורה שניתנה לנו התורה בבחי' מתנה, שענין המתנה אינה כענין הירושה שבא בהכרח גם אם לא ירצה המוריש, וכמארז"ל בפ"ח דב"ב שאם התנה על מ"ש בתורה תנאו בטל, וכגון אם אמר בתי תירשני במקום שיש בן, וכדומה, משא"כ המתנה היא מדעת הנותן שאם רוצה נותן ואם אינו רוצה אינו נותן, ולא כן הוא ענין הירושה. וענין התקן עצמך ללמוד תורה זה נראה שאינו לא כמו הירושה שא"צ שום הכנה מהמקבל כלל כ"א שאם הוא קרובו שראוי ליורשו ע"פ ד"ת אז הוא יורש אותו בלתי הכנה כלל, וגם אין זה שייך לענין המתנה, שהמתנה תלוי רק בדעת נותן המתנה אבל המקבל המתנה א"צ תיקון והכנה לזה כלל, וכאן אמרו התקן עצמך משמע שזהו תלוי בעבודת ויגיעת המקבל, ולא כן הוא ענין המתנה, ששורש בחי' מתנה הוא מה שנותנים לאיש שלא לפי עבודת מעשיו שהרויח ע"פ פעולתו כ"א שנותן לו גם אם לא נשתכר ע"פ כשרון מעשיו, שהרי מה שזוכה ע"פ כשרון מעשיו זהו המגיע לו ולא יתכן לקרות זה בשם מתנה כלל. ונמצא כי יש כאן ג' בחי' בתורה, הא' הוא מ"ש רז"ל התקן עצמך שהוא מה שנמשך לו מבחי' תורה עפ"י העבודה אשר עבד בה

- (1) פ' א"ה (מלבד ההתחלה עה"פ צא"ר) הוא ד"ה תורה צוה — שמח"ת תרלי"ד [נרשם בסוף ביכל תרל"ג] ובשינויים והגהות ד"ה תורה צוה — סה"מ תרנ"ד ע' כו ואילך. ובשינויים והגהות ד"ה ביהשמע"צ וד"ה תורה צוה — סה"מ תש"ב ע' 36 ואילך [וע"ש ע' 46 וע' 47 ואילך]. ונמצאים ג"כ עניני המאמר [בקיזור] בד"ה ברוך תהי' — סה"מ תרכ"ח ע' קעא. וראה בהנסמן להלן הערה 5, וד"ה תורה צוה תקס"ו [נסמן להלן הערות: 14, 29, 31].
- (2) שה"ש ג, יא. תענית כו, ב.
- (3) ברכה לג, ד. וראה בכ"ז לקו"ת ברכה צג, סע"ד
- ואילך. סה"מ תקס"ב ס"ע קכד. ס' מאמרי אדהאמ"צ-במדבר ח"א ס"ע פג. ובכ"מ.
- (4) ברכות נו, א. פסחים מט, ב.
- (5) בהבא להלן — בענין ירושה ומתנה בתורה כו' — ראה גם [בנוסף למקומות שנשמנו לעיל בתחלת המאמר] אוה"ת תשא ע' א'תתקע. אוה"ת ראה ע' תשסא ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' שלב ואילך. ד"ה תורה צוה תשכ"ג. וד"ה ביהשמע"צ וד"ה ויכולו תשכ"ח. לקו"ש ח"ג ע' 115 ואילך. ח"י"ח ע' 31. וש"נ.
- (6) ע"פ אבות פ"ב מ"ב.
- (7) ב"ב ככו, ב.

ביגיעה וכשרון המעשה שנאמן⁹ בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך, הב' מה שנק' התורה בשם ירושה כמ"ש מורשה קהלת יעקב, שזהו לא מדעת המוריש ולא מדעת היורש כ"א כאשר הוא ראוי ליורשו אז הוא מוריש אותו גם בלתי רצונו וחפצו שכך נצטוינו בתו' שהבן ירש את האב, וכך יש בתורה בחי' שנק' בשם ירושה, הג' מה שיש בתורה שנק' מתנה שע"ז אנו מברכים נותן התורה שהיא בבחי' מתנה, וז"ע השם מתן תורה שהוא ע"ש המתנה שהתורה ניתנה בבחי' מתנה כו'.

(ב) ולהבין ג' בחי' אלו בתורה צ"ל מ"שי יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי, שנמשלה התורה למטר וגם לטל. והנה אנו רואים שהטל ומטר אינם דומים זל"ז, שענין המטר הוא בא ע"י העלאה מלמטלמ"ע כמ"שי ואז יעלה מן הארץ והשקה שע"י העננים שעולה מקיטור הארץ והעננים שואבי' מים ואז ממטיר מטר על הארץ, משא"כ הטל אינו תלוי בעננים כלל, כי גם אשר לא יהי' קיטור הארץ לעננים ע"פ המים ג"כ יהי' הטל ע"פ הארץ, וגם אנו רואים שענין הטל אינו תלוי במעשה התחתוני וכמ"שי באליהו כשאמר חי ה' אם יהי' טל ומטר כ"א ע"פ דברי שפעל על המטר לבד שמטר לא הי', אבל טל לא מיעצר, והיינו מטעם הנ"ל שהמטר הוא באתעדל"ת אתעדל"ע ולכן כשלא אכשיר דרי בימי אחאב הי' ביכולת אלי' להעציר המטר שלא ירד על הארץ מפני שלא אכשיר דרי שלא הי' העלאת מ"ן לכן עצר לבלי היות מטר ע"פ הארץ, אבל הטל לא הי' ביכולתו לעצור להיות כי אינו בא בבחי' אתעדל"ת אתעדל"ע, ולכן גם אם לא הי' אתעדל"ת כלל מפני כי לא אכשיר דרי מ"מ ירד הטל כו'.

ועד"ז יובן ב' בחי' אלו בתורה, דהנה ארז"ל¹⁰ שלש שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה, ולכאוי' צ"ל הלא ארז"ל¹¹ כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו וא"כ בכל העולם זה קורא ושונה בזמן זה וזה קורא ושונה בזמן זה, ולגבי כאוי"א הקב"ה קורא ושונה כנגדו וא"כ בכל עת ובכל זמן הקב"ה קורא ושונה ומה"ע השלש שעות ראשונות שהקב"ה יושב ועוסק בתורה שמשמע שזהו גם אם לא יש מי שעוסק בתורה למטה, ובאמת גם בשלש שעות ראשונות נמצא כמו"כ אנשים שיושבי' ועוסקי' בתורה אשר צ"ל הקב"ה קורא ושונה כנגדם, וע"כ צ"ל שמדריגות חלוקות הם מה שקורא ושונה כנגדו ומה שיושב ועוסק בתורה.

(8) ע"פ אבות פ"ב מט"ז. ובמקומות שנסמנו לעיל בתחלת המאמר.

(9) האזינו לב, כ. ובהבא להלן (בסעי' זה וס"ה) ראה: לקו"ת האזינו ע"א, ג. עג, א ואילך. עד, ב. עה, ד. עט"ר מד, א. פיה"מ לאדהאמ"צ י. ג. ס' מאמרי אדהאמ"צ-במדבר ח"ב ע' שנד וע' תרמג ואילך. המשך תע"ב ח"ב ס"ע איסט ואילך.

(10) בראשית ב, י.

(11) תענית ג, סע"א ואילך.

(12) ע"ז ג, ב.

(13) חדא"ר ריש פ"ח.

אך הענין יובן בהקדם מארז"ל בסוטה¹⁴ שנענש דוד על שקרא ד"ת בשם זמירות כמ"ש¹⁵ זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי ונענש ע"ז כמארז"ל¹⁶ דוד זמירות קרית להו הריני מכשילך בדבר שתינוקות של בית רבן יודעין אותו שנא'¹⁶ ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו, והוא הוביל את הארון בעגלה, ולכאו' צ"ל מהו הפגם במה ששיבח ד"ת וקראן בשם זמירות, וגם למה נענש בשכחה דוקא.

(ג) ולהבין זה צ"ל תחלה מה"ע ששיבח דוד את התורה במה שקראן בשם זמירות, ומה"ע בבית מגורי. והענין הוא כי דוד בעת צרתו שברח מפני שאול ומפני אבשלום בנו כשהי' צר לו מכל צד הי' משתעשע בתורה ואמר זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי כו', פי' שהתבונן א"ע שקיום וחיות כל העולמות אפי' עולמות עליונים תלויים בדקדוק א' מד"ת. עד"מ הקרבן הנה הקרבן כשהוא כדבעי נודע"י כי רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס וע"י עליית הקרבן נעשה עליית כל העולמות מסוכ"ד עד ריש כל דרגין. אמנם הנה כ"ז הוא כשהקרבן הוא כדבעי למהוי, אבל אם חשב הכהן מחשבת חוץ אזי הקרבן פסול ולא נעשה ע"י הקרבן ההוא שום עליי' כלל וכלל. וכן בענין המשכת אלקות עד"מ ע"י מצות תפילין שע"י התפילין נמשך המשכת מוחין לז"א וזהו באצי' וע"ז נמשך תוס' וריבוי אור בבי"ע מרכ"ד עד סוף כ"ד נמשך בכל העולמות הארת אוא"ס מבחי' המוחין שניתוספו בז"א דאצי' שהרי המדות עליונות הם הם מקור כל התהוות דבי"ע ע"י בחי' המלי' שמהוה אותם מאין ליש, וכמ"ש¹⁷ כי אמרתי עולם חסד יבנה, וכת"י¹⁸ זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, ולכן כאשר ניתוסף אור הוא בחי' המשכה לז"א ממילא ניתוסף תוס' וריבוי אור בכל עולמות עליוני' ותחתונים. ואמנם כ"ז הוא כשהתפילין הם כשרים ברצועות שחורות ולא נמצא שום פסול בהם, אבל אם חסר אות אחת או אפי' אם נפסק אות א' או יש נגיעה בשני אותיות נגיעה הפוסלת אזי לא יש כלל שום המשכה ע"י תפילין פסולים, ועד"ז הוא בשאר מצות. ונמצא כי כלליות קיום וחיות העולמות תלוי בדקדוק א' מד"ת שאם יחסר הדקדוק שצריך להיות לא יש שום המשכה או העלאה כלל. וזה שבעת שהי' צר לו בגשמיות הי' משתעשע בלימוד התורה שלגבי לימוד כל העולם ומלואה כלא חשיב שהרי בדקדוק א' שבתורה תלוי כל חיות וקיום העולמות, וא"כ מהו תופס מקום מה שבעוה"ז הגשמי לא טוב לו כ"כ מאחר שעוסק בתורה וכל העוסק בתורת עולה כאלו

(14) סוטה לה, א. במדבר פ"ד, כ. ובהבא לקמן (עד ס"ה) ראה קרא ד"ה דוד זמירות. תור"א לב, א.
 לקו"ת במדבר יח, א. סה"מ תקס"ז ע' שעא (ד"ה תורה צוה). דרמ"צ מא, א ואילך. אוה"ת מקץ תקקעג, סע"ב. אוה"ת ברכה ס"ע איתתנח ואילך (ד"ה תורה צוה). המשך תעריב ח"א ע' שמו
 (15) תהלים קיט, נד.
 (16) נשא ז, ט.
 (17) ראה זח"ב רלט, א. זח"ג כו, ב.
 (18) תהלים פט, ג.
 (19) שם כה, ו.

הקריב עולה²⁰ וכן בכל שארי המצות ובדקדוק א' מד"ת תלוי כל חיות העולמות וא"כ צ"ל שש ושמה בלימוד תורתו ולא יתפוס מקום כלל מה שבגשמיות לא ה' טוב לו כו', וע"ז אמר זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי כנ"ל.

(ד) ולפ"ז צ"ל למה נענש ע"ז הלא שיבח מאד לימוד התו' שכל העולמות עליוני' ותחתוני' תלויים בדקדוק א' מד"ת, וגם באמת כן הוא ומדוע נענש ע"ז, וגם למה ה' עונשו בשכחה דוקא כו'. והענין הוא דהנה כתי'²¹ ראיתי והנה מגלה כתובה פנים ואחור, שיש בתורה ב' בחי' פנים ואחור, והיינו שמה ששיבח דוד את בחי' התורה במה שכל קיום וחיות העולמות תלויים בדקדוק א' מד"ת זהו רק בחי' חיצוני' התורה שהוא הנק' אחור, אבל בחי' פנים הוא בחי' הגבוה ונעלה יותר שאינו בערך כלל לבחי' העולמות, שעזינ'²² לא ידע אנוש ערכה שזהו בחי' שלמעלה מן הדעת, כ"א אלקי' הבין דרכה, ובידיעת עצמותו יודע את התורה כו', ועזינ'²³ ואהי' אצלו שעשועי' שהוא בחי' שעשוע המלך בעצמותו²⁴ שבחי' זו אינה בערך העולמות כלל. ולכן נענש דוד על מה ששיבח את התורה בבחי' אחורי' דתורה. ונענש מדה כנגד מדה שנפל בשכחה שנמשך מצד בחי' אחורי'. וגם הדבר הלכה ששכח היא מענין זה שהוא שהארון שבו היו הלוחות שהיו כתובי' באצבע אלקי' משני עבריהם²⁵ נמצא שהיו כולו פנים ולכן צריכי' לשאת אותו בכתף בכדי לחבר את בחי' פנים ואחור, והוא שכח ע"ז והוביל את הארון בעגלה חדשה ולא חיבר בחי' פנים ואחור ולכן נפל בשכחה כו' ונענש מדה כנגד מדה כו'.

(ה) ועפ"ז יובן ההפרש במה שנמשלה התורה לטל ומטר. דהנה בחי' מטר שבתורה זהו מה שנמשך ע"י העלאת מ"ן שבחי' זו תלוי כל קיום וחיות בדקדוק א' מד"ת, וזהו שאמרו²⁶ כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו שבחי' זו הוא בחי' חיצוניות שבתורה שלפ"ע העלאת מ"ן מלמטלמ"ע כשאכשיר דרי בקיום התומ"צ לפי ערך זה נמשך המשכת מ"ד להיות שונה כנגדו וז"ע מטר שבתורה שכמו המטר הולך ע"י העננים שנעשה מקיטור הארץ שעזינ'²⁷ ואד יעלה מן הארץ והשקה. אך בחי' פנימיות התורה עזינ' תול כטל אמרתי, פי' אמרתי היינו מה שג"ש²⁸ ראשונו' הקב"ה יושב ועוסק בתו' והוא בחי' טל תורה דלא מיעצר כלל גם כי לא אכשיר דרי, והיינו כי ג' שעות ראשונות הוא בחי' המשכת אוא"ס בתורה, וזהו בחי' טל תורה שהוא בחי' טלא דנטיף מעתיקא²⁹, והוא בחי' ג"ר דעתיק שלמעלה

(20) מנחות בטופה.

(21) ע"פ יחזקאל ב, ט"ו. ראה עירובין כא, א.

(25) תשא לב, טו.

(26) ראה זח"ב סא, ב, סב, ב, פג, א. זח"ג קכח, ב.

(22) איוב כח, יג. כג.

ועוד.

(23) ע"פ משלי ח, ל.

(24) ראה עמה"מ ש"א. שבר יוסף ס"א-ב [הובא

מבחי' גשם דתורה בחי' מטר, והיינו כי גשם הוא בחי' אור ז' הימים שעולה מספרו כמנין גשם כמו שפירש"י בפסחי' דס"ח ע"פ והי' אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי' שבעתים כאור ז' הימים²⁷, ופי' רש"י שבעתים זפ"ז עולה מ"ט, וז' פעמים מ"ט עולה שמ"ג, וזה יכולים להגיע באתעדל"ת אתעדל"ע שזהו בחי' גשם ומטר שבתורה, אבל בחי' טל תורה זהו בחי' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת פי' שאין אתעדל"ת יכולה להגיע לשם כלל, כ"א שזהו נמשך בבחי' מתנה. אמנם המתנה אינם נותני' כ"א למי שהי' ראוי תחלה שיתנו לו מתנה²⁸, והיינו אם טרח ויגע כל מה שבאפשרו אז אח"כ נותנים לו מתנה גם יותר הרבה ממה שהרויח. וזהו שאמר' התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה היא לך, פי' כי הירושה הוא המגיע לו גם אם לא יגע ויעמול כלל, רק אם הוא ראוי ליורשו אז הוא יורש אותו, אמנם להיות ראוי ליורשו זהו ע"י קיום התומ"צ, כי ענין הירושה הוא²⁹ לירש את בחי' התהו שקדם לתיקון, שזהו ע"י עשיית המצות בכל דבריו הגשמי' שנפלו בשה"כ ועי"ז יורש אורות דתהו, אמנם עיקר לימוד התורה צ"ל לשמה לשם התורה³⁰ היינו להמשיך בחי' אוא"ס ב"ה בתורה, ועי"ז אמרו התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה היא לך כ"א צריך להיות ביגיעה עצומה לכבוש את יצרו עד שיהי' למודו לשמה בלי שום פני' כלל, ועי"ז יזכה לבחי' טל תורה שהיא בחי' מתנה מה שבאמת באתעדל"ת א"א להגיע לבחי' זו כ"א כאשר מייגע א"ע ללמוד תורה לשמה עי"ז נותנים לו בבחי' מתנה בחי' טל תורה שזהו מה שנק' בתורה בשם מתנה כו'.

(ואו) והנה רש"י ז"ל פי' ע"פ³¹ ישקני מנשיקות פיהו, ע"ש כי במ"ת פכ"פ דבר הוי' עמכם, ואותם דודים עודם עריכים מכל שעשוע ומובטחים מאתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמיה ומסתר צפונותיה ומחלים פניו לקיים דברו וזהו ישקני מנשיקות פיהו עכ"ל, ונמצא כי מפרש שפי' ישקני מנשיקות פיהו היינו בחי' פנימיות התורה שיתגלה לע"ל ובחי' זו היא בחי' נשואין³² שזהו בחי' השפעה פנימיות שיומשך בנש"י מבחי' טל תורה השפעה עצמיות שזה יהי' אחר התחיה. וזהו ביום חתונתו זו מ"ת, כי הנה הגילוי שיהי' לע"ל הכל ניתן במ"ת דעכשיו רק שעכשיו טעמי תורה לא נתגלו, פי' וענין נתגלו היינו הגם שניתנו מ"מ לא נתגלו עדיין,

דברים ח"א ס"ע ד ואילך (ובהמ"מ שם).

(30) ראה לקו"ת שלח מז, רע"ג. ובכ"מ.

(31) שה"ש א, ב. וראה גם שער האמונה פנ"ו. ובכ"מ. ובהבא לקמן (בסעי' זה) ראה גם ד"ה תורה צוה: סה"מ תקס"ו ע' שע וע' שעה. אה"ת ברכה ע' איתתנח ואילך. וסה"מ תרנ"ד ותש"ב שם.

(32) ראה לעיל ע' כד ואילך. וש"נ.

(27) ישע"י ל, כו. וראה גם סה"מ תרכ"ז ס"ע ק"ט ואילך. המשך והחרים תרל"א ע' סג.

(28) ראה גיטין נ, ב. ב"מ טו, א. ובהנסמן ע"ז בארוכה בלקו"ש חייג ע' 117 (הערה 41).

(29) ראה לקו"ת להאריז"ל פינחס ומאוי"א אות יו"ד סכ"ט (הובאו באה"ת בראשית יז, רע"א). וד"ה תורה צוה: סה"מ תקס"ו ע' שסז. אה"ת ברכה ע' איתתנח. סה"מ תרנ"ד ע' ל ואילך. סה"מ תש"ב ע' 46 ואילך. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ-

ספר תרל"ד

מה

דאם לא נתנו עדיין אינו שייך לומר לא נתגלו כ"א לא ניתנו כלל, אלא שבמ"ת ניתנה כל הבחי' טנת"א שבתורה, ומה שנתגלה היינו רק בחי' אותיות התורה לבד, וזהו שבכל תושבע"פ מלא מ"ט אמר קרא, או כמו שכל הל"ט מלאכות דשבת למדים ממאי דכתיב אלה הדברים³³ דברים הדברים אלה הדברי' ה"ז ל"ט שנלמד מאותיות התורה לבד, אבל טנ"ת לא נתגלו עד שבא ר"ע ודרש על כל תג תילי תילים של הלכות³⁴, ואם לא הי' נותנו בעת מ"ת מאין הי' ר"ע דורש אותם אלא שנתנו במ"ת ואח"כ נתגלו ע"י ר"ע. וכן נקודות יש מה שנתגלו שארז"ל³⁵ יש אם למקרא ואם למסורת, אבל טעמים הוא הנגינה שבתורה לא נתגלו עדיין והגם שנתנו אבל לא נתגלו, והיינו כי הטעמי' הם הנגינות שבתורה ע"ז נא³⁶ ובלילה שירה עמי הנקוד בחולם כאילו הי' נא' שירו והיינו שיר של הקב"ה הוא בחי' שעשועי המלך בעצמותו³⁷, ובחי' זו לא נתגלה עדיין להיות כי כל התורה דעכשיו הוא נק' רק בשם אירוסין שהחתן נותן לכלה טבעת קדושין, אבל לע"ל כתי"י³⁷ ביום ההוא תקראי אישי הוא בחי' שפע הפנימי וכמו יחוד חו"כ שהוא בחי' השפעה פנימיות אז יתגלה הנקודות שבתורה והטעמים שבמעשה המצות למה ירצה שיהי' הקרבן כך דוקא או ד' פרשיות בתפילין ול"ב חוטין בציצית וכדומה בכל המצות.

וזהו ביום חתונתו זה מ"ת הוא מה שהקב"ה נק' בשם חתן וכנס"י נק' בשם כלה, וההשפעה שנשפע מהחתן לכלה זהו בחי' התורה, וכמו הטפה שנמשך ממוח האב כן אורייתא מחכ' נפקת³⁸, וטעמי תורה וטעמי המצות הם בחי' ח"ס בחי' חכמה שבכתר כו', וכמו שע"י יחוד חו"כ נעשה הולדה בדומה לו כן ע"י התורה ע"ז נעשה הולדה בדומה לו שזהו מה שארז"ל³⁹ עתידים צדיקים שיקראו על שמו של הקב"ה ופי' רש"י ז"ל שיהי' שמם הוי' וא"כ ע"י קיום התומ"צ נמשך להיות הולדה בדומה לו, והיינו מה שיהי' שמם הוי' כו'.

זי"ן) ומע"תה יובן ענין מורשה א"ת מורשה אלא מאורסה' שנק' התורה בשם כלה ונש"י הם בחי' חתן המשפיעי' בתורה. והענין דהנה התורה היא התרי"ג מצות שנצטוו ישראל, והנה כל מצוה אימתי היא נעשה מצוה כשאישי הישראלי עושה אותה, עד"מ תפילין כשהם מונחים על השולחן אינו נקראים בשם מצוה כלל וכלל, כ"א הם תשמישי קדושה לבד, וכן ציצית הם תשמישי מצוה אבל אינם מצוה וע"י שישראל מניח תפילין ומתעטף בציצית ע"ז היא נעשית מצוה, ונמצא כי הישראל עושה את המצוה שתהי' מצוה ובלא עשייתו אינה מצוה כלל, וכ"ה בשארי מצות כמו שופר

(33) ויקהל לה, א. שבת ע, א.

(34) מנחות כט, ב.

(35) סוכה ו, ב.

(36) תהלים מב, ט.

(37) הושע ב, יח.

(38) זח"ב פה, א. ובכ"מ.

(39) בי"ב עה, ריש ע"ב.

וסוכה וד' מינים שבלולב וקרבנות הכל תלוי בעשיית ישראל אותם. ומצד בחי' זו נק' ישראל בשם חתן והתורה נק' כלה שהיא המקבלת מישראל שיתלבש הרצה"ע בעשיית דבר זה עד שיהי' כלי לרצונו ית' ע"ד שארז"ל⁴⁰ נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני כו', ולכן א"ת מורשה אלא מאורסה, שהתורה מקבלת מישראל כו'. ומ"מ כתי' בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו דוקא זו מ"ת שאז הקב"ה נק' בשם חתן ונש"י בשם כלה, ולכא"ו צ"ל למה בעת מ"ת אמו מעטרת אותו בעטר' ולמה לא בזמן שנש"י משפיעים בתורה. אך הענין הוא דהכח הזה שיהי' ישראל יכולים לעשות מצוה זהו ניתן ג"כ ממ"ת שהרי קודם מ"ת אם הי' א' מניח תפילין או יושב בסוכה לא הי' זה מצוה שהרי גם המצות שקיימו האבות לא [היו] רק ריחות לבד כמ"ש רז"ל במד"ר⁴¹, לכן דוקא ביום חתונתו או אמו נותן לו העטרה. וענין העטרה הוא שנושאים ע"ג הראש, והיינו שזהו בחי' מקיף שענין המקיף הוא מה שא"א להאיר בפנימיות כו'. והענין הוא כי גם בחי' פנימיות התורה שהוא בחי' טעמי המצות שיתגלו לע"ל מאחר שנק' בשם טעם ה"ה מבחי' חכ', אבל העטרה היא בחי' כתר שבכתר שבחי' זו א"א לכוא לידי גילוי פנימי כ"א בחי' עטרה ע"ג הראש, והגם כי זהו בחי' מקיף אמנם המקיף פועל שז"ע מה שמכתירין את המלך ביום שממנים אותו שעי"ז פועל בהנהגתו את המדינה.

ופי' צאינה וראינה מה"ע הראי' בהעטרה הנ"ל, הנה נודע כי הראי' היא בחי' חכ' וכמ"ש⁴² וירא ראשית לו, ונודע כי החכמה מאין תמצא⁴³ שהתהוות החכ' מאין דכתר הוא כמו המוצא מציאה ששם המציאה הוא שא"י של מי היא כך החכ' א"י מאין נמשך התהוותה, ונוסף לזה עוד יותר מבמציאה שהרי במשל דמציאה הנה הוא רק שא"י מאין בא דבר זה לכאן אבל דבר שמצא הוא רואה ומשיג אותה, לא כן האין המהוה מציאות היש דחכמה שגם האין הנמשך מאין דכתר לצורך ההתהוות ג"כ אינו מושג כלל וכלל שהרי התהוות החכ' אינה בדרך עו"ע שהעלול משיג מקצת העילה כ"א בדרך יש מאין שהאין המהוה החכ' שנמשך מאין העצמי דכתר ג"כ אינה מושג בהחכ', ואם הי' החכ' משיג גם את אין זה לא באפשרי להיות מציאות החכ', וכמו באין המהוה היש דבי"ע כמ"ש מזה בכ"ד⁴⁴. אבל לע"ל מחמת עוצם הגילוי פנימי שיהי' לע"ל בבחי' הנשואין שיומשך העטרה ובבחי' כד"כ⁴⁵ לא די מה שיומשך בבחי' מקיף אלא שגם האו"פ יוכל לראות בבחי' ראי' והשגה בבחי' העטרה הלזה. אך כדי שיוכל לראות צ"ל צאינה שצריך לצאת מכל בחי' ההגבלות, וע"ד שארז"ל ע"פ⁴⁶ כי לא יראני האדם וחי

(40) ספרי ופרש"י פינחס כח, ח. וראה גם זכחים מו, ב ובפרש"י שם.
 (41) שהשיר פ"א, ג [א].
 (42) ברכה לג, כא. וראה גם פרדס שער ערה"כ ערך ראי'. תו"א עה, א. לקו"ת צו יז, ב. אוה"ת יתרו ע' תתקטא. יהל אור ע' תתקנט. ובכ"מ.
 (43) איוב כח, יב.
 (44) = בכמה דוכתי.
 (45) = כתר דכתר.
 (46) תשא לג, כ. ראה תו"כ ויקרא א, א. במדב"ר ספי"ד. ילקוט שמעוני ויקרא רמז תלא. כלה רבתי פ"ג.

בחיייהם אינם רואים אבל במיתתם רואים, ועד"ז יובן שכאשר יציאת האדם מהגבלתו יוכל לבוא לבחי' ראיית העטרה הנ"ל, ועד"ז כמו במ"ת על כל דבור ודבור פרוחה נשמתו" כן לע"ל כשיתגלו טעמי מצות יהי ג"כ היציאה מהגבלת המגבילים, ולכן כתיב" והניף ידו על הנהר פי' נהר היא בחי' השגה שבכלל השגה היא דבר המגביל כו' ולע"ל יניף על השגת הנהר עד שנוכל לראות בבחי' שלמעלה מהשגה היינו בחי' המקיף דעטרה שעטרה לו אמו כיום חתונתו זו מ"ת שזהו בחי' הכח גם על פנימיות התורה וטעמי מצות שיתגלו לע"ל בב"א.

ש"פ וירא

כ"י ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט למען הביא הוי' על אברהם את אשר דיבר עליו. הנה צ"ל פי' לשון כי ידעתי שת"א' תרגם לשון כי ידעתי ארי גלי קדמי, ורש"י פי' כי ידעתי ל' חיבה, דלפי פי' הת"א לא' יוצלח לשון למען הנכתב אחריו לכן פי' שהוא ל' חיבה למען אשר יצוה ע' בפירש"י בחומש. ויובן זה בהקדם משארז"ל קיים אברהם כל התורה כולה עד שלא ניתנה, ולכאור' צ"ל איך קיים כל המצות כמו מצות תפילין שהם ד' פרשיות קדש והי' כי יביאך שמבואר סיפור יצ"מ ועדיין לא הי' שעבוד מצרים ועד"ז כל המצות כו'. אך הנה ארז"ל במכות דרש ר' שמלאי שש מאות ושלש עשרה מצות ניתנו למשה מסיני בא דוד והעמידן על אחת עשרה בא ישעי' והעמידן על שש' או שתיים שנא"ס כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות בא חבקוק והעמידן על א' שנא"י וצדיק באמונתו יחי', ולכאור' צ"ל מה שדוד העמידן על י"א היתכן שלא קיימו כל המצות רק הי"א

(47) ראה שבת פח, ב. שמיר פכ"ט, ד. לקח טוב יתרו כ, ב.	(3) בטה"מ תרכ"ז שם: שאונקלוס.
(48) ישעי' יא, טו. וראה לקו"ת צו טו, ד ואילך.	(4) לא יוצלח לשון למען הנכתב אחריו: בטה"מ תרכ"ז שם: אין למען נופל על הלשון.
(1) הוא ד"ה זה דשנת תרכ"ז [טה"מ תרכ"ז ע' כב ואילך, בכמה שינויים קלים אשר יצוינו להלן בשוה"ג]. ונמצא ג"כ ד"ה זה בהרחב הביאור: טה"מ פרי"ת ע' קלב ואילך. טה"מ תרפ"ו ע' קא ואילך. ומיוסד הוא על ד"ה זה באוה"ת וירא צו, א. וראה גם ד"ה זה: אוה"ת וירא פט, א. צ, א. המשך תרס"ז ע' סח. טה"מ תרפ"ד ע' פ. וד"ה זה משנת תשל"ו.	(5) בטה"מ תרכ"ז שם נוסף: כמו ואדעך בשם [תשא לג, יז].
(2) וירא יח, יט.	(6) יומא כח, ב. קידושין פב, א.
	(7) בטה"מ תרכ"ז שם: בסוף מס' מכות. תהלים טו.
	(8) שש א' שח"ס: בטה"מ תרכ"ז שם: שש חזר והעמידן על שתיים.
	(9) ישעי' נו, א.
	(10) חבקוק ב, ד.
	(11) חבקוק ב, ד.

שחשב דוד וגם כי הי"א דברים שחשב דוד אינם נחשבי' בהתרי"ג מצות, רק שדוד אמר שכ"א יקיים הי"א מדות אלו וממילא יבא ע"י לקיום כל התרי"ג מצות, וע"ד שארז"ל¹² אבוכך במאי הוה זהיר טפי היתכן לומר שלא קיים רק מצוה זו רק שהמכוון הוא שהשיב שהי' זהיר טפי במצות ציצית עד"מ והיינו שמפני רוב זהירותו במצוה זו הפרטיות יבוא לידי קיום כל התרי"ג מצות, ועד"ז בא דוד והעמידן על י"א שמצד קיום הי"א מדות אלו יבא לידי קיום כל התרי"ג מצות, ובא ישעי' והעמידן על שנים שהם צדקה ומשפט לפי שב' מצות אלו הם מקור לכל התרי"ג מצות וכמשי"ת, וז"ש באברהם ושמו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, ובא חבקוק והעמידן על א' שנא' וצדיק באמונתו יחי' וגם היא היתה באברהם שאברהם הי' המאמין הראשון שנא'¹³ והאמין בה'.

ומתחלה יובן ענין מעלת אברהם שנא'¹⁴ ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך אל הארץ אשר אראך. כי הנה כתי'¹⁵ ארוממך אלקי המלך ולכאו' צ"ל איך הי' ביכולת דוד לומר ארוממך אלקי המלך. אך הענין הוא דהנה דוד הי' מרכבה למדת המל'. והנה כתי'¹⁶ כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו כי להיות בחי' מל' זהו ע"י בחי' גבורות וצמצומי' לפי שאין מלך בלא עם¹⁷ והעם הם נבראי' נפרדים בע"ג וכדי שיהי' בחי' נבראי' נפרדי' זהו ע"י צמצומי' רבים וזהו בחי' המל' כי מלך שמו נק' עליהם כמו שהשם הוא רק הארה בעלמא כמו"כ הארת המל' היא רק הארה בעלמא. ולזה א' דהע"ה שהי' מרכבה לבחי' מל' ארוממך לבחי' אוא"ס שמוכדל ומרומם מגדר עולמות, וגם פי' ארוממך¹⁸ הוא להמשיך הרוממות במדת המל'. וזהו ענין מה שפעם נא'¹⁹ יחיד חי העולמי' מלך, ופעם נאמר²⁰ מלך יחיד חי העולמי', פי' יחיד חי העולמי' מלך שכדי שיהי' נמשך מבחי' יחיד שהוא בחי' הרוממות שמוכדל ומרומם מגדר עולמות לבחי' מלך זהו ע"י בחי' חי העולמי', ופי' מלך יחיד חי העולמי' היינו²¹ שההעלאת המל' לבחי' הרוממות זהו ג"כ ע"י בחי' חי העולמי' כו', ובד"כ זהו ההפרש בין תפלה לתורה, תפלה הוא בחי' העלאת המל' להיות אח"כ המשכת הרוממות במל' ע"י התורה, וזהו פי' ארוממך להמשיך בחי' הרוממות במל'. וזהו ג"כ ויאמר ה' אל אברם פי' אב רם אב הוא מקור כל הבחי' ורם הוא כאשר בחי' האב הוא

(12) שבת קיח, ב.

(13) לך לך טו, ו.

(14) ע"פ שם יב, א. וראה עוד ע"פ זה ד"ה להבין

למה נברכה ראשונה.

(15) תהלים קמה, א.

(16) שם, יא.

(17) בחי' וישב לה, ל, ור"פ בלק, עמה"מ ש"א רפ"א.

תניא ח"ב פ"ז (פא, ב), וראה פדרי"א פ"ג.

(17*) כ"ה בהכת"י.

(18) בסה"מ תרכ"ז שם נוסף: מלמעלמ"ט.

(19) ברכת ברוך שאמר.

(20) ברכת ישתבח.

(21) היינו . . . חי העולמי' כו': בסה"מ תרכ"ז שם

איתא במקום זה: כנודע שמל' דאצי' נעשה

עתיק לבריאה בחי' יחיד כדי להיות חי העולמי'

וצריך לרומם המל' לבחי' יחיד עד מל' דא"ס

ממטלמ"ע.

בבחי' רם דהיינו בבחי' רוממות, ויאמר ה' אל בחי' אב שבבחי' רם לך לך מארצך היא בחי' ארץ העליונה (בחי' בינה) אל הארץ אשר אראך בחי' מל'. וזהו ע"י הה"א הניתוסף לאברם כי בהבראם בה' בראם²² שהתהוות העולמות הוא ע"י בחי' ה'. אך הנה בש' הוי' יש ב' ההי"ן ה' אחרונה הוא בחי' המל' ויש בחי' ה' ראשונה שזהו הכח שניתן לאברם לילך לבחי' הארץ אשר אראך דהיינו להמשיך בחי' הרוממות למל', וזהו שהה"א הוא בין אותיות רם בין הרי"ש להמ"ם דהיינו שהרוממות נמשך למל' כו', וז"ע אברהם שהמשיך בחי' הרוממות למל'. וכזה יובן משארז"ל²³ כתי' 24 השמים שמים להוי' והארץ נתן לבנ"א, וכתי' 25 לה' הארץ ומלוואה, משל למלך שגזר שבני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, פי' סוריא ורומי, רומי הוא בחי' רם שהוא מ"ש²⁶ רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו, לסוף ביטל הגזירה שנא' 27 וירד הוי' על הר סיני, ומשה עלה אל האלקי, והיינו שבבחי' רומי שהוא מה שהי' בבחי' רם ירד לסוריא הוא בחי' ירידת המדרגות. וזהו כנ"ל שאברם ילך מארצך אל הארץ אשר אראך כו'.

ומעתה יובן ענין ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט, הנה מצות הצדקה הוא ליתן לעני שלית לי' מגרמי' ולכאוי' צ"ל למה הי' לו ית' לבראות עניים ועשירים ושהעשיר יתן לעני עד שעייז כתי' 28 מלוה ה' חונן דל למה היתה כזאת מלפניו ית' דה"ל לעשות שכאוי' יהי' לו כדי פרנסתו ולא יצטרכו עמך ישראל זה לזה. אך הענין הוא דהנה כתי' 29 ויעש אלקי' את שני המאורות הגדולים את המאור הגדול ואת המאור הקטן ואיתא בת"ז³⁰ מאור הגדול דא רזא דעתירין ומאור הקטן דא רזא דסיהרין והיינו שהשמש הוא בחי' עשיר והלבנה הוא בחי' עני דלית לי' מגרמי' כלום והשפעת השמש ללבנה נק' בשם צדקה. והענין הוא דהנה כתי' 31 שמש ומגן ה' אלקי' שמש הוא בחי' שמש הוי', דכמו מה שמאיר מן השמש הוא רק הארה בעלמא בחי' אור וזיו השמש, כך הנה האור המאיר מ' הוי' הוא רק הארה בעלמא. אך הנה כתי' שמש ומגן דכמו שהמגן הוא נרתק השמש מסתיר על השמש לבלתי יאיר אור השמש כמו"כ בחי' ש' אלקי' מסתיר על בחי' שמש הוי' לבלתי יאיר למטה ומצד זה נמשך החושך להיות העולם והסתר גמור למטה כו'. וענין הצדקה להיות מאיר ש' הוי' בשם אלקי' ושיהי' נמשך האור³² ע"ד משארז"ל³³ לע"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתקה שיהי' גילוי

(22) מנחות כט, ב. וראה ב"ר פי"ב, ט.

(23) שמו"ר פי"ב, ג.

(24) תהלים קטו, טז.

(25) שם כד, א.

(26) שם ק"ג, ד.

(27) יתרו יט, ג. כ.

(28) משלי יט, יז. וראה ב"ב י, א.

(29) בראשית א, טז.

(30) תיקון מ"ד (פב, ב). [בת"ז שתח"י במקום

„דסיהרין" נד' „דמסכניו"].

(31) תהלים פד, יב.

(32) בטה"מ תרכ"ז שם נוסף: ועיקר הגילוי יהי'

נמשך לעיל.

(33) נדרים ת, ב.

אור, וזהו ענין הצדקה שיאיר ש' הוי' בש' אלקי'. וזהו מ"ש צדיק הוי' בכל דרכיו ששם הוי' נק' בשם צדיק ע"ש הצדקה כו'.

אך הנה כ"ז הוא ע"י מה שנותן העשיר צדקה למטה עי"ז נמשך בחי' הצדקה למעלה כו', והיינו ע"י בחי' הביטול שמה שמשתכר ביגיע כפו נותן לחבירו. וזהו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה שהצדקה היא שורש לרמ"ח מ"ע כי רמ"ח פקודין הם רמ"ח אברין דמלכא³⁴ שהם בחי' המשכות פרטיות כמו שבכל אבר האדם נמשך חיות פרטי כך ע"י רמ"ח מ"ע נמשכי' המשכות פרטיות. אבל הנה הצדקה היא שורש הרמ"ח מ"ע וכמ"ש³⁵ וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה כו'. ומשפט הנה ענין המשפט הוא בין אדם לחבירו כו', ולהבין מהו ענין המשפט למעלה הנה כתי'³⁶ ועשית חשן משפט כי הכה"ג הי' נושא ב' אבני' שהיו כתובי' שמות השבטי' וכמ"ש³⁷ ששה משמותם על האבן הא' ואת שמות הששה הנותרי' על האבן השני' כו', והחושן משפט היו י"ב אבנים שכל שבט הי' על אבן פרטי. וענין המשפט הוא כמ"ש³⁸ והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראת בהר וארז"ל בירושלמי³⁹ וכי יש משפט לעצים אלא קרש שזכה בדרום ינתן בדרום והיינו שכ"א על מקומו יבא בשלום וכמו המשפט שלמטה שהוא בין אדם לחבירו להציל הנגזל מיד הגזול והיינו שיהי' כ"א על מקומו כו', וזה הי' ג"כ ענין חושן המשפט שהי' נכתב כל שבט על אבן א'. כי ענין האבן הוא בחי' גבוה כמ"ש⁴⁰ משם רועה אבן ישראל, וענין מה שנכתב כל שבט על אבן מיוחד הוא שיהי' נמשך כל שבט כמו שהוא למעלה כו', וגם הנה המשפט יש בכאור"א כמארז"ל⁴¹ צדיקי' יצ"ט שופטן, כי הנה כתי'⁴² וייצר הוי' אלקי' את האדם כתי' וייצר בשני יודין ביצ"ט וביצה"ר, אך הנה נודע ממ"ש בהרמ"ז⁴³ שלכן יו"ד א' מורגש והשני אינו מורגש והיינו כי ניתן הכח ליצ"ט להגביר על היצה"ר, וזהו צדיקי' יצ"ט שופטן שהעיקר הוא היצ"ט. וענין המשפט הוא דהנה בראשית בריאת העולם קודם חטא עה"ד הגם שגם הקליפות נבראו אמנם הנה אחר השתלשלו' בי"ע נבראו גם בחי' הקליפות⁴⁴ אך לא היו מעורבי' עם הקדושה וידעו מקומם⁴⁵ וגם הנחש הי' שמש כו'⁴⁶ וע"י חטא עה"ד נתערבו הקליפות עם הקדושה, וענין המשפט הוא לבער הרע ולברור

(34) ראה ת"ז תיקון ל (עד, סע"א). זח"א קע, ב. זח"ב
 קיח, א. זח"ג קכב, ב.
 (35) ואתחנן ו. כה.
 (36) תצוה כח, טו.
 (37) שם, י.
 (38) תרומה כו, ל.
 (39) שבת פ"ב ה"ג. וראה ג"כ בכ"ז אוה"ת משפטים
 ע' א"פב ואילך. א"צב ואילך. א"קג ואילך. א"קט.
 סה"מ תש"ח ע' 249.
 (40) יחיי מט, כד. וראה ע"פ זה באוה"ת יחיי שפת.
 א. שצד, סע"א ואילך. תטו, סע"א. ועוד.
 (41) ברכות סא, א.
 (42) בראשית ב, ז. ראה ברכות סא, א. תיב"ע עה"פ.
 ובכ"מ.
 (43) לוח"ג מו, ב.
 (44) בסה"מ תרכ"ז שם נוסף: ג"כ.
 (45) ראה טעה"צ ושער המצוות פ' בשלח [מצות
 תחום שבת], ובהמובא עוד בהערת כ"ק אדמו"ר
 שליט"א בסה"מ תשי"ח ע' 249.
 (46) סנהדרין נט, ב.

ספר תרל"ד

נא

אותו מן הטוב כו', וזהו ענין כל המצות ל"ת לבער הרע וכמ"ש⁴⁷ ובערת הרע מקרבך שיהי' בירור הרע מן הטוב כו', וכמו שהצדקה היא שורש לרמ"ח מ"ע כנ"ל כמ"כ המשפט הוא שרש לשס"ה ל"ת כו'. וזהו באי' ישעי' והעמידן על שנים שמרו משפט ועשו צדקה ועד"ז קיים אברהם כל התורה⁴⁸ כי באברהם כתי' ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט שהם מקור לרמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כו'.

אמנם לפ"ז צ"ל מהו ההתחדשות במ"ת מאחר שאברהם קיים כל התורה ומהו ענין ההתחדשות מה שניתנה התורה ע"י משה כו'. אך הענין הוא דהנה אברהם שקיים התורה ע"י המשיך גילוי אלקות למעלה וגם הי' ע"י עבודתו ברצו"ש כמ"ש⁴⁹ ויסע אברם הלך ונסוע שהי' תמיד בחי' מרכבה, אך להיות נמשך המשכת אלקותו ית' ע"י המצות גשמי' זהו ענין התחדשות מ"ת שנמשך שכ"א מישראל יכול להמשיך גילוי אלקותו ית' ע"י מצות גשמיות, וזה הי' ע"י משה דוקא וכמשארו"ל⁵⁰ כל השביעין חביבין בימים השביעי חביב בחדשי' בחדש השביעי כו' בדורות הי' משה דור שביעי לאברהם וא"כ הי' משה נגד אברהם כמו שבת נגד ששת הימים והיינו שמה המשיך שכאו"א מישראל ימשיך כו' ע"י המצות גשמיות. והענין הוא דהנה אית חסד ואית חסד⁵¹, אית חסד דאקרי חסד עולם ואית חסד דאקרי רב חסד, והיינו כי חסד דאברהם הוא בחי' החסד שמצד הביטול שמפני כי אברהם הי' נחשב בעצמו כאלו הוא עפר ואפר ומפני מה מגיע לו רוב הטובה והלא זולתו הוא טוב ממנו לכן הוא נותן לו וגם כי טבע הטוב להטיב ולהשפיע לזולתו, אכן יש חסד שנק' בשם גדולה והוא בחי' רב חסד והיינו כמו עד"מ המלך כשעושה איזה משתה ושמתה הנה הפירורי' עולים לסך עצום כמ"ש מזה במ"א⁵², והרי חסד זה הוא מצד הגדולה שמצד גדלות החסד נמשך החסד כ"כ והוא בחי' חסד שלמעלה מאצי' כמ"ש בכתבי האריו"ל שזהו בחי' רב. וזה הי' בחי' משה שהמשיך התורה למטה שכאו"א מישראל ימשיך ע"י עשיית המצות גשמיות, וזהו בחי' ונוצר חסד, ונוצר בגימ' משה עם הכולל⁵³, וגם י"ל פי' ונוצר חסד היינו כי נוצר הוא מל' שמירה והיינו ששמר בחי' חסד זה, כי משה הי' מן המים כמ"ש⁵⁴ מן המים משיתיהו והיינו שהי' משמיטה ראשונה דהיינו בחי' התהו ושמרו שתד נשמתו להמשיך בחי' התורה למטה כנ"ל⁵⁵. וזהו מ"ש למען הביא ה' על

(47) פ' ראה יג, ו. ועוד.

(48) לך יב, ט.

(49) ייקר פכ"ט, ט.

(50) זח"א ר"ט, א. זח"ג כא, א. קלג, ב. קמ, ב. ובהבא

להלן — ראה גם אוה"ת וירא צ, א ואילך.

(51) ראה סה"מ תק"ע ע' קלו. סידור נב, א. ובכ"מ.

(52) מק"מ לזחיב פט, א (בשם האריו"ל): משה גי'

נוצר. וכ"ה ביהל אור ע' תקה"ו. ובאוה"ת וירא

צו, א (ד"ה כי ידעתי): משה גימ' ונוצר. וראה

גם תו"א סט, ג.

(53) שמות ב, י. וראה תו"א נא, ד. סב, ג. סט, א.

ועוד.

(54) ראה אוה"ת וירא שם.

אברהם את אשר דיבר עליו פי' עליו היינו כי על בחי' החסד אברהם הביא עליו בחי' חסד דמשה דאקרי רב חסד.

אך הנה⁵⁵ האבות עשו הכנה למ"ת שהמשיכו דרך הוי' כמ"ש ושמרו דרך הוי' כי התורה נקראת ג"כ דרך כמ"ש⁵⁶ כי ישרים דרכי הוי' ול' דרכי לשון רבים היינו כי תרי"ג מצות הם תרי"ג ארחיז⁵⁷ וגם כי בשיתא סדרי משנה יש כמה ארחין ושבילין, והאבות עשו הכנה למ"ת שהמשיכו דרך הוי', כי כדי שיהי' הגילוי למטה צ"ל ע"י צמצום, וזהו ושמרו דרך הוי' שעשו בחי' ש' הוי' יו"ד⁵⁸ צמצום ה' התפשטות וא"ו המשכה כו', וע"י הכנה זו שעשו המשיך משה אח"כ למטה. ואעפ"כ נקראת כל ההמשכה ע"ש משה שמשה המשיך התורה למטה אע"פ שהאבות עשו ההכנה והמשיכו בחי' ש' הוי' כו', וכמו שמצינו שדוד רצה לבנות הבית וא"ל⁵⁹ אתה לא תבנה הבית כ"א בנך כו' יבנה הבית לשמי וכל בנין הבית הוי' ע"י שלמה אע"פ שדוד הכין העצים והכסף והזהב וכל המצטרך לבנין אעפ"כ נק' ע"ש שלמה, כמו"כ הגם שהאבות אברהם יצחק ויעקב ע"י ששמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט עשו הכנה למ"ת אעפ"כ נק' ע"ש משה.

ומעתה יובן ל' כי ידעתיו שהוא ל' חיבה כי ל' ידעתיו ל' ידיעה אינו שייך לומר שעכשיו ידע ומקודם לא ידע רק שפי' ידעתיו הוא ל' חיבה כמו רק אתכם ידעתי מכל העמים⁶⁰ שפי' ל' רצון וחיבה, וכמו וידע אלקי⁶¹ שאין הפי' שמקודם לא ידע רק פי' וידע אלקי' ל' רצון ודיעה לפדותם, וכמו"כ פי' כי ידעתיו ל' חיבה. והענין הוא ע"ד משארז"ל⁶² כתיב⁶³ טוב הוי' לכל וכתו"ב טוב הוי' לקויו משל לאחד כשהוא משקה משקה לכל השדה כשהוא עודר אינו עודר אלא הטובים פי' כשהוא משקה היינו מלאכה כלליות משקה לכל השדה אבל כשהוא עודר דהיינו בחי' מלאכה פרטיות ויתרון על המלאכה כלליות אינו עודר אלא הטובים. וכך יובן זה למעלה פי' כשהוא משקה היינו מה שאתה מחי' את כולם⁶⁴ שהוא בחי' השפעה חיצוני' הוא מחי' את כולם אפי' קליפות כו' אבל כשהוא עודר דהיינו בחי' השפעה פנימיות בחי' תומ"צ אינו עודר אלא הטובים היינו בחי' טוב הוי' לקויו שהוא לבד הטוב שמטיב לכל בחי' השפעה חיצוני'. וזהו כי ידעתיו שהוא ל' חיבה למען אשר יצוה כו' ושמרו דרך הוי'. ולפי' התרגום שפי' ארי גלי קדמי צ"ל ל'

55) בסה"מ תרכ"ז שם נוסף: מ"מ [=מכל מקום].
 56) הושע יד, י. וראה זח"א קעה, ב. ובכ"מ.
 57) ראה זח"ג קלו, א.
 58) ראה גם ביאורו לאדהצ"צ ע' שסג ואילך.
 59) תהלים קמה, ט.
 60) מלכים א, ת. יט. וראה גם לקו"ש חט"ז ע' 471.
 61) שמות ב, כה.
 62) סנהדרין לט, ב. וראה ד"ה כי ידעתיו באוה"ת וירא צו, א. אוה"ת בשלח ע' תטז ואילך. והל
 63) וירא צו, א. אוה"ת בשלח ע' תטז ואילך.
 64) איכה ג, כה.
 65) נחמ"י ט, ו.

למען כנ"ל, אפ"ל⁶⁶ אף כי גליא קדמי אעפ"כ הידיעה אינה מכרחת הבחירה כו'.

איתאי במדרש תילים² ר' אליעזר אומר אמרו ישראל לפני הקב"ה רבש"ע רוצין אנו ליגע בתורה יומם ולילה אבל אין לנו פנאי א"ל הקב"ה קיימו מצות תפילין ומעלה אני עליכם כאלו אתם יגיעים בתורה יומם ולילה. ולכאורה צ"ל מהו"ע מצות תפילין שע"ז יפטר מלימוד התורה ומה ענינם זל"ז. אך הענין הוא דהנה כתיב מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, יש' מי שהוא מצוה לאחרים לעשות והוא אינו עושה אבל הקב"ה מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות שנא' מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו. ופי' מה שהוא עושה, מי הוא הגורם שיעשה הקב"ה את המצות ע"י שישראל עושים המצות ע"ז גורמים שיעשה הקב"ה את מצות אלו. ונמצא ע"י שישראל מניחים תפילין ע"ז גורמים להיות הקב"ה מניח תפילין. והנה ארז"ל³ תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו ומי כעמד כישראל גוי אחד בארץ. ונמצא כי ע"י שהקב"ה מניח תפילין ע"ז מתגדלים ישראל.

וביאור הענין דהנה כתיב השקיפה ממצון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל. כי הנה כתיב רם על כל גוים הוי' כו' שהוא מרומם כו', ומצד עצמותו אם חטאת מה תפעול בו ורבו פשעיך מה תעשה לו אם צדקת מה תתן לו ומה מידך יקה, וכל העולמות עליונים ותחתונים כולא

- (66) ראה גם ד"ה כי ידעתיו באוה"ת וירא פט, א (בשם הפנים יפות).
- (1) נאמר על בר מצוה של בנו אדמו"ר מהורש"ב נ"ע — ביום כ' מרחשון תרל"ד. ונדפס ג"כ [עם הוספות — אשר יועתקו להלן בשוה"ג] בשה"מ תשי"ח ע' 271 [וע"ש אשר מאמר זה חזר אותו ג"כ כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע כתגיגת הבר מצוה שלו (ביום יב תמוז תרנ"ג) עם ההוספות. ונדפס ג"כ עם הוספות אלו בסוף סה"מ תרנ"ג ע' רעט], ובשוה"ג שם באו ג"כ מראי מקומות מכ"ק אדמו"ר שליט"א ויועתקו להלן [מלבד אלו הבאים בתוך הצאי רביע והשיניי נוסח — שניתוספו כאן מהמ"ל]. מאמר זה נדפס כאן מכת"י 1242 (ועוד). ונרשם ג"כ ברשימת מאמרי תרל"ד שבקונטרס "רשימת מאמרי דא"ח".
- (2) עה"פ (א, ב) כי אם בתורתו.
- (3) בשה"מ תשי"ח שם: איתא במדרש ע"ז יש. ובשוה"ג שם: שמות רבה פ"ל, ט — בשינוי לשון קצת.
- (4) ברכות ו, א. ושם הובא הכתוב (דה"א יז, כא) ומי כעמד ישראל. ולכן נ"ל דגם כאן צ"ל כך ולא קרא דשי"ב ז, כג [וראה גם לעיל סוד"ה להבין למה בברכה ראשונה. ובס' מאמרי אדהאמ"צ יוקרא ח"ב ע' תסז. וש"נ].
- (5) בארוכה ראה תוי"א פ' מקץ ד"ה כי עמך מקו"ח ובשערי אורה שם [ומכאן ועד סיום הפסקא הוא לשון התוי"א שם לד, סע"ד ואילך — בכמה שינויים].
- (6) איוב לה, וז'. כשלמדתי המאמר בע"פ הי' קשה עלי במקום זה מפני השינוי מלשון הכתוב (ששם הוא: או מה מידך יקה). שאלתי את כ"ק אדמו"ר וענני: דו חזר ווי דא שטייט" (משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א [נ"ע]).

קמי' כלא ממש חשיב, וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו, רק הודו וזיוו והארתו על ארץ ושמים. וזהו כד סליק הקב"ה לעילא, ר"ל כשנסתלק החיות מההארה למעלה מעלה לבחי' עצמותו, ואזי העולמות אינם תופסים מקום והנהגת העולמות הוא בבחי' שינה' כביכול, כאדם הישן שנסתלק שכלו מהכלי שהוא הגוף למקורו ושרשו, ולא נשאר כ"א כח הדמיון שהוא רשימו. ולכן כתי' ויקץ כישן הוי' וכתוב עורה למה תישן הוי' שיהי' גילוי אוא"ס ב"ה בחכ' וחסד בבחי' עצמותו ומהותו ית' בכבודו ובעצמו ויאר פניו פנימיות רצונו כו'. והיינו ע"י המשכת התומצ'. וזהו הבט משמים וראה והשקיפה ממעון קדשיך מן השמים, שם מימ', שהוא כתי' התו' שנמשלה למים, ואזי וברך את עמך ישראל, כי ע"י בחי' זו נהי' אנחנו עם בני' נתראים לפניו לדבר חשוב, שכל עיקר ההשגה והגילוי הוא ע"י התורה והתורה היא אצלנו בהתגלות. וזש"ה נפתחו השמים וארא מראות אלקי' בחי' אספקלריא המאירה שע"י בחי' שמים מתראה לפני[ו] כביכול כאלו עד"מ רואה במראה המאירה שהוא מכלי זכוכית שע"י המראה נראה הדבר שרואין בה לדבר גדול יותר ומשובח יותר ממה שרואין אותו כך בלי מראה, כך ע"י הבטה והשקפה בבחי' התו' שם נראים לפניו ית' ישראל שהם מקיימים התו' בבחי' שבח וגדולה. וזהו ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ פי' שהם ממשיכים בחי' אחד בארץ להיות שורה ומתגלה בחי' הוי' אחד שיהי' שורה בארץ התחתונה.

וביאור הענין מעלת התו' יובן ממארוז"ל¹⁰ אלפים שנה קדמה תורה לעולם, פי' קדמה אין פי' בזמן, שהרי הזמן ומקום שניהם מחודשים, וקודם שנבה"ע לא הי' ג"כ בחי' הזמן. אלא שענין הקדימה היא קדימת המעלה. להיות שורש ומקור העולמות הוא מבחי' מדות כמ"ש ששת ימים עשה ולא כתי' בששת ימי, אלא כי ששת ימים אלו הם ששה מדות עליונות נשפלו בבחי' עשי', וזהו שראשית עשרה מאמרות הוא בראשית ברא שית¹¹, פי' ברא שית ע"ד מ"ש עולם חסד יבנה שיש בזה ב' פי', הא' בכדי שיתהוו עולמות זהו ע"י מדת החסד שהוא אזיל עם כולוהו יומין¹², הב' שצריכים לבנות את מדת החסד, ועד"ז הוא בראשית ברא שית שהוא בנין המדות בכדי שיהי' מקור לעולמות ב"ע. אבל התורה קדמה לעולם להיות כי אורייתא מחכמה נפקת¹³. שענין בחי' המוחין אינם שייכים לעולמות כלל, וגם כשלא יש למי להשפיע

(7) ראה עדין במאמר פורים תשי"ח פי"ז ואילך. ד"ה
כלילה ההוא שית (כס' המאמרים).
(8) חגיגה יב, א.
(9) בסה"מ תשי"ח שם: שנאמר הוי' כל צמא לכו למים כו' שזה קאי על בחי' התורה כו'. ובשוה"ג שם: תענית ז, א.
(10) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פי"ה, ב. תנחומא וישב ד. ויש"ג. זח"ב מט, א.
(11) זח"א רמז, א. זח"ג רחצ, ב. ועוד. וראה ג"כ שו"ת הרשב"א ח"א סי' תכג.
(12) זח"א ג, ב. טו, ב. ועוד.
(13) נתבאר בע"ח שכ"ה ד"ב. פע"ח שחה"ס פ"א. ש' מאמרי רשב"י פי' יתרו תרומה ואמור. לקו"ת ד"ה האוינו (השלישי) פי"ו. ועוד.
(14) זח"ב קכא, א. וראה ג"כ שם פה, א.

דבר שכל הרי הוא יכול לישב ולהשכיל השכלות. משא"כ בבחי' המדות עד"מ מדת החסד כשלא יש למי להשפיע טוב וחסד הרי בטל כל המדה וכל הי' כלל. וכמו שמצינו באברהם דכתיב ב"י והוא יושב פתח האהל כחום היום, שענין מה שישב על הפתח הוא שחפש אחר עוברים ושבים בכדי שיהי' לו למי להשפיע החסד, כי בלתי המקבל מתאבד כל פעולת המשפיע כו'. ועד"ז יובן למעלה דכתיב זכור¹⁵ רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, שבחי' הרחמים והחסדים זהו שייכים לעולמות וכנ"ל בענין כי אמרתי עולם חסד יבנה וכדפי' שצריכים לבנות מדת החסד, כי בלא התהוות¹⁶ אינם צריכים למדת החסד, כי על מי יתחסד. וזהו שמתחיל הע"ח כשעלה ברצונו הפשוט להטיב לברואיו שזהו מצד טבע הטוב להטיב שהוא בחי' השפעת החסד שנמשך מבחי' כי חפץ חסד שהוא בחי' החסד שבחפץ הוי'. אבל מבחי' המוחין לא נמשך בכריאת העולם. והם כי ארז"ל¹⁷ בעשרה דברים ברא הקב"ה עולמו בחכ' ובתבונה ובדעת, ובס"י בשלשה ספרים כו' בספר וסופר וסיפור, שנת' בד"ה ושאתם¹⁸ שסופר¹⁹ הוא בחי' חכמה כמו הסופר שכותב את הספר²⁰ בינה²¹, מ"מ מה שנמשך במדות הוא רק בחי' מוחין שבמדות, אבל לא בחי' מוחין בעצם. אבל אורייתא מחכ' נפקת, לכן אלפים שנה קדמה תורה לעולם²².

וזהו שא' ר"א אמרו ישראל לפני הקב"ה רוצים אנו ליגע בתורה, להיות כי ע"י לימוד התורה ימשיכו בחי' מוחין במדות שזהו מעלה גדולה ונפלאה כו', אבל אין לנו פנאי. א"ל הקב"ה קיימו מצות תפילין ומעלה אני עליכם כאלו אתם יגיעים בתורה יומם ולילה. והיינו כי ע"י מצות תפילין ממשיכים להיות הקב"ה מניח תפילין כנ"ל, שפי' הקב"ה הוא זו"נ דאצי', שז"א הוא קדוש ומל' ברוך²³. כנודע מענין יום ולילה, ולכן כשאמרו²⁴ קדוש

(15) תהלים כה. ו. ושם כתוב «רחמיך הוי' וחסדיך», אבל בכ"מ כדאי"ח הועתק כמ"ש כאן.

(16) נ"א: התהוות עולמות.

(17) חגיגה יב, א.

(18) הוא אחד ממאמרי חז"ס תרל"ד (ויודפס בעז"ה בסוף סה"מ תרל"ג).

(19) בסה"מ תשי"ח שם ניתוסף: בוא"ו. ובשוה"ג שם: עיין בכ"ז לקוטי הש"ס להאריז"ל לר"ה טו, ב. תוי"א שמות ד"ה זה שמי. תורת חיים ד"ה ואלה שמות (דף יז ואילך). לקו"ת ד"ה ושאתם (השני).

(20) בסה"מ תשי"ח שם ניתוסף: בלא וא"ו שנקי. ובשוה"ג שם: הטעם מובן ממש במקומות המסומנים בהערות 19, 21.

(21) כמ"כ «חכמה ראשית ומקור ההשתל' שמאתו בא האיתיות והתהוות חדשות כספר שהוא

בינה: כמו עצמיות השכל הוא נושא וסובל את האותיות שנתהוו בו שנמשך השכל בהשגה והבנה" (לקו"ת שה"ש ביאור לד"ה שימני כחיתם, פ"ג ושם יש עוד פי' אבל ממש"כ כאן «כמו הסופר שכותב" מוכח דפה מבאר לפי הפי' הראשון).

(22) בסה"מ תשי"ח שם: וזהו ענין אאלפך חכמה אאלפך בינה שהם בחי' מוחין הם קדמו לעולם שהוא בחי' מדות כו' וזהו אלפים כו' אלפים הוא לשון אאלפך כו'. ובשוה"ג שם: ראה ג"כ לקו"ת שה"ש בתחלתו. וההרים — תרל"א פ' תזומ"צ.

(23) ראה לקו"ת שה"ש ד"ה ששים המה (השני).

(24) ילקוט שמעוני רמז תו. מדרש תהלים יט, ג. וראה ג"כ פי' הצ"צ על תהלים (נדפס בשם יהל אור) שם סעיף ה.

ידע מרה"ע בהר שהוא יום, וכשאמרו ברוך ידע שזה לילה. אבל ענין שהקב"ה מניח תפילין הוא בחי' המשכת מוחין במדות והיינו בחי' מוחין בעצם. ולכן הקטן שלא הגיע ל"ג שנה פטור מתפילין, כי אינו נק' איש, ולא יש בו כ"א קטנות המוחין. רק בהיותו [ו] בן יג"ש ויום אחד שנעשה איש, אז ע"י הנחת תפילין ממשיך להיות הקב"ה מניח תפילין. ונמצא מובן שענין התפילין שלמעלה הוא המשכת מוחין בעצם. ונמצא כי זה בחי' אחת עם לימוד התורה. ולכן אמר קיימו מצות תפילין ומעלה אני עליכם כאילו אתם יגיעם בתורה יום ולילה כו'. ופי' כאלו, כי ע"י יגיעת התורה הי' נמשך באויר העולם. ולכן אמר הגם כי ע"י התפילין נמשך המוחין בשרש ומקור המהווה עולמות מ"מ מעלה אני עליכם כאילו אתם יגיעים בתורה יום ולילה הוא בחי' עולם שלמטה כו'.

ש"פ ח"י

יפה שעה א' בתשובה ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, הנה ארוז"ל ז' דברים קדמו לעולם ג"ע ותשובה, ועמדו ע"ז איך שייך ג"ע קודם התהוות העולם ופשיטא תשובה הלא מי יעשה תשובה כו'. והנה ענין קדמו לעולם אין ר"ל קדמה בזמן אלא הכוונה קדימה במעלה, כי עולם הוא ל' העלם והיינו כי התהוות העולם הי' ע"י מדות כמ"ש עולם חסד יבנה שע"י מדת החסד נבנה העולם, כי חסד היא מדה ראשונה שבו מדות ולכן אברהם שהי' ראשון שבאבות הי' ג"כ מרכבה למדת החסד, וז"ש מכלכל חיים בחסד

(1) אבות פ"ד מ"ז. המאמר נמצא גם בכת"י 1063 (2) פסחים נד, א. ועוד. (3) ראה גם ס' מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שכט: ענין תשובה קדמה לעולם ולכא"י תמוה כי אם אין עולם כו' איך תהי' תשובה כו'. לקו"ת דרושי ר"ה ס, סע"ד ואילך. יהל אור להצ"צ ע' שכא. סה"מ קונטרסים ח"ב שצא, א. ובכ"מ. (4) ראה לקו"ת במדבר ה, סע"ג (מקה"ר ג, יא). שם שלח לו, ד. ביאורו להצ"צ ח"א ע' שנה [מפסחים ג, א]. וראה גם ת"ז תמ"ב. סידור הארז"ל במוסף לר"ה [היום הרת עולם]. כתר שם טוב סכ"ד. ובכ"מ. (5) תהלים פט, ג. (6) ברכת .אתה גבור.	(ראה אודותיו לעיל בהמ"מ לרד"ה אלה תולדות נח), ושם ניתוספו על הגליון ב' הגהות בגוכ"ק אדמו"ר מהר"ש [ויצויינו להלן בהערות 7, 23]. המאמר מיוסד על ד"ה זה בתו"א טז, א. ואזה"ת ח"ש (כרך ד) תשפת, א ואילך. ונמצא ג"כ (כתוס' ביאור): ד"ה לך לך — תרני"ד (סה"מ תרני"ד ע' נ"נד). ד"ה וטהר לבנו — עזר"ת (סה"מ עזר"ת ע' כו). ד"ה תניא שבעה דברים — ש"פ אמור תרח"ץ. וראה גם סה"מ: תרכ"ח ע' ג ואילך. תרני"ג ע' רסג"ד. תר"ס ע' קל ואילך. תרע"ז ע' ק"ז ואילך. סה"מ קונטרסים ח"א ר"ל, ב ואילך. סה"מ תשי"א ע' 153 ואילך.

שחיות והשפעת העולם הוא בחסד עליון. והנה האדם נק' עולם קטן כמ"ש באדר"ג⁷ שכל מה שיש בעולם יש באדם כמו שבעולם יש יערות וחורשים כמו"כ באדם הוא שערות הראש וכמו שביערות יש חיות כמו"כ בשערות יש כנים. והנה מחיות הנפש שמח' את גוף האדם נוכל להבין ג"כ חיות העולם כמשארז"ל⁸ מה הנשמה מח' את הגוף כך הקב"ה מח' את כל העולם. והנה חיות הנפש שבגוף הגם שהאדם מרגיש חיות נפשו ויודע היטב שיש לו נפש שמח' אותו וממנו נמשך כל החושים כמו כח הראי' בעין וכח השמיעה באזן, ויש לו שכל ומדות כו', אמנם אינו רק ידיעת המציאות שיודע ומרגיש שיש לו נפש שמחיהו ומקיימו אבל אינו יודע מהות הנשמה כלל, כי עצם הנשמה אינו מושג כלל והוא נעלם מן האדם, וכמו"כ חיות אלקי' המח' את כל העולם בע"ג אינו נראה ומושג כלל רק בבחי' העלם והסתר, וכמו עד"מ חיות הגלגלים שמוכּן שיש נפש הגלגל אשר היא המניע את הגלגל וע"י הנפש הוא כל ההילוך של הגלגלים אבל הנפש עצמו אינו מושג כלל כי בהחיות הרוחני שמח' הגלגל לא יתכן לומר שהוא ג"כ כתמונת עיגול כדורי כי החיות רוחני אינו בגדר מקום וגבול.

והנה זהו עולם ל' העלם שחיות העולם אינו בדרך השגה וגילוי וכמו"כ חיות הנפש שבגוף, ומבשרי אחזה אלק' כו'. אבל בג"ע הוא בחי' גילוי השגות אלקות, וזשארז"ל⁹ צדיקי' יושבין ונהנין מזיו השכינה כי נהנין ל' תענוג ותענוג אין שייך רק על גילוי השגות ומהות הדבר כמו תענוג שנמשך משכל שכשמבין השכל בטוב אזי נתמלא תענוג מזה. וז"ש ג"ע קדמה לעולם, כי בעולם הוא העלם השגה במהות החיות, ובג"ע הוא גילוי עצמי' אלקי' כו', ולכן ארז"ל¹⁰ מוטב דלידייני' וליתי לעלמא דאתי שכדאי כל יסורי גיהנם בשביל לבוא לבחי' ג"ע שהוא גילוי גבוה תענוג נצחי עד אין קץ.

עוד טעם ב' עמ"ש ג"ע קדמה לעולם והא בהא תלי' שמחמת הפרש זה הב' שבין ג"ע לעולם נמשך ג"כ הפי' הא' הנ"ל, והוא שחיות העולם נמשך ממדות כמ"ש¹¹ עולם חסד יבנה ששת¹² ימים עשה הוי' כו' שהוא ו' מדות עליונות, אבל ג"ע נמשך מבחי' חו"ב שהוא בחי' ג"ר¹³ כמ"ש¹⁴ ביו"ד נברא העוה"ב, כי המדות נק' חסד דרועא ימינא גבורה כו', הגם כי חסד שלמעלה אין שוה לחסד שלמטה כי חסד למטה הוא רק גורם שמזה נמשך

(7) בכת"י 1063 שם נוסף בגוכי"ק: הגי כ"ו כל"ח

וכנגד כ"ו דור שהיו ניזונים בחסדו כו' [ראה שבת קיח, ב. פסחים קיח, א].

(8) פלי"א, ג [וע"ש בהשינויי נוסחאות].

(9) ראה ברכות י, א. ויק"ר פי"ד, ח. מדרש תהלים קג, א.

(10) ברכות יז, א.

(11) מנחות כט, ב.

(12) יתרו כ, יא. וראה לעיל ד"ה איתא במדרש תהלים אמרו ישראל, והערה 11 שם.

(13) ראה ביאוריו עה, א. אוה"ת בראשית כרך ג תקכט, ב ואילך. סה"מ היתשי"א ע' 9. וש"נ ובהדרושים שנשמני לעיל בתחלת המאמר.

(14) מנחות כט, ב.

(15) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו. ויקרא

חיות וטובה לחבירו ולמעלה החסד הוא המח' ממש אבל עכ"פ נק' רק דרועא, וחכ' מוחא היא גבוה יותר כו'. וזהו גופא הוא ענין שבועלם הוא העלם אלקות שנמשך בו רק מבחי' מדות ובג"ע שהוא עולם הבינה גבוה יותר ומאיר בו גילוי אלקות. וז"ש צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה, זיו הוא ל' אור וגילוי פנימי' כמ"ש¹⁶ יאר ה' פניו ותרגומו ינהר ה' שכינת' לוותר, וע"פ¹⁷ כי קרן עור פני משה ת"א ארי סגי זיו יקר' דאפוהי, וכמו הארת פנים שבאדם משכל חדש כמ"ש¹⁸ חכ' אדם תאיר פניו שהוא ענין אור וגילוי פנימית, ולכן נק' חדש אייר זיו במלכ'י¹⁹ ע"ש שבו מאיר השמש בתוקף וכל הצמחי' יוצאים אז כמ"ש²⁰ ממגד תבואות שמש ואז גילוי אור השמש ביותר כו'.

ויש²¹ לחלק טעם הא' לשנים ג"כ והיינו הגם שבג"ע הוא ג"כ רק גילוי זיו השכינה מ"מ אינו דומה כלל ההארה שמחי' את העולמות לבחי' הזיו שמאיר בג"ע וכמשי"ת לקמן בענין דבר המוקש לי שלכן מלבד מה שהזיו המאיר בג"ע הוא מוקש לי הנה שם הוא גילוי מהות אלקות ובעולמות הוא בבחי' העלם. ולטעם הב' הגילוי הוא מג"ר שזה לא יש בעולמות כלל. ונמצא כי יש ג' חלוקות מג"ע לעולמות, שבעולמות הוא רק הארה ובג"ע זיו השכינה דבר המוקש לי ובעולמות ההארה היא בהעלם ובג"ע מושג המהות, וגם שעולמות ההארה היא מבחי' מדות ובג"ע מבחי' ג"ר כו'.

וביאור הדברים הפרש בין עולם לג"ע בכ' בחי' הנ"ל, הא' שעולם הוא העלם וג"ע הוא גילוי השגה, והב' שעולם נמשך ממדות וג"ע מבחי' חו"ב והא' תליא כנ"ל, יובן זה עפ"מ"ש בע"ח²² שבחי' התלבשות שהתחתון מלביש את בחי' העליונה ממנו אין זה רק בז"ת ולא בג"ר, ז"ת²³ הוא ז' מדות שמקבלים משכל ושכל מלובש במדה והמדה מלביש את השכל ואין מתלבש שכל במדות רק בחי' אחרונה שבשכל דהיינו ז"ת שבשכל מזה נתהוה שכל שבמדות, אבל ג"ר שבשכל אינו מתלבש כלל במדות, וכמו למשל בלבושים גשמי' אין שייך לבושי' רק על גוף אבל הפנים באדם אין עליו לבוש כלל, וכן הוא בבחי' התלבשות שכל במדות רק ז"ת שבשכל מתלבש במדות, וכן בק"ש שמהתבוננו' בשמע ישראל נולד ואהבת אהב' לאלקות לא כל ההתבוננו' דשמע באה לגילוי באהבה שנוולד מזה כ"א קצת מזה. ומובן מזה ההפרש בין ג"ע לעולם שהעולם נתהוה ממדות עולם חסד

(16) נשא ה' כה.

(17) תשא לד, לה.

(18) תשא לה, כט.

(19) מלכים א, ה. א. לו.

(20) ברכה לג, יד.

(21) פיסקא זו נרשמה בגוכ"ק בצדי הגליון.

(22) שער או"א (שי"ד) פ"ט. ועוד.

(23) בכת"י 1063 [נסמו לעיל בריש המאמר] רשום

כאן בגוכ"ק בשוה"ג: שהמדות מלבישים ז"ת

שבשכל היינו בחי' מדות שבשכל, והם נעשים

מוחין למדות נמצא שמה שבחכ' יסד ארץ זהו

ממדות שבשכל שהם מלובשים במדות דז"א.

יבנה ובמדות יש הלבשה שהשכל מלוכש במדות ולכן עולם ל' העלם, אבל ג"ע בחי' בינה ג"ר שם אין שייך התלבשות, ולכן בו גילוי השגת אלקות כו'.

ועתה צ"ל איך תוכל הנשמה שהיא נברא להשיג מהות ועצמות אלקות בג"ע הגם שהנשמה בשרשה טהורה היא אבל הרי נתלבשה ע"י כמה בחי' בראת יצרת נפחת ד' בחי' ואיך תשיג עצמות אלקות בג"ע שאינו בבחי' גבול כו'. והנה ע"י תו"מ ממשיכי' לבושים להנשמה שע"י לבושים דתו"מ תוכל להשיג עצמות אלקות בג"ע. והענין יובן ממ"ש²⁴ ויבא משה בתוך הענין ויהי שם עם ה' מ' יום ומ' לילה שלקבלת התורה הוצרך להתלבש בענין והי' שם מ' יום ומ' לילה, וענין שיהוי מ' יום הוא ענין א' עם מ' יום²⁵ דיצירת הולד שכשצריך להיות שינוי ממהות למהות שמשנתנה מטפת האב שיהי' מזה ציור ולד ברמ"ח אברים צריך שיהוי זמן מ' יום, וכמו"כ במשה שהי' לו גוף גשמי הגם שהי' גוף טהור וקדוש אבל מ"מ אינו בערך שגוף בו"ד יהי' ניזון מהשגת אלקות ולא יצטרך למאכל גשמי כלל, וזהו ענין מ' יום שעמד משה בהר שיתהפך גופו ממש שיוכל ליון מזיו השכינה, ואח"כ הי' יכול לקבל התורה כו'. וענין הענין הוא בחי' לבוש שהי' מתלבש בתוך הענין וע"י הלבוש דענין דוקא הי' יכול להשיג אלקות, וכמשל אדם המסתכל ורואה באור צח של השמש דרך כלי זכוכית דוקא לתוקף בהירות השמש, והוא ע"ד ענין המשלים שלהבין חכ' עמוקה הוא ע"י משלים דוקא לעומק החכ' שהמשל הוא לבוש והסתר על הנמשל. והענין דהנה שרש הענין הוא בחי' גבוה מאד ישת חשך סתרו אור גבוה שאינו מושג כלל, ולכן כשנתלבש בענין דוקא ע"י הי' כלי להשגת אלקות, וכמשל המשל ששרש המשל גבוה מהנמשל²⁶ ולכן מי יוכל להגיד משלים רק מי שהוא חכם ביותר וכמו משלי שלמה שלפי שהי' חכם גדול ויחכם מכל האדם הי' בכחו לדבר שלשת אלפי' משל²⁷, אבל מי שאינו חכם כ"כ הגם שמבין השכל בטוב טעם בלא משל אבל להגיד משל להשכל לא יוכל. ועפ"ז יובן ג"כ שע"י תו"מ עושין לבושי' לנשמה שתוכל להשיג אלקות בג"ע כי שרש התורה היא בחי' משל הקדמוני²⁸ קדמונו ש"ע²⁹ והוא גבוה מבחי' ג"ע שהוא רק יו"ד דשם הוי' ותורה היא מקדם לג"ע כו'.

ועפ"י הנ"ל יובן מ"ש במד' ע"פ³⁰ את קשתי נתתי בענין דבר המוקש לי. דהנה ע"י אור השמש שמכה בעננים ע"י נתהווה ג' גווני קשת

24) משפטים כד, יח.

25) ברכות ס, א, ובכ"מ.

26) ראה תו"א יא, ג. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא
ח"א ע' תקכא וס"ע תקכב. וש"נ.

27) מלכים"א ה, י"א.יב.

28) ראה רש"י משפטים כא, יג. רש"י מכות י, ב.
ובלקו"ת ויקרא ד, סע"ג: ולכן נקרא התורה
משל הקדמוני שהוא בחי' ח"ע שהוא כלי

לאו"א"ס ב"ה שהוא קדמונו של עולם כמ"ש מזה
בדרוש פורים. ראה תו"א מג"א צח, ב. וראה
בהנסמן בהמ"מ ללקו"ת ויקרא שם (בהוצאת
קה"ת, תשד"מ ואילך).

29) ע"פ ב"ר פלי"ח, ו. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ

ויקרא ח"א ע' עב (בהמ"מ).

30) נח ט, יג. ב"ר פלי"ה, ג.

בענו וכמו זיו השמש שהוא מעצמות השמש ממש והראי' שכשאינן שמש אין זיו כמו"כ זיו השכינה הוא ג"כ עצמות אלקות ממש, וזהו דבר המוקש לי ממש. וזו"ש³¹ כמראה הקשת כו' כן מראה דמות כבוד ה' דכמו בענו מאיר זיו ועצמות השמש ממש וכמ"ש³² מלאים זיו, נאה זיום בכל העולם דע"י שממלאי' זיו עי"ז נאה זיום דהזיו מהעצמות אינו חלוק והכל א', וכמו"כ גילוי זיו השכינה שבג"ע הוא ג"כ גילוי עצמות אלקות ממש והיינו ע"י לבושים דתו"מ דוקא וכמו בחי' לבוש דענו שנתלבש משה כו'. וזשארז"ל יפה שעה א' בתשו' ומעש"ט בעוה"ז כו' דע"י מע"ט דתו"מ שנק' טובים עי"ז דוקא עושים לבושי' להנשמה שתוכל להשיג גילוי אלקות בג"ע כו'.

ועתה י"ל מהו ענין התשובה שא' יפה שעה א' בתשובה ומע"ט. והענין יובן ממ"ש³³ והחיות רו"ש ונושאות³⁴ את הכסא, דהנה החיות נק' חיות הקדש והיינו משום שהם בבחי' קדוש ומובדל ומשיגים ממש איך שאני הוי' לא שנית³⁵ קודם שנבה"ע ואחר שנבה"ע³⁶ בשוה והוא בחי' סוכ"ע שמקיף כל העולמות בשוה ועומדים ממש בתשוקה וכח ובחי' א' רק ליכלל בבחי' זו דסוכ"ע ואו' קדוש כו', וע"י כח זה ותשוקתם ליכלל רק במקור הסוכ"ע כו' עי"ז נושאות את הכסא דהיינו בחי' אדם שעל הכסא דהיינו בחי' ממכ"ע שהוא בבחי' התחלקות קוין כמו ציור אדם שיש בו ראש וגוף ורגל, והיינו בחי' ע"ס, והחיות הקדש נושאות את בחי' זו דממכ"ע להעלותם ולקשרם בבחי' סוכ"ע שיהי' התקשרות טובב וממלא ע"י כח תשוקתם באהבה ורשפי אש שלהם ואו' ברוך כבוד הוי' ממקומו, כבוד הוי' הוא בחי' ממכ"ע כמ"ש³⁶ מכה"כ, ות"א³⁷ זיו יקרי', אבל ממקומו הוא מקור עצמות אלקות דהיינו בחי' סוכ"ע.

והנה עד"ז היא בחי' התפלה ג"כ, וכתחילה אומרים פסוד"ז ושתיים שלפני' שקודם ק"ש דהיינו סיפור שבח המלאכי' ומשמיעי' ביראה כו' ואו' קדוש ועי"ז ממשיכים בנפש ג"כ כח ההעלאה בק"ש שיהי' לו רצון חזק בק"ש למס"נ בא' ואח"כ המשכה מלמעלמ"ט, וזהו קבלת עומ"ש בפ' דואהבת שיהי' תמיד קשור בהתבוננו' זו ביטול העלאה למקורם המהווה ומחי' אותם דוגמת ביטול דחיות הקדש כו', ואח"כ ברכות התפלה בא"י הוא ברכה והמשכת אלקות שיהי' הוי' שהוא בחי' צמצום יהי' בבחי' אתה לנוכח התגלות אלקות, ובכלל ק"ש הוא העלאה ותפלה היא המשכה. והנה מחמת שהאדם מלוכש כגוף ולא יוכל להיות רק בבחי' וכח א' למס"נ בא' שיהי' לו

(31) יחזקאל א, כת. (32) נוסח אל אדון בתפלת שבת. (33) יחזקאל א, יד. (34) ראה שם, כו, פיוט "וחיות" בקדושת כתר דר"ה. (35) בחי' תרומה כה, י (בשם פדריא). (36) מלאכי ג, ו. (37) יעקב ח"א ע' צו, ח"ב ע' תשצא. כמדבר ח"ד ע' ארצב. ועוד.]

התגלות זו דק"ש כל היום בכח ומס"נ זה דוגמת חיות הקדש שהם עומדים תמיד בכח א', הנה זהו ענין תו"מ שהם ממשיכי' גילוי אלקות כל היום בעסק האדם בתו"מ, אבל תו"מ הם מלובשים רק בעניני' גשמי'. והנה ענין ק"ש ותפלה הוא בחי' גדפין ע"י אהוי"ר של האדם בק"ש ותפלה עי"ז מעלה את התו"מ שעושה אח"כ לאלקות שיהי' כלי לגילוי אלקות. וז"ש ע"פ³⁰ את קשתי כו' המוקש לי דהיינו ע"י תפלה שנק' קשת בקשתי³⁸ ת"א בצלותי עי"ז ממשיכי' עצמות אלקות ממש.

ועפ"י כל הנ"ל יובן המאמר דיפה שעה א' בתשומע"ט, דע"י תשובה דהיינו ק"ש ותפלה ומע"ט הוא תו"מ עי"ז ממשיכי' גילוי אלקות ממש ועושים לבושים לנשמה שתוכל להשיג אלקות בג"ע כי שרש תו"מ גבוה מבחי' ג"ע בחי' משל הקדמוני²⁸ קדמונו ש"ע²⁹ כו'.

בס"ד

תולדות ד'ו ד"ב

ויעתקו משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עלי' ויקרא שמה רחובות וגו', הנה שורש ענין הבארות שחפר יצחק הוא ענין העבודה להיות בבחי' באר הנובעות מתתא לעילא שהוא בחי' באר ר"ת' בידך אפקיד רוחי, הוא בחי' אליך ה' נפשי אשא' שזהו שורש ענין הק"ש בבחי' למסור נפשו באחד' כו', וכמו שבק"ש ע"י התבוננות איך שהוי' אלקינו ה' אחד עי"ז בא לבחי' ואהבת, ויש בכלל אהבה זו ג' פרטי אהבות שזהו מ"ש הכתוב' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, וכנגד ג' פרטי אהבה אלו חפר יצחק ג' בארות' עשק שטנה רחבות. והנה בשני בארות הראשונים רבו עליהם משא"כ בבאר השלישית לא רבו ועש"ז קראה רחבות כי בא לי בלתי ערעור כלל

(38) יחי מח, כב.

(1) המאמר מיוסד על ביאורו לאדה"צ כרך ב ע' תשסא. וראה ד"ה זה בשינויים והגהות כו' בסה"מ עטר"ת ע' צח [מאמר בהתחלה זו נרשם גם ברשימת המאמרים דשנת תרפ"א. אמנם לא נמצא בסה"מ תרפ"א הנדפס]. וראה גם ד"ה כי ישאלך בסה"מ אידיש ע' 110-113. לתחלת וסוף המאמר ראה גם ביאורו להצ"צ (כרך ב) ע' עתר. אוה"ת תולדות (כרך ז) תתטטו, ב. וראה

(2) פע"ח שער ק"ש שעהמ"ט פ"ב. סידור האריוזיל שם. שער הכוונות ענין דרושי הלילה דרוש י. ועוד.

(3) תהלים כה, א.

(4) ראה זח"ב קיט, א. זח"ג לג, א. פע"ח שער הק"ש פ"ב. כ"ח אר"ח ר"ס ס"א.

(5) ואתחננו ג, ה.

(6) תולדות כו. כ"כב.

זוהו מתוך ההרחב כו', וצ"ל ענין ההפרש בין מה שבא ע"י המריכה ובין הבא בלתי מריכה כלל בבחי' ק"ש בג' אהבות דק"ש, שגם שם צ"ל ההפרש בין אהבה דבכל נפשך ובכל לבבך שבאים מתוך העשק והשטנה, ובין בכל מאדך שבא מתוך ההרחב, וגם מ"ע' אהבה דבכל מאדך לענין רחובות כו'. והענין הוא דהנה בגמרא⁸ רמו קראי אהדדי כתי"י ועמדו זרים ורעו צאנכם, וכתי"י⁹ ואספת דגנך שמשמע שבעצמך תהי' המאסף הדגן והתירוש והיצהר ולא ע"י זולתם שיעשו מלאכתם כענין ועמדו זרים ורעו של"ד שירעו הצאן כ"א הכוונה על כל פרטי המלאכה אשר יצטרך האדם לעשות, ותירצו בגמ' ל"ק כאן בזמן שישראל עושי' רצוש"מ וכאן בזמן שאין ישראל ערש"מ מלאכתן נעשית ע"י עצמן ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית ע"י ע"ש, והקשה הה"מ נ"ע"י וכה"ק בחדא"ג הלא ואספת דגנך נא' בפ' שני' של ק"ש והאיך אומרים שזהו בזמן שאין עושים רצוש"מ, והלא מקרא מלא נא'¹⁰ והי' אם שמע תשמעו אל מצותי, ותי' ע"ז מפני כי בפ' שנייה דק"ש לא נא' בכל מאדך, ונמצא כי ההפרש בין בכל לבבך ובכל נפשך, לבחי' בכל מאדך הוא כענין ההפרש בין ערש"מ לאין ערש"מ. והענין הוא דהנה ואספת דגנך הוא בחי' אסיפת הנצוצות שיכללו כולם בבחי' אחד, וזהו שורש ענין הלחם שנק' לחם מל' מלחמה כמ"ש¹¹ או ירדו לחם שערים, שענין המלחמה הוא שהמנגד עומד לנגדו עד שע"י העשק שמתעשקי' עמו עי"ז מברר ממנו, וזהו שורש ענין התפלה שנק' בזהר שעת קרבא כמ"ש ע"פ"י כי תצא למלחמה על אויבך שעת צלותא שעת קרבא שהוא ענין הבירור מה שמבררים בתפילה את הנה"ב שנק' אויב, וזהו שטנה מל' שנאה שקאי על הנה"ב שנק' אויב ושונא כו' וע"י הבירור עי"ז נעשה בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר ישוב לאהבה את ה', והיינו מפני כי היצה"ר הוא בחי' המדות הרעות שבאדם. והנה כל מדה יש לה שכל המנהיגה וע"י שמתבונן בשכל דנה"א פועל גם בשכל דנה"ב שיתנהגו המדות שבנפשו הבהמית ג"כ ע"פ דרכי התורה כו' ובכל נפשך אפי' נוטל את נפשך¹² הוא כיבוש התאוה בכל דברי' האסורים וגם לקדש א"ע במותר לך¹³ כי מה לי קטלא כולא או קטלא פלגא¹⁴ ע"י שכובש א"ע מתענוגים המותרים וכ"ש בדברים האסורים לגמרי זהו בכל

(13) ע"פ שופטים ה, ה. וראה גם לקו"ת נשא כו, ב.

סה"מ תקס"ב ע' קז. סה"מ תקס"ד ע' נא. ס'

מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ע' נג. נו. ח"ב ע'

תרפח. ובכ"מ.

(14) תצא כא, י. וראה לקו"ת תצא לד, ג. לה, ג. זח"ג

רמג, א. זח"א רמ, ב. ת"ז תייג (כט, ב). ס'

מאמרי אדה"מ צ"דברים ח"ב ע' תפא ואילך.

וראה שם ויקרא ח"ב ע' תכת. וש"נ.

(15) ברכות נד, א.

(16) יבמות כ, א.

(17) ב"ק סה, א.

(7) מה ענין.

(8) ברכות לה, ב.

(9) ישע"י סא, ה.

(10) עקב יא, יד.

(11) ראה אר"ת לה"מ פ' עקב ד"ה מפני מה. וראה

גם חדא"ג מהרש"א לברכות שם. סה"מ תקס"ג

ח"ב ע' תרעט. תרפב. תקס"ט ע' קלה. שערי

תשובה לאדה"מ צ"ח"ב נא, א. ס' מאמרי

אדה"מ צ"ויקרא ח"ב ס"ע תתכד ואילך. לקו"ש

ח"ב ע' 98 ואילך [ובהנסמן שם]. וראה ס'

הערכים חב"ד כרך א ע' תמב.

(12) עקב שם, יג.

נפשך. או פי' בכל נפשך בכל כוחות הנפש יעבוד להקב"ה בכל פרטיהם ז"ע בכל נפשך. ומפני כי בבחי' זו יש זלעומ"ז שהרי היצה"ר עומד לנגדו ואינו מניח א"ע לבטל תאותו ורצונו ומראה איך שטוב וישר לפניו לסור מן הדרך אשר ציונו ה' כ"א לילך בשרירות לבו הרע ולהתענג בתענוגים הגשמיים הגורמים טמטום הלב וטמטום המוח כמארז"ל¹⁸ על חמרא דפרגיתא ומיא דיומסס קפחו עשרת השבטים שנת' מזה במ"א, ע' בד"ה החדש הזה לכם¹⁹. לכן בהבארות אשר חפר יצחק נגד ב' אהבות אלו דכל לבכך ובכל נפשך קראו עשק ושטנה ע"ש כי ב' אהבות אלו באים ע"י העסק והשטנה מהמנגד עד כי יתגבר עליו להוציא בלעז מפיו²⁰ כו', וכענין האבק שהעלה יעקב ע"י שנאבק עם המנגדו עד שהוציא בלעז ממנו וברכו כו' כמ"ש במ"א²¹ כו'.

ב) אמנם אהבת בכל מאדך הוא באופן אחר ממש. כי פי' מאד הוא בלי גבול והיינו למעלה מהגבלת הכלי לגמרי שבחי' זו אינה באה ע"י השגה והבנה כי אם שזהו למעלה מהטעם ודעת לגמרי, כי עפ"י השכל לא יתחייב כלל ענין המס"ג שהרי בתורה כתי'²² לאהבה את ה' כי הוא חייד שכמו האדם אוהב חיי נפשו כן כאשר יתבונן שאא"ס ב"ה הוא חיי החיים לכן יאהוב אותו, שענין אהבה זו היא נכללה בכלל בכל נפשך שעז"נ²³ נפשי אויתיך בלילה שהוא בחי' לילה וחשך והיינו שהשכל מחשיך אותה כי כל דבר המושג בהשגת השכל אינו דבר העצם כמו שהוא שהרי לית מחשבה תפיסא ב' כלל²⁴ שאפי' מח' היינו חכ' כמ"ש²⁵ בזהר בענין מחשבה ויובלא דלא אתפרש לעלמין. ומאחר שאהבה זו באה ע"י ההשגה וההבנה ממילא מובן שאין זה עצמיות אלקותו ב"ה שהרי למחת"ב כלל ומאחר שנתפס בשכל אין זה מבחי' עצמותו. אך ענין בכל מאדך הוא בלי גבול והיינו למעל' מהגבלת השכל לגמרי כי ע"פ השכל לא יתחייב כלל לצאת מכלי המגביל אשר בכלל זה הוא השגת השכל, ובכל מאדך הוא למעל' מההשגה לגמרי, וע"י שמתעורר בעצמו בחי' רצון שלמעלה מהשכל לגמרי עי"ז גורם למעל' להיות עושין רצש"מ, פי' שיומשך הרצון בחי' רצון חדש לגמרי שזהו פי' ערש"מ לעשות בחי' רצון, שהרי מצד עצמו ה"ה מובדל גם מבחי' רצון לרצון אלא שעושין וממשיכין בחי' רצון, שזהו פי' ערש"מ שעושי' לו כבי' בחי' רצון כו'.

וזהו פי' הפסוק²⁶ לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד, שלכאורה מהו"ע הקישור מה שרחבה מצותך מאד לבחי' הכליון והתשוקה כו',

(18) שבת קמז, ב.

(19) ראה אוה"ת בא ע' רעה.

(20) ע"פ ירמ"י נא, מד.

(21) ראה גם תו"א כו, ב ואילך. סה"מ תקס"ו ע' פט

ואילך.

(22) נצבים ל, כ.

(23) ישעי' כו, ט.

(24) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

(25) זח"א קכג, א.

(26) תהלים קיט, צו.

אלא שע"י הכליון בבחי' אהבה דבכל מאדך שהוא בלי גבול ראיתי הקץ של כליון זה שע"י נעשה להיות רחבה מצותך מאד שמעשה המצות אם כי הם בבחי' הגבלה מ"מ יהיו כלים רחבים לקבל בחי' מאד העליון שהוא בלי גבול ממש, אשר בחי' זו לא יש בקיום המצות סתם, שזהו פ' שני' דק"ש והא"ש תשמעו שהוא בחי' קיום המצות מ"מ מפני שלא נאמרה בפ' זו בכל מאדך אינו נק' ערש"מ כ"א פ' ראשונה דוקא שנא' בה ובכל מאדך נק' בגמ' ערש"מ להיות כי ע"י כליון זה ערש"מ ועי"ז נעשו קיום המצות באופן אחר ממש שיהי' כלים רחבים לקבל מאד העליון שהוא בלי גבול כו'. ולכן הבאר של נגד אהבה זו קרא יצחק רחובות ע"ש החידוש הנעשה בקיום המצות שיהי' רחבה מצותך מאד כנ"ל ואז מלאכתו נעשית ע"י אחרים, פי' לא כמו בשני אהבות הנ"ל שמברר' בירורים מהמנגד שזה נק' בגמ' מלאכת אחרים נעשו ע"י ע"ד כמו שע' נתברר ע"י יעקב שזהו מלאכת אחרים בעצם אלא שנעשו ע"י כו', וכענין זרע אחר הבא ממקום אחר, אלא שבחי' אהבה זו הוא היפוכם שפועל גם באחרים שיהי' גם מלאכתם נעשית ע"י אחרים ולא בדרך מלחמה כלל כ"א שמעצמם נגרר' ונמשכי' ליכלל וליבטל כנר בפני האבוקה ע"י שיהי' סוף במה שירעו צאנם ושא"ד המצטרכי', וזהו פועל בחי' זו דאהבה בכל מאדך ע"ד כמו שהאבוקה פועל את הרצוא בהנר או בהניצוץ שיומשך להאבוקה שמקודם שיתקרב הנר או הניצוץ להאבוקה או כי יש בו הרצוא מ"מ אינו נראה כלל כ"א כאשר יתקרב הנר או הניצוץ בקירוב להאבוקה או פועל האבוקה בהנר או בהניצוץ שיומשך להאבוקה, וכן יובן בענין אהבה דבכל מאדך שקודם שבאים לבחי' אהבה הגם כי הניצוץ דרפ"ח שנפלו הם בבחי' רצוא ותשוקה ליכלל למקורם מ"מ ה"ה מובלעים וא"י לעלות כלל. אבל ע"י אהבה דבכל מאדך עי"ז פועל להיות נק' ערש"מ ואזי מלאכתם נעשו ע"י אחרים שגם הניצוצות שבאחרים יוכללו בהאבוקה דבכל מאדך כו', שזהו נק' רחובות כי הרחיב לנו להעלות הניצוצות בלתי מלחמה כלל וכלל, ועי"ז ופרינו בארץ בבחי' העלאת הניצוצות הנ"ל כו', ובחי' זו נק' מנוחה לחיי העולמים והניצוצות באים ממילא להתכלל כנר בפני האבוקה וכמשנ"ת מזה ע"פ מאהזה"ק ויצא ע"פ²⁷ קומה ה' למנוחתך.

ג) ויובן בתוס' ביאור ענין הנעשה ע"י שעושי' רצש"מ שיוכללו הניצוצות בלתי שום מלחמה כלל, כי הנה עיקר המלחמה היא מה שמגביהים א"ע כנשר שדרך הנשר בשמים לקבל משם ע"ד שאה"כ²⁸ אם תגביהי כנשר כו' פי' שרצונם לקבל מבחי' אוא"ס שכחשיכה כאורה²⁹ שוין בשני כפי"ן שפי' בלק"ת בד"ה מצה זו כו'³⁰ שגם האור שיהי' לחשך שזהו

(27) תהלים קלב, ת. זח"א קמה, א. ביארה"ז
לאדהאמ"צ קלב, ג ואילך. ביארה"ז להצ"צ כרך
א ע' קא ואילך. כרך ב ע' תרפ ואילך. תרפז
ואילך. תרצא ואילך. אה"ת ויצא קעז, א ואילך.
(28) ע"פ עובד' א, ד.
(29) תהלים קלט, יב.
(30) פ' צו יב, א.

למעל' משם הוי' וכמשנ"ת מזה בד"ה ויאבק כו'³¹ וגם נודע כי שם הוי' הוא שרש ומקור האורות כמ"ש מזה בד"ה ואהבת שלא נדפס³², ומאחר שהאור שוה לחשך א"כ מובן שזהו למעל' מש' הוי' כו'. אמנם הנה כ"ז שייך כשאין ערש"מ פי' כתר, כ"א ממשיכי' מבחי' שכבר נמשך בבחי' החכ' ע"כ מגביהים א"ע לקבל מבחי' הכתר שלמעל' מהחכמה בחי' יעקב יו"ד עקב³³, אבל בזמן שעושין רצש"מ דהיינו ע"י ובכל מאדך שממשיכי' מאא"ס ממש להיות בחי' כתר ורצון א"כ להיכן מגביה א"ע כו', שהרי גם משם נמשך להיות אורידך כיון שע"י בכל מאדך ממשיכי' משם ממש לקדושה דוקא, וכמו שמצינו שע"י מס'ג בפורים המשיכו שגם מבחי' פור הוא הגורל³⁴ בחי' עד דלא ידע בין ארור כו'³⁵ יפול שיהי' ארור המן וברוך מרדכי, א"כ לא יש שום מקום שיוכלו להלחם לכן ה"ה מתכללי' כנר בפני האבוקה כו'. וזהו מה שקרא יצחק שם הבאר רחובות שזה מורה על ההרחב שהרחיב לנו שגם מבחי' אשר שם כחשיכה כאורה מ"מ יומשך ג"כ במקום הראוי דוקא שזהו תכלית ההרחב כו'. ובעבודה הוא בחי' אהבה דבכל מאדך שהוא בחי' רחבה מצותך מאד שנעשה ע"י הכליון והתשווקה וכנ"ל שזהו הגורם להיות המצות כלים רחבים לקבל בחי' מאד העליון שהוא בלי גבול ממש.

והנה בחי' בכל מאדך בחי' ערש"מ נק' עתיק דנוקבא והוא בחי' יחידה שבנפש שמקבל מבחי' יחיד וכו'³⁶, ולזה כדי שיוכל לחפור בחי' באר זה הוכרח להעתיק משם. וזהו דכתי' ויעתק משם ויחפור באר אחרת, שכדי שיוכל לחפור באר אחרת שלא תהי' בדרך מריבה כ"א שמעצמם יתכללו כנר בפני האבוקה הי' צריך להעתיק משם, כי פי' עתיק הוא מל' המעתיק הרי"ם³⁷ שהוא נעתק ונבדל מבחי' ימות עולם וכענין המתנשא מימות עולם³⁸, כי ימות עולם זהו בחי' ז"א בחי' ממכ"ע אבל בחי' ע"י הוא המתנשא מימות עולם שנעתק ונבדל להיות כי אין ערוך לך כלל, ולכן נק' יחיד שאינו בגדר מספר ע"ד אחד שמצטרף לשני, אבל בחי' עתיק הוא שנעתק ונבדל ואינו בכחי' חיבור לכן נק' יחיד. ואמנם בחי' עתיק דנוק' הוא ג"כ מה שנעתק ונבדל, ובעבודה הוא בחי' בכל מאדך שהוא לצאת מנרתק הגוף וא"כ אינה בכחי' חיבור כלל לכן יכולה לקבל מבחי' עתיק דדכורא להיות כי שניהם הם נעתקי' ונבדלים כו', והיינו ע"י בחי' ההתבוננת בעצמיות א"ס ממש שמזה

(31) ראה תו"א כו, ב.

(32) ראה גם אוה"ת שמות ע' קד ואילך. ובכ"מ.

(33) ע"ח שיג פי"ב. פרדס שעה"כ בערכו. ובכ"מ. סי'

מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ד ע' איתקמב.

וש"ג.

(34) אסתר ג, ז, ט, כד. וראה תו"א קכא, א. קכג, ג.

ספרי מאמרי אדהאמ"צ: ויקרא ח"א ע' קפט

(ובהמ"מ שם). דברים ח"א ע' לו וע' עה.

(35) מגילה ז, ב.

(36) ראה ע"ח שער דרושי אבי"ע (שמ"ב) פ"א.

(37) ע"פ איוב ט, ה. ראה לקו"ת ר"ה סא, ג. ספרי

מאמרי אדה"ז: עה"ת ח"א ע' רצ. תקס"ו ע' רנג.

תקס"ז ע' קיא.

(38) ברכת יוצר אור. וראה לקו"ת דרושים לר"ה סא,

ג. ובכ"מ.

נמשך ככל מאדך בלי גבול, אבל אהבה דבכל נפשך היא בחי נפשי אויתך בלילה³⁹ נמשך מבחי ההתבוננות בממכ"ע, ולכן כדי שיוכל לחפור בחי באר הג' הנק' רחובות הנ"ל שהוא בחי החפירה בעומק כ"כ לצאת מנרתקה לגמרי הוא ע"י ויעתק משם ואז הי' יכול לחפור באר זו דבכל מאדך כו'.

בס"ד. ש"פ ויצא

והאבן הזאת אשר שמתו מצבה יהי בית אלקי. להבין אומרו והאבן הזאת מהו הזאת דוקא, יובן בהקדם מ"ש אל יתהלל החכם בחכמתו והגבור בגבורתו כ"א בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי כי אני ה' כו', ולכאוי צ"ל דודאי מ"ש חכם בחכמתו אין הכוונה על שכל אנושי, והיתכן שיעלה על דעת ולב שום אדם שיערוך חכמת שכל אנושי נגד ידיעת אלקות, אלא הכוונה גלוי שאומרו חכם בחכמתו הכוונה היא על חכמת אלקי ג"כ, וכ"מ בפירוש כוז"ב תרומה דקנ"ח ע"ב נביא צווח ואמר למארי תורה חכמים באורייתא אל יתהלל חכם כו', כ"א בזאת כו', וא"כ צ"ל מהו זה שאומר בסיפא דקרא כ"א בזאת כו' השכל וידוע אותי שהיא חכמה אלקית ולמה לא יתהלל המתהלל בחכמתו שנת' לעיל שזהו ג"כ חכ' אלקי והיא היא, ורישא וסיפא בחד חכמה משתעי ומדוע א' ברישא שאל יתהלל בחכמתו וסיפא אומר ע"ז עצמו שבזאת יתהלל המתהלל, וגם כי מלשון כ"א בזאת משמע שאין זה חכ' הנ"ל ברישא דקרא.

ולהבין זה צ"ל מארז"ל⁴⁰ בבנו של ר' יהושע ב"ל שחלה ונתרפא ואמר לאביו עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתוני למעלה, וא"ל

ועלו מושיעים]. סה"מ קונטרסים ח"ב רצג, א
 [ד"ה אל יתהלל — תרצ"ד]. סה"מ תשי"ט [ד"ה
 פדה בשלום דשי"פ ויצא]. סה"מ תשל"ד [ד"ה
 וידבר אאכה"ד — דרוש השני]. סה"מ תשמ"ג
 ע' קכג ואילך [ד"ה החודש]. וראה גם שער
 האמונה פניו. אוה"ת ויצא רו, ב. סה"מ תרמ"ז
 ע' עז-עח. סה"מ תרנ"ב ע' ד"ה. סה"מ תער"ב-
 תרע"ז ע' ער.
 ראה להלן ד"ה ויגש (ע' פט) שמציון להמוכא
 בהמאמר כאו, וקוראו "בביאור ע"פ ויעתק
 משם".
 (2) ירמ" ט, כב ואילך.
 (3) פסחים ג, א.

(39) ישעי' כו, ט.
 (1) ויצא כח. כב. המאמר מיוסד על ד"ה אל יתהלל:
 בטה"מ תקס"ח ח"א ע' מא. ובשינויים בטה"מ
 הנחות הר"פ ע' עח. ובשינויים בס' מאמרי
 אדה"ז עה"ת ח"ב ס"ע תריד ואילך [ד"ה וברדת
 הטל]. ובשינויים והגהות מבי"ק אדה"צ בטה"מ
 תקס"ח ח"ב ע' תשכה ואילך וע' תשכה. אוה"ת
 נ"ך ח"ב ר"ע תתעח ואילך. ובשינויים וכארוכה
 בטה"מ: תרנ"ד ע' עב ואילך [ד"ה והאבן. ותוכן
 ממאמר זה הובא בס' אגרות קודש אדמו"ר
 מהור"י צ"ב ע' שמב]. עז"ת ע' עה ואילך
 [ד"ה אל יתהלל]. תרפ"ד ע' קיד וע' קכג ואילך
 [ד"ה היושבת בגנים]. תרפ"ז ע' קמג ואילך [ד"ה

ריב"ל עולם ברור ראית. והענין דהנה אפליגי אבות העולם ב"ש וב"ה, בש"א שמים נבראו תחלה שנא' בראשית ברא אלקי' את השמים ואת הארץ, ובה"א ארץ נבראת תחלה שנא' ביום עשות ה' אלקי' ארץ ושמים, וכן נא' הודו על ארץ ושמים. ולהבין שורש ענין מחלקותם יש להקדים ענין א' דזהו הכלל בהשפעת עילה ועלול בכ"מ דמה שבא אחרון במקבל בא ראשון במשפיע כמו עד"מ בהשפעת מח' לדיבור הנה מה שקדמה במחשבה באה אחרונה בדיבור, וכנראה בחוש שכאשר ירצה האדם להשפיע איזהו שכל וסברא הנה יעמיק תחלה במחשבתו איך להשפיע ואמנם יציאתה אשר תצא בדיבור מהעלם אל הגילוי תצא היפך סדרה במחשבה עצמה שאותו הדבר אשר היא תמצית עיון הנשכל במחשבה תבא בדיבור באחרונה ומה שהוא במחשבתו בבחי' טפל וסוף הענין יבא בדיבור בראשונה, וכמו הקדמות להבין איזה ענין הנה תחלה יחשוב השכל בעצמו ואח"כ ימציא הקדמות ומשלים במה להלביש את השכל, והרי במחשבתו קדם השכל להקדמות אשר השכיל במה להקדים להשכל או באיזה משלים להלביש את השכל אשר עי"ז יובן השכל, והרי בהצעת הדברי' לתלמידו מוכרח תחלה להקדים לו ההקדמות והמשלים אשר ע"י יבין השכל, והרי כל אלו ההקדמות והצעת המשלים הם במחשבתו באחרונה ועכ"ז בהצעת הדברים לתלמידו מוכרח הוא להקדים אותם, והשכל שהוא בא ראשון במחשבתו בא בדיבור באחרונה כו', וה"ז כחותם המתהפך⁴ שאם הוא שוקע כשחותמין בו על השעוה נעשה על השעוה אותיות בולטות, ואם החותם בולט אזי נעשה על השעוה אותיות שקועים, וכן מתהפך מימין לשמאל, שהאותיות הנחקקים על החותם מימין וכשהאדם אוחז אותם בהיותם על החותם האותיות כלפי פניו הנה האותיות שהם ראשוני' היינו לצד ימין כשחותם על השעוה מתהפכי' להיות אחרוני' היינו לצד שמאל. ונמצא מה שהוא אצל המשפיע ראשון נעשה אצל המקבל אחרון כו'. והנמשל מזה יובן למשכיל למעלה כמה שעלה במחשבתו העליונה לברוא בעולם ראשונה יצא בבחי' הדיבור העליון אחרון והיינו מטעם הנ"ל לפי שהמחשבה ודיבור הן בחי' משפיע ומקבל שהמה אינם שוים זל"ז שמה שאצל המשפיע הוא תחלה בא במקבל אחרון, ומה שהוא אצל המשפיע אחרון בא להיות תחלה אצל המקבל וכנ"ל בארוכה.

(ב) **ובזה יובן ענין שורש מחלוקת ב"ש וב"ה, שבש"א שמי' נבראו תחלה שנא' בראשית ברא אלקי' את השמי' פי' היינו כמו שיצא התגלות**

(4) חגיגה יב, א. וראה גם תר"א ב, ריש ע"ב. לב, סעי"ד. מג, סעי"ג. סה"מ תקס"ב ח"ב ס"ע שכג ואילך. סידור רפו, א. רפו, ב. שע"ת ח"א כו, א. ת"ח בראשית ח, ג. ס' מאמרי אדהאמ"צ ייקרא ח"א ע' קעב. רלא. שפא. אוה"ת בראשית כרך ג תפו, א.

(5) בראשית א, א.

(6) שם ב, ד.

(7) תהלים קמח, יג.

(8) ראה לקו"ת עקב יג, ג. שה"ש ד, סעי"ג. מה, סעי"א ואילך. להלן ד"ה ויגש (אות ג).

השפע בדיבור ביו"ד מאמרות הרי אמר יהי רקיע⁹ תחלה ואח"כ יקוו המים¹⁰ כו' ותראה היבשה, ובה"א ארץ נבראת תחלה, היינו להיותה בדיבור בסוף בהכרח אשר במחשבה העליונה קדמה ולכן באה בבחי' הדיבור בסוף, אבל אצל המשפיע קדמה במחשבתו תחלה לשמים, וכמ"ש ביום עשות ה' אלקי ארץ והיינו כמו שעלה במחשבתו כו', ולזו רמזו רז"ל באמרים¹¹ סוף מעשה עלה במח' תחלה, פי' מה שהוא סוף המעשה הנה זה עלה במחשבה תחלה, והוא קדם למה שנעשה תחילה בעשי' בפועל כו'.

ועכ"ז יובן מה שבן ריב"ל אמר עולם הפוך ראיתי כו', פי' כי הנה עליית נשמתו מעלמא דאתגליא הוא בחי' עולם הדיבור לעלמא דאתכסיא הוא בחי' עולם המחשבה כנודע וע"כ אמר עולם הפוך ראיתי עליונים למטה כו' פי' כי ראה מה שנחשב עליון היינו ראשית המדרגה בעלמא דאתגליא נחשב בחי' תחתון היינו אחרון אצל במדרגה בעלמא דאתכסיא כנ"ל מטעם הנ"ל שבכלל הראשון יצא אחרון, וסוף המדרגה שבמשפיע יקרא ראשון במקבל וממנו יתחיל דוקא כנ"ל, ובהיפוך מה שנחשב תחתון היינו אחרון אצל המקבל הוא באמת ראש ועליון אצל המשפיע, וזהו תחתוני למעלה כו'. וע"ז השיב לו אביו ריב"ל בני עולם ברור ראית, כי באמת ה"ז כמו חותם המתהפך וכנ"ל ומה שבמקבל הוא תחתון אצל המשפיע הוא עליון היינו ראשון, ולכן עולם ברור ראית כי מה שהוא אצל המשפיע ראשון זהו בחי' ראשון באמת כו'. ולכונ' לאחר שקאים אינש אדעת' דרבי' אזי גם הוא מהפך הסדר בהשפעתו למקבל.

(ג) **ובכ"ז** יובן הפסוק אל יתהלל חכם בחכמתו כו' כ"א בזאת כו', דהנה בסוף פסוק מסיים השכל וידוע אותי כי אני ה' עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאום ה', פי' כי יש בבחי' החכמה ב' מדרגות הא' היא בחי' החכ' בעצמה, והב' הוא כח התפשטותה למטה לברר בירורים, עד"מ החכם שכח שכלו חזק בחכמתו לעצמו, אך שיוכל להמשיל משלים להשכל ההוא ולהלבישו בלבושי רבים כדי שישכילנו גם הבעל שכל קטן כמו התינוק וכדומה ולא יכשל בדבר הלכה זו, שזהו בחי' התפשטות מכח חכמתו, והנה אנו רואי' בחוש שכל מי שכח שכלו חזק יותר באותה חכמה יוכל להשכיל כ"כ עד שיושג גם לקטן הערך ע"י ההצעות והמשלים שמלביש להשכל, וכל מי שאינו יכול להלביש כ"כ עד שישפיל השכל שיושג לקטן הערך ה"ז אות שאין כח שכלו חזק כ"כ באותה החכ' בעצמה. א"כ הרי מובן שמה שיצא בהתפשטות יותר באחרונה דהיינו מה שיוכל להלבישה בלבוש היותר אחרון וחיצוני עד שישגיגה גם הבעל שכל קטן מקטני הערך, זהו בעצם כח חכמתו כח היותר ראשון והיינו מטעם כלל הנ"ל.

(11) ע"פ פיוט, לכה דודי."

(12) ראה גם אוהית נ"ך כרך ב ריש ע' תתעט.

(9) בראשית א, ו.

(10) שם, ט.

והנמשל מכ"ז יובן בבחי' חכ' דאצי' שבה נק' הקב"ה חכים בחכמתו פי' חכים¹³ ולא בחכ' ידיעא כו' שע"ז אמר אל יתהלל חכם בחכמתו כו' כ"א בזאת כו' השכל וידוע אותי, פי' דוקא בכה שיוכל כח החכ' לברר בירורי נוגה עד סוף רגלי העשי' משמרי האופני' כי בחכ' דוקא אתברירוי', ובמה שתדד החכ' עד שתברר בירור היותר אחרון בזאת דוקא יתהלל המתהלל כי זהו כח היותר ראשון בבחי' חכם בחכמתו מטעם הנ"ל. וזהו פי' השכל וידוע אותי דהיינו במה שיוכל להשכיל ולהודע בחכמתו בחי' אמיתיות אוא"ס גם למטה מטה מאד ולא כמו שהוא למעלה בלבד. וזהו שמסיים כי אני ה' עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ דוקא כי בארץ דוקא יש שם יותר התגלות אמיתיות אוא"ס כי סוף מעשה עלה במח' תחלה וכמשנ"ת לעיל בארוכה ולכן בזאת דוקא יתהלל המתהלל ולא בבחי' חכם בחכמתו כמ"ש בראשית התגלותה כי מה שבא כגילוי באחרונה היא ראשית בבחי' החכ' בעצם כנ"ל.

(ד) וביאור¹⁴ הענין יובן ע"פ משא"ה¹⁵ חכמות בחוץ תרונה ופי' בזהר¹⁶ חכמות תרי ח"ע וח"ת, פי' ח"ע הוא בחי' חכים¹⁷ ולא בחכ' ידיעא, וחכ' תת' הוא כמארז"ל¹⁸ נובלות חכמה שלמעלה תורה, פי' הנובלות הוא בחי' אור ושפע מבחי' אור החכ' הנמשך למטה כדי לברר בירורי' והיינו בחי' חכ' שנתורה שנתלבשה בדברים גשמיים להבדיל בין טמא לטהור וכיוצא בזה בכל מל"ת, וכמו"כ גם במעשה המצות עשה הרי נתלבשה החכמה במצות גשמיים כמו במצות ציצית בצמר גשמי דטלית כו', ולמעלה הטלית הוא בחי' אור מקיף וכמ"ש¹⁹ לבושי' כתלג חיור שהוא בחי' סוכ"ע, והחוטין הם ל"כ נת"ת, ועד"ז בשארי המצות כמו אבני חשן ואפוד שהם תרשיש ושהם שהם אבנים גשמיים ונחקק בהם שמות השבטים וכת"י²⁰ ונשא אותם אהרן לפני ה' לזכרון, ולמעלה רומזים לבחי' אורות עליוני' שימשוך אהרן כהנא רבא בחי' חסדי' עליוני' דלפני האצי' כו', ולמטה נתלבשה²¹ באבנים גשמיים ובמעשה גשמיות דחשן ואפוד, וכה"ג יובן בכל מעשה המצות. וע"כ נק' בחי' חכ' זו²² בשם תתאה להיות כי נתלבשה למטה במעשה

זכור דרוש הראשון.

- (13) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 (14) ראה זחי"ב רנד, ב. אגה"ק סכ"ח.
 (15) סעיף זה הוא לשון התורא יתרו ע, א ד"ה זכור [כנרשם כאן כגוכי"ק בשולי העמוד], בשינויים קלים אשר יצוינו להלן.
 (16) משלי א, כ.
 (17) ראה זחי"א קמא, ב.
 (18) ב"ר פי"ז, ה.
 (19) דניאל ז, ט.
 (20) ראה תצוה כח, יב, שם, כט.
 (21) בתור"א שם: נתלבשה חכמה זו.
 (22) זו... מחשוכא לנהורא כו': בתור"א שם: זו שנתלבשה למטה במעשה המצות בשם ח"ת שמתלבשת בעשייה גשמית לאהפכא חשוכא לנהורא כו'.
 זכור דרוש הראשון: נרשם בגוכי"ק באתיות קטנות בשולי העמוד.

המצות דעשייה הגשמיות שעי"ז יתהפך מחשוכא לנהורא כו', וזהו חכמות בחוץ תרונה בחוץ דוקא כשנתלבשה ח"ת הנמשכת מח"ע, וזהו חכמות בחוץ כו' שההארת ח"ע נמשכה בח"ת ונתלבשו בחוץ דהיינו בני"ע עד שנמשכים בעשי' גשמיות ממש, במעשה המצות שלפנינו אז דוקא תרונה פי' שיהי' עי"ז תוספת וגילוי אוא"ס ב"ה שלמעלה מעלה אפי' מבחי' ח"ע. והיינו²³ כי החכ' נק' ראשית שהוא בחי' מקבל מבחי' ראש, וע"י שנמשכה בחי' החכ' בחוץ עי"ז נמשך מבחי' ראש הוא בחי' האין המהוה בחי' החכ' כמ"ש²⁴ והחכ' מאין תמצא, ע"ד יש מאין, ולכן עי"ז תרונה כו'.

ה) **ועדיין**²⁵ צ"ל מי הוא הנותן כח בבחי' החכ' שתדד לברר בירורי' בחוץ. והענין הוא דהנה יש בבחי' החכ' שנק' בכלל חכים ולא בחכ' ידיעא ב' בחי', הא' הוא בחי' נובלות חכ' שלמעלה שזהו בחי' גליא שבתורה בכל פרטי דיני התורה כשר פסול טמא טהור, וזהו מבחי' אור אבא דאצי' שמתלבשת בגליא שבתורה, והב' בחי' ח"ס שנק' תעלומות חכ' והוא בחי' פנימיות התורה והיינו בחי' חכ' דא"ס עצמו שהוא בבחי' א"ס ממש, והכח הזה שתדד החכ' דאצי' לברר בירורי' בחוץ זה נמשך מבחי' פנימיות החכ' שנק' ח"ס רק שהבירור נעשה ע"י הנובלות הוא בחי' החיצוני הנ"ל, להיות כי נתלבשה כדברי' גשמיים אמנם הכח ע"ז זהו מבחי' פנימיות החכ' ולכן יכולה לירד למטה מטה עד בחי' העשייה ולברר משם כל הנצוצות שנפלו כו'.

וזהו שא' יעקב והאבן הזאת דוקא ע"ד כ"א בזאת יתהלל המתהלל ולא בבחי' חכם בחכמתו כו' כ"א והאבן הזאת בחי' כח התפשטות החכ' שיש בה מבחי' עומק בחי' החכ' בחי' תעלומות חכמה כו'.

זכור הנ"ל הגדול דליובאוי'.

שמות שצ, א ואילך. וראה גם ד"ה זה בסה"מ תקס"ט ע' לו ואילך.
 זכור . דליובאוי': נרשם בגוכי"ק באותיות קטנות בשולי העמוד.

23) להתוכן מכאן עד סיום הסעיף — ראה תו"א שם ד"ה ובאור הענין.
 24) איוב כח, יב.
 25) מכאן ואילך מיוסד על ד"ה זכור את יוה"ש [כנרשם כאן בגוכי"ק בשולי העמוד] בס' תו"ח

ש"פ וישלח

בס"ד. ביאור על הנ"ל (מאמר ויעתק משם)

ויחד לבבנו לאהבה וליראה

להבין: בתוס' ביאור שורש ענין הבארות אשר חפרו האבות והעיקר הי' יצחק שהי' חופר בארות. כי הנה ענין חפירת הבארות הוא שחופרים בעמק ומסירים העפר המכסה על גיד המעיין עד שמוצאים את גיד הנובע מתחת לארץ שנובע תמיד בלתי שום הפסק כלל וכלל, ועצם גיד המעיין אינו נעשה בידי אדם כלל כ"א הוא בריאה בידי שמים, שנמצא בעובי העפר גידים הנובעי, ורק מלאכת האדם הוא להסיר מכסת העפר המכסה על גיד המעיין אמנם עצם גיד המעיין הוא בריאה בידי שמי' משי"ב, ומ"מ פעולת הנביעה אם כי ישנה מתחלת ברייתו מ"מ לא יש שום פעולה מהנביעה כלל כ"א ע"י שהסיר זה את מכסה העפר אז נתגלה פעולת הנביעה משא"כ קודם שהסיר זה את מכסה העפר אם כי היתה הנביעה בגיד המעיין מ"מ עיכבו אותו מעבה האדמה המכסהו ולכן נקרא הפעולה על האדם החופר הבאר הגם כי הבאר בעצם הנה נביעתו הוא בריאה בידי שמים מ"מ מפני שהעפר כיסהו ולא הי' נובע כלל מפני הכיסוי המכסהו ולכן מי שהסיר את הכיסוי יקרא ע"ש מפני כי הוא הוא הגורם נביעתו שתצא מהעלם אל הגילוי כחו הנמצא בו כו'. ועד"ז יובן בנפש האדם הגם כי הנפש היא חלק אלקה ממעל ורצונה וחפצה ליכלל ולבטל באוא"ס ב"ה מ"מ מפני שהגוף ונה"ב מונעי ומעכבים לכן האדם שע"י עבודתו כובש את הסתר הגוף יקרא על שמו כמו החופר באר כנ"ל.

ולהבין ענינו למעלה זהו משל להבין שורש ענין יחוד או"א שנודע כי או"א הם תרדל"מ², והם שורש אין ויש וזיווגייהו תדיר כי ענין בחי' ההתחדשות מאין ליש צ"ל תמיד כמאמר³ המחדש בכי"ת מע"ב שתמיד בכל עת ובכל רגע צ"ל ההתחדשות מאין ליש, דאל"כ לא יהי' מציאות היש כלל, כי ענין התהוות היש מהאין אינו כמו עד"מ עשיית האומן כלי שבשעת עשיית הכלי אז נראה ונגלה כח האומן בעשיית הכלי לצורך עשייתו ובלתי כחו לא הי' נעשה הכלי כלי, אבל אחר שעשאה הנה הגם כי גם אז נראה כח הפועל בנפעל פי' שמהידור ויופי הכלי אנו יכולים להבין שכל ואימון הפועל שעשה הכלי, אבל לא שיצטרך הכלי לידי וכח האומן אחרי עשייתה כי לאחר שעשה אותה היא נפרדת לגמרי מהאומן שפעל ועשה אותה מגולמת עד"מ עד שאינה נצרכת לידי וכח האומן כלל, אבל בענין התהוות היש מאין אינו

(1) ראה מאמר זה בתוס' הגהות בד"ה ויעתק —
 תרניו (סה"מ תרניו ע' רצא ואילך). וראה
 ביאוריו להצ"צ כרך ב ס"ע תשסא ואילך.

(2) ראה זהר ח"ב נו, א וח"ג ד, א ובאור החמה שם.
 פרדס שער מהות והנהגה (ש"ח) פי"ד. ובכ"מ.

(3) ברכות ק"ש. וראה שער היחוד והאמונה פ"א.

כן שענין התהוות היש הוא רק לפי שעה ורגע שמתהווה ותיכף בעבור אותה הרגע מוכרח היש להתהוות שנית ובלא זה מתבטל לגמרי מכל וכל עד שלא ישאר שום מציאות כלל. וזהו פ' המחדש בכי"ת של"ד בכל יום אלא בכל רגע ורגע ממש הוא מחדש את היש מאין וע"ז מורה שם תמיד על תמידות ההתהוות שמתהווה תמיד בכל רגע מהאין המהוה אותו. וזהו שאה"כ⁴ לעולם ה' דברך נצב בשמים שדבר ה' הוא מאמר יהי רקיע עומד תמיד בשמים להחיותו ולהוותו מאין ליש ואם ה' מסתלק כרגע ה' חוזר לאין ואפס, ועמידת אותיות יהי רקיע ה"ז ציוי שעומד תמיד הציוי שיהיו הרקיעי מאין ליש ודבר מלך שלטון⁵ הוא שמתהווה בכל רגע מאין ליש. ואם כי לכאו' ה"ז שזה לפעולת האומן בכלי מאחר שאנו אומרי' שפעולת התהוות היש היא רק על רגע אחד א"כ תמיד מוכרח להיות התהוות היש מאין, אמנם באמת מובן מזה שפעולת התהוות יש מאין הוא יחוד יותר נפלא מעשיית פעולת האומן בכלי כו'.

וְשׁוֹרֵשׁ ענין חידוש זה לחדש תמיד כל ההתהוות מאין ליש זהו נמשך מצד בחי' טובו ית', וזהו המחדש בטובו שהוא בחי' יסוד אבא כו' מקור האצי'. או י"ל פ' בטובו הוא מצד כי טבע הטוב להיטיב לברואיו אשר לזה בכדי שיהי' על מי שיומשך טובו צ"ל מציאות הנבראים, וזהו מצד כי חפץ חסד הוא בעצם הוא בחי' הטוב והחסד שיש בבחי' חפץ שיהי' נמשך התהוות החכ' שהיא בחי' אין בכלל להתהוות בחי' יש דבינה. והתהוות אין זה הוא מבחי' האין דכתר שע"ז נאמר⁶ והחכ' מאין תמצא. ויובן זה עד"מ הולדת שכל חדש מכה המשכיל שבתחילת הויות השכל הנה הוא בבחי' ברק המבריק שהוא נקודא חדא כמו גיד המעיין שנובע מים חיים בתכלית הצמצום ובחי' ברק זה נמשך מכה השכל שהוא מהות רוחני שאין השכל יכול להכירו כלל מה הוא כ"א מצד פעולתו להשכיל שכל אבל לא שישג מהו מהותו כלל שהרי כשבא לידי גילוי בחי' ברק המבריק ה"ה אז מרוחק מכה השכל המולידו ע"ד הולד הנולד שמרוחק הוא מן האב המולידו כו', כ"א מצד פעולתו יכול להכירו שהרי בהכרח לומר שיש מי שממציא את השכל שהרי איזהו זמן קודם לא ידע משכל זה והרי בהכרח שיש מקור שמשם נובע, ע"ד שגיד המעיין יש לו ג"כ מקור על המים הנובעי' דרך הגיד המעיין, כן הוא בבחי' ברק המבריק בבחי' החכ', ומעיין זה דחכ' נעשה אין להתהוות היש דבינה שהוא בחי' ההשגה וההבנה ברוחב ההשכלה ולא כמו ברק המבריק לבד שהוא צמצום כמו גיד המעיין אלא כמו רחובות הנהר שנעשה מנביעת הגיד המעיין שמתפשט על כל גדודותיו למציאות יש ודבר

(4) תהלים קיט, פט.
 (5) קהלת ה, ד.
 (6) ראה ד"ה אתה אחד מ"כ אדהאמ"צ (קה"ת), (ש"ח) ספ"ו.
 (7) מיכה ג, יח. וראה ע"ח שער דרושי הנקודות
 (8) איוב כח, יב.

הנראה ונגלה לעין כל בבחי' מציאות רחב, וה"ז כמשל השכל שמלוכב באותיות רבים עד שמושג ומוכח ההשכלה באורך ורוחב, ויוכל להסבירנה לזולתו ולהלבישנה במשלים עד שיבין זולתו ג"כ באר היטיב, וה"ז הוא מציאת יש ודבר שנתפס ונראה לעין כל כו', וזהו שורש אין ויש. אמנם מציאת התהוות היש בהכרח שגיד המעיין יהי' נובע תמיד ואם יופסק נביעת המעיין יתבטל כל אורך ורוחב הנהר, וכמו כאשר לא יבא בחי' ברק המבריק מכח השכל לא יהי' אריכת ההשגה אח"כ והכל חד כמובן כו'. וזהו מאמר המחדש בטובו בכ"י תמיד שתמיד בכל עת ובכל רגע נמשך התהוות בחי' היש מהאין המהוה אותו ועד"מ התהוות הנהר מהמעין כו', וכן גם בהשכל הגם לאחר שמשגו בהרחב ההשגה אם לא יאיר בו גיד הנובע הוא בחי' ברק המבריק הנה לא יהי' בו חיות כ"כ כמו כאשר יאיר בו בחי' ברק המבריק שאז הוא בבחי' חיות והרגש חזק כמורגש אצל בעלי השכלה כו'.

(ב) **אמנם** הנה זו"נ לא נק' רעים כ"א דודים, והיינו להיות ידוע כי בזו"נ אין יחודם תדירי כמו או"א כ"א לפרקים, וזאת היתה עבודת האבות, בחפירת בארות. כי הנה הבאר הו"ע עשיית כלי ובתוכו נובע גיד המעיין שזהו כענין יחוד דו"נ והיינו שע"י עבודתם פעלו שגם בזו"נ יהי' כמו יחוד או"א, והיינו כמו שהמעין נובע תמיד כן יהי' יחוד זו"נ תדירי כו'. ועי"ל שענין הבאר היינו באו"א עצמן הוא בחי' יחוד פנימי, כי הא שבאו"א זיווגייהו תדיר זהו ביחוד חיצוני דאו"א שמה נמשך להחיות העולמות מאין ליש שזהו רק לחדש הישינות¹⁰, אבל בכדי שיומשך נשמות חדשות זהו ע"י יחוד פנימי דאו"א, ובכדי להמשיך בחי' זו דיחוד פנימי דאו"א זהו ע"י ההעלאה בבחי' אליך ה' נפשי אשא¹¹ שהוא בחי' למס"ג באחד¹² שע"י ממשכי' להיות נמשך יחוד פנימי דאו"א. וזהו שורש ענין חפירת הבארות שחפרו האבות. וביאור הענין דהנה כתי'¹³ נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה, והיינו כי בחכי' יש ל"ב נת"ח והנה ל"א נתיבות נודעו שז"ע דכתי' ביעקב¹⁴ ויקרא לו אל אלקי ישראל, אל הוא ל"א נתיבות, אבל נתי' הל"ב הוא בעצם למעלה מהשגה לגמרי, וכמשנ"ת בלק"ת בכ"ד¹⁵ שהחכ' היא מוחין דאבא היא למעלה מהשגה, וכן בכינה יש בחי' שער החמישי' שהוא ג"כ לא ניתן להשיג שהרי ארז"ל¹⁶ חמשי' שע"ב נבראו בעולם מ"ט נתנו למשה אבל שער החמישים גם משה לא השיגו וזהו שאה"כ¹⁷ ותחסרהו מעט מאלקי'

(9) ראה זח"ג ד, א.

(10) ראה לקו"ת שה"ש כב, ג — בשם פע"ח שער הקיש פ"ו ופי"א וסידור הארז"ל בכונת ק"ש. ושם בפ' נצבים מו, א — בשם ע"ח שער הנסירה רפ"ב ופע"ח שער הקיש פ"ה. יראה אוה"ת תצוה ע' איתצרח — בשם הפע"ח שער הקיש פ"א ורמ"ז לזח"ב נד, א.

(11) תהלים כה, א.

(12) ראה להלן רד"ה ויקהל. ושי"ג.

(13) איוב כח, ז. וראה לעיל ד"ה והוא כחתן.

(14) וישלח לג, כ.

(15) = בכמה דוכתי. ראה לקו"ת צו יא, ד ואילך.

אמור לג, ד. ועוד.

(16) ר"ה כא, ב.

(17) תהלים ח, ו.

שהכוונה היא מבחי' אלקי' דבינה. והנה כדי שיומשך זיווג פנימי דאו"א צ"ל נמשך מבחי' נתיב הל"ב אשר לא ידעו עיט ושער הנו"ן דבינה, ואז נמשך להיות בחי' יחוד פנימי דאו"א, ובכדי להעלות מ"ן לבחי' זו א"א כ"א מס"נ שהוא בחי' היציאה מן כלי המגביל לגמרי, כי כל כלי הגבלה שמגביל איזהו דבר אפי' שכל שהוא היותר נעלה ה"ה ג"כ השגה, ושער הנו"ן ונתי' הל"ב הרי הם למעלה משכל המושג לגמרי ולכן אין כלי לזה כ"א בחי' מס"נ שהוא היציאה מכלי המגביל לגמרי. וז"ע חפירת הבאר שהוא לחפור בעומק כ"כ עד שיצא מכלי המגבילו לגמרי, והוא בבחי' באר הנובעות מתתא לעילא להיות בידך אפקיד רוחי' ר"ת"י באר הוא בחי' אליך ה' נפשי אשאי' ואז יכול להעלות מ"ן שיומשך יחוד פנימי דאו"א שזהו ע"י חיבור ב' הבחי' דנתי' הל"ב עם שער הנו"ן. ומ"ש כמ"א¹⁸ שב' בחי' אלו דשער הנו"ן עם נתי' הל"ב הם שורש אין ויש, ג"ז אמת ואין סותר לדברינו כלל, שהרי גם בחי' נשמות חדשות שיוצאים מזיווג פנימי דאו"א מאחר שנק' בשם נשמות ה"ה בבחי' הגבלת דבר מה לכן מקור המולידם יש לכנותם בשם שורש אין ויש שהרי א"א שילד מציאת איזהו יש הגם היותו דק אם לא שיהי' בחי' אין המהוה אותו, ולזה אמרו שב' בחי' אלו דשער הנו"ן דבינה ונתי' הל"ב דחכ' הם שורש אין ויש, והיינו שורש אין ויש המולידי' בחי' מציאות דנשמות חדשות כו'.

ג) אך הנה כ"ז הוא ע"י אתעדל"ת אתעדל"ע. ויוכן זה בעבודת ה' בנפש האדם, הנה נודע שיש ב' בחי' חיצוני' הלב ופנימיות הלב, שבחי' חיצוני' הלב הוא מה שנלקח מהתבוננות המלאכי' שרפי' ואופנים וחיות הקדש, וז"ע ההתפעלות בפסד"ז ויוצר אור ע"י התבוננותו בשירת המלאכי' הללו¹⁹ את ה' מן השמי' הללו' במרומי' הללו' כל מלאכיו וכל צבאם, ובברכת יוצ"א איך שכולם עומדי' ביראה ואומרים קדוש, והאופנים וחיות הקדש כו', וע"י התבוננות איך שהמלאכי' עומדי' בכליות הנפש, והם תמיד בבחי' רצו"ש כמ"ש²⁰ והחיות רצוא ושוב, ע"י ממשיכי' בחי' יחוד חיצוני דחו"ב, וכן גם ע"י אהבה דבכל לבבך ובכל נפשך ממשיכי' ג"כ רק יחוד חיצוני דחו"ב להיות כי בכל לבבך זהו ע"י הכנעת הנה"ב, ובכל נפשך הוא ככל כוחות הנפש שהם אור בכלי לכן ע"י ממשיכי' יחוד חיצוני דחו"ב שורש אין ויש שיהי' נמשך חידוש העולמות מאין ליש שז"ע חידוש הישינות. אמנם בחי' פנימיות הלב ז"ע התפעלות נה"א לצאת מנרתק הגוף שז"ע תעלומות לב בחי' רעו"ד לאו"ס ב"ה עצמותו ומהותו זהו בחי' מעיין הנובע עד שיוצא במרחב שז"ע באר הנק' רחובות ע"ש ההרחבה הנמשך ממיצר

(18) תהלים לא, ו.

פ"ח. ובכ"מ.

(19) פ"ח שער ק"ש שעל המטה פ"ב. פ"י. סידור
 האריות בק"ש שעהמ"ט. שער הכוונות ענין
 דרושי הלילה דרוש י"ד. וראה גם ס' הגלגולים
 (20) ראה לעיל ד"ה והוא כחתו.
 (21) כ"ה בגוכי"ק. ואוצ"ל: הללו' הללו.
 (22) יחזקאל א, יד.

המעין שנובע תמיד בלי הפסק כלל וכלל. וזהו יום²³ ליום יביע אומר, כי הנה יום הוא בחי' יחוד שזהו מצד נה"א שהיא חלק ה' כמ"ש²⁴ כי חלק הוי' עמו אשר זהו בבחי' נביעה תמיד לא יפסוק, וזהו אומרו יום ליום יביע הוא בחי' הנביעה מבחי' אהבה דבכל מאדך היא בחי' בלי גבול כו', ולילה לילה יחיה דעת זהו בחי' התפעלות נה"ב שנמשך משמרי האופנים ששרשו מחיות המרכבה כנ"ל ולכן ההתפעלות שלו נמשך מהתבוננות ביטול המלאכים ביוצ"א ופסד"ז כנ"ל. ואמנם עיקר היחוד הוא להיות יחוד פנימיות עם חיצוניות הלב, וזהו שאנו מבקשים²⁵ ויחד לבכינו שהוא בחי' יחוד פנימיות הלב עם בחי' חיצונית הלב, וז"ע באר מים חיים יחוד דו"נ פי' חיצוניות הלב הוא בחי' הכלי ונעשה באר לקבל המים חיים דפנימיות הלב.

ועפ"ז יש לפרש ענין שם הבאר שקראה רחובות מל' הרחבה וריבוי היינו בחי' ריבוי הכלים שע"י ריבוי הכלים מתרבה האור, וע"ד שמצינו באלישע²⁶ כשאמר לה ויצקת על כל הכלים, שאחר שלא נשארו כלים רקים עוד כמ"ש אין עוד כלי מה כתי' ויעמוד השמן הוא בחי' השפעת האור. ועד"ז יובן בלימוד התורה וקיום המצות שאחר בחי' אהבה דבכל מאדך זהו בחי' חכמות בחוץ²⁷, פי' בחוץ ע"ד מ"ש²⁷ ברחובות תתן קולה, וע"ד אמרם ז"ל²⁸ ולא ע"ה חסיד, כי כשאינו עוד כלי אינו נמשך האור, ולכן קראה רחובות ע"ש ריבוי הכלים שגורמים המשכת האור. והגם כי עצם האור נמשך דוקא ע"י היציאה מהכלי מ"מ בכדי לקבל אח"כ האור מוכרח להיות ריבוי הכלים, וע"ד רחבה²⁹ מצותך מאד שהמצות נעשים כלים רחבי' לקבל בחי' מאד העליון, וכ"ה בענין הריבוי. ועד"ז יובן באהו"ר שהם ג"כ אור בכלי הרי נא' ויחד לבכנו לאהבה וליראה את שמך, פי' שע"י יחוד פנימיות הלב עם בחי' חיצונית הלב ע"ז נמשך לאהבה וליראה שהם בחי' כלים כו', ושיהי' התיישבות האור בכלי, ע"ד רחבה מצותך מאד כו'.

(23) תהלים יט, ג. וראה גם תו"א ז, ב.

(24) האינו לב, ט.

(25) ברכת אה"ע. וראה גם תו"א שם. לקו"ת בלק סו,

סע"ג. שמע"צ צג, ב. אוה"ת על סידור (תפילה)

ס"ע קס וס"ע קסג. וראה ד"ה ויחד לבכנו —

סה"מ תרס"ה ע' רא. ולהלן סוד"ה המאריך

באחד.

(26) מלכים ב ד, ד"ו.

(27) משלי א, כ.

(28) אבות פ"ב מ"ה.

(29) תהלים קיט, צו.

י"ט כסליו

ברוך שעשה ניסים. הנה יש ניסים נגלי' וניסים נסתרי'. והענין הוא כי יש עשין, נפש חיות העולם שנה זמן עולם מקום. והנה בג' בחי' אלו יש מה שכ"א לגבי הגבוה ממנו הוא רק משל, ארי' שלמטה לגבי ארי' דמרכבה, חסד דאצי', חכ' דאצי', גם הכתר נק' ארי' שאג', ועד"ז בכ"ד, וכמארז"ל: כד קרא תרנגולתא מברך הנותן לשכוי, והיינו למטה תרנגול ובשרשו גבריאל, ולמעלה יותר ה"ג דאימא, ובחצות תרין שלהובין מוקדין. וכן הארץ מהיכן נבר' משלג', יחידות עשירות מאות'. האורה מהיכן נבר' טלית לבינה', לבושי' כתלג'. יום לילה, קדוש וברוך. ושורש כל המשלים הוא מש' שדי. אמנם יש פי' שדי שדי באלקותי לכל ברי' והיינו שימצא גם ניסים, אך הניסים הם אשר מלובשי' בדרכי הטבע, כמו נס דאסתר, שמאהבת אסתר', אבל היוצאי' מדרכי הטבע לגמרי כמו קרי"ס זהו אשר נמשך מש' הוי'.

בס"ד. ט"פ וישב

ויוסף הורד מצרימה, וצ"ל ל' הורד, וגם צ"ל הלא בכללות השבטים יחד נאי' ששם עלו שבטים שבטי יה, להודות לש' הוי', ולמה ביוסף שהי' היותר נעלה מכולם נא' בו ל' הורד. ויובן בהקדם ענין דכתי' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי כו' וכתי' אני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוי לפניו

<p>(8) דניאל ג, ט.
 (9) ראה מדרש תהלים [באבער] יט, ג [ז]. ועוד.
 (10) ב"ר פמ"ו, ג. וראה להלן ד"ה וארא.</p> <p>(11) ראה ג"כ בכ"ז אוה"ת אחרי כרך ב ע' תקסד.
 ראה ע' תשפט. חנוכה כרך ז תתנה, סע"ב.
 יהל אור ע' קנה. אוה"ת מג"א ע' בשלו.</p> <p>(1) ד"ה זה כשינויים ובאריכות כו' נדפס בסה"מ פרי"ת ע' קצז ואילך. עניני המאמר בקיצור — ראה גם ריש ד"ה ואני נתתי: תו"א קב, א. ונו"א בסה"מ תקס"ג ע' עח. ונו"א באוה"ת יוחי כרך ו תתשכו, א ואילך.
 (2) וישב לט, א.
 (3) תהלים קכב, ד.
 (4) ישעי' מד, ו.
 (5) מלאכי ג, ו.</p> | <p>(1) ראה ד"ה זה (באריכות וכי) בסה"מ תרניה ע' נט. ודיה זה דשנת תרס"ד [לא נדפס לע"ע].
 ודשנת תשט"ו.
 (2) = עולם שנה נפש. ראה אוה"ת יתרו ע' תתטז.
 תתכג. וש"נ.
 (3) עמוס ג, ח.
 (4) ברכות ס, ב. וראה ד"ה ברוך הנותן — בסה"מ תקס"ב ח"ב ע' שצד: ומבואר בזהר כו' בחי' גבריאל וזהו בעולם הבריאה וכמ"כ ענין זה באצי' והוא ה"ג דאימא כו'. אוה"ת מסעי ע' אשצד ואילך.
 (5) פדרי"א פ"ג. ראה גם אוה"ת נ"ך כרך א ע' צ. שם ע' תרפב.
 (6) ראה לקו"ת ברכה צג, א. וש"נ.
 (7) ראה שמור"ר ריש פי"ג. חדא"ג מהרש"א ר"ה יג, ב. ובכ"מ.</p> |
|--|--|

ית' בין קודם בה"ע לאחר ברה"ע, ואתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנברה"ע' בלי שום שינוי כלל וכלל, ולכאוי' יפלא הלא כתי"י כי ממך הכל ואיך לא יש שום שינוי כלל קמי' ית'. אמנם הענין הוא דשורש חיות כל העולמות והתהוותן הוא רק מבחי' הארה בעלמא לבד, אבל מהו"ע ית' מרומם ונבדל ונשגב, וקדוש ומובדל מעולמות, והארה זו הנמשכת מאתו להתהוות כל העולמות נק' בשם שמו ית' כמ"ש כי נשגב שמו לבדו, פי' אפי' בחי' נשגב שענינו רוממות היינו בחי' סוכ"ע הוא ג"כ רק בחי' שמו לבד, שכל ענין השם הואי' הארה מועטת שאינו נוגע לעצמו כלל, שהרי כשהוא בפ"ע א"צ לשם כלל, כ"א שענין השם הוא שע"י נפנה לקוראו, זולתו הקוראו בשמו עי"ז פונה לקוראיו, ולכן המדות עליונות אשר ע"י הוא בחי' הנהגת העולמות נק' בשם אל הוא חסד אלקי' גבורה וכן אפי' יגמה"ר הם אל רחום וחנון כו' שהם הארה והתגלות ממנו להחיות העולמות, והחיות שמחי' היינו שמהוה מאין ליש ולא בדרך השתלשלות עו"ע, שבהשתלשלות עו"ע נעשה שינוי במשפיע, אבל יש מאין הוא בדרך דילוג עד שלא יש שום שינוי כלל בין קודם שמהוה לאחר שמהוה, וכמשנת מזה בלק"ת בש"ה ש ע"פ ששים המה דרוש השני¹¹. וכ"ז מבחי' שמו לבד, אבל מהו"ע ית' לאו מכל אינון מדות איהו כלל¹² רק אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין שהו ע"ס כו' כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא כו"י¹³.

ואמנם צ"ל הלא ארז"ל¹² ע"פ¹³ וכל אשר יקרא האדם הוא שמו, שאמר הקב"ה למלאכים ראו שחכמתו גדולה משלכם, שהעביר כל מין ומין לפני אדה"ר וקרא שמות לכולם שאמר לזה נאה לקרות שור ולזה חמור כו' עד ואני מה שמי לך נאה לקרות ה' שאתה אדון לכל בריותך, ואם נאמר שהשם הוא רק הסכם לבד ואינו נוגע לעצמותו כלל כ"א מה שזולתו קוראו ועי"ז נפנה לקוראיו א"כ מהו חכמתו של אדה"ר מה שקרא שמות לכולם, וגם מהו שמלאכי השרת לא ידעו איך לקרות שמות מאחר שהוא רק הסכם לבד, אלא ודאי שהשם אינו הסכם לבד כמו עד"מ שור אותיות שור הם הם המחיים אותו, ולזאת היתה חכמת אדה"ר גדולה במה שידע כל נברא פרטי מהו שרשו למעלה המחי' ומהוה אותו ואמר לזה נאה לקרות שור להיות כי אותיות שור הם מחיים ומהוי' אותו ושרשו הוא משור שבמרכבה, וכן לזה נאה לקרות ארי' כי שרשו מארי' שבמרכבה ואותיות ארי' מחיים ומהוי' אותו ועד"ז כל פרטי הנבראי', שזהו חכ' עצומה, וכמ"ש בשל"ה¹⁴ שידע והבין סדרי המרכבה, וא"כ שם האדם הוא ג"כ כן שהוא חיותו המחי' אותו

(6) נוסח תפילת השחר.
 (7) דברי הימים-א כט, יד.
 (8) תהלים קמח, יג.
 (9) ראה גם לקו"ת בהר מא, ג, ובכ"מ.
 (10) לקו"ת שה"ש מ, ב ואילר.
 (11) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 (12) ב"ר פי"ז, ד.
 (13) בראשית ב, יט.
 (14) בהקדמת חלק בית אחרון (יד, א).

שלכן קוראין אותו ראובן להיות כי אותיות אלו הם מחיים אותו ואינו רק בשביל שעי"ז יפנה לקוראיו לבד כ"א שזהו חיותו והתהוותו. אמנם הנה דעת לנבון נקל שא"א לומר כן למעלה שהלא ממך הכל כתי"י¹⁵, והשם שאנו מכנים לאוא"ס הוא ההארה הנמשך מאתו להוות ולהחיות העולמות ואינו שייך לאמר בו ע"ד שאמרנו בנברא"י שהם נתהוו יש מאין אבל אא"ס קדמון לכל הקדומים¹⁶ וא"כ קריאת השם הוא רק הארה פרטית שע"י מחי' ומהוה העולמות וכמ"ש בת"ז¹⁷ כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא כו'. וזהו שהבין אדה"ר ואמר לך נאה לקרות הוי' שאתה אדון, הנה מה שקרא לו ית' שם הוא ע"ש היותו אדון לכל בריותך ולא מצד עצמו שהרי עצמותו ומהותו מובדל ומרומם כו'.

(ב) וזהו שאה"כ ששם עלו שבטי' כו' להודות לש' הוי', פי' שע"י אתעדל"ת והעלאת מ"ן שהם מודים ומשבחי' אותו ית' איך שהוא מחי' את הכל והוא רב חסד כו' עי"ז ממשיכי' ש' הוי' שהרי הוא ית' מצד עצמו הוא למעלה מעלה מזה כנ"ל אלא שע"י ההודאה הוא נמשך להיות ש' הוי' כו'. והוא עד"מ כשמבקשי' חסד והשפעה מאדם אזי קורא אליו תחלה ומשבחו איך שהוא נדיב לב וחסדן ועי"ז מעורר מדת החסד שהייתה בהעלם ובהסתר בלבו, כגון בעת היותו בזמן לא כביר בכעס עליו שהי' אז מדת חסדו בהעלם והסתר גמור בלבו מ"מ כשיקראוהו בהכנעה איך שהוא חסדן ורחמן כו' יפול הכעס ויתעורר ברחמי' עליו והיינו שתצא הסתר מדת החסד שהי' בהעלם אל הגילוי ע"י שבה זה שמשבח אותו שהוא חסדן כו'.

ובזה יובן מה שמצינו בזח"ב בא דל"ח בענין השבחי' ששיבחו את רשב"י שאמר שם מאן פני האדון הוי"י¹⁸ דא רשב"י שלכאו' יפלא הלא גם רשב"י הי' נברא נשמה בגוף ואיך יאמר עליו מאן פני האדון דא רשב"י, וגם כל ענין השבחי' צ"ל כמו שאמרנו¹⁹ ר' יהודא הוה קארי לי' שבת, והלא רשב"י הי' מקור כל תורה הנסתר וע"פ ערך הי' רחוק מהתפעלות מהשבחי' ומה"ע ששיבחו אותו. אך הענין יובן במה שאמרו מאן פני האדון, דהנה המלאך נק' בש' הי' כמ"ש²⁰ ותקרא ש' הוי' הדובר אלי' וכהנה רבות גבי אברהם שהמלאך קרא לעצמו כאילו הוא העושה כמ"ש²¹ בי נשבעתי וכדומה, אלא מפני שהמלאך בטל לגבי משלחו ואינו מהות בפ"ע כלל לכן נק' ע"ש משלחו. ועד"ז יובן בענין רשב"י שאמר²² בחד קטירא אתקטרנא בי' אחידא

15) דברי הימים א' כט, יד. שהמלאך נברא נק' לפעמים בשם הוי' ע"ש.

ועד"ז בארוכה באוה"ת ויחי שנט, ב ואילך.

19) זח"ג קמד, ב.

20) לך לך טו, יג. וראה אגה"ק סכ"ה. ובכ"מ.

21) וירא כב, טו.

22) ראה זח"ג רפת, ב. רצב, א.

16) ראה ת"ז תי"ט (מב, א). ת"ע (קכ, א. קלג, א).

יעוד.

17) בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

18) שמות כג, יז. וראה גם ד"ה להבין מ"ש בזוהר

מאן פני האדון — בסה"מ תקס"ד ע' קו

[ובהגהת הצ"צ בסוף המאמר שם: וייל ע"ד

ב' להיטא שהי' דבוק בתכלית לגבי או"ס, ולכן אמרו מאן פני האדון דא רשב"י להיותו דבוק בתכלית לכן קראו אותו ע"ש הוי' כמו המלאך שנק' ע"ש הוי'. וכאשר רצו שישפיע להם דרש, והרי הוא בחד קטירא ואידי דטריד למבלע לא פליט²³, לזה הי' ענין השבח' שעייז' יומשך מהעלם אל הגילוי בחי' כח חכמתו להשפיע, שבחכמה יש שני בחי' הא' בחי' החכ' כמו שהיא קשורה לקבל מבחי' מקור השכל ויש מה שנמשך מהחכ' לצורך השפעה, וזהו ר' יהודא הוי קרא לי' שבת שהוא בחי' מוחין דאבא וע"י השבח המשיכו מהעלם אל הגילוי שישפיע להם.

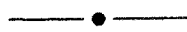
ועד"ז יובן למעלה להיות כי או"ס ב"ה מצד עצמו לאו מכל אינון מדות איהו כלל לאו דאית לך צדק ידיעא כו' אלא שהן רק רזא דשמ"י והרי מבואר במשל ענין השם למעלה שמצד עצמו א"צ לו כלל כ"א רק שע"י נמשך להיות התהוות העולמות נפנה לקוראו בשמו כמ"ש הודו לה' קראו בשמו, וקרוב²⁴ הי' לכל קוראיו כו', ולזאת ע"י שבריותיו הם מעלים מ"ן ומודי' ומשבחי' אותו ית' כאמרם ברוך אתה הוי' וכדומה בכל ההודאות ובכל השבחי' שהוא ית' רחמן וחסדן כו', וכמו שאנו אומרי²⁶ אבינו אב הרחמן ברחמיך הרבים רחם עלינו, וכן בש"ע כי אל מלך ופא נאמן ורחמן אתה וכדומה בפסוקי' רבים זכור²⁷ רחמיך וחסדיך כי מעולם אתה, הנה עייז' נעשה אתעדל"ע שיהא מתצמצם בש' הוי' של חסד שיקרא חסיד וחסדן בגילוי האור בכלי החיות רוח שפלי' דבי"ע. וזהו ששם עלו שבטי' כו' להודות שע"י עלייתן בשירה וזמרה לשבח לבורא עולם וכענין כל בעלי השיר יוצאי' בשיר כו'²⁸ עייז' פועלי' להיות נמשך ש' הוי' כו'.

ג) אך הנה גם לאחר שנעשה אתעדל"ע שפלות גדולה וירידה היא כמארז"ל²⁹ במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו שזהו ירידה והשפלה גדולה לפניו ית', כי התלבשותו במדת גדולה זהו ענוה ושפלות אצלו ית' כי אין ערוך אליך כלל וכלל. וזהו דכתיב³⁰ רבות עשית כו' נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך, פ"י רבות קאי על ריבוי התהוות הנבראי' שעליהם נא'י³¹ מה רבו מעשיך וכתיב³² מה גדלו מעשיך, פ"י גדלו

(23) ע"פ חולין קח. ב: דמבלע בלע מפלט לא פליט (ובפרשי': דמה שבולע אינו פולט, שכל זמן שאינו נח מרחיכותיו אינו פולט. ושם ח, ב: אידי דטרידי סימנין לאפוקי דם לא בלעי). וכהלשון כאן מובא ג"כ בכ"מ, ומהם: תו"א כח, א. ביאורו קמב, ג. ועוד.
(24) תהלים קה, א. דברי הימים א טו, ח.
(25) תהלים קמה, יח.
(26) ברכות ק"ש.
(27) תהלים כה, ו.
(28) שכת נא, ב. ועי' פי' ההי"ם — הובא בלקו"ת ברכה צח, א. סידור ערה, ד. ס' מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' קכ. סה"מ תרנ"ג ע' רית. סה"מ תשי"ב ע' 134.
(29) ראה מגילה לא, א. ובהנסמן בארוכה בהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ היש"ת ע' 40. ובה"מ בסריס לקו"ת ואתחנן ת, ד.
(30) תהלים מ, ו.
(31) שם קד, כד.
(32) שם צב, ו.

קאי על נבראים הגדולים כמו המלאכי³³ שאמרו³³ שהמלאך בשליש העולם עומד וכן רגלי החיות כנגד כולם³⁴ שהם נבראי גדולי וכמו גודל החמה נגד הארץ עליהם נא' מה גדלו, ועל נבראי דדצח"ם עלי' נא' מה רבו שיש ריבוי מיני' בדומם מן אבן פשוט עד אבן טוב המאיר, וכן בצומח וחי ומדבר. וזהו רבות עשית. וכ"ז בכדי שיהי' נפלאותיך ומחשבותיך אלינו, פי' נפלאותיך ומחשבותיך קאי על התו' שעלי' נא'³⁵ מאד עמקו מחשבותיך, וכמ"ש³⁶ אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי בראתי בגימ' תרי"ג שזהו כל המכוון מברה"ע, אבל עכ"ז נפלאותיך ומחשבי' הוא רק אלינו אבל אין ערוך אליך כי גם פלא כעשי' נחשב כמ"ש³⁷ עושה פלא, ולכן כדי שיומשך מקור להתהוות העולמות זהו ענוה וירידה גדולה.

וזהו דכתי' ויוסף הורד מצריימה, יוסף הוא בחי' צדיק חי עלמין דכניש כל נהורין עילאין³⁸, והיינו כי הי' מרכבה לבחי' יסוד בחי' צדיק חי עלמין. הורד מצריימה פי' שהורד להחיות העולמות, והוא מה שנמשך ש' הוי' להיות סובב וממלא, שזהו ירידה גדולה קמי' ית' כנ"ל ונק' כל העולמות בשם מצריימה ע"ש המיצר והגבול מן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה³⁹ שהוא בחי' גבול, וגם כל העולמות העליונים הם ג"כ בבחי' גבול ומספר וכענין שאמרו³⁹ מחנה מיכאל קפ"ו אלף מחנות, ומה גם כי הם שורש ומקור עוה"ז הגשמי שהוא גבול גמור לכן נק' מצריימה. ונמצא כי השבטי' ע"י העלאת מ"ן שלהם בבחי' להודות כו' הם גורמים שיהי' בחי' ויוסף הורד כנ"ל לקרות בש' הוי' סוכ"ע וממכ"ע, והרי מה שאצל השבטי' הי' בחי' עלי' כשקראו בש' הוי' שע"ז גורמי' המשכת אלקות לקרות בש' הוי' הנה לגבי מעלת ומדריגת יוסף שהי' מאד נעלה בשם ירידה יחשב כו', והיינו שזהו המשכת אוא"ס ב"ה להקראות בש' הוי' סוכ"ע וממכ"ע, וזהו פי' ויוסף הורד מצריימה שיוסף הוא בחי' המשכת אוא"ס שהוא בחי' ההשפעה מאוא"ס ב"ה שלמעלה מסובב וממלא לפי שאינו בגדר עלמין כלל להיות סובב וממלא לבחי' עלמין כו'.

(33) ראה פסחים צד, א. חולין צא, ב. ב"ר פס"ח, יב.
 (34) תגיגה יג, א.
 (35) תהלים שם.
 (36) ישעי' מה, יב.
 (37) בשלח טו, יא.
 (38) ראה זח"א יח, א. לג, א. ת"ז תמ"ב (פא, ב).
 (39) זח"ג קנד, א. וראה גם סה"מ הי"ח ע' 40.

מאי מברך אקב"ו להדליק נר חנוכה והיכן ציונו רב אויא אמר מלא תסור² רב נחמיה אמר שאל אביך כו', פ"י הר"ן (בדרשותיו דרוש ו') שהיה רב אויא סובר שכשם שכל הגזרות והדינים והסייגים של דבריהם סמוכים על לאו דלא תסור כך המצות שחדשו כגון נר חנוכה סמוכים על אותו הלאו בעצמו, ור"נ אמר שאין באותו הלאו אלא לדבריהם שיש בהן עיקר מן התורה אבל המצות המחודשות מהם אין להם סמך אלא בפסוק שאל אביך כו' עכ"ל. ולהבין ענין מחלקותם הנה מתחלה צ"ל בתוספת ביאור ענין מה שבז' מצות דרבנן יש בהם ב' הפכיי' שבל"ת ומ"ע יחד כו' משום שהמשכה מבחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלו' כו'. ויש לבאר זה ע"פ שני דרכים, הדרך הא' ע"פ מה שמצאתי כתוב³ במעלת קיום מל"ת הוא מה שעייז נדחה הרע ודחייה זו הוא דוקא ע"י המקיפי' משא"כ מ"ע שהן המשכות א"פ, רק במ"ע דרבנן יש התחדשות מלמעלה מסדר ההשתל' שגם ע"י המשכות א"פ יהי' נדחה הרע, וזהו ענין בינה יתירה. וי"ל⁴ שמה שדחיית הרע הוא ע"י המקיפי' זהו מפני כי המקיף מסמא כו', כן יש כח זה במצוות דרבנן שהחכמי' הם עיני העדה וראי' היא בחי' חכמה, ואור אבא ג"כ מסמא כו', ולכן הגם שהן אופ"מ מ"מ יש בהם כח זה ג"כ, ובחי' זו היא למעלה מהשתלשלות כי פנימיות אבא היא פנימיות עתיק⁵, וגם כי מוחין דאבא הם למעלה מהשתלשלות כמ"ש במ"א. הדרך הב' הוא ע"פ משנ"ת בדוכתי טובא מעלת הלי"ת על מ"ע ומכללן במאמר ע"פ חייב אינש לבסומי בפוריא מוגה מרבינו הג' נ"ע זי"ע וז"ל אמרו רז"ל⁶ שמי עם י"ה שס"ה כו' ששמירת מצות לא תעשה הוא גילוי בחינת שם י"ה כי עיקר הלא תעשה שלא להיות כיסוי והסתר אור א"ס ב"ה, ורמ"ח מ"ע הן המשכות אור א"ס ב"ה ודירתו בתחתונים, וגדול כח גילוי הכיסוי והסתר עיקר האור מהמשכות השתלשלות

- (1) שבת כג, א. ראה ד"ה זה באוה"ת שה"ש ע' תסג, וכאז בשינויים והוספות ומחולק לסעיפים [רוב השינויים יצוינו להלן. באוה"ת שם בא מאמר זה בתור ביאור על ד"ה גן נעול הנדפס שם לפני זה]. ובשינויים ד"ה זה פרי"ת [סה"מ פרי"ת ע' רג ואילך]. ובשינויים ד"ה זה הישית [סה"מ קונטרסים ח"ג דא, א ואילך]. ובשינויים ד"ה זה תשלו. ראה גם רד"ה זה תש"ו (סה"מ תש"ו ע' 59).
- (2) שופטים יז, יא.
- (3) האוינו לב, ז.
- (4) ד"ה גן נעול — בסה"מ תקס"ד ע' נה-נו. אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תנו. וראה ד"ה זה הישית שם: דהנה מצות דרבנן כוללים הענינים דמ"ע ומל"ת. ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם
- מציון: ראה רמב"ם הל' ממרים (פ"א, א"ב). סה"מ שרש א ובני"כ שם.
- (5) תקס"ד שם ע' נב. אוה"ת שם ע' תנכ ואילך.
- (5) מכאן עד התיבות. כמ"ש במ"א — הוא הוספה על צד הגליון בנוכייק אדמו"ר מהר"ש.
- (6) ראה סה"מ תקס"ב ע' רל (מלקות להאריו"ל). ע"ח שער דרושי אבי"ע (שמ"ב) פ"יג.
- (7) ע"פ במדבר טו, כד. ראה ע"ח שער דרושי הנקודות (ש"ח) פ"א. בהנסמן בהמ"מ לס' מאמרי אדה"ו עה"ת ע' רסד וע' תקלו. ובס' הערכים-חכ"ד כרך ה ע' רסד-ה.
- (8) ראה לקות נצבים מט, ד. והערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ ת"ש ע' 49. וש"נ.
- (9) תוי"א צה, ד (פיסקא: והנה משרש).
- (10) זח"א כד, א, רנג, א. ועוד.

האור שאינו אלא זיו והארה בעלמא עכ"ל. פי' דאף שהל"ת הוא רק ענין מניעה מלעשות הדבר הרע המכסה ומסתיר על גילוי אור א"ס ב"ה משא"כ מ"ע שהוא קום ועשה טוב הוא ממש המשכות גילוי האור מ"מ גדול כח המל"ת יותר, והוא משום שהיא הסרת הכיסוי המסתיר על עיקר האור דהיינו אור א"ס ב"ה ממש הסוכ"ע שע"י סור מרע ואתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה"י הסוכ"ע, והרי א"כ במניעה מעשות הרע בעיני ה' מגלה הכיסוי המסתיר על עיקר האור כו', משא"כ במ"ע אף שהוא מעשה ממש וממשיך עי"ז אור בכלי ממש אך הוא רק בחי' זיו והארה בעלמא לגבי עיקר האור ממש המתגלה ע"י שמירת מצות ל"ת. וה"ז¹¹ כמשל אור וזיו השמש לגבי העברת נרתק שע"י העברתו מתגלה עצם מאור השמש, ועד"ז יובן ההפרש בין המשכות אור שע"י מ"ע לגבי העברת ההסתר שע"י מל"ת שע"י מתגלה עצם האור כו'. ודרך זה במעלת הל"ת מתבאר ג"כ בכל הדרושים וכמ"ש ע"פ¹² שחורה אני כו' באריכות מזה. ולפ"ז ענין בינה יתירה ניתנה באשה¹³ בז' מצות דרבנן יותר אפילו במצות ל"ת, היינו ג"כ מה דכיון שמצות דרבנן תכליתן להרחיק הרע ה"ז ממש כמו בחי' המצות ל"ת שענינם להרחיק הרע כדי שלא להיות כיסוי והסתר כנ"ל וא"כ הוא גילוי הכיסוי וההסתר מעיקר האור כו' ואעפ"כ כיון שהם מצות עשה א"כ עכצ"ל שנמשך האור בכלי וה"ז ענין המשכת עיקר האור ממש בבחי' גילוי בכלי מה שזה אינו לא במל"ת ולא במ"ע דאורייתא, דמצות ל"ת עם שהם גילוי עיקר האור ולא זיו כו' אך אינו גילוי בכלי ממש ומ"ע שהם המשכות אור בכלי ממש הוא רק מבחי' שנק' זיו לגבי עיקר האור כנ"ל דלכך מ"ע הם בחי' ו"ה ול"ת הם בחי' י"ה כנ"ל וא"כ לא ראי זה כראי זה כו', ובמ"ע דרבנן יש שני המעלות שיהי' המשכת עיקר האור ממש בכלי, וזהו בינה יתירה נתן הקב"ה באשה כו'. ולכן ארז"ל¹⁴ ערבים עלי ד"ס יותר מיינה של תורה.

(ב) אך הכח לזה במ"ע דרבנן הוא כמש"ל מפני שהוא המשכה מלמעלה מסדר ההשתל' לגמרי שמשם יוכל להיות החידוש הזה שגם עיקר האור שהוא בחי' מקיף יומשך בגילוי בבחי' א"פ, וכענין קריעת ים סוף דים הוא בחי' עלמא דאתכסיא ויבשה הוא עלמא דאתגליא¹⁵ וע"י גלוי בחי' רוח קדים מלמעלה מהשתלשלות נהפך הים ועלמא דאתכסיא להיות יבשה עלמא דאתגליא כו', כך יש בחי' זו בהמשכות שבתורה ומצות, דעם היותן כולן המשכות שלמעלה מהמשכות שבהשתלשלו' העולמות אך מ"מ יש בהם בחי' קו המדה להיות הציצית כך ותפילין כך ואז יומשך האור ואם לאו לא יומשך כו' וגם שע"י ציצית יומשך בחי' זו וע"י תפילין יומשך בחי' זו, ודרך כלל

(11) ראה זח"ב סו, ב. קכת, ב. קפד, א.
 (12) מכאן עד חיבות "עצם האור כו'" — הוא הוספה על צד הגליון בגוכייק אדמור' מהר"ש.
 (13) נדה מה, ב. וראה בהנסמן לעיל הע' 45.
 (14) ראה ע"ז לה, א.
 (15) ראה לקו"ת צו יד, ב. שער האמונה פ"ב. סה"מ תרנ"ט ע' קמה. סה"מ תרע"ח ע' רנד.
 (12) לקו"ת שה"ש ו. ד ואילך [וע"ש בהביאורים].

ע"י מ"ע נמשך או"פ ברמ"ח אברים דמלכא¹⁶ וע"י ל"ת נמשך אור מקיף, וזהו פ"י אסתלקי יקרא דקב"ה. ונמצא יש בזה בחי' קו המדה. אך התנאי ע"י מס"נ וביטול שלהם המשיכו מלמעלה מבחי' קו המדה שמשם נמשך בחי' תוספת ברכה והמשכה בבחי' קו המדה שיהי' גילוי מלמעלה מסדר המדה דתשב"כ והוא שיומשך גם המקיף בבחי' גילוי ממש כמו הא"פ, והיינו מ"ע דרבנן, וכמ"ש במ"א¹⁷ ע"פ מארז"ל¹⁸ איך לא אשא פנים לישראל שאני אמרתי ואכלת ושבעת וברכת¹⁹ והם החמירו על עצמן עד כזית כו', דהענין שע"פ קו המדה שבתשב"כ א"א שיהי' גילוי והמשכת האור דברכת המזון שהוא המשכת מ"ד אא"כ אכל כדי שביעה שקיבלה נפשו חיות מזה המאכל וה"ז העלאת מ"ן אז יוכל להמשיך מ"ד ולברך בהמ"ז, משא"כ בפחות מכדי שביעה שלא קיבלה נפשו חיות מזה אין בכח מ"ן זה לעורר המשכת מ"ד ולכן פטור מבהמ"ז, אבל חז"ל המשיכו מלמעלה מסדר השתלשלות וקו המדה הנ"ל שיהי' המשכת האור אפי' אם הי' ההעלאת מ"ן רק מאכילת כזית הגם שאין בו כדי שביעה, והמשכה זו שמלמעלה מהשתלש' נק' ישא ה' פניו אליך²⁰ כו' כלומר שישא ויגביה פניו לבחי' שלמעלה מעלה במדרגה שאין לשם בחי' אחוריים כלל ומשם יוכל להיות נמשך בחינה זו שלמעלה מהקו המדה דתשב"כ, ומ"מ מתלבש ג"כ בבחי' קו המדה להיות עכ"פ שיעור כזית ולא פחות מזה. הרי מבואר ומפורש איך בתשבע"פ המשיכו מבחי' שלמעלה מתשב"כ שע"ז נאמר ישא ה' פניו כו' והיינו ע"י הביטול שלהם שהי' לימודם ע"ד ודברי אשר שמתי בפיקד²¹ שאינו תופס מקום כלל רק ע"ד אני המשנה המדברת בפיקד כו'. ולכן אמרו ברי' פנחס בן יאיר²² שגדול כחו כמשה וששים רבוא מישראל שנקרע להם הים וכך הי' אצלו באומרו גינאי נהרא חלוק לי מימך כו', ומבואר למעלה דקי"ס הוא המשכה שלמעלה מסדר ההשתל' כנ"ל, וכ"ז זכו מצד לימוד התורה בביטול כמ"ש במ"א באריכות בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא אם בהרת קדמה כו'²³ ע"ש. ולכן ע"י המשכה מבחינה זו שלמעלה מקו המדה דתשב"כ הוא שנמשך התחדשות זו שבמצות דרבנן שיהי' בהם ממעלת ב' הבחי' דמ"ע ומל"ת יחד שיהי' בבחי' קום ועשה וגם יהי' ענינם להרחיק הרע ושיהי' גילוי עיקר האור בבחי' כלי מה שלא יוכל להיות גילוי זה ע"י המצות דתשב"כ, וכמו שהמשיכו מ"ד ע"י מ"ן דאכילת כזית מה שלא הי' באפשר להמשיך זה ע"י תשב"כ כנ"ל.

(ג) וביאור ענין זה יובן ממ"ש במ"א (ע"פ וזאת המצוה בפ' ואתחננו²⁴) בענין משרז"ל²⁵ אל תקרי בניך אלא בוניך דתשבע"פ נק' בית

(16) ראה ת"ז ת"ל (עד, סע"א). זח"א קע, ב. זח"ב
 (17) ראה לקו"ת נשא כו, א ואילך.
 (18) ברכות כ, ב.
 (19) עקב ת, י.
 (20) נשא ה, כו.
 (21) ישע"י נט, כא.
 (22) חולין ז, א.
 (23) לקו"ת תזריע כב, רע"ג.
 (24) לקו"ת ואתחנן י, א.
 (25) ברכות סד, א.

וזהו בוניך שהעוסקים בתשבע"פ הם בונים בחי' בית וכמ"ש²⁶ חכמת נשים בנתה ביתה, וז"ש רז"ל²⁷ מימי לא קריתי לאשתי אשתי אלא לאשתי ביתי דאשה היא בחי' תשבע"פ כנ"ל והיא בחי' בית, גם ארז"ל (בסוטה דף מ"ד) ובנית ביתך²⁸ זה גמרא, והטעם שנמשל לבחי' בית יובן עפמ"ש בדרוש מזמור שיר חנוכת הבית לדוד²⁹ בענין ג' הבחינות שיש בכל עולם ועולם והם מזון לבוש בית ונשנו במסכת שבת³⁰ בל"ט אבות מלאכות, הזורע והחורש וכו' עד האופה הוא השייך למזון, הגוזז את הצמר כו' ואילך הם מלאכות השייך ללבוש, הבונה והסותר ע"מ לבנות שייך לבחי' בית, ומבואר שם דבחי' ממכ"ע כח הפועל נק' מזון ובחי' סוכ"ע נק' לבוש וזהו ענין יביאו³¹ לבוש מלכות כו', ופי' סכ"ע הוא בחי' כתר שהוא³² בחי' ממוצע בין המאציל לנאצלים ויש בו מבחי' תחתונה שבמאציל וגם שרש וראש לאציל, והיינו מה שמחיה עולמות אציל ובי"ע ע"י שהוא מקיף עליהם זהו מה שיש בו בחי' הנק' שרש וראש לנאצלים והוא הנק' אריך אנפין וזהו הנק' לבוש מלכות, אך מה שיש עוד בבחי' ממוצע הנ"ל מבחינה תחתונה שבמאציל הוא אשר לא שייך כלל עליה להיות נקרא בשם מקיף ושרש לנאצלים כי אין ערוך כלל הנאצלי' לבחינה זו והוא הנק' עתיק מלשון המעתיק הרים³² שנעתק ונבדל מאבי"ע כו' רק מחמת כי הוא סוף ומדרגה תחתונה שבמאציל עליון מקור כל המקורות נק' מקיף למקיף, וזהו כמו בית שאינו סמוך לגוף כמו הלבוש שמקיף להגוף בסמוך לו ממש וכפי ערך הגוף אבל הבית הוא בבחי' מקיף רחוק מגוף האדם, ולפי שנעוץ תחלתו בסופו³³ לכן בית נעשה דוקא מאבנים שהם בחי' דומם לפי ששרשו נעלה מצומח חי כו'. וכמו"כ יש ג' בחי' אלו בתורה ומצות עיין שם באריכות דרוב כל המצות שבתורה הם בחי' לבוש רק שיש בחינות פרטיות במצות שנמשך מבחי' זו דבית כו'.

ועתה ע"פ הקדמה זו יובן ג"כ הדרוש הזה בענין ג' בחי' היינו רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת ומצות דרבנן, כי רמ"ח מ"ע שנק' רמ"ח אברים הרי הם נחשבים רק בחי' א"פ לגבי עיקר האור המאיר ע"י ל"ת שהוא בחי' מקיף וה"ז בחי' מזון ובחי' לבוש, וזשרז"ל שהמצות נק' פירות כמ"ש בסוף סוטה³⁴ מאי פירות מצות כו', גם נק' לבושים לנפש, והיינו בחי' מ"ע ומל"ת שהם מזון ולבוש כנ"ל. אך התשבע"פ נק' בית שהוא מקיף למקיף כנ"ל ולכן בכח בחינה זו הוא לחבר המקיף עם הא"פ כיון שהוא למעלה משניהם וכמו שהי' קי"ס מבחי' זו כמ"ש³⁵ בעתיקא תליא, ולכן במצות דרבנן נמשך מבחי' מקיף

ע' קצא — ד"ה להבין מ"ש בע"ח דהכתר הוא ממוצע [ובהנסמן בהמ"מ לשם].
 (32) איוב ט, ה. וראה לעיל סדיה ויעתק, וש"נ.
 (33) ס' יצירה פ"א מ"ז.
 (34) מ"ה, א.
 (35) זח"ב מח, א. נב, ב.

(26) ראה משלי יד, א.
 (27) שבת קיח, ב.
 (28) משלי כה, כד.
 (29) לקו"ת ברכה צח, ד ואילך.
 (30) שבת עג, א.
 (31) אסתר ו, ח.
 (31*) ראה ע"ח שמי"ב פ"א, ס' מאמרי אדה"ז ענינים

בכלי ממש כמו הא"פ והיינו ע"י שנמשך בתשבע"פ מבחי' המקיף למקיף ע"כ משם נמשך הכח שיהי' המקיף מאיר בכלי וכמו הפך ים ליבשה כו'³⁶. וזהו שמצות דרבנן הם שבעה כי כן מעתיק נמשכים שבעה תיקונים³⁷ ומצות דאורי' הם תרי"ג שהם מבחי' תרי"ג ארחין דגולגלתא ששרשם מא"א כו'³⁸. וז"ש במצות נר חנוכה נר איש וביתו³⁹ שאין המצוה על כל איש ממש רק על הבית כי כן שרשם מבחי' זו כנ"ל.

(ד) וזו ענין מאי מברך להדליק נר חנוכה פי' בפע"ח⁴⁰ שהוא ר"ת נחל והוא כמ"ש⁴¹ ונחל עדניך תשקם דהיינו נחל והמשכה מעדן עצמו, אבל בנהר כתי'⁴² ונהר יוצא מעדן, יוצא מבחי' עדן להלאה בריחוק מקום, משא"כ נחל עדניך היינו בחי' עדן ממש, והיינו כמ"ש במ"א בפי' גל נעול⁴³ שע"י מצות דרבנן ממשכים מבחי' עדן ממש מה שלמעלה מההמשכה שע"י מ"ע דאורי' מבחי' ונהר יוצא כו' (ועמ"ש במ"א ע"פ ושאבתם מים כו'⁴⁴ בענין שניסוך המים שהוא מד"ס הלמ"מ גבוה מניסוך היין שמפורש בתשב"כ וקרובים הדברים למ"ש כאן). וע"ז שאלו והיכן צוננו, ואמר רב אויא מלא תסור, פי' שמורה כח ברכה והמשכה זו איך היא מבחי' עדן ממש, והוא שהרי שרש כל מילי דרבנן הם נמשכים מהלאו דלא תסור שהוא מצות לא תעשה שהל"ת גבוה ממ"ע דאורי' כנ"ל ולכן אין לה כלי, וא"כ במצות נר חנוכה דרבנן הרי שרשה ג"כ מהלאו דלא תסור ואעפ"כ נמשך בחינה זו בכלי ממש דהיינו בנר חנוכה, והרי זה מורה ממש ענין הנ"ל דבינה יתירה כו' שבחי' עיקר האור ממש בא בכלי ע"י מ"ע דרבנן. ור"נ אמר שמלאו זה אין להוציא שרש למ"ע דרבנן, דדוקא למל"ת דרבנן שהם ג"כ בחי' הסרת הכיסוי המסתיר על האור שייך לומר שיוצאי' מלאו זה, אבל המ"ע דרבנן שהם המשכה בכלי איך יהי' שרשן מלא תסור שהוא לא תעשה ואינו המשכה, אלא ששרש המ"ע דרבנן נמשך ממקום עליון יותר אפי' מהלא תעשה דאורי' וכענין הנ"ל דבחי' מקיף עליון יותר מהמקיפי' דל"ת כו', ולכן אמר שאין זה נמשך מלא תסור שהוא ל"ת כ"א יש לו שרש אחר מפסוק שאל אביך כו'⁴⁵ זקניך ויאמרו לך, פי' אביך הוא בחי' חכ' שזהו מעלת ומדריגת חכמי' עיני העדה, והכח ע"ז הוא זקניך זקן הוא בחי' עתיק בחי' מקיף דבית שע"ז יאיר המקיף דמל"ת בכלי שבמצות דרבנן כו'.

(36) תהלים סו, ו.
 (37) ראה ע"ח שער א"א (שי"ג) פי'. מ"ח מס' א"א
 פ"ג.
 (38) ראה זח"ג קכט, א [ובכיאור הארז"ל שם]. שם
 קלו, א. מ"ח מס' א"א ספ"ד.
 (39) שבת כא, ב.
 (40) שער חנוכה פ"ד [בדפוס קארעץ — צד, ריש
 ע"ב].
 (41) תהלים לו, ט.
 (42) בראשית ב, י.
 (43) שה"ש ד, יב. סה"מ תקס"ד ע' נו. אוה"ת שה"ש
 ע' תנו ואילך. ועוד.
 (44) ראה לקו"ת סוכות עט, ד ואילך. סידור עם
 דא"ח רסח, א ואילך. וראה גם הגהת הצ"צ
 בסה"מ תקס"ד ס"ע מט.
 (45) ע"כ הוא סיום המאמר באוה"ת שה"ש, ומכאן
 ואילך ניתוסף בבוך תרלי"ד בנוכח אדמו"ר
 מהר"ש.

בס"ד. ש"פ ויגש

ויגש אליו יהודה וגו'. הנה נודע כי יוסף ויהודה הם זוג, מסיפור הגשת יהודה ליוסף מובן שההגשה עצמה לדבר חשוב יחשב וא"כ מובן שיוסף הוא יותר נעלה מיהודה, וכ"ה באמת, וכנודע כי יוסף גבוה מיהודה שהרי הוא הי' גבוה מכל הי"ב שבטי שבתוכם הי' יהודה ג"כ, וכמ"ש מזה באורך בת"א בד"ה והנה אנחנו מאלמי אלומי, ואעפ"כ לע"ל כתיי ודוד עבדי נשיא כו' ולכאו' יפלא הלא יוסף גדול מיהודה ולמה דוד עבדי שבא משבט יהודה יהי' הוא דוקא הנשיא. והענין הוא דהנה בעבודה יוסף ויהודה הם תלמוד ומעשה, שאפליגו ע"ז בגמ' ח"א תלמוד גדול וח"א מעשה גדול, והם שני המאורות הגדולי, נמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה. ויובן בהקדם פי' וענין מעשה שהוא מל' כפי' והכרח כמו גט המעושה, או מעשין אותו, ופי' מעשה גדול שע"י המעשה בחי' הכפי' וההכרח ע"ז ממשיכי' בחי' גדול. וענין גדול הוא דהנה כמ"ש לך ה' הגדולה וארוז"ל זו מע"ב והיינו שחיות והתהוות העולמות הם נק' גדולה, כי התהוות העולמות אינו ע"ד השתלשלות עו"ע שהעלול הי' קדום תחלה בהעילה אבל גשמיות העולם ודברי' הגשמי' הנבראי' והנוצרי' והנעשים אינו שייך לומר כלל שקדם תחלה אלא זהו התחדשות גמור מאין ליש וכמ"ש המחדש בטובו בכ"י תמיד מע"ב שכל הנברא והנוצר והנעשה במע"ב הם מתחדשי' תמיד מאין ליש ממש בכי"ת, ול"ד בכ"י אלא בכל עת ובכל רגע כו', וזהו הנק' גדולה וכמא' רז"ל¹ אם מתכנשי' כל באי עולם אינם יכולי' לברוא יתוש א' ולהטיל בו נשמה, ונמצא שהתהוות וחידוש העולם נק' בשם גדולה כו'. אמנם באמת גדולה זו כלא חשיבא לגבי אוא"ס ומקום גדולתו שם אתה

- (1) ויגש מד, יח. סעי' איב מהמאמר מיוסדים על ד"ה אני לדודי תרליג [סעי' ב' וזה להלשון שם ס"ג. ותוכנו מיוסד על ד"ה ושננתם: בסה"מ תקס"ז ע' דש. אמ"ב שער הק"ש פ"צ-צה. אוה"ת ואתחנן. תרליז ח"ב ע' רפד-שג, תקלב ואילך. תקס ואילך. ד"ה ושננתם תרליט. וד"ה דודי לי בסה"מ תרנ"ד ע' שכו. ד"ה ופרצת דש"פ עקב תשח"ן. סעי' ג"ד מיוסדים על ד"ה ויגש באוה"ת ר"פ ויגש שמח, ב [סעי' ד וזה ללשון האוה"ת שם]. וראה מאמר זה בשינויים ובארוכה: ד"ה ויגש תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' קיט ואילך). ד"ה ועבדי דוד תרצ"ט (סה"מ תרצ"ט ע' 191 ואילך). ד"ה ועבדי דוד: תשל"ב, תשמ"ב, תשמ"ו, תשמ"ז. ובלקוטי שיחות חכ"ה ע' 263 ואילך. וראה גם תו"א ויגש מד, א.
- (2) ראה זח"א רז, איב.
- (3) תו"א כה. ב ואילך.
- (4) יחזקאל לו, כה.
- (5) קדושין מ, ב.
- (6) גיטין פח, ב.
- (7) ראה ב"י לטור יו"ד סרמ"ח: דמעשין על הצדקה. וראה לקו"ש ח"ב ע' 238 (ושם בהע' 8 הטעם ע"ד שבדא"ח מוכא לענין זה ב' הדוגמאות דגט וצדקה), ס' מאמרי אדהאמ"צ- ויקרא ח"ב ע' תשסא. אוה"ת תשא ע' א'תתצג. ובכ"מ. וראה גם כתובות עז, א: אין מעשין אלא לפסולות. ובכ"מ.
- (8) דברי הימים-א כט, יא.
- (9) ברכות נח, א.
- (10) סוף ברכת יוצר אור.
- (11) ראה שעהיוה"א פ"א. ובארוכה לעיל ביאור ד"ה ויעתק (ש"פ וישלח).
- (12) ראה ירושלמי סנהדרין פ"ז ה"ג. ב"ר פליט, יד. ועוד.

מוצא ענותנותו¹³ שזהו ענוה וירידה והשפלה לפניו ית' כמובן שזהו צמצום גדולה שיתצמצם אורו הכלתי בע"ג להאיר בבחי' גבול ומדה שגבול לגבי בע"ג אין ערוך כלל וכלל, והוא צמצום גדול שאין כמוהו, שלזה בשבחי השי"ת תארו אותו הגדול הגבור¹⁴ שלכאו' מהו שייכותם זל"ז אלא שבכדי שיומשך בחי' הגדולה שהיא שורש ומקור כל התהוות הנבראי' לחדש אותם מאין ליש ה"ז בחי' גבורה עצומה כו', ובכדי לעורר צמצום זה בעצמותו ית' לצמצם אורו הבכע"ג ולהאיר בבחי' גבול זהו ע"י מעשה שע"י שכופה ומצמצם א"ע עי"ז פועל ישועות שיומשך אוא"ס הבכע"ג בבחי' צמצום עד שיאיר אורו בבחי' גבול להוות ולהחיות עולמות ונבראי' המוגבלים כו'. וזהו דכתיב¹⁵ והי' מעשה הצדקה שלום שנו' מעשה אצל צדקה, והיינו שבצדקה נראה ונגלה לעין כל הכפי' והצמצום שמצמצם א"ע במה שנותן לחבירו ממה שהרויח ע"י טרחו ועמלו ומס"ג עד שהרויח ומסגף א"ע להעניק לזולתו, ובאמת כל המצות נק' בשם צדקה כמ"ש¹⁶ וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות כל המצוה כו', פי' שבא לספר שגם מ"ע נק' בשם צדקה שבא ע"י כפי' והכרח, כי במלית מובן לכל שזהו כפי' שמסגף א"ע מדברי' האסורי', אלא שגם במ"ע יש ג"כ בחי' הכפי' בעשיית כל מצוה, ואפי' בלימוד התורה אמרו¹⁷ אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד שע"י ששונה פ"א יותר נק' עובד אלקי' והיינו ע"י בחי' האתכפי' שמסגף ע"ע כו'. ועי"ז שהוא בבחי' הגבורה להיות איזהו גבור הכובש את יצרו¹⁸ הנה עי"ז גורם למעלה ג"כ בחי' הגבורה הוא בחי' הצמצום שיאיר בבחי' גבול שז"ע הגדולה זה מע"ב. וזה"ע מעשה גדול שע"י בחי' המעשה עי"ז פועלי' להיות גדול הוא בחי' לך ה' הגדולה כו'.

ב) ומעטה יובן דעת האומר תלמוד גדול. כי הנה הגם שמעשה גדול שע"י המעשה וכפי' ממשיכי' בחי' גדול הוי' כנ"ל מ"מ הרי עיקר הכלי לבחי' גדול הוי' היא התורה כי אורייתא מחכ' נפקת¹⁹ והוי' בחכ'²⁰ כי אוא"ס אין שורה כ"א בחכ' שהוא כח מה בחי' ביטול וע"כ התורה שנמשכה למטה צ"ל בבחי' ביטול וכמ"ש²¹ ואשים דברי בפיך. וזהו שא' תלמוד גדול, והוא עד"מ באדם שבכל אבר יש חיות מהנשמה שכח הראי' בעין וכח ההילוך ברגל וכח התנועה ביד ועכ"ז עיקר כללות החיות הוא במוח והמוח הוא המחבר להיות נמשך החיות בכל האברי'. כי הנה יש ב'

13) ראה מגילה לא, א. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א
 כסה"מ הש"ת ע' 40. ובלקו"ת ואתחנן ת, ד
 בהמ"מ.
 14) ריש תפילת שמו"ע.
 15) ישעי' לב, יז.
 16) ואתחנן ו, לה. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ -
 כמדבר ח"ג ע' א"ע. וש"נ.
 17) חגיגה ט, ב. וראה תניא פט"ו, ובהנסמו בליקוט
 פירושים ומ"מ לשם.
 18) אבות פ"ד מ"א.
 19) זח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. זח"ג פא, א. קפב.
 א. רסא, א.
 20) משלי ג, יט.
 21) ישעי' נא, טז.

בחי' עצמיות הנשמה ויש התפשטות הנשמה, והנה עצמיות הנשמה אינה מתלבשת רק במוח, והתפשטות הנשמה הוא בכל הרמ"ח אברי', וע"כ מי הוא המחבר להיות נמשך מעצמיות הנשמה בבחי' התפשטות הוא המוח, ולכן אם הכאב בא' מרמ"ח אברי' מרגיש במוח דוקא. והנה כמו שאין ערך יד לגבי הראש עד"ז למעלה הנה רמ"ח פקודין רמ"ח אברי' כו'²² אבל התורה היא עיקר הכלי להאור ע"ד שהמוח הוא כלי לעצמיות הנשמה, וע"כ אומר שתלמוד גדול, פי' שכתורה הוא המשכת בחי' גדול הוי'.

נמנו וגמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. כי הנה מצד ב' טעמי' הנ"ל א"א הי' להכריע אם תלמוד גדול או מעשה גדול כי בכ"א יש מעלה, כי במעשה יש מעלה שמעשה גדול שמחמת המעשה והכפי' עי"ז ממשיכי' למעלה ג"כ הצמצום, ובתלמוד יש מעלה שתורה הוא עיקר הכלי לכללות האור, וע"כ א"א להכריע, רק עכ"ז הנה הכריעו שנמנו וגמרו גדול תלמוד מטעם אחר והוא כי גדול תלמוד שמביא לידי מעשה כו' שמי הוא המביא לידי מעשה שיהי' יוכל להיות הכפי' וכיטול רצון הוא תורה, כי תלמוד מביא לידי מעשה. ולהבין הענין הנה כתי'²³ ויעש אלקי' את שני המאורות הגדולים ואח"כ כתי' את המאור הגדול כו' ואת המאור הקטן כו'. דהנה שמש הוא תורה²⁴ וכמ"ש²⁵ לשמש שם אהל בהם והוא כחתן יוצא מחופתו ואמרו²⁶ ביום חתונתו זו מ"ת. דהנה שמש ומגן הוי' אלקי'²⁷ דשם אלקי' הוא בחי' מגן ונרתק שיהי' העלם והסתר עד שגם הנה"ב מקבל ג"כ מבחי' ק"ך צירופי אלקי', וזהו מ"ש²⁸ מלך אלקי' על גוים כו'. אבל שמש הוי' הוא בחי' התגלות יחוד וזהו נמשך ע"י תורה. וזהו הענין דתורה נק' שמש, כי כמו בשמש יש כחות הפכים דשמש משחיר ושמש מלבין וגם שמש מגדל וכמ"ש²⁹ ממגד תבואות שמש וגם שמש שורף כו', וכמו ע"ד שלע"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתקה³⁰ הרי יהי' כחות הפוכי' עד ששמש משחיר ושמש מלבין, היינו צדיקי' מתרפאין בה³⁰ כו'. והנה גם עתה שחמה בנרתקה עכ"ז יש בה כחות הפכים כנ"ל. והנה עד"ז התורה נק' שמש כי בתורה יש ג"כ כחות הפכים וכמ"ש בת"א פ' יתרו בד"ה בחדש השלישי³¹ שהתורה נקראת עוז ותושי'³² עוז לנה"א ותושי' לנה"ב, ולכאור' צ"ל איך היא עוז ותושי'. אך הענין הוא כי אורייתא מחכ' נפקת³³ בחי' יחוד ולכן בנה"א שנלקחה מבחי' חכמה בחי' יחוד הנה כשלומד תורה התורה נותנת בה עוז וכן, אבל נה"ב שנלקחה

(22) ראה ת"ז ת"ל (עד, סע"א). זח"א קע, ב. זח"ב
 קיח, א. זח"ג קכב, ב.
 (23) בראשית א, טו.
 (24) ראה גם לקויות שה"ש יא, סע"ד. של"ה טו,
 רע"א. קצא, רע"א. וראה ס' הערכים-חב"ד כרך
 ג ע' שכג.
 (25) תהלים יט, הו.
 (26) שה"ש ג, יא. תענית כו, ב.
 (27) תהלים פד, יב.
 (28) שם מז, ט.
 (29) ברכה לג, יד.
 (30) נדרים ה, ב.
 (31) דף סז, א ואילך.
 (32) עוז ותושי'.

מבחי' ק"ד צירופי אלקי' כו' הנה התורה מתשת כח נה"ב וכנ"ל בענין שמש הוי' שלמעלה מבחי' מלך אלקי' כו'. והנה זהו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה כי מלבד שיש מעלה בתורה שהתורה היא עיקר הכלי לכללות האור דבחי' גדול הוי' הנה מטעם זה עדיין לא הכריעו שיהי' תלמוד גדול כי יש מעלה ג"כ במעשה שע"י המעשה והכפי' ממשיכי' בחי' גדול כנ"ל רק הכריעו מחמת כי יש עוד מעלה בתורה שמביא לידי מעשה שיוכל לבוא לבחי' ביטול רצון כי התורה נק' עוז ותושי' עוז לנה"א ותושי' לנה"ב, וע"כ יכול לבוא לבחי' ביטול רצון וכפי' שבמעשה כו'.

ג) והנה גם מה שתלמוד גדול שמביא לידי מעשה הנה כ"ז הוא עכשיו בזמן העבודה, אמנם אחר אשר יושלם העבודה מובן שמעשה גדול מתלמוד שהרי כל עיקר גדלות התלמוד הוא מפני שמביא לידי מעשה הרי לבסוף המעשה גדול כו' ולכן לע"ל בגמר ושלימות המעשה יתגלה גדול המעשה. וע"ז נא' ³³ אל יתהלל החכם בחכמתו כו' כ"א בזאת יתהלל המתהלל, זאת הוא בחי' ח"ת בחי' מעשה דוקא ובבחי' זו דח"ת דוקא הנק' זאת יתהלל המתהלל שע"ז [יובל] לבוא להיות בבחי' השכל וידוע אותי הוא בחי' אוא"ס ב"ה עצומה כו'. וזהו שנא' ³⁴ לע"ל רני ושמחי בת שבחי' זו הנק' בת תעלה לע"ל יותר מכל המדריגות, והגם שעכשיו בחי' המל' הוא מדריגה היותר אחרונה אמנם הנה נודע שהשפעה הנמשך ממשפיע למקבל ה"ה כחותם המתהפך ומה שעל החותם הוא שוקע נעשה על השעוה בולט וכמשנ"ת מזה בניאור ע"פ ויעתק משם ויחפור באר אחרת ³⁵, וע"ד הנכנס ראשון יצא אחרון ³⁶, ומה שבמחשבה הוא תחלה בא בבחי' המעשה לבסוף, ועד"מ האדם העושה מו"מ הנה עיקר המכון הוא שירויה וזה בא בגמר וסיום המסחר כו', וכן יובן בהשפעת שכל עד"מ הנה המשלים וההצעות הם קודם הבנת השכל, ואצל המשפיע הנמשל קודם, ורק בכדי שיוכח למקבל מקדים הצעות ומשלים, וכן עד"מ גידול החיטי' או הפירות שתחלה צומח התבן והשבלי' או האילנות עם ענפים ואח"כ מתמלאי' השבולת חיטים והענפים מוציאים פירות, והגם כי עיקר המכוון הוא החיטים והפירות מ"מ הם באים באחרונה והם העיקר. ועד"ז יובן בענין תלמוד ומעשה שהגם שתלמוד הוא גדול וגם מביא לידי מעשה מ"מ מאחר שהמעשה באה בסוף העיקר הוא המעשה וסוף המעשה בא במחשבה תחלה, ולכן לע"ל מעשה שהוא בחי' קיום המצות הוא גדול מתורה. ועד"ז יובן בענין יהודה ויוסף אם כי יוסף הוא גדול מכל השבטי' שבתוכם גם שבט יהודה מ"מ לע"ל יהי' דוד הנשיא דוקא וזהו כענין מעשה ותלמוד כו'.

(32) ראה ספרי ברכה לג, ב. ערכי הכינויים (לבעל
 סה"ד) מע' תושי'. אגה"ק סכ"ב. ובכ"מ.
 (33) ע"פ ירמ' ט, כב. וראה בארוכה לעיל ד"ה
 (34) זכרי' ב, יד.
 (35) ראה לעיל ד"ה והאבן הזאת [שי"פ ויצא] ס"א.
 (36) ראה ב"ר פס"ג, ח.
 והאבן הזאת.

ד) והנה ארז"ל³⁷ למה קדמה שמע ליהא"ש כדי שיקבל עומ"ש תחלה ואח"כ יקבל עול מצות, שקעומ"ש קדם לעול תומ"צ. הענין כי יחוד קבה"ו מבואר בדרוש שארה כסותה כו"³⁸ כדי שיהי' המשכת אא"ס בנברא' צ"ל ע"י ממוצעי', והם זו"נ כרוב א' מקצה מזה וכו"³⁹, וזהו ענין ב' בחי' תורה ומצות, תורה הוא ז"א, ומצות מ' עשיי' שבאצי', אך כדי לעורר ההמשכה מא"ס זהו ע"י ק"ש למס"נ באחד שע"י בטול זה ממשיכי' ביטול רצון כביכול שיומשך האור מא"ס בחכמה וכו' ע' בד"ה צאינה וראינה הראשון⁴⁰ ובביאור ונקדשתי⁴¹ ובד"ה ושננתם⁴² (הג"ה וזהו ענין ממ"ה הקב"ה כי הנה המלכים נועדו⁴³ יהודה ויוסף זו"נ, מלכי או"א, ממ"ה כתר, ובחי' זו נמשך ע"י קבלת עומ"ש שיחוד י"ה זהו כתר ואו"א, עכ"ה). ואח"כ צ"ל ב' הממוצעים ע"י תורה נמשך האור בוז"א הנק' קודב"ה קדוש בוא"ו וע"י מצות נמשך אח"כ בשכינת' מקור דבי"ע. ולכן איכא מ"ד תלמוד גדול, שהרי זהו תכלית ירידת אור א"ס בוז"א והוא הממוצע מצד המאציל, ומ"ד מעשה גדול שע"י דוקא נמשך האור במקור דבי"ע, ועמ"ש בענין מגיד מראשית אחרית וכו"⁴⁴. ונמנו וגמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה שא"א להיות המשכת האור ע"י המעשה במ', מבלי שיוקדם ההמשכה בוז"א ע"י התורה. וכ"ז עכשיו, אבל לע"ל יהי' המעשה גדול, כי אז תהי' אחעט"ב⁴⁵ ותקבל המ' מא"ס גם שלא ע"י ז"א, שזהו והי' אור הלבנה כאור החמה כו"⁴⁶. ועיין בלק"ת בשה"ש סד"ה קול דודי⁴⁷ בענין האבות והאמהות עד"ז יובן ג"כ ענין יוסף שהוא כמו בחי' האבות שהם מלמעלמ"ט ובחי' יהודה זהו כמו בחי' האמהות מלמטלמ"ע.

- (37) כרכות יג, א. וראה עוד על מארז"ל זה בס' מאמרי אדה"ו על מארז"ל ע' ב (ובהנסמן בהמ"מ שם).
- (38) ראה ד"ה המגיד מראשית — סה"מ תקס"ח ח"א ע' תקמה ואילך. שם ע' תקסא ואילך. אזה"ת משפטים ע' ארצו ואילך.
- (39) תרומה כה, יט. וראה תו"א פא, א ואילך.
- (40) לקרית שה"ש כא, ג ואילך.
- (41) שם אמור לג, ג.
- (42) סה"מ תקס"ז ע' שה ואילך.
- (43) תהלים מח, ה. ראה זח"א רו, א.
- (44) ראה בהנסמן לעיל הע' 38.
- (45) משלי יב, ד.
- (46) ישעי' ל, כו.
- (47) לקרית שה"ש טו, ג.

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, הנה בזהר דריו ע"א, ר' חייא פתח ואמר ועמך כולם צדיקי לעולם ירשו ארץ, זכאין כו' דקוב"ה קרא לון צדיקים לאחסיון לון ירותת עלמין בעלמא דאתי לאתענגא בההוא עלמא כמ"ד³ אז תתענג כו' מ"ט בגין דמתדבקין בגופא דמלכא כמ"ד"א⁴ ואתם הדביקי כו', ר' יצחק פתח ועמך כו' תנא ר' שמעון דאחסנת ירותא עילאה דההיא ארץ לית מאן דירית לה בר ההוא דאקרי צדיק כו' מ"ט אקרוון צדיקי ומ"ט ירתין למטרוניתא בגין דאתגזרו כו' ונטיר להאי ברית כו' מאן ארץ דא ארץ החיים. וצ"ל שורש ההפרש בין ר"ח לר"י שלכאו' מאחר שר"י אומר ג"כ מאן ארץ דא ארץ החיים שבכ"מ פ"י ארץ החיים היא בינה לפי שמהבינה נמשך הדרור והחירות, וכענין שארז"ל⁵ חירות ממה"מ לכן נק' הבינה חיים, גם מפני כי חו"כ הם תרד"מ⁶ והחכ' נק' חיה כמ"ש⁷ והחכ' תחי' לכן גם הבינה נק' חיים, וא"כ מהו ההפרש בין ר"ח לר"י ולמה משנים טעמיהן שר"ח מפרש שלכן נק' צדיקי ע"ש ההתדבקות לאלקות, ור"י מפרש הטעם מפני מצות מילה. וגם צ"ל מה שייך פסוק זה שיהי' הקדמה לחיי יעקב באמ"צ. והענין הוא דהנה במק"מ מפרש שר"ח סובר שע"י שנק' צדיקי עי"ז באים לעלמא דאתי הוא בחי' בינה שנקי"י עלמא דאתי, וזהו ע"י הדבקות בה' אלקינו הוא בחי' ז"א ויסוד אימא מסתיים בז"א⁸, ושם הוא בחי' ש"י עולמות, ורי"צ מפרש על בחי' המל', ואומרו דההיא ארץ לית מאן דירית לה בר ההוא צדיק להיות כי כל מה שנשפע בבחי' המל' הוא ע"י יסוד ז"א ולכן יש כל בחי' המל' בצדיק הוא בחי' היסוד כו', אך מה שייך לקרות בחי' המל' בשם ארץ החיים יתבאר לקמן אי"ה. ומוצא טעם עי"ז למה נק' צדיקי מפני שמקיימין מצות מילה, ופ"י הרמ"ז להיות כי מצות מילה היא העברת הערלה החופה על עטרת היסוד ועי"ז מפריד בין הטוב ובין הרע, כי ע"י חטא עה"ד טו"ר נתערבו טו"ר יחד, ולזה ניתנה מצות מילה

ארצות • החיים. כלת משה.

(1) ויחי מזו, כת. המאמר מיוסד על רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) ע' קעב"ד (עה"פ חגור חרבך). אותיות ב"ג מהמאמר הם מדיה חגור חרבך תרל"ג (אחר פ' מטות). ובשינויים ד"ה חגור חרבך בס' בש"ז [1063] מג, ב — הנחות ממאמרי הצ"צ ובכ"מ בו כ"ק אדמו"ר מהר"ש]. מאמר זה בתוס' הגהות [על אות א] נדפס בסה"מ תרמ"ג ע' נא.	(5) ראה זח"ב קיד, א. קפג, א.
(2) ישע"י ס, כא.	(6) שמור פל"ב, א. ובכ"מ.
(3) שם נח, יד.	(7) ת"ז תכ"ב (סז, ב). זח"ג מ, א. מא, א. ובכ"מ.
(4) יאתחנן ד, ד.	(8) תרין ריעין דלא מתפרשין. זח"ג ד, א. ובכ"מ.
	(9) ע"פ קהלת ה, יב.
	(9) ראה גם זח"ב כז, ב. קטו, ב. ועוד. ע"ח שער ציור עולמות (שמ"ג) ספ"ג.
	(10) ראה ע"ח שער הכללים פ"י. שער הנסירה (שכ"ט). פ"ח. ועוד.
	(י) תיבות אלו נרשמו בגוכי"ק בשולי העמוד [וראה להלן בסיום המאמר ריש ע' צו].

שיכריתו את הערלה החופה על עטרת היסוד, כענין רשע מכתיר את הצדיק¹⁷, ולכן צריכי' להעבירה לגמרי, ועור הפריעה שהיא כנגד ק"ג די במה שקורעין אותה ומבטלים גסותה, ובעבודה הוא בחי' כיבוש התאווה בתאות היתר, שהרי יכול לעשות את הדבר ההיא בלא לב ולב, ואז יכולה להתכלל בקדושה, שזהו מה שנק' ק"ג להט החרב המתהפכת¹⁸ שהיא מתהפכת ע"י העבודה מרע לטוב. וזהו שנק' צדיק' ל' רבי' והיינו צדיק' תרין כנגד מילה וכנגד פריעה כו'.

ב) וביאור הענין יובן ע"פ משארז"ל¹⁹ ע"פ²⁰ ויתפרו עלי תאנה ויעשו להם חגורות ארשב"י עה"ד תאנה הי', ודרש תאינה שהביא תאונה לעולם, ולכן עשו חגורות מעלים של תאינה דוקא לפי שכל אילן לא רצה לקבלם רק התאינה לפי שבו קלקלו הוכרח לקבלם. ועוד שם במד"ר א' ר' יצחק קלקלת עובדך סב חוט וחייט. ולכאו' צ"ל במה שאמר רשב"י שעה"ד תאנה הי' וכ"ה דעת ר' נחמי' בגמ' ברכות פ' כיצד מברכין²¹, הלא נמשלה תושבע"פ לתאנה דכתי"ב²² נוצר תאנה יאכל פרי' ודרשו רנ"ל בעירוובין דנ"ד מה התאנה נלקטת אחד אחד, שלכן היא פטורה מן הפיאה כמ"ש במשנה²³ כלל אמרו בפיאה כל שהוא אוכל כו' ולקייטתו כאחד, והיינו לאפוקי תאנה שנלקטי' אחד א', כך ד"ת היום לומד הלכה אחת ולמחר הלכה א', ואיך נא' שעה"ד תאנה הי'.

אך הענין יובן בהקדם מ"ש²⁴ מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש ופי' בזהר פ' חקת דקפ"ב שקאי על חובא דאדם קדמאה שעמלו הי' תחת השמש, והיינו בבחי' סיהרא לבד. והענין הוא דהנה כתי"ב וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקי', פי' שהוי' הוא האלקי' וכולא חד²⁵, הגם דכתי"ב²⁶ שמש ומגן ה' אלקי' שנמשל ש' אלקי' למגן שכמו המגן מסתיר על אור השמש כן ש' אלקי' מעלים ומסתיר על אור ש' הוי', ויש בש' אלקי' ק"ך צירופי אלקי' שבהשתלשלו' ג' עולמות ביי"ע נמשך מק"ך צירפי אלו דש' אלקי' יש ודבר נפרד עד שמבחי' מ"ח צירופי' אחרוני' דש' אלקי' נמשך גם כחי' אדמת בני חם²⁷, אבל בחי' ש' הוי' הוא למעלה מבחי' מקור

(11) הבקוק א, ד.

(12) ראה זח"א רכא, ב. ע"ח שער ק"ג (שמ"ט) פ"ב

ואילך. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ: ויקרא ח"א

ע' קנט. ח"ב ע' תקי. כמדבר ח"ב ע' תקכג. ח"ד

ע' אשצא.

(13) ראה ב"ר פי"ט, ג.

(14) בראשית ג, ז.

(15) מ, א.

(16) משלי כז, יח. וראה כמדבר פי"ב, ט. אה"ת נ"ך

ויש ע' תרלד.

(17) פאה פ"א מ"ד.

(18) קהלת א, ג.

(19) ואתחנן ד, לט. וראה סה"מ תרמ"ז ע' סח שמביא

מהמאמר כאן.

(20) ראה זח"א יב, סע"א. זח"ב קסא, א. זח"ג קמג, א.

רסד, א. ועוד.

(21) תהלים פד, יב.

(22) ראה ס' הליקוטים להאריז"ל ר"פ בא. פע"ח

שער תגהמ"צ פ"ה. שער הכוונות ענין פסח

דרוש א. תו"א קט, ד. ועוד.

ליש ודבר נפרד כמ"ש²³ אני הוי' לא שנית, מ"מ ע"ז נא' וידעת כו' כי ה' הוא האלקי' שכולא חד ובחי' ש' אלקי' מקבל מש' הוי'. וזהו שא' משה²⁴ אד' למה הרעות לעם הזה, שסבר משה שמה"ד נמשך מש' אד' וש' אלקי' וע"ז השיב לו וידבר אלקי' כו' אני הוי'²⁵ שכולא חד, וכתי'²⁶ גדול ה' ומהולל מאד 'בעיר אלקינו אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו²⁷ דוקא, וזהו שאה"כ²⁸ אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקי' לפי שכולא חד עם ש' הוי'. ומה שנמשל ש' אלקי' למגן שהמגן מסתיר וכנ"ל, אך באמת הגם כי המגן מסתיר אמנם בלא המגן לא היו יכולים לקבל כלל רוב תוקף בהירות השמש, שלכן לע"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתקה כו' ורשעים נדונים בה²⁹ שא"א לקבל רוב תוקף החום מהשמש עצמה א"ל ע"י המגן, ועד"ז יובן בנמשל שהגם שש' אלקי' מסתיר על אור הוי' וקדושתו, מ"מ הנה זהו בכדי שע"י ש' אלקי' יוכלו הנבראי' והנוצרי' והנעשים לקבל, ובל"ז לא הי' יכול להיות נמשך מש' הוי' כו', ונמצא כי ההעלם הוא סיבת הגילוי.

ובזה יובן ענין חובא דאדם קדמאה שעמלו ה' תחת השמש היינו בכחי' סיהרא לבד שע"ז הפריד ש' אלקי' מש' הוי'. וזהו שארז"ל (סנהדרין דל"ח ע"ב) אדה"ר מושך בערלתו ה', והיינו שרש הסתר הערלה נמשך מש' אלקי' שכשמפרידין ש' אלקי' מש' הוי' יכול להיות נמשך הסתר והעלם גמור ולא ההסתר בכדי שיוכל להיות גילוי כנ"ל כ"א העלם גמור, וכמו ממ"ח צירופי' אחרוני' שנמשך מהם החיות גם לאלקי' אחרים שהם יש גמור, וזהו דעת האומר משוך בערלתו שהמשיך בחי' הסתר הערלה ע"י אשר הפריד שורש כל ההסתרים מבחי' ש' הוי' שנמשל לשמש. וזהו ג"כ דעת רשב"י שאומר עה"ד תאנה היתה פי' תאנה היא בחי' מל' שמתלבשת במלאך מט"ט³⁰ שרו שע"י, והוא מחציו ולמעלה טוב ומחציו ולמטה רע³², ולא שהוא עצמו רע ח"ו כ"א ממנו נמשך חיות גם לבחי' הרע ג"כ, שהרי כתי'³³ ואתה מחי' את כולם שגם סט"א צריכה לקבל חיות מהקדושה, ולכן מחציו ולמטה רע היינו שנמשך ממנו ההשפעה מחציו ולמטה גם לבחי' הרע לצורך קיומו, ומחציו ולמעלה טוב שנמשך ההשפעה לבחי' טוב והוא עצמו כולו טוב.

ג) **ועפ"ז** יובן ג"כ איך המשילו תושבע"פ לתאנה הרי תאנה היא עה"ד טו"ר, אך באמת איתא ברע"מ³⁴ שתושבע"פ היא אילנא דטו"ר

(30) ראה יהל אור להצ"צ ע' קמב. וש"נ.	(23) מלאכי ג. ו.
(31) יבמות טז. ב.	(24) שמות ה, כב.
(32) ראה גם זהרי חמה לוח"א רכא, ב. יהל אור ע' קעב. סה"מ תרס"ד ע' רלו. המשך בששה"ק	(25) יארא ו, ב.
תערי"ב חי"ב ע' תתנט.	(26) תהלים מח, ב.
(33) בחמי"ט. ו.	(27) ראה זהר חי"ב רלה, א. ח"ג ה, א. ז"ח ר"פ תשא. ועוד.
(34) זחי"ג קכד, ב (ברע"מ). וראה אגה"ק סכ"ו.	(28) ישעי' מד, ו.
	(29) נדרים ח, ב.

שלכאו' הוא תמוה האיך יאמר על תושבע"פ שהיא אילנא דטור' הלא כתיב³⁵ עץ חיים היא למחזיקים בה, אך פירושו הוא שלפי שתושבע"פ מברר את עה"ד לכן נק' אילנא דטור' כי המברר נק' ע"ש המתברר, וכמ"ש הבחיי שהדבר המדביק נק' ע"ש דבר המתדבק בו³⁶. אבל תושב"כ הוא בחי' עץ חיים שתושב"כ היא למעלה מהבירור של עה"ד טור'. וזמ"ש³⁷ וזאת התורה אשר שם משה שארז"ל³⁸ זכה נעשית לו סם חיים, פי' שכשזכה ולמד תורה לשמה גורם חיבור עה"ד עם עץ החיים היינו בחי' תושבע"פ שנק' עה"ד ע"ש המתברר עם תושב"כ שנק' ע"ח ועי' נעשית לו סם חיים, לא זכה כגון שלמד תורה בגסות נעשית לו כו' לפי שמפריד עה"ד מע"ח שפירוד עה"ד גרם מיתה כו'.

וזהו שא' ר' יצחק קלקלת עובדך סב חוט וחייט, פי' קלקלת עובדך ע"י פירוד עה"ד סב חוט וחייט היינו ענין ויתפרו עלי תאנה לחבר את התאנה הוא בחי' עה"ד עם ע"ח. וז"ע יוסף דכתיב³⁹ בן פורת יוסף פורת אותיות תופר⁴⁰ שמחבר ב' העצים דיחו"ע ויחו"ת, ועי' מחבר עה"ד עם עץ החיים. וזהו דכתיב⁴¹ לקח עץ א' וכתוב עליו ליהודה כו' ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים כו' וקרב אותם אחד אל אחד והיו לאחדים בידך שענין התחברות העצים הוא חיבור עה"ד עם עה"ח, והוא ענין התחברות יהודה ויוסף יהודה הוא בחי' הודאה הוא בחי' ביטול היש לאין, שהגם שאינו משיג מ"מ מודה שכן הוא, והוא בחי' יחו"ת ביטול היש לאין, ויוסף הוא בחי' יחו"ע איך שלמעלה היש ולמטה אין וכולא קמי' כלא חשיב שזהו בחי' עץ חיים, וקרב אותם אחד אל אחד ע"ד אחד באחד יגשו⁴², כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבינו אלא אחד⁴³, וזהו למהוי אחד באחד⁴⁴ שגם ביחו"ת יהי' מושג איך שקמי' כלא חשיב. וזהו שא"ר יצחק קלקלת עובדך סב חוט וחייט היינו לתפור ולחבר עה"ד בעה"ח ע"ד בן פורת יוסף אותיות תופר כו'. ופי' חוט הוא ע"ד שארז"ל⁴⁵ כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום, שהתורה הוא בחי' חוט שהוא בחי' הקל קול יעקב⁴⁶, קלא קדמאה חסר וא"ו היינו בחי' תפלה שהיא ג"כ חוט וקלא בתראה מלא וא"ו הוא בחי' קול דתורה שהוא בחי' המשכת החוט, וזהו צוארך בחרוזים שכמו החרוז של אבנים טובות ומרגליות הנה החוט הוא המחבר אותם כן בחי' החוט דתורה ותפלה הם המחברי' ב' העצים, רק

(35) משלי ג, יח.

(36) ראה גם אוה"ת ואתחנן (כרך ו') ע' בירט.

(37) ואתחנן ד, מד.

(38) יומא עב, סע"ב.

(39) ויהי ג, כב.

(40) ראה שער הפסוקים פי' וישב עה"פ ויוסף הורד

[ד"ה דע וד"ה ונבאר עתה בחי' אוה"ת ויחי תי,

סע"ב. וש"נ. ס' מאמרי אדה"ז ענינים ע' תל

[ובהמ"מ שם]

(41) ע"פ יחזקאל לו, טז.

(42) איוב מא, ה.

(43) פסחים נו, א.

(44) זח"ב קלה, סע"א.

(45) חגיגה יב, ב.

(46) תולדות כז, כב. ראה גם סידור יט, ב. אוה"ת

וישב כרך ה תתצד, ב ואילך. וש"נ.

ספר תרל"ד

צה

שתפלה היא מלמטלמ"ע כנודע⁴⁶ ותורה היא מלמעלמ"ט. וזהו סב חוט וחייט שע"י תורה ותפלה עי"ז מחבר עה"ד בעה"ח להיות לאחד⁴⁷. וזהו שאה"כ באדה"ר ויתפרו עלי תאנה שע"י התשובה שעשה אדה"ר חיבר בחי' התאנה בחי' עה"ד לבחי' עה"ח.

וזהו שאמר ויעשו להם חגורות, שזהו כענין חגור חרבך על ירך גבור⁴⁸, פי' ירך הוא מקור התאות ורומז לבחי' פגם הברית, וע"י שיזכור שיש חרב נוקמת נקם ברית⁴⁹ עי"ז יבוא לשמירת הברית. ובזה יובן מ"ש בזהר⁵⁰ ויעשו להם חגורות זהו כסוי' דציצית, שלכאו' אינו מובן מהו שייך ענין החגור לציצית. אך הענין דבציצית כתיב⁵¹ פתיל תכלת ותרגומו חוטא דתכלתא, ונודע כי תכלת פי' דאכיל ושציי⁵², שהוא בחי' כורסייא דדינא, וכמ"ש בזה"ב תרומה דקל"ט ריש ע"א שיש כורסייא דדינא דדינין ב"י ד"נ, ויש כורסייא דדינא דדינין ב"י ד"מ, ותכלת היא כורסייא דד"נ, ועי"ז ירא וכמ"ש⁵³ ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זוני' אחריהם שזהו ע"י שיתבונן בתכלת דציצית. וזהו ויעשו להם חגורות על בחי' הירכין שז"ע סב חוטא וחייט שהוא בחי' תשובה ותורה ותפלה וחרב נוקמת נקם ברית.

ד) והנה ממשנת"ל מובן שע"י המילה וע"י התורה עי"ז נעשה בירור ותיקון עה"ד טו"ר, שע"י המילה שמפריד הערלה ומקרע עור הפריעה שהוא התאות רעות המותרים, וכענין קדש עצמך במותר לך⁵⁴, וכן ע"י שיזכור שיש חרב נוקמת נקם ברית עי"ז יהי' זריז לשמור א"א ולנטור בריתו שלא יבוא לידי טומאה דהיינו שיוהר מלהרהר ביום שלא יבא לידי טומאה בלילה⁵⁵ וכן בכל הפרטי' שצריכי' שמירה, וכן ע"י לימוד התושבע"פ שנק' תאינה עי"ז מפרידין הטוב מן הרע וכענין רב יהודא כולא תנוי' בנזיקין הוי⁵⁶ שהוא להפריד הרע מן הטוב כו' הנה עי"ז מברר' את עה"ד טו"ר להיות הטוב בפ"ע ולא יהי' מעורב ברע כו'. וזהו שסובר ר' יצחק שע"י מצות מילה קרא לון צדיקי' להיות כי ע"י העברת הערלה מפרידין הרע מן הטוב ולכן ירית למטרוניתא היא בחי' המל' בחי' שם ב"ן שבשם ב"ן דוקא הוא שנעשה תערובות טו"ר כו', וגם כי תושבע"פ נק' תאינה שעה"ד תאינה היתה לפי שמבררת טו"ר והמברר נק' ע"ש המתברר וכנ"ל בענין אילנא דטו"ר.

46* ראה אגה"ת פי'. אה"ת דרושים לש"ש ע' איתקמו. וש"נ. סה"מ תשי"ח ע' 80. וש"נ.
47 תהלים מה, ד. ראה גם יהל אור ע' קעד — ריש ס"ד.
48 בחוקותי כו, כה.
49 זח"א כה, ב.
50 שלח טו, לח. 51 זח"א נ, ב ואילך. זח"ג קעה, סע"א. ובכ"מ.
52 שלח טו, לט.
53 יבמות כ, א.
54 כתובות מה, א.
55 ברכות כ, א. ראה גם סה"מ תקס"ב ח"ב ע' תקמט. אה"ת משפטים ע' א"צג. סה"מ תשי"ח ע' 124 [ובהמ"מ שם].

אך עדיין צ"ל למה קורא את בחי' המל' בשם ארץ החיים, והלא ידוע שמבחי' הנוק' נמשך בחי' מיתה ונק' אתר דמשתניא⁶¹, ודוד שהי' מבחי' המל' הי' בר נפלא⁶² רק שהאבות ואדה"ר נתנו לו ע' שנה⁶³, ולמה קורא אותה ארץ החיים. אך הענין י"ל בשני דרכי' הא' כי הנה כתיב⁶⁴ אתהלך לפני הוי' בארצות החיים שיש ב' ארצות שנק' חיים והיינו כינה נק' ארץ עילאה ומל' הוא בחי' ארץ תתאה ושניהם נק' חיים, ומה שהמל' היא אתר דמשתנא זהו בחי' חיצוני המל', ואמנם פנימיות המל' הנק' כלת משה⁶⁵ הוא כמו בחי' הבינה ממש, ועי' אמרו⁶⁶ כאמה בתה כו', ולכן מצד בחי' זו נק' המל' ארץ החיים. ועי' לפי שע"י הבירור שמברר⁶⁷ עה"ד טו"ר עי"ז ממשיכי' מעה"ח בעה"ד ואז נק' גם בחי' המל' ארץ החיים. וזהו אתהלך לפני הוי' שההילוך הוא בבחי' התורה כמ"ש⁶⁸ הליכות עולם לו וארז"ל⁶⁹ א"ת הליכות אלא הלכות והיינו כי ע"י ההלכות בחי' תושבע"פ עי"ז נעשה ההילוך להיות בבחי' אתהלך לפני הוי' כו' ואז הוא בארצות החיים שגם המל' נק' ארץ החיים כו'.

ואמנם ר"ח סובר הן אמת כי הבירור דעה"ד טו"ר הוא במל' אבל ז"א הוא בחי' עה"ח, אך ע"י מה נעשה הבירור זהו ע"י התורה שנק' עץ חיים היא וחי עולם נטע בתוכינו⁷⁰ א"כ זהו בחי' הדבקות בה' אלקינו ולא בשם אלקי' לבד כ"א גם בשם הוי' ולכן סובר שע"י יורשי' בחי' הבינה שיסוד אימא מסתיים בז"א⁷¹ כו'.

וכ"ז הוא הקדמה להבין ענין וחי יעקב בארמ"צ, והיינו שע"י היותו בארמ"צ עי"ז זכה לחיין עילאין הנמשכי' מהבינה, וכענין דאיתא בזהר⁷² על שרה נחתת וסלקת וכענין ויעל אברם ממצרי"ם⁷³ שע"י בחי' מצרי' נעשה העלי' של אברהם כו', וכן ביעקב ע"י היותו במצרי' זכה לחיין עילאין הנמשכי' מהבינה לפי פי' ר"ח. וענין שבע עשרה שנה הוא בחי' טוב בחי' יסוד אם יגאלך טובי' כו' ועי"ז ירית למטרוניתא לפי פי' רי"צ. ולכן פסוק ועמד כולם צדיקי' הוא הקדמה להבין ענין חיי יעקב שבאו לו ע"י היותו בארמ"צ דוקא לפי ב"י הפירושי' דר"ח ורי"צ כו'.

(56) זח"א רכא, ריש ע"ב. זח"ג קו. א"ב. לקו"ת מטות פג, ריש ע"ד.
 (57) ראה סנהדרין צו, ב. זח"ג רטו. א. סידור קצד. א.
 (58) ראה זח"א קסח. א. נה, א. צא. ב. וראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' ריד. וש"ג.
 (59) תהלים קטו, ט.
 (60) ראה זהר ח"ב ה, ב. קמו, ב. ח"ג ד, ב. ובכ"מ.
 (61) יחזקאל טו, מד.
 (62) חבקוק ג, ו.
 (63) מגילה כח, ב.
 (64) סוף תפילת "ובא לציון".
 (65) זח"א קכב, ב.
 (66) לך לך יג, א.
 (67) רות ג, יג. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תקעב. תתמח. וש"ג. אה"ת נ"ד ע' רפח.

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה מִי שֵׁם פֶּה לְאָדָם אוּ מִי יְשׁוּם אֹלָם אוּ חֲרַשׁ כּוֹי הֲלֹא אֲנֹכִי הוּיָא, וְאַרְזִיל בִּירוּשָׁלַיִם רַפָּט דְּבִרְכּוֹת אַרְיִבִיל בְּשַׁעַה שְׁבִרַח מֹשֶׁה מִלְּפָנֵי פִרְעָה נַעֲשֶׂה כָל אוֹכְלִסִּין שְׁלוֹ מֵהֶם אֵילְמִין וּמֵהֶם חֲרָשִׁין וּמֵהֶם סוּמִים, אֲמַר לְאַלְמִים הֵיכֵן מֹשֶׁה וְלֹא הָיוּ מְדַבְּרִי אֲמַר לְחֲרָשִׁים וְלֹא הָיוּ שׁוֹמְעִין אֲמַר לְסוּמִים וְלֹא הָיוּ רוֹאִים, הוּא שְׁאֲמַר הַקְּבִ"ה לְמֹשֶׁה מִי שֵׁם פֶּה לְאָדָם אוּ מִי יְשׁוּם אֹלָם אוּ חֲרַשׁ כּוֹי הֲלֹא אֲנֹכִי הוּיָא תַּמָּן קָמַת לָךְ וְהִכָּא לִית אֲנָא קָאִים, הַהִ"ד² מִי כֹה אֲלַקִּינוּ בְּכָל קְרָאִינוּ אֵלָיו עֲכִ"ל. וְלִכְאוּ צִ"ל לְמָה הִי לְשׁוּם אֶת אוֹכְלִסִּי מְצַרִי אֲלֵמִים חֲרָשִׁי הֲלֹא הִי יִכּוֹל לְהַצִּילוּ בְּאוֹפֵן אַחַר מְבַלִּי אֲשֶׁר יִצְטָרֵךְ לְלַקּוֹת אוֹתָם וְלִטּוֹל מִזֶּה חוֹשׁ הַדְּבֹר וּמִזֶּה חוֹשׁ הַשְּׁמִיעָה וּמִזֶּה חוֹשׁ הָרָאִי, וְיוֹתֵר בְּנִקֵּל לַעֲשׂוֹת לְמֹשֶׁה שְׁלֹא יֵהִי נִרְאָה שׁוֹהוּ שִׁינּוּי בְּאָדָם אַחַד, מִשְׁנַעֲשֶׂה הַשִּׁינּוּי בְּכָל הָאוֹכְלִסִּי הַנִּ"ל. וְגַם צִ"ל³ מֵהוּ זֶה שְׁאִ"ל מִי שֵׁם פֶּה כּוֹי הֲלֹא אֲנֹכִי הוּיָא שְׁמִזֶּה נִשְׁמַע שֶׁהֲלֹא אֲנֹכִי הוּיָא יִכּוֹל לַעֲשׂוֹת לָךְ פֶּה שְׁלֹא יֵהִי כְבֹד פֶּה, וְהֲלֹא מְצִינוּ גַם בְּפִי וְאַרְאִי טַעַן וְאַנִּי עַרְל שְׁפִתָּיִם מוּבֵן כִּי לֹא נִתְרַפָּא, וְכַמְאַרְזִ"ל עִ"פ אֱלֹהֵי הַדְּבָרִי וּמֵהֵיכֵן הוּא לְמֹשֶׁה דִּיבּוּר הֲלֹא הִי כְבֹד פֶּה אֲלֵא שְׁמִמַּת נִתְרַפָּא הָרִי כָל מִשָּׁךְ הָיוּתוּ נִכְנַס וְיוֹצֵא לְפִרְעָה וְעֲשֶׂה כָל הַמוֹפְתִים הִי כְבֹד פֶּה עֲדִיין וּמֵהוּ אוֹמְרוּ מִי שֵׁם פֶּה כּוֹי. אֲךָ הָעֵינִין הוּא דְמָה שְׁלֹא נִתְרַפָּא הוּא מְפָנִי כִי רִצָּה הַקְּבִ"ה שִׁיחִי גַם בּוֹה נִס הַגַּם כִּי הִי כְבֹד פֶּה מִ"מ בְּדַבְּרוּ אֵל פִּרְעָה יִדְבַר בְּטוֹב, אוּ אֲפֹשֶׁר לוֹמַר שְׁגַם אִם יִדְבַר בְּכַבִּדוֹת מִ"מ יֵהִיו דְּבָרָיו נִשְׁמַעִין כְּאִילוּ מְדַבֵּר בְּטוֹב. אֲךָ צִ"ל מֵהוּ אוֹמְרוּ מִי שֵׁם פֶּה לְאָדָם.

וְהָעֵינִין הוּא דְהִנָּה לְאָדָם הוּא בְּקִמְצַ תַּחַת הַלְמַד שֶׁל לְאָדָם שְׁפִירוּשׁוֹ אָדָם הַיְדוּעַ, וְהוּא מִ"שִׁי וְעַל דְּמוֹת הַכְּסָא דְּמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם עֲלִיו מְלַמְעֵלָה, וְלִכְאוּ יִפְלֵא הֲלֹא אֵין לוֹ דְּמוֹת הַגּוֹף וְלֹא גּוֹף⁴, וְגַם הֲלֹא כְּתִי"י כִי לֹא אָדָם הוּא וּמֵהוּ אוֹמְרוּ דְּמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם עֲלִיו מְלַמְעֵלָה. וְלִהְבִּין זֶה צִ"ל מֵה שְׁכִינוּ שְׁמוּ יֵת' בְּלִי חֲכָמִים בְּשֵׁם הַקְּבִ"ה וְלִמָּה בְּחֵרוֹ הַתְּנַאִי וְהַאֲמוֹרָאִים

(1) שמות ד, יא. מאמר זה נמצא ג"כ בשינויים והגהות בסה"מ תרע"ח ע' קלג ואילך. וד"ה זה משנת תשי"ט.	(5) דב"ר בתחילתו. הובא ונת' גם באוה"ת יתרו ע' תשפג. סה"מ תרכ"ז ע' עה.
(2) ואתחנן ד, ז.	(6) ראה גם תור"א שמות נב, ב. אוה"ת יתרו ס"ע תשפג. סה"מ תרכ"ז ע' פג. סה"מ תרנ"ח ע' פו. ובהנסמן לעיל בתחילת המאמר.
(3) בהבא להלן (עד סיום הפיסקא) — ראה גם אוה"ת יתרו ע' תשפג. וד"ה ויאמר גי' מי שם פה: אוה"ת שמות ע' עה. סה"מ תרכ"ז ע' עה. סה"מ תרנ"ח ע' עו.	(7) יחזקאל א, כו.
(4) ו, ל. וראה זח"ב כה, ב (הובא באוה"ת שמות שם).	(8) ע"פ פיוט "גדל" [וראה ביאור ל' זה (ע"פ השליה י, ב) באוה"ת בראשית כרך ו' תתרכג, רע"ב. המשך בשה"ק-תעריב רפ"ה].
	(9) שמו"א טו, כט.

בשם זה יותר משארי הכינויים שיש לו ית'. אך הענין כי קדוש בואו מורה על לשון המשכה שהיא המשכת קדושתו ית' להיות סוכ"ע וממכ"ע שזהו רק המשכת הארה בעלמא שנמשכה מאתו ית' להיות סוכ"ע וממכ"ע, כי אין ערוך אליך כתי"י¹⁰ להיות כי הוא ית' הוא אחדות פשוט בתכלית הפשיטות, וכל הנברא"י הם בע"ג ומדה וכמאמר"י שמלאך בשליש העולם עומד הגם כי זהו גבול גדול מ"מ ה"ה בבחי' גבול ומדה, וכן מ"ש"י אלף אלפי ישמשוני וריבו רבבן קדמוהי יקומון שזהו מספר גדוד אחד, ולגדודיו אין מספר, וכמ"ש"י ג"כ היש מספר לגדודיו, שהם בבחי' אין מספר ואין סוף, מ"מ ה"ה בבחי' התחלקות אלא שהתחלקות זו הוא בבחי' ריבוי כ"כ עד שא"א לומר ע"ז מספר, דאם אינו בבחי' התחלקות מהו המבדיל בין גדוד לגדוד וה"ז גדוד א' אעכצ"ל שגדוד א' מובדל מזולתו ומ"מ מחמת ריבוי הגדודי' א"א לומר מספרם, וכמו חול הים שרואי' אנו שהם חלקי' נבדלים זמ"ז בלתי מדובקים יחד כמו גוש העפר שהוא ג"כ מפרורי חלק אדמה שהרי כשמתייבש באפשר לפררו על חלקים רבי' מ"מ בהיותו במעבה האדמה ה"ה מדובק כ"כ עד שיחשב לגוש אחד כו', ולא כז' הוא חול הים כי איננו מדובק יחד כ"א בפירוד זמ"ז רק ששוכבין יחד זל"ז בקירוב זל"ז מאד, ולומר מספרם א"א כמו שהעיד לנו הכתוב באמרוי' כחול הים אשר לא ימד ולא יספר מרוב, אמנם בגדר מספר הוא, וכל החול א"א לומר מספר עליו אבל צלוחית המחזקת רביעית עד"מ אפשר לכוון מספרם בכיוון ע"י המינוי כו'. ועד"ז בענין המלאכים הגם שלגדודיו אין מספר מ"מ לגדוד אחד כיון מספרם שהם אלף אלפי' וריבוי רבבין, וא"כ הם בעלי מספר ובעלי התחלקות ובע"ג. משא"כ באוא"ס ב"ה אינו שייך כ"ז כלל וכלל והוא פשוט בתכלית הפשיטות שא"א לתאר אותו בשום תואר מתוארים הנ"ל, ולכוונה זו קראו אותו אחדות פשוט, אחדות הוא ע"ש היותו יחידי מבלי שנוכל לאמר בו הריבוי, ופשוט מבלי שנוכל לומר בו ההתחלקות, אלא שנמשך מאתו ית' המשכה והארה מצומצמת בכדי שיוכל להיות התחלקות העולמות שיאיר אותו ית' בכל עולם לפי ערכו, ולפי מדרגת אותו עולם כו', ואמנם להיות כי הארה והמשכה זו להיותה נמשכה מאוא"ס הבבע"ג ובעת"כ"י כ"א אח"פ"י לכן גם הארה זו הנמשכה אחר הצמצום הוא קדוש ומובדל כו'.

ב) וביאור הענין דהנה הארה והמשכה זו שנמשכה מאתו ית' להיות סוכ"ע וממכ"ע אינה כדמיון הנשמה המלובשת בגוף שהיא מתפעלת ממקרי הגוף והיינו לפי שהיא נתפסת ומלובשת בגוף, והגם שרק

(10) תהלים מ. ו.

(13) איוב כה, ג.

(11) ראה פסחים צד, א. תולין צא, ב. ב"ר פס"ח, יב.

(14) הושע ב, א.

יעוד.

(15) הבלתי בעל גבול ובעל תכלית.

(16) אחדות פשוטה.

(12) דניאל ז, י"ד. ראה תגיגה יג, ב.

הארת הנשמה לבד היא המתלבשת בגוף מ"מ הנה הארה זו מלובשת בהלבשה גמורה שהרי כשמחשב מחשבה זו א"י לחשוב מחשבה אחרת, והיינו להיות כי כח המחשבה נתפס במחשבת דבר זה א"א לו בשעת מעשה לחשוב במחשבה אחרת מאחר כי שניהם בהכרח שיהיו בבחי' הלבשה גמורה, משא"כ ההארה הנמשכת מאתו ית' להוות ולהחיות עולמות רבי' ונברא' עד אין קץ ותכלית בריבוי התחלקות מדריגות רבות ודיעותיהם שונות זמ"ז כי כולם אין דיעותיהם שוות ואין מחשבותיהם שוות זל"ז, ומ"מ אין מחשבה אחת או דיעה אחת תופסת ומקפת את החיות הנמשך להטריד ולבלבל שלא יתלבש במחשבה ודיעה אחרת באותו עת עצמה, והמשכה זו אינה אלא בבחי' השגחה בעלמא פ"י אם היות שהיא השגחה פרטית על כל דרכי איש ועלילות מצעדי גבר' אך אין זה כידיעות האדם כשרוצה לידע באיזהו דבר הנה בחי' ידיעתו מלובשת באותו דבר הידוע, אבל בו ית' אינו כן אלא ע"ד גלוי וידוע לפניו¹⁸, וכמ"ש מזה במ"א, וע' בת"א בד"ה ארדה נא¹⁹ ובד"ה רני ושמח²⁰. וז"ע ההשגחה שאינה נתפסת ומלובשת בתוך הנברא' רק צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה א'י²¹ וכמ"ש²² היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם, ולכן נק' ההארה והמשכה זו בשם קדוש להיותה מובדל אלא שזהו קדוש בוא"ו שמורה על המשכה ג"כ שז"ע המשכת ההשגחה והסקירה אחת הנ"ל.

ואמנם בחי' קדש בלא וא"ו הוא מה שמובדל לגמרי שהוא בחי' קדש העליון שע"ו אמרו בזהר²³ קדש מלה בגרמי, והעבודה היא להמשיך מבחי' קדש בבחי' קדוש בוא"ו, ובד"כ המשכה זו היא ע"י שית תיבין דיחודא דשמע ובשכמל"ו²⁴, ובד"פ ע"י כל המצות ממשיכי' להיות נמשך מבחי' קדש בקדוש, ולכן מברכין על כל המצות אשר קדשנו במצותיו שע"י קיום המצות אנו ממשיכי' מקדש העליון שיומשך בבחי' קדוש בוא"ו. ואפ"ל שזהו מה שארז"ל²⁵ תרי"ג מצות ניתנו למשה מסיני כו' בא ישעי' והעמידו על שש, ולכאו' מהו שש דוקא אלא שזהו המשכה מבחי' קדש להיות קדוש וא"ו ולכן העמידו על שש נגד וא"ו דקדוש כו', וק"ש היא כוונת כל המצות כמ"ש במ"א ע' בד"ה אני לדודי (רגל²⁶), שלכן כתי'²⁷ וזאת המצוה אשר ציוה ה' לעשות בארץ ונא' אח"כ²⁸ שמע ישראל, לפי שמצות

(17) ע"פ ברכת זכרונות בחפילת מוסף דר"ה.
 (18) ברכות יז, א. עירובין יג, ב. ועוד.
 (19) דף יד, ד.
 (20) דף לו, א.
 (21) ע"פ נוסח ברכת זכרונות. ור"ה יח, א (וע"ש
 בחדא"ג). וראה לקו"ת שה"ש יח, ד. עטרת ראש
 שער ר"ה פ"ד ואילך. אמרי בינה שער הק"ש
 פ"י ואילך. ובכ"מ.
 (22) תהלים לג, טו.
 (23) זח"ג צד, ב. וראה גם לקו"ת מסעי צג, א.
 ובכ"מ.
 (24) ראה זח"א יח, ב.
 (25) מכות כד, א.
 (26) בסה"מ תרל"ג. וראה גם סה"מ תקס"ז ע' דש.
 אמ"ב שער הק"ש פ"צ [ובהנסמן בהציונים בסוף
 הס' שם — בהוצאת קה"ת תשמ"ה].
 (27) ואתחנן ו, א.
 (28) שם ו, ד.

צריכות כוונה וק"ש היא כוונת כל המצות, ולכן איתא בכתהאריז"ל²⁹ שרמ"ח תיבין דק"ש שענין כוונת מספרן הוא שע"י רמ"ח תיבין ממשיכי' בחי' רמ"ח איברין לבחי' אדם העליון שעל דמות הכסא דמות כמראה אדם, ועז"נ³⁰ ועשיתם אתם שארז"ל³¹ מעלה אני עליכם כאילו עשאוני. והענין הוא דהנה כתי' ביעקב³² ויקרא שמו ישראל פי' ישראל לי ראש³³ שישראל הם העושי' בחי' ראש להקב"ה כבי', דהיינו כמו בראש עד"מ יש מוחין חב"ד ועצם הגולגולת החופף על המוחין, כך ישראל הם הממשיכי' בחי' מוחין חכמה מוחא איהו מחשבה מלגאו³⁴, היא המשכת התורה המלובשת בגשמיות שהוא בחי' ח"ע שעז"נ³⁵ לא ידע אנוש ערכה שלפי פשוטו כל המקרא מלא הוא מסיפורי מעשיות, וגם תושבע"פ הלכות שרשן ויסודתן מח"ע שהיא חכ' נפלאה שאין שכל אנושי משיג טעמי תורה והלכותיהן, ואפי' ע"פ קבלה מפי סופרי' ומפי ספרים מעט הוא אשר נמצא כתוב אצלינו, ואפי' במיעוט הנמצא אין די באר פרטיות כל העניני' לאשורו, והמשכה זו שמח"ע להתלבש בעניני' גשמים כמו תרומות ומעשרות וסיפורי מעשיות שבתנ"ך, וכן גם ההתלבשות אוא"ס בח"ע שח"ע הגם שהיא רחוקה מאד בחי' חכים ולא בחי' ידיעא³⁶, אך מאחר שהיא בחי' חכ' והשגה רק שהיא חכמה נפלאה שהיא רחוקה מהשגת הנבראי' וכמ"ש³⁷ אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, מ"מ מאחר שנופל גם על בחי' חכ' זו שם חכ' ה"ה רחוקה מאד מאור א"ס ב"ה ממש שהוא רם ונשא לאין קץ, ולכן להיות נמשך בבחי' חכ', תלוי' בישראל שע"י מס"נ באחד, ששני פסוקי' דשמע ובשכ"מ הם יחו"ע ויחו"ת, ואח"כ אומרי' והיו³⁸ הדברי' האלה אשר אנכי מצוך בד"ת הכתוב מדבר³⁹ שהתורה היא מבחי' אנכי מי שאנכי⁴⁰ שמשם נמשך ש' הוי' דחכמה, ונמצא כי ע"י ממשיכים בחי' אוא"ס ב"ה בחכ', ועצם הגולגולת החופה על המוחין הוא בחי' הרצון שהרצון הוא למעלה מבחי' טעם ודעת המושג גם ע"פ הח"ע הנ"ל כו', וישראל ממשיכי' זה ע"י בחי' ביטול הרצון במס"נ דאחד כו'. וזה יכול כל או"א מישראל להמשיך הגם שאין לו מוחין רחבים להשיג לימוד חכמת התורה, וגם אינו יכול להתבונן בגדולת הבורא מפני שאין כלי שכלו

(29) ראה פע"ח שער הק"ש פכ"ב. משנת חסידים
 מסי' הבריאה דערבית פי"ב מ"א.
 (30) בחוקותי כו. ג.
 (31) ראה זח"ג קיג, סע"א. ויקר' פל"ה, ו. לקרית
 בחוקותי מה, סע"ג. מאמרי אדה"ז ענינים ע'
 רלא.
 (32) וישלח לה, י"ד. [בד"ה זה בטה"מ תרע"ח ע'
 קלו — מובא כאן הפסוק: ויקרא לו איל אלקי
 ישראל (וישלח לג, כ)].
 (33) ראה פע"ח שער הלולב פ"א. לעיל ד"ה המאריך
 באחד הע' 23. רש"י.
 (34) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 (35) איוב כה, יג.
 (36) ת"ז שם.
 (37) קהלת ז, כג.
 (38) ואתחננו ו, ז.
 (39) ראה מכילתא ופירש"י עה"פ. יומא יט, ב. בורש"י
 שם. שו"ע אדה"ז א"ח סקניו סט"ז. הלי' ת"ת
 לאדה"ז פ"ג ה"ב. וראה לקוטי שיחות ח"ז ע'
 268 הע' 2. ת"יט ע' 39 הע' 16.
 (40) ראה זח"א קסו, ב. זח"ג יא, א. לקרית האריז"ל
 תולדות כו, יט. אבן עזרא שם. לקרית פינחס פ,
 ב. ראה לא, ד. סה"מ תקס"ב ח"א ע' יד. ועוד.

ספר תרל"ד

קא

רחבי' להבין גדולת א"ס ב"ה מ"מ ע"י ביטול רצון פשוט בלי טעם ודעת ממשיך רצון העליון ב"ה כמאמר⁴¹ יהי רצון שיומשך רצון חדש, וז"ע עושי' רצוש"מ⁴² להיות המשכת סוכ"ע וממכ"ע, וכן חסד דרועא ימינא⁴³ ממשיכי' ע"י הצדקה והחסד שעושי' למטה, וכן גבורה דרועא שמאלא⁴⁴ ממשיכי' ע"י איזהו גיבור הכובש את יצרו⁴⁵, לעשות נגד רצון וטבע נפשו הבהמית היורדת למטה כו', ות"ת גופא⁴⁶ זהו ממשיכים ע"י בחי' הרחמים, שע"י מעוררי' למעלה ג"כ בחי' הרחמי' כמ"ש⁴⁷ המו מעי לו רחם ארחמנו נאום הוי'. והנה מובן ענין הרחמנות למעלה שהיא בחי' התפעלות שבעצם ה"ה רחוקה מאוא"ס ב"ה שהוא אח"פ אלא שישראל ממשיכי' להיות התלכשות או"ס ב"ה ע"י הרחמים שלמטה כו', ובחי' נו"ה הם תרין שוקין⁴⁸ שממשיכי' זה ע"י בחי' הנצוח היינו מה שעושה נגד רצונו ושכלו רק בבחי' אתכפיא בלי טו"ד, וזהו עבודת האדם על כל היום גם אחר עבור בחי' ההתפעלות מהתבוננות שבתפלה שמ"מ נשאר רשימה⁴⁹ מה שעלה אצלו במוסכם על הנהגת כל היום כו' לילך בדרך הטוב ולהתרחק מן הרע, ועל בחי' זו נא"י⁵⁰ וגם נצח ישראל לא ישקר להיותו אינו נפסק כו', גם בחי' ההודאה להודות הגם כי אינו משיג כ"כ מ"מ מודה לאמת כמ"ש בנוסח התפלה⁵¹ ומודה על האמת. ובחי' יסוד הוא בחי' ההתקשרות לאלקות בבחי' דביקות באלקי' חיים כמ"ש⁵² ואתם הדבקי' בה' אלקי' חיים כולכם, וי"ל שע"י ההתדבקות לאלקי' חיים ע"י גם הנדבק קרוי חי, וזהו בחי' יסוד שנק' חי. ובחי' מל' פה⁵³ הוא ע"י בחי' תושבע"פ שהו"ע עסק התורה בפה ודברי אשר שמתי בפיק⁵⁴, וכל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו⁵⁵ שהוא בחי' פה העליון כו', וז"ע המשכת בחי' אדם שיעור קומה שלמעלה שהן ע"ס העליונות ע"י עשר כוחות שבנפש שבהם וע"י נמשך או"ס ב"ה להתלבש בע"ס העליונות כו'.

ג) והנה עיקר הגילוי בבי"ע הוא ע"י המל' פה, כי ע"י בחי' המל' נמשך בבי"ע, וז"ש⁵⁶ תלמוד בבריאה כי ע"י תלמוד נמשך האור מע"ס דאצי' הוא בחי' אדם דאצי' שיומשך הארה לבי"ע. וזש"ה מי שם פה לאדם פי' שם הגילוי דבחי' אדם דאצי' שיומשך בבי"ע שזהו ע"י הפה הלא אנכי הוי' ולכאו' מה"ע לבחי' אנכי שהוא בחי' הכתר. אך הענין דאית' בת"ז⁵⁷ כתר

(41) ראה ברכות ז, א. ועוד. וראה בארוכה סה"מ תקס"ב ע' עג. סה"מ תקס"ח ע' מד וע' מט. סי' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ע' תרל (ובהמ"מ שם).

(42) ברכות לה, ב. ועוד.

(43) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

(44) אבות פ"ד מ"א.

(45) ירמי' לא, יט.

(46) ראה תוי"א פג, רע"ד. סי' מאמרי אדה"ז על מארוזל ע' פה. אוה"ת וחי' שטו, ב.

(47) שמו"א טו, כט.

(48) תפילת השחר.

(49) ואתחנן ד. ד.

(50) ישעי' נט, כא.

(51) תדא"ר רפ"ח.

(52) פע"ח שער הנהגת הלימוד (שי"ז). טעהמ"צ ושעהשמי"צ פ' ואתחנן. תניא פי"מ (בהגהה אחרונה). אגה"ק סכ"ז. קוי"א לתניא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח. ועוד.

עליון דאיהו כתר מל', דהנה אותיות הדיבור שרשם הוא בקדמות השכל⁵³ ואין המוצאות מוציאים האותיות כ"א האותיות הם המניעים את המוצאות, ונמצא כי בפרצוף המל' בחי' גילוי אותיות שבמל' היא מבחי' כתר דמל', ובכללות האצי' אותיות שבמל' שרשם מקדמות השכל הוא כ"ע, וזהו כ"ע דאיהו כתר מל', וגם כי ע"י המל' נעשה כתר ועתיק דבריאה⁵⁴ ועתיק דבריאה יותר קרוב לעתיק דאצי' מחכ' דאצי' לגבי עתיק דאצי' כמ"ש בלק"ת בד"ה ויקח קרח⁵⁵ מענין השתלשלות הכתרי', וגם פי' כ"ע דאיהו כתר מל' שכדי להיות מבחי' מל' כתר ועתיק דבריאה זהו ע"י בחי' כ"ע. וזהו כ"ע דאיהו כתר מל' היינו כי כתר המתהווה מבחי' מל' היא מבחי' כ"ע כי כדי להיות מבחי' מל' דאצי' כתר ועתיק דבריאה זהו נמשך מבחי' הכתר כו', ולכן מי שם פה הוא בחי' הגילוי לאדם העליון דאצי' שיהי' בחי' כתר ועתיק דבריאה הלא אנכי הו'.

וענין אומרו או מי ישום אלם, הענין הוא דהנה אזלע"ז עשה האלקי⁵⁶ וכמו שיש בקדושה בחי' אדם כן יש בלע"ז בחי' אדם בליעל⁵⁷, וז"ע בחי' מצרי' שחרטומי מצרי' הוא בחי' חכ' דאדם בליעל, וכן היו ג' שרי פרעה קנה ושט וורידיו, וכל ציור דאדם בליעל הי' אז בשרי מצרים כו', ונודע כי לאום מלאום יאמץ⁵⁸ ולכן בכדי שיהי' הגילוי מאדם דקדושה דבריאה הצ"ל תחלה לעשות אדם בליעל להיות אלם וחרש וסומא שהוא איבוד כוחות דאדם בליעל. וזהו שבשעה שברח משה כל האוכלסין מהם נעשו אלמין חרשין סומין, ולכאו' מהו שייך למשה, אך מפני כי משה קיבל תורה מסיני וע"י בחי' תושבע"פ נמשך בחי' פה העליון דאדם דקדושה, ולכן כשברח משה שהוא המשיך פה העליון כל אוכלסי פרעה מהם נעשו אילמין כדי שיוכל להיות גילוי פה דקדושה. וזהו ש"ה⁵⁹ מי שם פה לאדם או מי ישום אלם, פי' ודקדוק לשון או הוא חשוב מאיזה צד שתרצה, מי שם פה היינו הגילוי לאדם בקמץ תחת הלמד היינו אדם דקדושה, או חשוב לאידך גיסא שבכדי שיוכל להיות הגילוי דאדם דקדושה צל"ת שיתאלם אדם בליעל, ולכן מי הוא שעשה אדם בליעל לאלם הלא אנכי הו' ע"ד אני⁶⁰ ולא מלאך, ופי' אנכי הוא עד שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה⁶¹ הוא בחי' קדוש וא"ו הנ"ל מבחי' קדש העליון כו', וא"כ א"ז שייך כלל לענין שיתרפא משה שאין

כ. מגילה ו, א. זח"ב רלו, א. וראה סה"מ תקס"ב
 ח"ב ע' תיט. סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תשל"ו. ס'
 מאמרי אדה"ו עה"ת ח"ב ע' תשל"ו. ס' מאמרי
 אדהאמ"צ במדבר ח"ד ע' אתקעו ואילך. וש"נ.
 (59) שאמר הכתוב.
 (60) ספרי תבוא כו, ח. ראה לעיל ד"ה מהרה ישמע
 (הא'). וש"נ.
 (61) נוסח ההגדה. פוסקא: מצה זו.

(53) ראה אגה"ק ס"ה [וכהנסמן בליקוט פירושים
 ומ"מ לשם]. ס' מאמרי אדהאמ"צ ע' שפ [כהמ"מ
 שם הע' ד"ה: מצירופי]. וש"נ.
 (54) ראה ע"ח שער העקודים (ש"ו) פ"ב. ועוד.
 (55) דף נב, ג.
 (56) קהלת ז, יד.
 (57) ראה גם תו"ח נח עה, א ואילך. ס' הערכים
 תב"ד כרך א' ע' קנח. וש"נ.
 (58) ראה תולדות כה כג. פרש"י שם. גמ' פסחים מב.

הכוונה מי ששם פה יכול לרפאות אותו כי לא רצה הקב"ה כלל שיתרפא קודם מ"ת כ"א שעם היותו כבד פה מ"מ יציית אותו פרעה, או בכדי שבעת דברו לפרעה ידבר בטוב, כ"א מי שם פה הוא בחי' הגילוי לאדם דקדושה או מי ישום אלם הוא לעשות אדם בליעל לאלם כו' הלא אנכי הוי' כו'.

קיצור*

בס"ד. פי' הפסוקי' ע"פ שנתבארו בדרושי' הנאמרי' ס' שמות פ' שמות.

ויאמר כו' מי שם פה לאדם, יובן ע"פ מה דאיתא בירושלמי בענין שרי פרעה שמהם נעשו אילמין ומהם סומי' ומהם חרשי', בשעה שברח משה לפני פרעה, והיינו כי לאדם בקמץ פירושו אדם הידוע שהוא ז"א דאצי' שעליו נא' ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם, ויש בחי' אדם גם בלעו"ז כי הרי נא' אזלע"ז עשה האלקי', והיינו בחי' אדם בליעל כו', ונודע כי לאום מלאום יאמץ, ולא נתמלאה צור אלא כו"ס. וזה שאמר הקב"ה למשה חשוב לך איזה שתרצה מי שם פה לאדם פה הוא בחי' הגילוי שהדבור מגלה העלם הצפון בלבו של אדם, והיינו גילוי מבחי' אדם דאצי' שיתגלה גם בבי"ע, או אם תרצה חשוב מאידך גיסא כי א"א להיות גילוי בחי' אדם כ"א שיתאלם תחלה אדם בליעל, וזהו אומרו או מי ישום אלם או עור כו', וזה שנתאלמו ונתחרשו שרי פרעה כי לפי שעה הי' ההתלבשות במצרים כנודע, ולכן כשהי' צ"ל מ"ת נהרס אדם בליעל ולכן נעשו אילמי' וחרשי' וסומי' בכדי שינצל משה שיקבל תורה מסיני. וכ"ז מי הוא העושה זאת הלא אנכי הוי', ע"ד אני ולא מלאך. וגם לישראל לשום להם פה ע"י התורה שנק' אדם הי' ג"כ הגילוי מבחי' אנכי, כמ"ש⁶² אנכי הוי' אלקיך, וגם גאולת מצרי' הי' ע"י שנגלה עלי' ממה"מ, ולכן אין זה שייך כלל למה שמה הי' כבד פה, כי זה לא נתרפא עד מ"ת לפי שרצה הקב"ה שגם אם יעמוס בלשונו מ"מ בדברו לפני פרעה לא יעמוס או שגם אם בדברו לפני פרעה יעמוס בלשונו מ"מ ישמע לו פרעה, ויהי' ג"ז נס כו'.

(*) הבא להלן נרשם בגוכי"ק בקונטרס בפ"ע (שנכרך בהביכל), וכולל קיצורים למאמרי פ' שמות-משפטים. להלן נדפס כל קיצור בסיום המאמר אליו הוא שייך. (62 יתרו כ, ב.)

וידבר כו' וארא אל אברהם כו' באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם¹, וצ"ל
 מה שייך תשובה זו על שאלת משה שאמר: אד' למה הרעות כו'
 למה זה שלחתי למה שנגלה להאבות באל שדי ושמי הוי' לא הודיע להם
 שיהי' זה תירוץ על מה שהרע לעם הזה ע"י אשר שלח אותו לפרעה. אך
 הענין הוא דהנה ארוז"ל בסנהדרין פ' חלק דק"א א' א"ל הקב"ה למשה חבל
 על דאבדין ולא מתשכחין הרי כמ"פ נגליתי על אברהם יצחק ויעקב באל
 שדי ולא הרהרו אחר מידותי ולא אמרו לי מה שמך, אמרתי לאברהם קום²
 התהלך בארץ ביקש לקבור את שרה ולא מצא מקום עד שקנה בד"מ שקל
 כסף ולא הרהר אחר מדותי, אמרתי ליצחק גור³ בארץ כו' ואברכך בקשו
 עבדיו מים ולא מצאו עד שעשו מריבה שנא'⁴ ויריבו כו' ולא הרהר כו',
 אמרתי ליעקב הארץ⁵ אשר אתה שוכב, בקש לנטוע אהלו ולא מצא עד שקנה
 במאה קשיטה⁶ ולא הרהר כו' ולא א"ל מה שמך, ואתה בתחלה אמרת מה
 שמך⁷ ולבסוף והצל לא הצלת⁸, ופרש"י שזהו מה שהרהר, וכ"ה במד"ר ר"פ
 וארא, אלא שבמד"ר הוסיף עוד ולא הודעתי להם כי שמי הוי', משמע כי ע"י
 שהודיע למשה כי שמו הוי' ה"צ להאמין יותר מבלי יהרהר אחר מדותיו
 והוא לא עשה כן שאמר למה הרעות, והצל לא הצלת את עמך, וזהו שאמר
 חבל על דאבדין ולא מתשכחין כוותיהו כו'. ולהבין זה צ"ל שורש ענין
 ההפרש בין ברה"ע למה שנגלה על האבות בש' אל שדי. דהנה נודע דברי
 רז"ל⁹ ש' שדי שאמר לעולמו די ומ"מ מצינו שארוז"ל¹⁰ על ש' שדי שדי
 לעולמו שאני אלוקה, ופעם אמרו¹¹ שאין העולם ומלואו כדי לאלקותי.

והענין הוא דהנה ברה"ע הי' ע"י עשרה מאמרות ויאמר כו' יהי אור¹², יהי
 רקיע¹³, תוצא הארץ כו'¹⁴. והנה ארוז"ל¹⁵ גדולי' מע"צ ממעשה שמי'
 וארץ דאילו במעשה שמי' וארץ כתי"ב¹⁶ אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה
 שמים, משא"כ במעשה הצדיקי' כתי"ב¹⁷ מקדש אד' כוננו ידיך ב' ידות כו'.
 והענין הוא דהנה בבריאת העולמות כתי"ב¹⁸ בראשית ברא אלקי', שבריאת

(1) וארא ו, ב"ג. המאמר מיוסד על ד"ה זה באוה"ת	(8) שמות ג, יג.
וארא ע' קל"ג [והתוכן דלהלן ד"ה והענין	(9) שמות ה, כג.
וד"ה וכזה יובן — ליתא שם]. ובתוס' הגהות	(10) ראה הגיגה יב, א. כ"ר פ"ה, ח. פמ"ו, ג. ועוד.
בסה"מ תרמ"ז ע' נז. ובשינויים בסה"מ עטר"ת	(11) ב"ר פמ"ז שם.
ע' קפז. ובשינויים בסה"מ תרפ"ד ע' קפג. וראה	(12) בראשית א, ג.
גם סה"מ תרכ"ח ס"ע עח וע' קלו.	(13) שם ו.
(2) שמות ה, כב.	(14) שם כד.
(3) לך לך יג, יז.	(15) מכאן עד להלן ע' קי נמצא ג"כ להלן בהמאמר
(4) תולדות כו, ג.	דש"פ מטו"מ.
(5) שם כ.	(16) ישעי' מח, יג.
(6) ויצא כח, יג.	(17) בשלח טו, יז.
(7) וישלח לג, יט.	(18) בראשית א, א.

העולמות נמשך רק מבחי' ש' אלקי' שהרי לא נז' ש' הוי' בכל בריאת העולמות עד שלאחר שנא' שבת אז נז' ש' הוי', וכמ"ש¹⁹ ביום עשות הוי' אלקי' ארץ ושמים, משא"כ מתחלה לא נז' ש' הוי' רק ש' אלקים. והנה ההפרש בין ש' הוי' לש' אלקי' דהנה ש' הוי' הוא בחי' שם הגדול, וכמשארז"ל²⁰ עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, שהוא בחי' שמו הגדול, שהוא בחי' סוכ"ע שלמעלה מגדר השתלשלות העולמות כנ"ל, ושם אלקי' הוא בחי' ממכ"ע שנתלבש בתוך העולמות. וזהו ג"כ מ"ש וארא אל אברהם כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם, והיינו ששם שדי הוא שא' לעולמו די, והיינו כי העולמות הם נמשכו בבחי' גבול ומדה וכמשארז"ל²¹ מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה בין רקיע לרקיע מהלך ת"ק שנה כו', ואפי' עולמות העליונים ג"כ הם בבחי' גבול, ואפי' ג"ע הוא בבחי' גבול²². והנה כדי שיומשך העולמות שהם בבחי' גבול מאוא"ס הבלתי בע"ג בתכלית אין זה ע"פ השתל' כי אין ערוך כלל לגבול לבחי' בע"ג, ואינו בגדר כלל, ואפי' אחד לגבי אלף אלפי אף שהם רחוקי' מאד בריחוק הערך אעפ"כ יש להם ערך וסוג קצת שהם בגדר חשבון עכ"פ משא"כ גבול לבלתי בע"ג אין ערוך כלל. וכדי שיתווה העולמות שהם בע"ג מאוא"ס הבלתי בע"ג זהו ע"י ש' אלקים, כי אלקי' הוא בחי' הצמצום שנתצמצם א"ע שיהי' מקור לעולמות הבע"ג. וזהו שבבריאה כ"א²³ הכל ש' אלקי', משא"כ ש' הוי' שהוא²⁴ הי' הוה ויהי' כא' בחי' שמו הגדול לא הי' יכול להיות התהוות העולמות בבחי' גבול משם הוי' כו' רק בשבת נא' ש' הוי' אחר שנא'²⁵ ויברך אלקי' את יום השביעי ויקדש אותו כו' אז נא' ש' הוי', כי בשבת הוא התגלות שם הוי' וכמ"ש²⁶ שער החצר הפנימי סגור יהי' ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח ר"ת הוי'²⁷ לפי שבשבת הוא התגלות ש' הוי', והיינו לפי שבשבת הוא שביתה בחי' תענוג שחוזר למקורו, כי בששת ימי החול הוא בחי' ירידה והמשכת החכ' בבחי' דבור ועשי', משא"כ בשבת הוא בחי' עלי' למקורו שמאיר שם התגלות עצמותו כו'. וזהו שפרש"י על ושמי הוי' לא נודעתי להם לא ניכרתי במדת אמיתית שלי, והיינו כי שם הוי' הוא בחי' ומדרגת אמת שהוא בחי' אני ראשון ואני אחרון כו'²⁸, ולהאבות לא נתגלה עדיין בחי' אמיתית ש' הוי' רק הגילוי הי' להם מבחי' שאר שמות כו'. וזהו מ"ש²⁹ יהללו את שם הוי' כי הוא צוה ונבראו ולא כת' ברא, והיינו כי ברא הוא לנוכח שהוא בחי' כח הפועל בנפעל, וע"כ בש' אלקי' נא' ברא והיינו שנתלבש בעולמות בבחי' ממכ"ע, משא"כ אצל ש' הוי' נא' רק ונבראו לשון ממילא לפי שש' הוי' אינו מתלבש בעולמות רק בבחי' מקיף והעלם שהוא בחי' סוכ"ע³⁰.

(19) שם ב, ד.

(20) פדר"א פ"ג.

(21) תגיגה יג, א.

(21*) השוה להלן בהמאמר דש"פ מטו"מ.

(22) כ"ה בהכתי"י, ואוצ"ל: נא'.

(23) ראה ע"ח דרוש עגולים ויושר (ש"א) ענף א'.

ש"י"ע אדה"ז ארי"ח ס"ה.

(24) בראשית ב, ג.

(25) יחזקאל מ, א.

(26) ראה גם אוה"ת נ"ך ע' תכו.

(27) ישעי' מד, ו. כ"ד פפ"א, ב.

(28) תהלים קמח, ה.

ובזה יובן משארז"ל גדולים מעשה הצדיקי' ממעשה שמים וארץ, דאלו במעשה שמו"א כתי' אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, שארץ נברא ביד שמאל ע"כ בארץ נעשה העלם והסתר גמור כו', ושמים בבחי' יד ימין ושם מאיר אלקות בבחי' גילוי יותר, אך מ"מ הגילוי שבשמים אינו מאיר בארץ וכמ"ש²⁹ השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם לפי שכל אחד נברא ביד אחת. אך במעשה הצדיקי' נא' מקדש אד' כוננו ידך ב' ידות, והיינו התחברות בחי' שמים וארץ וכמ"ש³⁰ כי כל בשמים ובארץ ות"א דאחיד בשמיא ובארעא, והיינו כי בבהמ"ק הי' מאיר גילוי אלקות למטה ממש, וכמ"ש³¹ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם שהי' מאיר גילוי ש' הוי' למטה וכמ"ש³² והי' בהיכל קדשו כו'. וע"כ גדולים מעשה הצדיקי' ממעשה שמים וארץ, לפי שבמעשה הצדיקי' נמשך גילוי ש' הוי' למטה.

והנה האבות עשו הכנה לזה ע"י עבודתם בהיותם מרכבה תמיד יום ולילה³³, וגם ע"י שקיימו התומ"צ עד שלא נצטוו, וכמארז"ל³⁴ קיים אברהם כל התורה כולה עד שלא ניתנה, ואם כי גדול המצוה ועושה משאינו מצוה³⁵ עד שכל המצות שעשו האבות ריחות היו אבל אנו שמן תורק שמך³⁶ פי' ריחות כמו הריח אינו עצם הדבר כ"א הארה אבל אנו שמן תורק דבר שמריקין מכלי אל כלי היינו דבר שיש בו ממש, מ"מ הי' הכנה שיצטוו ישראל אח"כ, וכמו שיש בכמה מצות שהעיד לנו הכתוב כמו ע"כ לא יאכלו בני את גיד הנשה כי נגע בכף ירך יעקב³⁷ שהוא ע"ש ותקע כף ירך יעקב³⁸, ומצות מילה ניתנה לאברהם שהמצות שנצטוו הם כמו המקורים לשארי מצות שעשו גם מה שלא נצטוו. והנה גבי מצות מילה כתי'³⁹ אני אל שדי התהלך לפני והי' תמים ולכאו' צ"ל אם גם ש' שדי זה ג"כ פירושו שאמר לעולמו די מהו היתרון בזה שהודיע לו אני אל שדי הלא זה ידע והבין מבריאת העולם ומה נתחדש אצלו ע"י אשר הודיעו אותו ה' אני אל שדי. אך הענין הוא דהנה ברה"ע הוא מבחי' מל' כמ"ש⁴⁰ מלכותך מל' כ"ע שכל עולמי' אפי' בחי' נון אלפי' יובלות⁴¹ שיהי' עליות המדריגות הוא הכל בבחי' מל', וזהו שארז"ל⁴² א"ת שמות אלא שמות שכל בחי' השמות הוא שית אלפי שני דהוי עלמא וחד חרוב⁴³ כ"ז הוא בבחי' שמות שהו"ע מה שמלך שמו נק' עליהם בחי' מל' כו'. ואמנם ע"י מצות מילה נגלה אליו בשם שדי שהוא פי'

(29) תהלים קטו, טו.	(37) וישלח לב, ג.
(30) דברי הימים א כט, יא. ראה חכ"א לא, א.	(38) שם כו.
(31) תרומה כה, ה.	(39) לך לך יז, א.
(32) חקוק ב, כ.	(40) תהלים קמה, יג.
(33) ראה ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. תניא פל"ד. ס' מאמרי אדה"ו הקצרים ע' תקמ.	(41) ראה להלן ד"ה ואתחנן הע' 13. וש"נ.
(34) קדושין פב, א. ועוד.	(42) ברכות ז, ב. ראה גם תו"א צו, א. לקו"ת בהר מא, ד.
(35) שם לא, א. ועוד.	(43) ר"ה לא, א. וראה לקו"ת בהר מא, רע"כ. לקוטי שיחות חכ"א ע' 453.
(36) שהש"ר עה"פ א, ג.	

שדיו לעולמו שאני אלוקה, או מה שאמרו שאין העולם ומלואה כדי לאלקותי, והיינו כי ש' שדי הוא ביסוד ולכן בציוי מצות מילה נתגלה בש' שדי ע"ש וצדיק יסוד עולם" ושע"ז נמשך הגילוי מבחי' סוכ"ע וכנודע שהיסוד ממשיך הטפה מהמוח, משא"כ בחי' המל' נק' אין בחי' ממכ"ע הארה בעלמא, אבל יסוד עולם הוא בחי' יש סוכ"ע, וזהו שדי לעולמי שאני אלקה דאלו בבחי' ממכ"ע לבד אינו די שהרי צריכי' גם לבחי' מקיף להגן, וזהו ג"כ שאין העולם ומלואה די לאלקות להיות כי נודע כי פי' סוכ"ע הוא מה שהוא קדוש ומובדל ואינו מתלבש בבחי' פנימיות שלכן נשאר להיות סובב ומקיף, וזהו שאין העולם ומלואה די לאלקות שישרה בבחי' פנימיות כ"א נשאר בבחי' מקיף. והנה גילוי זה נמשך ע"י המילה דוקא שזהו בחי' יחוד עליון בחי' סוכ"ע בממכ"ע משא"כ קודם המילה הי' רק הגילוי מש' אלקי' בחי' מל' ממכ"ע, והגם כי המל' מקבלת מכל הט"ס אך זהו פי' שדי שאמר לעולמו די שהוא בחי' ההשפעה הנשפע בבחי' המל' להוות העולמות להיות בבחי' גבול ומדה וכמו כשנמתחו הרקיעי' ורצו להתפשט א"ל דיי", והגם שמצינו גם אצל האבות שנא' בהם ש' הוי' כמ"ש⁴⁴ ויאמר ה' אל אברהם אין זה בבחי' וארא כו' כ"א נגלה עליהם בש' שדי, אבל ושמי הוי' היינו עצמיות או"ס מה שלמעלה מעלה מבחי' סוכ"ע והיינו מה שאינו בגדר עלמין כלל לא הודעתי להם.

ויובן זה בעבודה בנפש האדם ע"ד שמבואר במ"א בדרושי פורים בסוף הדרושי' שבת"א⁴⁵ שבחי' מס"נ לא נאמר ע"ז טעם בתורה⁴⁶, והיינו כי באהבה נא'⁴⁷ לאהבה את ה' כי הוא חייד, ופי' חייד הוא ממכ"ע וסוכ"ע בחי' אל שדי, אבל המס"נ להשליך חייו מנגד נמשך מעצמיות או"ס שלמעלה מבחי' כי הוא חייד, וזהו למעלה מבחי' טעמי', והוא חיי החיים, וז"ע דכתי'⁴⁸ כי אל דיעות הוי' ד"ת וד"ע, ד"ת שלמטה היש רק כי הוא חייד, אבל ד"ע שלמעלה היש וכל מה שלמטה כלא חשיבי' א"כ גם החיים שלמטה כלא חשיביה לגבי חיי החיים כו', ומזה יומשך ממש בבחי' ובכל נפשך אפי' נוטל את נפשך⁴⁹ שהאהבה לקבל מבחי' חיי החיים כו'.

והנה אבות העולם המשיכו גילוי סוכ"ע בחי' גילוי אל שדי וכנ"ל בענין שדי לעולמי שאני אלקה, וגם מה שאין העולם ומלואה די לאלקותי

(44) משלי י, כה.

(45) לך לך יב, א.

(46) דף צט, ב.

(47) ראה מזה גם בלקו"ת ויקרא ד, ג. סה"מ תרנ"ט

ע' יג. סה"מ תש"ט ע' 121, ובהנסמן באורך

כהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם. ובהמילואים

להמ"מ בסו"ס מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א

ס"ע דש.

(48) נצבים ל, ב.

(49) שמואל"א ב, ג. וראה גם תרי"א סח, א. לקו"ת

ראה כג, ד. דרושים לשמע"צ פג, א. שה"ש מז,

ב. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' רסב.

וש"נ.

(50) ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א.

שהוא בחי' סוכ"ע כנ"ל, ועכ"ז הוא בחי' כי הוא חייך לבד כו', ואעפ"כ לא הרהרו אחר מדותי, ואיך אתה שנגלה לך בחי' ש' הוי' שלמעלה ממדריגת כי הוא חייך ולמעלה ממדריגת אהבת הוי' מחמת כי הוא חייך כ"א להיות בבחי' מ"ה ביטול ומס"נ כליון היש כו' איך אמרת למה הרעת, ומאז באתי והצל לא הצלת, הלא מס"נ הוא למעלה מן הטעם. וזהו וארא אל אברהם בחי' לאהבה את הוי' כי הוא חייך בחי' סוכ"ע וזהו באל שדי לבד ושמי הוי' מה שלמעלה מבחי' סוכ"ע לא הודעתי להם כלל ואעפ"כ לא הרהרו, ואתה נגלתי עליך בש' הוי' שמי העצמי שלמעלה מגדר עלמין, ואעפ"כ הרהרת אחר מדותי שאמרתי והצל לא הצלת, חבל על דאבדין כו'. ולכאן צ"ל איך הוא באמת כן ולמה משה שנגלה אליו בש' הוי' שלמעלה מבחי' סוכ"ע הרהר אחר מדותיו. אך הענין יש לבאר ולתרץ בשני דרכי, הא' כי משה הי' מבחי' חכ', וכמ"ש הרמ"ז⁵¹ שמשה זכה לבחי' חי' בחי' חכ' ואבא יונק ממזלא⁵² בחי' שערות כו', ולכן ע"פ החכמה לא השיג משה ענין למה הרעת, אבל האבות הגם שהם ז"א דאצי, אמנם הנה ז"א בעתיקא אחיד ותליא⁵³ שלמעלה מבחי' שערות כו' ולכן לא הרהרו כי שרשם מלמעלה מן השכל כו'. והדרך השני כי באצי ע"ס וראשיתן היא החכ' ומשם הוא שורש משה וזהו כדכתי' ביי"ב⁵⁴ כי מן המים משיתיהו בחי' חכ' אבל למעלה מאצי' בבחי' ע"י שם ההתגלות רק ז' מידות, וא"כ משה חכ' שרשו מראשית האצי' אבל האבות בעבר הנהר ישבו אבותיכם⁵⁵ חג"ת דעתיק לכן לא הרהרו כו'.

(קיצור*)

וארא

וארא אל אברהם כו' באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם לכאן אינו מובן כלל איך זהו תשובה על טענת משה אד' למה הרעתה כו' והצל כו', הנה ארז"ל בסנהדרין דקי"א א' חבל על דאבדין, אמרתי לאברהם כי לך כו' ליצחק גור כו' ליעקב הארץ כו' ולא הרהרו, ואתה בתחלה אמרת מה שמך ולבסוף והצל ופי' רש"י שזהו מה שהרהר כו', ובמד"ר ר"פ זו ולא אמרתי להם כי שמי הוי' משמע שזה שהודיע למשה כי שמו הוי' ה"צ עוד להיות מאמין יותר מבלי להרהר כו'. והענין הגם כי ארז"ל שדי שא' לעולמו די, מ"מ דרז"ל ג"כ שדי די לעולמי שאני אלקה, ועוד אמרו שאין העולם

51) לזח"ב מ, ב. ראה גם לקו"ת צו ח, ג.

52) ע"פ זח"ג רצב, א. ועוד.

53) שמות ב, יו"ד. ראה לקו"ת ושער הפסוקים

54) יהושע כד, ב.

55) להארז"ל עה"פ. לקו"ת שיחות ח"ו ע' 247. (ראה לעיל ע' קג בהערה.

ומלואה די לאלקותי, והיינו כי ברה"ע הי' מש' אלקי' ולכן בכל הע"מ לא נא' ש' הוי' כ"א ש' אלקי' לבד אבל ש' שדי הוא ביסוד שע"י היסוד נמשך הטיפה מהמוח שזהו המשכה עצמיות, משא"כ ברה"ע מהארה בעלמא מ"מ" כל עולמי', מלך שמו כו'. וזהו שגבי מילה נא' אני אל שדי התהלך ואם פי' ש' שדי הוא מה שאמר לעולמו די זה הי' יכול לידע מברה"ע אלא כנ"ל ששם שדי הוא בחי' סוכ"ע, וזה הודיע לו בציוי מצות מילה ע"ש וצדיק יסוד עולם, וזהו די לעולמי שאני אלקה לפי שזהו גם בחי' סוכ"ע דאלו ממכ"ע לבד א"ז די שהרי צ"ל גם מקיף להגן, אבל שדי די לעולמי להיות כי זהו גם בחי' סוכ"ע. וזהו ג"כ ענין שאין העולם ומלואה די לאלקות פי' שאין העולם ומלואה די להכיל אורו להיות בבחי' ממכ"ע כ"א נשאר בבחי' סוכ"ע, אבל שמי הוי' הוא בחי' אוא"ס שלמעלה מבחי' סוכ"ע וממכ"ע היינו מה שאינו בגדר עלמין כלל לא הודעתי להם, ומ"מ לא הרהרו אחר מדותי ואיך אתה שנגלית לך בשמי הוי' שלמעלה מגדר עלמין שזהו למעלה מן הטעם איך הרהרת אחר מדותי ואמרת והצל לא הצלת הלא לגבי למעלה מן החכ' אינו שייך כלל מה שע"פ השכל אינו מושג להיות כי א"א לשכל המושג להשיג מה שהוא למעלה משכל כו'. וזהו שא"ל חבל על דאבדין ולא משתכחין. ולהבין הטעם מדוע הרהר משה ולא האמין כמו האבות, וי"ל בשני דרכי' הא' כי משה הי' מבחי' חכ' כמ"ש הרמ"ז שמשוה זכה לחי' שהוא בחי' חכ' כמ"ש⁵⁶ והחכ' תחי', והאבות אם כי הם בחי' ז"א דאצי' לבד מ"מ איתא באדרא ז"א בעתיקא אחיד ותלי' ולכן שרשם מלמעלה מהשכל א"כ התנגדות השכל לא פעל אצלם מאומה להרהר כו'. הדרך השני כי באצי' ע"ס שראשיתם היא החכ' אבל למעלה מאצי' ז' מדות, ז' תיקוני', ומשה שרשו מראשית האצי' כמ"ש כי מן המי' משיתיהו הוא ים החכ', ולכן ע"פ החכ' שאל למה הרעתה, אבל על האבות נא' בעבר הנהר ישבו אבותיכם ששרשם מחג"ת דעתיק לכן לא הרהרו כלל.

בס"ד. ש"פ בא

החדש הזה לכם ראש חדשי, ראשון הוא לכם לחדשי השנה, ופי' רש"י כר"פ כראשית א"ר יצחק לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא

בסה"מ עטר"ת ע' קצו ואילך. ועניני המאמר בקיצור נח' בסה"מ תרנ"א ע' צג [שם ההתחלה: בפרשיי ז"ל ארי"צ לא הי' צריך להתחיל כו']. וראה גם רד"ה זה בסה"מ אעתי"ר ע' נו. ובסה"מ תרפי"ג ע' רי.

55 מלכותך מלכות. תהלים קמה, יג.
56 ע"פ קהלת ז, יב [וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' לו. וש"נ].

(1) בא יב, ב. ראה ד"ה זה בשניונים ובארוכה

מהחודש הזה לכם, אלא משום כח² מעשיו הגיד לעמו, ופי' בעה"מ דף א' ע"פ ענין הצמצום ומק"פ ונעשה חלל ומה שורש התהוות הכלי' להוות ולהחיות ב"ע וז"ע בחי' מע"ב, אך אח"כ נאמר ויניחהו בג"ע לשבדה ולשמרה היינו להמשיך תוס' אורות ע"י בחי' הקו עד שלעתיד יהי' גילוי אוא"ס כמו קודם הצמצום. והנה ע"י חטא אדה"ר כמה שעבר על הציווי באכילת עה"ד נתרבה גבול החיצוני' כו' אמנם ע"י גלות מצרי' זכו למ"ת היינו שיהי' נמשך גילוי אוא"ס כנ"ל, והיינו כי לאום מלאום יאמץ, ולכן כאשר נתרבה גבול החיצוני' ממילא לא נמשך האור בקדושה כ"א בהיפך, וע"י אשר סבלו המרירות במצרי' ונשתעבדו בחמר ובלבנים ע"ז נזדככו עד שהי' מ"ת הוא נתינת המצות שבהם וע"י יומשך המשכות אוא"ס ב"ה כו'.

וביאור הענין דהנה איתא בזהר דכל התורה והמצות הם לאתקנא רזא דשמי' כו' וצ"ל ענין אומרו רזא דשמי' והל"ל אתקנא שמיא ומה"ע רזא דשמיא. אך הענין הוא דהנה ארו"ל במד"ר קהלת ד"ק ע"א ע"פ"ו טוב שם משמץ הטוב, רבי בון בשם ר' שמואל בר נחמני א' מצינו שהלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה לקנות לו שם דכתי' אשר הלכו אלקי' לפדות לו לעם ולשום לו שם (בש"ב ס"ז), וצ"ל מה"ע שהלך הקב"ה לקנות לו שם. אך הענין יובן בהקדם פי' הזהר הנ"ל בענין לאתקנא רזא דשמיא. כ"י הנה יש ז' שמות שאין נמחקיו, והיינו שם אל"י הוא בחסד כו' כי כדי שיהי' המשכת אוא"ס ב"ה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל"י במדת החסד, כדי להיות עולם חסד יבנה¹² הוא רק מבחי' שם והארה בעלמא מאוא"ס ב"ה והוא ש' אל, וכידוע¹³ שאין ערוך ש' של האדם לגבי עצמותו וכלא חשיבי, וכן ש' אלקי' בגבורה¹⁴, ולכן כדי להמשיכו ית' להתלבש במדותיו להיות

- (2) תהלים קיא, ו.
 (3) בראשית ב, טו.
 (4) תולדות כה, כג. וראה לעיל סוד"ה ויאמר גו' מי שם פה, ובהע' 56 שם.
 (5) ראה בענין לאתקנא רזא דשמי' בהנסמן להלן הע' 8. תו"א יתרו סז, ד. אוה"ת שמות (כרך א') ע' כט. קה ואילך. (כרך ז') ע' ביתפה ואילך. יתרו ע' תתלג"ד. בדי"ה החודש הזה: עזר"ת (סה"מ עזר"ת ס"ע קלה ואילך), תשי"ד, תשי"ט.
 (6) קהלת ז, א. [ד"ק ע"א — הוא נדפוס אמשטרדם ת"א].
 (7) בגוכתי"ק נוסף כאן הקטע דלהלן:
וצ"ל מה"ע שהלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה הלא מכה"כ עד עולם שלנו יש הרבה פעמים ת"ק כמארז"ל כפ"ב דחגיגה, עובי כל רקיע ת"ק שנה בין כל רקיע ת"ק שנה רגלי החיות כו' למעלה מהם כה"כ ומהו אשר הגביל לאמר שהלך ת"ק שנה.
- אח"כ העביר עליו קו למחיקה, ועל הגליון הוסיף:
 תירוץ קושי' זו הוא מפני כי ברה"ע הי' מבחרי מלי' והלך ח"ק שנה נגד חמש המדות עיקר המדות, אך אינו שייך לדרוש זה, ולכן נמחק.
 וראה גם אוה"ת שמות ס"ע כט ואילך.
 (8) מכאן [עד להלן תיבות: וזהו דכתיב וארא] קרוב ללשוו התו"א שמות מט, רע"ד.
 (9) שבועות לה, א.
 (10) ראה פרדס שער השמות פ"א ואילך.
 (11) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 (12) תהלים פט, ג.
 (13) ראה סה"מ תקס"ג ח"א ע' חצר. שג. סה"מ תקס"ה ס"ע רכו. ס' מאמרי אדה"ו עה"ת ת"א ע' רכב. ח"ב ע' תרפה. ס' מאמרי אדה"ז ענינים ע' תיב. ועוד.
 (14) ראה גם ב"ר רפ"ד. זח"א סד, ב. זח"ג סה, א. ובכ"מ.

ספר תרל"ד

קיא

עולם חסד יבנה הוא ע"י תומ"צ ע"י מצוה זו נמשך שם זה במדה זו, וע"י מצוה אחרת נמשך שם השני במדה השנית. אך עיקר פ"י לאתקנא רזא דשמיא היינו להמשיך בחי' שמו הגדול שהוא בחי' א"ס, וכנודע שיש יחוד ש' הוי' סוכ"ע בש' אד' ממכ"ע, וע"י תומ"צ הוא בחי' המשכה משמו הגדול. וזהו דכתיב¹⁵ וארא אל אברהם כו' באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם פי' כי בתחלת הבריאה היינו כל שני אלפי' תהו"ב לא הי' גילוי ש' הוי', שהרי האבות שהיו בתחלת שני אלפי' תורה"י ג"כ לא הי' להם גילוי מש' הוי' שהרי נא' ושמי הוי' לא נודעתי להם, וכמו שבתחלת הבריאה ממש בכל מע"ב לא נז' ש' הוי' כלל עד שאחר שבת נא' ש' הוי' ביום עשות ה' אלקי¹⁶, וי"ל שכמו שבת שביעי לימי' אז הוא התחלת גילוי ש' הוי' כמ"ש¹⁷ שער החצר הפנימית הפונה קדים סגור יהי' ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח, ימי המעשה וביום השבת ר"ת ש' הוי' כסדרן¹⁸, או י"ל המעשה וביום השבת יפתח הוא ר"ת ש' הוי' למפרע והיינו כי בשבת נאמר שבת להוי"ב¹⁹ להיות כי בשבת מאיר ש' הוי', כמו"כ הגם כי האבות עשו הכנה למ"ת מ"מ לא נתגלה ש' הוי' כ"א למשה שהי' דור שביעי לאברהם ולכן להאבות ושמי הוי' לא נודעתי אבל למשה נא' בתחלת שליחותו ש' הוי' כ"פ ובפ' וארא²⁰ כתי' לכן אמור לבנ"י אני הוי' שציוהו לגלות לכ"י כי שמו הוי' מה שלהאבות לא הודעתי להם. וזהו רזא דשמיא, פי' לא בחי' השם לבד כ"א השם שהוא בכח"י רז וסוד היינו שלא נתגלה להאבות כו' הנה רז זה ממשיכי' ע"י התומ"צ. וז"ע וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול²¹ שזהו ע"י מ"ת דוקא שע"י קיום המצות ממשיכי' בחי' שמו הגדול כו'.

ב) ולהבין ביאור הענין איך ע"י המצות ממשיכי' בחי' ש' הוי' שהוא בחי' שמו הגדול. דהנה נודע²² כי שמי עם י"ה שס"ה, זכרי עם ו"ה רמ"ח. ולהבין זה צ"ל תחלה כלליות ענין השבת, דכתיב²³ וירא אלקי' את כל אשר עשה והנה טוב מאד שבששת ימי המעשה הוא בחי' כל אשר עשה והיינו כי דבורו של הקב"ה חשיב מעשה²⁴ הוא בחי' הצירופי אותיות דע"מ, כמו מאמר יהי אור יהי רקיע יקוו המי', תדשא, הוא הכל בבחי' ירידה וכתיב²⁵ כי לא מחשבותי מחשבותיכם, והיינו כי ממחשבת האדם לא יתהוה מאומה, כי ע"י הדבור אם כי ע"י דבורו לא יתהוה מעצם הדבור מאומה,

(23) סוף ברכת אה"ע. וראה גם תו"א מט, רע"ד.

(24) ת"ז בהקדמה (ד, ב). ועוד. ראה המובא ע"ז

בלקו"ת פקודי ג, ב [ובהמ"מ לשם — בהוצאת

התשד"מ ואילך]. ס' מאמרי אדהאמ"צ ח"ב ע'

תיב וע' תריח. וש"נ.

(25) בראשית א. לא.

(26) ראה ב"ר פמ"ד, כב. שבת קיט, ב. ועוד.

(27) ישעי' נה, ח.

(15) וארא ה. ג.

(16) סנהדרין צו, סע"א. ע"ז ט, א.

(17) ראה ע"ז שם.

(18) בראשית ב, ד.

(19) יחזקאל מו, א.

(20) ראה לעיל ד"ה וארא (הע' 26).

(21) יתרו כ, יו"ד.

(22) ה, ו.

מ"מ הנה הדיבור הוא יכול לגרום עשיית הדבר ע"י זולתו אשר יעשה ציווי אשר יצונו לעשות הדבר ההוא, ואמנם ע"י המחשבה הגם כי יחשוב כל היום לא יתהוה מזה מאומה היינו שלא יגרום אפי' עשיית זולתו ג"כ להיות כי זולתו אינו יודע מחשבתו כלל, אבל למעלה אינו כן שהרי תומ"י כשעלה במחשבה שיתהוו העולמות תומ"י נתהוו. וזהו שאמרו בזהר²⁸ שבמחשבה א' נבראו כל העולמות, ובד"פ מבחי' אותיות המחשבה נתהוו עלמין²⁹ סתימין דלא אתגליו ומבחי' הדיבור נתהוו עלמין דאתגליו, ונק' אותיות מל' תרגום ואתא³⁰ והיינו שבאים לידי בחי' גילוי כו', רק שיש הפרש באופני הגילוי, כי ע"י אותיות המח' נתגלה רק בבחי' עלמין סתימין היינו להיות התהוותם והגילוי שבהם, וע"י הדיבור בחי' עלמין דאתגליו. והנה נודע כי הדיבור מקבל מבחי' המדות עליונות, כי שייב הם ששה מדות עליונות, והיינו כי ביום ראשון קיבל הדיבור מבחי' חסד עליון, וביום שני מבחי' הגבורה ולכן בו נעשה הרקיע שהוא ההבדלה בין המי' שמעל לשמי' ובין המי' שמתחת כו'³², וביום ג' קיבל הדיבור מבחי' ת"ת, ועד"ו כל שייב שבכ"י קיבל הדיבור ממדה פרטיות השייך לאותו יום ולפעולת הנבראי' שנבראו ביום ההוא כו'. ואמנם הנה נודע מ"ש בת"ז³³ דלאו דאית לך צדק ידיעא כו' וכולא רק לאחזאה איך מתנהג עלמא לבד. ביאור הענין כי הנה אנו רואי' שבאדם הנה מדותיו חסד וגבורה ורחמי' מעוררי' התפעלות בנפשו שיגרמו השפעה, משא"כ מדותיו ית' המיוחדות בו ית' שהוא אחדות פשוט בלי שום שינוי התפעלות ח"ו וכמ"ש³⁴ אני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוי כלל בין קודם שנברא העולם לאחר שנה"ע וכמאמר³⁵ אתה הוא קודם שנברה"ע ואתה הוא לאחר שנברא העולם בלי שום שינוי כלל וכלל, וזהו לאו דאית לך צדק ידיעא כו'.

וזהו שבכל מע"ב עד אחר ויכולו לא נא' רק ש' אלקי' כ"א אחר שנא' ויכולו כו' כי בו שבת כו' נא' אח"כ ביום עשות ה' אלקי' שנו' גם שם הוי'. והענין ידוע מ"ש³⁶ שמש ומגן ה' אלקי', כי ש' הוי' כתי' בי' אני ה' לא שניתי כנ"ל בענין לאו דאית לך צדק ידיעא, ובחי' אלקי' הוא הנרתק לש' הוי' הנק' שמש, שזהו כדי להיות התהוות הבריאה שזהו ע"י האותיות דע"מ שנא' בהם ויאמר אלקי', להיות כי ש' אלקי' הוא שורש האותיות והכלים, וש' הוי' הוא שורש מקור האורות שלמעלה מבחי' הכלים והאותיות, ולכן ההמשכה מש' הוי' הוא ע"י המגן הוא בחי' האותיות המעלימים כנ"ל. ולכן בכל שייב לא נז' רק ש' אלקי' הגם כי ההתהוות הוא מבחי' ש' הוי' כמ"ש³⁷

(28) זח"ב כ, א. ובהנסמו ע"ז בהמילואים להמ"מ בס'

מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א ר"ע שט.

(32) בראשית א, ר"ז.

(29) ראה להלו רד"ה וידבר גו' אנכי, והע' 6 שם.

(33) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

(30) ראה גם סה"מ תקס"ג ע' שיא. אוה"ת בשלח

(34) מלאכי ג, ו.

(31) ס"ע שצא. סה"מ תרל"ז ח"ב ס"ע תקכו, ובהמ"מ

(35) נוסח תפילת השחר.

שם.

(36) תהלים פד, יב.

(37) ראה לעיל ד"ה איתא במדרש תהלים אמרו

(37) תהלים קמח, ה.

יהללו את ש' הוי' כי הוא ציוה ונבראו, אמנם זהו בחי' התלבשות ש' הוי' בש' אלקי' לצורך התהוות הנבראי' שהעיקר הוא מש' אלקי', ולכן גבי ש' הוי' נא' נבראו בדרך ממילא ומאליו משא"כ בש' אלקי' כתי' ברא הוא בחי' כח הפועל בנפעל כו'.

ג) אך הנה כתי' 38 אשר ברא אלקי' לעשות שארוז"ל 39 לעשות לתקן, וענין התיקון הוא דכתי' 40 ושמרו בני' לעשות את השבת שע"י שישראל עושי' את השבת מתקנים את העשי' שברא אלקי' לעשות, או י"ל שכל מה שברא אלקי' לעשות פ' הוא בשביל לעשות את השבת, וע"ד מ"ש 41 אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, בראתי בגימ' תרי"ג 42 שכל מכוון הבריאה הוא בשביל קיום התומצ' וכמארוז"ל 43 תנאי התנה הקב"ה עם מע"ב אם יקיימו ישראל תורתו מוטב וא"ל יחזיר את העולם לתהו, וכן הוא בענין שבת כמשארוז"ל בירושלמי ספ"ג דנדרים א"ר אלעזר בי ר' אבינא מצות שבת מלא בשני ויין דכתי' 44 ואת שבת קדשך להם הודעת ומצות וחוקי' (וכ"ה ברבות בשלח סוף פ' כ"ה) להודיעך שהיא שקולה כנגד כל מצותיה של תורה, ולכן כל אשר ברא אלקי' הוא בשביל לעשות היינו לעשות את השבת, והיינו כי ע"י עשיית המצות בשית יומין דחול ממשיכי' תוס' גילוי אוא"ס ב"ה בשבת. דהנה כתי' 45 חכמות בחוץ תרונה פ' חכמות 46 תרין ח"ע וח"ת שהן באצ"י וע"י התלבשותן בחוץ הם ג' עולמות בי"ע שע"י שירדה התורה להתלבש בדברי' גשמי' ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף הגשמי וכן כל מצותי' של תורה סוכה לולב ודומיהם ע"י תרונה שממשיכי' יתרון בבחי' החכ', והיינו כי החכ' נק' ראשית כמ"ש 47 ראשית חכ', והנה ראשית הוא ל' נוק' שהיא מקבלת מבחי' ראש שז"ע מ"ש 48 והחכ' מאין תמצא שלא בדרך השתלשלות עו"ע כ"א ע"ד בריאה יש מאין, וע' בלק"ת פ' בהר בד"ה את שבתותי תשמרו 49 וע"י בחי' המצות ממשיכי' ראש בחכ' שנק' ראשית. וזהו שמברכי' על כל מצוה אשר קדשנו במצותיו, אשר אותיות ראש וגם אשר מל' תענוג באשרי 50 כי אשוני בנות שה"ע ההילול מחמת התענוג, והיינו כי ע"י המצות ממשיכי' התענוג בחכ'. וז"ע לעשות את השבת, שבת הוא בחי' שבת כראשית שהוא בחי' ראשית חכ' ולעשות את השבת היינו להמשיך בחי' התענוג בבחי' ראשית. וז"ע שאומרי' קודם קידוש וע"ק אתיוהוי' לסעדא בהדי' שהוא בחי'

[שם הלשון דומה לכאן].

- (45) משלי א, כ.
 (46) זחיב קמא, ב.
 (47) תהלים קיא, י"ד.
 (48) איוב כח, יב.
 (49) דף מא, ד ואילך.
 (50) יוצא ל, יג.
 (51) כ"ה בנוכ"ק.

(38) בראשית ב, ג.

- (39) ראה ב"ר פי"א, ו ובפרשי' שם. וראה אוה"ת בראשית (כרך ג') תקיד, א ואילך.
 (40) תשא לא, טז.
 (41) ישעי' מה, יב.
 (42) ראה רמ"ז לזח"א רה, ב.
 (43) שבת פח, א.
 (44) נחמי' ט, יד: ואת שבת קדשך הודעת להם ומצוות וחוקים. ראה לקו"ת תזריע כא, סע"א

העונג בחי' אז⁵² תתענג על הוי' כו'. ומפני מה שבת דוקא היינו לפי שהיא שקולה נגד כל מצותיה ש"ת להיות כי לעשות את השבת הוא ענין א' עם קיום כל מצותי' ש"ת כי מלבד מה ששקולה שבת נגד כל מצותי' ש"ת הנה ע"י קיום המצות ממשיכי' ענין עשיית השבת, וא"כ הוא ענין א' כי מה לי הדבר שע"י עושי' וגורמים הגילוי או פעולת הדבר שהוא עשיית השבת כו'. וזהו שמי⁵³ עם י"ה שס"ה זכרי עם ו"ה רמ"ח, והיינו כי מלבד שע"י עשיית המצות ממשיכי' ש' הוי' שלכן מברכין ב"א הוי', אלא שגורמי' תוס' וריבוי אור בש' הוי' כי הוי' בחכ', וע"י המצות תרי"ג מצות דאורייתא וז"מ דרבנן עי"ז ממשיכי' בש' הוי' מבחי' הכתר שז"ע תרונה שנת"ל.

ד) וז"ע וקרבנות⁵⁴ מלכנו לשמך הגדול, פי' שמך הגדול הוא מ"ש⁵⁵ עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד, שזהו בחי' שמו הגדול. אך איך יגיע האדם שהוא נברא לבחי' אוא"ס ב"ה בחי' שמו הגדול זהו ע"י מ"ת שהוא ציוי המצות שהם שמי עם י"ה שס"ה זכרי עם ו"ה רמ"ח, והגם כי שם הוי' זה הוא ש' הוי' שבסדרי השתלשלות מ"מ הנה שם הוי' הוא ש' העצם לכן ע"י קיום המצות שתלוי' בש' הוי' יכולי' להמשיך גם מבחי' שמו הגדול ש' הוי' דלעילא שלמעלה מסדר השתלשלות. ובזה יובן דברי המד"ר קהלת⁵⁶ מצינו שהלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה לקנות לו שם, כי פי' וענין לקנות לו שם זהו ע"ד מ"ש ביתרו⁵⁷ עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלקי', ע' בת"א בד"ה מזוזה מימין⁵⁸, והיינו כי יש שני הנהגות הא' ע"פ ש' אלקי' בגימ' הטבע⁵⁹ שז"ע משאה"כ⁶⁰ אכן אתה אל מסתתר וממנו נמשך הטבע המוטבע בנמצאים ושרשו מיחוד חיצוני דחוי"ב, והב' שנמשך מש' הוי' שממנו יוצאים ניסים נפלאו' שיוצאים מדרכי הטבע לגמרי כמו קרי"ס שלכן נא' בוי" וידעו מצרי' כי אני הוי' כו'. וענין לקנות לו שם זהו שיהי' הגילוי מש' הוי'. ועז"נ⁶¹ טוב שם משמן הטוב, כי שמו הטוב זהו ההמשכה מבחי' חכ' אכן שם זה הוא שנמשך שרשו מש' הוי' דלעילא והכלי לגילוי זה הוא ש' הוי' שבחכ' שהוא שורש ומקור האורות כנ"ל, ועי"ז אמר בס"י⁶² בל"ב נתתי פליאות חכ' שיש בחכ' מה שהוא מופלא בחי' פלא היינו שנמשך בחכ' מבחי' אדון הנפלאות כו', וז"ע בורא קדושי' ישתבח שמך⁶³, קדושי' הוא בחי' חכ' שנק' קדוש, ובחי' קדוש זה הוא משבח שמך בחי' כתר. וזהו ענין דכתי'⁶⁴ וקדשתי שמי הגדול, כי ש' הוי' שבסדר השתלשלות נק' ג"כ שמו הגדול להיות כי

52) ישעי' נח יד.

53) פדר"א פ"ג.

54) נסמן לעיל ס"א. הבא להלן מיוסד על אוה"ת

שמות ע' כט"ל.

55) יתרו ית, יא.

56) מא, סע"ד.

57) פרדס שייב פ"ב. שלי"ה פט, א [ומשמע שם

שכ"ה בזה"ר]. שער היחוד והאמונה פ"ו.

58) ישעי' מה, טו.

59) בשלח יד, ד. ועוד.

60) פ"א מ"א.

61) נוסח "תתברך לנצח" בברכות ק"ש.

62) יחזקאל לו, כג.

גדול הוי' מכל האלקי', אבל ענין וקדשתי את שמי הגדול היינו שיומשך בו מבחי' אוא"ס אדון הנפלאות הוא בחי' הפליאות חכ' הנ"ל, וכמשנ"ת בת"א בד"ה אוסרי לגפן בפי' ויחיי"ג בענין הפי' וינוחו"ג בו ישראל מקדשי שמך היינו שממשיכי' מבחי' אתה קדוש בכחי' ושמך קדוש כו'. וזהו שורש ענין לאתקנא רזא פי' רזא הוא מה שהוא מוסתר והיינו ההמשכה מבחי' שמו הגדול ש' הוי' דלעילא בש' הוי' שבסדר השתלשלות שנק' ג"כ גדול, אבל לא הגדול בתוס' ה' היינו הידוע שזהו ש' הוי' דלעילא כו'.

וענין שמי הגדול המחולל י"ל בשני אופני', הא' לפי שש' הוי' הוא ש' העצם כנ"ל לכן הוא ע"א עם שמו הגדול, ב' לפי שמגביהי' לקבל מבחי' שלמעלה מהשתלשלות דכחשוכא כאורה לכן גם בשמו הגדול שייך כו'.

ובזה יובן דברי רי"צ שא' לא הי' צריך להתחיל את התורה כ"א מהחדש הזה לכם, פי' כי ענין התורה הוא להמשיך אוא"ס שלפני הצמצום שיומשך באו"כ דאצי' וא"כ א"צ כלל לענין סיפור ברה"ע ושעבוד מצרי' שהרי זהו מבחי' הצמצום כו', ולכן לא ה"צ להתחיל כ"א מהחדש הזה, חודש ל' חידוש⁶⁶ היינו שנמשך המשכה חדשה מאוא"ס שלפני הצמצום הזה שגורם גילוי משא"כ מע"ב הנמשך מש' אלקי' הוא עולם ל' העלם⁶⁷ והסתר אל מסתתר⁶⁸. ומפני מה פתח כבראשית ברא משום כח מעשיו הגיד לעמו, פי' להראות כי בירור ק"נ אינו גזילה ח"ו, אלא כי ממך הכל⁶⁹, ובתחלת הבריאה היו החיצוני' בשפל המצב כו' רק מחמת חטא אדה"ר בעה"ד נתרבה גבולם, ואמנם ע"י בירור מצרי' נתן להם מה שראוי להם מתחלה. ואמר החדש הזה לכם, פי' בחי' חידוש זה שיומשך מאוא"ס שלפני הצמצום יגרום בחי' זה הוא בחי' הגילוי, ע"ד משה נתנבא בזה⁶⁸, זה הוי' קיוונו לוי⁶⁶, הוא לכם, לפי כי ראשון הוא לכם כי ע"י מהמ"צ ממשיכין מבחי' ראשון הוא בחי' ראש בכחי' ראשית כנ"ל, לכן לכל החדשי' שהוא בחי' החידוש הנמשך מש' הוי' בחי' שמשא בסיהרא הנה חדש זה הוא ראשון שהוא ראשית ציוי המצות שממשיכי' ע"י מבחי' ראש לבחי' ראשית חכ', ולפי שאנחנו הם העושי' את המצות לכן החדש הזה הוא לכם דוקא, וראשון הוא ג"כ לכם דוקא כו'.

•

(63) תו"א מו, ב ואילך. וראה גם תו"ח ויחי צה, ג
 ואילך [התו"ח נדפס גם בסידור פט, א בשינוי
 התחלה].
 (64) תפילת עמידה דשבת.
 (65) ראה אה"ת בא ע' רנה. ושי"ב.
 (66) ראה לעיל רד"ה יפה שעה אחת. ושי"ב.
 (67) דה"א כט, יד.
 (68) ספרי ר"פ מטות. ובכ"מ.
 (69) ישעי' כה, ט.

(קיצור*)

החדש הזה לכם כו' ראשון כו' ופי' רש"י בר"פ בראשית אר"י לא ה"צ להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה ומ"ט פתח בבראשית משום כח מעשיו כו', יובן עפ"מ ש"כ בעה"מ שכשעלה כרצונו הפשוט לברוא את העולם צמצם את אורו הגדול עד שנעשה מק"פ, וזהו שרש ענין הבריאה, והעבודה היא מ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת שעי"ז יומשך אוא"ס ב"ה מלפני הצמצום, אך ע"י חטא עה"ד נתרבה גבול החיצוני, וע"י שעבוד מצרי' בחמר ובלבני' ביררו ונזדככו עד שנתן תורה שיומשך כו'. וזהו שאמר ר' יצחק לא ה"י צריך כו' מהחדש להיות כי זהו עיקר המכוון מה שנמשך ע"י התורה המשכה חדשה מלפני הצמצום דרך הקו"ו, אך להיות כי ענין בירור ק"נ לא ידמה כמו גזילה ח"ו לכן פתח בבראשית לספר איך שממך הכל ובתחלה א"ל החטא ה"י העבודה עד"ז רק מפני כי חטא בעה"ד לכן הוצרכו להשתעבד במצרי' ושוב ניתן להראוי מתחלה כו'. וזהו החדש ל' חידוש והמשכה חדשה הוא לכם, וכן ראשון הוא המשפיע בראשית היינו בחי' ראשית חכ' וא"כ הוא מלמעלה מהשתלשלות כי סדר השתלשלות הוא מחכ' ואילך, הנה כ"ז הוא לכם מפני כי מי הגורם להמשכה זו הוא העושה המצוה כמו תפילין שאם לא יניחו אותן הם רק תשמישי קדושה, וציצית הם תשמישי מצוה וע"י ההנחה נעשה מצוה שיומשך עי"ז מאוא"ס שלפני הצמצום, ולכן תהי' לכם דוקא. והמשכה זו תהי' ראשון לכל חדשי השנה הו"ע יחוד שמשא וסיהרא שזהו התחדשות והמשכה זו ראשון לכולם כמובן כו'.

בס"ד. ש"פ בשלח

בגמרא ב"ק דצ"ב סע"ב א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשא כד הוינא זוטרי לגברא (כשהיינו קטנים היינו חשובי' כגברא) השתא דקשישנא לדרדיקא (עכשיו שהוודקננו הננו שפלים כתינוקות) א"ל מעיקרא כתי"ז וה' הולך לפניו יומם, ולבסוף הנהי' אנכי שולח מלאך.

ע' לו. [בסה"מ שם מתחיל בהפסוק. וה' הולך לפניו יומם, ועד"ז לזאן בהקיצור למאמר זה]. ובשינויים בדי"ה כימי' צאתך ודי"ה הפך ים ליבשה משנת תשי"ט. וראה להלן הע' 7, 14.

(1) ראה לעיל ע' כג בהערה.
(70) הקו וחוט.

- (1) המאמר מיוסד על אה"ת בשלח ע' שפב וס"ע שפג. ונמצא ג"כ בשינויים והגהות בסה"מ
(2) בשלח יג, כא.
(3) משפטים כג, כ.

ולהבין זה צ"ל ענין מה שאין גומרין את ההלל בשש"פ שלכאוי הלא בשש"פ ה"י הגילוי מבחי' ע"ק כמ"ש בזהר⁴ ע"פ מה תצעק אלי בעתיקא תלי' מילתא, וכתי"י ויולך ה' ברוח קדים עזה כל הלילה, שה"י הגילוי מבחי' רוח קדים שנודע שענין קדים הוא מבחי' קדמות כו', ולמה אין גומרין את ההלל, ומ"ש מחגה"ס שגומרין את ההלל בכל ימי החג, ונודע מענין אמירת הלל בחג שהוא מחמת רוב השמחה והשבח על תוספת האור והגילוי שמאיר ומתגלה מלמעלה, וגם פ"י הלל הוא מל' המשכת האור והגילוי מלשון בהילה נרי"י כמ"ש במ"א⁵ ששני העניני' עולים בקנה א' שע"י ההלל והשבח ממשיכים את ההארה והגילוי כו', וכנודע שעיקר מצות קריאת ההלל הוא כשגומרין אותו דוקא שאז נק' מצוה ומברכין עליו תחלה לד"ה אקב"ו, משא"כ כשקורין אותו בדילוג נק' בגמרא תענית דכח"ב רק בשם מנהג אבותיהם, וארז"ל⁶ הלל בר"ח לאו דאורייתא, וא"כ אינו מובן הטעם למה אין גומרין את ההלל בשש"פ עכ"פ שבו ה"י הגילוי הגדול שלמעלה מהשתלשלות כנ"ל.

אך הענין הוא דהנה בצאת ישראל ממצר' ה"י עדיין בבחי' הקטנות שהרי לא קיבלו עדיין תומ"צ עד שעמדו על הר סיני, וע"כ נקראו בשם נער כמ"שי"י כי נער ישראל ואוהבהו, ולכן הגם שה"י להם אז התגלות והי"י ניס"י גדולי' ועצומים שזהו ע"י ירידה גדולה ועצומה מא"ס ב"ה הסוכ"ע, אמנם לא ה"י הארה זו מאיר ומתגלה בהם כ"א בתכלית הקטנות. ובזה יובן מה שנו' בפע"ח בכונת שש"פ⁷ קטנות, דלכאוי יפלא איך נקרא זה בשם קטנות הלא ה"י הגילוי מאוא"ס מבחי' שלמעלה מהשתלשלות כמ"ש בזהר בעתיקא תליא, אך לפי הנ"ל מתורץ היטב דהגם שה"י הגילוי גדול מאד מ"מ מפני קטנותם הוא כנ"ל שהרי עדיין לא קבלו התורה כו'⁸, והוא עד"מ מאהבת האב לבנו שיש בזה ב' אופנים והיינו כשהבן הוא קטן אז האהבה מהאב לבנו הוא בתוקף מאד עד שמחבקו ומנשקו ונוטלו ע"ג זרועותיו, אמנם עכ"ז אינו מתגלה האהבה עדיין בבנו הקטן כ"א בדברי' קטנים שהרי אינו מבין ומרגיש עדיין כ"כ הדברי' הגדולי', משא"כ כשהבן גדול אם היות

(4) זחיב מת, א. נב, ב. עה"פ בשלח יד, טו. (9) ראה תר"א ל, א. נד, ב. דרמ"צ קמת, א ואילך. (5) שם כא. (6) בשולי הגליון רשום בגוכ"ק באותיות קטנות: **י"ל לא תתערך לכן א"א הלל שהוא המשכה.** וראה להלן בסיום הסעיף. (7) מכאן עד קרוב לסיום הסעיף (תיבות: ועי"ל) קרוב ללשון הלקו"ת פ' צו יד, סעי'ד ואילך. וראה מזה ג"כ באוה"ת בא ע' רסג ואילך. (8) ע"פ איוב כט, ג. (10) תענית שם. (11) הושע יא, א: כי נער ישראל ואוהבהו וממצרים קראתי לבני. (11*) תיבת "אה"י" היא הוספה על הלקו"ת שם (טו). רע"א. (12) שער חהמ"צ פ"ח. (12*) בלקו"ת שם: לא קיבלו עדיין תומ"צ ולא ה"י בהו עדיין שלימות כמ"ש בזהר. ואח"ז מציון שם בהגה"ה לגמ' ב"ק דף צ"ב הנ"ל. ועוד.

כי אהבת אביו אליו אינו נראה ונגלה בהתגלות כ"כ להיות מחבקו ומנשקו מ"מ מתפשטת ומתגלת לבנו בהתפשטות יתי' ללמדו חכמה וליתן לו כל הצטרפותו אז שהם דברי' גדולי' כו'. ועד"ז יובן למעלה שביצ"מ נא' כי נער ישראל כו' להיות כי לא הי' בהם בחי' השלימות עדיין, לכן הגם כי הי' הגילוי ממקום גבוה מאד מ"מ לא הי' מתגלה בהם כ"כ מחמת קטנותם, וע"כ אין גומרין את ההלל, אבל בחה"ס שהי' אחר מ"ת שהוא עד"מ אהבת האב לבנו הגדול שהיא בהתפשטות וכמו"כ בנמשל הוא בחי' התפשטות האהבה עד שהי' מורגש בתוכם לכן גומרין את ההלל. ועו"ל לפי שהלל הוא מל' בהילה נרי שהוא בחי' המשכה כנ"ל שזהו ע"י ההילול כנ"ל ובקרי"ס נא"י ואתם תחרישון שת"י לא תתערוון מידי לכן אינו שייך לומר הלל לפי שצ"ל ואתם תחרישון, רק שמפני הנס אומרי' הלל בדילוג, לזכר בעלמא כו'.

ב) **ואמנם** הנה מעלת הקטן הוא מעלה נפלאה שאין כמוהו. ויובן זה ממה שארו"ל במד"ר שה"ש ע"פ"א אחות לנו קטנה אלו ישראל לע"ל עתידי' שרי כו' לקטרג, אלו כו' ואלו כו' מפני מה כו', ואומר להם הקב"ה אחות לנו קטנה, מה קטן זה כל מה שהוא עושה אין מוחין בידו, כך כל מה שישראל מתלכלכי' מעוונותיהם כל ימות השנה בא יוהכ"פ ומכפר עליהם שנא' כי ביום הזה יכפר עליכם. והענין הוא דכתי' החודש הזה לכם ואיתא בברכות ע"ז שמבחי' לכם זה תזכו לכמה דברי' שנא' בהם לכם, יו"ט נא' בהם לכם, יוהכ"פ נא' בו לכם, וצ"ל מה"ע לכם דחדש שע"ז זוכי' לכל הבחי' שנא' בהם לכם. אך ז"ע מה שנק' קטנים, והיינו מה שהם מוני' ללכנה¹⁸ שנק' המאור הקטן¹⁹, ולכן גם הצדיקי' נקראו ע"ש הלבנה יעקב²⁰ בנה הקטן, מי²¹ יקום יעקב כו', דוד הקטן דכתי' ודוד הוא הקטן²², שמואל הקטן²³, ופי' קטן היינו מה שמקטינים א"ע²⁴, שז"ע מה שמונין ללבנה בחי' מאור הקטן, וזהו ג"כ יעקב הקטן, כי יעקב הוא בחי' בריח²⁵ התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה, והיינו שיש בחי' קצה השמים דלעילא²⁶ שהוא בחי' ז' מדות לך ה' הגדולה כו'²⁶, וקצה השמי' דלתתא²⁵ שהוא בחי' שמים וארץ הגשמיים, ויעקב הוא בחי' הכריח שמבריח מן קצה השמי' דלעילא עד בחי' קצה השמי' דלתתא. והנה מאחר שיש קצה וקצה הוא בבחי' ומדריגת גבול,

(13) כשלה יד, יד. ראה זח"ב מז, ב.
 (14) שה"ש ח [וראה להלן הע' 56]. מכאן עד סיום הסעיף מיוסד על אוה"ת ויקרא (כרך א') ע' שי"ב. שטו. וראה אוה"ת תצוה ע' אתשלזו.
 (15) אחרי טו, ל.
 (16) בא יב, ב.
 (17) ראה שמו"ר פט"ו, כג.
 (18) סוכה כט, א.
 (19) בראשית א, טו.
 (20) תולדות כו, טו. מב. וראה חולין ט, ב: ליקרו
 צדיקי בשמיד יעקב הקטן שמואל הקטן דוד הקטן.
 (21) עמוס ז, ב. ה: מי יקום יעקב כי קטן הוא.
 (22) שמואל"א יד, ד.
 (23) ראה לעיל הע' 20.
 (24) ראה חולין פט, א. ב"ר פ"ו, ד. ועוד. וראה סי' מאמרי אדה"ז נ"ך ח"א ע' רלג.
 (25) ראה זח"א א, ב. ועוד. אוה"ת ויחי (כרך ב') שפה, ב. וראה בנדוד' תרא כט, סע"ד.
 (26) דה"א כט, יא.

ספר תרל"ד

קט

אבל בחי' אוא"ס הוא בל"ג שהוא בחי' אתה הוא ה' לבדך²⁷ שלמעלה מבחי' אתה עשית את השמי'²⁷, שהוא לבדו הוא גם עתה לאחר שנברה"ע כמו קודם שנברה"ע. והנה יעקב להיותו בריח התיכוז כנ"ל הגם כי יש קצה וקצה מ"מ להיותו מבריח עד קצה העליון ה"ה משיג את בחי' אתה ה' לבדך כו' שהוא למעלה מגדר עלמין, לכן ה"י קטן, לפי שלגבי אוא"ס בחי' אתה הוא ה' לבדך אינו תופס מקום כלל כלליות סדרי ההשתלשלות, ולכן אמר יעקב²⁸ קטנתי מכל החסדי' ומכל האמת, כי ענין החסד הוא מה שעושי' לו נס, שזהו מבחי' סוכ"ע שלמעלה מבחי' הנהגת הטבע, וע' באגה"ק סי' ב' ובסידור ע"פ מזמור לתודה²⁹, ולכן על הנס צריך להביא קרבן תודה, והרואה מקום שנעשה לו נס צריך לברך³⁰, וע"כ לגבי בחי' זו קרא יעקב א"ע בשם קטן, שהגם שמבריח מן הקצה אל הקצה מ"מ זהו בסדר השתלשלות ואמנם לגבי למעלה מסדרי ההשתלשלות שה"ע הנס זהו דבר קטן כו'. ועד"ז יובן ענין מה שכלליות נש"י נק' בשם קטן להיות כי מושג אצלם בחי' ד"ע איך שקמ"י הוא כלא וכאין חשיבי כלליות כל ההשתלשלות, ולכן מקטינים א"ע וקורין א"ע קטן ומונין ללבנה שהיא מאור הקטן.

ומה קטן כל מה שהוא עושה אין ממחין ע"י, והענין הוא דכתי'³¹ כי אל דיעות הוי' ולא נתכנו עלילות ולא כתי' ולו קרי, והיינו כי עלילות הוא הנהגת העולמות כמ"ש³² יודיע דרכיו למשה לבנ"י עלילותיו, ופי' ולו נתכנו עלילות בוא"ו שהוא ית' מנהיג את העולם לפי בחי' עלילות מצעדי גבר³³, ולא נתכנו עלילות באל"ף היינו שכל ענין העלילות הוא בחי' הנהגת העולמות אינו תופס מקום כלל. ושניהם אמת כי בבחי' ד"ת הוא ולו נתכנו עלילות בוא"ו, ושם הוא בחי' ההנהגה שע"פ חסד ודין שיש בחי' שכר ועונש, אבל בבחי' ד"ע שם הוא ולא נתכנו עלילות באל"ף שאינו תופס מקום כלל. וזהו שנש"י נק' קטן שמקטינים א"ע לגבי בחי' ד"ע, וכל מה שהקטן עושה אין ממחין ע"י לפי שהיותו קטן הוא לגבי ד"ע ושם אינו תופס מקום, וכמ"ש³⁴ לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, וכת'³⁵ וירא און ולא התבונן.

וענין אומרו בא יוהכ"פ ויכפר עליהם, לפי שביוהכ"פ מאיר בחי' ד"ע, וזהו מי יקום יעקב, מי בינה בחי' יוהכ"פ, והו"ע ד"ע כו' כמ"ש במ"א³⁶, ולמה מבחי' מי נמשך להקים את יעקב מפני כי קטן הוא שמשג בחי' ד"ע

(27) נחמ"י ט, ו.

(28) וישלח לב, יא.

(29) מד, סע"א ואילך.

(30) ברכות נד, א.

(31) שמואל"א ב, ג. ראה גם תו"א סח, סע"א ואילך.

אוה"ת ויקרא שם ע' שיב. ובהנסמן להלן הע'

36.

(32) תהלים קג, ז.

(33) ע"פ נוסח ברכת זכרונות במוסף ד"ה.

(34) בלק כג, כא.

(35) איוב יא, יא.

(36) ראה אוה"ת בלק ע' תתקצא. וע' אי"ג.

ולכן הוא מקטין א"ע, דאם היות שבחי' ד"ע הוא מה שאינו תופס מקום שם כלל כל ענין ההעלאות, וא"כ א"צ העלאות מ"ן להמשיך משם, מ"מ צריך שישגי בחי' זו עכ"פ, והאות ע"ז שמשגי בחי' ד"ע זהו שמקטין א"ע כו'. וזהו אחות לנו קטנה כו'.

ג) ועפ"ז יובן דברי המד"ר בפ' נשא פי"ב דרמ"ז ד"ג משל למלך ב"ו שהיתה לו בת והיה אוהבה יותר מדאי כ"ז שבתו קטנה הי' מדבר עמה בפרהסיא כו' כך כו' כי נער ישראל ואוהבהו, והיינו כנ"ל בענין יצ"מ וקרי"ס שהי' אז עדיין בבחי' הקטנות והי' מדבר עמם בפרהסיא, וכמ"ש³⁸ וארד להצילו מיד מצרי', ונודע ממארז"ל³⁹ שנגלה עליהם מלך מה"מ הקב"ה שהי' הגילוי מבחי' גבוה מאד, וגם בקרי"ס כ"א הראה באצבעו זה אלי⁴⁰, והגילוי הי' מבחי' עתיקא, ובחי' רוח קדים כנ"ל, ובכלל הי' הגילוי בפרהסיא, משא"כ לאחר שהזקינו דיבר אל משה מאהל מועד שזהו בצינעה כו'. וגם יובן דברי המד"ר בפ' שופטי' דרצ"ה ד"י למלך שהיו לו בנים הרבה והי' אוהב את הקטן יותר מכולם כו' כי נער ישראל ואוהבהו כו' ע"ש. והענין הוא כמ"ש⁴¹ קטנתי מכל החסדי' שמחמת עוצם הגילוי קטנתי להיות בבחי' אין, וע' בפנ"י⁴² שפי' ע"פ קטנתי שזהו קטנות שני, מי יקום יעקב כי קטן הוא⁴³. וענין מעלת הקטן מלבד משנית לעיל מענין ד"ע עוי"ל דהקטן הוא שלא נכנס בו כ"כ חכמת עה"ד טו"ר, דכתי' בו⁴⁴ ונפקחו עינכם, ולכן נקי' הבל שאין בו חטא כו'⁴⁵, וא"כ היותו קטן מעורר ג"כ בחי' שלמעלה מן השכל, וזהו נער הייתי גם זקנתי⁴⁶ דלכא' מה"ע נער הייתי אלא שלפי היותו נער בחי' קטן לכן צ"ל חנוך לגער כו'⁴⁷ גם כי יזקין בחי' זקן שקנה חכמה⁴⁸ ג"כ לא יסור מזה מבחי' הבטחון והאמונה בבחי' אלקות שלמעלה משכל המושג כו', והיינו כשבהיותו זקן לא יסור מהיות נער דהיינו בחי' קטן כו' כי בחי' חכ' כלא חשיב לגבי אוא"ס. וזשארז"ל בשרה⁴⁹ בענין מאה ועשרים ושבע שני' שבהיותה בת קוף הייתה כבת עשרי', וכבת ז' ליופי שזהו מעלת הקטן כו'. ויובן זה לפ"ד הג' הנ"ל הענין הוא כי הקטן יש בו אין וביטול יותר ממה שיש בגדול, וכמ"ש במ"א⁵⁰ משל לזה שהקטנים הגם שמתרגזים זע"ז אין בהרוגז ממש ומיד נוחין זל"ז, משא"כ בגדולי' שחכמתו מעכבת עליו מלהתפייס מהר, והיינו כי החכ' הוא בחי' איזה מציאות יש לגבי אין,

37) בדפוס אמשטרדם שנת ת"א. [פיסקא ד'.
 בהדפוסים שלפנינו — דף מז, ב].
 38) שמות ג, ח.
 39) הגש"פ פיסקא מצה זו.
 40) שמור' ספכ"ג.
 41) בדפוס אמשטרדם שנת ת"א. והוא בפ"ה פי"ז.
 ונת' ג"כ באוה"ת שופטים ע' תתיט.
 42) בפנים יפות [לר"פ מניקלשבורג — בעהמח"ס
 ההפלאה]. ראה מזה גם באוה"ת בשלח ס"ע
 שפג. ובלקוטי שיחות חלק כ' ע' 168.
 43) בראשית ג, ה. ראה גם אוה"ת בשלח שם.
 44) שבת קיט, ב.
 45) תהלים לו, כה.
 46) משלי כב, ו.
 47) קדושין לב, ב.
 48) מד"ר ופירשי' רי"פ חיי"ש.
 49) אוה"ת אמור ע' תתנו.

ספר תרל"ד

קכא

ולכן התהוות החכ' הוא בדרך מציאה מבחי' אין כמ"ש⁵⁰ והחכ' מאין תמצא ולא בהדרגה בהשתלשלות עו"ע כו', אבל הקטן יש בו מבחי' האין כו'.

וזהו שאמרו בגמ' מנא הא מילתא דאמרי אינשא כד הוינא זוטרי לגברי כד קשישנא לדרדקי פ"י⁵¹ וא"ל מעיקרא כתי' וה' הולך לפנייהם פי' מעיקרא בצאת בני' מאמ"צ הגם שהיו קטנים מ"מ כי נער ישראל ואוהבהו ולכן הי' הגילוי להם מבחי' ממה"מ, וה' הולך לפנייהם בכבודו ובעצמו בגילוי רב ועצום, אבל כד קשישנא היינו לאחר שקיבלו התורה אם כי נתוספו בבחי' החכ' מ"מ היינו לדרדקיא דכתי' הנה אנכי שולח מלאך ולא בבחי' גילוי כמקודם כו' וזהו לדרדקי, אבל כד הוינא זוטרי בחי' קטן היינו לגברי דכתי' וה' הולך לפנייהם, ולכן נא"י⁵² חנוך לנער ע"פ דרכו שגם כי יזקין לא יסור מהיות בחי' נער היינו בחי' קטן בכדי שיהי' הגילוי מבחי' גבוה ע"ד מ"ש וה' הולך לפנייהם יומם כו'. ופי' וענין קטן היינו שלא יחשיב א"ע ליש ודבר, הן מי שעוסק בתורה צ"ל לשמה מבלי הרגשת עצמותו והן בנתינת הצדקה אל יחזיק טובה לעצמו והן בעסקו במו"מ לא יהלוך בערמומית, וזהו שאה"כ⁵³ לבך יהגה אימה אי' שוקל ואי' סופר אי' הוא בחי' איה מקום כבודו בחי' אוא"ס ב"ה שאינו מושג, ואי' בעצמו הוא השוקל והסופר והמודד לכ"א וא' וע"כ מה מועיל ערמימותו, וגם נגד מי הוא הולך בערמומית. ובהתבונן כ"ז לבך יהגה אימה ופחד וממילא לא יהי' לו פחד פנייהסר לחמו כו', כמ"ש מזה בת"א ס"פ שמות⁵⁴, כ"א יהי' בבחי' ביטול ובבחי' בטחון לאלקות הזן ומפרנס מקרני ראמים כו'⁵⁵ להיות וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה⁵⁶ כמ"ש בלק"ת בד"ה שובה ישראל, הראשון⁵⁷. וזהו שגם כי יזקין לא יסור מהיות נער בחי' קטן כו'.

[קיצור*]

וה' הולך לפנייהם יומם, יובן ע"פ דרו"ל ב"ק דצ"ב מנא הא מילתא דאמרי אינשי כד הוינא זוטרא לגברי כד קשישנא לדרדקא א"ל מעיקרא וה' הולך לפנייהם ולבסוף הנה אנכי שולח מלאך. ויובן מעלת הקטן ממשארז"ל ע"פ אחות לנו קטנה מה הקטן הזה כל מה שהוא עושה אין מעלין⁵⁸ עליו כך ישראל מתלכלכין, בא יוהכ"פ, למה לפי שהוא קטן, והיינו מה שישראל מונין

(49) איוב כה, יב.

(50) כ"ה בגוכי"ק, ואולי תיבה זו מיותרת.

(51) ישעי' לג, יח.

(52) דף נג, ג.

(53) שבת קז, ב.

(54) פ' ראה טו, יח.

(55) דף סד, ד.

(*) ראה לעיל ע' קג בהערה.

(56) ראה לעיל ס"ב הלשון משהשיר: אין ממחין

כידו. והלשון כאן הוא ע"פ במדבר פ"ב, טז:

אין הקביה מעלה עליהן כו'.

ללבנה מאור הקטן שמקטינים א"ע, והיינו לגבי ד"ע דקמ"י כלא חשיב, ולכן מי יקום יעקב כי קטן הוא, כי יעקב מבריח מן הקצה אל הקצה ומאחר שיש קצה וקצה ה"ו כחי' הגבלה ולכן קטן הוא לגבי אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות, ולכן כד הוינא זוטרי הוא מדריגת הביטול בבחי' אמונה היינו לגברא שע"י ויאמינו בה"י עי"ז הי' וה' הולך לפניהם יומם.

בס"ד. ש"פ יתרו. להו"ע

וידבר אלקי' כו' אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ. הנה ענין מצוה זו היא תמידית שאין לה זמן מוגבל אשר יאמר עליו שהיום הוא זמן קיום מצוה זו כ"א זמנה בכל עת ובכל רגע יומם ולילה כמ"ש שויתי הוי' לנגדי תמיד, ופי' תיבת תמיד היא בכל עת ובכל רגע, וא"כ מהו שפתח וידבר אלקי' שהוא שורש ומקור הזמן כו' והיתכן שבחי' שורש ומקור הזמן יבאר דבר שהוא גבוה במדריגה עד שאין בחי' זמן מגבילו כו', וגם צ"ל הן אמת שמבחי' אנכי הוי' יכול להיות בחי' שלמעלה מזמן, אבל איך יהי' זה בבחי' אלקיך שהוא מוגבל, וגם איך האדם שהזמן מגבילו ומלוכש בגוף יקיים מצוה שהיא בתמידיות בלתי הגבלת זמן כו'. אך הענין הוא שלזה הוא כוונת אומרו אשר הוצאתיך מאמ"צ שהפסוק מתרץ בעצמו שכאשר תדע שהוצאתיך מאמ"צ, אז תבין שאפשר לקיים מצוה זו בתמידות, ולד"ת העוסקי' בתורה יכולי' לקיים מצוה זו, כי לא להם לבדם נתנה התורה, אלא גם הבעלי עסקים שעוסקי' במו"מ הטרודי' בעניני' גשמי', ואפי' גם פחותי הערך שירדו מטה מטה שמרגיש בעצמו ירידתו ממדריגה, מ"מ גם הוא יכול לקיים מצוה זו כמ"ש ועל הארץ הראך את אשו הגדולה כו' פי' שאפי' על הארץ היינו מי שירד במדריגה ג"כ הראך את אשו הגדולה ודבריו שמענו מתוך האש.

(57) בשלח יד, לא.

- (1) יתרו כ, איב. מאמר זה מיוסד על ד"ה זה בס' מאמרי אדה"ו על פרשיות התורה ח"א ע' שיח ואילך [ושם ע' שטו וע' שיו] — נדפסו ב' נוסחאות נוספות ממאמר זה. פיסקא הראשונה מהמאמר נמצאת ג"כ בתוס' ביאור והגהות בד"ה זה תרס"ז (נדפס בהוספות לטה"מ תרס"ז ע' תקסא).
- (2) תהלים טו, ח. וראה בנדוי"ד בהקדמת ס' החינוך (ע"ד שש המצוות התמידיות).
- (3) ואתחנן ד, לו.

להר"ע: = לא הועתק. [ונראה פירושו שמאמר זה לא נתפרסם בשעתו. ראה גם בקונטרס "רשימת מאמרי כ"ק אדמו"ר מהר"ש" במאמרי תרל"ד ע' 1 שמעתיק מביכעל כת"י הר"ש סופר [אינו תח"י]: "דרושי דפי' יתרו, צו, יתר הדרוש דחה"פ, בהר"ב לא יצאו לאור הכתיבה מת"י כ"ק שליט"א. ע"כ. אמנם נמצאים הם בהביכל גוכ"ק דתרל"ד].

ספר תרל"ד

קכג

וביאור הענין יובן ע"פ מ"ש בזהר' תלת קשרין מתקשרין דא בדא, קוב"ה אורייתא וישראל, וכולהו דרגין על דרגין סתים וגליל. פי' וענין סתים וגליא דקוב"ה, כי הנה אוא"ס הוא בחי' סדכ"ס ונעלם מעין כל, ומ"מ הוא גם בבחי' גליא, ומבשרי אחזה אלקה כמו באדם הדיבור שלו הוא בבחי' התגלות ובתוכו מתלבש המחשבה שאינה נראית ונגלית, ונודע' שאותיות הדיבור הם שורש ומקור עלמין דאתגלין, ואותיות המחשבה הם שורש ומקור עלמין סתימין דלא אתגלין, ולכן אע"פ שהוא סתים ונעלם מעין כל, מ"מ גילה אלקותו ע"י בחי' הדבור, וברוח פיו כל צבאם, שרואים העולמות עליוני' ותחתוני', ומזה נמשך להיות ונגלה כבוד ה' לעיני כל בשר. ובה יש הפרש שמי שהוא רואה מעוה"ז מעשה ה' כי נורא הוא, ומי שהוא רוחני יותר בחי' עולמות עליוני' מעשי ה' כי נורא הוא, וכולם חיותם בבחי' גליא כמ"ש הללו כו' מן השמי' כו' הללוהו כל מלאכיו וכתיו"ו יהללו את ש' הוי' בחי' שם מהוי' לבד שהוא בחי' רוח פיו ית', ומזה מקבלי' חיות כל העולמות, והמלאכי' אין להם לא תורה ולא לחם גשמי, אלא שהם נזוני' מבחי' דו"ר שנגלה להם ומשיגי' בבחי' השגה, וגם משיגי' שיש בחי' שלמעלה מהשגתם שא"א להם להשיג.

וז'הו דכתי"ו פני שור מהשמאל לארבעתן פי' פני הוא מל' פנימיות וחיות השור שבמרכבה הוא מהשמאל היינו בחי' יראה שנראה ונגלה אליו, הגם כי זהו נמשך לארבעתן שכולם יש להם בחי' היראה מ"מ כולם מקבלי' זה ע"י בחי' שור שלהיותו מהשמאל כולם מקבלי' ע"י והוא העיקר, וכ"ה בבחי' פני ארי' אל הימין שהגם שהמשכת האהבה הנמשכה מבחי' ימין¹³ [חסר בגוכי"ק, ואז"כ מתחלת ההעתקה] וכן¹⁴ עד"ז פני ארי' אל הימין לארבעתן, וכלם מקבלים ממנו מחיות השם הנגלה למו שהם בחי' שם ד' לבד ומה שהם משיגים יראים ממנו, ואוהבים וחושקין באהבה ויראה עצומה, יש שהם מששת ימי בראשית, ויש שבכל יום מתחדשי' כמאמר¹⁵ יוצר

המשך מאמר אדה"ז ד"ה וידבר גו' אנכי — הנסמן לעיל בתחילת המאמר.

13) לשלימות הבנת הלשון כאן, נעתיק כאן פיסקא ממאמר אדה"ז שם [ראה הע' הקודמת] לפני זה. וז"ל: כדכתיב פני שור מהשמאל לארבעתן פי' פני הוא מלשון פנימיות וחיות השור שבמרכבה היא מהשמאל מבחי' יראה שנגלה אליו ומשם נמשך חיות ויראה לארבעתן שכולם יש להם בחי' יראה אך כולם מקבלים ממנו והוא העיקר שמקבל מהשמאל וכן עד"ז פני ארי' אל הימין... [כהמשך הלשון כאן].

14) נוסח ברכת יוצר. וראה איכ"ר פי"ג, ח. טור או"ח סני"ט. וראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תעח.

4) ראה זחי"ג עג, א. א. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ס"ע צט, וש"נ.

5) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

6) ראה גם שער היחוד והאמונה פי"א [ובהנסמן בליקוט פירושים ומ"מ לשם ר"ע רמ"ד]. לקוטי שיחות ח"א ע' 80. ובכ"מ. וראה לעיל ד"ה החודש הזה (ס"ה).

7) תהלים לג, ו.

8) ישעי' מ, ה.

9) תהלים קמח, א"ב.

10) שם ה. יג.

11) יחזקאל א, י"ד.

12) ע"כ נרשם בגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש, והנדפס מכאן ואילך נרשם בהביכל בכת"י מעתיק [והוא

משרתים ואשר משרתיו כו', ונותן אצבעו ביניהם ושורפן כו'¹⁵, בחי' אצבעו לבד כו'. וסתים וגליא דאורייתא, שיש בתורה נגלה ונסתר, וישראל סתים וגליא, פי' מי שנגלה לעין כל סדר הנהגה והטבע שישנו בכל הברואים מה שאוכלים ושותים בזה אפי' בחי' ישראל שיהי' בחי' סדר העבודת ה' ויראתו מה שלומד ומתפלל בזה הוא מחיות הנגלה בחי' גליא הנ"ל כמ"ש¹⁶ אל אשר שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתן, פי' שלא יסוב מדרך זו לדרך אחרת לבקש עצה ותחבולה אחרת לדעת במה יעבוד ה', רק אל אשרי' שם הרוח אלהית יש בה מאת ה' כי הכל ביד ה' הוא מבחי' גליא שגילו ית' ואת הכל עשה יפה בעתו¹⁸, וכמ"ש¹⁹ כאשר יהי' אופן כו' כי רוח החי' באופני', וכן בכל מקום שהוא שם כך הזמין לו הש"י ששם ישר²⁰ יחזו פנימו לראות דרכי הקדש, וג"כ בחי' סתים, דהנה איתא בגמ'²¹ דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי דורות האחרונים עשו מלאכתן קבע ותורתן עראי, וענין קבע ועראי הוא קבע בחי' פנים דהיינו מה שאדם משים כל לבו ושכלו בזה ומגמתו²² בזה כי זה כל עצמיותו שעושה מזה עיקר וזה עיקר חיותו, ועראי הוא בחי' אחוריים דהיינו מה שאדם עושה בע"כ ולבו בל עמו, ולכן דורות הראשונים אע"פ שאכלו ושתו והולידו בני' ובנות מ"מ הי' זה אצלם דרך עראי דהיינו מצד ההכרח כאלו כפוי שד²³, ועיקר חפצם ותשוקתם הי' בתו' ועבודת ה', ועל ההיפך נא'²⁴ כי פנו אלי עורף, פי' אע"פ שפנו אלי דהיינו שלומדי' ומתפללי' מ"מ אין זה כ"א בבחי' עורף שהוא מצד ההכרח, שאין זה עיקר רצונו וחפצו רק שמכריח א"ע לזה.

והנה יש בחי' פנים הנ"ל בלב כאו"א מישראל אפי' בקל שבקלים, שחושק ומתאוה לדבקה בו ית', כמו שאינו רוצה להמיר דתו, כך אפי' קל שבקלים מ"מ הניצוץ שלו חושק ומתאוה לדבקה בו ית'. וזהו מים תחתונים בוכים כו' אנן בעינן למהוי קדם מלכא²⁵, מים נקי' צירופי אותיות המחשבה שיש בחי' בראשית²⁶ שהם מתאחדי' ביחודו ית' כמאמר²⁷ עושה בראשית ומים תחתונים הם שנפלו מטה מטה ונפרדו משם והם מי בוכים, שבוכים תמיד וחושקים לעלות להתאחד קמי מלכא, שאינם רוצים להיות נפרדים ותחתונים,

(15) סנהדרין לת. ב. ראה לקו"ת אמור לו, א. דרושים לר"ה ס. ב. סידור קנב, א (בהערה לתיקון חצות). ובכ"מ.
 (16) יחזקאל א, יב.
 (17) בס' מאמרי אדה"ז שם: אשר יהי' האופן כו' כי רוח החי' באופנים [ראה יחזקאל א, כ] ולכן בכל מקום שהוא שם שמה רוח אלקים וסבה מאת ה' כי הכל בידי שמים [ברכות לג, טע"ב] והוא מבחי' גלי' שגלה ית' ואת הכל ...
 (18) קהלת ג, יא.
 (19) ראה יחזקאל א, טו. כ. שם י"ד, י"ד. יז.
 (20) תהלים יא, ז.
 (21) ברכות לה, ב.
 (22) בס' מאמרי אדה"ז שם: וכל חפצו ומגמתו.
 (23) ע"פ נדרים כ, ב.
 (24) ירמ' ב, כז. לב, לג.
 (25) ראה ת"ז ת"ה (יט, ב). מדרש עשרת הדברות פ"ב. תוס' הראש בראשית בתחילתו. בחי' ויקרא ב, יג. ועוד.
 (26) במאמרי אדה"ז שם: מי בראשית.
 (27) ברכת ברוך שאמר.

וע"ז [בוכים] במר נפשם. וזהו כל עיקר עבודת האדם שיעשה כחפץ הניצוץ ויתאחד להש"י בבחי' פנים הנ"ל, ולא יתרצה במה שעובד לעצמו דהיינו שרוצה להיות צדיק או עובד, דהיינו בבחי' מה שהוא משיג הן בעוה"ז הן בעוה"ב כו', אין זאת עבודת אמת ועד ארגיע לשון שקר²⁸, ולכן פעמים שהוא מקצר בעבודתו מחמת שאינו רואה רק א"ע ועל ה' הוא שוכח. וזהו מבחי' גליא שהוא בחי' עורף הנ"ל, ועיקר עבודה הוא בבחי' סתים מה שיש בלב כל או"א חפצו בבחי' פנים הנ"ל ע"ש פב"פ דבר ה' עמכם²⁹.

כי הנה התורה נק' אור³⁰ שזה בקשו המלאכי³¹, כי התורה בירידתה דרך עולם המלאכי נתמלאה שם אורה וזיווה, וחמדו³² מאד לזה ואמרו אשר³³ תנה הודך על השמים, וזהו בחי' גליא התגלות התורה ואורה המאיר לעולמים שמשגיגים, כי כל³⁴ מה שאינו משיג כו', וע"ז קטרגו על האדם ואמרו מה אנוש כו'³⁵, וזאת התשובה אשר השיב להם, כי יש בחי' סתים וגליא בתורה, ומה שהוא בחי' סתים אינו יכולין לקבל כו'. והנה הסתים הוא המאור שבה שהיא בחי' אלהות השורה בתורה, ולכן אפי' ע"ה שלומד צירופי אותיות התורה הן בתהלים הן במעמדות מתאחד עמו ית' פב"פ, כמ"ש³⁶ ישקני מנשיקות פיהו, והיינו ממאור שבה שהוא אחד אמת. וזהו ועל³⁷ הארץ הראך את אשו הגדולה כי אפי' אם הוא בבחי' על הארץ יכול הוא שיהי' לו אשו הגדולה, דהיינו רשפי אש שלהבת האהבה רבה. והיינו דוקא לכשתבונן היטב שהוא מטה מטה מאד דהיינו מי שידע בנפשו במעשיו שהן באמת רעים בגשמי יודע שהוא למטה מאד אפי' מבחי' בהמה הרי הסוס בטל לגבי אדם, ונער קטן נוהג בו כרצונו לתת עליו עולו מחמת כו'³⁷, דאע"ג דאיהו לא חזי כו'³⁸ שרואה מעשה מרכבה פני שור כו', ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו'³⁹, והכל בטלים נגדו, לכן הוא בטל ממציאיותו נגד דמות אדם מפני השגתו זה, והאדם הוא בעל בחירה וכיון שכוחו ברע הרי הוא למטה מן הסוס, ומי שאינו רואה במעשיו שהן מחוסרין יראה שהוא למטה, שהרי המלאכי אין להם תורה כלל אפי' בחי' גליא שלה לא ניתנה להם, ואעפ"כ הן ביראה ואהבה רבה מששת ימי בראשית, כמ"ש⁴⁰ פני ארי' אל הימין שהם מחנה מיכאל הוא ממשיך אהבה אל כל הימין, והאדם יש לו התורה, ואעפ"כ אין לו יראה ואהבה שבבחי' גליא, והמלאכי שהם בלא תורה, ואעפ"כ יראתן ואהבתן גדולה עולם מהכיל. ולזה קטרגו על האדם

[ועייג"כ שם בשולי הגליון: כי כל מלאך אינו עובד כ"א לפי השגתו כו'].

(35) תהלים ת, ה.

(36) שה"ש א, ב.

(37) כ"ה ג"כ בס' מאמרי אדה"ז שם [שם: מחמת וכו' ואע"ג].

(38) ע"פ מגילה ג, א.

(39) יחזקאל א, כו.

(28) משלי יב, יט.

(29) ואתחנן ה, ד.

(30) משלי ו, כג. תענית ז, ב.

(31) שבת פח, ב.

(32) בס' מאמרי אדה"ז שם: וחמדה מאד לזה אמרו

[וע"ש ר"ע שיח].

(33) תהלים ת, ב.

(34) בס' מאמרי אדה"ז שם (ע' שכא): כל מלאך.

כנ"ל שאמרו מה אנוש כו'. והתשובה לזה שאין אצלם בחי' סתים כ"א בישראל כו', והיינו כשיתבונן היטב ענין⁴⁰ מטה מטה מאד אזי יש בחי' סתים שאינו רוצה להיות נפרד ולהיות למטה כנ"ל, וחושק ומתאוה לדבקה בו ומתדבק ע"י התורה באחד אמת.

וזהו אנכי וגו', דהיינו אנכי מי שאנכי⁴¹, שהוא סתים מאד, ואעפ"כ הוא ה' אלקים שהיו"ד מורה על צמצום שצמצם אלהותו, ואח"כ ה"א שמורה התפשטות באורך ורוחב כו', ואח"כ וא"ו שהוא המשכה, ואח"כ ה"א תתאה שהוא עוד אורך ורוחב כו', ככה יעשה האדם שמתחלה ע"י התבוננות הנ"ל יבין שהוא למטה מאד והוא בסוד יו"ד שהוא צמצום, ואח"כ כשיתבונן שאע"פ שהוא למטה מאד מ"מ יש בו ניצוץ שמתאוה וחושק לדבקה בו שיש בכל א' מישראל אפי' בגרוע וקל שבקלי' שהוא בחי' מאת הש"י שהוא סכ"ע וממכ"ע באורך ורוחב כו' הוא בחי' ה"א הנג' שהוא רחובות הנהר⁴² נחלי אמונה בחי' המשכות אלהות, ואח"כ יכול להמשיך עליו בחי' אלהות כמו וא"ו שבראשו עב כמו יו"ד ואח"כ כשיורד למטה נעשה דק ומסיים והולך עד כחוט השערה, דהיינו שיכול להמשיך על האדם אפי' כשהוא למטה, ואח"כ הוא בחי' צירופי אותיות שזה בחי' ה'. וזהו אנכי ה' אלהיך, פי' שאני שלך שזאת הוי"ה תהי' אצלך ג"כ והיינו דוקא אשר הוצאתיך וגו'⁴³, שהי' קודם להוי'. כללא דמילתא שמתחלה ידע האדם ויכיר מקומו היטב שהוא מפחותי הערך מאד שהוא בחי' יו"ד, ואח"כ יבין שאעפ"כ יש בחי' ממכ"ע באורך ורוחב כו' בחי' ה"א מלאה⁴⁴ רחובות הנהר, ואח"כ ימשיך אלהותו עליו בבחי' וא"ו, ואח"כ הוא בחי' ה"א שהוא ע"י צירופי אותיות התו', וכן בכל מצות מעשיות, ובפרט מעשה הצדקה וג"ח, כמ"ש⁴⁵ וזרעתי לי בארץ וגו', כי גדול יום זרעאל כו'⁴⁶, זרעאל פי' אל הנזרע שהוא חסד אל כל היום⁴⁷ אשר זרוע לצדיק, כמ"ש⁴⁸ זרעו לכם לצדקה מחמת זה צומח ומתרבה כו' וד"ל.

(קיצור)

וידבר אלקי' וגו' אנכי וגו' הנה מצוה זו היא תמיד' שלא יש זמן קבוע כ"א תמיד בכל עת ובכל רגע כמ"ש שויתי הוי' לנגדי תמיד וא"כ

(40) בס' מאמרי אדה"ז שם: ענין הירידה.
 (41) ראה זח"א קסו, ב. זח"ג יא, א. לקו"ת להאר"ל.
 (42) תולדות כו, יט. אבן עזרא תולדות שם. לקו"ת
 פינחס פ, ב. ראה לא, ד. סה"מ תקס"ב ח"א ע'
 יד.
 (43) ראה זח"ג קמב, א.
 (44) בס' מאמרי אדה"ז שם: וגו' פי' דווקא לכשתדע
 ותכיר אשר הוצאתיך כו' שהי'.
 (45) שם: עלאה.
 (46) הושע ב, כא.
 (47) שם ב, ב.
 (48) תהלים נב, ג.
 (49) הושע י, יב.
 (50) ראה לעיל ע' קג בהערה.

ספר תרל"ד

קכז

איך יקיים זאת האדם שהוא בע"ג. אך הענין הוא דהנה תלת דרגין מתקשרין דא בדא קוב"ה ואורייתא וישאל, וכולהו דרגין על דרגין סתים וגליא, ולכן ע"י בחי' סתים שבנש"י יכולי' להתקשר ע"י התורה אפי' ע"ה כשאומר מזמורי תילים עם מעמדות לבחי' סתי' דקוב"ה, ולכן יכולי' לקיים גם מצות אנכי שלא שייכה בזמן קבוע כ"א בכל עת ומ"מ כדי שתגיע לבחי' הזמן לכן נא' וידבר אלקי' הוא מדת הצמצום שורש ומקור הזמן כו'.

בס"ד. ש"פ משפטי' פי' שקלי'

זה יתנו כל העובר על הפקודי' מחצית השקל בשקל הקדש עשרים כו' מחצית השקל תרומה להוי", וצ"ל מה"ע אומרו עשרים גרה השקל וחייב הנתינה הוא המחצה איזהו תועלת יצא לנו מה שמספר לנו ששקל שלם הוא עשרים גרה, מאחר שחייב הנתינה הוא רק המחצה הצ"ל כמה הוא המחצה לבד. והענין הוא דהנה כתיב וייצר ה' אלקי' את האדם, וארז"ל וייצר בתרין יצרין ביצ"ט וביצה"ר וז"ע ב' יודין שבת"י וייצר. והנה נודע כי עיקר ירידת הנשמה בגוף הוא בשביל בירור הנה"ב שהוא היצה"ר כי הנשמה מצד עצמה אינה צריכה תיקון כלל' כ"א כל ירידתה הוא בשביל בירור נה"ב. וזהו אומרו עשרים גרה השקל, פי' הגם כי שקל שלם הוא עשרים גרה דהיינו השני יודין דוייצר שהם היצ"ט ויצה"ר והיינו שהיצה"ר ישתנה ליצ"ט, כי הצדיקי' ע"י עבודתם מהפכים היצה"ר ג"כ לטוב, וע"ד שארז"ל טוב מאד זה יצה"ר מ"מ איני מבקש מכם כ"א המחצה לבד דהיינו בירור נה"ב ע"ד אתכפיא לבד שא"א לחשוב את היצה"ר שנתברר להיות ע"ד טוב מאד שהרי הרע עדיין לא נתברר אלא שמסגף א"ע מבלי לעשות נגד התורה והמצוה כו' מ"מ הריני מחשב זה לפדיון נפשו שיהי' כופר נפשו לה'. ולכן פי' ברע"מ פ' תרומה דקנ"ח ב' שמחצית השקל הוא בינוני, והיינו כי הבינוני אינו כמעלת הצדיקי' גמורי' שהפכו היצה"ר להיות ע"ד טוב מאד מ"מ מאחר שפעלו ע"י עבודתם להיות בבחי' אתכפי' עכ"פ ה"ז נחשב כופר נפשו לה' וסוף כל סוף יבא לבחי' אתהפכא.

- (1) תשא ל', יג. המאמר נמצא בשינויים ותוס' כיאור בטה"מ תרנ"א ע' קיט. ובשינויים בטה"מ תרפ"ה ע' קסו וע' קעו ואילך. ומיוסד על ד"ה זה באוה"ת תשא ע' איתתקו"ז. וראה להלן הע' 6 והע' 34.
- (2) בראשית ב, ז.
- (3) ראה זח"ג מו, ב. ברכות סא, א. חייב"ע עה"פ.
- (4) ראה ע"ח שער הצלם (שכ"ו) פ"א — הוכח בתניא פליז (מח, ב). וראה גם ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ע' ל. ח"ב ע' תקטו. ס' מאמרי אדהאמ"צ: ויקרא ח"ב ע' תרד [ובהמ"מ שם]. במדבר ח"ג ע' אלא.
- (5) ב"ר פי"ט, ז.

כי הנה כל משפטי התורה הוא בענין בירור נה"ב, וזהו שאה"כ⁶ על כל דבר פשע על שור ועל חמור כו', פי' על שור קאי על נה"ב ששרשו מפני שור שבמרכבה שהוא בבחי' התלהבות, וכשנופל למטה יכול להיות מזה שור נגח הוא, שופך דם האדם באדם⁷, וכן כל הכועס כו"י⁸ שהוא בחי' התלהבות ולהיטת הלב על שכנגדו המעכבו למלאות תאות יצרו הרע המסיתו ומדיחו מדרך הטוב.

על חמור הוא כמארז"ל⁹ חמרא אפי' בתקופת תמוז קרירא לי', פי' בתקופת תמוז שהשמש זורח בתוקף מ"מ קרירא לי', והיינו הגם שמתבונן בענין מ"ש¹⁰ שמש ומגן ה' אלקי' כו' אשר מבחי' התבוננות זו צ"ל בבחי' רצוא ותשוקה לאלקות להיות ואהבת את הוי"ו¹¹ שיהי' בבחי' אלקיך כו', מ"מ הוא בבחי' הקרירות ואינו מתפעל כלל. א"נ חמור ע"ד (יחזקאל ק"ג ד) בשר חמורים, וזרמת כו' שזהו מחמת תאות זרות כו'.

על שה הוא בחי' שה פזורה¹², וזהו טענת המן¹³ ישנו עם אחד מפוזר, פי' הגם שהיותם הוא מבחי' אחד וכת"י¹⁴ גוי אחד בארץ שע"י העבודה בתומ"צ ממשיכי' בחי' אחד גם בארץ בבחי' טורי דפרודא¹⁵ ג"כ כמ"ש¹⁶ ואספת דגנך בפי' שני' דק"ש שז"ע מה שאוספי' כל דברים הגשמיים ג"כ לאלקות, והוא ע"י עשה תורתך קבע ומלאכתך ארעי¹⁷, מ"מ טענת המן הי' שהם מפוזר ומפורד בין רבות מחשבות הטורדות ומעכבות, והי' מעכב מ"ש¹⁸ ואגודתו על ארץ יסדה בחי' אגודה א' כהנים לויים וישראלים כ"א מפוזר ומפורד במחשבות זרות כו'.

ועל שלמה הוא כי תמורת שצ"ל וריח שלמותיך כריח הלבנון (שה"ש ד' י"א), ריחא דלבושייכו¹⁹, ריח בגדיו²⁰, הנה הוא יש בבחי' ההיפך ג"כ כמ"ש (ישעי' ק"ד י"ו) ובגד בוגדי' בגדו כו' לבושי' צואים.

- (6) משפטים כב, ח. ובהבא להלן ע"פ זה — ראה גם: אוה"ת משפטים ע' איעו ואילך. האוינו ע' א'תרסו. להלן ד"ה יהודה בן תימא (פסח). לקוטי שיחות ח"א ע' 155 ואילך. ובהנסמן לעיל בתחילת המאמר.
- (7) נח ט, ו. מאחז"ל — הובא גם באגה"ת פי"ז. אגה"ק ר"ס כ"ה. ובכ"מ. ונסמן ע"ד מקורו בלקוטי שיחות ח"יז ע' 320. וראה גם בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ-דברים. ח"ב ע' שצג.
- (8) שבת נג, א. וראה גם ס' מאמרי אדה"ת: עה"ת ח"א ע' שלה. על מארז"ל ע' נט. ובספרי אוה"ת: וישלח (כרך ה) תתפא, ב. ויחי (כרך ו) תתשכב,
- א. דרושי שמע"צ ע' איתתנו. ובהנסמן לעיל הע' 6.
- (9) תהלים פד, יב.
- (10) ואתחנן ו, ד.
- (11) ירמ"ג, נ, יו.
- (12) אסתר ג, ח.
- (13) שמואל-ב ז, כג. דה"א יז, כא.
- (14) ראה זח"א כט, ב. קנח, א. זח"ב רלד, סע"א.
- (15) עקב יא, יד.
- (16) ע"פ אבות פ"א מט"ו. ברכות לה, ב.
- (17) עמוס ט, ו. וראה לקו"ת תצא מ, ד.
- (18) זח"ג קפו, א.
- (19) תולדות כז, כז.

על כל אבידה, פי' שע"י כל הנ"ל ח"ו יכול לאבד את ניצוץ האלקי אשר בקרבו כו' שמזה נמשך להיות אשר יאמר עליו כי הוא זה ע"ד שמים אור לחשך וחשך לאור (ישעי' ה' ד), ופי' הוא היינו בחי' חשך כמ"ש²⁰ הוא ה' גבור ציד, משא"כ זה בחי' אור וגילוי. גם היצה"ר נק' הוא וע"ז אמרו המרגלי'²¹ כי חזק הוא ממנו כ"כ בעה"כ דסה"ד²², וע' סוטה דל"ה א' מנחות נ"ג ב' ערוכין ט"ו א' שארז"ל אפי' בעה"ב כו' אדון העולם, והיינו כי שורש התיקון מש' מ"ה, והיצה"ר מש' ס"ג ולכן נק' זקן כו', וזהו שאמרו ששרשו מבחי' הוא שמקבל מבחי' ארך אפי' וע"כ אמרו חזק הוא מבחי' זה, ועז"נ שמים כו' וחשך לאור. אך באמת כי הוי' הוא האלקי²⁴, אני הוי' הוא שמי²⁵ בחי' הוא, הוא ר"ת²⁶ הוא ושמו אחד, ולכן כתי'²⁷ ועבד הלוי הוא. והנה מחמת עון אשר יאמר עליו כי הוא זה מחמת זה נמשך להיות ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא²⁸. אמנם ע"י התשובה יהי' נמשך להיות ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה²⁹.

וזהו עד האלקי' יבא דבר שניהם, פי' דבר שניהם היינו תשובה ווידוי, ופי' עד האלקי' עד שהוי' יהי' בבחי' אלקים כמ"ש בלק"ת שובה ישראל הראשון. אשר ירשיעון אלקי' ארז"ל במד"ר נשא פ"ט קרוב לסופה זה משה שנא'³⁰ ראה נתתיך אלקי' לפרעה, ומשה אמר³¹ כי יהי' להם דבר בא אלי, וכתי'³² ואלה המשפטים אשר תשים, משה דוקא כמ"ש בת"א פ' משפטי³³.

ישלם³⁴ שנים תשובה עילאה ותשובה תתאה, תורה ותפלה. גם ממעמקים קראתיך ה'³⁵ ב' עומקים³⁶. גם ה' רגיל לקרות דף א' יקרא שני דפי' שזהו תשובה כמ"ש בתד"א³⁷, וכמו"כ נמשך לו מלמעלה ג"כ בחי' שנים שהוא שני שמות הוי' שנא' ביגמה"ר ה' ה'. גם שלום שלום לרחוק ולקרוב³⁸ לרחוק שנעשה קרוב ע"י התשובה³⁹, במקום שבעת"ש עומדין כו'³⁹ היינו יחוד י"ה וגם ו"ה כו'. הרי נתבאר שכל משפטי התורה בענין בירור נה"ב.

(20) נח י, ט.	(30) וארא ז, א.
(21) שלח יג, לא.	(31) יתרו יח, טז.
(22) בערכי הכינויים דסדר הדורות, בערך הוא וז"ל: כי חזק יצה"ר נק' הוא. וראה גם אוה"ת משפטים ר"ע א"ע.	(32) משפטים כא, א.
(23) ראה קה"ר עה"פ ד, יג. וחי'א קעט, א ובפי' הרמ"ז שם.	(33) עה, ב ואילך.
(24) ואתחנן ד, לה. לט.	(34) מכאן [עד קרוב לסיום הפיסקא] מיוסד על אוה"ת משפטים ס"ע איקנ.
(25) ישעי' מב, ח.	(35) תהלים קל, א.
(26) ראה של"ה ד, א. תניא חי"ב בהקדמה (עה, סע"ד). שם פי"ו (פ, ב). וראה בליקוט פירושים ומ"מ לתניא בהקדמה שם ע' כה. ושי"נ.	(36) ראה וחי"ב סג, ב. וחי"ג ע, א. ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא חי"ב ע' תקצ, ובהמ"מ שם.
(27) קרח יח, כג.	(37) מובא ג"כ באגה"ת פי"ט בשם התד"א. אבל ליתא בגירסאות שלפנינו. ראה ויקר פכ"ה, א. וראה גם בהנסמן בליקוט פירושים ומ"מ לאגה"ת ע' שס"א.
(28) וילך לא, יח.	(38) ישעי' נז, יט.
(29) ישעי' כה, ט.	(39) ברכות לד, ב.

וזהו אומרו העשיר לא ירבה והדל לא ימעט, והיינו כי אין עשיר אלא בדעת ואין עני אלא בדעת⁴⁰, ועכ"ז שניהם שוים במספר עשר, רק שבזאת הוא הפרש בין עשיר לעני, שהעשיר ע"י הדעת שלו מברר נה"ב להיות בבחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא ואז נעשה היצה"ר טוב מאד, אבל העני בדעת הגם כי א"א לבוא לבחי' אתהפכא מ"מ לא יפחית מעשר ע"י אתכפיא עכ"פ ואז נחשב ג"ז כופר נפשו לה' כו', וסוף כל סוף יבא לבחי' אתהפכא כו'.

והנה כל מה שנת' לעיל בענין מחצית השקל הוא בענין בירור נה"ב, ומעתה יובן ענין מחצית השקל גם בנה"א עצמה, והגם כי אינה צריכה תיקון מ"מ ע"י מחצית השקל מתעלה גם הנה"א. וזהו כי תשא את ראש כו' זה יתנו כו' שע"י נתינת מחצית השקל נעשה נשיאות ראש העלאת נה"א. והענין הוא דהנה"א איתא בירושלמי פ"ק דשקלי ה"ו זה יתנו שנים עשר שבטים יתנו כו', דהנה איתא בס"י⁴² ג' אמות אמ"ש ז' כפולות בג"ד כפר"ת י"ב פשוטות, ושנים עשר שבטים נמשכים מ"ב פשוטות, והם יתנו מחצית השקל שהוא עשרה גרה נגד ג' אמות וז' כפולות שמהם מקבלים י"ב פשוטות, וא"כ זהו ע"ד והחיות נושאות את הכסא⁴³ עם בחי' אדם שעל הכסא שהו"ע ע"ס כו' כך י"ב שבטים שהם כמו י"ב חיות המרכבה יתנו מחצית השקל בחי' עשרה גרה כמספר ע"ס בחי' אדם כו'. וכמו שהחיות הם נושאות ומנושאות⁴⁴ כן ע"ז מתעלין הנשמות שהם מ"ב שבטי' לשורש שרשן הראשון כו'. והענין הוא דהנה"א משה נתקשה בג' מנורה שקלי' החדש (זח"ב תרומה קנ"ח א"ב), ופי' הרמ"ז בפ' פקודי דרך"ה ע"ב מה שנתקשה משה בשקלי' לפי שישראל שרשם מיסוד אבא שלמעלה מהמספר והחשבון איך יעלו למנין ומספר כו', והקב"ה הראה לו מטבע של אש שבה טבועין ומצוירין כל האורות עליונים כו' וא"ל זה יתנו כו' חלק הנגלה שהוא נק' זה עכ"ל. וביאור דבריו היינו כי בהנשמה יש ב' בחי' הא' שורש ומקור הנשמה כמו שהיא למעלה בחי' מזלי' כו' ונוזלי' מן לבנון⁴⁵, וזהו שארז"ל⁴⁶ מאין באת, אין רומז על ג"ר א' כתר יוד חכ' נו"ן נש"ב, כמ"ש מזה בלק"ת בד"ה במדבר סיני⁴⁷, הב' הוא בחי' הנשמה המלוכשת בגוף, וחלק המלוכש בגוף נק' זה שהו"ע גילוי ע"ד ואמר כיום ההוא הנה אלקינו זה⁴⁸, וזהו ג"כ ענין

(40) ע"פ כתובות סח, א. נדרים מא, א. זח"ג רעג, ב.
 (41) מכאן [עד התיבות: בחי' אדם כו'] מיוסד על אוה"ת תשא ע' איתתקו [ס"א].
 (42) פ"ב מ"א ואילך. ועוד.
 (43) ראה פדר"א ספ"ד. במדבר"ר ספ"ד. בחי' תרומה כה, י"ד.
 (44) ראה לעיל סד"ה איתא במד"ת כשביקש מלאך מיכאל ובהע' 18 שם.
 (45) מכאן [עד התיבות. מהמנין החשבון כו'] קריב ללשון האוה"ת תשא ע' איתתקו, וכאן עם כמה הוספות.
 (46) שה"ש ד, טו.
 (47) אבות פ"ג מ"א.
 (48) ב, סע"א.
 (49) ישע"י כה, ט.

מי ברא אלה⁵⁰ כי אלה הוא כמו זה, משא"כ מי הוא בחי' העלם ועז"נ⁵¹ מי מנה עפר יעקב כו' שאין שם בחי' מנין כי בשרשם כולא חדא כנו' בת"א פ' בשלח בד"ה אז ישיר⁵² וגבי פורים סד"ה וקיבל היהודים וקבל ל' יחיד כו' וביאור⁵³. וזהו עצמו ב' בחי' השקל שכ"א עשרה גרה כי בכל בחי' יש ע"ס כו' רק⁵⁴ שבבחי' שלמעלה מן הטו"ד בחי' רעו"ד בחי' מקיפ' שבנשמה שם אינו שייך התחלקות כנודע שבמקיף אינו כמו באו"פ, ושם הוא למעלה מן המספר ומנין וחשבון, וע"י מחצית השקל מעוררי' ג"כ שרשם מלמעלה מהמנין והחשבון כו', ומ"מ רק זה יתנו הוא חלק הגלוי ועי"ז מתעלים לשורש שרשם ששם למעלה מן המנין כו'.

ולא⁵⁵ יהי נגף ע"ד בתוס' תענית ד"ח ע"ב כשהדבר מדוד מנוי צייר וחתום לית להו רשותא.

(קיצור)

כי תשא את ראש בניי וגו' עשרי' גרה השקל מחצית השקל תרומה, וצ"ל לאיזהו צורך משמיענו שעשרי' גרה השקל שלם מאחר שא"צ ליתן כ"א המחצה הל"ל עשר גרה. והענין דהנה הנ"א והנה"ב כ"א כלול מעשר, והעיקר בירור נה"ב, וז"ע כל משפטי התורה כמ"ש על כל דבר פשע הוא בחי' ודבר שפתיים אך למחסור⁵⁶, על שור הוא נה"ב ששרשו מפני שור ונשתלשל למטה עד כי יוכל להיות שור נגח הוא, על חמור הוא כמארז"ל חמרא אפי' בתקופת תמוז קרירא פי' אפי' בתקופת תמוז שהשמש זורח בתוקף, ובעבודה היינו הגם שמתבונן בענין מ"ש שמש ומגן ה' אלקי' ומ"מ הוא בבחי' קרירות, על שה הוא בחי' שה פזורה כמ"ש המן ישנו עם אחד פי' הגם שהם מבחי' אחד עכ"ז הנה הם מפוזר ומפורד ברבות מח' הטורדות ומעכבות כו', על שלמה הוא כי צ"ל וריח שמלותיך כריח הלבנון ריחא דלבושייכו ריח בגדיו כו', אמנם הם בלעו"ז בגד בוגדי' בגדו, ולבושי' צואי', על כל אבידה פי' שכל הנ"ל גורמי' לניצוץ אלקי' שנאבד ר"ל, עד שנמשך שיאמר על הוא זה, הוא בחי' הוא הי' גבור ציד, והיצה"ר נק' הוא, וזהו הי' טענת המרגלי' שאמרו כי חזק הוא ששרשו מש' ס"ג שגבוה מש' מ"ה, אבל

50) ישעי' ט, כו. שם.
 51) בלק כג, יו"ד. (55) פיסקא זו רשומה בגוכי"ק באותיות קטנות, בשולי העמוד. וראה גם אה"ת תשא ע' א'תתקנ.
 52) סב, ב ואילך. (56) ראה לעיל ע' קג בהערה.
 53) ראה תוי"א מג"א צו, סע"ד ואילך. סה"מ תקס"ו * ראה משלי יד, כג.
 54) רק . . ומנין וחשבון: כ"ז הוספה על ל' האה"ת

באמת אינו כן כי הוא ה' אלקינו, אני ה' הוא שמי, ומפני חטא זה נמשך אסתי פני ביום ההוא, אבל ע"י התשובה ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה, עד האלקי יבא דבר שניהם. אשר ירשיעו אלקי ארז"ל במד"ר זה משה, ישלם שנים תשו"ע ותשו"ת, או ה' רגיל לקרות דף א' יקרא שני' זהו שנים, או ממעמקי ב' עומקים, ועי"ז נמשך מלמעלה ג"כ שנים, והיינו ב' שמות הוי' שלפני יגמה"ר, או שלום שלום לרחק ולקרב לרחק שנעשה קרב. ונמצא כל משפטי התורה הוא בענין בירור דנה"ב, וזהו מחצית השקל, שזה העשיר לא ירבה והדל לא ימעט מעשר לפי שכאו"א צריך ליתן העשר. רק כי בעצם ענין הנתינה בזה יש הפרש בין עשיר לעני, שהעשיר בדעת נותן בירור נפשו בבחי' אתהפכא משא"כ העני בדעת א"א לו לבוא לבחי' אתהפכא כ"א אתכפיא לבד, ומ"מ גם לו יחשב פדיון נפשו להיות כי עשה מה שבכחו, אבל הנ"א א"צ תיקון מצד עצמו, וזהו הגם כי עשרי' גרה השקל היינו הנה"א והנה"ב וגם הנה"א מתעלה ע"י בירור הנה"ב, מ"מ חיוב הנתינה הוא רק עשר גרה היינו בירור הנה"ב יהי' איך שיהי' אם בבחי' אתהפכא שזהו מדרגת העשיר או עכ"פ בבחי' אתכפיא שזה גם העני בדעת יכול לבוא כו'.

בס"ד. ש"פ תרומה

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב כו', הנה רז"ל אפליגו במד"ר שה"ש ע"פ שלחייך פרדס רימונים חד אמר היא הכניסה לו שלשה עשרה והוא הכניס לה שלש עשרה וח"א היא הכניסה לו י"ג והוא הכניס לה ששה ועשרי', היא הכניסה שלשה עשרה המפורשים בפ' תרומה זהב כו' עד ואבני מלואים, וע"ש דשמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים משמע דלא קחשיב, והטעם מפני כי מנה כאן י"ג דברים השייכים למלאכת המשכן והכלים, משא"כ שמן למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטורת זהו כענין הקרבנות שבמשכן, וכ"פ רש"י ריש פ' תרומה וז"ל י"ג דברים האמורים בענין כולם הוצרכו למלאכת המשכן כו', וזהו דלא כהרא"מ בביאורו לרש"י דתכלת וארגמן ותולעת שני כולם א' לפי שהן מצמר, והפנים יפות כ' דאבני שהם ואבני מלואים אינם מהמנין וגרם להם שלא ראו במדרש שה"ש הנ"ל.

- (1) תרומה כה, ג. המאמר מיוסד על ד"ה זה באוה"ת תרומה ס"ע א'תיד ואילך. ונמצא בתוס' הגהות בסה"מ תרניה ע' קו. וראה להלן הע' 4 והע' 11.
- (2) שה"ש ד, יג.
- (3) תרומה שם א.
- (4) ראה מזה ג"כ באוה"ת תרומה שם. וע"ש ע' א'שפג וז"ל: וע' מזה בהרא"מ ובפנ"י ושניהם במחכ"ת לא ראו המד"ר בשה"ש ע"פ שלחייך פרדס דמשמע שם דשמן למאור ובשמים לקטרת הסמים ולשמן המשחה כו' אינו מן החשבון ושוב ראיתי כן בזרע אברהם על שה"ש

ספר תרל"ד

קלג

והנה ענין שהכניסה לו י"ג דברים היינו מה שנק' שושנה בין החוחים' ויש לה תליסר עלין דסחרין לשושנה' שהם י"ב בקר דבריאה כדפי' האריז'ל בזהר"ק' ר"פ בראשית, והו"ע התעוררות רחמי' ותשובה, ומבואר בבה"ז ר"פ ויקהל' שי"ב מלאכים הנ"ל הם המעלים את המל' להיות כי שרשם הוא מעולם התהו שלכן והחיות נושאות כו"י ועד"ז הוא י"ב שבטים ושבת לוי¹⁰.

וביאור¹¹ הענין דהנה שורש ענין הרחמי' נמשך מבחי' גבוה מאד נעלה, והוא כמו עד"מ למטה אנו רואי' במלך ב"ו שמפני גבהותו והתנשאותו על כל השרים והעמים יש בו בחי' הרחמים יותר שמרחם על כולם, מפני שכולם הם שפלים וגרועים ממנו, לכן בחי' הרחמנות גבוה מאד בעיניו על גודל ועוצם שפלותם, וככה ממש באוא"ס ב"ה שהכל בטלים נגדו במציאות, וכלא וכאין ממש חשיבא ואפי' עולמות עליוני' כדכת"י¹² הן שמים לא זכו בעיניו ולכן הרחמנות גדולה מאד עליהם איך שהם שפלים וגרועי' מאד בתכלית השפלות נגדו ית', שאפי' על ג"ע העליון ותחתון נופל בחי' רחמנות הנ"ל, שענין ג"ע הוא שצדיקי' יושבי' ונהנין מזיו השכינה כו"י¹³ ואין זה אלא זיו והארה המתפשטת ממנו, אבל בו בכבודו ובעצמו לא שייך זה כלל כי הכל בטלים במציאות נגדו ית' ונכללי' ביחודו ואחדותו ואין שם דבר בפ"ע שיפול עליו שם דבר ומהות בפ"ע ג"ע¹⁴ כו', ואפי' בחי' עדן שלמעלה מבחי' גן שהוא בחי' חכ' נאמר עלי'¹⁵ כולם בחכמה עשית שנחשב לגבי ית' כעשייה גשמית, והרחמנות ע"ז גדלה מאד איך שירדו כ"כ בבחי' מטה מטה להיות נחשב כלא ממש קמי' כו'.

צ"ע¹⁶ הלא מל' לא נפל בשה"כ א"כ ה"ז כמו תהו ואיך מגביהים המלאכי' את המל'. וי"ל כי זהו עצם נקודת המל' אבל הט"ס שבאים בסוד תוס' הם מבחי' התיקון ולהיות שהמלאכי' הם מתהו לכן מגביהים כו'.

ומזה יתבונן המשכיל לעורר ר"ר על נפשו דהיינו על ניצוץ האלקי שבו שהוא חלק אלקה ממעל ממש¹⁷ ובחי'¹⁸ אלקות אני ה' לא שניתיי' הי'

-
שם. ע"כ וע"ש עוד. וראה סה"מ עת"ר ד"ה וזאת התרומה (כתחילתו וסופו). לקוטי שיחות ח"י"ג 902. ח"י"א ע' 114.	לתחילתו) — קרוב ללשון הלקוית עקב יג, ג ואילך. ונמצא גם תוכן הענין בארוכה בס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' שיב-של.
(5) שה"ש ב, ב.	(12) ע"פ איוב טו, טו.
(6) זח"א א, א.	(13) ראה ברכות יז, א.
(7) בזהר הרקיע. וראה סה"מ תרניה ר"ע קח.	(14) בלקוית שם: כמו ג"ע.
(8) דף נג, ב ואילך.	(15) תהלים קד, כד.
(9) ראה פדר"א ספ"ד. במדב"ר ספ"ד. בחיי תרומה כה, יו"ד.	(16) פיסקא זו רשומה כגוכי"ק באותיות קטנות בשולי העמוד.
(10) ראה גם לקוית עקב יד, א. ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ס"ע שכט.	(17) ראה תניא רפ"ב.
(11) מכאן עד להלן פיסקא "והנה המשכת" (קרוב	(18) כ"ה בגוכי"ק. ובלקוית [שם] לפנינו: מבחי'.
	(19) מלאכי ג, ו.

היה ויהי²⁰ ואתה הוא קודם שנבה"ע ואתה כו'²¹ והוא אסור וקשור בהבלי עולם המעלים ומסתיר אור האמת ועוסק בהבלי עולם שהם כלא ממש, ואפי' העוסק בד"ת אי עבד בגין יקריה כו'²² דהיינו שרוצה להשיג איזה דבר להיות נחשב ליש ודבר הרי לימוד זה מתחת השמש שהכל הבל ורעות רוח²³. וכשיעמיק בענין זה בהתבוננות כאו"א לפי מה שהוא יודע א"ע כי ידע אינש בנפשיה לעורר ר"ר וחמלה יתירה איך שהוא בתכלית השפלות ורחוק מה' בתכלית ובוה תחי' נפשו בתחה"מ, שענין²⁴ תה"מ יהי' ע"י טל תורה, כמ"ש²⁵ כי טל אורות טליך, והוא טלא דנטיף מפומא דעתיקא כו'²⁶, אשר זה יוכל להחיותו גם בעודו בעוה"ז בגוף כמ"ש במ"א²⁷ שטל תורה מחי' בגוף, וגם המת' יחיו מבחי' הטל זה. והענין הוא שיהי' גילוי אלקות בבחי' גילוי רב ועצום ממקור וחיי החיים א"ס ב"ה ונגלה²⁸ כבוד ה' כ"כ עד שאפי' במקום שהי' מעט מזעיר חיות וקיום יעוררו ויעלו למעלה להכלל באחד ולהבטל כביטול נר בפני האבוקה ויתקבצו מכל המקומות המודחים שם ועי"ז יוכלו לקבל חיות רב להחיות מתים שנשאר בהם קיסטא דחיותא²⁹. וככה ממש יחי' איש את נפשו האסורה וקשורה בהבלי עולם ונחשבת כמת כמ"ש³⁰ ויתן את רשעי' קברו, וכמארז"ל³¹ רשעי' בחייהם כו' שאפי' החיות שלהם כמת נחשב, וע"י התעוררות ר"ר מלמעלה עי"ז מתעורר ומתקבץ החיות מ"מ³² שיש בו מעט מזעיר קיסטא דחיותא למקורו ושרשו ויקבל חיות רב להחיות את נפשו.

והנה המשכת בחי' ר"ר הנ"ל הוא ע"י י"ג מדות שלפי שהם ר"ר בלי גבול א"א להם להתלבש בתוך העולמות אם לא ע"י צמצום דרך י"ג מדות שנותנים מדה ושיעור שיוכלו העולמות לקבלו והיינו כנגד י"ב שבטים ושבת לוי שהם י"ג, שהם י"ב בקר דבריאיה שמרוממי' בחי' המל' להתעלות מעלה מעלה, וכמו שהחיות נושאות את הכסא³³ עם בחי' אדם שעל הכסא³³ לבחי' כי לא אדם הוא³⁴, כן השבטי' שהם מרכבתא תתאה דבריאיה³⁵ הם הם המרוממי' בחי' המל', וכמו שע"י הסוס יכול האדם להלוך למקום אשר בעצמו לא הי'

(20) לשון זה — כפיט וכל מאמינים. וראה ע"ת ש"א ענף א'. שר"ע אדה"ז או"ח ס"ה ס"א. ובכ"מ.
 (21) נוסח תפילת השחר.
 (22) זחי"א רכג, ב. הובא ג"כ בתניא רפ"מ.
 (23) קהלת א, יד.
 (24) כאן כמה שורות הם הוספה על הלכות שם.
 (25) ישעי' כו, יט. וראה שבת פח, ב. כתובות קיא, ב.
 (26) ת"ז בהקדמה יב, א [ובהנסמן לשם].
 (27) זחי"ב סא, ב. סב, ב. זחי"ג קכת, ב. רפח, א.
 (28) ראה תניא ספלי"ו. לקו"ת עקב יד, סע"א. ס'
 מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' שנו ואילך
 (29) ד"ה לה"ע טל תורה. וע' תרלו ואילך. שם
 דברים ח"א ע' רצט וע' שכב. אוה"ת האינו ע'
 א'תרמב ואילך. אוה"ת בראשית כרך ו' תתרס, ב
 ואילך.
 (28) ישעי' מ, ה.
 (29) ראה זחי"א פג, א.
 (30) ישעי' נג, ט.
 (31) ברכות יח, ב.
 (32) מכל מקום.
 (33) ע"פ יתזקאל א, כו.
 (34) שמואל"א טו, כט.
 (35) ראה אוה"ת ויחי תכו, ב. בא ע' רסט. וש"נ.

יכול לילך לשם, כך ע"י החיות, וכן השבטי" שהם דוגמת המרכבה הם הם המעלי" את בחי' אדם כו'. וז"ע היא הכניסה לו י"ג דברים שהם התעוררות רחמי' ותשובה שע"י מעלי" את בחי' המל', והוא הכניס לה י"ג דברי' מה שמפורש ביחזקאל סי' י"ו³⁶ ואלבשך רקמה, ואכסך משי, והיינו שהם יג"מ דא"א שהם התגלות אוא"ס ב"ה ממש, והוא ג"כ ענין יג"מ שהתורה נדרשת בהם, והיינו כמ"ש³⁷ כשושנה בין החוחי', כתפוח, כן דודי בין הבנים, שע"י שבתחלה כשושנה בין החוחי' שעוקצין לה וסלקא ריחא כן רעייתי כו', ועי"ז נמשך כתפוח כו' כן דודי התגלות אה"ר כו'. והענין הוא דהנה מבואר בדרוש שארה כסותה כו'³⁸ שז"י הם הממוצעי' בין המאציל לבי"ע, וע' בת"א פ' תרומה בענין הכרובים³⁹, ע"כ היא הכניסה לו י"ג דברי' בירור דבי"ע שז"ע תמתי כמ"ש בלק"ת בד"ה ששים המה הראשון⁴⁰ שע"י שממשיכין המשכת אלקות בבי"ע שיהי' למטה כמו למעלה זה"ע העלאת מ"ן להיות תמתי מל' תאומתי⁴¹, יחוד ז"נ, והוא הכניס לה י"ג דברי' היינו שז"א נותן י"ג דברי' היינו בחי' המשכת מ"ד מה שמקבל מא"א וע"י כו', והיינו בחי' י"ג מדות הרחמי' כו'. ולמ"ד הוא הכניס לה ד"ו היינו בחי' ש' הוי' מה ששמי ה' לא נודעתי להם⁴², והיינו ב"פ י"ג מה"ר, כי מלמעלה יש ב"פ יגמה"ר הא' הבאים לעורר אתעדל"ת כמו בר"ח אלול⁴³, והב' בחי' אתדל"ע שאחר אתעדל"ת וכמ"ש ע"פ ושמתי כדכד וע"פ אני לדודי בלק"ת⁴⁴, וב' בחי' יגמה"ר הנ"ל היינו יג"מ דז"א ויג"מ דא"א. ובתנחומא פ' תרומה אומר שהוא הי"ג דברי' שעשה להן ביצ"מ המפורשי' ביחזקאל סי' י"ו³⁶ ואלבשך רקמה כהובא במד"ר שה"ש הנ"ל, וכנגדו י"ג דברי' שיעשה להן לע"ל וברא ה' על מכוון הר ציון כו' וסוכה תהי' כו'⁴⁵ לפ"ז י"ל כי ביג"מ דא"א יש ג"כ פנימיות וחיצוניות כמ"ש הרמ"ז ע"פ כשמן הטוב כו' זקן אהרן⁴⁶, שיש ב' בחי' עצם השערה והחלל שבשערות כו' ועיקר הפנימיות יתגלה לע"ל שאז⁴⁷ יהי' גילוי פנימיות ע"י.

ועי"ל מה שהוא כופל לה ב"פ י"ג, והיינו הא' יגמה"ר דא"א שהוא בחי' אתעדל"ע שנמשך ע"י אתעדל"ת דבחי' תשובה, ויש עוד בחי' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת כמ"ש בלק"ת בד"ה האזינו⁴⁸ גבי תזל"י כטל אמרתי, והמשכה זו נמשך ג"כ ע"י י"ג מכליין דרחמי הנ"ל, וז"ע שג"פ יג"מ

(36) פסוק יו"ד.

(37) שה"ש ב, ב"ג. וראה בכ"ז אוה"ת שה"ש ע' קצ.

(38) סה"מ תקס"ח ס"ע תקסד ואילך.

(39) דף פא, א"ב.

(40) לקו"ת שה"ש לט, א.

(41) שהש"ר פ"ה, ב. זח"ג רצו, א.

(42) וארא ו, ג.

(43) ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' תכב.

תכג. וש"נ.

(44) פ' ראה כח, ג. לב, א ואילך. לג, ג ואילך.

(45) ישעי' ד, ה"ו.

(46) תהלים קלג, ב. ראה רמ"ז לזח"ג טו, ב וצד, א.

לקו"ת עקב יד, א. שם דרושי יוהכ"פ עא, רע"ב.

(47) ראה פע"ח שער הק"ש פט"ו.

(48) דף עג, א ואילך.

(49) האזינו לב, ב.

הם בגימ' טל, ואתעדל"ע זו ז"ע התגלות עתיק. וזה"ע הכפל שנותן לה היינו מה שהכתר כלול מב' פרצופי' ע"י וא"א ובחי' יג"מ דא"א באים ע"י אתעדל"ת, אבל בחי' ע"י בחי' התחתונה שבמאציל זהו למעלה מאתעדל"ת, וז"ע תזל כטל כו' וזה יתגלה לע"ל, ולכן כתי' תיזל ל' עתיד, וזהו ביום ההוא יהי' הוי' אחד⁵, הוי' אחד גימ' טל היינו יגמה"ר ג"פ. וזהו וזאת התרומה היא הכניסה י"ג והוא הכניס ק"ו כו'.

בס"ד. ש"פ תצוה פ' זכור

זכור את אשר עשה לך עמלק כו' אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריו ואת² עיף ויגע ולא ירא אלקים, וצ"ל מה"ע אומרו ואת עיף ויגע הלא זה הי' מיד בעלותם ממצרי'. אך הענין הוא דהנה בכל דור ודור חייב אדם לראות כאילו הוא יצא ממצרים³, ומיד אחר יצ"מ יש מלחמת עמלק, ובעמלק נא' אשר קרך בדרך, פי' קרך הו"ע הקרירות שכל מגמתו ורצונו הוא לפעול בנש"י הקרירות והספיקות ולכן קרך בדרך היינו בחי' דרכי התורה כמ"ש⁴ ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט ועמלק הוא פועל הקרירות בדרך הלזה, וכמ"ש בעמה"מ שער י"ד פקל"ד דף קי"ז ע"א דכתי': כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכך (שהו"ע השמירה בכל הדרכים והנתיבות לילך בהם ביושר כמ"ש⁵ כי ישרים דרכי הוי') ונאמר ואת עיף ויגע למצוא הנתיבות ולא ירא אלקי' לפי שאין בך מעשים טובי' ויראת אלקי' לכן אתה טועה בהנתיבות, וזה בא מקלי' עמלק כו'.

ולהבין כ"ז צ"ל שורש ענין דרך התורה כמ"ש ושמרו דרך כו' כי ישרי' דרכי כו' מה"ע קיום ושמירת התורה לדרך וגם מה"ע השמירה בדרך כו'. אך הענין יובן בהקדם מה שידוע בתחלת הע"ח שאוא"ס ב"ה הי' ממלא את כל מקום החלל כו' לפי שהוא אור פשוט בתכלית הפשיטות וגם עתה הוא למעלה מכל ההשתלשלות דאבי"ע שנמשכו מבחי' הק"ו, ונק'

(5) זכור יד, ט. תהלים צא, יא. ראה גם אוה"ת תצא ע' תתרכב.
 (6) הושע יד, י.
 (7) מכאו | עד פיסקא: והנה שרש החכ' מיוסד על ביאורו לאדהאמ"צ יט, ב [בכמה שינויים].
 וראה גם ביאורו לאדהאמ"צ (כרך ב') ע' תשד ואילך וע' תשט ואילך. אוה"ת נ"ך ס"ע תנג ואילך.
 (8) הקו וחוט.
 (1) תצא כה, זי"ח. מאמר זה נמצא ג"כ בסה"מ תרמ"ב. וראה להלן הע' 7.
 (2) כ"ה בגוכי"ק.
 (3) פסחים קטז, ב.
 (4) וירא יח, יט. וראה גם ד"ה זכור בסה"מ תרע"ח ע' קפט ואילך.

סובב הכללי גם לאחר שנמשך צמצום הק"ו ומקיף את כל ההשתלשלות מראשית המשכת הק"ו עד סוף העשי' בהשוואה א' ממש כמ"ש ומתחת זרועות עולם כמשל העיגול המקיף מכל צד בהשתוות בעיגול א' כידוע דקמ"י כלא חשיב"י וכחשכה כאורה"י, אך לאחר שה"י מל' דא"ס זה ממל' את כל החלל צמצם א"ע ונעשה בחי' מק"פ באמצעיתא, ונמשך בצמצום בחי' קו"ח, ומן הקו"ח הזה נמשך למטה מטה להיות מקור לי"ס בכלל וגם בפרט הקו"ח הזה הנה הוא עובר בכל האצי'. והוא עד"מ הצינור המקלח מים מן הנהר הגדול ובעברו בשטח הארץ ממשיך ממנו קילוח מים לכלים רבים הנמצאים סביב"י עד שיתמלאו תמיד מן הצינור הזה העובר שם, והרי בהכרח לומר שיש ג"כ צינורות קטנים המסתעפים מהצינור הגדול כדי שתעבור השפע ע"י הצינורות הקטנים לכל כלי וכלי"י צינור קטן מיוחד, וכולם מקבלים מהצינור הגדול הממלא כולם והצינור הגדול מקלח תמיד כלי הפסק, אך לולי הצינור הזה לא הי' מתקבל מן הנהר שפעם בכלים הקטנים כי הי' הנהר שוטף את הכל רק ע"י הצינור בו יצומצם הילוך ההשפעה כו'. וכ"ז משל להבין דוגמתו בבחי' הקו"ח הנמשך מעצמיות אור א"ס שהוא כמשל הצינור וממנו יסתעפו צינורות קטנים היינו כל פרטי המשכת הקו הזה לכל ספי' וספי' בפרט, כמו אור ההמשכה מהקו"ח להיות אור החכ' נמשך צינור מיוחד להאציל כח החכ' בלבד, וכן לספי' הבינה יש קו וצינור מיוחד, ועד"ז לכל פרטי הספירות כמו לאור החסד בפ"ע ולאור הגבורה בפ"ע, עד שלספי' המל' נמשך אור פרטי שיהי' אור ספי' המל' להחיות רוח שפלים מאין ליש. וכ"ז בבחי' האורות, וגם בבחי' הכלים נמשך ג"כ מבחי' הקו"ח, ובחי' הקו"ח הזה נק' בשם קו המדה"י למדוד האור בכלים כו' בכל האצי' עד בחי' מל' דאצי' ששם יש בחי' הפרס' המפסקת אור הקו"ח רק שבוקע האור דרך המסך כמ"ש בע"ח¹⁴, ויהי' איך שיהי' אור הא"ס מגיע עד רגלי העשיי' ע"י בחי' הקו"ח.

והנה עד"מ הצינור המקלח מים מן הנהר יש בו ריבוי אופנים שונים איך להמשיכו מן הנהר לכל המקומות המצטרפים אם בכך אם בכך ויש בזה חכ' עמוקה שע"פ אותה החכ' יעיין ויפקח איך יהי' אופן הליכות הצינור בכלל ומכ"ש בפרט לכל מקום בפ"ע ולא ילך השפע דרך עקלתון למקום שא"צ וגם שיהי' חיבור וקישור בהילוך זה גם מהות אחרון אל מקור הראשון שממנו מקלח הצינור כו'. וכ"ז ההילוך הוא ממש כמו הדרך שנק' אורח שעשוי לעבור בו ממקום למקום, שאינו נק' דרך ואורח כ"א דוקא כשיכולים לעבור בו מעיר לעיר בהליכה וחזרה, אבל אם אין יכולים לעבור בו בחזרה

(13) ראה זח"א טו, א (אור החמה ומק"מ שם). ת"ז

ריש ת"יה (וכסא מלך שם). פרדס שער עצוב"כ

(ש"ד) פ"ו. ובכ"מ.

(14) ראה ע"ח שער סדר אבי"ע (שמ"ז) פ"א.

(9) ברכה לג, כז.

(10) זח"א יא, ב.

(11) ע"פ תהלים קלט, יב.

(12) ראה ביאה"ז שם (יט, סע"ב).

לא נק' דרך גם לאותה העיר שהלך משם וכ"ש לעיר שבא, וגם עיקר הדרך הוא שיכול' לבא בה בעיירות הרבה מסביב ע"י דרכים קטנים שעוברי' ומסתעפי' ומגיע להרבה מקומות ע"י ומאותן המקומות יכולי' [לחזור] ולבוא באותן הדרכים הקטנים אל הדרך הגדול המגיע לעיר הגדולה. ונמצא כי עיקר ענין הדרך הו"ע החיבור והקישור שמסתעפי' ע"י הרבה מקומות נפרדי' כו'. ומכ"ז יובן הנמשל למעלה בענין בחי' הקו"ח שנק' צינור וגם דרך עד"מ שהוא בחי' המוליך או"א"ס וממשיכו ומביאו למקומות הרבה שהן כל הארת פרטים שבכל ההשתלשלות שבודאי יש בפרט הילוך דרך גדול זה שעבר לפני האצי' הרבה עד רגלי העשיי' חכמה עמוקה באופן ההילוך שבאופן זה ילך הדרך לחכמה, ובאופן זה למדה אחרת, והיינו ע"י חכ' שבתורה שע"י מוליך הקו"ח האור א"ס לכל ההשתלשלות כפי העולה ע"פ החכ' שבתורה דוקא.

והנה שורש החכ' שבתורה נמשכת מעצמיות החכ' שבא"ס והיינו בחי' ש' מ"ה מלגאו"י בחכ' דא"ק דאיהו אורח כל האצי'. וענין חכ' שבתורה הוא פי' וביאור המצות שבאופן כזה דוקא יהי' המצוה אשר או ע"ז יומשך המשכות או"א"ס ובא"ל אינה כתיקונה ולא יש המשכת או"א"ס ב"ה ע"י בחי' עשיית ד"ז, וכן כל עניני זהירות מל"ת להזהר מהרע בתכלית הריחוק בכדי שיוכל להיות כלי לאלקות, כי כל שהוא עדיין אינו מנוקה לגמרי הרי לא יוכל להיות השראת או"א"ס ב"ה ע"י, וטמא טמא יקרא, וכמ"ש באיסור נדה¹⁶ ותהי נדתה עליו שממשיך ע"ע הטומאה, וחמורי' ד"ס מד"ת¹⁷ שכל עניני ד"ס הוא לגדר גדר לרחק את האדם שלא יבא לאיסור של תורה, והעובר ח"ו על איזה דבר ה"ה משוקץ ומתועב יותר הרבה מהדבר טמא בעצם, שהרי הדבר טמא הרי שרשו הוא מרע, והעובר ח"ו אפי' על איסור קל של ד"ס הרי הוא פוגם נפשו ומטמא אותה ונמצא הרי הוא מטמא דבר טהור שגרוע יותר מעצם ענין הטומאה שלא נתחדש בה דבר שהרי גם בשרשה היא רע, משא"כ ע"י העובר אפי' על איסור קל של ד"ס הרי הוא ממשיך הרע על נפשו וכמ"ש ותהי נדתה עליו, וכ"ה בשא"ד, שמטמא נפשו שהיא בעצם טהורה ונקיה והוא מלכלך אותה ומטמאה ולא עוד אלא שמוסיף תוס' חיות בטומאה ממקום הטהרה שעונשו גדול מאד, ואא"ל¹⁸ לתקן נפשו כ"א ע"י כף הקלע לנער המחשבות רעות הנדבקי' בנפשו שע"י הקלוע מנערי' ממנו כאבק הנדבק בכגד שצריך ניעור¹⁹, וז"ע כף הקלע, שמקלעי' אותו ומצערי' אותו מאד, ואח"כ דנין אותו בגיהנם מדה כנגד מדה, עד שמוציא ניצוצי הקדושה שהכניס בטומאה א"ל ששב בתשובה שלימה בכל נפשו ובכל מאדו אז הוא מתקן נפשו, ומזככה מליכלוכה כו'.

(15) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

(16) מצורע טו, כד.

(17) ע"פ סנהדרין פח, ב.

(18) = ואי אפשר לו.

(19) ראה גם אוה"ת שמיני ע' תפג.

והנה כל הנ"ל בא מקלי' עמלק דכתי' בי' אשר קרך בדרך, פי' דרך הוא מעהמ"צ שנק' דרכי הוי' כמ"ש ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה וכתי' כי ישרי' דרכי הוי' אבל ענין עמלק הוא שלחם בישראל עד שפעל בהם ענין הקרירות וזהו אשר קרך בדרך שהיקר אצלך בחי' דרכי הוי', והיינו באמרו למה לך להזהר עוד בגזירת חכמי' ודייך²⁰ מה שאסרה תורה, או בהסיתו בעניני מצות הוי', מאין אתה יודע ומאין בא לך כן, ומקרר דברי חכמים באמרו שעיי' אינו נפרד כלל מאחר שאינו עובר בפועל על מצות התורה בפומ' כ"א על ההרחקות והגזירות שגזרו חכמי' להרחיק מן הכיעור אומר לו מה בכך מאחר שלא יצא לפועל אין בכך כלום מה שיעבור ע"ד חכמי', ובאמת אינו כן וחומר בדברי סופרי', והגם שזה ארז"ל לענין זקן ממרא, אמנם מ"מ חמורי' ד"ס שהרי ארז"ל עריבי' עלי ד"ס יותר מיש"ת²¹ מובן כי חמור העובר עלי'. וגם כי זהו דרך היצה"ר היום אומר לו כך ומחר אומר לו כך²² עד שמסיתו ומדיחו לגמרי ח"ו. וגם בהקבץ הרבה דברי' יחד נעשה מלוכלך, ועי' אמרו²³ הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה, פי' זהו אפי' לפי דבריו שמקיל לו ואומר לו מה בכך שלא יהי' זהיר בתוס' גדרי' וסייגים של דבריהם מ"מ הרי בהקבץ כמ"ד יחד נעשה כעבות העגלה. וזהו אומר אשר קרך כו' ויזנב בך כל הנחשלים, תי' הנחשלים היא מילה נחש²⁴, פי' מילה הוא פגם הברית נחש היא הפורץ גדר ישכנו נחש²⁵, פי' הפורץ גדר שגדרו רז"ל בכדי שלא לבוא לאיסור של תורה ישכנו נחש הוא נחש הקדמוני, וגם נחש בפומ'.

והנה כמו שעיי' מהמ"צ ממשיכי' דרך הוי' הוא בחי' המשכת הקו"ח כנ"ל, כן יש בלעו"ז ג"כ דרכי' הרבה שעיי' עברו על א' ממצות ה' ואפי' על איסור קל של ד"ס וכמ"ש בסידור בסדר הנזיפה ומי' היוצאי' כו' לבהכ"ס מקום הטינופת, וממילא מתקבצי' דרכים רבים, ובצאת נפשו ה"ה נכשל בדרכי' ההם ומלעיגים ממנו ונוקמי' נקמתם בו. וכן גם אם מתמיד לעשות הדבר הרע הזה, אזי גם בחיו בשינה שנשמתו מסתלקת מבהילי' אותו המלאכי חבלה עד שמתגעע מאד, וזהו ואת עיף ויגע, וכ"ז גרם מאחר שאת לא ירא אלקי'. ולכן עי' הוא הציוי זכור ואל תשכח את אשר עשה לך עמלק אשר קרך שפעל בך הקרירות שזהו הגורם לכל הדברי' רעי' הנ"ל, וממילא עיי' הזכירה כו' יזהר לבלי יכשל ח"ו לעבור אפי' באיסור קל של דברי' כו', וזהו הציוי זכור את אשר עשה לך עמלק כו' ועיי' ילך בדרך הטוב והישר כו'.

(20) ע"פ לשון הירושלמי נדרים פי"ט ה"א: לא דייד
 (21) מ"מ חמורי' ד"ס שהרי ארז"ל עריבי' עלי ד"ס יותר מיש"ת מובן כי חמור העובר עלי'.
 (22) עד שמסיתו ומדיחו לגמרי ח"ו. וגם בהקבץ הרבה דברי' יחד נעשה מלוכלך, ועי' אמרו²³ הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה, פי' זהו אפי' לפי דבריו שמקיל לו ואומר לו מה בכך שלא יהי' זהיר בתוס' גדרי' וסייגים של דבריהם מ"מ הרי בהקבץ כמ"ד יחד נעשה כעבות העגלה.
 (23) אמרו²³ הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה, פי' זהו אפי' לפי דבריו שמקיל לו ואומר לו מה בכך שלא יהי' זהיר בתוס' גדרי' וסייגים של דבריהם מ"מ הרי בהקבץ כמ"ד יחד נעשה כעבות העגלה.
 (24) נחש²⁴, פי' מילה הוא פגם הברית נחש היא הפורץ גדר ישכנו נחש²⁵, פי' הפורץ גדר שגדרו רז"ל בכדי שלא לבוא לאיסור של תורה ישכנו נחש הוא נחש הקדמוני, וגם נחש בפומ'.
 (25) קהלת י' ת.

וַיֹּאמֶר ה' אל משה פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים וגו', וארז"ל במד"ר תשא ר"פ מ"ו הה"ד ויגד לך תעלומות חכמה כי כפליים לתושי' (איוב י"א), אמר לו הקב"ה אל תצטער בלוחות הראשונות שלא היו אלא עשרת הדברות בלבד, ובלוחות השניים אני נותן לך שיהי' בהם הלכות מדרש ואגדות כו' עכ"ל. ולכאור' צ"ל הלא זהו נגד המבואר בדברי רז"ל דהלוחות הראשונות היו במעלה עליונה כמשארז"ל פ"ה דעירובין דנד"א שמהם דוקא ה' נמשך שלא ישכחו ישראל את התורה ושלא הי' שולטות בהם אומה ולשון, ובלק"ת מהארז"ל ס"פ תשא פ"י כי אחר שחטאו ישראל בעגל נתמעטה השגת משה ולא נשאר אלא חלק א' מאלף וז"ס א' זעירא דויקרא (ת"א ד"ה השמים כסאי²) ובשבת חוזרים ונותני' אליו במתנה וז"ש ישמח משה במתנת חלקו, וע"ז רמזו רז"ל ע"פ"י לך רד, רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, והיינו לפי שהיו ישראל בבחי' הרגל שלו כמ"ש שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו, ומ"מ בהם וע"י הי' נמשך למשה בחי' מקיף ובחי' ראש, וכמעלת הרגל שמעמדת הראש ונושאת אותה, וכן בכל אדם ע"י שמתקן מעשיו בבחי' המעשה ע"י נעשי' מוחו ולבו זכים אלף פעמי' ככה. ונמצא מובן מעלת לוחות הראשונות שקודם חטא העגל, שהרי האלף אורות שנחסרו למשה לא נתמלאו אח"כ כשנתן לוחות השניים, שרק בשבת לבד נותנים לו במתנה, וגם מאחר שהלוחות השניות הם מעשה ידי משה ודאי אינם בערך הלוחות הראשונים שהיו מעשה אלקי', הגם שהמכתב בשניים ג"כ מכתב אלקי' הואי' מ"מ נא' פסל לך.

אך הענין הוא ע"ד משארז"ל פ"ג דנדר"י דר"ב אלמלא לא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד שנא' כי ברוב חכ' רוב כעס (קהלת א'), וגם זה צ"ל דא"כ חוטא נשכר שמאחר שחטאו ניתוסף להם תורה. אך הנה רש"י פ"י לפי שבעטו וחטאו נוסף להם רוב חכמה, להטריחן יותר, עכ"ל. והענין הוא (ת"א ד"ה בחדש השלישי³)

(1) תשא לד, א. מאמר זה נמצא ג"כ בסה"מ תרל"ב.	(6) בהעלותך יא, כא.
(2) תו"א א, ב.	(7) לשון התו"א שם. וראה גם אוה"ת בראשית כרך ו' תתרכו, ב (וע"ש בדיוק הלשון: אלף פעמים ככה). בחוקותי ע' רד. מטות ע' אישסד. סה"מ תרכ"ז ע' עא. סה"מ תרע"ז ס"ע קמד. סה"מ תשי"ח ע' 269. אגרות קודש של כ"ק אדמ"ר מהור"י צ"ע ח"ד ע' תא.
(3) תפילת שבת.	(7) ע"פ תשא לב, טז [בלוחות הראשונות]. ושם לד, ובפרש"י [בלוחות האחרונות]. וראה ג"כ
(4) ברכות לב, א. ראה גם אוה"ת תשא ע' איתתקפח.	באוה"ת תשא ע' ביכב. ס' השיחות תשי"ג ע' 123. וש"נ.
(5) תשא לב, ז.	(8) יתרו טז, סע"א. וראה גם סה"מ תקס"ז ע' קמת.

דהנה כתי"י אני ה' לא שניתי ואתם בניי לא כליתם, פ"י שהנביא מתמה מאחר שאני ה' לא שניתי איך אתם בני יעקב לא כליתם, והיינו כי ע"י ההתבוננות בבחי' אני ה' לא שניתי ואתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע⁹ בלי שום שינוי כלל וכלל, והיינו לפי שכלליות ההשתלשלו' הוא מבחי' הארה בעלמא שאינו נוגע כלל, ואי לזאת הי' צ"ל בבחי' כליון ותשוקה אליו ית' להיות בבחי' ועמך לא חפצתי¹⁰, אפי' בחי' כי עמך מקו"ח¹¹ מאחר שהוא רק עמך בטל וטפל לך, כי מי לי בשמים בחי' ג"ע העליון, שלא יחפוץ בשום דבר לא בג"ע התחתון והעליון ולא בעוה"ב כ"א א"ס עצומה¹², והיינו מפני שכולם הם רק מהארה בעלמא עד שלא שניתי כלל מהתהוותו, ואי לזאת באיזה יחפוץ אם בהארה הנפרשת או בעצמותו עיקר ומקור לכל. וע"ז מתמה הנביא על ישראל מדוע לא כליתם. אך הנה הגורם להיות מונע ומעכב את הנפש מבחי' ביטול זה כמו שהעיד הכתוב ואתם בניי לא כליתם הגם כי מתבונני' בבחי' אני ה' לא שניתי (דאל"כ הצ"ל ואתם לא שמתם על לבכם) הנה הסיבה לזה הוא חלישות כח הנפש שאין בכחה לצאת מנרתקה ומאסרה, והוא מ"ש¹³ כשל בעוניי כחי ע"י העוונות נכשל ונתחלש כח הנפש וכמ"ש¹⁴ כ"א עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם. ובאמת גם לא עוונות ממש אלא גם גשמיות הגוף וחומריותו הוא שנעשה מסך מבדיל שהוא הוא המיצר וגבול שמגביל ומלביש את הנפש עד שמורידה לימשך אחריה בתענוגי' גשמי' וא"י לעלות ולצאת ממנה. ועז"נ¹⁵ ותרא את עני אבותינו אשר במצרים אין עני אלא בדעת¹⁶ שנחלק לחו"ג¹⁷ בחי' אהו"ר הוא בחי' הכוסף והתשוקה הנ"ל, והוא ע"י שהם במצרים בחי' מיצר הגוף שמגביל ומלביש הנפש עד מאד. ולזה ניתנה התורה לישראל שהתורה נק' עוז¹⁸ שהיא הנותנת כח ועוז לנה"א להתגבר על חומריות הגוף ונה"ב וגסותם לצאת ממסגר אסיר, וכמ"ש¹⁹ ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, פ"י ע"י התורה שנק' עוז שנתן ה' לעמו עי"ז הוא מברך אותם בשלום ב' בחי' שלום, כמארוז"ל²⁰ שלום בפמשמ"ע ושלום בפמשמ"ט, שלום הוא בחי' התקשרות, והשלום שבפמשמ"ע הוא בחי' גילוי אוא"ס ב"ה ממש בנה"א להיות קשורה ומיוחדת בבחי' ביטול ממש, והשלום בפמשמ"ט היינו הארת כחות הנה"א המלוכשים בגוף ונה"ב שלא יהי' מונע ומעכב מצד הגוף ונה"ב רק שיהיו כולם מסכימי' ומתרצי' לבחי' ביטול זה, כי התורה שנק' עוז

9) מלאכי ג, ו.
10) ע"פ תפילת השחר.
11) תהלים עג, כה.
12) תהלים לו, י.
13) ראה גם תרי"ט, א, יז, ד. לקו"ת אמור לא, ג.
14) דרמ"צ קלח, סע"א.
15) תהלים לא, יא.
16) ישעי' נט, ב.
17) נחמ"ט, ט. בתו"א יתרו שם: וע"ז נאמר ותרא

את עני אבותינו היינו מדות אהו"ר כ"י אברהם
מדת האהבה כ"י.
17) נדרים מא, א. כתובות סח, א.
18) ראה ע"ח שער תיקון הנוקבא (שלי"ד) פ"ג. תניא
ספ"ג. ספמ"ג.
19) ראה ספרי ברכה לג, ב. ויק"ר פלא, ה. ובכ"מ.
20) תהלים כט, יא.
21) סנהדרין צט, ב. במדב"ר פ"ב, ח.

נק' ג"כ תושי'²² שמתשת כח הסט"א שמצד הגוף, ולאום מלאום יאמץ כשזה קם כו'²³. וז"ע התורה בדרך כלל שהיא להוסיף עוז בנה"א ולהתיש כח הנה"ב.

ועפ"ז יוכן ההפרש בין לוחות ראשוני' שקודם חטא העגל ובין לוחות אחרונות שאחר חטא העגל, כי לוחות הראשוני' היו ע"ד כללי התו', שאורייתא מחכ' נפקת²⁴, אמנם בלוחות אחרונות יש הלכות מדרש ואגדות, פי' הלכות הוא כל הלכה בדקדוק ושיעור, וע' בלק"ת בביאור בשעה שהקדימו²⁵ שהפרטי' נמשכו מבחי' מו"ס מבחי' קו המדה בוצינא דקרדוניתא²⁶ הוא בחי' גבו' דע"י שמלוּבש במו"ס שמודד כל המדידות שיהי' הסוכה ז"ט ומשהו דוקא²⁷, וזהו תעלומות חכ' כו' בחי' עומק החכ' דמו"ס כו', וע"ד ד"ס ששרשם מבחי' סופר שלמעלה מספר כמ"ש בלק"ת בשה"ש ד"ה שחורה אני דרוש השני²⁸, ולכן נק' רוב חכ' ותעלומות חכמה. וכ"ז הוא ככדי לברר עה"ד טו"ר ע"י ריבוי הגדרי' וסייגי', (לק"ת מטות ד"ה ושמע אבי'²⁹), ולהבין ענין הגדרי' וסייגי' בדקדוקי סופרי' שאנו רואי' כמעט שכל התלמוד מלא מהלכות וחומרות שהחמירו חז"ל והוסיפו כמה גדרים וסייגים לתורה, הענין מובן ע"פ מארז"ל³⁰ ע"פ³¹ כי טובים דודיך מיין אמרה כנס"י לפני הקב"ה עריבים עלי ד"ס יותר מינה של תורה, פי' יינה של תו' הוא פנימיות התורה כמשארז"ל³² נכנס יין יצא סוד, וד"ס עריבי' על כנס"י יותר מסודות התורה כי כל הגדרי' והחומרות שבדברי רז"ל ודרכי מוסר שבאגדות ופרקי אבות כולם נמשכו מבחי' אה"ר כמ"ש³³ אהבתי אתכם אמר ה', כמו למשל אדם מחמת אהבתו על בנו מדקדק עמו יותר להוסיף עליו שמירה מעולה בגדרי' וסייגי' בכל האפשרי בע"כ שיהי' מנוקה מכל וכל, וכן חפץ מאד שימצא חן ושכל טוב ביתר שאת בעיני אלקי' ואדם, וכמו למשל מרגליות מה שהיא יקרה ביותר שומרה ביותר שמירה מעולה כלי בתוך כלי, כך מחמת גודל אהבתו ית' אלינו מחמיר ומדקדק עלינו בדקדוקי סופרים שהם המה דברי תורתו הנמשכות מאה"ר בגדרי' וסייגי' לזכותינו לטוב לנו

- (22) ראה אגה"ק סכ"ב. ערכי הכינויים (לבעל סה"ד) מע' תושי'.
- (23) תולדות כה, כג. וראה לעיל סוד"ה ויאמר גו' מי שם פה. ושי"נ.
- (24) זח"ב פה, א. ועוד.
- (25) במדבר יד, סע"כ ואילך.
- (26) ראה זח"א טו, א. ת"ז ת"ה בתחילתו. זח"ב רלג, א וביאורו לשם (נז, ד ואילך). ובכ"מ.
- (27) כ"ה ג"כ במאמר „מאימתי קורין — תרמ"ב [קה"ת, תשכ"ה] ע' 5. ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם ז"ל: כן הוא בכ"מ „ומשהו". וראה סיכה טז, סע"ב. טושו"ע או"ח סתרל"ד. אגה"ק
- ס"י. וצ"ע (ולכאורה המשהו מוכרח, כי גברא באמתא יתיב ושלחנו טפח — וטפח בטפח לא יתיב. ולהעיר מסוכה — ה, א — פחות בכלים טפח). ע"כ. וראה גם להלן ד"ה יהודה בן תימא, פיסקא: „והעצה לזה".
- (28) ז, א.
- (29) מטות פד, סע"ד ואילך.
- (30) ע"ז לה, א. וראה בהמ"מ ללקות שם [הוצאת היתשד"מ ואילך] ושי"נ בארוכה.
- (31) שה"ש א, ב.
- (32) עירובין סה, א.
- (33) מלאכי א, ב.

שנהי' נקיים לפניו ית'. והנה בזמן שבית המקדש קיים הי' סגי בדאורייתא כי היתה נאמנה את ה' רוחינו ולא משכנו חבלי עבותות אהבתינו לתאות גשמי' והי' בנקל להיות בהתלהבות לעבודת ה' גם מבלי התעוררו' אהבה, אך דור אחר דור שנתמעטו הלככות השלימות כעבודת ה' באהבה עזה ברשפי אש, ונכוינו באש זרה באהבות ותאות גופניות וכ"כ גברו עלינו ר"ל עד כי לא נוכל לעבוד את ה' בלתי שנתעורר מזה אהבה רבה ע"י דקדוקי סופרים וחומריהם בכל פרטי' הן בבחי' סור מרע בכל החומרות שבגמ' ופוסקי' והן ועשה טוב בדברי מוסר שבאגדות ומילי דאבות עין טובה³⁴ שיראה את חבירו בטוב עין ורעת רעהו אל יחשוב בלבו³⁵ וכן לב טוב וחבר טוב³⁶, וע"ז שנת' במ"א בד"ה כה תברכו בלק"ת³⁶ בענין והאיך לא אשא פנים לישראל שהם מדקדקין עד כזית כו'³⁷, נמצא שע"י שישראל מדקדקי' ע"ע להחמיר ע"ע יותר ממ"ש בתושב"כ מזה נמשך ישא ה' פניו³⁸ בחי' אה"ר שלמעלה מהשתלשלות.

ועד"ז יובן בהפרש שבין לוחות ראשונ' ללוחות אחרונות שאלמלא לא חטאו ישראל בחטא העגל לא ניתן להם כ"א חמשה חומשי תורה וס' יהושע, והי' די' לברר עי"ז, כי ישראל ע"י עמידתם בה"ס פסקה זוהמתן³⁹, אמנם ע"י חטא העגל חזרה³⁹ ולכן בכדי לברר בחי' עה"ז טו"ר יש בלוחות אחרונ' הלכות ומדרשי' ואגדות, ושורשן מבחי' ח"ס כי בחכ' אתברירו⁴⁰ וכשצריכי' לברר יותר מההכרח שיומשך מבחי' תעלומות חכ' בחי' ח"ס. וגם זהו כדי להטריחן בבחי' הביורר שע"י יתוקן הפגם, וזהו כי ברוב חכמה כו', ואין זה בכלל חוטא נשכר כ"א זהו צריך להבירור שיוכלו לברר ולגרש את הרע כו', וזהו ע"ד חכם עדיף מנביא⁴¹, ומ"מ הנבואה היא השגת המהות משא"כ החכם, ועד"ז הוא לוחות שניות לגבי לוחות הראשונות, וכמו שמצינו באדה"ר לאחר חטא עה"ד (ת"א ד"ה הן האדם⁴²) כתי"י⁴³ וישלחהו מג"ע לעבוד את האדמה אשר לוקח משם דהיינו עבודת הביורר' ע"י זריעה חרישה וקצירה ואח"כ באכלו ממנו ואו' בכח האכילה אחד ואהבת הוא מברר ומעלה, וזהו בהאדמה אשר לוקח משם ושמה יאכל ושמה יברר הביורר', וכמו"כ הוא לוחות שניות לאחר החטא. וזהו פסל לך מגשמיות כדי שיתלבש התורה לברר עה"ד טו"ר, וכמ"ש באגה"ק סי' ק"ו ע"פ ר"מ פ' נשא באריכות יעו"ש שעיקר עסק התורה והמצות הוא לברר הניצוצות כנודע מהאריז"ל ולכן עיקר הלימוד הוא בעיון ופלפול הלכה באיסור והיתר טומאה וטהרה

34) אבות פ"ב מ"י.
 35) ע"פ זכרי' ת, יז.
 36) נשא כו, א ואילך.
 37) ברכות כ, ב.
 38) נשא ו, כו.
 39) שבת קמז, א. זח"א נב, ב. וראה סה"מ קונטרסים
 ח"ג ע' מא. וש"נ.
 40) ראה זח"ב רנד, א. אגה"ק סכ"ח. והערת כ"ק
 אדמו"ר שליט"א בסה"מ תשי"ח ע' 206.
 41) כ"ב יב, א. ראה אגה"ק סי"ט.
 42) ה, סע"ד.
 43) בראשית ג, כג.

לברר המותר והטהור מהאסור והטמא ע"י עיון ופלפול הלכה וחכ' בינה ודעת, כי בחכ' דוקא אתברירו, ובלוחות שניות שנא' בה פרטי' הוא מבחי' ח"ס כמ"ש בלק"ת בד"ה בשעה שהקדימו⁵⁵ שהפרטי' איך יהי' התפילין והסוכה זהו מח"ס וכן הדברי' מוסר שבאגדה, ולכן אלמלא לא חטאו לא היו צריכי' לכ"ז כמו שלא נצטוו אברהם על הפריעה שאצלו אין זה מסתיר כו' כמ"ש מזה בדרוש חרבות צורים⁵⁶. ואעפ"כ עי"ז יהי' עלי' יתירה כמ"ש⁵⁷ והי' כיום ההוא יצאו מ"ח מירושלי' ש' ב"ן חצים אל הים הקדמוני בחי' בינה או חכ', ע"י בירור כח"ב דתהו, וכמו כח הראי' מתלבש דוקא בשחור שבעיני⁵⁸, ועד"ז אמרו⁵⁹ במחשכי' הושיבני זו תלמוד בבלי, האשה הכושית⁶⁰, ועי"ז יהי' גילוי מבחי' ישת"י חשך סתרו כו', ושאוול נק' כושי⁶¹ הלא כבני כושיים⁶², וכן רני ושמחי בת⁶³ עלי' יתי' מבחי' אמי, וכתי⁶⁴ ישכיל עבדי כו' דוקא בירור ש' ב"ן אחעט"ב⁶⁵, דוד אמר אני אברכ⁶⁶, כ"א בזאת יתהלל כו'⁶⁷. ועי"ז עושי' ש"ת בשמע"צ⁶⁸ שהיא מ' בחי' דוד שמחה על לוחות אחרוני' שמ"מ הם תעלומות חכ' בכפלי' לתושי' כענין עוז ותושי', ועד"ז לאחר החטא הרי במקום שבעי"ת עומדי' כו'⁶⁹, וכמו עה"ד אחר הבירור טוב מאד זה יצה"ר⁷⁰ שנהפך לטוב כו', ולכן בלוחות שניות דוקא נא⁷¹ למען ייטב לך שזהו כענין טוב מאד לאחר הבירור כשנהפך לטוב כו'.

בס"ד. ש"פ ויק"פ

ויקהל משה את כל עדת בני' וגו'¹, הנה איתא בזהר² כגוונא דאינון מתייחדין לעילא באחד אוף איהי מתיחדת לתתא ברזא דאחד, וצ"ל שורש ענין ב' יחודי' אלו. הנה בענין ההקלה יש ג"כ ב' בחי', דהנה שלמה נק' קהלת ע"ש אז יקהיל שלמה³ כנזכר ברבות תחלת קהלת, וע' מזה בזח"ב

(44) סידור קמד, א ואילך. אוה"ת שבועות ע' קט ואילך.	(54) משלי יב, ד.
(45) זכרי' יד, ח.	(55) פסחים קיט, ב.
(46) ראה ויק"ר פל"א, ח. ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"ב ע' תצג.	(56) ירמי' ט, כג. וראה לעיל ד"ה והאבן הזאת.
(47) איכה ג, ח. סנהדרין כד, א.	(57) ראה גם אוה"ת שמע"צ ס"ע איתשפט ואילך.
(48) בהעלותך יב, א.	(58) ברכות לד, ב.
(49) תהלים יח, יב.	(59) ב"ר פ"ט, ז.
(50) מו"ק טז, ב.	(60) ואתחנן ד, טז. ראה ב"ק נד, סע"ב.
(51) עמוס ט, ז.	(1) ויקהל לה, א. מאמר זה נמצא ג"כ בסה"מ תרנ"ה ע' קלו. ומיוסד על ד"ה זה באוה"ת ויקהל ע' ביפו (ס"א).
(52) זכרי' ב, יד. ראה תו"א לו, א ואילך.	(2) זח"ב קלה, סע"א.
(53) ישעי' נב, יג.	(3) ע"פ מלכ"ס-א ח, א. דברי הימים-ב ה, ב.

ספר תרל"ד

קמה

בא דל"ט ע"א ובזח"ג אחרי דס"א ע"א, וכאן נא' ויקהל משה, וענין ב' קהילות ז"ע ב' יחודים הנ"ל.

וביאור ענין אז יקהיל שלמה כי שלמה הוא בחי' מל' ח"ת המברר בי"ע וא"כ פי' אז יקהיל שלמה זהו ע"ד שאה"כ ששם עלו שבטי' שבטי י"ה, והיינו שעלייתם הוא מבחי' בי"ע לאצי'. דהנה מבואר בכתהאריוז"ל¹ דהשבטי' הם מבחי' האצי' שמאיר בבריאה בהיכל קד"ק ונקראי' מרכבתא תתאה, והוא מ"ש בזהר" בענין י"ב בקר שהים עומד עליהם מלמעלה, דהיינו שמל' דאצי' הנק' ימא רוכב עליהם והם הד' דגלים כידוע. וענין מה שנק' בשם שבטים להיות כי לשון שבט הוא מל' המשכה כמו כוכבא דשביט² דהיינו דבר הנמשך ממקום למקום, וכמו הענפי' מן האילן שאין הענפים נחשבי' מעקרא של אילן ממש אלא שהוא חלק קטן הנמשך מגופו של אילן להלאה במרחק מגופו של אילן ויורדי' ונכפפי' למטה עד לארץ, ובראשם הם יונקי' מגופו של אילן וסופם יורד מטה מטה, וכדוגמת הכוכבא דשביט שנמשך ומתרחק להלאה כו'. וכמו"כ יובן בענין השבטי' דשורש השבטי' הוא באצי' עצמו הנק' בשם אילנא כו' אך הם כדוגמת הענפי' הנמשכי' ויורדים מטה מטה היינו להאיר בבריאה כו', וז"ע שנים עשר בקר שהים עומד עליהם מלמעלה, פי' הארת אצי' בחיבורם עם הבריאה נק' בשם מרכבתא תתאה שהים הוא מל' דאצי' עומד עליהם. וז"ע שילוב אד' בהוי', פי' כאשר מתבטלת הבריאה מעצמותה המוגבלת והייתה בבחי' מרכבה בבחי'¹⁰ דביקות וחיבור כדוגמת הענפי' לגבי גופא דאילנא כנ"ל אזי הוי' שילוב אד' בהוי' שעייז מאיר הארת האצי' בהיכל קד"ק דבריאה. וזהו ששם עלו שבטי' שהשבטי' היינו הענפי' עולים לגבי גופא דאילנא היינו לעורר המשכת ש' הוי' כו' וזהו עלי' גדולה להם כי אין ערוך הענפי' לגבי גופא דאילנא כו'.

והנה"י שורש ענין ירדת הענפי' הם השבטי' לבי"ע זהו בשביל בירור הרפ"ח ניצוצין שנפלו כמ"ש ורוח אלקי' מרחפת מת רפח¹², ולכאן צ"ל הלא ס"ר נשמות הם ומדוע מתאחר הבירור כ"כ זה זמן רב. אך הענין הוא דמה שהם במספר רפ"ח היינו באצי' וכשנפלו למטה נעשה מהם אלף אלפי' וריבוי רבבות מספר הנ"ל, ולכן הגם כי מצינו בדרז"ל¹³ שהיו כפרי'

-
4	תהלים קכב, ד.	התרא שם.
5	ראה אוה"ת יחי תכו, ב. ושי"נ. מכאן עד סוף הפיסקא — ראה תו"א יחי קג, סע"א ואילך.	(11) בהבא להלן [עד אמצע הפיסקא] ראה גם תו"א וישב כז, ד. סה"מ תקס"ה ח"א ע' קו ואילך.
6	ראה זח"א רנט, ב. ראה תו"א כח, סע"א. לקו"ת בהעלותך לב, א.	(12) בראשית א. ב. ע"ח שער רפ"ח נצוצין (שי"ח) פ"א. לקו"ת ושער הפסוקים וס' הלקוטים להאריוז"ל בראשית א, ב. וראה ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ע' א (ובהמ"מ שם), ס' מאמרי אדה"מ"צ במדבר ח"ד ע' א'תקנו (ובהמ"מ שם). שם דברים ח"א ע' לו (ובהמ"מ שם).
7	ע"פ מלכ"ס"א ז, כג"כה. ועוד.	
8	כרכות נח, ב.	
9	ממקום למקום: בתו"א שם הלשון: מגבוה לנמוך.	
10	בבחי' דביקות וחיבור: זוהי הוספה על לשון	(13) גיטין נז, א.

שהיו מחזיקי' כפליים כיוצאי מצרי' מ"מ מצד ריבוי התחלקות מספר הרפ"ח לא נשלם הבירור עדיין. וזהו ירידת השבטי' לבי"ע בשביל בירור הרפ"ח ניצוצין הנ"ל. ולכן ראה יוסף בחלומו עליהם והנה אנחנו מאלמי' אלומי' בתוך השדה¹⁴ פי' כמו האלומה עושי' מקיבוץ השבלי' שמקבצי' ע"פ השדה מאספי' אותם יחד עד שעושי' מהם אלומה, כן היא עבודת השבטי' שירודי' בבריאה לאסוף ולקבץ הניצוצות שז"ע האלומה שעושי', ובעלייתם בבחי' האצי' ה"ה מעלין מ"ן מבחי' הבירור שלהם שבררו בבי"ע, וז"ע ששם עלו שבטי', בבחי' העלאת מ"ן לעולם האצי' שז"ע האלומה שעושי' מבחי' הפירוד דבי"ע להיות עולה ונכלל בבחי' מ"ן לבחי' האצי', וה"ז כמו אסיפת האלומה מרה"ר לרה"י כן העלי' מבי"ע שנק' רה"ר טורי דפרודא לאצי' שנק' רה"י כנודע¹⁵. וזהו ג"כ ענין המרכבה שהם בחי' מרכבתא תתאה כנ"ל שז"ע ביטול הבריאה לבחי' האצי' כו'. ובעבודה¹⁶ בנפש האדם עצמה הו"ע קיבוץ כוחות הנפש האלקי' המפוזרת¹⁷ בפזורה הנפש ברבות מחשבות הטורדות מדאגת הפרנסה שמקפת ומלבשת את הנפש כי בנפשו יביא לחמו כו', וע"ז נא¹⁸ אם יהי' נדחך בקצה השמי' משם יקבצך ה' אלקיך שהנדחי' הם הם הארות הכוחות המתפשטות מן הנשמה להתפשט ולהתלבש בגוף ונפש הבהמית ברבות מח' הטורדות ומבלבלות ומפילות את האדם להיות נמשך אחריהם, וכנודע מענין החלומות וכף הקלע שהם מהלבושי' המלבישי' את הנפש מראשה ועד רגלה עד שהיא אסורה וקשורה בהם, והקיבוץ הוא לאסוף ולקבץ כל המחשבות הטורדות, ולהגביר כח הנפש בהשגתה להשכיל ולהתבונן איך שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל¹⁹, וכת²⁰ ואתה מחי' את כולם, ועי"ז יקבץ ויקשר את הכל לאוא"ס ב"ה חיי החיים, ועי"ז יבוא לקיים התומ"צ שע"ז מאסף ומקבץ הרפ"ח ניצוצין כו'. וז"ע אז יקהיל שלמה, שלמה הוא בחי' מלך שהשלום שלו²¹ שמאסף ומקבץ כל הנדחי' להיות בבחי' שלום וחיבור, ולהיות בבחי' הביטול באגודה אחת כו', וזהו כענין שבת תתאה שהעלי' היא מבי"ע לאצי' כו'.

אך ענין ויקהל משה זהו כענין שבת עילאה, והוא ע"ד עליית השבטי' בשרשם שהם שבטי י"ה שהם י"ב גבולי אלכסון דאצי' שעלייתן והתכללותם בבחי' לך ה' הגדולה והגבורה כו'²² למעלה מבחי' מדות, ונק' עלייה זו עליית חג"ת באימא עילאה. וזהו באצי'. וכמו"כ יובן בחי' זו מאצי'

(14) וישכ לו, ז.

(15) ראה לקוטי הש"ס לארז"ל במס' שבת. ע"ח שער שבה"כ פ"ב. שער המלכים פ"ז. המשך מים תרל"ז ע' ו והערות כ"ק אדמו"ר שליט"א שם ע' ה. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' שפ"ו תקי.

(16) ראה גם לקו"ת תצא לו, א. וע"ש לה, סע"ד.

(17) בלקו"ת (שם) לפנינו: המפורים.

(18) נצבים ל, ד.

(19) ראה ב"ר פ"י, ו. וראה ס' מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' קלה. וש"נ.

(20) נחמ" ט, ה.

(21) ראה שבועות לה, ב. שהש"ר פ"א, יא. פ"ג, כ. ועוד.

(22) דברי הימים"א כט, יא.

לבחי' שלמעלה מאצי'. דהנה נודע ממ"ש בע"ח²³ שיש ג' מדריגות עקודים נקודי' וברודים, פי' עקודים היינו שכל העיס כלולי' בכלי א', אבל בחי' נקודי' וברודי' היינו שנחלק האור לעיס מחולקי' כאו"א בכלי שלו מיוחד, והנה כאשר מיוחד בכלי מיוחד ודאי שהוא נבדל מאור זולתו המאיר בכלי אחרת, וכמו עד"מ אור השכל בכלי המוח ואור הראי' בכלי העין הנה ודאי לא ישנו את תפקידם שיאיר האור בכלי שאינו שלו, וא"א שהעין יחכים והמוח יראה ויביט וכיוצא בזה, ונמצא כי כל אחד הוא מיוחד בפ"ע, וז"ע ע"ס דאצי' אורות בכלים מיוחדי', כמו חכים בכלי החכ' שנק' מוחא²⁴, וחסד²⁵ בכלי חסד שנק' דרועא²⁴ וכיוצא, ויש בהם בחי' מספר מחולק עשר ולא תשע²⁶ לפי מספר הכלים כו'. אך זהו רק בבחי' נקודי' וברודי', אך בבחי' העקודי' כל האורות כלולי' כאחד בכלי אחד ולא נודעו במספר ידוע, וזהו מאמר²⁷ לפני א' מה אתה סופר, פי' אחד היינו ע"ס כי א"ח הם ט"ס ודלת הוא בחי' מל', וזהו באו"כ דאצי', אבל למעלה מאורות וכלי' דאצי' זהו לפני אחד מה אתה סופר, וכמאמר²⁸ אנת הוא חד ולא בחושבן היינו שאינו בבחי' חשבון ע"ס כו' לפי שבחי' מל' דא"ס שלפני הצמצום בקו כו' הוא בחי' אחדות הפשוטה בתכלית והוא בחי' עצם התענוג הפשוט בלתי בחי' התחלקות כלל וכלל וכמאמר²⁹ דלית שמאלא בהאי עתיקא כו', ולפ"ז יתכן גם באצי' דאיהו וחייהו חד³⁰ מ"מ הרי הן במספר עשר ומתחלקי' בריבוי כלים מכלים שונים. ובחי' העלייה מאצי' למעלה מהאצי' ה"ז ג"כ עלייה לרה"י דהיינו בחי' עקודי' שעקוד בכלי א', כי אורות דאצי' הן בבחי' הריבוי כו' וצריך להעלותן ולכוללן באו"כ שלפני האצי' ששם כל האורות כלולי' יחד בכלי אחד שזהו תכלית היחוד, ולכן נק' רה"י.

וז"ע עליית השבטי' שהגם שהם שבטי י"ה בחי' י"ב גבולי אלכסון דאצי' הגם שלגבי בחי' ב"ע ה"ז עלייה גדולה שז"ע שבת תתאה כנ"ל מ"מ הרי הי"ב גבולי אלכסוני' נמשכים מבחי' ששה מדות חו"ג, שהם מחולקי' עכ"פ חסד כפ"ע וגבורה כפ"ע רק שמתכללי' כו', ועלייתן הוא לאו"כ שלפני האצי' הוא בחי' עקודים מה שעקוד בכלי אחד ששם לא נמצא בחי' ההתחלקות כלל וכולם כלולי' בכלי אחד ממש כו' שזהו עלייה גדולה יותר מאד נעלה כו'. ובעבודה ז"ע ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקי'³¹, פי' ערפל הוא בחי' כתר ישת חשך סתרו³² אשר לבחי' זו לא הי' ליגש שום איש כ"א משה להיותו מן המים משיתהו³³ בחי' ים החכ', דכתי'³⁴ והחכ' מאין

(23) ראה שער העקודים (ש"ז) פ"א. ועוד. בהבא
להלן [עד סיום הפיסקא] — ראה ס' מאמרי
אדהאמי"צ במדבר ח"ב ע' תתסד"ה.
(24) ע"פ ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
(25) בס' מאמרי אדהאמי"צ שם: וחסיד.
(26) ס' יצירה פ"א מ"ד.
(27) שם מ"ז.
(28) ת"ז שם.
(29) זח"ג קכט. א.
(30) ת"ז בהקדמה (ג. ב.).
(31) יתרו כ, כא.
(32) תהלים יח, יב.
(33) שמות ב, י. וראה לעיל סד"ה וארא.
(34) איוב כח, יב.

תמצא, לכן ה' יכול ליגש אל הערפל הוא בחי' רצון שלמעלה מן השכל שא"א להשיג בו בשום השגה שאפי' בחי' חכ' לית מח' תפיסא בי', ואתפשטותא דמשה בכל דרא³⁵, ובאמת בכאו"א יש מבחי' משה כמשנת בסשיב פמ"ב ולכן נא³⁶ ועתה ישראל כו' שואל מעמך, אטו יראה מילתא זוטרתא אין לגבי משה כו'³⁷ והא מעמך כתי' אלא שבכאו"א יש ממדריגת משה, ולכן עי"ז יכול כאו"א ליגש אל הערפל היינו שקיום התומ"צ לא יהי' בשביל איזה השגה שיהנה מג"ע מבחי' זיו השכינה או עוה"ב שכ"ז ביו"ד נברא העוה"ב³⁸ בחי' צמצום כ"א שיהי' כל עיקר קיום התומ"צ לקיים רצה"ע ב"ה כמ"ש³⁹ ולכבודי בראתיו וכתיו⁴⁰ כל פעל ה' למענהו, ועי"ז יגש אל הערפל בחי' כתר ישת חשך סתרו בחי' חד ולא בחושבן אשר שם האלקי' כי ז"א בעלותו לגבי ע"ק כאלקי' יחשב כו'.

וזהו שורש ענין ויקהל משה הוא שהקהיל וקיבץ כל עדת כנ"י שיבואו למדריגת הביטול כענין שבת עילאה שהוא בחי' עליית החכ' בלמעלה מן החכ', או כענין שבת ושבת שבתון⁴², שהוא בחי' השביתה גם מא"ק להיותו נק' אדם דבריא בכלל⁴³, וכמ"ש במ"א בענין והיה" כו' ומדי שבת בשבתו שבתו של שבת כו'. ומ"מ כגוונא דאינון מתיחדין לעילא אוף הכי איהי מתיחדת לתתא, שז"ע ב' הקהילות, קהילה הנא' בשלמה זהו בחי' שבת תתאה היא כדוגמת הקהילה שהקהיל משה, כי לגבי בי"ע שנק' טורא דפרודא כמ"ש⁴⁴ ומשם יפרד נק' בחי' האצי' רה"י⁴⁵, ולכן נא' אז יקהיל שלמה, אך זהו כענין שבת תתאה, אמנם ויקהל משה זהו כענין שבת עילאה, או שבת שבתון, ולכן תיכף אחר ויקהל אמר להם ענין השבת, ואמר שבת שבתון לה' כו'.

(42) ראה לקרית יוהכ"פ עא, א ואילך. האזינו עב, ג.

(43) ע"ח שער סדר האצי' (שי"ג) רפ"א. ראה אוה"ת על ענינים ע' עז ואילך. וש"נ.

(44) ישעי' סו, כג. וראה לקרית ברכה צז, סע"ג. ועוד.

(45) כראשית ב, י. ראה זח"א כט, ב. קנח, א. זח"ב

רלד, סע"א.

(35) ת"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א).

(36) עקב י, יב.

(37) ברכות לג, ב. ראה גם אוה"ת ויקהל ע' כ"פז.

(38) מנחות כט, ב.

(39) ישעי' מג, ז.

(40) משלי טו, ד.

(41) משנת חסידים — הובא בלקרית ש"ש סה,

רע"ד.

בס"ד. ש"פ ויקרא. הועתק בע' סמוכים

וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו, וארז"ל בפ"ב דחגיגה דט"ז ע"ב אמר רמי בר חמא ש"מ סמיכה בכל כחו בעינן כו' ובמנחות ס"פ שתי מדות שנינו על הראש בשתי ידיים כו' נמצא סמיכה בשתי ידיו בכל כחו. והנה פ"י וסמך קאי אדלעיל מינ"י דכתי"י אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה כו' וצ"ל מה"ע מה שמביאין קרבן בהמה ע"ג המזבח שע"ז יתכפר נפש האדם שחטא, וכי מה ענין בהמה לאדם. אך הענין דהנה נודע שכדי שיומשך שליחות העוונות צ"ל המשכה יותר גבוה מאם לא ה"י חוטא כלל, שכדי למלאות הפגם צ"ל נמשך מבחי' אור א"ס דלאו מכל אינון מדות איהו כלל' שלהיות שבשם אינו תופס מקום כלל, לכן נמשך משם להיות נושא' עון ועובר על פשע כו'.

והנה שורש האדם הוא מעולם התיקון שז"ע מ"ש נעשה אדם בצלמינו כו' שבצלם אלקי' עשה את האדם, וכדכתי"י ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, פ"י וענין בחי' אדם הלא אין לו דמות הגוף ולא גוף' אלא שז"ע זיווג והתכללות המדות שיהי' החסד טובל מדת הגבור' והגבורה תסכול הנהגת החסד, והת"ת היא בחי' רחמי' היא מיחדת אותם להיות כי ע"י מדת החסד הוא טוב לכל להשפיע גם למי שאינו ראוי וכמו שא' אברהם"י לו ישמעאל יחי' לפניך שזהו לעומת מדת הגבורה שהיא בחי' הצמצום לדקדק בדקדוק אחר דקדוק אם ראוי לאותו דבר, ומדת הת"ת נותן מקום למדת הגבור' דהן אמת איננו ראוי שיעשה לו הדבר הנ"ל מ"מ צריכי' לרחם עליו להיות חסר לו הדבר ההוא וצריכי' לרחם עליו להשפיע לו מטובו ית', וכללות המדות מתנהגים ע"י השכל כמ"ש ע"פ שכלו יהולל איש, שהשכל הוא מנהיג המדות ומושל עליהם, והאדם הנעשה בצלם ודמות ניתן לו כל הכוחות להתנהג ע"פ זיווגי והתכללות המדות בבחי' חו"ג ומדת הרחמי' לרחם על זולתו, וכולם יתנהגו ע"פ השכל המשכיל ומתבונן בהשכלה הדק היטיב בכל פרטי פרטיות כו'. וזהו שאה"כ"י ואהבת כו' בכל לבבך וארז"ל¹³ בשני יצרך ולכאוי' יפלא איך היציה"ר שהוא המסית ומדיח

הועתק בע' סמוכים: הפי', שמאמר זה נעתק ג"כ	(6) בראשית א. ה.
בסה"מ תר"מ בענין [בד"ה] סמוכים לעד לעולם.	(7) נח ט. ה.
	(8) יחזקאל א. כו.
(1) ויקרא א. ד. לתחילת וסוף המאמר ראה גם ד"ה זה באוה"ת ויקרא ע' רכב וס"ע רכג. וראה ד"ה אדם כי יקריב וד"ה וסמך — בסה"מ תרנ"ח ע' קנז ואילך וע' רלה ואילך.	(9) ע"פ פיוט יגדל. וראה ביאור לשון זה (ע"פ השליה ירד, ב) באוה"ת בראשית (כרך ו') תתרכג, ריש ע"ב. המשך תער"כ רפ"ה. ובכ"מ.
(2) צג, א ואילך.	(10) לך לד יו, יח.
(3) ויקרא א. ב.	(11) ע"פ משלי יב, ה.
(4) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.	(12) ואתחנן ו, ה.
(5) מיכה ז, יח.	(13) ברכות נד, א.

יבוא לבחי' אהבת אלקות, אלא מפני שניתן כח במוח להיות שליט על הלב¹⁴ הוא בחי' חמימות התאוה, ובפרט בחי' האש זרה הנמשך מתגבורת נה"ב שזהו מבחי' מדות הרעות דיצה"ר, הנה ע"י שיתבונן היטיב בשכלו איך שהוי' הוא האלקי' בשמי' ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד¹⁵ ממילא יפלו ויתבטלו כל הרצונות זרות מחמימות תאות עוה"ז אפי' תאות היתר וכ"ש להקל באיזהו שמץ איסור אפי' איסור קל של ד"ס, ובאמת חמורי' ד"ס¹⁶ כמ"ש במ"א באריכות¹⁷, ועי"ז מתעלה נפשו האלקית ג"כ כמ"ש במ"א¹⁸.

ב) ואמנם הנה כ"ז הוא כשפועל ישועות בנפשו לברר את נה"ב ולהעלותה ועי"ז מתעלה נפשו האלקי', אבל כשנמשך אחר שרירות לבו בעצת יצרו הרע המסיתו ומדיחו מדרך הטוב ומכשל נפשו האלקי' ג"כ עד שחוטא, ולא די במה שלא בירר את הנה"ב אלא שגם נה"א נפגמה בהעשותו הרע בעיני הוי' ואז מפיל נפשו האלקי' ג"כ ומורידה מגדולתה וצריכי' להעלותה ולתקנה. ועי"ז אמר אדם כי יקריב מכם, פי' אם מתחיל בסדר עבודתו להקריב הנפש ולקרבה מנפילתה, מן הבהמה כו' תקריבו כו'. והענין הוא כי הנה הבהמה בשרשה גבוה מן האדם¹⁹ שהרי שרשה מעולם התהו שקדמה לעולם התיקון, רק שנפלה בשבירה, ועי"ז שמעלים אותה ומקריבי' אותה ע"ג המזבח ונכללת באש שלמעלה עד שמגיעת לשרשה הוא בחי' פני שור שבמרכבה, ועי"ז והחיות נושאות את הכסא²⁰ עם בחי' אדם שעל הכסא לבחי' אוא"ס בחי' כי לא אדם הוא²¹, ועי"ז בירור התהו עי"ז נמשך מאוא"ס שלמעלה מתהו ותיקון ולכן עי"ז מתמלאים כל הפגמים כו'. ועכשיו תפילה במקום קרבנות תקנו²², ועי"ז נתקן כל סדר התפילה, כי האדם בקומו משנתו הנה הוא נעשה ברי' חדשה²³, וביצירת האדם נא²⁴ וייצר ה' אלקי' שם מלא, וכתי' וייצר בשני יודין שרומז ליצ"ט ויצה"ר וכמארז"ל²⁵ בתרין יצירין, ושרשם מב' שמות, כי שורש נה"א הוא מש' הוי' כמ"ש²⁶ כי חלק הוי' כו', והנה"ב משתלשל מק"ך צירופי אלקי' כמ"ש במ"א²⁷, ואז מיד בקומו משנתו שנעשה ברי' חדשה הרי אין לו עדיין במה להגביר נפשו האלקי' על נה"ב כי הגם שהמוח שליט על הלב מ"מ הרי עדיין לא התבונן כלל, ולכן ראשית כל מתחיל מודה אני שענין ההודאה היא הגם כי אינו משיג בשכלו שכן הוא

(14) שמואל א טו, כט. וראה תוי"א ע"א, ב ואילך
(15) ובהכתיור שם.

(16) ברכות כו, ב.

(17) ע"פ איכה ג, כג.

(18) בראשית ב, ז.

(19) ראה לעיל רד"ה זה יתנו. וש"נ.

(20) האזינו לב, ט.

(21) ראה גם שער היחוד והאמונה פ"ו. אגרת
התשובה פ"ד.

(14) ע"פ זח"ג רכד, סע"א.

(15) ואתחנן ד, לט.

(16) ע"פ סנהדרין פח, ב.

(17) ראה גם לעיל ד"ה זכור דעמלק, קרוב לסופו.

(18) ראה תוי"א ט, א ואילך. לקוית תצא לח, סע"ב.

(19) ובהמובא באורך כס' הערכים חכ"ד כרך א' ע'

תצב ואילך.

(20) ראה גם לקוית אמור לו, ג ובהנסמן שם.

(21) ראה לעיל ע' ל. וש"נ.

מ"מ הוא מודה על האמת, וכן בנוסח התפלה תקנו תחלה לאמר הודו לה' קראו בשמו שה"ע ההודאה בכלל, ואח"כ מתחיל בהתבוננות ואומר ב"ש והי' העולם שבאמירת ע"מ נבראו כל הנבראי' והנוצרי' והנעשי', ולהיות כן מובן כי אין ערוך הנברא לגבי הבורא, וכת"י²⁸ כי עמך מקור חיים, שמקור החיים ומקור התענוגי' הוא עמך שהוא בטל וטפל לך, ואי לזאת באיזהו מהם יחפוץ, הלא דעת לנבון נקל כי למה לו לחפוץ בדבר הטפל ובטל, ואח"כ מתחיל בהתבוננות מהנבראי' והנוצרי' והנעשי' איך שהם בטלים לגמרי ומהללי' ומשבחי' לשמו ית', כמ"ש²⁹ הללו ה' מן השמי' הללוהו במרומי' הללוהו כל מלאכיו כו' וכל המזמור שחשיב בראי' שבשמי' וברואי' שבארץ ואח"כ אומר³⁰ לך ה' הגדולה כו' ואתה³¹ מחי' את כולם, ואי לזאת א"א לו להיות כפוי טובה למי שבראו ויצרו ועשאו, וברא מזונותיו והצטרכותיו בכל פרטי פרטיהם, עד שבכרכת ק"ש מתבונן איך שהשרפי' אומרי' קדוש, והחיות והאופני' הם ברעש גדול על העדר השגתם שמשיגי' רק שיש מה שהוא קדוש ומובדל אבל אינם משיגי' את בחי' קדוש ואי לזאת הם בבחי' רעש גדול ואומרי' ברוך שיתברך ויומשך להם ג"כ בחי' השגה זו ממקורו ושרשו כו', ונודע כי הנה"ב היא משמרי האופנים, ולכן כאשר מעמיק דעתו בהתבוננות זו תגיע גם אליה החפץ או הרצון עכ"פ בדבר זה, עד שאח"כ בק"ש כשמתבונן איך שהוי' אלקינו הוי' אחד³² בז' רקיעי' וארץ וד' רוחות העולם³³ ואין עוד זולתו, עי"ז גם הנה"ב ישוב לאהבת השם עד שיפעול בנפשו להיות בבחי' תשוקת האהבה בכל לבבך בשני יצריך³⁴ שגם היצה"ר ישוב לאהבת ה'. וזהו שאה"כ³⁵ וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקי' שלכאו' יפלא מה"ע מה שהוי' הוא האלקי' למה שישוב אל לבבך. אך הענין הוא כנ"ל ששורש היציט ויצה"ר הם מבי' שמות הוי' ואלקי' שיצה"ר נשתלשל מצירופי' אחרוני' דש' אלקי', ולכן עי"ז שישוב אל לבבו להיות בכל לבבך בשני יצריך עי"ז יתחזק אצלו הידיעה איך כי הוי' הוא האלקי' כולא חד³⁶ בלא פרודא כלל, וצ"ל בבחי' דעת והכרה שזהו הציוי וידעת בבחי' דעת והכרה ולא בדרך העברה בעלמא כ"א להתבונן ולקשר דעתו בחוזק³⁷ כאומרו³⁸ דע את אלקי אביך והיינו עי"ז שיעבדהו בלב שלם היינו בכל לבבך בשני יצריך כו'. והנה עי"ז בירור נה"ב והבאתו שיבא לאהבה את ה' הנה עי"ז מתעלית הנה"א בעילוי אחר עילוי כי הנה"ב גדולה ורב כוחה להעלות הנה"א בעילוי אחר עילוי כו', וכמ"ש מזה בת"א ד"ה ונתתי לך מהלכתי³⁸ ובכ"ד.

(34) ואתחנו ד, לט.

(35) זח"א יב, סע"א. זח"ב קסא, א. זח"ג קמג, א.

רסד, א. ועוד.

(36) ראה תניא פ"ג. וראה גם סה"מ תש"ד ע' 163.

(37) דברי הימים-א כת, ט.

(38) ל, סע"א ואילך.

(28) תהלים לו, יו"ד.

(29) תהלים קמת, א ואילך.

(30) דברי הימים-א כט, יא.

(31) נחמי ט, ו.

(32) ואתחנו ו, ד.

(33) ראה ברכות יג, ב. סמ"ק הובא בב"י לטור א"ח

סי' ס"א [ד"ה כתב סמ"ק].

ג) ואמנם כדי שיוכל להעלות את הבהמה צריכה תחילה לסמיכה שז"ע מ"ש וסמך ידו על ראש העולה, פי' העולה הוא נפש הבהמה העולה מנפילתה בשה"כ צריכה להיות נסמכת מהאדם, ע"י שסומך שתי ידיו עליו בכל כחו. והענין הוא דהנהגה אנו רואי' שיש כח ביד להעלות את האבן עד"מ היפך טבעו ורגילותו, שטבע האבן הוא ליפול למטה ולא שיעלה במעלות ברום שמי', ואמנם כשזורקו בידו הרי אנו רואי' שעולה מעלה מעלה היפך טבעו, והיינו מפני שנמשך אור מקיף מהיד ע"ג האבן ומקיפו ומנשאו ברום שמי' עד שתכלה כח היד ואז נופל לארץ, כמש"נ מזה בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' שלא נדפס⁴⁰. ועד"ז יובן בהקרכת הבהמה להיות כי הבהמה בעצם הנהגה נפש הבהמה היא היורדת למטה לארץ ובכדי שיהי' בה כח לעלות צריכה סמיכה מבחי' אדם וזהו וסמך ידו על ראש העולה. והסמיכה צ"ל בכל כחו בשני ידיו, כח בגימ' ב"פ יד.

והנה כתי'⁴⁰ סמוכים לעד לעולם ופי' בוח"א בראשית דל"ה א' דקאי על זו"ג שהם סמוכי' לעד כו', ובפרד"ס בערכי הכינוים באות סמך פי' שהמל' נסמך בת"ת וכמו"כ הת"ת במל'. ועפ"ז יובן ג"כ ענין הסמיכה מה שהמל' נסמכת בת"ת ז"ע וסמך את ידו, וסמיכה בשני ידיו היינו שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקיני⁴¹ להעלותה, וע"י עלי' זו היא המעלה אותו ג"כ ע"ד והחיות נושאות את הכסא לבחי' כי לא אדם הוא כו' כנ"ל, א"כ נסמך הת"ת ע"י המל' כו'. וזהו בבחי' מל' שורש כנס"י כו', וכמו"כ בפרט בכאו"א קודם התפלה שהוא עיקר ההעלאה אומרי' תהלות לאל עליון, שאז יורד המשכה מבחי' אור אבא לצורך ההעלאה, וכמו הכהן המקריב את הקרבן צריך קידוש ידי' כן האדם בקומו משנתו צריך נט"י, וגם נט"י לתפילה, ולובש טלית ותפילין שהם המצות המסייעין אותו לצורת הגבהת נה"ב, גם ארז"ל⁴² אלמלא עוזרו לא הוה יכול לו ה"ז הסיוע שנמשך מלמעלה, גם לימוד התורה שקודם התפלה מסייע לבירור נה"ב ע"ד עוז ותושי'⁴³ שנותן כח לנה"א, ומתיש כח הנה"ב שירצה בבחי' הבירור. וזהו וסמך ידו על ראש העולה כו'. ושתי ידיו הם תושב"כ ותושבע"פ, ובכל כחו ע"ד שארז"ל⁴⁴ אם ערוכה בכל שמורה אם ערוכה ברמ"ח איברי' שמורה שז"ע בשני ידיו בכל כחו כו'.

(39) ראה סה"מ תקס"ו ע' רמת. לקו"ת שלח לט, ב. ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' איג.
 (40) תהלים קיא, ח. ראה בכ"ז אוה"ת ויקרא ע' רכג. וראה עוד ע"פ זה יהל אור להצ"צ עה"פ (ע' תלד). סה"מ פרת' ע' קמת. ד"ה סמוכים תשל.
 (41) שה"ש ב, ג.
 (42) סוטה נב, ב.
 (43) ראה איוב יב, טז. ספרי ברכה לג, ב. ערכי הכינויים (לבעהמ"ח סדר הדורות) מע' תושי'. אגה"ק סכ"ב. תרי"א סז, סע"א ואילך. ובכ"מ.
 (44) עירובין נד, א.

ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו, ובפ' תצוה (ך"ח מ"ב) כתי' ועשית להם מכנסי בד ממתנים עד יריכיים יהיו, וכ' הרמב"ם ספ"ח מהלכות כלי המקדש המכנסים בין של כה"ג ובין של כהן הדיוט הם ממתנים עד יריכיים שהוא למעלה מן הטבור קרוב מן הלב עד סוף הירך שהוא הארכובה עכ"ל. והענין דהנה ד' בגדי כהונה הוא באים לכפר כ"א על פרט א', כמ"ש בס' עבודת יוהכ"פ להרמ"ק סעי' ה', ופי' שמכנסים היו מכפרים על גילוי עריות. ועפ"ז יובן מה שהמכנסי צריכים להיות ממתנים ועד יריכיים דהנה כתי' (ישעי' י"א ה') והי' צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו וכ' המ"צ מתנים וחלצים פתרון אחד להם, ולכאור' סותר א"ע דבמלכ"י א' סי' ח' י"ט ע"פ בנך היוצא מחלציו כ' המ"צ שהוא כינוי לאבר המשגל. אך הנה בס' שרש ישע בשורש חלץ החלציים הם פנימיות המתניים לעבר ביתה ולהיות קרוב אליהם מעורת שרשי כלי הזרע יוציאו מותרת הזך מן הגוף כו' יקרא חלצים ואולי להיות מקום יחגרו חלוצי צבא כלי מלחמתם יקרא חלוץ. ונמצא כי מתורץ המ"צ במ"ש פתרון א' להם, וכ"מ בזהר בלק דקצ"ח סע"ב שענין א' הם אך פי' שהמתנים גבוהים מחלציים, וכ"ה בפרד"ס כע"כ בערך חלצים ובערך מתניים, ובמאור"א או"ח² סי' פ"ד ובאו"מ קי"ב, ואפ"ל כענין בנך היוצא מחלציו כנ"ל, והמכנסיים הם המכסים מקום זה לכן הם המכפרים על ג"ע. והענין הוא דהנה ידוע שחצר הכבוד הוא הפרסא המפסיק בין איברי הנשימה לאיברי המזון היינו בין הלב והריאה ובין הכבוד והקיבה, ולכן למטה מן הפרסא הנ"ל מתחיל ענין מתנים, ע"כ שם נצרך איזור וחגורה, ועמ"ש ע"פ רפאות תהי' לשריך³ דפי' במאור עינים פ' בשלח³ משום שאמר המין⁴ מפלגך ולעילא כו' ומפלגך ולתתא כו' ע"כ ביותר צריך שמירה מפלגך ולתתא, ששם תאות המשגל כו' פגם הברית כו' ולכן שם צריך חזוק וזריזות יתי' להזהר מפגם הברית, וזהו שאה"כ⁵ אזור נא כגבור חלציו, וכתי' כאשר ידבק האזור במתני איש כן הדבקתי אתכם כו' שענין הדביקות הוא שלא להיות נפרד מה'. והנה שורש ענין הפירוד נמשך מבחי' ומשם יפרד כו' והיינו לאחר הפרסא ורקיע המבדיל כו' ולכן שם דוקא צ"ל אזור וחגורה להיות דבוק לה'. וזהו ג"כ ענין המכנסי לכסות בשר ערוה⁶ לכפר על פגם הברית כו'.

(5) ע"פ איוב לח, ג, מ, ז.

(6) ירמ"י יג, יא.

(7) בראשית ב, י.

(8) תצוה כה, מב.

(1) צו ו, ג.

(2) אות ח' . . ובאות מ'.

(3) משלי ג, ח. ראה אוה"ת נ"ד ע' תקנב. אוה"ת

ויקרא ס"ע פט.

(4) סנהדרין לט, א.

מצה זו שאנו אוכלי' ע"ש מה ע"ש שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם, וצ"ל מהו הלשון ממה"מ. והענין דהנה בענין מה שתקנו ד' כוסות איתא במדר' פ' וארא' ובפ' וישב ע"פ ובגפן שלשה שריגי' שהם כנגד ד' לשונות של גאולה שהי' במצרי' והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, ופעם איתא' שכנגד ד' גאולות שלע"ל, ובזרה' איתא שכנגד ד' כוסות תיקנו בתפלה ח' פעמים אמת ד' לפני עזרת וד' לאחר עזרת, ואפ"ל לפ"ד הזהר שח"פ אמת היינו כנגד ד' גאולות מצרים וד' גאולות של לע"ל.

ולהבין זה צ"ל תחלה ענין סמיכת גאולה לתפלה. דהנה כתיב והטוב בעיניך עשיתי, וארוז'לי מאי והטוב בעיניך עשיתי שסמך גאולה לתפלה. והענין הוא דהנה גאולה הוא בחי' יסוד. דהנה יסוד נק' טוב ע"ש ההשפעה וכמ"ש אמרו לצדיק כי טוב וכתיב וצדיק יסוד עולם וכתיב¹⁰ אם יגאלך טוב יגאל והיינו כי גאולה הוא בחי' התגלות אא"ס וע"כ נק' טוב, וכמ"ש¹¹ וירא אלקים את האור כי טוב, והשפעה זו היא ע"י יסוד, כי כל השפעה היא ע"י יסוד כו', וע"כ נק' גאולה יסוד כו', וסמיכת גאולה לתפלה היינו שיהי' השפעה זו בבחי' מל' כי מל' הוא בחי' תפלה כי תפלה הוא מל' התחברו' מל' התופל כ"ח¹², דהנה מל' נעשה מקור לעולמות בי"ע בע"ג ואני' תפלה היינו שיהי' התחברות הנפש המאיר בגוף עם שרש הנפש

- (1) מאמר זה נמצא בשינויים אחדים: בכת"י 1063 קצו, א. [ראה אודות כתי' זה לעיל בהמ"מ לרד"ה אלה תולדות נח]. ובסה"מ תרמ"א [ד"ה ודי' אור הלבנה]. ובסה"מ תרמ"ב [ד"ה לכן אמור]. ורוב השינויים יצויינו להלן בשולי הגליון. ונמצא עוד בשינויים והגהות: בסה"מ תרנ"ד ע' קכד [ד"ה ודי' אור הלבנה]. סה"מ עתי' [קה"ת תשמ"ה] ע' דש [ד"ה מצה זו]. וראה גם סה"מ תרנ"ח ע' פז [ד"ה לכן אמור]. סה"מ תרס"ח ע' רלח [ד"ה ואת הטוב בעיניך]. סה"מ תרע"ח ע' קלט [ד"ה לכן אמור]. סה"מ תרפ"ד ע' קצד [ד"ה ואתה תצוה]. סה"מ תשי"ח [ד"ה לכן אמור]. סה"מ תשכ"א [ד"ה לכן אמור ודי' ועברתי באמ"צ]. סה"מ תשל"ט [ד"ה לכן אמור].
- (2) פ"ז, ד. וראה גם בנוסף להנסמן לעיל] אודות וארא ע' קכח"ט. קפה. רלו. בתקפה. בתקצו. סה"מ תרע"ח ס"ע רל. הגש"פ עם לקוטי טעמים וביאורים מכ"ק אדמו"ר שליט"א [קה"ת תשמ"ז] ע' תיב ואילך.
- (3) פפ"ח, ה.
- (4) ראה ירושלמי פסחים פ"א ה"א. זח"ג רנב, א. צה, ב.
- (5) ראה זח"ב רטו, סעיב ואילך. וראה אודות וארא ע' רלו וס"ע קפו.
- (6) מלכ"ס-ב, כ, ג. ישע"י לח ג.
- (7) ברכות י, רע"ב. זח"ב קכה, ב. וראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שב. דברים ח"א ע' יב. ח"ב ע' תז. וש"נ.
- (8) ע"פ ישע"י ג, י"ד.
- (9) משלי י, כה.
- (10) רות ג, יא.
- (11) בראשית א, ד.
- (12) חל"י: בכת"י 1063 תוקן: כמו.
- (13) כלי חרס. כלים פ"ג מ"ה. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ט ע' 79 [ושם ע"ד הטופל — בטי"ת, או התופל — בתי"ז]. וראה עוד בענין תפילה מלשון התחברות: אור תורה להה"מ סתע"ט [בהוצאת קה"ת קיב, סע"א. ובהמ"מ לשם בהוספות דף צג, א]. תרי"א עט, סע"ד. ובכ"מ.
- (14) תהלים קט, ד. וראה זח"ג מט, ב.

ספר תרל"ד

קנה

שאינה מתלבשת בגוף כלל (שהוא בחי' מזלי' כו'). וז"ע סמיכת גאולה לתפלה שיהי' השפעת היסוד בבחי' מל' דוקא, ולכך אסור להפסיק בין גאולה לתפלה אפי' היכא שמותר להפסיק בין הפרקי' אעפ"כ בין גאולה לתפלה אסור. והנה לפ"ז משמע שגאולה היא למעלה מבחי' תפלה, והנה" לפעמים מצינו שתפלה היא למעלה, הענין הוא דבאמת תפלה היא למעלה כו', אך כדי שיהי' העלאת התפלה זהו ע"י סמיכת גאולה לתפלה שאומרים מקודם תהלות לאל עליון גואלם עי"ז נעשה העלאת התפלה שהוא בחי' אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת, אבל אח"כ ע"י התפלה נעשה התחברות עצמות או"ס בבחי' מל'.

והנה כתי"י המלאך הגואל אותי כו', והנה א"א לומר שקאי על מלאך נברא דאיך א' המלאך הגואל אותי כו', דאין זה בכח המלאך כו', אלא פי' המלאך הגואל קאי על בחי' מל' דאצי', שמל' נק' ג"כ גואל. והענין הוא דהנה כשיש ריבוי ההשפעה בבחי' מל' מבחי' יסוד אזי עי"ז נעשה מל' ג"כ גואל. ועי"ל כמ"ש בזהר"י דכד איהו שלוחא מלעילא אזי נק' מלאך שניתוסף בה א' וא' הוא בחי' פלא שהוא בחי' כתר, וע"כ ע"י שמאיר בה בחי' כתר עי"ז נעשה בחי' גואל כו'. וזהו המלאך הגואל אותי כו'. וז"ע ד' גאולות דהיינו מה שמל' נק' גואל ובחי' יסוד שנק' גאולה.

והנה יש להבין ענין ד' גאולות, הענין הוא דהנה כדי שיוכל להיות בחי' ד' גאולות"י צריך שיהי' המשכה מקודם מבחי' חכ' כו'. וזהו מ"ש עד שנגלה עליהם ממהי"מ, מלכים תרי מלכי תרי. דהנה מלכים הוא בחי' יסוד ומל', וכמ"ש"י כי הנה המלכים נועדו, זה יוסף ויהודה שהוא בחי' יסוד ומל', ומלכי הוא בחי' חו"ב, והיינו שכדי שיהי' התגלות בחי' מלך מלכי המלכים שהוא בחי' התגלות עצמי' או"ס צריך שיומשך ע"י ד' בחי', וז"ע ד' אותיות ש' הוי'. וזהו מ"ש"י אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם שכשנמשכה למטה הוצרך להיות נמשך ע"י ד' בחי', אז ראה הוא בחי' חכ' איזהו חכם הרואה את הנולד"י חכמים הם עיני העדה"י, ויספרה הוא בחי' כינה, הכינה וגם חקרה הוא בחי' ז"א ומל', והיינו לפי שכדי שיוכל להיות התגלות או"ס למטה הוצרך להיות נמשך ע"י ד' אותיות ש' הוי' דוקא שהוא בחי' צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות כו'. וז"ע ד' גאולות שהוא המשכה מבחי' חו"ב וז"א ומל'.

(15) והנה: בכת"י 1063 תיקו: אבל.
(16) ריחי מח. טז.
(17) זחי' קפו, א. וראה בכ"ז: ביאור"ז לאדהאמ"צ
(18) תהלים מח. ה. ראה זחי' רו, א.
(19) איוב כח, כז.
(20) תמיד לב, א.
(21) ראה לעיל ד"ה מאי מברך (קרוב לתחילתו). וש"נ.
ואילך.

והנה להבין ענין זה בעבודה, הענין הוא דהנה כתי'²² סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו. והנה ענין סור מרע דהנה כתי'²³ עוונותיכם מבדילי' ביניכם לבין הוי' אלקיכם. דהנה אלקינו הוא בחי' כשמאיר אלקי' בנשמה, כמו שאנו אומרים אלקי אברהם והיינו לפי שהי' מרכבה לאלקי' והי' מאיר אלקו' בתוכם בגילוי ע"כ נק' אלקי אברהם כו', וכן נק' אלקינו וכמ"ש²⁴ שמע ישראל הוי' אלקינו כו', אך ע"י עון נעשה מסך ומבדיל שלא יהי' מאיר אלקו' בבחי' גילוי, וז"ע ק"נ שנעשה מסך מבדיל בחי' כתנות עור בעין²⁵ שמסתיר כו', וז"ע מצות הסרת ערלה כי ערלה הוא בחי' הסתר והעלם שמסתיר על בחי' גילוי אלקו' וע"כ צריך להסיר את הערלה כו'. וזהו סור מרע שע"י סו"מ עי"ז נקרא אלקי' שלנו שמאיר אלקו' בבחי' גילוי. אך הנה כ"ז הגילוי הוא רק מבחי' שם אלקי' שהוא בחי' מל' בחי' ממכ"ע, אך כדי שיהי' הגילוי מבחי' סוכ"ע בחי' טוב בחי' יסוד זהו ע"י ועשה טוב כו', שהוא בחי' מעשה המצות כו', וכמ"ש²⁶ מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב שכדי שיראה בחי' טוב וירא אלקי' את האור כי טוב כו'²⁷ זהו ע"י אוהב ימים שהוא בחי' יומין עילאין מעשה המצות לפי שבכל יום צריך לקיים את המצוה וכאשר חסר יומא חסר לבושא חדא²⁷, ועי"ז נמשך הגילוי מבחי' טוב שהוא בחי' סוכ"ע את השמים ואת הארץ אני מלא²⁸ כו'²⁸, שיהי' הוי' אלקינו שהוי' יהי' אלקינו דהיינו שהגילוי נמשך מבחי' שם הוי' כו'. וז"ע והוצאתי והצלתי, והוצאתי הוא בחי' סו"מ שהוא להוציא מתחת סבלות מצרים לצאת מהמצרים וגבולים שמסתירים על בחי' גילוי אלקות, והצלתי הוא בחי' ועשה טוב, כי בהצלתי יש שני פי' א' ל' הצלה והב' ל' צל וכמ"ש במד"ר ע"פ²⁹ כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך, ופי' לתת²⁹ צל על ראשך, והיינו לפי שממעשה המצות נמשך בחי' מקיפים כו' וכמ"ש³⁰ ה' צלך על יד ימינך שע"י ימינך שהוא בחי' מעשה המצות עי"ז נעשה ה' צלך ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתוך³¹, ואשים דברי בפיך הוא בחי' תורה, ובצל ידי כסיתוך הוא בחי' מעשה המצות. והנה עי"ז שנמשך עליו בחי' מקיף עי"ז נעשה הצלה ג"כ לשמור מכל רע, כי המקיף מסמא עיני החיצונים ומקיפו אותו מכל צד בכדי שלא יגיע עליו שום רע כו'.

(22) תהלים לד. טו. וראה לקו"ת בלק עג. ב ואילך. (27) ראה זח"א רכד. א. ד"ה ואברהם זקן — תשליח
 [סה"מ מילוקט" ע' רפט ואילך]. ושי"ב.
 (23) ע"פ ישעי' נט. ב.
 (24) ואתחנן ג. ד.
 (25) ע"פ ב"ר פ"כ. יב. ויעש ה' גו' כתנות עור
 וילבישם בתורתו של ר"מ מצאו כתוב כתנות
 אור. ראה זח"א לו. ב. שלי"ה כא. ב. לו. א. קסד.
 ב. שמא. א. ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ס"ע
 מה. ע' נ"א. ובספרי אוה"ת: בראשית תלח. א.
 תולדות קמח. ב. נ"ך ע' קז.
 (26) תהלים שם יג.
 (27) ירמ" כג. כד.
 (28) במאמר זה תרמ"א נוסף כאן: ר"ת את השמים
 ואת הארץ גימט' טוב.
 (29) ויקר' פכ"ד. ז. תצא כג. טו. וראה גם אוה"ת
 וארא ע' רלו. הגש"פ [הגיל] ע' תיב. להלן ד"ה
 אני ישנה (ס"ז).
 (29) לתת: במאמר זה תרמ"א: להיות.
 (30) תהלים קכא. ה.
 (31) ישעי' נא. טז. וראה גם לקו"ת במדבר נ. ד.

ואח"כ כתי' בקש שלום ורדפהו, בקש שלום הוא בחי' תורה וכמ"ש³² או יחזיק במעוזי שלום יעשה לי יעשה שלום לי³³, שע"י התורה נעשה שלום בפמשמ"ע ובפמשמ"ט³⁴. דהנה כי אל דעות הוי"ש³⁵, ד"ע הוא שלמעלה היש ולמטה הוא האין, וד"ת הוא להיפך שלמעלה הוא האין ולמטה הוא היש, וע"י התורה נמשך שיהי' גילוי בחי' ד"ע בד"ת שלמטה יהי' ג"כ הגילוי שלמעלה הוא היש ולמטה הוא האין שכולא קמי' כלא חשיב כו'³⁶. והנה בתורה יש ג"כ שני בחי' וכמ"ש בזהר³⁷ תלת קשרין מתקשראן דא בדא ישראל באורי' ואורייתא בקודב"ה, וכולהו סתים וגליא. וענין סתים וגליא שבישראל הוא בחי' יעקב וישראל כו', ובאורייתא הוא בחי' חיצוני' התורה ופנימי' התורה. וגם י"ל שסתים שבתורה היא בחי' המאור שבה וכמ"ש במד"ר³⁸ המאור שבה מחזירן למוטב, ואף שהמאור מלובש ג"כ בתורה הנגלית מ"מ עיקר המאור הוא מלובש בפנימי' התורה. וז"ע ב' בחי' שבתורה. והנה עי"ז נמשך שיהי' בחי' אתה הוי' אלקינו שהוא בחי' עצמותו ומהותו יהי' נמשך בבחי' הוי' אלקינו כו'. וזהו ולקחתי אתכם לי לעם³⁹ וכ"מ שנא' לי אינו זו לא בעוה"ז ולא בעוה"ב⁴⁰, לפי שהוא בחי' עצמותו ומהותו כו'. וז"ע ד' גאולות שיש בנפש כו', שהוא ג"כ כנגד ד' אותיות שם הוי'. וגם י"ל שד' בחי' גאולות שבנפש זהו בחי' דחילו ורחימו רחימו ודחילו, שהוא ג"כ כנגד ד' אותיות שם הוי', דחילו הוא בחי' יר"ת שהוא בחי' סו"מ, כי יראה הוא שרש לשס"ה ל"ת, ורחימו הוא בחי' אהבה שהוא מקור ושרש לרמ"ת מ"ע, ואח"כ רחימו הוא בחי' אה"ר ששרשה מבחי' בינה עילאה, ואח"כ יר"ע שהוא בחי' חכ' כח מ"ה⁴¹ בחי' ביטול במציאות ממש כו', כי אהבה אע"פ שהוא אהבה לאלקו' אעפ"כ הוא בחי' יש יש מי שאוהב, משא"כ חכ' הוא כח מ"ה בחי' ביטול במציאות ממש, וכמ"ש במשה⁴² ונחנו מה. וזהו ע"י התורה מגיעים לבחי' יר"ע כיטול במציאות ממש זז"ע ד' גאולות שביצי"מ.

והנה מעתה י"ל ענין ד' גאולות של לע"ל. והענין הוא דהנה יש שני בחי' הוי' וכמ"ש⁴³ ויקרא הוי' הוי' ופסיק טעמא בגווייהו"ו שיש שני בחי' הוי', הוי' שבסדר השתל' שנעשה מקור לעולמות, והוי' הב' הוא בחי' הוי'

(38) איכ"ר פתיחתא ב (וכמת"כ שם). וראה ירושלמי

חגיגה פ"א סה"ז (וקה"ע שם).

(39) וארא ו. ז.

(40) ויקר' פ"ב, ב.

(41) זח"ג כת, א. לד, א.

(42) בשלח טז, ז. ח.

(43) תשא לד, ו.

(44) זח"ג קלח, א.

(32) ישע"י כו, ה.

(33) בכתי" 1063 חוקן כאן בנוכ"כ אדמו"ר מהר"ש

[ע"פ לשון הפסוק]: יעשה שלום לי שלום יעשה

לי.

(34) סנהדרין צט, ב.

(35) שמואל"א ב, ג.

(36) זח"א יא, ב.

(37) ראה זח"ג עג, א. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא

ח"א ע' צט. וש"נ.

שלמעלה מסדר ההשתלשלו' רק שעלה ברצונו שהוא בחי' הוי' דא"א. דהנה למטה באדם אף שעיקר הוא הרצון כי הרצון מושל על כל הכחות מ"מ לא יתהוה כלום מהרצון אף שירצה כמה, משא"כ למעלה כיון שעלה ברצונו מיד נתהוה כך, כי לא מחשבותי מחשבותיכם כו'⁴⁵ וכמ"ש⁴⁶ כל אשר חפץ ה' עשה. והנה עתה אינו מאיר רק מבחי' שם הוי' שבסדר ההשתל', אבל הוי' דלעילא אינו מאיר עתה שהפסיק טעמא מפסיק שהוא בחי' פרוכת המפסיק וכמ"ש⁴⁷ והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדה"ק, והנה לעתיד יהי' מאיר מבחי' ש' הוי' דלעילא, וכמ"ש⁴⁸ ביום ההוא יהי' הוי' אחד שלא יהי' ב' בחי' הוי' אלא יהי' הוי' אחד שלא יהי' פסיק טעמא מפסיק (ושם הוי' דלעילא יהי' מאיר בגילוי בבחי' שם הוי' דלתתא כו'), וממילא יהי' ג"כ ושמו אחד. דהנה עתה לא כשאני נכתב אני נקרא⁴⁹ נכתב בהוי' ונק' באד', לפי שהגילוי למטה הוא מבחי' שם אד' שהוא בחי' אנת אשתמודע אדון על כולא⁵⁰ שהוא בחי' מל' וכמ"ש⁵¹ וה' בהיכל קדשו, היכל גימ' אד'⁵² ששם אד' הוא היכל לש' הוי'. משא"כ לע"ל יהי' ושמו אחד לפי שעתה אינו מאיר רק מבחי' שם הוי' דלתתא ע"כ הגילוי רק ע"י שם אד', משא"כ לע"ל כשיהי' מאיר גילוי בחי' ש' הוי' דלעילא, אזי לא יהי' הגילוי ע"י שם אד' כו', שלא יהי' שם אד' מסתיר כלל וכמ"ש⁵³ ולא יכנף עוד מוריך לפי ששם אד' אינו כלי כלל לגילוי ש' הוי' דלעילא. וז"ע ד' גאולות של לע"ל, שהד' גאולות של לע"ל יהי' נמשך מבחי' ד' אותיות ש' הוי' דלעילא שהוא ג"כ ע"י צמצום והתפשטות כו'.

והנה בזה יובן ענין ח' פעמים אמת, ד' פעמים אמת קודם עזרת, וד"פ אמת לאחר עזרת. והענין הוא דהנה אמת הוא בחי' התגלות אוא"ס, וא"כ איך שייך לומר ד"פ אמת או ח' פעמים כו'. אך הענין הוא דהנה כתי'⁵⁴ תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, ולכאוי' ג"ז אינו מובן, ולמה צריך יעקב לאמת שהרי יעקב עצמו הוא בחי' אמת וכמ"ש⁵⁵ ויעקב איש תם הוא בחי' אמת, כי יעקב הוא בחי' בריח התיכון מבריח מן הקצה אל הקצה⁵⁶, שהוא בחי' אות ו' בחי' ת"ת, וכתי'⁵⁷ ונתתם לי אות אמת, ופי' בזהר⁵⁸ דא אות ו', וא"כ מה צריך יעקב לאמת שיתנו לו מלמעלה בחי' אמת. אך הענין הוא דזהו כמ"ש⁵⁹ יהיב חכמתא לחכימין דוקא (כמ"ש⁶⁰ בלב כל חכם לב נתתי חכ' וראה גם זח"ג ערב, סע"ב.

(45) ישע"י נה. ת.

(46) תהלים קלה, ו.

(47) תרומה כו, לג.

(48) זכרי' יד, ט. וראה גם סה"מ תרל"ז ח"ב ע' רפח

וע' תקלו.

(49) פסחים ג, א.

(50) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

(51) חבקוק ב, כ.

(52) ת"ז תי"ח (לב, א. לג ב). זהר חדש יתרו לד, א.

(53) ישע"י ל, כ.

(54) מיכה ז, כ.

(55) תולדות כה, כז.

(56) נסמנו לעיל ע' קיח (הערה 25).

(57) יהושע ב, יב.

(58) זח"א רמא, ב. זח"ג ב, א.

(59) דניאל ב, כא.

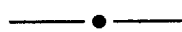
(60) משא לא, ו.

ספר תרל"ד

קנט

שהוא חכם בעצם אזי נותנים לו גם מלמעלה בחי' חכ', וכך יעקב לפי שהוא מדת אמת ע"כ נותנים לו מלמעלה בחי' אמת. והיינו לפי שיש באמת הרבה מדריגות, שיש בחי' אמת שלמעלה מבחי' אמת זה, וכמו למשל יחוט שהוא ביטול היש (של דעה התחתונה) שהוא ג"כ בחי' אמת שהאמת ג"כ כך הוא שהעולם נתהווה בחי' יש מאין, והביטול של היש הוא ג"כ באמת, אך מ"מ לגבי דיעה העליונה אינה אמת כ"כ, שאמת לאמיתו הוא כמו בחי' דיעה העליונה שכולא קמי' כלא חשיב ממש, והביטול צריך שיהי' בחי' ביטול במציאות ממש כמו בחי' יחוט' כו'. וזהו ג"כ משארז"ל⁶¹ הדין דין אמת לאמיתו, והיינו לפי שיש בחי'⁶² באמת כו'. וזהו ג"כ החילוק שבין ד"פ אמת שקודם עזרת לד"פ שבעזרת, שד"פ שקודם עזרת הוא מבחי' ד' אותיות של שם הוי' דלתתא⁶³, והנה ד"פ אמת יש בכח הנפש מעצמו להמשיך ע"י ד' בחי' אותיות שם הוי' שבנפש וכמ"ש לעיל, אך ד"פ אמת שבעזרת הוא מבחי' ד' אותיות של ש' הוי' דלעילא שאין זה בכח הנפש להמשיך מצד עצמה באתדל"ת רק שנותנים לו מלמעלה, וזהו תתן אמת ליעקב שנותנים לו מלמעלה כו'. ועיקר הגילוי מבחי' ד"פ אמת אלו יהי' לעיל כו'.

ובזה יובן מ"ש ג"כ חכלילי עינים מיין, ות"י⁶⁴ כמה יאה עיינין דמלכא משיחא, והיינו כי הח' מורה על בחי' ח' פעמי' אמת, וזהו שהח' הוא רבתי, ולעיל יהי' מאיר ח"פ אמת, וזהו שלעיל יהי' כנור של ח' נימין כי כנור של בהמ"ק הי' משל ז' נימין וכנור של ימוהמ"ש יהי' מח' נימין⁶⁵, והיינו כי כוס הוא בחי' מל' שהוא בחי' מקבל, ועכשיו המל' מקבל רק מבחי' שם הוי' דלתתא, אך לעיל יהי' מקבל מבחי' ש' הוי' דלעילא וע"כ יהי' בגימ' ארך כו'⁶⁶, שהוא בחי' שם הוי' דלעילא, והיין יהי' בחי' יין המשומר בענביו משי"ב⁶⁷ שהוא בחי' בינה דא"א כו'. וז"ע ד' גאולות של לעיל שכנגד זה תיקנו ד' כוסות כו'.

(61) שבת י, א (ותוס' שם ד"ה דין). וראה לקו"ת בהר
מ, א. אוה"ת יתרו ע' תתצד. סה"מ תרכ"ז ע'
רפב וע' רצא. המשך תרס"ז ע' תלא ואילך.
לקוטי שיחות ח"ד ע' 476.
(62) בכת"י 1063 ניתוסף בגוכ"ק: כמה בחי'.
(63) ראה ג"כ בארוכה בדיה חכלילי עינים —
בסה"מ תרנ"ד ע' קי ואילך.
(64) יחיי מט, יב.
(65) במאמר זה שבסה"מ תרמ"א הל' כא: ות"י מה

יאיז הינון עינוי.
(66) ערכין יג, ב. וראה לקו"ת תזריע כא, ד.
(67) יומא עו, א. וראה (בנדר"ד) אוה"ת וארא ע'
ביתקפו ואילך.
(68) ראה ברכות לד, ב. זח"א קלה, ב. זח"ג מ, א.
ועוד. וראה סה"מ תקס"ב ח"א ע' קיד. סה"מ
תקס"ח ח"א ע' קפג. סידור קב, ב ואילך,
ובכ"מ.

אני ישנה ולבי ערי, אני ישנה בגלות מצרים⁹ ולבי ער ולבו של הקב"ה ער לגואלם, קול דודי דופק¹⁰ זה קולו של משה פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי, כנגד ד' לשונות של גאולה¹¹ והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, שראשי נמלא טל זה חדש ניסן שאז מתחילין לברך את הטל, ואמר שראשי נמלא טל לפי שניסן הוא ראש החדשים כמ"ש¹² החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה, וכת"י¹³ ויקהלו אל המלך שלמה בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי ות"י דעתיקיא הוו קרין ל"י ירחא קדמאה וכען הוא שביעאה, ופ"י רש"י דעתיקיא קודם מ"ת הוו קרין ל"י ירחא קדמאה לפי שבתשרי נברא העולם, וכען לאחר מ"ת ויצ"מ שנא' החדש הזה לכם הוא ירחא שביעאה, וכן ארז"ל במד"ר¹⁴ כשבחר הקב"ה בעולמו קבע להם ר"ח, וכשבחר הקב"ה ביעקב ובניו קבע להם חדש של גאולה שהוא חדש ניסן שבו נגאלו ממצרים כו'. ולהבין כ"ז צ"ל מארז"ל¹⁵ מזכירין יצ"מ בלילות פ"י גם בלילות ובכל דור ודור חייב אדם לראות א"ע כאלו הוא יצא ממצרים, וי"ל למה חלוק זה הנס של יצ"מ מכל הנסים שצריך לזכור ביום ובלילה. אך הענין הוא דהנה כת"י¹⁶ מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים, מה יפית במ"ע ומה נעמת במל"ת¹⁷ אהבה בתענוגים. והנה אהבה בתענוג"י נמשך מחמת התבוננות באוא"ס וכמ"ש¹⁸ עבדו את ה' בשמחה, וכת"י¹⁹ תחת אשר לא עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, פ"י מרוב כל, כל הוא מ"ש²⁰ כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא ובארעא, שמים וארץ הוא געה"ע וגעה"ת, ויש עמוד מן געה"ת לגעה"ע²¹ שמחברם. והגם כי בספרים לא נא' כ"א ב' בחי' ג"ע אמנם יש ריבוי מדרגות ג"ע עד אין שיעור וכמארז"ל²² צדיקי אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב שנא'²³ ילכו מחיל אל חיל שהוא בחי'

- (1) שה"ש ה, ב. כמה מעיני המאמר נתבארו ג"כ
בדיה החדש דשנת עור"ת (סה"מ עור"ת ע'
קלד ואילך), ודשנת תשי"ד ותשי"ט. ד"ה מה
יפית דשנת תרפ"ג (סה"מ תרפ"ג ע' ר"י ואילך),
תשי"ט (סה"מ תשי"ט ע' 75 ואילך). וראה להלן
הערות: 5, 7, 96.
- (2) ראה זחיג צה, א.
- (3) וארא ה, ו"ז.
- (4) בא יב, ב.
- (5) מלכים"א ח, ב. וראה אוה"ת בא ע' רסת. נ"ד ע'
סא.
- (6) שמו"ר פט"ו, יא.
- (7) ברכות יב, ב. ובהבא להלן (עד ס"ז) ראה גם
תוי"א ד"ה לכן אמור: בתוי"א נו ב. סה"מ תקס"ג
ע' קו. תוי"ח שמות קא, א. אוה"ת וארא (כרך ז)
ס"ע ב'תקצו. אוה"ת בא ס"ע רסת ואילך.
- (8) פסחים קטז, ב.
- (9) שה"ש ז, ז.
- (10) שהש"ר עה"פ.
- (11) תהלים ק, ב.
- (12) תבוא כת, מז.
- (13) דברי הימים"א כט, יא. זח"א לא, סע"א. זחיג
רנו, סע"א. זחר חדש קג, ב (ובהנסמן בנצוצי
זחר לשם). לקו"ת עקב יז, ב (ובהמ"מ לשם —
בהוצאת קה"ת ה'תשד"מ). ס' מאמרי אדהאמ"צ
ויקרא ח"ב ע' תשמכ ובהמ"מ שם.
- (14) ראה זחיב ריא, א. זח"א ריט, א. ס' מאמרי
אדה"ז ח"ב ע' תשעג, ובהמ"מ לשם.
- (15) ברכות סד, א [בגמ' לפנינו הגירסא, ת"ח". אבל
בכ"מ מובא הלשון "צדיקים" — ראה של"ה
בהקדמה (יז, א). אוה"ת ואתחנן ע' סו. המשך
תרכ"ו ע' יב, ועוד].
- (16) תהלים פד, ח.

עליית המדרגות בעילוי אחר עילוי, וכמו נשמת האבות אברהם יצחק יעקב ומשה שהם בג"ע יותר מג' אלפים שנה, והיתכן שיושבין במדריגה א' אלא שבכ"י יש עליות בעילוי אחר עילוי, ובד"פ יש ג' עליות בכ"י וכן כלילה, וכמ"ש מזה הרמ"ז¹⁷, רק שבד"כ נחלקי' כל בחי' אלו לב' מדרגות שהם ג"ע התחתון וג"ע העליון, אמנם בפרטיות הם ריבוי בחי' עד אין שיעור. וכשם שבין ג"ע התחתון לג"ע העליון יש עמוד המחברם וע"י עמוד זה עולים הנשמות מג"ע התחתון לג"ע העליון, כן בכל בחי' ג"ע בפרטיות יש ג"כ בחי' עמוד המחבר אותו ג"ע לשלמעלה הימנו וע"י בחי' אותו העמוד הם עולים מג"ע זה לשלמעלה הימנו. ונמצא יש ריבוי בחי' כל הם העמודים המחברי' את ריבוי בחי' הג"ע כו'. ולהיות כי בחי' שמחה של מצוה היא למעלה מכל בחי' הג"ע לכן נא' בשמחה של מצוה מרוב כל היינו מכל הריבוי בחי' כל שיש בריבוי הג"ע שהכל הוא העמוד הנ"ל כו'.

(ב) ובזה יובן מארז"ל¹⁸ יפה שעה אחת בתשומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, פי' מכל חיי העוה"ב היינו מכל בחי' כל שהוא בחי' רוב כל כו'. והענין הוא דהנה כתי"י יהללו את שם הוי' כי נשגב שמו לבדו כו', פי' שמו הוא מדת מלכותו אשר מלך שמו נקרא עליהם, והוא בחי' שכינה ששוכן בתחתונים וכמ"ש¹⁹ ושכנתי בתוכם ששכינה נק' שמו כו', וכמ"ש²⁰ ומביא גואל לבני בניהם למען שמו כו', פי' למען שמו לפי ששכינה עמהם, וכמשארז"ל²¹ גלו לבבל שכינה עמהם, וכשמביא גואל לבני בניהם ממילא נגאל גם השכינה עמהם, וזהו למען שמו כו', ונק' שמו לפי שבחי' מל' הוא רק זיו והארה בעלמא, וכמו למשל מלך שרק שמו נקרא עליהם וקיום כל דבר מלכות שיצא מלפניו בהנהגת הדתות הוא חתימת שמו על דבר הפקודה שרוצה שהוא רק התפשטות הארה לבד ולא עצמותו, וכל ענין השם הוא רק לזולתו, שלעצמו אין צריך לשם כלל כו'.²² והנה גם בחי' שמו מצד עצמו הוא רם ונשא ונשגב בבחי' לבדו שאין ערך להעולמות עם שמו ית' כלל, וכמ"ש²³ ושמך קדוש שאפילו בחי' שמך הוא ג"כ קדוש ומובדל מגדר עולמות כו', אלא הודו וזיו של שמו הוא המאיר על הארץ זה ג"ע התחתון, ושמים זה געה"ע ששם הצדיקים נהנין מזיו השכינה²⁴, וכמ"ש²⁵ כי ב"ה הוי' צור עולמים שעוה"ז ועוה"ב גע"ת וגעה"ע נבראו רק בב' אותיות משמו בלבד שהוא רק בחי' הארה משמו כו', ושם הצדיקים נהנים מזיו השכינה בחי' זיו בלבד, אבל בשכינה עצמה שהוא בחי' שמו הוא בבחי' לבדו שלא

(17) ראה גם רמ"ז לוח"ג כו, א. אוה"ת שה"ש ע' 22 מגילה כט, ב. וראה לקוטי שיחות ח"ז ע' 210.
 (18) תקיג ואילך.
 (19) אבות פ"ד מ"ז.
 (20) תהלים קמח, יג.
 (21) תרומה כה, ת.
 (22) תפילת שמר"ע.
 (23) ראה לעיל ע' עז ואילך.
 (24) תפילת שמר"ע ברכת אתה קדוש.
 (25) ברכות יז, א.
 (26) ישעי' כו, ד. ראה מנחות כט, ב.

נמשך ממנה להוות הנבראים נהנין ומתענגין בה בעצמה ממש, אבל וירם קרו לעמו²⁷ דהיינו שנתרוממו בבחי' עצמות ממש, וכמו שאנו אומרים אשר קדשנו במצותיו, במצותיו ממש, כי מצות הוא לשון צוותא וחיבור²⁸, ופי' מצותיו היינו מה שארוז²⁹ שהקב"ה מתפלל הקב"ה מניח תפילין, אני מדבר בצדקה³⁰, פי' מה שהוא מתחבר ונמשך אא"ס בבחי' מדות נק' צדקה ומה שנמשך ונתחבר אא"ס בבחי' חכ' נק' מצות תפילין הוא ד' מוחין, ומצות אלו שהקב"ה מקיים למעלה נותנו לנו למטה שהוא בחי' אתה קדוש, ובחי' אתה קדוש שהוא בחי' הקב"ה הוא בחי' מה שהוא קדוש ומובדל מגדר עלמין לגמרי שאפי' בבחי' זיו והארה לא היו העולמות יכולים לקבל חיות ממנו שבבחי' שמו שאע"פ שהוא קדוש וכמ"ש ושמך קדוש נהנים ומתענגים מזיו כו', אבל בבחי' הקב"ה אינם יכולים לקבל אפי' בבחי' זיו כו'.

דהנה גם בענין השמות יש ג"כ הפרש בין שם הוי' שהוא שם העצם³¹ לשארי שמות שאינם נמחקי' וכמארוז³² במד"ר³³ ע"פ³⁴ והי' כי יאמרו לי מה שמו מה אומר אליהם השיב לו הקב"ה לפי מעשיי אני נקרא כשאני דן אני נק' אלקי' וכשאני תולה חטאיו של אדם אני נקרא שדי, שנמצא שזהו שינוי משם לשם שבהיותו נק' ש' שדי אז מה ששמו הוא גם אד' הנה זהו בהעלם ועיקר ההנהגה נמשך משם שדי כו', וכן בכל פרטי שינויי השמות, שם אל בחדש ושם אלקי' בגבורה, וכ"ה בבחי' המל' שנק' אתר דמשתני³⁵ ויש לה ע' שמות³⁶, אבל בחי' שמו העצמי שהוא שם הוי' נא' כו'³⁷ אני ה' לא שניתי שלא יש בו שום שינוי כלל וכלל. ונמצא כי גם בזה יש הפרש גדול, כי אתר דמשתני לגבי אתר דלא משתני הוא אין ערוך כלל. ובאמת גם שם הוי' שהוא לא שניתי הוא ג"כ רק שם והארה לבד ולא עצמיות, וכמ"ש³⁸ אני הוי' הוא שמי, שהשם לגבי העצם אינו בערך כלל כו'. ושרש ענין חילוקי השמות הנ"ל יובן עפ"מ"ש בעה"ק³⁹ שא"ת שאא"ס הוא כח בלתי בע"ג ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותו, ואוא"ס הוא בחי' שלימותא דכולהו, אלא שכמו שהוא בחי' בבע"ג כן יש לו גם כח בגבול. וז"ע השמות שמשתנים שלפי מעשיי אני נקרא זהו השם מצד כח הגבול, ולכן שם שדי שא' לעולמו די⁴⁰ הוא בחי' הגבלה עד פה תבוא⁴⁰, וכן שם אד' בחי' אנת אשתמודע אדון

(27) תהלים קמח, יד.

(28) ראה לעיל ע' יט. ושי"נ.

(29) ברכות ה. א. ו. א.

(30) ישעי' סג, א.

(31) ראה פרדס שי"ט. מורה נבוכים ח"א פס"א

ואילך. ס' העיקרים מ"ב פכ"ח. אוה"ת ואתחנן

ע' שפד.

(32) שמור' פ"ג, ו.

(33) שמות ג, יג.

(34) ראה זח"א רכא, ב.

(35) ראה זח"ב קס, ב. רטז, סע"א. ביאורו להצ"צ ע'

תקמד.

(36) מלאכי ג, ו.

(37) ישעי' מב, ח.

(38) להר"מ י' גבאי, ח"א רפ"ח. וראה גם ספרו דרך

אמונה פ"ב.

(39) ראה חגיגה יב, א.

(40) ע"פ איוב לח, יא.

על כולא" שצ"ל לזה בחי' נבראי' בע"ג שיקרא אדון עליהם, וכן שם אל
 בחסד שצ"ל זולת על מי יתחסד כו', אבל מה ששם הוי' הוא שם העצם הוא
 מה שלא שניתי כלל זהו מצד כח הא"ס הבכע"ג כו'. ומ"מ הוא ג"כ רק שם
 ולא עצם כלל, ולכן מחלק בין אתה קדוש לשמך קדוש ואינו אומר אתה
 ושמך קדוש, אלא שיש הפרש רב בין מה ששמך קדוש למה שאתה קדוש,
 שענין שמך קדוש הגם שהוא קדוש ומובדל ורק הודו של שמו הוא על ארץ
 ושמים ג"ע העליון והתחתון שהם הנבראי' היותר גדולים מ"מ הוא רק שם
 שהוא הארה בעלמא, אבל אתה הוא בחי' אוא"ס בחי' עצמותו ומהותו הוא
 קדוש גם מבחי' שם הנ"ל שלא שניתי, והוא כענין קד"ק לגבי קדש, וכמו
 כה"ג דכתי' ביי"ד ויבדל אהרן להקדישו קד"ק לגבי כהן סתם, ובאמת הוא
 יותר קדוש מזה שא"א להיות כלל שם והגם שהיותו אינו משתנה מורה על
 ריבוי הפלגתו משארי שמות מ"מ הוא רק הארה בעלמא נגד בחי' העצם.

(ג) ומזה יובן מעלת ישראל שקדשנו במצותיו ל' צותא וחיבור לאוא"ס
 ב"ה עצמותו ומהותו ע"י בחי' מצותיו שהקב"ה מניח תפילין⁴¹
 והקב"ה מתעטף בציצית⁴², וכמשארז"ל במד"ר⁴³ ע"פ מגיד דבריו ליעקב מה
 שהוא עושה אומר לישראל לעשות כו' שע"י עשיית רצה"ע ע"י נעשי' צותא
 וחיבור לאוא"ס ב"ה בעל הרצון מה שאין כל העולם ומלואה אפי' רוחנית
 העולמות אינם כדאי אפי' לגילוי הארה מבחי' זו וכנ"ל. וכאשר ישם האדם
 אל לבו כל הדברים והאמת האלה ישמח לבו ויגל אף גילת ורנן באור א"ס
 ב"ה המתפשט ומתלבש בעסק התורה ומעשה המצות אשר יעשה אותם האדם
 וממשיך על נפשו אוא"ס ב"ה ממש מה שאין כל העולמות כדאי לו. וע"ז
 נא"י מה יפית ומה נעמת, שהוא מ"ע ומל"ת ששרשן בקדש העליון ע"י
 נמשך אהבה בתענוגים. ופי' בתענוגים היינו שהוא כולל ב' מיני תענוג,
 תענוג של מ"ע שע"י מ"ע נמשך המשכת אלקות מבחי' אתה קדוש, הקב"ה
 מניח תפילין, ותענוג של מל"ת הוא מבחי' אתכפיא סט"א, וכמ"ש בזהר⁴⁴
 מאן דמהפך חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, שע"ז שמהפך את מרירו
 דהיינו כל התענוג' גשמי' למיתקא ע"י מגיע למעלה מאד בבחי' ישת חשך
 סתרו⁴⁵ כו', וזהו בחי' חומר ההיולי שקדם לד' צורות לפי לשון הרמב"ן
 ז"ל⁴⁶, שענין הצורה הוא גילוי אור אשר יאמר עליו כי הוא זה, והחומר
 הקדום שא"א לאמר עליו כי צורתו מוכחת עליו שזה הוא להיות כי עדיין
 לא נטבע בו שום ציור מאיזה צורה זהו בחי' חשך שענינו העלם בלתי גילוי
 שום דבר ממנו, כ"א בחי' חשך העצמי שענינו העלם העצמי, שזה א"א ע"י
 מ"ע להמשיך להיות כי עשיית המצוה הוא ציור איזה דבר כמו אכילת מצה
 או הנחת תפילין וכדומה, שזהו ציור דבר מה, וא"כ מובן שא"א ע"י ציור

(41) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו. ועוד.

(42) דברי הימים א כג, יג.

(43) ראה ר"ה ז, ב. ועוד.

(44) שמור פ"ל, ט.

(45) זח"א ד, א.

(46) תהלים יח, יב.

(47) ר"פ בראשית.

להמשיך בחי' ההיולי שקדם להציור כ"א ע"י מל"ת שעניינם הוא בחי' אתכפיי' שהוא לעצור את כח המתאווה וציור עשיית הדבר, וא"כ ה"ז ביטול הציור לגבי ההיולי, ולכן ע"י נמשך מבחי' ישת חשך סתרו שהוא בחי' ההיולי שקדם לד' צורות כו'.

(ד) אך אין השמחה בהתגלות אור ה' במוח מחשבתו ובינתו כ"א כאשר נגעה אל נקודת לבו, כי שמחה הוא התגלות דהיינו כשנמשך בלב דוקא אז הוא השמחה וכמ"ש⁴⁸ אם הבנים שמחה דהיינו כשנולדו הבנים שהם המדות ונתגלו בלב, משא"כ כשהוא בהעלם ובהסתר תוך מוח מחשבתו ובינתו לבד הרי הן בבחי' עיבור עדיין ואינם אם הבנים. והנה המעכב בחי' הולדה והתגלות אור ה' לצאת מן ההעלם לגילוי הוא בחי' גלות מצרים שהוא בחי' מיצר הגרון שהוא האמצעי בין מוחין שבראש ללב, ושם הוא בחי' שר המשקים שר האופים ושר הטבחים בחי' קנה ושט וורידין⁴⁹, קנה הוא בחי' קנה חכ' שהוא בחי' חכ' דקליפה, וורידין הוא בחי' בינה דקליפה כו' שהם הם כל בחי' תענוגי עוה"ז ומחשבותיו אשר ישתמש בהם כל אחד לפי ערכו והם הם המונעים ומעכבים ומבדילי' בין אור ה' שבמוח ובין גילוי הלב. וביאור הענין יובן ממארוז"ל⁵⁰ חמרא דפרגיתא ומיא דיומסוס קיפחו עשרת השבטים ר"א ב"ע איקלע להתם אימשך אבתרייהו בעי למקרא בספרא החדש' הזה לכם, וקרא החרש ה"י לבם, ולכאו' יפלא למה טעה בענין זה ובכל תיבה יאמר טעות, אלא שטעיותו מורה על התגשמותו ובמקום החדש הזה לכם שהוא מורה על בחי' גילוי כי זה הוא לשון גילוי, וכמ"ש לע"ל⁵¹ ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה, ובקרי"ס אמרו⁵² זה אלי שענין זה מורה על היותו גלוי ונראה בטוב, וכמו שאמר הקב"ה למשה⁵³ כזה ראה וקדש, שהוא ענין מה שהראה לו בפועל מבלי שיצטרך להבין מסיפור הדברים כ"א מראיית העין כו' שאינו דומה שמיעה לראי⁵⁴, שהבנת הדבר ע"י הדבור הוא מה ששומע מה שהדבור מדבר שזה מוכן ע"י מה שאוזן מילין תבחן⁵⁵, אבל ראיית הדבר הוא מה שנראה ע"י העין שנקנה הדבר ההיא בידיעת נפשו בטוב יותר מכמו הבנתו ע"י בחי' שמיעה כו'. וא"כ לפ"ז פי' החדש הזה לכם הוא בחי' התחדשות החיות הנמשך בבחי' זה היינו בבחי' גילוי שז"ע חדש של גאולה⁵⁶ כמשי"ת לקמן אי"ה⁵⁷, והם קראו החרש ה"י לבם, פי' שלבם נעשה אטום כחרש הזה שאזניו אטומים מלשמוע כן לבם אטום מלקבל דבר חכמה, כמו שפי' רש"י ביומא⁵⁸ על טמטום הלב שלבו אטום מלקבל דבר

(48) תהלים קיג, ט.

(49) ראה בהנסמך לעיל הע' 7.

(50) משלי ד, ה. ועוד.

(51) שבת קמז, ב.

(52) ישעי' כה, ט.

(53) בשלח טו, ב.

(54) ר"ה כ, א. מכילתא ורש"י עה"פ בא יב, ב.

(55) ראה מכילתא יתרו יט, ט. לקח טוב שלח יג, יח.

(56) איוב לד, ג.

(57) שמיר פט"ו, יא. ראה לעיל בתחילת המאמר.

(58) ס"ז.

(59) בגמ' יומא לט, א: עבירה מטמטמת לבו של אדם

כו', ובפרש"י: אטמת וסותמת מכל חכמה.

וראה גם אה"ת שמיני ע' תעט ואילך.

חכמה. וכן יובן עד"ז ככל דבר תאוות אכו"ש הגשמי' שע"ז גורמי' להיות טמטום הלב שלבו נעשה אטום, וכשנמשך הרבה בזה פועל גם טמטום המוח. וההפרש ביניהם שטמטום הלב הוא שהגם שמתכוונן בשכלו ומבין איך שכולא קמי' כלא חשיב מ"מ לא נמשך מזה התפעלות המדה להיות באהוי"ר שהוא מחמת שלבו אטומה מלהוליד אהוי"ר כו', אבל ענין טמטום המוח הוא שגם מוחו אטום ואינו מתכוונן כלל, וגם כשמתכוונן אינו מוליד דחילא ורחימא שכלים כלל. וזהו כנגד ושט וקנה, שהושט דרך בו נכנס המאכל, והגם כי גם השתי' עוברת דרך הושט מ"מ עיקר הלחות ממיני משקי' שואבת הריאה, וענין הוורידין הו"ע רתיחת הדמים בהבלי עולם שה"ע מה שלבו בוער בעת שעושה איזהו עסק, שגם בלתי תבעורת הלב הי' יכול למלאות הנדרש לצורך העסק, ואדרבה הי' בטוב יותר כי היתה דעתו מיושבת עליו, משא"כ מריבוי חמימות הלב הנוערת כאש עושה כמה שטותי' נוראים, וכן ענין חמימות רשפי אש שטרוד בעסקיו הב' הב"ט גם יתר מכפי ההכרח לפרנסת עצמו ובי"ב, הנה כ"ז הוא מחום הדם שבווער בו בלתי שום ישוב הדעת כלל, כי באפשרותו לעשות הכל בלא לב ולב כו'. וז"ע הוורידין השם כניסת הדם וחום הטבעי בכל פרטי עניני עוה"ז כו'. וזהו שורש ענין מצרים מיצר הגרון, ובעבודה בנפש האדם שהוא ענין התאוות בכל הפרטי' שכלליות כולן הם אכו"ש, ורתיחת הדמים בכל עניני עוה"ז כו'.

(ה) **ומעתה** יובן שרש ענין יצ"מ שבכלל עניינו לצאת מן המיצר וגבול בכל פרטי הענינים הנ"ל, איך תהי' יציאתו מתאוות היצר הכובשו ומסיתו ומדיחו מדרך הטוב להיות במיצר הגרון. הענין דכשם שיש בחי' מיצר הגרון בגשמיות בתאוות הגשמיות כן גם בקדושה יש בחי' גרון שהו"ע הבהמ"ק שנק' צואר כמ"ש⁶⁵ כמגדל דוד צוארך שמבהמ"ק הי' נמשך המשכות בגילוי בנהא"ד⁶² וכמארז"ל⁶³ ע"פ⁶⁴ ושאתם מים בששון שמשם היו שואבין רוה"ק, שזהו צואר אחר, ומשחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה⁶⁵ שיש בחי' זו בתורה, וכן יש בתורה פרטי ג' בחי' אלו דקנה ושט ורידין. שהוא מה שהתורה נק' לחם, כמ"ש⁶⁶ לכו לחמו בלחמי, שז"ע ושט שדרך בו נכנס כל האכילה, וכשאוכל מלחמו של תורה, היינו בחי' מלחמתו של תורה⁶⁷, אז עי"ז כוכש את יצרו כתאות אכילה וכמשי"ת, וגם התורה נק' מים כמ"ש⁶⁸ הוי כל צמא לכו למים, וכשם שהריאה התלויה בקנה שואבת כל מיני משקה כן המים כרוחניות הוא בחי' התורה שנמשלה למים,

(60) משלי ל, טו. וראה תניא פי"ט (כד, סעי"ב). ס'
 מאמרי אדהאמ"צ-במדבר ח"א ע' קנד (בהמ"מ).
 (61) שה"ש ד, ד. וראה גם אוה"ת ורא"ע רמ (ריש ס"ג). אוה"ת שה"ש ס"ע תו ואילך.
 (62) - בנפש האדם.
 (63) ראה ירושלמי סוכה פ"ה ה"א.
 (64) ישעי' יב, ג.
 (65) ברכות ת, א.
 (66) משלי ט, ה. וראה חגיגה יד, א. לקוטי שיחות ח"ד ע' 1038. ושי"ג.
 (67) ע"פ מגילה טו, ב. חגיגה שם [ואיש מלחמה כר במלחמתה של תורה].
 (68) ישעי' נה, א. וראה כ"ק יו, א: אין מים אלא תורה שנאמר הוי כל צמא לכו למים.

וגם התורה נק' דם כמ"ש⁶⁹ זאת התורה אדם, א' דם⁷⁰. וע"י בחי' התורה עי"ז נעשה יצ"מ, וכמארז"ל⁷¹ אם פגע בכך מנוול זה משכהו לבהמ"ד אם אבן הוא נמות, פ"י אפי' אם לבו כלב האבן שהוא בחי' טמטום הלב עכ"ז יש בכח התורה להמחות אותו, שע"י לימוד התורה בקול עי"ז מזכך מוחו ולבו. וזהו קול דודי דופק פתחי לי כו', שהקול שהוא בגרון הוא הוא המקשר ומחבר בחי' מוחין שכראש לבא לידי גילוי הלב, והיינו ע"י קול קורא בתורה, שע"י קריאתו בתורה הוא קורא וממשיך אור הוי' לצאת מהעלם שבמוח לבא לידי גילוי הלב. וזהו מ"ש⁷² ובוקע חלוני רקיע, רקיע הוא בחי' פרסא המפסיק בין מוחין למדות, וכמ"ש⁷³ מבטן מי יצא הקרח, שהוא בחי' רקיע וכמ"ש⁷⁴ ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח שהוא בחי' פרסא המפסיק בין בחי' מי שהוא בחי' בינה לבחי' חיות הקדש שהוא בחי' חיון עילאין⁷⁵ כו', אך ע"י הקול של תורה נבקע חלוני רקיע שנבקע יסוד אימא שיהי' לידת המדות, והפותח דלתות שערי מזרח⁷⁶ הוא בחי' יסוד אבא כו'. וזהו ענין אור מים רקיע הנמצא בתורה⁷⁶, רקיע הוא בחי' מתיבתא דרקיע, ומים הוא בחי' תורה בכלל, ואור הוא בחי' המאור שבה שהוא מחזירו למוטב⁷⁷ כו'.

(ואו) והנה כשנעשה לידת המדות אז הוא בחי' התגלות השמחה וישמח ישראל בעושו⁷⁸, יתפרדו כל המונעים ומעכבים והמסכים המבדילי' יהי' לאין ואפס בלי תפיסת מקום כלל מחמת שמחת הוי', וכשם שלמעלה בחי' שמחה הם המתקת הדינין, כך למטה בנפש האדם היא מבטלת כל המונעים ומעכבים מבית ומחוץ כו'. וזהו לכן אמור לבני' אני הוי' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים⁷⁹ שע"י בחי' וגילוי הוי' דהיינו ע"י בחי' תושבי' בחי' קול יעקב⁸⁰ עי"ז יהי' בחי' יצ"מ וכל המונעים והמסכים ומבדילים יבטלו ולא יהי' עוד סבלות מצרים ועבודתם. ואח"כ והצלתי⁸¹. דהנה בתורה כתי'⁸¹ ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך, דהיינו שע"י התורה נמשך המשכה בבחי' פנימית וגם המשכה בבחי' מקיף כו' שהוא בחי' צל, וכמ"ש⁸² כי הוי' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ופי' ברבות⁸³ שפי' להצילך הוא להיות צל על ראשך. וזהו ג"כ הפי' והצלתי, היינו שנמשך ע"י

(69) חוקת יט, יד.

(70) של"ה הקדמת בית ישראל בית דוד (כא, א).

וראה אר"ת להה"מ סקל"ד וסע"ד. דרך חיים

פפ"ג. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תנא.

וש"נ.

(71) סוכה נב, ב.

(72) ברכת יצר אור דשבת.

(73) איוב לח, כח.

(74) יחזקאל א, כב.

(75) ראה זח"ב ריא, א. ועוד.

(76) ראה זח"ב קלו, ב. קסו, א. ע"ח שער המלכים

(שי"א) פ"ו. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא

ח"א ע' תנ, ובהמ"מ שם.

(77) ראה ירושלמי חגיגה פ"א סה"ז (וקה"ע שם).

איכ"ר פתיחתא ב (ומת"כ שם).

(78) תהלים קמט, ב.

(79) וארא ו, ו.

(80) ע"פ תולדות כו, כב, ומדרז"ל עה"פ.

(81) ראה גם לעיל ד"ה מצה זו (ע' קנו).

(82) תצא כג, טו.

(83) ויקר' פכ"ד, ז.

התורה המשכה בבחי' מקיף כו'. והנה בענין המקיף יש בו שני פעולות, הא' שהמקיף שומר ומקיף לבלי יוכל זר לנגוע בו, הב' שע"י המקיף יכולים להגביה את האדם, וכמו שע"י הלבוש יכולי' להגביה את האדם, ועד"מ מי שהוא עומד למעלה כשיאחזו את מי שהוא עומד למטה בבגדו יכול להגביהו למקום שהוא עומד. ובעבודה זהו ההפרש תלוי באיזהו מעמד ומצב הוא עומד, שאם פעל בעבודתו לבוא לבחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא, אז פעולת המקיף הוא להגביה שע"י בחי' המקיף יתעלה ביתר שאת ויתר עז, ואם עדיין לא הגיע למדריגת אתהפכא כ"א רק בבחי' אתכפיא אז הרע שלו עדיין בתקפו ובגבורתו אז צריך למקיף שע"י המקיף ישתמר שלא ישוב לכסלה ולא יגע בו שום דבר רע. וכמו בצאת ישראל ממצרים שנא' בהם⁹⁰ כי ברח העם, ולכאו' למה הוצרכו לברוח הלא פרעה בקשם שיצאו מארצו, וכמ"ש קומו צאו כו' וברכתם גם אותי, אלא שברחו מהרע כמ"ש בסש"ב⁹¹ שלהיות הרע ה' אצלם בתוקף עדיין לזאת הוצרכו לברוח, ולכן פעל אצלם המקיף שע"י מקיף זה יהיו מוקפי' ומשתמרי' שלא יגע הרע בהם. וזהו שאחר והוצאתי כו' נא' עוד והצלתי להיות צל ומגן עליהם שלא יגע בהם שום דבר רע כ"א יעלו כמעלות בעילוי אחר עילוי כו'.

(ז) ומעתה יובן מה שתיכף אחר יצ"מ נצטיינו לספור ספה"ע כמ"ש⁹² וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה, ולכאו' צ"ל ענין אומרו ממחרת השבת ולא אמר ממחרת הפסח⁹³, ומהו ענין יו"ט של פסח לקרותו בשם שבת, ששבת הוא מוחין דאבא ויו"ט הוא מוחין דאימא⁹⁴, וחלוקי' גם בדיני אוכל נפש שמותר ביו"ט ואסור בשבת, גם בשבת נא"י⁹⁵ וקראת לשבת ענג, ויו"ט הם מועדים לשמחה שרחוקי' זמ"ז לגמרי⁹⁶, ולמה קורא כאן יו"ט ש"פ בשם שבת. וצ"ל עוד שורש ענין יצ"מ שנא' בה והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים וארז"ל⁹⁷ בר"ה בטל עבודה מאבותינו במצרים, נא' כאן והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, ונא' להלן⁹⁸ הסירותי מסבל שכמו, ופסוק זה נא' בר"ה, שבר"ה יצא יוסף מבית האסורים⁹⁹, וכך כאן במצרים בטל השעבוד

(84) בשלח יד, ה.

(85) בא יב, לא ואילך.

(86) ספכ"ט.

(87) אמור כג, טו. ראה מנחות סה, ב.

(88) ראה גם ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"ב ע' תקנ.

ובהמ"מ שם.

(89) ראה זח"ג צד, א ומק"מ שם. פע"ח שער ר"ח

פ"ב. שער מקראי קודש פ"א. לקו"ת צו יא, ד

ואילך. שם דרושים לר"ה נו, סע"א [בשם

הע"ח]. וע"ש בהמ"מ [בהוצאת קה"ת, תשד"מ

ואילך].

(90) ישע"י נח, יד.

(91) בענין מצות שבת בעונג ויו"ט בשמחה — ראה

לקוטי שיחות ח"ד ע' 1090. ח"ג ע' 25. והערת

כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ התש"ט ע' 130.

וש"נ.

(92) ר"ה יא, רע"א ורע"ב. וראה ג"כ בכ"ז סה"מ:

תרע"ה ע' רכו ואילך. עטר"ת ע' שכג ואילך.

(93) תהלים פא, ז.

(94) ר"ה שם. וראה אוה"ת וארא ע' רלט ואילך. בא

ע' רסח.

בר"ה, ואעפ"כ לא הי' זה גאולה לפי שהיו עדיין עבדי פרעה, והגאולה השלימה הי' בניסן, וכמש"ל ברבות⁹⁹ כשבחר ביעקב ובניו קבע להם חדש של גאולה שהוא חדש ניסן כו'.

ולהבין פי' מה שקבע חדש של גאולה דוקא, הענין הוא¹⁰⁰ דהנה כתי'⁹⁷ אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ, וידוע הקושי⁹⁸ מה שנא' אשר הוצאתיך מאמ"צ ולמה לא נא' יותר פלא אשר בראתי שמים וארץ שהוא יותר פלא מיצ"מ, שיצ"מ הוא יש מיש, משא"כ בריאות העולם הי' יש מאין ממש שאין לך דבר הפלא יותר מזה שיתהוה מאין ליש כו', וכמארז"ל⁹⁹ אם מתכנשין כל באי עולם אינם יכולים לברוא יתוש א' ולהטיל בו נשמה. אך התירוץ הוא כי לכך נא' אשר הוצאתיך מאמ"צ, לפי שאף שבריאת שמו"א הוא מאין ליש ממש מ"מ זהו רק מבחי' זיו והארה בעלמא וכמ"ש¹⁰⁰ הודו על ארץ ושמים, וזהו מ"ש¹⁰¹ יהללו את שם הוי' כי הוא צוה ונבראו, ונבראו הוא לשון ממילא דלכאו' אינו מובן זה איך נבראו ממילא אלא הפי' לפי שנבראו מבחי' זיו והארה שאינו נוגע אל עצמותו כלל לכך נאמר ונבראו שהוא בחי' ממילא לפי שאינו נוגע כלל, ואני הוי' לא שניתי כו'¹⁰² ואינו מתלבש בהם ממש בבחי' כח הפועל בנפעל, אבל מבחי' שם הוי' הוא בחי' ונבראו ממילא שאינו מתלבש בהם כ"א רק מבחי' זיו והארה כו'. והנה סיום פסוק אני הוי' לא שניתי הוא ואתם בני' לא כליתם, ולכאו' מהו סמיכות ענין מה שאני הוי' לא שניתי לענין מה שלא כליתם. אך הענין הוא דהנה מצד התבוננות איך שאני הוי' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם, ואתה הוא לאחר שנברא העולם¹⁰³ בלי שום שינוי כלל וכלל, והיינו מפני כי כליות ההשתלשלות הוא רק מהארה בעלמא שאינו תופס מקום כלל וכלל ולכן לא שניתי כלל, וכאשר מעמיקי' דעת בהתבוננו' זה הי' צריך להיות מזה כליות הנפש. וזהו שהנביא מתמה הלא אני הוי' לא שניתי הי' צריך להיות כליות הנפש, ומ"מ והלא אתם בני' לא כליתם, והסיבה לזה הוא היותם בני יעקב, בחי' יו"ד עקב¹⁰⁴, שהגם שיש בחי' יו"ד גם בעקב היינו גם הנשמות שבעקבות כו' מ"מ הנה כתי'¹⁰⁵ עקוב הלב מכל ואנוש הוא, פי' אנוש הוא

(95) ראה לעיל בתחילת המאמר.

(96) בהבא להלן — ראה גם אוה"ת בא ע' רסח. נ"ך

ע' סא. סה"מ תרע"ח ע' רכו. סה"מ עטר"ת ע'

שכג. סה"מ ת"ש ע' 20. סה"מ תשמ"ב ע' 123

[בכל הנ"ל הוא ג"כ עה"פ החודש הזה לכם].

(97) יתרו כ. ב.

(98) ראה אבן עזרא יתרו שם. כוורי מ"א סכ"ה.

וראה בארוכה: סידור עם דא"ח רפד, ב

[ומקבילו באוה"ת פ' ראה ע' תשכט]. סה"מ

„אתהלך לאזניא" ע' סא. ס' מאמרי אדהאמ"צ

ויקרא ח"א ריש ע' תב. אוה"ת בא ונ"ך שם.

אוה"ת יתרו ע' תתקג ואילך. ע' תתקטו. אוה"ת

סידור ע' קט. יהל אור ע' קי. סה"מ: עזר"ת ע'

קמו. עטר"ת ע' שס. התשי"ז ע' 208. לקוטי

שיתות ח"א ע' 235.

(99) ספרי ואתחננו ו. ה. ועוד.

(100) תהלים קמה, יג.

(101) שם ה. וראה לקו"ת דברים כ, סע"ג. וש"נ.

(102) מלאכי ג. ו.

(103) ע"פ תפילת השחר.

(104) פרדס שער ערה"כ בערכו. ע"ח ש"ג ספ"ב.

ובכ"מ.

(105) ירמ"י יו. ט.

חלוש והיינו מחמת העקב הוא בחי' עון עקביי יסובני¹⁰⁶ הם בחי' עוונות שהאדם דש בעקביו¹⁰⁷, היינו בעברו על דקדוקי סופרים במה שמקיל לעצמו כחשבו הגם כי לא אקיים זה מ"מ יתברך בלבבו לאמר שלום יהי לי¹⁰⁸ ולא אהי' נפרד עי"ז כלל, ולא דוקא עוונות ממש אלא גם תאוות היתר המגושמי' ג"כ מגשמי' ומחלישים כח הנפש לבלי תוכל לבוא לאיזה התפעלות מצד התבוננות השכל המנהיג את המדות כו', וז"ע עקב שכמו בעקב האדם העור גס שם מאד כן גסות האדם ע"י שמתגשם בדברי' המותר' שעושה למלאות תאוות נפשו מעלים ומסתיר על אור השכל המנהיג ומנהל את המדות. ואי לזאת ענין היציאה מהעלם והסתר זה ז"ע יצ"מ, היינו לצאת מכל המצרים וגבולים ומסכים המעלימים ומסתירים על אור ה' וקדושתו. ולהיות כי ענין יצ"מ הי' באתעדל"ע לכן נא' למשה בתחילת שליחותו לכן אמור לבני' אני הוי', והיינו הגם כי גסות הנ"ל מסתיר על אור הוי' עד שגם כשיודע שאני הוי' לא שניתי מ"מ אינו בא לידי כליות הנפש, מ"מ כ"ז הוא כשיודע מרחוק ולהיותו גס ועב כעקב אינו פועל לו ידיעתו, אבל כשנתגלה להם שם הוי' לפי שעה נתבטלו מכל וכל ונעשה יצ"מ שיצאו מכל המסכים והמונעי' והמעכבים. וזהו שורש ענין יצ"מ כו'.

(ח) וביאור הענין, דהנה כתיב¹⁰⁹ כי אל דעות הוי', שיש ב' דיעות ד"ת וד"ע, ד"ת הוא שלמטה היש ונתהוה מאין. ויש בפ"י אין זה ב' פירושי', הא' אין שאינו מושג וזהו ע"פ ד"ת לבד היינו איך שאנחנו שוכני מטה משיגי' רק מציאות היש שנתהוה, ומקור המהוה את היש אין אנו משיגי' כלל איך ומה הוא רק שאנו יודעים מציאותו לבד דאל"כ לא הי' חי אבל מהותו א"א לנו להבינו כלל, וכמשי"ת לקמן שבא"א לא הי' מציאות היש כלל. ועוד יש פ"י מאין היינו מהארה בעלמא. וזה יתפרש גם לפי ד"ע שהיא האמיתיות בבחי' אמת לאמיתו, שלכן אני הוי' לא שניתי כלל כנ"ל. אבל בחי' ד"ע היא הדיעה האמיתיות איך שכולא קמי' כלא וכאין חשיבי ממש, והוא ית' הוא היש האמיתי וכל מה שנתהוה ונאצל הוא כלא וכאין וכל מי שהוא קמי' יותר הוא כלא יותר פ"י ששם מורגש יותר הביטול לגבי א"ס, וכמאמר¹¹⁰ כ"ע אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא קדם עילת העילות כו'. ושורש ב' דיעות אלו נמשכים משם הוי', ושאר השמות שם אלקי' שם שדי שם אד', שמצד בחי' השמות דשם אלקי' שדי אד' נראה העולם ליש ודבר להיות נבראי' גשמי', והגשמי א"א לו להשיג כ"א גשם כמוהו, ורק שהוא מבין שיש דבר המחיהו ומהוהו דאל"כ לא הי' חי, וכמו שהאדם רואה בעין שכלו ומשיג בטוב חיות נפשו המחיהו ועכ"ז לא ראה

106 תהלים מט, ו.

107 ע"ז ית, א.

108 ע"פ נצבים כט, יח.

109 שמואל"א ב, ג. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ

ויקרא ח"א ע' רסב.

110 ראה ת"ז ת"ע (קלה, ב). וראה סה"מ תקס"ב

ח"ב ס"ע תקמט, ובהנסמו בהמ"מ לשם.

אדם מעולם הנפש שלו המחיה אותו ואינו משיג מהותה כלל, ומזה נמשך בחי' ד"ת שלמטה היש ונתהוה מאין להיותו אינו מושג, וגם אין הארה בעלמא כפי האמת גם לפי ד"ע כנ"ל, אבל משם הוי' נמשך בחי' ד"ע הוא איך שכולא קמי' כלא חשיב והוא ית' הוא היש האמיתי וכל מה שנתהוה הם אין ואפס כו'. ולכן כדי שיהי' גילוי בחי' זו צ"ל נמשך מבחי' אנכי, הוא אנכי מי שאנכי כו'¹¹¹, והוא באמרו אנכי ה' אלקיך אמר אשר הוצאתיך מאמ"צ ולא אמר אשר בראתי יש מאין כי בריאה יש מאין זהו רק מהארה בעלמא שנמשך ע"י צמצום דשם אלקי', ולכן כתי' בבריאה רק שם אלקי' כמ"שי"י בראשית ברא אלקי', אבל בשם הוי' נא' ונבראו ממילא ומאליו, אבל ביצ"מ אם כי זהו יש מיש מ"מ בכדי שיהי' גילוי לפי שעה בחי' ד"ע לידע ולהכיר איך שהוא ית' הוא יש האמיתי וכולא קמי' כלא חשיב צ"ל גילוי מבחי' אנכי, ובאמרו אנכי כו' נא' אשר הוצאתיך מאמ"צ כו'.

(ט) ולהבין בתוס' ביאור ענין יצ"מ ובכדי שיהי' יצ"מ הי' צ"ל הגילוי מבחי' אנכי מי שאנכי, הענין הוא, דהנהי"י יצ"מ אינו קאי על מצרים גשמי' לבד כ"א שהוא קאי על כל בחי' מצרים. דהנה כמו שיש מצרים בגשמי' כמו"כ יש ברוחני' וכמו שיש מצרים בקליפה כמו"כ יש בקדושה. דהנה כל העולמות נק' בשם מצרים לפי שהם בבחי' מצרים וגבולים כמו מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנהי"י וכן ג"ע שהוא בחי' השגה הוא ג"כ בחי' גבול, ואפי' כלים דע"ס דאצי' נק' ג"כ מצרים לפי שהכלים הם מגבילים וכמ"שי"י למה נק' שמו שדי שא' לעולמו די שכללות ההשתל' נק' בשם מצרים לפי שנעשה מקור לגבול כו'. וביאור הענין יובן ממשארז"ל בפדר"א¹¹¹ ארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסה"כ מעפר שבה נעשה ארץ ומצוררי' שבה נעשה הרים, ולכאו' יפלא מהו אומרו מהיכן נבראת¹¹², הלא כל מה שנברא נברא יש מאין, וכמא' החוקרים דבר מלא דבר, ומהו מהיכן נבראת, וגם כי לפי סברתו צריך לשאול השלג מהיכן נברא. אך הענין הוא כי לכל דבר גשם יש מקור הממציאו מאין ליש ע"י רבבות מדרגות השתלשלות ואח"כ בדרך בריאה יש מאין, וכמא' החוקרים¹¹³ שהתהוות יש מאין אין לך בריאה יש מאין גדול מזה, וזהו אומרו ארץ מהיכן נבראת פי' ארץ הלזה הגשמיות מאין נמשך שרשה ברוחניות המדרגות, והוא שלג

(111) ראה זח"א קסו, ב. זח"ג יא, א. לקו"ת להארז"ל תולדות כו, יט. אבן עזרא שם. לקו"ת פינחס פ, ב. ראה לא, ד. סה"מ תקס"ב ח"א ע' יד.
 (112) בראשית א, א.
 (113) בהבא להלן (ס"ט וס"י) — ראה גם סה"מ עטר"ת ע' שיט ואילך. סה"מ תרפ"א ע' רו ואילך.
 (114) חגיגה יג, א.
 (115) ראה שם יב, א. ב"ר פמ"ז, ג.
 (116) פדר"א פ"ג.
 (117) ראה גם לעיל ד"ה ברור שעשה נסים. סה"מ תרס"ד ע' רמד.
 (118) ראה ס' העקרים מא פכ"ג ומ"ד פ"ג, והובא ג"כ בהמשך מים רבים תרל"ז ע' קעג ובסה"מ תשי"א ס"ע 14 [ונסמן בהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם]. ובלקו"ת דברים כ, ד הובא בשם חכמי המחקר. ועד"ז בסה"מ תרמ"ז ע' קג.

שתחת כסה"כ, פי' שלג הוא יחידות עשירות מאות, שהג' הוא שלש ביחידות והלמ"ד ג' בעשירות והשי"ן ג' במאות והיינו כי מבחי' יחידות עשירות מאות ברוחניות נשתלשלה הארץ הלזה הגשמי'. וזהו כוונת משה"כ"י ארץ ארץ ארץ שמעי דבר ה', פי' ארץ הלזו הגשמי' ובחי' המל' נק' ארץ, ובחי' בינה נק' ארץ עילאה (או י"ל בחי' מל' נק' ארץ, ונודע כי ט"ס שבמל' הם ממל' שבע"ס זהו ארץ פ"ש¹²⁰, ובינה נק' ארץ זהו ארץ הג'). ואמנם כדי שיומשך התהוות הארץ הגשמי' מבחי' הארץ ברוחניות הי' רבבות מדרגות השתלשלו' וגם בדרך בריאה יש מאין, וכמ"ש בשלמה¹²¹ וידבר שלשת אלפים משל שענין מספר שלשה אלפים הם כנגד ג' עולמות בי"ע אלף נגד כל עולם, ועפ"ז יובן שכל מה שנמשך מבחי' עליונה יותר מתרבה המספר בתוס' ריבוי, והיינו כשבבי"ע הוא ג' אלפים מובן כי באצ"י הוא בתוספת הרבה כו'.

(י"ד) **והנה** כמו שהוא בארץ כן הוא בכל הנבראי אשר על הארץ. ויובן ממשל הארץ שלמטה ששרשו הוא מפני ארץ שבמרכבה שאין ערוך ביניהם כלל, שארץ שלמטה הוא חי' טמאה הטורפת ודורסת, וארץ שבמרכבה עומד בבחי' הביטול ואו' קדוש שמוכן שאין ערוך כלל ביניהם, ויש ביניהם רבבות מדרגות השתלשלות, וא"א שיתהווה ארץ כ"א ע"ד בריאה יש מאין, וגם מה שמחי' אותו הוא מה שנפל בדרך נפילה כנודע, וגם למעלה יותר יש ג"כ בחי' ארץ, והיינו שכמו במרכבה יש בחי' ארץ שהוא אל הימין¹²² בחי' חסד כן באצ"י חסד דאצ"י נק' ארץ, אשר אין ערוך ביניהם כלל שאצ"י הוא אלקות ואיהו וגרמוהי חד בהון¹²³, מ"מ שניהם נק' ארץ, וכן גם למעלה יותר יש בחי' הארץ שחכ' דאצ"י נק' ג"כ ארץ כמ"ש¹²⁴ וירא ראשית, ראשית הוא בחי' ראשית חכ'¹²⁵ וירא אותיות ארץ¹²⁶, וגם בין ארץ דחכ' לארץ דחסד אין ערוך ביניהם כלל כי המוחין לגבי המדות אינם בערך כלל, שהמדות המה מקור לעולמות כמ"ש¹²⁷ זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, אבל המוחין הנה ארז"ל¹²⁸ אלפים שנה קדמה תורה לעולם שה"ע הקדימה במעלה כו', והיינו שהיא היא למעלה ממדרגת העולם כו', ועכ"ז שניהם נק' ארץ, וכן גם למעלה יותר הכתר נק' ג"כ ארץ, כמ"ש¹²⁹ ארץ שאג מי לא יירא אד' ה' דיבר מי לא ינבא, ואיתא¹³⁰ שקאי על דבור אנכי שהוא בחי' כתר, והיינו כי ארץ עולה רי"ן שהוא שם הגבורה והיינו בחי' גבורה

(119) ירמי' כב, כט.

(120) פעם שני'.

(121) מלכים"א ה', יב. וראה גם ס' מאמרי אדה"ז

ע"ת ח"א ריש ע' שנ. וש"נ. סה"מ עטרית ע'

ש"ו. תרפ"א ע' רו.

(122) יחזקאל א, יו"ד.

(123) ת"ו בהקדמה (ג, ב).

(124) ברכה לג, כא.

(125) תהלים קיא, יו"ד.

(126) ארץ גימט' וירא עם הכולל.

(127) תהלים כה, ו.

(128) מדרש תהלים צ, ד. ולעיל ד"ה איתא במדרש

תלים אמרו ישראל. וש"נ.

(129) עמוס ג, ח.

(130) שמור' פכ"ט, ט.

דעתיק¹³¹, ועד"ז יובן ממה שאמרו¹³² שמשח כשה' בהר מאין ה' יודע בין יום ללילה, כשהמלאכי אמרו קדוש ידע כי הוא יום וכשאמרו ברוך ידע שהוא לילה, שמוכן שאין ערוך כלל בין קדוש וברוך ליום ולילה הגשמי שקדוש וברוך שניהם הם בחי' הביטול רק שקדוש הוא בחי' ביטול מה שרוצים ליכלל באוא"ס מחמת השגתם איך כי הוא ית' הוא קדוש ומובדל מגדר עולמות ולכן רוצים ג"כ ליכלל ולהבטל וברוך הוא אשר הם חפצים בהמשכת אלקות שיומשך להם ממקומו ושרשו כו', שמוכן שאין ערוך כלל ליום ולילה הגשמי, או מה שאמרו¹³³ שכשלמדו עמו תושב"כ ידע כי הוא יום, וכשלמדו עמו תושבע"פ ידע כי הוא לילה, שדעת לנבון נקל כי אין ערוך תורה שבכתב ותושבע"פ ליום ולילה הגשמי, שהרי אלפים שנה קדמה תורה לעולם, אלא שעכ"ז הבין משה, מזה מובן כי יש להם קצת שייכות, דאל"כ מדוע לא למדו עמו תושב"כ בלילה, ותושבע"פ ביום, אך זהו ריחוק המדריגה מזה לזה באין ערוך כו', וכן משארוז"ל¹³⁴ האורה מהיכן נברא מלמד שנתעטף הקב"ה בטלית לבנה והבהיק זיו הדרו, שמוכן שאין ערוך כלל לבחי' האורה הגשמיות אלא שמ"מ נשתלשלה האורה ונברא בדרך בריאה יש מאין מזיו הדרו שהבריך דרך הטלית לבנה שהיא בחי' לבושי כתלג חיור¹³⁵, וכן עד"ז בכל הדברים אשר נבראו בשי"ב לכולם יש שרש ומקור ברוחניות, וכמארוז"ל¹³⁶ כד קרא תרנגולתא מברך הנותן לשכוי בינה, ולכאוי יפלא מה"ע הבינה לקריאת התרנגול, אך הענין הוא דאיתא בזהר¹³⁷ שמה שהתרנגול קורא בחצות לילה זהו מחמת כי תרין שלהובין דנורא מוקדין ל' תחות גדפיא וקורא שלא בטובתו כלל כ"א מוכרח הוא לקרות כמו מי שמכים אותו שצועק שלא בטובתו. ושורש הענין הוא יובן ע"פ מ"ש בזהר בכ"ד¹³⁸ שבפלגות ליליא קוב"ה אחי לאשתעשע עם צדיקיא בגינתא דעדן, ולכן מלאך גבריאל הוא ממונה לעורר את הצדיקים שיבאו לג"ע לעת ההיא, ולכן למטה יש ג"כ תרנגול הקורא בחצות לילה בכדי שיקומו עובדי ה' בלילות לזמר ולשבח להבורא ויוצר וכמ"ש דוד¹³⁹ חצות לילה אקום להודות, או כדי לעסוק בתורה, ובשרש שרשן ז"ע מה שנמשך ה' גבורות דאימא לעורר את בחי' המל' מירידתה בבי"ע לברר בירורים וכמ"ש¹⁴⁰ ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה, רפ"ח ע"ה עולה מספר טרף¹⁴¹, שז"ע

- (131) ראה פי' הראב"ד ל' יצירה פ"א מ"ב.
 (132) ראה תנחומא ויליש עה"פ תשא לד, כח.
 מדרש תהלים עה"פ יט, ג. וראה יהל אור
 לאדהצ"צ ס"ע סב ואילך. ובכ"מ.
 (133) ראה מקומות שבהע' הקודמת.
 (134) ראה מדרש תהלים קד, ב. שמו"ר רפ"ג. וראה
 גם סה"מ תשי"ד ע' 26. ס' הערכים-חכ"ד כרך
 ב' ע' תריו. ושי"ג.
 (135) דניאל ז, ט.
 (136) ברכות ס, ב.
 (137) ראה זח"ג קעא, סע"א ובפי' הרמ"ז ומק"מ שם.
 אה"ת מסעי ע' אישעז ואילך.
 (138) בכמה דוכתי. ראה זח"א עז, א. זח"ב מו, ב.
 עב, א. ובכ"מ.
 (139) תהלים קיט, סב.
 משלי לא, טו.
 (140) ראה רמ"ז לזח"ב סז, ב. ולזח"ג ס, א. ובהנמסר
 עוד כ.מילואים להמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ
 במדבר ח"א ע' שג.

הבירור, ובחצות הלילה היא עולה לאצי, ובכדי שתעלה נמשך היג מאימא בכדי לעורר עלייתה ולסייע אותה כנודע. והנה דעת לנכון נקל להבין כמה רבבות מדרגות השתלשלות צריך להיות עד שישתלשל מגבריאל בחי התרנגול גשמי, וגם ברבבות מדרגות השתלשלו' א"א להיות כ"א ע"ד בריאה יש מאין כו', וכ"ש מה"ג דאימא בחי גבריאל, ועכ"ז הם ממדריגה א' שהרי גבריאל הוא מלאך הגבורה, וגם תרנגול שמו מורה עליו שנק' גבר כו', אך אין זה כ"א שזהו מקורי' שכ"א מקור לזה אך הם בריחוק הערך מאד זמ"ז. וכל הבחי' האלו היה נמשכים בשרשם משם שדי שא' לעולמו די בבחי' הגבולה וגבול, ושיהי' זה משתלשל מזה זהו ג"כ ע"פ צמצום הגבורה שהוא בחי' מיצר וגבול, ולזה כדי שיהי' בחי' יצ"מ דהיינו לצאת מהמצרים וגבולים הוצרך להיות נמשך מבחי' אנכי שהוא בחי' שלמעלה מהשתלשלות כי בחי' השתל' הוא בחי' מצרים, ואפי' בחי' היותר עליונה כמו א"ק שנק' אדם דבריאה¹⁴² הוא ג"כ בחי' מיצר. ולזה ברה"ע שנמשך בבחי' מיצר וגבול לזה הוא רק מבחי' זו והארה לפי שהעולמות הם בבחי' גבול ומדה כו'. וכזה יתורץ הקושי' למה ביצ"מ הי' ע"י בחי' אנכי לפי שיצ"מ הוא לצאת מהמצרים וגבולים שהוא למעלה מהשתלשלות זהו דוקא ע"י בחי' אנכי. וזהו ג"כ שבריאת העולם מתחיל בבי"ת בראשית ברא ומ"ת מתחיל בא"י¹⁴³ שא' הוא למעלה מבחי' ב' לפי שיצ"מ הוא ע"י א' דוקא.

(יא) ולפ"ז צ"ל מ"ש¹⁴⁴ דומה דודי לצבי או לעופר האיילים וארז¹⁴⁵ מה הצבי הזה מדלג מהר להר ומבקעה לבקעה ומסוכה לסוכה כו' כך קפץ הקב"ה ממצרים לים, ומים לסיני, ומביא פסוקים ע"ז. וצ"ל מאחר שיצ"מ הוא בחי' גבוה כנ"ל, וכתי"י¹⁴⁶ קול דודי הנה זה בא מדלג שקאי על יצ"מ¹⁴⁷ שנק' דילוג, ומה"ע הדילוג ממצרים לים, שיחשב הגילוי מה שהי' בים גילוי כ"כ נגד יצ"מ עד שיצטרך להיות דילוג ממצרים לים, שענין הדילוג הוא מה שאינו ע"פ השתלשלו' המדרגות כו', והלא גם ביצ"מ נא¹⁴⁸ ובמורא גדול וארז"ל זו גילוי שכינה שפי' זה על מל' דא"ס, ובקי"ס נא' ג"כ¹⁴⁹ מה תצעק אלי ופי' בזהר¹⁵⁰ בעתיקא תליא, ולכאו' ענין א' הם שמה שנגלה עליהם ממה"מ עם מה שבקי"ס בעתיקא תלי', וכ"ש ענין גילוי שכינה בחי' מל' דא"ס, ומ"ע הדילוג לים כו'.

לקו"ת שה"ש יד, ג ואילך. שער האמונה

לאדהאמ"צ פס"ח. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' רמז וע' רצב. ובכ"מ.

(148) תבוא כו'. ח. ספרי שם.

(149) בשלח יד, טו.

(150) זחי"ב מח, א. נב, ב.

(142) ראה ע"ח ש"ג פ"א. ובכ"מ.

(143) ראה בנדוד — אוה"ת בא ע' רסט. וראה לעיל רד"ה כי הנה יוצר הרים (ע' לו), וש"נ.

(144) שה"ש ב, ט.

(145) שהש"ר עה"פ. וראה גם סה"מ אעת"ר ע' פח.

(146) שה"ש ב, ח.

(147) שהש"ר עה"פ. וראה גם תר"א נ, ד ואילך.

להבין זה צריכים להקדים מארז"ל¹⁵⁵ כשבחר הקב"ה בעולם קבע י"ב חדשים וכשבחר ביעקב ובניו קבע להם חדש של גאולה. דהנה י"ב חדשים הוא כענין ד' מחנות שכינה שהם ד' חיות המרכבה¹⁵⁶ וכל א' כלול משלשה הם י"ב שהם י"ב בקר שעשה שלמה והים עליהם מלמעלה¹⁵⁷, והגם כי הד' חיות כ"א כלול מד' אמנם בחי' אדם אינו נחשב הן בג' חיות דארי' שור נשר, והן בבחי' אדם עצמו אינו נחשב כ"א ג' בחי' ארי' שור נשר ולא בחי' אדם, כי אדם הוא בחי' תיקון, וג' בחי' ארי' שור נשר הם מבחי' התהו וכמשי"ת, וכמו שלמטה יש ד' תקופות¹⁵⁸ וכל תקופה כלול משלשה חדשים, וכן ד' דגלים¹⁵⁹ כ"א משלשה שבטים, כמו"כ למעלה הם ד' מחנות שכינה וכ"א כלול משלשה. ושורש ענין י"ב בקר היינו שהם מרכבה למדת המל' שנעשה מקור לעולמות בע"ג, וענין המרכבה למשל למטה שיכול להגביה הרוכב למעלה וגם לירד למטה מטה, וכך הוא ענין י"ב בקר שהם מרכבה דמל' היינו שהם מנשאים ומעלים את מדת המל', וכמ"ש¹⁶⁰ והחיות נושאות את הכסא, וגם ע"י נמשך המשכת מדת מל' למטה בעולמות היינו שע"י נמשך המשכת החיות בעולמות מבחי' מל' שמלכותך מל' כ"ע¹⁶¹ כו'.

ולהבין ענין הכח שיש בהחיות להעלות את בחי' המל' שלכאו' הד' חיות הם נברא' ואיך יהי' להם כח ויכולת להעלות בחי' המל' בעילוי אחר עילוי. והענין הוא דהנה כתיב¹⁵⁷ ואלה המלכים כו' לפני מלוך כו', שהם בחי' זמ"ל קדמאין דתהו שקדמו לבחי' התיקון¹⁵⁸, וענין הקדימה אינה בבחי' הזמן כ"א הקדימה היא במעלה ומדריגה. ויובן זה ממה שאמרו בכהאריז"ל¹⁵⁹ שבתהו היו אורות מרובים וכלים מועטי', ובבחי' התיקון האורות מועטי' והכלים מרובים. והנה ענין ריבוי האור ומיעוט האור אינו שאור זה עצמו הוא בריבוי ומיעוט כ"א שהוא באופן אחר ממש. ויובן זה ממה שארז"ל¹⁶⁰ אור שנברא ביום ראשון הי' אדם מביט מסוף העולם ועד סופו, ראה כו', ודקדקו מ"ש לשון מסוף העולם ועד סופו ולא אמרו מתחלת העולם ועד סופו שענין הראי' הי' בשני עולמות עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, וזהו מסוף העולם היינו מסוף עלמא דאתכסיא מלמטלמ"ע שהוא תחלת עלדאת"כ מלמעלמ"ט, ועד סופו שהוא סוף עלמא דאתגלי' מלמעלמ"ט שהוא תחלת עלמא דאתגליא מלמטלמ"ע, וא"כ הי' הראי' בשני עולמות, ולאחר שנתמעט

(151) ראה זחיג קיח, ב, וביאורו לשם (לאדהאמ"צ — דף פה, א. ולאדהצ"צ — ע' תנא). וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' קכד, ובהנסמן בהמ"מ שם (פיסקא: יב חדשים). ובנדוד בד"ה החודש — בסה"מ עטר"ת ע' של. ובסה"מ תשמ"ב ע' 126.
 (152) ראה מלכיס"א ז, כג ואילך. ועוד.
 (153) ראה עירובין נו, א. ועוד.
 (154) ראה לעיל הע' 151.
 (155) ראה לעיל ע' ל. וש"נ.
 (156) מלכות כל עולמים. תהלים קמה, יג.
 (157) ישלח לו, לא.
 (158) ראה זחיג קכח, א. ע"ח שער הכללים פ"א. שער דרושי הנקודות (ש"ח) פ"ד.
 (159) ראה ע"ח שער התיקון (ש"י) פ"ה. שער המלכים (שי"א) פ"א ופ"ב.
 (160) חגיגה יב, א.

האור הרי כמה יכול האדם לראות ערך ריחוק פרסה¹⁶¹, והיז נכלל בכלל ריבוי ומיעוט, או כמו עד"מ הלכנה שאמרה¹⁶² א"א לשני מלכים להשתמש בכתר אחד שא"ל הקב"ה לכי ומעטי א"ע שאינה בערך כלל נגד השמש שהרי היא עצם חשוך, וגם לאחר שמקבלת אור החמה בר"ח ג"כ אינה בערך נגד אור השמש. וכ"ז הוא בתיקון עצמו, וכ"ש ריבוי האור דתהו נגד מיעוט האור דתיקון אינו בערך כלל, וה"ה משני שמות מחולקי רק שבחי' התהו נפלה בשבירה, והיז כמו עד"מ תיבת ברוך שפי' גיבענצט בל"א שאותיות אלו הם נושאי' השכלה זו, אבל כשמפרידים תיבת ברוך ב' בפ"ע ריש בפ"ע וא"ו בפ"ע ד' בפ"ע נאבד ההשכלה, וזהו משל להבין ענין האורות שנסתלקו¹⁶³. אך הנה נודע כי דבר שבקדושה אינה נעקר מן העולם לגמרי¹⁶⁴ ולכן הרשימה שנשאר היא מן האור דתהו שקדם במעלה מן התיקון, ונודע כי מה שנתברר תחילה ע"י היו"ד דס"ג נעשה מזה הנבראי' היותר גדולים כמו הבריאה נגד היצי'. ונמצא כי החיות הם מבחי' התהו שקדם לתיקון במעלה, ולכן גדול ורב כוחם שיעלו במעלות את בחי' המל' שבהם וע"י יתעלה המל' בעילוי אחר עילוי, וכן גם שתוכל בחי' המל' לירד מטה ג"כ צריך להיות ע"י בחי' גבוה, וכמו בכדי שיוכל האדם לירד הר גבוה שיורדת עקלתון אין זה בכח האדם מצד עצמו כ"א כשירכוב על מרכבה שבה וע"י ירד במורד ההר ולא יוזק כו', כן יובן שהנבראי' שבעוה"ז הגשמי ה"ה שפלים וגרועים, שהרי האדם הוא מובחר הנבראי' וה"ה גשם המצטרך לאכילה ושת"י ושינה הגשמי' ובלעדי זה א"א להתקיים, וכשנצרך להשפיל השגת אלקות כ"כ עד שגם הנברא הגשמי כמו האדם ישיג אלקות ויתפעל בשכלו הגס לזה צריך להיות המרכבה שע"י ירד המשכת אלקותו ית' גם במקום נמוך שישגי גם הנמוך שבנבראי' כמו האדם, ומה גם כי ההשפעה צריכה לירד בבחי' התלבשות כ"כ עד שהנברא יוכל לקבל ולא יתבטל ממציאיותו, שהרי התהוות הנבראי' הוא מבחי' מל' מל' כ"ע ל' העלם והסתר הבורא מהנברא היינו המהווה מהמתהווה, וכאשר יומשך גילוי אלקותו ית' בשפע רב בלתי צמצום והעלם והתלבשות יתבטל הנברא ממהותו לגמרי, ולזאת כדי שיומשך בבחי' העלם ולמקום נמוך כ"כ הוא ע"י בחי' המרכבה שגדול ורב כחם להיותם מבחי' התהו שקדם לתיקון כו' כנ"ל.

(יב) וביאור ענין ההתלבשות יובן ממה שאנו רואים שבכלל ענין ההשגה היא בבחי' צמצום והתלבשות בהעלם גדול, שהרי אנו רואים שכאשר האחד מספר לחבירו איזהו דבר חדש והשומע תופס בטוב טעם כל

161) כ"ה ככ"מ. וראה השק"ט בזה בהערת כ"ק
 אדמו"ר שליט"א בטה"מ תרפ"ד ע' רנ.
 ובלקוטי שיחות ח"ה ע' 456. וראה ס' מאמרי
 אדהאמ"צ במדבר ח"ד ע' א'תצג. ובהמ"מ שם.
 162) חולין ס, ב.
 163) ראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' ט.
 וש"נ.
 164) ראה לעיל סוד"ה כי הנה יוצר הרים. וש"נ.

דבריו ומצייר בנפשו איכות ומהות הדבר ההיא, ועכ"ז כאשר רואה דבר
ההיא בעיניו אז הוא מבין יותר הדבר ההיא ביתר שאת ויתר עז, שע"ז
אמרו¹⁶⁵ אינו דומה שמיעה לראי, כי ע"י הראי נקנה בנפשו יותר להיות
נתפס דבר ההיא ביתר שאת ויתר עז כו', ולכאורה מה ניתוסף אצלו הלא גם
כשסיפרו לו קודם הבין ג"כ הכל כאשר לכל כמו שמבין ע"י הראי, ומ"מ
אנו רואי שאינו דומה כלל, והכתוב מחלק אותם כמ"ש¹⁶⁶ שמעו שמוע ואל
תבינו, וראו ראו ואל תדעו, ששמיעה פועל הבנה, וראי דעת שהוא
התקשרות כמ"ש במ"א, וכת"י¹⁶⁷ כאשר שמענו כן ראינו ע' פרש"י, וא"כ דעת
לנבון נקל שכאשר צריך לבוא איזהו דבר בבחי' התלבשות ההשגה ה"ז בחי'
צמצום יותר. או יובן דבר [זה] מענין מה שנת¹⁶⁸ בענין היראה שיר"ע היא
בחי' יראה בושת כמו שיתבושש האדם כאשר יבא ויראה מי שגדול ממנו
בחכמה ובי"ש, והגם כי ידע ממנו תחלה הכל כאשר לכל ולא נתחדש אצלו
בראייתו כלום, מ"מ כאשר יבא לפניו ויראה אותו וכ"ש כשרואה אותו פתאום
יתבטלו כל חושיו ויתר הרגשותיו עד כי לא יקום רוח בו, ולכא"ו הלא לא
נתחדש אצלו מאומה ולמה נתבטל כ"כ, והרי אנו רואי שכן הוא, אלא שזהו
מפני כי ע"י הראי שמקרוב נקנתה בנפשו באופן היותר נעלה עד כי יתבטל
הרואה לגמרי מחמת רוב התפעלותו כו', שזהו בכלל גילוי יחשב, ממילא
מובן שכאשר הדבר מתלבש שיובן איזה התבוננות, והמבין אינו מתפעל עד
שיתבטלו חושיו, כמו ביראה בשת שמתבטל מפני הפחד והבושה הנופלי'
עליו פתאום, כ"א הגם שמבין מ"מ ה"ה על עמדו יעמוד מובן שזהו מפני כי
ענין ההשגה הוא מפני שהדבר המושג נתלבש בצמצום אחר צמצום עד
שהגם שהוא מושג מ"מ עצם הדבר הוא בבחי' העלם גדול לכן אינו מתבטל
המבין כו'. ובכדי שיומשך השפעות אלקות למקום נמוך כ"כ דהיינו הגם
שמתבונן מ"מ לא יתבטל ממציאותו זהו ע"י חיות המרכבה, שכמו שע"י
המרכבה יכולים לירד במורד ההר כן ע"י החיות שבמרכבה נמשך המשכת
אלקותו ית' גם לעולם השפל שלנו שהגם שיושג אלקותו מ"מ לא יתבטל
הנברא ממציאותו כו'. וכמו שנת' בחיות המרכבה כ"ה ביי"ב בקר שבחי'
ומדרגה אחת הן והיא היא כו', וע"פ פשוט נק' בשם בקר לפי שהם רק בחי'
מרכבה למדת מל' שנעשה מקור לעולמות בע"ג לזה נק' בשם בקר כמו
למשל שאין ערוך כלל בקר לאדם, וכך לפי שע"י נמשך רק השפעת החיות
בעולמות בע"ג לכך נקראו י"ב בקר כו'.

(יג) ועפ"ז יובן מאמר הרבות משבחר הקב"ה בעולמו קבע להם ראש
חדשים, פי' משבחר הקב"ה בעולמו יובן ע"פ משארז"ל
במד"ר¹⁶⁹ מלמד שהי' הקב"ה בונה עולמות ומחריבן ואמר דין לא הניין לי

(165) מכילתא יתרו יט, ט. לקח טוב שלח יג, יח. ראה תו"ח שמות רטז, א ואילך. איה"ת בשלח

(166) ישע"ה ט. (כרך ז) ע' ב'תרעד. וראה תו"א סב, א.

(167) תהלים מה, ט. (168) ב"ר פ"ג, ט.

(169) תהלים מה, ט.

ודין הניין לי, וזהו משבחר פי' שקאי על עולם התיקון, שדין הניין לי, ואז קבע להם ראש חדשים, פי' עד"מ שאנו רואים באדם שבראש הוא גילוי כלליות החיות וכו' הם כל החושים היותר נעלים כמו ראי' ושמיעה וטעם וריח וחכמה והשגה והבנה ודעת, וגם הרצון הגם כי נמצא גם בצפורני הרגל כמ"ש במ"א¹⁷⁰ מ"מ עיקר משכנו הוא ממוח שבראש, וגם כח המוליד בדומה הגם כי הוא מחוט השדרה מ"מ שרשו הוא ממוח שבראש, שהרי גם החח"ש נמשך מהמוח כנודע מדרז"ל¹⁷¹ כמין שני פולין כו', ונמצא כי הראש היא הכוללת כלליות חיות האדם, ועד"ז יוכן בעולם שהאדם הוא עולם קטן¹⁷² וכמו שהוא באדם כ"ה בעולם, וכ"ה בזמן שמשבחר הקב"ה בעולמו היינו שיהי' מציאות התהוות הנבראי' קבע להם ר"ח שהוא בחי' ביטול היש לאין כו' שזהו עיקר מכוון מציאות התהוות היש הוא שיהי' יש, והיש יהי' בטל לאין כו', אך כשבחר ביעקב ובניו קבע להם חדש של גאולה, דהנה גאולה נמשך מבחי' שלמעלה מהשתלשלו' שהוא בבחי' גבול ומדה כו', וכמ"ש¹⁷³ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכי' הקב"ה וגאלם, מלכים הוא בחי' זו"ג וכמשארז"ל¹⁷⁴ שטענה הלבנה א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד ושמש ולבנה הם זו"ג כו', ומלכי המלכים הוא בחי' חו"ב, ומלך מלכי המלכים הוא בחי' כתר כו', וזהו עד שנגלה עליהם מלך כו' וגאלם שהוא בחי' שלמעלה מהשתלשלות כו' אנכי הוי' כו' אשר הוצאתיך מאמ"צ¹⁷⁵, הם כל המצרים וגבולים אפי' בחי' גבול היותר נעלה שהוא בחי' א"ק מאחר שבכלליות נק' בשם אדם דבריאה ה"ז היא בחי' מיצר, והיציאה מן המיצר הוא כענין וכל קומה לפניך תשתחוה¹⁷⁶ שקאי על כלליות ציור קומה דא"ק שלפניך הוא בחי' אוא"ס המכונה בשם מל' דא"ס לפי שא"א לכנות בשם אחר כ"א בחי' מל' כמ"ש במ"א ולפניך תשתחוה כל כלליות ציור קומה דא"ק¹⁷⁶, שענין ההשתחוא' הוא ביטול כמ"ש במ"א¹⁷⁷ בענין מה שהשתחוא' היא בפישוט ידים ורגלים כו', וזהו משבחר הקב"ה ביעקב ובניו שהוא בחי' וירם קרן לעמו¹⁷⁸ ע"י שקדשנו במצותיו, וכתיו¹⁷⁹ והיו הדברים [האלה] אשר אנכי מצוך הוא בחי' אנכי מי שאנכי¹⁸² קבע להם חדש של גאולה שהוא התחדשות אחרת שיאיר ויתגלה בחי' ד"ע איך דכולא קמי' כלא חשיב לגמרי כו'. והגם כי ד"ע הוא ג"כ רק בבחי' השגה, וגם השגה גמורה א"א בשכלינו הדל להשיג, מ"מ ע"י העמקת הדעת והתמדת הענין ע"י נקבע בנפשו בחי' הביטול אמיתי דביטול במציאות, וכמו שאנו רואים שאפי' מי שהוא שכל טוב

(170) ראה לקו"ת נשא כד, א. ובכ"מ.

(171) חולין מה, סע"א.

(172) אדר"ג פל"א, ג. וראה לעיל ע' נו.

(173) הגש"פ, פיסקא: מצה זו.

(174) יתרו כ, ב.

(175) תהלים קמח, יד.

(176) סוף תפילת נשמת.

(177) ראה אזה"ת תרומה ע' איתכו.

(178) תהלים קמח, יד.

(179) ואתחננו ו, ו.

ובר דעת רק בלתי התמדת הענין לא ישיג מאומה כ"א ע"י התמדת הענין בהעמקת הדעת ע"י משתנה ממהות למהות לגמרי עד שיקבע בנפשו בחי' הביטול דיחוד ע"י שכולא קמי' כלא וכאין חשיבי כו'. והגם כי ענין השגת המהות בבחי' ראי' א"א להתגלות כ"א לע"ל שאז ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר¹⁸⁰, וכתב¹⁸¹ כי עין בעין יראו כו', שהרי גם מה שנת' בכהאריז"ל הוא רק ע"ד ידיעת המציאות¹⁸², מ"מ ע"י העמקת הדעת בבחי' התקשרות מתאמת ונקבע הענין בנפשו כמו שהוא באמת לאמיתו כו'.

(יד) **והנה** כמו שכדי שיהי' נמשך השפעת החיות ובחי' הביטול בעולמות הוא ע"י בחי' י"ב בקר שהם מרכבה לבחי' מל' וע"י נמשך החיות בעולמות, כך כדי שיהי' נמשך המשכה מבחי' מלך מלכי המלכים שהוא בחי' המשכה מבחי' עצמותו ית' זהו ג"כ ע"י י"ב חדשים, רק שהם חדשים שהוא למעלה מי"ב חדשים שקבע לעולם. והענין הוא דהנה יש י"ב צירופים בשם ה' וי"ב צירופי אד'¹⁸³, ונודע כי שם אד' הוא מל' אנת אשתמודע אדון על כולא¹⁸⁴ שהוא שרש ענין מל' שהוא מה שהוא מלך על עם מל' עוממות¹⁸⁵ בחי' נפרדי' שהרי גם על בנים אינו שייך בחי' מלוכה כנודע, אבל בחי' שם הוי' הוא הוי' והוי' כאחד¹⁸⁶ שלמעלה מבחי' כח הפועל בנפעל המהוה מע"ב, ולכן בשם הוי' כתי'¹⁸⁷ יהללו את שם הוי' כי הוא ונבראו בדרך ממילא ומאליו, משא"כ בשם אלקי' נא' ברא אלקי' בחי' כח הפועל בנפעל ולכן בכל מע"ב נא' ל"ב פעמים שם אלקי'¹⁸⁷ ולא נז' שם הוי' כלל, כ"א אחר מע"ב כמ"ש במ"א. וזהו דכתי'¹⁸² אני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוי מקודם הבריאה ואחר הבריאה ואתה הוא קודם שנברה"ע ואתה הוא לאחר שנברה"ע בלי שום שינוי כלל וכלל, והיינו לפי שכלליות ההשתלשלו' הוא רק מהארה א' משם הוי' שאין ההארה פועל שום שינוי כלל כמ"ש במ"א.

(טו) **והנה** בי"ב צירופי שם הוי', ניסן הוא ראש חדשים לפי שבו מאיר צירוף הראשון של שם הוי' שהוא בחי' שם הוי' כסדרן¹⁸⁸, ולזה נא' גם בחדשים אלו החדש הזה לכם ראש חדשים, והיינו כי יש הפרש גדול

בפרשיות שם קיב, ב. פרדס שייב פ"ב. וראה גם לקו"ת תצא לט, רע"ג. שה"ש לא, רע"ד. לב, ד. ובכ"מ.

180) משנת חסידים מס' ניסן בתחלתה. וראה בהנסמן עוד ע"ז במכתב כללי מכ"ק אדמו"ר שליט"א מר"ת ניסן תשמ"א ותשמ"ה (נדפסו בהגש"פ עם ביאורים (קה"ת תשמ"ז) ע' תשי וע' תשסא). וראה ג"כ בכ"ז בד"ה החודש תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' רכו ואילך).

180) ישע"י מ, ה.

181) ישע"י נב, ת.

182) ראה אגה"ק סי"ט. ובכ"מ.

183) ראה שערי אורה (לר"י גיקטיליא) שער ה. ובכ"מ.

184) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

185) ראה שער היחוד והאמונה פ"ז. ובכ"מ.

186) ראה ע"ח שער עגולים ויושר (ש"א) ענה א'.

ש"ע אדה"ז או"ח רס"ה.

187) ראה זח"ג פא, ב. ת"ז חדש צד, ב. צה, ב. ונמנו

בין מה שבחדש ניסן השם הוי' הוא כסדרן ובשאר חדשי' הוא בחילופי הצירופי', עד"מ ה' ה' ה' י' או וא"ו ב' ההי"ן יו"ד, וכדומה, ומה שניסן הוא ראש חדשים שהוא החדש הראשון הנה פעולתו הוא גם בחדש השני והשלישי כו' והי"א והי"ב שבלא הראשון א"א למנות שני, וגם כי כל הצירופי' נמשכים משם הוי' שכסדרו והוא המקור לכולן. ויובן זה עד"מ מה שאנו רואים שכח המעשה הוא בידים ועכ"ז יש הפרש גדול בין כשיעשה המלאכה בלתי השכלה או כשישכיל איך לעשות המלאכה שע"י ההשכלה יתוסף ביפוי המלאכה ביתר שאת על מה שיעשה בלי השכלה, או עד"מ כח ההילוך שברגלים שאם ילך בלתי מחשבת הראש והבטת העינים הרי יוכל ליפול באחת הפחתים, ומה שילך ישר זהו ע"פ הנהגת הראש כו', ונמצא כי גם בכחות אלו העיקר הוא הראש. וכמו"כ יובן מה שניסן נק' ראש חדשים שהוא הראש והמקור לכל חדשי השנה מה שמאיר בהם י"ב צירופי הוי' להיות כי בו מאיר שם הוי' כסדרן שהוא הראש והמקור לכל הצירופי' המתחלקי' כו' ובכל צירוף הוא נמצא שהרי הוא המתחלק לצירופים כו'. וזהו ג"כ מה שתיי' דעתיקיא קרו ל' ירחא קדמאה וכען הוא ירחא שביעאה, ופי' דעתיקיא דהיינו בבחי' י"ב חדשים שע"י נמשך המשכת החיות בעולמות שהם י"ב צירופי אד' בבחי' זו תשרי ירחא קדמאה כי כך"ה כאלול נכה"ע¹⁸⁹ ור"ה יום ששי יום ברוא אדה"ר כו' ולכן אומרים אז פסוקי מל' כו', וכען דהיינו לאחר מ"ת שנא' אנכי הוי' כו' אשר הוצאתיך מאמ"צ שאז נמשך המשכה מעצמותו ית' שזה נמשך ע"י י"ב צירופי שם הוי' בבחי' זו הוא ירחא שביעאה וניסן הוא ראש חדשים. ובעבודה הוא לצאת מכל המצרים וגבולי' המגבילים ומונעים באמרו כך אני רוצה וזה אני יכול וזה אני יכול, שכ"ז הוא מיצר וגבול וצריך לצאת מזה שזה"ע יצ"מ, ובזה ניסן ראש לכל החדשים, ואף שמבואר בכמה מקומות¹⁹⁰ שתשרי הוא למעלה מניסן מ"מ אין זה מצד שהוא ירחא קדמאה כי ירחא קדמאה הוא ניסן אלא לפי שהוא בבחי' זו שביעאה וכל השביעין חביבין¹⁹¹ וכידוע, שזהו כמו בימים שבת, ובשנים שמיטה ויובל, ויש כלל היותר גדול שהם שית אלפי שני דהוי עלמא וחד חרוב¹⁹² שהוא כמו שבת. והנה בשבת יש שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומא¹⁹³, שמעלי שבתא הוא בחי' עליות ושבתא דיומא הוא בחי' המשכות כו'. והנה הגם כי עיקר העלי' יהי' לע"ל ביום שכולו שבת¹⁹⁴ מ"מ הנה הגורם העלי' זו הוא עכשיו שהרי מצות בטילות לע"ל¹⁹⁵, ועיקר העבודה

189 ויקיר ריש פכ"ט.

190 ראה אוה"ת בראשית יט, סע"א. בא ע' רעג ואילך. ר"ה ע' ארצב ואילך. א' רצו ואילך. ג"ך ע' סג.

191 בויקיר פכ"ט, יא: כל השביעין חביבין כו' בחדשים שביעי חביב כו'.

192 ר"ה לא, א. וראה לקו"ת בהר מא, רע"ב. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' מח. וש"נ.

193 ראה זח"א ה. ב.

194 סוף מס' תמיד.

195 ראה נדה סא, ב. לקוטי שיחות ח"ה ע' 244. חט"ו ע' 141. וש"נ. וראה אוה"ת סידור ע' רצה: ואף דאנו קי"ל כמ"ד מצות אינן בטילות לעת"ל כמ"ש הסדרי טהרה בחידושי פ"ט דנדה כו'.

בתומ"צ הוא עכשיו ועכשיו דוקא ממשיכים כל האורות עליונים רק שהגילוי יהי' לע"ל כו'¹⁹⁶. ועפ"ז יובן ענין ההפרש בין ניסן ובין תשרי שתשרי הוא בחי' תשובה הוא מלמטלמ"ע, אבל ניסן הוא מלמעלמ"ט ובוה הוא ראש חדשים כו', ומה שיהי' תשרי שביעי שכל השביעין חביבין ג"כ ניסן הוא הראש כו'.

(טז) ובכ"ז יובן מה שבר"ה בטלה עבודה מאבותינו¹⁹⁷ והגאולה הי' בניסן דוקא, והיינו לפי שכדי שיהי' בטל השעבוד בחי' זו יכול להיות גם ע"י בחי' מל' שנעשה מקור לעולמות בע"ג, והיינו כי ההנהגה נמשך ע"י שם אד' כמו האדון והמושל שמנהיג כרצונו כו' ולכן כמו שמה שישעבד א' בחבירו זהו נמשך ע"י שם שדי כן מה שלא ישתעבד בזולתו ג"כ נמשך משם שדי כו', ומ"מ היו עדיין עבדי פרעה שהרי לא היו יכולים לצאת ממצרים, עד שהכה ה' אותו ביו"ד מכות אז אמר¹⁹⁷ קומו צאו מתוך עמי כו', אבל קודם לזה היו עדיין עבדי פרעה והיינו תחת רשותו רק שלא נשתעבד בהם, שבבחי' זו תשרי הוא ירחא קדמאה וזה שבר"ה בטל השעבוד כו', אך הגאולה שהוא נמשך מבחי' מלך מלכי המלכים כו' לזה הי' בניסן דוקא לפי שהוא חדש של גאולה שבו מתחיל להאיר הצירוף של שם הוי' כסדרן שהוא בחי' כלי שע"י יומשך המשכה מעצמותו כו'. וז"ע כפל הלשון ראשון הוא לכם, דהיינו שבו נמשך המשכה מבחי' ראשון אני ראשון ואני אחרון¹⁹⁸, ופי' הפ' כך הוא, החדש הזה לכם ראש חדשים שהוא בחי' ראשונה כו' וכנ"ל, ראשון הוא לכם היינו שמפרש לכך הוא ראש חדשים לפי שבו נמשך בחי' ראשון שהוא בחי' אני ראשון כו' לכם כו'. וגם י"ל דלכך אינו יכול להיות נמשך הגאולה מבחי' מל', דהנה איתא במכילתא דר"י¹⁹⁹ וגאלתי לי לעצמי, והיינו לפי ששכינה עמהם בגלות כי גלו לבבל שכינה עמהם כו'²⁰⁰, וזהו וגאלתי לי לעצמי וכמשארז"ל²⁰¹ כאלו פדאוני לי ולבני כו', ולפי ששכינה עמהם בגלות לכן מבחי' זו אינו יכול להיות נמשך הגאולה בשלימות, לפי שאין חבוש מתיר עצמו כו'²⁰², לזה הוצרך להיות הגאולה נמשך דוקא מבחי' מלך מלכי המלכים כו'.

(יז) והנה בדרך פרט וגאלתי הוא בחי' קרי"ס וכמ"ש בקרי"ס²⁰³ נחית בחסדך עם זו גאלת, ואח"כ ולקחתי לי לעם הוא במ"ת שאז ולקחתי לי לעצמותו ומהותו ממש אנכי הוי' אלקיך כו'. ובכדי להבין ענין

196) ראה סה"מ תקס"ב ח"ב ע' שפג. סה"מ תרל"ו
 ח"ב ר"ע תקלת. סה"מ באתי לגני ע' לג. וש"נ.
 197) בא יב, לא.
 198) ישע"י מד, ו. וראה שמור"ר פט"ו, א: ראשון הוא
 לכם כביכול הקב"ה שנקרא ראשון שנאמר אני
 ראשון ואני אחרון.
 199) ראה פ' בא ספ"ד. וראה שם פ' בשלח (ע"פ
 טו, יג): עם זו גאלת כו' עם זו יצרתי לי.
 ועצ"ע.
 200) מגילה כט, א. מכילתא בא שם. ובכ"מ.
 201) ברכות ח, א.
 202) ברכות ה, ב.
 203) בשלח טו, יג.

הדילוג מיצ"מ לקרי"ס צ"ל תחלה שורש ענין קרי"ס. דהנה ים ויבשה הם בחי' עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא²⁰⁴ וארז"ל²⁰⁵ כל מה שיש בים יש ביבשה, וההפרש שביניהם שברואי' שביבשה הגם כי הם מקבלים חיות מהארץ כמ"ש²⁰⁶ ארץ אשר ממנה יוצאת לחם מ"מ הם בכחי' פירוד מהארץ, שהרי האדם או שארי נבראי' יכולים לחיות גם בהיותם שטים ע"פ המים, או בהיותם באויר בלתי נוגעים בארץ כלל, משאיכ' ברואי' שבים ה"ה מובלעים במי הים, וכשפורשי' מן המים א"א להם לחיות אפי' זמן מועט²⁰⁷, ונמצא מובן כי אופן קבלת חיותם מן המים הוא באופן היותר נעלה שהרי הם דבוקים ומובלעים בדבר המחי' אותם. וענין קרי"ס הוא שהפך ים ליבשה²⁰⁸, שהלכו בים כמו ביבשה ממש, ונשתנו סדרי בראשית שהגם שדרך הברואי' שבים שא"א להם לקבל חיות מהים א"ל שיהיו מובלעים במי הים, אבל בקרי"ס הפך ים ליבשה ע"ד מ"ש²⁰⁹ וידגו לרוב בקרב הארץ, היינו שגם בארץ יהיו כמו דגים שבים, והיינו במה שנתגלה בחי' עלמא דאתכסי', ויהי' איד' שיהי' אם שהאיר האצ"י בבריאה או שנתעלה בריאה באצ"י כמ"ש בסידור ד"ה ששת ימים²¹⁰ ב' דעות אלו, עכ"פ נתגלה אור האצ"י בבריאה, כי פי' עלמא דאתכסיא שמכוסה מאתנו היינו מבחי' עלמא דאתגלי' אבל בעלמא דאתכסיא שם מושג, ולכן כשמעלמא דאתכסיא נעשה עלמא דאתגליא האיר אור שבעלמא דאתכסיא בעלמא דאתגליא ולכן כ"א הראה באצבע ואמרו זה אלי²¹¹ מחמת עוצם הגילוי שהי' אז. ושורש ענין ים ויבשה שניהם בכחי' מל', רק שים הוא מה שהמל' מעלמת אורות האצ"י בתוכה שזהו הנק' כלת משה²¹², בכדי שע"י בחי' המל' הנק' ארץ יוכל להתהוות עולמות נבראים בע"ג ומדה שהרי גם במלאכים שהם שכלי' נבדלים הנבראי' הגדולים שבשמים ארז"ל²¹³ הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם שכאשר נתגלה להם יתר מכפי חוק הקצוב להם נתבטלו ממציותם לגמרי, וככדי שיוכל להיות צמצום והעלם כזה לזה הוא בחי' המל' הנק' ים שכונס כל אורות האצ"י בתוכו להעלימו גם מבחי' המל' הנק' בשם ארץ בכדי שע"י בחי' המל' הנק' בשם ארץ יוכל להיות התהוות בי"ע כו'.

(יח) **ואמנם** הנה דעת לנבון נקל שמה שבחי' המל' הנק' ים אינו בחי' העלם גמור כ"א שכונס אורות האצ"י בתוכו בכדי שיוכל להיות התהוות הנבראי' דבי"ע והרי תכליתו בכדי שיוכל להיות התהוות,

(204) ראה תוי"א סב, ב ואילך. לקו"ת צו יד, ב.
 שמיני יט, א. ביאורו"ז לאדהאמ"צ מב, ג. שער
 האמונה פנ"ב. ס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא ח"א
 ע' שסט (ובהמ"מ שם). המשך מים רבים
 תרל"ז פקמ"א. ובכ"מ.
 (205) ראה חולין קכז, א.
 (206) ע"פ איוב כח, ה.
 (207) ראה חולין שם. ע"ז ג, ב. ובכ"מ.
 (208) תהלים סו, ו.
 (209) ויחי מח, טז.
 (210) דף רפט, סע"ד ואילך. וראה גם ס' מאמרי
 אדהאמ"צ-ויקרא ח"א ע' ריב. וש"נ.
 (211) שמור"ר ספכ"ג.
 (212) ראה זחי"ב ה, ב. קמו, ב. זחי"ג ד, ב. ובכ"מ.
 (213) סנהדרין לה, ב. וראה לעיל ע' קכד. וש"נ.

והגם שבענין הצמצום נת' ג"כ בכ"ד שסיבת הצמצום בכדי שיוכל להיות הגילוי אמנם אינם דומים זל"ז כלל שענין הצמצום הוא ע"י סילוק האור ונעשה כל האור בדרך עלי' ואח"כ נמשך ע"י הצמצום בחי' ק"ו, אבל בענין הים שמעלים אורות האצ"י בתוכו ה"ז כדוגמת כינוס אור הא"ס הנעשה ע"י הצמצום ולא כמו הצמצום בעצמו כ"א כמו קודם הצמצום בתוס' יותר שהרי גם מן המצומצם נתכנס בתוכו כו' ודי"ב²¹⁴ לחכימא ברמיזא. ויובן זה בסדר השתלשלות דאצ"י מענין אורות וכלים שהכלים מגבילים על האור עד ששייך לקרות בשם חסד או גבורה, וכן חכ' ובינה וכדומה, והגם שהכלי מעלים על האור עכ"ז הנה גם הכלי היא אלקות גמור ובחי' איהו מתייחד עם גרמוהי, כמו שבחי' איהו מתייחד עם חיוהי, ולכן ע"י בחי' יחוד איהו וגרמוהי מהוה בהם וע"י בחי' הבריאה מאין ליש, שזה יתייחס לאוא"ס ב"ה לבדו וכמארז"ל²¹⁵ אם מתכנשין כל באי עולם אינם יכולים לברוא יתוש א' ולזרוק בו נשמה. ועד"ז יובן ענין העלם דים אם כי מעלימי' אורות דאצ"י בתוכו עכ"ז אינו שייך לדמותו להעלם דארץ שהעלם דארץ היא המעלמת אור האצ"י לגמרי עד שיוכל להיות מציאות נברא נפרד לגמרי, משא"כ הים הוא שכונס בתוכו אורות דאצ"י ורק שלא יתגלה חוצה לו כו' ומה גם כי הנברא' שבו הם מכונסי' בו ששם אינו מעלים כלל כ"א הם מאירים בתוקף עוז, שהרי ענין העלמו הוא רק בכדי שלא יאיר יותר בכדי שיוכל להיות מבחי' חיצונית המל' בחי' נברא' נפרדים, אבל בים עצמו מאיר כל האורות בלתי העלם כלל, ואדרבה כונס אורות האצ"י בתוכו, והנבראים שבים ה"ה מובלעי' במי הים, והרי מאיר להם תכלית הגילוי, שהרי כל ענין הים הוא שמעלים לבלי יאיר חוצה לו אבל בתוכו מאיר בלתי שום העלם כלל וכלל.

(יט) ועפ"ז יובן ענין דומה דודי לצבי²¹⁶, שפי' צבי פי' במאו"א²¹⁵ על בחי' יסוד שהיסוד מרצה למל', וזהו דומה דודי לצבי, ורבינו ז"ל פי' צבי מל' רצון, מל' צביוני בהי"ו, ושניהם אמת, והענין הוא דכמו שהי' הרצון על צמצום דמל' בכדי שיוכל להיות התהוות הנברא' כן הי' הרצון על בחי' ההעלם דים שיכנוס כל אורות האצ"י בתוכו כו', כי כאשר עלה ברצונו הפשוט צמצם את אורו וסילק אורו הגדול על הצד²¹⁸ עד שנמשך בחי' הק"ו שהוא שרש מדת המל' המהוה מאין ליש בחי' נברא' נפרדים כו' וכאשר מאיר בהם גילוי אור א"ס נעשה בהם בחי' ביטול היש לאין כו', אמנם כאשר האיר מבחי' או"ס שלפני הצמצום אז נעשה מהעלם דים בחי'

214) ראה מדרש משלי כב, טו. זח"א כו, ב. זח"ג
 רכט, סע"ב רפ, ב. ובהנסמן עוד בהערת כ"ק
 אדמו"ר שליט"א בסה"מ התשי"א ע' 13.
 215) כמאו"א אות צ, ה: צבי כו' וכנוי זה ביסוד צבי
 לצדיק כו'. ושם אות ר, לב: רצון נק' היסוד
 של כל פרצוף המרצה לנוק'. וראה בכ"ז
 אה"ת שה"ש ע' רפא.
 216) ראה תו"א וראא נח, א: וזהו ונתתי צבי בארץ
 החיים פי' שכל צביונו וחפצו הוא בארץ החיים
 כו'. וראה עוד בהנסמן לעיל הערה 7.
 217) כתובות קיא, א.
 218) ע"ח בתחילתו. וראה לקו"ת ויקרא נא, סע"ב.
 וש"נ.

יבשה וכנ"ל במשל שענין הים הוא כמו כניסות אוא"ס את אורו הגדול בתוכו בכדי שיהי' מקו"פ לצורך העולמות וכאשר גילה את אורו שלפני הצמצום נעשה שינוי בסדר השתלשלות ג"כ שמבחי' העלם דים נעשה יבשה, והאדם שהוא נברא ובע"ג ומשתנה לעתים מתחלפים ומקבל חיות מאכילה ושתי' הגשמי', הלכו ביבשה בתוך הים²¹⁹ בגילוי העצום שהי' אז, ועכ"ז עמדו על עמדם ולא נתבטלו ממציאיותם שאין זה כ"א מצד גילוי אורו העצמי שהוא כל יכול ע"כ הגם שהאיר בגילוי כ"כ עד שכאוא"א הראה באצבעו ואמרו זה אלי מ"מ עמדו על עמדם בלי שום שינוי בביטול מציאותם, שע"פ סדר השתלשלות זהו פלא גדול מאד, שהרי גם במלאכים שהם שכלים נבדלי²²⁰ הרי ארז"ל²²¹ הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם, פי' שכשהאיר בהם גילוי אורו ית' יתר מכפי חוק הקצוב נתבטלו ממציאיותם לגמרי כו', וכ"ש כאשר מים נעשה יבשה שהם בחי' חלוקות לגמרי שהרי לצורך התהוות המל' הנק' ארץ שהוא בחי' המהוה נבראי' שבעלמא דאתגלי' צריך להיות תחלה העלם הים להעלים אורות האצי', והרי ענין גילוי בחי' המל' הנק' ארץ אם הי' מתגלה על הנבראים שנתהוו הי' צריך ג"כ לפעול בהם הביטול עד שיתבטלו ממציאיותם לגמרי שזהו כענין הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה כנ"ל, וכ"ש כאשר בחי' העלם הים נעשה יבשה, שהאיר לנבראים שבעלמא דאתגליא בחי' אוא"ס שהי' בבחי' העלם גם מבחי' מקור המהוה אותם, שאין זה רק מפני עוצם הגילוי מאוא"ס הבבע"ג שלפני הצמצום כל יכול לכן הגם שהי' גילוי מבחי' עליונה ונעלה כזו מ"מ עמדו על עמדם ולא נשתנו להתבטל ממציאיותם הקדום כ"א ראו והשיגו ואמרו זה אלי ואנוהו כו' ולכן גם שפחה ראתה²²² גילוי העצום הזה באין שום הפרש בין המדרגות התחתוני' כמו שפחה כו' לפי שזה הי' מבחי' אוא"ס שלפני הצמצום לכן האיר ג"כ בלי צמצום והבדל בין המדרגות שהרי חילוקי המדרגות זה נמשך ע"י הצמצום כו', ושרש ענין קרי"ס הוא מבחי' אוא"ס שלפני הצמצום כו' ולאות כי לא נתבטלו ממציאיותם הרי אמרו ראתה שפחה שהי' חילוקי מדרגות שפחה בפ"ע אלא שלענין עוצם הגילוי ראתה שפחה ג"כ כו', וגם מה שכ"א עלה במסילה בפ"ע²²² זהו ג"כ אות על שלא נתבטלו ממציאיותם ולכן נגזר הים ונקרע ליי"ב קרעים להורות שהם על עמדם יעמודו בלי שינוי ורק מצד אוא"ס ב"ה אין שום מונע כלל וגם בהיותם על עמדם יוכלו לאמר זה אלי וכולם בשוה מפני עוצם הגילוי מאוא"ס שלפני הצמצום, וכענין מקום הארון אינו מן המדה²²³ שלא נתבטל המקום ומ"מ האיר מבחי' שלמעלה מן המקום כו'.

(219) בשלח טו, יט.

(220) ראה לעיל ע' ה, וש"נ.

(221) מכילתא בשלח טו, ב.

(222) ראה פדר"א פמ"ב (וברד"ל שם). מכילתא

בשלח עה"פ יד, טו. וראה סי' מאמרי אדה"ז

עה"ת ח"א ע' רנד וע' רסו. שער האמונה

פנ"ב. ובכ"מ.

(223) יומא כא, ב. וראה ספרי מאמרי אדה"ז: תקס"ג

ח"א ע' שו. עה"ת ח"ב ע' תרמה. על ענינים ע'

שיו. לקוטי שיחות ח"א ע' 319 ואילך. ובכ"מ.

(ד) ועפ"ז יובן הדילוג שממצרים לים שהגם שיצ"מ נק' בשם דילוג כמ"ש²²⁶ קול דודי הנה זה בא מדלג שקאי על יצ"מ שנק' בשם דילוג, מ"מ ממצרים לים הוא דילוג שני שענין הדילוג הוא שאינו בערך כלל שאינו כמו בחי' הילוך שהוא המהלך מדרגא לדרגא, אבל הדילוג הוא שלא בהדרגה כו'. והענין שהגם שבחי' יצ"מ הי' דילוג גדול שהרי הי' הגילוי מבחי' מלך מה"מ, שנודע שמלכים הם זו"נ ומלכי חו"ב ומלך מלכי היינו בחי' הכתר וכנ"ל סעי' י"ג. וזהו שארז"ל²²⁷ ובמורא גדול זה גילוי שכינה, פי' שכינה מה ששוכן בתחתונים, והיינו כמו שבחי' מל' דאצי' שוכן בתוכם לכ"ד המצטרך וכמ"ש²²⁸ ג"כ השוכן אתם, לאגנא עליהו כו'²²⁹ כמ"ש במ"א, כן בחי' מל' דא"ס מקור האצי' היא הנק' בשם שכינה ע"ש ששוכן בנאצלי' להאציל אותם מאין ליש, וכמ"ש בורא קדושי' שגם בחי' קדוש שהוא בחי' חכ' בכלל בחי' בריאה יחשב. ולכן הגילוי דיצ"מ עם כי הי' גילוי עצום עד שנק' בשם דילוג לגבי הנהגת הטבע הנמשך משם שדי כמשנת"ל, מ"מ זהו הגילוי רק מבחי' מל' אלא שזהו מבחי' מל' דא"ס שכ"ז נק' בשם ארץ, אבל קרי"ס הוא דילוג שאינו בערך כלל, שהרי ים עצמו כמו שהוא בלתי קריעה וגילוי ה"ה הקדמה שיוכל להיות בחי' המל' להוות בי"ע. והגם כי בחי' המל' המהוה בי"ע היא גם היא נחשבת בכלל האצי', אמנם באמת זהו בחי' האצי' הנעשה מקור לבי"ע, שהרי בחי' הים הוא מה שכוונס אורות האצי' בתוכו לבלתי יתגלה חוצה לו בכדי שיוכל להיות בחי' המל' הנק' בשם ארץ המהוה היש דבי"ע, וא"כ ההפרש בין ים לארץ זהו כענין ההפרש בכלל בין אצי' למקור דבי"ע, וכ"ש מה שהים נעשה יבשה זהו שינוי מכפי מדריגתו בעצם, היפך טבעו ורגילותו שזהו מצד בחי' אוא"ס שלפני האצי' כנ"ל. וכן יובן במל' דא"ס שיש בו ג"כ ב' הבחי' דים וארץ, שבחי' ארץ הוא המקור להוות בחי' עקודים נקודי' וברודים שהם בי"ע דכלליות כו', ובחי' ים הוא בחי' אצי' דכלליות, ומה שיקרע הים ויבואו בנ"י ביבשה בתוך הים זהו מגילוי אוא"ס ב"ה שלפני הצמצום הוא בחי' המקור גם לבחי' אצי' דכלליות והוא הוא המכריח בחי' הים היינו אצי' דכלליות שיהי' יבשה ובנ"י יעברו בתוכו וכאו"א יראה באצבע זה אלי, ומ"מ לא יתבטלו ממהותם כלל שזהו מצד אוא"ס ב"ה הכל יכול כו' וכנ"ל סעיף י"ט. ולכן בשש"פ הספ"י הוא יסוד²²⁶ להורות שהגילוי הי' מבחי' אצי' שלמעלה מבחי' המל' הנק' בשם ארץ המהוה בי"ע, וזהו דומה דודי לצני כמו בחי' יסוד המרצה מל' שזהו בחי' פנימיות המל' הנק' כלת משה שיאיר בה שפע העליונה דבחי' ים להוליד בדומה לו היינו בחי' אוא"ס שלפני הצמצום שזהו שורש הרצון שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים²²⁷, פי' כמו שהם תחתונים היינו בחי' עלמא דאתגלי' הנה ע"י הריצוי שבחי' יסוד מרצה המל' יוליד

(226) ראה מ"ח מס' שארית פסח פ"ב מ"א. ובכ"מ.

(227) תנחומא נשא טז. ובכ"מ.

(224) אחרי טז. טז.

(225) זח"א קנט, ב. זח"ב רטז, ב.

ספר תרל"ד

קפה

בדומה לו כמו בחי' אוא"ס שלפני הצמצום שהוא המכריח את בחי' הים שיהי' בגילוי כמו ארץ להיות הנבראי' אשר בארץ המה שמקבלי' חיותם מהארץ גם בהיותם נפרדים שזהו ההפרש בין ברואי' שבים לברואים שכיכשה כנ"ל סעי' י"ז, ועכ"ז יכאו בתוך הים ויהי' נבחי' השגת אוא"ס נבחי' ראי' עד שכ"א יראה באצבע ויאמר זה אלי, זהו בחי' דילוג גדול, שגם מבחי' גילוי שכינה ממה"מ שנתגלה בליל א' דפסח צ"ל בחי' דילוג לבחי' הגילוי דקרי"ס כו'.

(ר"א) **ומעתה** צ"ל משארז"ל¹⁴⁵ שמקרי"ס לסיני הוא עוד דילוג, שלכאו' מה יכול להיות עוד יותר ממה שהים נעשה יבשה שהוא בחי' דילוג גם מליל א' דפסח כו'. והענין הוא דכתי'²²⁸ וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו אל ארץ טובה ורחבה, ופי' ענין להצילו מיד מצרים קאי על קרי"ס שהרי בצאת ישראל ממצרים עדיין סבלו מפרעה ופרשיו שרדפו אחריהם והשיגום חונים על הים²²⁹, והים הי' הולך וסוער וכמ"ש בזהר²³⁰ שהים הי' סוער וגלגלוהי זקפין, ופרעה ופרשיו מאחוריהם וישראל באמצע, רק אחרי שנקרע הים ופרעה ופרשיו ורכבו טבעו בים אז הי' שלימות הגאולה שנגאלו מפרעה בשלימות שזהו ענין ולהצילו מיד מצרים. ומ"מ אמר הכתוב אחר ולהצילו מיד מצרים ולהעלותו אל ארץ טובה ורחבה שנק' עלי' מים לבואם אל ארץ טובה ורחבה, ופי' ארץ טובה ורחבה קאי על התורה שנק' ארץ טובה ורחבה. והענין הוא דהנה כתי'²³¹ ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי וארז"ל בכתובות²³² מה הצבי הזה אין עורו מחזיק את בשרו כך א"י אינה מחזקת פירותי', וגם פי' צבי נתבאר לעיל²³³ שהוא מל' רצון כו', ולכן נק' התורה בשם ארץ הצבי להיות כי בתושבע"פ²³⁴ מתבאר כל הרצון העליון בקיום התורה והמצות כו'. וביאור הענין הוא דהנה ד' לשונות של גאולה והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי הם כנגד יצ"מ וקרי"ס כנ"ל, והוצאתי והצלתי הם יצ"מ וגאלתי קרי"ס כמ"ש²⁰³ עם זו גאלת, ולקחתי קאי על מ"ת שלקח לו ישראל לעם לו שע"י התורה נתקשרו ישראל בהקב"ה שז"ע ולקחתי אתכם לי וכ"מ שנא' לי אינו זו לא בעוה"ז ולא בעוה"ב²³⁵, כי תלת קשרין מתקשרין דא בדא אורייתא וישראל וקוב"ה²³⁶, ואורי' וקוב"ה כולא חד כו'²³⁷, שז"ע מ"ש ולקחתי אתכם לי כו' שקאי על מ"ת שאז ולקחתי לי לעצמותו ומהותו ממש אנכי הוי' אלקיך כו'.

(235) ויקר פ"ב, ב. ועוד.
(236) ראה זחי"ג ע"ג, א. [שם הל' תלת דרגין. וראה עדי"ז בסה"מ תרנ"ז ס"ע כח. ולקוטי שיחות ח"ט ע' 73 בשולי הגליון].
(237) מובא בתניא פ"ד ופכ"ג — בשם הוהר. וראה הנסמן ע"ז בארוכה בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' רפה.

(228) שמות ג, ח.
(229) בשלח יד, ט.
(230) זחי"ב מח, ב.
(231) ירמ' ג, יט.
(232) קיב, א.
(233) ריש ס"ט.
(234) ראה תוי"א ורא"ב נז, סעי' ואילך. ולהלן רד"ה יהודה בן תימא. ובהנסמן לעיל הע' 7.

והנה זהו ג"כ בחי' אחותי רעייתי כו', אחותי הוא בחי' איחוי והתחברות כו' שלא יהי' בבחי' פירוד כו', וכמ"ש באברהם שנק' אחותי כמ"ש במדרש ע"פ²³⁸ אחות לנו קטנה ע"ש שאיחה את כל באי העולם להקב"ה, וזהו ע"י שנטע אשל כמ"ש²³⁹ ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם, שע"פ פשוט האכיל והשקה לכל העוברים ושבים וא"ל אח"כ ברכו למי שאכלתם משלו²⁴⁰. והענין הוא שצ"ל ענין שנא' אל עולם ולא נא' אל העולם²⁴¹, והיינו כי מל' אל העולם הי' משמע שהעולם הוא דבר בפ"ע והקב"ה הוא אל העולם, אבל אל עולם משמע שהעולם אינו דבר נפרד כלל, ומ"ש²⁴² ומשם יפרד פי' שיהי' נדמה לבריות כאשר יביטו בעולם בלתי התבוננותם נדמה ליש ודבר נפרד, או כמשנ"ת בד"ה מי כמוכה באלים²⁴³, שאמת הוא שנעשה ליש ודבר נפרד אך כ"ז כשדבר המהוה על דבר המתהוה יהי' לאין ואפס המתהוה ואמנם בהגלות נגלות דבר המהוה על דבר המתהוה יהי' לאין ואפס במכ"ש ממלאכי' כאשר הושיט אצבעו הקטנה כיניהם²⁴³ יעו"ש.

(ך"ב) וביאור ענין מה שא' אברהם אל עולם, ולא העולם, שנשמע שגם כל הדברים שנתהוו בעולם הם כחות אלקי' אלא שהם בחי' העלם והסתר, יובן ד"ז מאשר נראה שכ"ז גשם הן צומח או חי הנה הוא כלול מד' יסודות אש רוח מים עפר, ויש מי שאצלו יסוד המים בתגבורת ויש שיסוד העפר בהתגברו' יותר כנודע. והנה כאשר נתחיל להתבונן בעצם מהות עצמו מהו לא נערוך אליו כלל מין אחד מהד' יסודות או שנראה בו יסוד א' בתגבורת וג"י בפחות יותר.

(סיום ד"ה אני ישנה)

והנה²⁴⁴ זהו ג"כ בחי' אחותי רעייתי כו', אחותי הוא בחי' איחוי והתחברות כו' שלא יהי' בבחי' פירוד כו' וכמ"ש באברהם²³⁸ שנק' אחותי ע"ש שאיחה את כל באי העולם להקב"ה. וזהו ג"כ מ"ש ביוסף²⁴⁵ בן פורת יוסף

(*) ע"כ נמצא בגוכי"ק מד"ה אני ישנה דחה"פ
 תרל"ד. ולהלן מדפיסים אנו הסיום של ד"ה
 אני ישנה (מהדו"ק) שעליו מיוסד מאמר אני
 ישנה תרל"ד [מאמר זה מהדו"ק נמצא בכת"י
 מעתיק ונכרך ג"כ בניכיל תרל"ד].
 (241) ראה לקו"ת תבוא מב, ד.
 (242) בראשית ב, י"ד.
 (243) סה"מ תרכ"ט ע' קמח ואילך.
 (238) שה"ש ח, ת. שהש"ר עה"פ.
 (239) וירא כא, לג.
 (240) ראה סוטה י, סע"א ואילך. ב"ר ספ"ט. פמ"ג,
 ז. פמ"ט, ד. ספ"ד. ובכ"מ.
 (244) ראה לעיל בתחילת העמוד.
 (245) ויחי מט, כב.

פורת אותיות תופר²⁴⁶, והיינו שיהי' התחברות אלקות בעולמות, דהנה כתי'²⁴⁷ ונהר יוצא מעדן כו' ומשם יפרד כו', ואחותי היינו שיהי' בבחי' אחיו והתחברות כו' שלא יהי' בבחי' פירוד כו'. וזהו מ"ש²⁴⁸ ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא, ואיש זה הקב"ה²⁴⁹ כי יקח את אחותו זו כנס"י, חסד הוא. ופי' חסד הוא הענין הוא דהנה ארז"ל²⁵⁰ שאברהם הכניס צדקה ומשפט וכמ"ש²⁵¹ למען אשר יצוה כו' ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט כו', וכנגדו זקף לו הקב"ה חסד ורחמים. ולהבין ההפרש שבין צדקה לחסד דלכאור' צדקה וחסד הוא ענין אחד כו'. אך הענין הוא דהנה ארז"ל²⁵² שמש בשבת צדקה לעניים, עניים הוא בחי' סיהרא דלית לה מגרמה כלום²⁵³ שנק' עני חסרון הלבנה שנמשך מבחי' יהי מארת חסר²⁵⁴ ומחמת זה נמשך פגמת הלבנה בחסר כל, דהיינו כי כל הוא בחי' כי כל כשמים ובארץ²⁵⁵ שהוא בחי' יסוד בחי' שמש שמאיר בלבנה, אבל חסרון הלבנה היינו שאינו מאיר בחי' שמש בלבנה שהוא בחי' יסוד בחי' כל, אך שמש בשבת צדקה לעניים, דהיינו שע"י שמאיר בחי' שמש שהוא בחי' כל זהו בחי' צדקה כו'. והנה צדקה הוא רק די מחסורו אשר יחסר לו²⁵⁶ שאי אתה מצווה לעשרו²⁵⁷ דהיינו שע"י בחי' צדקה נמשך שיהי' רק בחי' מילוי החסרון שהוא בחי' חסר כל, וע"י מילוי החסרון נמשך בחי' כל וכמ"ש²⁵⁸ ארץ אשר לא תחסר כל בה כו', אך בחי' חסד הוא בין לעניים ובין לעשירים²⁵⁹, שחסד הוא למעלה מצדקה שחסד הוא בחי' הפלגת הטוב שנמשך מלמעלה המשכת תוס' אורות שלמעלה מהשתלשלות שנק' רב חסד כו'. וזהו ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא ואיש זה הקב"ה כי יקח את אחותו זה כנס"י, חסד הוא, שההמשכה שנמשך מלמעלה נמשך מבחי' חסד וכמ"ש לעיל שמלמטה למעלה הוא רק בחי' צדקה אבל מלמעלה נמשך בחי' שהקב"ה זקף כנגדו חסד ורחמים כו'.

וזהו ג"כ מה שניסן הוא נק' ראש חדשים²⁶⁰, שאף שבכל חדש נמשך בחי' יחוד שמשא וסיהרא, מ"מ זהו רק בחי' צדקה שהוא די מחסורו אשר יחסר לו שהוא בחי' מילוי החסרון שנמשך מבחי' יהי מארת חסר, אבל ניסן הוא ראש חדשים שניסן הוא בחי' חסד שהוא ראש הבנין של המדות שחסד

246) ראה לעיל סוד"ה יוחי (ע' צו), וש"נ.	254) בראשית א, יד. ראה ירושלמי תענית פ"ד ה"ג.
247) בראשית ב, יו"ד.	255) דה"א כט, יא.
248) כדושים כ, יז. וראה נכ"ז אוה"ת בא ס"ע רעג.	256) פ' ראה טו, ח.
שה"ש כרך ב' ע' תרלט ואילך. וע' תרמב ואילך.	257) כתובות סו, ב.
249) זח"ג ז, ב: ואיש דא קב"ה אשר יקח את אחותו דא כ"י.	258) עקב ח, ט.
250) דב"ר פ"ג, ז.	259) ע"פ סוכה מט, כ. וראה בההפרש שבין חסד וצדקה — מו"נ ח"ג פנ"ג, הובא ונת' באוה"ת שה"ש שם. אוה"ת עקב ע' תפו. פ' ראה ע' תשעט. יהל אור ע' שטז.
251) וירא יח, יט.	260) ראה אוה"ת בא ס"ע רעג. סה"מ תרע"ח ע' רכו.
252) תענית ח, ב.	
253) זח"ב רטו, א. ועוד.	

הוא בחי' ראשונה כו' שזהו למעלה מבחי' מילוי החסרון לבד שהוא בחי' תוס' אורות שלמעלה מהשתלשלו' כו'. וזהו מדריגת אחותי שע"י אחותי עי"ז נמשך בחי' חסד כו'. והנה ד' מדרגות אחותי רעייתי יונתי תמתי, זהו בחי' כללות ע"ס, אחותי הוא בחי' נהי"ם שבנפש כנגד והוצאתי, ורעייתי הוא חג"ת כנגד והצלת, יונתי הוא בחי' חו"ב כנגד וגאלתי, תמתי הוא בחי' כתר שזה הי' מאיר אצלם במ"ת שאז היו תמימים שאמרו²⁶¹ נעשה ונשמע כו', ועי"ז ולקחתי אתכם לי דהיינו לעצמותו ומהותו ממש כו'.

והנה אח"כ כתי' והבאתי אתכם. וביאור הענין²⁶² כי הנה כתי'²⁶³ אל ארץ טובה ורחבה כו', א"י הוא בחי' תושבע"פ ונק' ארץ רחבה ע"ד מארו"ל²⁶⁴ ע"פ ארץ צבי מה צבי אין עורו מחזיק בשרו כו'. והענין הוא כי תושב"כ עיקר יסודתה הוא בחי' אותיות התורה ולכן מדקדקין באותיות' שלא יהי' חסר או יתיר ושיהי' צורתן עליהם כדמותם בצלמן, ושיהי' גולם אחד כו'²⁶⁴, אבל אין נראה בה גילוי השכלה כמו בתושבע"פ, שעיקר גילוי השכלת הדינין והמשפטי' שבתורה אינו מפורש בתורה איך ומה לעשות, כמו עד"מ ענין התפילין אינו מפורש שיהי' ד' פרשיות ושיהי' כתוב כך וכך ושיהיו נכתבים על קלף דוקא ככל משפטי תפילין והלכותיו המסורות לנו בתושבע"פ, וכן שאר כל המצות וכמו מצות סוכה וכדומה כו', והיינו לפי שכל אותיות התורה שבכתב הוא רק רמזים והמשכות מח"ע בדרך רמז וכל המשכות נרמזים באותיות אלו דוקא שיהי' הקרי כך והכתיב כך, ולכן כל אותיות' ספורים ומנויים בל יעדיף ובל יחסר מפני שמרמזים להמשכות עליונות מח"ע אבל עצמות השכלה אינו מתלבש באותיות תושב"כ, משא"כ בתושבע"פ הן עצמות ההשכלה מלובשת באותיות הלכה ולכן אין מדקדקין באותיות' כ"כ רק ההשכלה היא עיקרית המתגלה תוך האותיות, גם לפי ריבוי ההשכלה כך ירבו אותיות', ולכן מה שמשכילים בה יותר כגון פירש"י ותוס' ופוסקים הכל בכלל תושבע"פ יחשב ואפי' כל מה שתלמיד ותיק עשוי לחדש, ולכן נק' ארץ טובה ורחבה שמתרחבת והולכת עד אין קץ. וזהו מה צבי אין מחזיק עורו את בשרו כו', והיינו לפי שהבשר והעור גדול כ"כ שגידול העור הוא מחמת הבשר שבתוכו, כך הנה בחי' תושבע"פ ג"כ גדולים עצם ההשכלה והאותיות כאחד שהאותיות מתפשטי' מצד עצם ההשכלה, וזה²⁶⁵ מורה על ענין מה שמבואר בכתבי האריז"ל²⁶⁶ שבמל' ריבוי ומיעוט הכלים תלוי לפי ריבוי ומיעוט המדות ע"כ יש שינויים רבים בגידולה

(261) שבת פח. סע"א ואילך: הקדימו נעשה לנשמע כו' תומת ישרים תנחם.
 (262) בהבא להלן (עד פיסקא: ועוד י"ל) ראה גם תו"א וארא נז, ד ואילך [והלשון כאן דומה לשם]. אזה"ת וארא כרך ז' ע' ב'ת"ב ואילך.
 אזה"ת בא ס"ע רסז.
 (263) שמות א. ה.
 (264) בתו"א שם נוסף: שאם נפסק הי"ד שעל גג האליף עד"מ מעל גוף האות הרי זו ס"ת פסולה ואין מברכין עלי'.

(265) מכאן (עד סיום הפיסקא) ליתא בתו"א שם. וראה גם אזה"ת וארא ע' קפד.

(266) ראה גם אזה"ת נ"ך ע' שלא. יתרו ע' תשצה.

ספר תרל"ד

קפט

ובקומתה עד"מ שהם הכלים, משא"כ בשאר הפרצופים שאין שניויים כלל בענין הכלים שלהם, והשינוי בשבת ויו"ט הוא בענין הוספת האור כו', אבל הכלים אין בהם ריבוי ומיעוט, וזו מעלה יתירה בכלים דמל' שבטלים לגמרי לגבי האורות. וזהו שנק' ארץ טובה ורחבה שמתרחבת לפ"ע ריבוי האור כו'. וזהו היתרון בעסק התושבע"פ.

ובזה יובן מה שתושב"כ נק' בשם מקרא בל' הגמרא וקורא בתורה שע"י שהוא רק קורא וממשיך אוא"ס ב"ה על נפשו מההעלם שבמוח אל גילוי הלב כנ"ל, אך עדיין הוא כאלו הוא דבר בפ"ע כאדם הקורא לזולתו, אבל בתושבע"פ אמרו²⁶⁷ מתניתין מלכתא כמלך שמצוה כמ"ש במ"א מפני שנעשה יחוד במוח²⁶⁸ חב"ד בחב"ד כו' וכמ"ש²⁶⁹ ואשים דברי בפ"ך דברי ממש שנעשה עצמות אחד בבחי' ביטול ממש, וזו היא בחי' דירה בתחתונים ממש.

ועוד י"ל מ"ש ונתתי צבי בארץ החיים מה שתושבע"פ נק' ארץ צבי לפי שפי' צבי הוא הרצון מלשון צביוני²⁷⁰ כו', והיינו שרצונו העליון ית' מלובש בתושבע"פ דוקא, שתושב"כ מקרא הוא בחי' מוחין דאבא בלבד שהוא בחי' חכ' אבל אין בה כ"כ גילוי רצה"ע ממש שלמעלה מהחכ' שהרי א"א להבין ולהורות איזה פס"ד שהוא רצה"ע לזכות או לחייב אסור או מותר כו' מן התושב"כ שא"א להבין ממנה הפס"ד שהוא רק בחי' חכמתו ית' בלבד, אבל תושבע"פ בה מלובש ומתגלה רצה"ע ב"ה שהוא ענין פסקי הדינין שבתושבע"פ אסור ומותר שזהו רצה"ע ב"ה, וזהו ונתתי צבי בארץ החיים דוקא שגילוי רצה"ע ב"ה הוא בתושבע"פ דוקא.

ולהבין בתוס' ביאור ענין המעלה שנק' תושבע"פ ארץ צבי, י"ל מקודם מ"שי²⁷¹ מכנף הארץ ומירות שמענו צבי לצדיק, וארז"ל ע"ז²⁷² ביקש הקב"ה לעשות חזקי' משיח וסנחריב גוג ומגוג אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה אפשר חזקי' שלא אמר שירה לפניך יעשה משיח, וזהו מכנף הארץ ומירות שמענו שהארץ ביקשה לומר שירה עבורו כדי שיהי' צבי לצדיק שיהי' חזקי' משיח, נמצא שצבי לצדיק שייך למשיח. ולהבין זה י"ל מה שארז"ל²⁷³ משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא, דלכאו' אינו מובן מה צריך הצדיק לתשובה כיון שלא חטא כל ימיו. אך הענין הוא דהנה ארז"ל²⁷⁴

267 ביצה כח, ב. וראה תו"א שמות מט, ב ואילך.
268 בתו"א שם: גמור. ואולי הוא טעות המעתיק כאן [גוכ"ק של המאמר כאן אינו תח"י].
269 ישע"י נא, טז.
270 ראה גם תו"א שם נח, סע"א. להלן ריש ד"ה יהודה בן תימא. וש"נ.
271 ישע"י כד, טז. וראה ג"כ בכלל זה — להלן ד"ה יהודה בן תימא (מפיסקא וביאור הענין).
וראה איה"ת בא ס"ע רסח.
(272) סנהדרין צד, א.
(273) ראה זח"ג קנג, ב. ס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא ח"א ע' שיב. דברים ח"א ע' ז. וש"נ.
(274) ברכות לד, ב. וראה ע"ז הגירסאות בזה בלקוטי שיחות ח"ז ע' 186.

במקום שבע"ת עומדים אין צד"ג יכולים לעמוד, ואעפ"כ איתא²⁷⁵ שבמי נמלך
 בנשמותיהן של צדיקים דוקא. והענין הוא דיש מעלה בזה ויש מעלה בזה.
 דהנה צדיקי' ע"י תו"מ שלהם ממשיכים המשכת גילוי אלקות למטה וכמ"ש²⁷⁶
 וצדיק יסוד עולם, והיינו שהם ממשיכים בעולם, שעולם הוא בחי' העלם
 והסתר שנמשכו מבחי' מל' מלכותך מכ"ע²⁷⁷, עולמים הוא בחי' העלם, אך
 צדיקים הם ממשיכים מבחי' יסוד בעולם כי יסוד הוא בחי' צדיק ולכן
 צדיקים ממשיכי' מבחי' יסוד שהוא בחי' כל, שזהו ענין רק מילוי חסרון
 הלבנה וכנ"ל, אבל עי"ז שנמשך מבחי' יסוד עי"ז נמשך למטה בחי' גילוי
 אלקות כו'. אך בע"ת לפי שהי' בתכלית הריחוק מאלקות, ולכן מחמת זה
 נמשך שיהי' קודב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא²⁷⁸, דהיינו בבחי' עצמותו
 ממש, ולכן כשנעשה אצלם בחי' צעקה צעק לבם אל ה'²⁷⁹ ממילא עי"ז הם
 מגיעים למעלה מאד דהיינו בבחי' עצמותו ממש בחי' ישת חשך סתרו²⁸⁰,
 כיון שע"י עוונותיהם גרמו שיהי' סליק לעילא לעילא, ואח"כ ע"י התשובה
 שלהם שהוא בחילא יתיר ממילא הם ממשיכים מבחי' זו עצמו כו'. ועפ"י
 הקבלה הוא שתשובה מגיע למעלה בבחי' בינה²⁸¹ שבינה הוא מקור התשובה,
 משא"כ הצדיקים אינם ממשיכים כ"א רק מבחי' יסוד וצדיק יסוד עולם כנ"ל.
 ובזה יובן ענין מה שמשיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא היינו שגם
 הצדיקים יגיעו למעלה במקום שבע"ת מגיעים וכמ"ש²⁸² צדיק כתמר יפרח
 כארז בלבנון ישגה, לבנון הוא בחי' מלבין עוונותיהם של ישראל²⁸³ שזהו ע"י
 התשובה כו' וצדיק כארז בלבנון ישגה היינו שגם הצדיקי' יגיעו בבחי' לבנון
 מקום שבע"ת מגיעו כו'. והנה כשהצדיקי' יגיעו למדרג' בע"ת אז יהי' ב'
 המעלות היינו שיגיעו למעלה מאד במקום שבע"ת עומדים, וגם המשכה זו
 יומשך למטה, כי בע"ת אע"פ שמגיעי' למעלה מאד אעפ"כ המשכה זו נשאר
 למעלה, וצדיקים ממשיכי' למטה כו', וכשצדיק כארז בלבנון ישגה אז
 המשכה זו יומשך למטה ג"כ.

וזהו פי' צבי לצדיק שבבחי' צדיק יומשך מבחי' צבי שהוא בחי' רצה"ע כו'.
 וזהו שנק' צבי, דהנה צבי הוא קל ברגליו וכמ"ש²⁸⁴ ועשאהל קל
 ברגליו כאחד הצבאים וכן רץ²⁸⁵ כצבי כו' שרץ במהרה כו', והיינו שכשנמשך
 המשכה ממקום גבוה אזי המשכה זו נמשכת במהרה שאינו מתעכב כלל
 המשכה זו, כי לפעמים יכול להיות נתעכב ההמשכה שיש קטרוגים המונעים
 ומעכבים כו', אבל כשנמשך המשכה גבוה אזי נמשכת במהירות ואינו מעכב

(281) ראה ת"ז חדש קא, א. פרדס ש"ח פ"א. ובכ"מ.

(282) תהלים צב, יג.

(283) יומא לט, ב: למה נק' שמו לבנון שמלבין
 עוונותיהם של ישראל.

(284) שמואל-ב יב, יח.

(285) אבות ספ"ה.

(275) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה רפ"ב.

(276) משלי י, כה.

(277) מלכות כל עולמים. תהלים קמה, יג.

(278) ראה זח"א רי, א. זח"ג כ, ב.

(279) איכה ב, יח.

(280) תהלים יח, יב.

ספר תרל"ד

קצא

כלל לפי שאין הקטרוגים יכולים להגיע לשם לפי שלית שמאלא כו'²⁸⁶. וזהו מ"ש²⁸⁷ בעתה אחישנה שהמשכה יהי' נמשך במהירות כו'. וזהו צני לצדיק שמדריגת הצדיק יגיע למעלה במקום שבע"ת שהמשכה זו נמשך במהירות כו', אך אעפ"כ הבע"ת אינו ממשיך רק למעלה ואינו המשכה זו נמשכת למטה לפי שאין לו למטה כלים להמשכה זו.

ובזה יובן מה שתושבע"פ נק' ארץ צבי, דהנה יש שני בחי' תשובה מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט. והנה תשובה מלמעלמ"ט הוא בחי' תושבע"פ וכמ"ש באגה"ת²⁸⁸ כו', וזהו מ"ש בתד"א²⁸⁹ מה יעשה אדם שחטא ונתחייב מיתה למקום אם הי' רגיל לשנות פ' א' ישנה ב' פ' דף א' ילמוד ב' דפים, נמצא שתושבע"פ הוא בחי' תשובה, והיינו לפי שתושבע"פ הוא בינה ובינה הוא מקור התשובה כו', ומה שצריך לשנות כפלים דוקא היינו לפי שיעקב חבל נחלתו²⁹⁰ וכמו למשל החבל כשנפסק צריך לעשות קשר שבמקום הקשר נעשה עב יותר, לכן כשרגיל ללמוד פ' א' ילמוד שני פרקים. נמצא שתושבע"פ הוא מדריגת התשובה. וזהו משארז"ל²⁹¹ יקרה היא מפנינים²⁹² יקרה היא מכה"ג שנכנס לפני ולפנים, והיינו לפי שכה"ג הי' נכנס לפני ולפנים פעם א' בשנה שהוא יוכ"פ יום התשובה כו', לפני הוי' תטהרו²⁹³, אבל תושבע"פ הוא ג"כ בחי' תשובה, והוא בכל יום ובכל עת ובכל שעה לכן יקרה היא מכה"ג כו'. וזהו שתושבע"פ נק' ארץ צבי כו' ונתתי צני בארץ החיים כנ"ל שמדריגת תושבע"פ הוא מדריגת משיח שיבא לאתבא צדיקיא בתיובתא כו'²⁷³. וזהו שאחר ד' גאולות נא' והבאתי אתכם אל הארץ, לפי שתושבע"פ הוא מעין דלע"ל שיתגלה במהרה בימינו בחי' משיח דאתא לאתבא צדיקיא בתיובתא כו'.

אך הנה אעפ"כ תושבע"פ נתפשטה ונתלבשה בעניני' גשמי' סדר זרעים סדר מועד כו'. הנה ע"ז אמר הכתוב²⁹⁴ אשר נשאתי את ידי, והוא עד"מ שהיד יכול להרים הדבר הנופל ארצה ולשום למעלה על ראשו. והנה נשיאה והרמה זו זהו ע"י התפלה שע"י שמעורר האה' בלבו בתפלה כדי שיהי' לבו חפץ כאמת לגילוי אור הוי' לכן אח"כ אף שעוסק בלימודו בכחי' עשי' בסדר זרעים הוא בכחי' ביטול ממש ולהיות בחי' ואשים דברי בפיך כנ"ל ודירה בתחתונים ממש כנ"ל להיות בחי' הוי' אלקיכם כנ"ל.

(290) האינינו לב, ט.

(291) משלי ג, טו.

(292) הוריות יג, א.

(293) אחרי טו, ל.

(294) ואראו, ח.

(286) זחי"ג קכט, א.

(287) ישעי" ס, כב.

(288) ראה אגה"ק פ"ט.

(289) ראה בהנסמן ע"ז לעיל בד"ה זה יתנו (ע' קכט)

הע' 37.

בס"ד. יו"ט של פסח

יהודא בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים. הנה עיקר מעלת הצבי הוא המרוצה ולכן נק' א"י ג"כ ארץ הצבי וכמ"ש ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי וארז"ל בפ"ג דכתובות: למה נמשלה א"י לצבי לומר לך מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף א"י אינה מחזקת את פירותיה, ד"א מה צבי זה קל מכל החיות אף א"י קלה מכל הארצות לבשל פירותיה. והנה תושבע"פ נק' ג"כ ארץ צבי וכמ"ש ונתתי צבי בארץ החיים, ופי' צבי מלשון רצון וכמארז"ל: ארץ שצביוני בה, כי עיקר התגלות הרצון העליון הוא ע"י תושבע"פ כי בתושב"כ הוא הכל בקיצור נמרץ ואפי' הכוונה הרוחני מתושב"כ מתגלה ג"כ ע"י תושבע"פ.

והענין דהנה כתיב על כל דבר פשע על שור ועל חמור ועל שה ועל שלמה על כל אבידה אשר יאמר עליו כי הוא זה עד האלקי יבוא דבר שניהם אשר ירשיעון אלקים ישלם שנים. על כל דבר פשע, פשע הוא מלשון חטא ועון ודבר פשע היינו דיבורים אסורים כמו ליצנות וכדומה וזהו דבר פשע וכמ"ש ודבר שפתים אך למחסור. על שור הוא ענין שור נגח היינו נפילה רוחני שנופל תחת ממשלת הסט"א, כי שורש הנה"ב הוא מפני שור שבמרכבה שעומד תמיד ברשפי אש ותשוקה ליכלל בא"ס ב"ה ועי"ז והחיות נושאות את הכסא עם האדם שעל הכסא לא"ס שכי לא אדם ועי"ז הם מנושאות ג"כ, וכמו שהעלי היא שלא בערך כן הנפילה היא ג"כ שלא בערך שכאשר נשפלה למטה נעשה בה חמימות ורשפי אש לתאוות עניני העולם עד שיוכל לעשות נגד רצון הבורא לגמרי, וה"ז נפילה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, וזהו שור נגח, וזהו כללות הנפילה, ועי"ז יכול לבוא לכל המדריגות הכתוב לקמן.

(1) אבות ספ"ה. מאמר זה נעתק כאן מכת"י 473 עט, א. [ונרשם ג"כ ב"רשימת מאמרי דא"ה של אדמו"ר מהר"ש" רשימת תרל"ד. אמנם לא נמצא בביכל גוכי"ק תרל"ד — 1087], וראה גם ד"ה זה משי"פ תצוה תרל"ט. וראה לעיל סוד"ה אני ישנה [פיסקא: וזהו פי' צבי לצדיק]: וכן רץ כצבי כו'.	לעיל ד"ה זה יתנו (ע' קכח ואילך). ובהנסמן שם בתחילת המאמר ובהע' 6.
(2) ירמ"ג, יט.	(7) משלי יד, כג.
(3) קיב, א. וראה לעיל סוד"ה אני ישנה.	(8) ראה פדר"א ספ"ד. במדב"ר ספ"ד. בחיי תרומה כה, יו"ד.
(4) יחזקאל כו, כ. וראה גם תו"א נו, סע"ד ואילך.	(9) ע"פ שמואל-א טו, כט.
(5) כתובות קיא, א.	(10) בפיוט "וחיות" בקדושת כתר במוסף דר"ה: נושאות והם נושאות עם כסא . . ארבע חיות נושאות ומנושאות עם כסא. וראה בהנסמן לעיל בהע' 8.
(6) משפטים כב, ח. ובהבא להלן ע"פ זה השוה ג"כ	(11) ע"פ חגיגה ה, ב.

ספר תרל"ד

קצג

ועל חמור הוא כמארז"ל¹² חמרא אפי' בתקופת תמוז קרירא לי'. והענין דהנה כתי'¹³ שמש ומגן הוי' אלקים דכמו שהמגן ונרתק מעלים ומסתיר על אור השמש, אך ההסתר הוא בכדי שיוכלו לקבל את אור השמש, כן הוא בנמשל דשם אלקים מעלים ומסתיר על אור שם הוי' וקדושתו, והרי זה ההסתר הוא לצורך הגילוי דאור שם הוי' כי בלי המגן לא היו יכולים לקבלו וכמ"ש¹⁴ אני הוי' לא שניתי שאין שום שינוי לפניו ית' בין קודם הבריאה ולאחר הבריאה, ואפי' זה ההתבוננות אינו פועל בו כלום כי חמרא אפי' תוקף זה ההתבוננות אינו פועל כלום שיהי' איזה הזזה בלב. וזה"ע קליפות עמלק אשר קרך בדרך¹⁵ שעושה קרירות בנפש, והרי הוא גרוע מאותן הכופרים לגמרי כי אינו מתבונן ואינו עושה, אבל עמלק הוא יודע רבונו ומכוין למרוד בו¹⁶ שמסית ומדיח אותו לאמר אם כך הוא מה יהי' התועלת מזה אם יעשה כך ומה יהי' אם לא יעשה כך ואינו נעשה נפרד עי"ז.

ועל שה הוא כמ"ש¹⁷ שה פזורה ישראל. והענין דהנה כתיב¹⁸ ויאמר המן למלך אחשוורוש ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין עמים, המן הוא מדה"ד, ישנו עם אחד שהגם שהם בבחי' עם אחד וכמ"ש¹⁹ ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ שיכולים להמשיך גילוי אחד אפילו בארץ שהוא טורי דפרודא²⁰ מ"מ מה התועלת מהכח שיש להם כי הרי הם מפוזרים ומפורדים תמיד במח"ז הטורדות ומבלבלות אותן ואין אצלם תפלה זכה שיהי' בלי מח"ז ואדרבה ה"ז גרוע, כמו למשל איזה בגד יקר מדקדקין בו יותר שלא יהי' בו כתם וכל שהבגד הוא יקר יותר פועל בו הכתם יותר והפגם הוא יותר גדול.

ועל שלמה הם לבושים דלעומ"ז, דכמו שיש לבושים בקדושה וריח שלמותיך²¹ וכמ"ש²² וירח את ריח בגדיו או לפי הדרשה²³ ריח בוגדיו, ולעומ"ז כגד בוגדים בגדו בי²⁴.

על כל אבידה ע"י כל הדברים האמורים כאן הוא מאבד את נפשו ומאסר אותה בקישורים ואסורים עד שאינו יכול להסיר בעצמו את הכתמים ממנה כ"א ע"י מירוק דהיינו ע"י כף הקלע וגיהנם.

(12) ראה לעיל ד"ה זה יתנו (ע' קכח) הע' 8, וש"נ.
(13) תהלים פד, יב.
(14) מלאכי ג, ו.
(15) תבוא כה, יח.
(16) ראה תו"כ בחוקותי כו, יד. זח"ב סה, א. סה"מ
תרס"ה ע' ריג. ובהנסמו בלקוטי שיחות חכ"א
ע' 193 (הע' 38).
(17) ירמ' ג, יז.
(18) אסתר ג, ח.
(19) שמואל"ב ז, כג.
(20) ראה זח"א כט, ב. קנח, א. זח"ב רלד, סע"א.
(21) שה"ש ד, יא.
(22) תולדות כז, כז.
(23) סנהדרין לז, א. ועוד.
(24) בישע"י כד, טז: אי לי בוגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו.

אשר יאמר עליו כי הוא זה, זה הוא הקב"ה כמ"ש²⁵ ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה וכמ"ש²⁶ זה אלי ראתה שפחה על הים²⁷, והוא נק' היצה"ר כמ"ש²⁸ כי חזק הוא ממנו וארז"ל²⁹ שאמרו אפי' בעה"ב אינו יכול להוציא כליו משם, ובאמת הקב"ה נק' ג"כ הוא והוא העיקר וכמ"ש במד"ר³⁰ חמשה הוא לטובה וחמשה הוא לרעה אית לן חד הוא טב מכולהון וכמ"ש³¹ הוא הוי' אלקינו, וכמ"ש³² ועבד הלוי הוא שעיקר עבודת הלויים הי' בבחי' הוא. וע"י עצת היצה"ר מחלפים זה של הקב"ה על הוא של היצה"ר.

והעצה לזה הוא עד האלקים יבוא דבר שניהם היינו חרטה ווידוי, וזהו עד האלקים דכיון שבא אדם אצל הדיין הרי הוא מתחרט, ודבר שניהם היינו דיבור הכולל שני דברים חרטה ווידוי. אשר ירשיעון אלקים זה משה³³ וכמארז"ל³⁴ ילך אצל חכם וילמדנו. ישלם שנים הוא תשובה תתאה ותשובה עילאה, תשובה תתאה הוא תפלה שהוא העלאה מלמטה למעלה, כי כללות ענין התפלה הוא התבוננות בפסוד³⁵ וזמרה הוא מלשון זמיר עריצים³⁶ ואח"כ התבוננות משרפים ואופנים ואח"כ בפסוק³⁷ שמע ישראל, ועי"ז יבוא לאהבת הוי' להיות לו רצון ותשוקה להיכלל בא"ס ב"ה, ותורה הוא תשו"ע שהוא המשכה מלמעלה למטה, ועיקר התשובה הוא ע"י תושבע"פ כי כמו שעיקר גילוי הרצון הוא ע"י תושבע"פ שהרי מתושב"כ אין יכולין לידע שום דין על בוריו כמו תפילין שלמדו רז"ל³⁸ לטטפת³⁹ טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים, או סוכה לא יהי' פחות מז' טפחים ומשהו⁴⁰, או כמו אכילת מצה כזית דוקא ולא פחות ובלע מצה לא יצא⁴¹ וכן כל הדברים, וכן עיקר התשובה הוא דוקא ע"י תושבע"פ, ולכן אמרו בתד"א⁴² מה יעשה אדם שחטא וחיבב מיתה למקום הי' רגיל ללמוד דף אחד ילמוד שני דפים פרק א' ילמוד שני פרקים, ושני דפים היינו ג"כ ישלם שנים, ועי"ז משלמים מלמעלה ג"כ שנים והוא כמ"ש⁴³ שלום לרחוק ולקרוב, או השנים הם הב' שמות שלפני י"ג מדה"ר וכמ"ש⁴⁴ ויקרא הוי' הוי', וגם לכן נק' תושבע"פ בשם תשובה כי שרש

ד. נצבים נא, ד. סידור עם דא"ח טו, ג. ס' מאמרי אדהאמ"צ-דברים ח"ב ע' תח [ובהמ"מ שם]. יהל אור ס"ע תסא ואילך.
 (36) ואתחנן ה. ד.
 (37) מנחות לד, ב.
 (38) ואתחנן ה. ת.
 (39) ראה לעיל ע' קמב הע' 27, וש"נ.
 (40) פסחים קטו, ב.
 (41) ראה בהנסמן ע"ז לעיל בד"ה זה יתנו (ע' קכט) הע' 37.
 (42) ישעי' נו, יט.
 (43) תשא לד, ו.

(25) ישעי' כה, ט.
 (26) בשלח טו, ב.
 (27) מכילתא שם עה"פ.
 (28) שלח יג, לא. וראה ס' ערכי הכינויים (לבעל סדר הדורות) ערך "הוא" (הובא לעיל בד"ה זה יתנו ריש ע' קכט).
 (29) סוטה לה, א.
 (30) ב"ר פל"ז, ג.
 (31) תהלים קה, ז.
 (32) קרח יח, כג.
 (33) ראה במדב"ר ספ"ט.
 (34) ראה ברכות לה, סע"א.
 (35) ע"פ ישעי' כה, ה. וראה גם לקו"ת בחוקותי מז.

ספר תרל"ד

קצה

התשובה הוא כבינה ותושבע"פ הוא ג"כ בינה ולכן נק' בשם ארץ ישראל כי היא ג"כ בינה.

וביאור הענין הוא דהנה איתא בחלק" דרש בר קפרא כו' ביקש הקב"ה לעשות חזקי' משיח וסנחרב גוג ומגוג אמרה מדה"ד לפני הקב"ה ומה דוד כו' חזקיהו שעשית לו כל הנסים ולא אמר שירה לפניך תעשה אותו משיח מיד פתחה הארץ כו' ואמרה שירה לפניו שנאמר⁴⁴ מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק, הרי צבי שייך למשיח. וצריך להבין מהו ענין השייכות צבי למשיח. והענין דהנה איתא בזהר⁴⁵ משיח אתי לאתבא צדיקיא בתיובתא, וצריך להבין למה צריך הצדיק לתשובה הלא תשובה הוא על חטא ועון דמפני שחטא ופגם צריך לעשות תשובה לתקן הפגמים, אבל הצדיק שלא חטא כל ימיו למה צריך לתשובה. אך הענין הוא דיש מעלה בצדיקים מה שאינו בבע"ת ויש מעלה בבע"ת מה שאינו בצדיקים. והענין הוא דהנה שם צדיק הוא ע"ש שמקיים תומ"צ וצ"ל למה נק' בשם צדיק הלא ה"ו צריך לקרות אותו מקיים תומ"צ. אך הענין הוא דהנה כללות המצות נק' בשם צדקה וכמ"ש⁴⁶ וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל המצות, דכמו למשל הצדקה הוא להחיות רוח שפלים וכן ע"י תומ"צ ממשיכים גילוי אלקות בכל העולמות וה"ו נק' בשם צדקה כי הרי הכל כשפלים לפניו ית', ועוד דזה עצמו שנתן הקב"ה תומ"צ הוא ג"כ צדקה וכמ"ש⁴⁷ כל מצותיך צדק וכמארז"ל⁴⁸ וכי מה איכפת לי' אם שוחט ואוכל או נוחר ואוכל או שוחט מן הצואר או מן העורף אלא לא ניתנו המצות אלא כדי לצרף בהן את הבריות, וע"ש זה נק' מקיימים תומ"צ בשם צדיק. אך כללות הגילוי שממשיכים ע"י תומ"צ הוא בע"ס, אבל ענין הבע"ת הוא לפי שחטא ועי"ז סליק קוב"ה לעילא ולעילא⁴⁹ וכמ"ש⁵⁰ ונהר יחרב ויבש יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני, כי ענין היבשות הוא יותר מחריבות שהוא ענין היבשות לגמרי, וכמו למשל נהר הנחרב ויבש צריך לחפור בעומק יותר בכדי למצוא מקום המעיין עצמו למלאות את הנהר. וכן יובן בבע"ת, דהנה כתי"י⁵¹ תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, וכל הוא כמ"ש⁵² כי כל בשמים ובארץ ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא שע"י העבודה בשמחה

(44) צד, א. מכאן ואילך — הווה לעיל סוד"ה אני
ישנה, פיסקא: ולהבין בתוס' ביאור. וראה גם
אוה"ת בא ס"ע רסח.
(45) ישע"י כד, טו.
(46) ראה זח"ג קנג, ב. ס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא
ח"א ע' שיב. דברים ח"א ע' ז. וש"נ.
(47) ואתחננו ו. כה. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא
ח"ב ע' עדרת. דברים ח"ב ע' תטו. וש"נ.
(48) תהלים קיט, קעב.
(49) ב"ר פמ"ד, א. ובכ"מ.
(50) ראה זח"א ר"י, א. זח"ג כ, ב.
(51) איוב יד, יא. זח"א כו, א. וראה אוה"ת נ"ך ע'
א"נ.
(52) תבוא כח, מז.
(53) דה"א כט, יא. ראה זח"א לא, א. זח"ג רנז, א.
זהר חדש קג, ב (ובהנסמן כנצוצי זהר לשם).
לקו"ת עקב יז, ב (ובהמ"מ לשם — הוצאת
קה"ת ה'תשד"מ ואילך). ס' מאמרי אדהאמ"צ-
ויקרא ח"ב ע' תשמב (ובהמ"מ לשם).

ממשיכים גילוי אלקות בעולמות, אבל ע"י החטא ועון נעשה בחוסר כל, ובכדי למלאות כל הפגמים צריך להיות תשובה בחילא יתיר⁵⁴ שהו"ע בכל מאדך מס"נ⁵⁵ לצאת מגדרי הגוף ועי"ז מאיר ומתגלה א"ס הבל"ג ועי"ז נתמלא כל הפגמים. אך הן אמת שממשיכים עצמות א"ס אבל אין להם כלום במה לקבל. ונמצא מעלת בע"ת שממשיכים א"ס הגבוה מהמשכת הצדיקים אבל אין להם כלים במה לקבל, אבל מעלת הצדיקים שיש להם כלים דתומ"צ אבל אינם מגיעים למעלת ומדריגות בע"ת, ומשיח אתי לאתבא צדיקיא בתיבתא שיהיו מעלת שניהם שיהי' גילוי א"ס שממשיכים בע"ת ויומשך בכלים דוקא.

וזה"ע מרוצת הצבי כי ענין המרוצה מורה על המשכת א"ס שלמעלה מסדר השתל' כי בסדר השתל' יש עכובים ומונעים אבל בא"ס שלמעלה מסדר ההשתל' אין שם עיכובים ולכן נק' בשם מרוצה, ולכן נמשלה הגאולה ג"כ בשם צבי כמ"ש⁵⁶ דומה דודי לצבי מה הצבי הזה מדלג מהר להר ומבקעה לבקעה כך הקב"ה מדלג ממצרים לים ומים לסיני ומסיני לע"ל⁵⁷, והוא כמ"ש במד"ר⁵⁸ שכאשר אמר להם משה שהקב"ה יגאלם אמרו שלא הגיע עדיין הקץ שלא הי' עדיין כ"א פ"ו שנה והשיב להם משה כיון שחפץ בגאולתכם אינו מביט בקיצין וחשבונות ומדלג על הקיצין, וזהו מ"ש⁵⁹ בעתה אחישנה שבעתה שהוא באמצע הזמן יהי' אחישנה שיהי' גילוי א"ס שלמעלה מסדר ההשתל'.

ועד"ז יובן בתושבע"פ ג"כ שנק' ג"כ בשם תשובה, כי שורש הפרש בין תורה לתפלה שהתפלה הוא מלמטלמ"ע ומלמטה למעלה יש מונעים ומעכבים וכמ"ש⁶⁰ מי יעלה כו' נקי כפים, אבל התו' היא המשכת אלקות מלמעלמ"ט ומלמעלמ"ט אין שום מונע ומעכב וכמ"ש⁶¹ וירד הוי' על ה"ס הגם שלא הי' העולם מזוכך עדיין, ולכן נק' ג"כ בשם צבי שהו"ע המרוצה וכמ"ש⁶² ועשהאל קל ברגליו כאחת הצביים, כי תושבע"פ מגלה הרצון ובכדי לגלות הרצון ע"כ שצריך להמשיך ממקור הרצון כי רצון הוא אותיות צנור⁶³ שהוא צמצום הרצון והמצות הם רצה"ע כי הם פרטי רצונות, אבל שרש התושבע"פ הוא מא"ס הבעהר"צ⁶⁴ לכן מתגלה ע"י דוקא רצה"ע, וזהו"ע המרוצה דצבי שע"י תושבע"פ נמשך א"ס בעהר"צ שהוא למעלה מסדר

(54) זח"א קכט. ב.

(55) ע"פ ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א.

(56) שה"ש ב, ט.

(57) שהש"ר עה"פ שם.

(58) שהש"ר עה"פ ב, ח.

(59) ישע"י ס, כב.

(60) תהלים כה, ג'ד.

(61) יתרו יט, כ.

(62) שמואל"ב ב, יח.

(63) מק"מ לזח"ב קנו, א. זהר הרקיע לזח"א נא, א.

ובכ"מ.

(64) הבעל הרצון. ראה לקו"ת ברכה צט, ג. שה"ש

כב, א.

ספר תרל"ד

קצו

השתל. ולכן אמרו בתד"א⁶⁵ מה יעשה אדם שחטא וחייב מיתה למקום ה' רגיל ללמוד פרק א' ילמוד שני פרקים כו', הרי שהתושבע"פ נק' בשם תשו'.⁶⁶

אך מה שצריך ללמוד בכפל דוקא, הענין הוא דהנה כתי"י יעקב חבל נחלתו וכמו למשל החבל שראשו א' קשור למטה וראשו א' קשור למעלה כאשר מתנענע קצה התחתון מתנענע גם קצה העליון כן הוא בהנפש שהיא חלק אלקה⁶⁷, אך הנה שלא כל הנשמה מלוכשת בגוף כ"א מעט ומקצת שהיא הארה מהנפש, כי אפי' המלאך שהוא בשליש העולם⁶⁸ לא יכול לבוא למטה ומכ"ש הנשמה ואיך יכיל אותה גוף קטן כזה, אלא שהוא רק הארה ומקצת, אך ע"י העבודה דתומ"צ מתקשרת הנפש המלוכשת בגוף עם הנפש שלמעלה, וזהו מ"ש⁶⁹ ואתם הדבקים בהוי' כו' ואיך יכול הנברא לדבק א"ע בהקב"ה אלא שע"י שמתקשרת הנשמה שבגוף לשרש הנפש ושרש הנפש ה"ה תמיד מקושרת ומדובקת לא"ס, וכמו למשל החבל שנפסק כשרוצה לקשרה צריך לעשות לה ב' קישורים דאם לאו לא יהי' קשר של קיימא ויפסיק עוד מהרה, וכן הוא בנמשל דע"י חטא ועון נכרת הנפש המלוכשת בגוף משרש הנפש, וע"י התורה מתקשרת עוד, ולכן צריך ללמוד בכפל דוקא. ולכן התשובה מועלת גם על חייבי כריתות כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה⁷⁰ כי ע"י התשובה ותושבע"פ מתקשרת הנפש עוד לשרשה, וכללות ענין התשובה הוא להשיב את הנפש למקורה ושרשה וכמ"ש⁷¹ והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה. ולכן ארז"ל⁷² ע"פ⁷³ יקרה היא מפנינים יקרה היא התו' מכה"ג שנכנס לפני ולפנים כי הכה"ג אינו נכנס לקדה"ק כ"א פעם א' בשנה אבל ע"י התורה נמשך א"ס בעהר"צ בכל עת ובכל שעה. אך מי שאינו יכול ללמוד תושבע"פ גם מקרא היא תשובה כי הרי תושבע"פ מגלה הרצון דתושב"כ וא"כ הרי היתה כלולה בתושב"כ אלא שהכח להיות גילוי הרצון הוא מא"ס הבעהר"צ.

וזהו מאמר רז"ל יהודא בן תימא אומר הוי רץ כצבי, והוא מלשון רצון ולשון רצוא דהיינו להיות בבחי' רצוא ותשוקה ליכלל בא"ס עצמותו ומהותו, וגם כי תושבע"פ הוא גילוי רצה"ע ועי"ז נמשך א"ס שלמעלה מסדר ההשתל' שהו"ע מרוצה, ונמצא שע"י תושבע"פ ותשובה נמשך א"ס בעהר"צ.

65) האינו לב, ט. וראה אגה"ת ספ"ט.
66) ראה תניא רפ"ב.
67) ראה פסחים צד, א. חולין צא, ב. ב"ר פס"ח, יב.
68) הוריית יג, א.
69) משלי ג, טו.
70) קהלת יב, ז.
71) הוריית יג, א.
72) משלי ג, טו.
73) וראה אגה"ת ספ"ט.

קיצור

השמי' כסאי והארץ הדום רגלי כו' וכתו' כי כאשר השמי' החדשי' והארץ החדשה כו' עומדי' לפני. והענין הוא שארז'ל³ משבחר הקב"ה בעולמו קבע להם ראש חדשי', פי' משבחר קאי על עולם התיקון, וענין ראש חדש הוא שהראש כולל כלליות החיות, אמנם הנה איתא בשל"ה⁴ שהקב"ה נק' ראשון שאין ראשית לראשיתו, עד"מ ניסן נק' חדש הראשון עכשיו, ובברה"ע ה' תשרי ראשון, והרי ניסן או תשרי דשנה העברה הוא ראשית לראשיתו. או י"ל שכלליות השנה נק' ראשית לראשיתו שהרי חדשי' הם פרטי' הנמצא בשנה, או עד"מ בשבטי ישראל ראובן הוא הראשון, והרי יעקב ראשית לראשיתו, אבל הקב"ה ראשון שאין ראשית לראשיתו. ושורש הענין הוא דהנה בכל מע"ב לא נז' רק ש' אלקי' ולא ש' הוי"ו והיינו לפי שש' אלקי' הוא מדת הצמצום בצמצום אחר צמצום עד שמבחי' אחרונה יכול להיות התהוות העולמות, וזהו דכתי"ו וישב ה' מלך לעולם שכמו היושב על הכסא הוא בבחי' אחורי' כך כל כלליות מה שנמשך להיות מקור לעולמות זהו רק מבחי' אחורי' וחיצוני', ולכן אני הוי"ו לא שניתני' בין קודם הבריאה לאחר הבריאה, וע"י עבודת נש"י ממשיכי' המשכות אוא"ס בעולם. וז"ע מ"ש⁵ הליכות עולם לו, ונודע כי בענין ההליכה יש מלמטלמ"ע, ומלמעלמ"ט, וזהו הליכות ל' רבי' שהם תורה ותפלה, וע"י הליכות עי"ז ממשך בחי' פנים כי ענין ההילוך הוא לפניו כמ"ש⁶ התהלך לפני, וכתו'¹⁰ אשר התהלכתי לפניו כו'. וביאור הענין הנה שורש ענין התפילה הוא לבוא בק"ש למס"נ באחד, ובכדי שיבא לזה הוא ע"י הקדמת שתיים לפני' ופסוד"ז שע"י אריכות ההתבוננות גם הנה"ב מסכים ואז יוכל הנה"א להיות בבחי' הביטול עד שיבא למ"נ באחד כו' ועי"ז יוכל לאמר ברוך אתה להיות כי מתעלה ע"י התפילה עד שיוכל לברך ולהשפיע כו', וע"י התורה הוא בחי' ההילוך מלמעלמ"ט כי כל התורה שמותיו של הקב"ה¹¹ והקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו¹², וכמו שקורין לא' בשמו שיבא אליו, וכמארז'ל¹³ עשרה שיושבי' ועוסקי'

(1) ישע"י סו. א. [הכותרת "קיצור" היא בגוכי"ק, ופירושו שהמאמר נרשם בקיצור. זמן המאמר ה" כנראה בש"פ תו"מ [שבשנת תרל"ד חל בו שבת ר"ח אייר, ופסוק זה הוא מהפסרת שבת ר"ח]].	(6) תהלים כט, יו"ד.
(2) שם כב.	(7) מלאכי ג. ו.
(3) שמור"ר פט"ו, יא. וראה גם להלן ד"ה אני ישנה.	(8) חבקוק ג. ו.
(4) נח, ב. ראה גם אוה"ת בא ע' רעז. שם כרך ח' ע' ביתקוב.	(9) לך לך יז, א.
(5) ראה גם שערי אורה כו, א. תו"ח תצוה תעה, ב. ובהנסמן בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא ח"ב ע' תרכה.	(10) חיי"ש כד, מ.
	(11) ראה זח"ב פז, א. פתיחת הרמב"ן עה"ת. עבודת הקודש ח"א פכ"א. לקו"ת פינחס עו, ב [ובהמ"מ שם — הוצאת קה"ת תשד"מ ואילך]. ס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא ח"א ע' נב [ובהמ"מ שם].
	(12) תדא"ר רפי"ח.
	(13) אבות פיג מ"ה.

בתורה כו' ומנין אפי' אחד כו'. וע"י בחי' תורה ותפילה עי"ז ממשיכי' אלקות בעולמות כמ"ש גם את העולם נתן בלבם היינו בלב כאו"א ע"י שמתבונן בתפילה כמ"ש¹⁴ וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקי' אין עוד. ואם רץ לבך שוב לאחד¹⁵, שיש המשכת אחד גם בבחי' השוב ג"כ, וזהו גוי אחד בארץ¹⁶ שגם בארץ יומשך בחי' אחד כו', ועל בחי' אחד זה נא"י יש אחד ואין שני לו, והיינו בחי' ראשון שאין ראשון לראשיתו כו'. וזהו הגם כי משבחר הקב"ה בעולמו קבע להם ראש חדשי' שהם בחי' ראש שכולל כלליות החיות, אמנם יש ראשית לראשיתן, והיינו כי כלליות החיות שבעולמות הוא רק מבחי' אחורי', וי"ב ראשי חדשי' הם י"ב צירופי' אד"ם¹⁷, י"ב בקר וכו"י שיש ראשית לראשיתן הוא בחי' הים שעומד מלמעלה ומשפיע חיות בהן. וזהו השמי' כסאי כמשל האדם שיושב על הכסא כך השמי' הם כסאי לבד כי וישב ה' מלך לעולם¹⁸ בחי' אחורי'. והארץ הדום רגלי הוא שרפרף שמעמיד¹⁹ הרגלי' עליו²⁰, אבל ע"י המשכת אלקות שממשיכי' ע"י העבודה בתורה ותפילה עי"ז ממשיכי' שיאיר מבחי' אני ראשון ואני אחרון²¹ שהוא ראשון שאין ראשית לראשיתו, ולכן לע"ל נא' כאשר השמי' החדשי' והארץ החדשה אשר אני עושה עומדי' לפני ולא בבחי' אחורי' וחיצוני', וכן יעמוד זרעכם ושמכם לפי שהם הם הממשיכי' בחי' פנים כו', ועכשיו העבודה להיות בבחי' ראי' כמ"ש²² ראו עתה כי אני אני הוא שהוא בעבודה בהתבוננות כאילו רואה, אבל לע"ל ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר²³. וכתנ"י²⁴ כי עין בעין יראו כשיתגלה בחי' ראשון שאין ראשית לראשיתו כו'.

בס"ד

כה"ג משמש בשמונה כלי' והדיוט בארבעה כתונת ומכנסי' מצנפת ואבנט מוסיף עליו כה"ג חשן ואפוד ומעיל וציץ. להבין ענין המצנפת, הנה המצנפת של כה"ג ארכה ט"ז אמה, האבנט ל"ב אמה מקיפו ומחזירו כרך ע"ג

(14) ואתחנן ד, לט.	(20) ראה חגיגה יב, א.
(15) ראה ס' יצירה פ"א מ"ח. אוה"ת יתרו ע' תתקעה, תתקפא. והערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תרנ"ט ע' ריא.	(21) ישעי' מד, ו.
(16) שמואל-ב ז, כג. דברי הימים-א יז, כא.	(22) האוינו לב, לט.
(17) ע"פ קהלת ד, ח.	(23) ישעי' מ, ה.
(18) ראה מאו"א ת, ח. אוה"ת בראשית טו, א ואילך. בא ע' רנד. ר"ה ע' אישנב ואילך.	(24) תהלים נב, ח.
(19) ע"פ מלכים-א ז, כג ואילך. ועוד.	(1) יומא עא, ב [במשנה]. מאמר זה נמצא ג"כ
- בסה"מ תרל"ב [שם בתוס' התחלה עה"פ ולבני אהרן]. חלק מהמאמר מיוסד על ד"ה מצנפת של כה"ג — ריש תקע"ב [נמצא בהנחות תקע"ב

כרך (רמב"ם פ"ט מהלכות כלי המקדש), תחלה צ"ל כל עיקר ענין הבגדים מהו, בהיות כי מצינו באדם עד שלא טעם מעה"ד נא"י ויהיו שניהם ערומים ולא יתבוששו, ומשטעמו מעה"ד אזי ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי ערומים הם, וכן מצינו בנביאי" כשהי' רוח נבואה לובשתם היו ערומים כמ"ש גבי שאל כשנעשה גם הוא נביא עיי"ש בשמואל א' סי' י"ט כד, וזהו לפי שמעלת הנביא הוא שמגיע כמו שהי' בחי' אדה"ר לפני החטא (ע' הקושיא במו"נ¹), הרי שהבגדי' באי' דוקא מחמת השכל שלכן הנביאי', שנמנע מהם השכל של עה"ד כ"א ע"ד שהי' אדה"ר טרם שטעם מעה"ד שאז נפקחו, הולכים ערומים. אלא שהבגדים גשמיים שלנו באי' מחמת השכל דטו"ר (ובחי' אדה"ר לפני החטא וכן הנביאי' הוא למעלה מבחי' חכמה זו), אבל כן למעלה שהלבושי' הוא מבחי' חכמה, ולכן בגדי כה"ג נק' בגדי קדש. והנה הן היו מפשתן דוקא כמ"ש כתונת בד קדש ילבש ומכנסי בד, ובאבנט בד, ובמצנפת בד וכו'. כי הפשתן מובדל בא"י מכל מיני צמחה כמו חטים ודגן וכיוצא שכולם יכול להיות שיהי' גדל מזרע א' כמה שבלים משאי"כ בפשתן שאינו גדל יותר משבולת א' מזרע א' ולכן נק' בד כמארז"ל² שגדילי' בד בבד. והענין לפי שבחי' זו נמשכת מעולם האחדות. ולכן הי' הכה"ג צריך להיות לבוש ביוכ"פ בבגדים שמהם דוקא כי אז הוא נכנס לפני ולפנים בעולם האחדות לכפר על כל פשעי בני' וכמ"ש³ ונסלח כו', והיינו בבגדי פשתן דוקא. ולכך הן בגדי לבן כי בחי' הלבן אינו כשאר המראות שהוא בחי' עצמיות של אותו דבר הלבן שהרי א"א לעשות גוון לבן כמו שאפשר לעשות ולצבוע בכל המראות שיש גווני' שצובעי' בהם משאי"כ בלבן שאין שום צבע שיוכלו לצבוע גוון לבן כלל, והיינו מפני שגוון זה הוא עצמיות⁴, (רק"י שהפשתן בלייחט מען והוא רק להוציא מהעלם את גילוי גוון עצמותו

בגווי"ק אדמו"ר הצי"צ (מס' 1116 יא, א).
 והלשון כאן דומה לשם. שם נמצא עד להלן פיסקא: "ואמנם צ"ל". תוכן המאמר נמצא ג"כ בשניינים: בס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' אירלב ואילך [ד"ה להבין שרש ענין חה"ס].
 עטרת ראש לאדהאמ"צ כח, א ואילך. אוה"ת סוכות ע' א'תשטו ואילך [ד"ה לה"ע סוכות].
 אוה"ת תצוה כרך ח' ע' ג'פב [שם קיצורים על המאמר]. ד"ה כה"ג משמש תרל"ב. ד"ה כה"ג משמש תרס"ב [סה"מ תרס"ב ע' רצה ואילך].
 וראה ד"ה כתנת בד קדש — ש"פ אחרי תשל"ו.
 (2) נראה דצ"ל (כנאוה"ת סוכות שם): ספ"ח.
 (3) כראשית ב, כה.
 (4) שם ג, ז.
 (5) ח"א פ"ב — איך ע"י החטא נפקחו גו' שהוא מעלה, ותירוצו שם שחכמה זאת אינה מעלה כו'. וראה מזה גם באוה"ת סוכות שם.
 (6) תצוה כה, ב. ד. אחרי טו, ד. ועוד.
 7) אחרי שם. להבא להלן [עד סיום הפיסקא] ראה גם לקו"ת אחרי כה, סע"ב ואילך. אוה"ת אחרי ע' תקנו. שה"ש ע' קסב.
 8) כאחת.
 9) ראה זבחים יח, ב.
 10) כן מובא ג"כ בלקו"ת שם. וראה שלח טו, כו. [ושם קאי ג"כ בעבודת כה"ג. ונתקן ג"כ לאמרו בתפילת יוהכ"פ].
 11) ראה גם לקו"ת ואוה"ת שם. עט"ר שער יוהכ"פ פ"ה. תו"א כד, ב. סה"מ תקס"ג ח"ב ע' תקלג. תקס"ד ע' טו. ס' מאמרי אדה"ו עה"ת ח"ב ע' חרנא. תשעט. המשך תרס"ז ע' שעג. המשך תער"ב ח"א ע' רכט. ועוד.
 12) בכת"י מעתיק בס' תרל"ד כאן בא סיום המוסגר אחר תיבות "בלייחט מען", ותוקן כאן ע"פ כתי"ק בס' תרל"ב הנ"ל. בס' תקע"ב הנ"ל הלשון כאן הוא בשינוי קצת.

כו'), ולכן נק' בגדי קדש, והכה"ג ביוכ"פ הי' נכנס בבחי' עצמיות אלקותו ית' לכך הי' נכנס בבגדי לבן דוקא, כי אין שם למעלה שום גוון כלל רק בחי' עצמיות ומשם הי' הכפרה ונסלח כו'.

ומעתה יובן ג"כ ענין המצנפת והאבנט, כי האבנט פעולתו לחבר הלבושי עם הגוף שלא יהי' חלל ביניהם. והענין שהלבושי הם בחי' מקיפי ושיהיו מתחברי' עם הפנימי' הוא ע"י המשכת מקיפי' עליוני' יותר שלהיותו עליון יותר יכול להכריח את המקיף שתחתיו שיתחבר עם הפנימי, כי יש כמה מדרגו' מקיפי' זה עליון מזה כנ"ל, משא"כ המצנפת הוא רק סובב לראש לחממו, ולכן שם רק י"ו אמה, ובאבנט צ"ל כל ל"ב אמה שאז יוכל לחבר וד"ל. והענין כי יש ל"ב נתי'¹³ ד"פ הוי' אדני'¹⁴ וכנודע בענין ד' מוחי' דתפלין¹⁵, אך סיבת התחלקו' לד' מוחי' הוא לפי שהדעת מתחלק לב' ונעשה ב' בחי' חו"ג¹⁶ ולכן במוח יש ב' בחי' שורש ימין ושמאל חו"ב אבל לא יותר, וע"כ הם י"ו אמה ב"פ הוי' אד', אבל בלב צ"ל יותר כדי לחבר המקיפי' עם הפנימי', ולזה נצרך כל הל"ב נתי' והיינו שהדעת מתחלק לב' מוחי' בב' חללי הלב חלל השמאלי מלא דם¹⁷ גבו' וחלל הימני מלא רוח¹⁸ חסדים הגם שבלא"ה יש חו"ג היינו בבחי' מדות בלבד חסד ויתור כו' משא"כ מה שהדעת מתחלק לב' מוחי' חו"ג היינו החסד שע"י החכ' וכן הגבורה כו'. וביאור ענין ההתחברות יותר הוא כי כה"ג רב חסד¹⁹ שבלי גבול ואיש כהן חסד סתמי', וכנודע דאית חסד ואית חסד כו'²⁰ כמו בגשמי' יש מי שהוא בעל צדקה בגבול ויש הרבה מאד, ובכללי' חסד שבעוה"ז עושר ומזון בגבול וחסד שבעולמו' העליוני' בלי גבול, ובכדי שיתחברו יחד הוא ע"י גילוי בחי' עליונה יותר. ולכן חגר האבנט בין אצילי ידיו דוקא²¹ ששם צ"ל ההתחברות (כי הוא בחי' חו"ג), והיינו ע"י ל"ב נתי' שעש"ז נק' הלב כן לב שבו יש ל"ב אורות²² ע"י התחלקות הדעת לב' מוחי' חו"ג כנ"ל. מקיפו ומחזירו כרך ע"ג כרך בחי' עיגולי', כנודע הענין בבחי' עיגולי' ויושר²³ שהעיגולי' הוא עד"מ כשהאדם משיג איזה שכל ששכלו מקיף אותו דבר המוקף כו', וכן הרב מקיף

(13) ראה ס' יצירה רפ"א. זח"ב קעד, א. זח"ג רצ, א. א. (וראה בהנסמו עוז בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא ח"ב ע' תתקא. דברים ח"ד ע' ארמב).
 (14) שעולה ל"ב אותיות.
 (15) ראה זח"ג רסב, א ואילך. רצב, ב. ועוד. פע"ח שער התפילין (ש"ד). סידור ו, ג ואילך.
 (16) ראה ע"ח שער תיקון הנוקבא (שליד) פ"ג.
 (17) ראה תניא פ"ט. אוה"ת תצוה ע' אתרסה.
 (18) ראה מא"א א, קמ. כ, ט. ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ע' שנד, ובהמ"מ שם. ס' מאמרי אדהאמ"צ- במדבר ח"ב ע' שמט. ח"ג ע' תתפט. ח"ד ע' אשיט, ובהמ"מ שם.
 (19) ראה גם ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ע' רנב, ובהמ"מ שם.
 (20) זח"א ריט. א. זח"ג כא, א. קלג, ב. קמ, ב.
 (21) זכחים יט. רע"א. רמב"ם רפ"י מהל' כלי המקדש.
 (22) תיבה זו תוקנה ע"פ ס' תקע"ב. ובס' תרל"ד כאן: אינות. וכן בס' תרל"ב יש כאן טעות המעתיק, וראה אוה"ת סוכות ר"ע א'תשכא.
 (23) ראה לקו"ת שלח לו, ג. ס' מאמרי אדה"ז-ענינים ס"ע רפ ואילך. אוה"ת סוכות שם ע' א'תשכא.

את שכל התלמיד משא"כ התלמיד אינו מקיף את שכל הרב, כי אינו מבין בו רק מעט מה שהביניהו הרב, אבל הרב מבין כל מהות התלמיד ומקיפו כו', וכן למעלה המגביהי לשבת²⁴ וע"כ משפילי לראות בשמים וארץ²⁵ סוכ"ע משא"כ אנחנו איננו תופסי רק מעט הנרא'. וכך היו בגדי כה"ג מבחי מקיפי סוכ"ע כנ"ל.

ואמנם צ"ל הלא ד' בגדי לבן גבוהי מד' בגדי זהב, כי בגדי זהב שרשם מבינה ובגדי לבן הם מאבא²⁶, אשר גבהה מעלות אור אבא, כנודע ע"ד שבת ויו"ט²⁶ ששבת שהוא מוחין דאבא נק' קדש, ויו"ט שהוא מוחין דאימא נק' מקרא קדש, וא"כ מדוע כהו הדיוט יש לו בגדי לבן דוקא ולא בגדי זהב שזהו רק מה שמוסיף כה"ג על כהן הדיוט כמ"ש במשנה הנ"ל. אך הענין כי יסוד אימא מסתיים בחזה דז"א²⁷, אבל יסוד אבא אריך, כי כל הגבוה יותר יכול להשפיל א"ע למטה יותר²⁸, וכמו הראי' לגבי השמיעה, שהשמיעה תופס רק קול ודבור שהם רוחנים, והראי' נמשך לתפוס דבר גשמי והיינו לפי שהשמיעה היא מבינה, ואינו דומה שמיעה לראי'²⁹ שהיא חכ' שחכמי' הם עיני העדה³⁰, וע"כ הראי' נמשך ומתפשט למטה יותר ע"ד בחכמה יסד ארץ כונן שמי' בתבונה³¹, וע"כ כה"ג שהוא בחסד ששם מאיר יסוד אימא ע"כ יש לו בגדי זהב שמבינה, אבל כהן הדיוט שהוא למטה בנהי או חסד דבריאה³² שם אינו מגיע אור הבינה, אכן אור החכמה נמשך גם שם, ולכן יש לו בגדי לבן.

ועדיין צ"ל לפי מ"ש בזהר פקודי דרך"ט ע"א יש בבגדי קדש דאהרן מבחי' אסה"מ ומבחי' אסשא"מ³³, ומשמע דד' בגדי לבן שהם נגד ד' אותיות דש' הוי"ט³⁴ הם אסה"מ, וד' בגדי זהב שהם כנגד ד' אותיות דש' אד"י³⁴ הם בחי' אסש"מ, וא"כ איך הד' בגדי דכהן הדיוט הם מבחי' אסה"מ, והד' בגדי שמוסיף עלי' הכה"ג שזהו ליתרון המעלה יהי' מבחי' אסשא"מ, ומהו מעלתן שמוסיף הכה"ג לראות דרך אסשא"מ. והענין הוא דהנה יש בחי' שיכולי' לראות דרך אסה"מ, ויש בחי' שאינו יוכל להתגלות כלל ע"י אסה"מ

(24) תהלים קיג ה ואילך.
 (25) ראה בכל זה אה"ת תצוה ע' איתשנח.
 (26) ראה פע"ח שער מקראי קודש פ"א. זח"ג צד. א ומק"מ שם. לקו"ת צו יג, א. ובכ"מ.
 (27) ראה לעיל ד"ה ויחי (ע' צא). וש"נ.
 (28) ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שעב. וש"נ.
 (29) ראה מכילתא יתרו יט, ט.
 (30) ראה לעיל ד"ה מאי מברך (ע' פא). וש"נ.
 (31) משלי ג, יט.
 (32) אספקלריא המאירה ומבחי' אספקלרי' שאינה מאירה. וראה ג"כ בכ"ז אה"ת תצוה ס"ע איתרלט ואילך.
 (33) ראה ת"ז בהקדמה ג, ב. שם תלי"ח עח, ב. וראה אה"ת תצוה ע' איתרג. איתרכג [ומציון לעבודת יוהכ"פ לרמ"ק]. איתרלא. איתרלד. שם כרך ז' ע' ביתשנ [ומציון למארי"א ב, סס"ה]. ביתשסא. ביתשסג. אחרי ע' רפט [ומציון לעבודת יוהכ"פ להרמ"ק ס"ה]. ע' תקנב. נצבים ע' ארמו [ומציון להרמ"ק בס' אור נעריב].

(24) תהלים קיג ה ואילך.
 (25) ראה בכל זה אה"ת תצוה ע' איתשנח.
 (26) ראה פע"ח שער מקראי קודש פ"א. זח"ג צד. א ומק"מ שם. לקו"ת צו יג, א. ובכ"מ.
 (27) ראה לעיל ד"ה ויחי (ע' צא). וש"נ.
 (28) ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שעב. וש"נ.
 (29) ראה מכילתא יתרו יט, ט.
 (30) ראה לעיל ד"ה מאי מברך (ע' פא). וש"נ.
 (31) משלי ג, יט.

כ"א בבחי' אסשא"מ דוקא, כי ענין אסה"מ היינו זכוכי' בהירה אשר ע"י יכולין לראות מרחוק אור ישר. וזהו ההפרש בין משרע"ה לכל הנביאי' שבמשה נא' ³⁵ ומרא' ולא בחידות ונכתב ומראה בסגול שהוא לשון דבר והוא אספקלריא המאירה ³⁶ אשר על ידה אף דבר הרחוק מהאדם רואין אותו דרך אור ישר, כמו כן מעשה המצוה אשר נתלבשה הנשמה בג"ע בלבוש המצות ע"י לבוש הנ"ל שע"י מעשה מצות הנ"ל יכולה הנשמה ליהנות מזיו השכינה בג"ע ³⁷ וליהנות מאורו ית' כמו באספקלריא המאירה אור ישר אשר נמשך ונתגלה אוא"ס ממעלה למטה בג"ע, ומשה רבינו ג"כ לא הי' רואה בלי אספקלריא הנ"ל, וכמ"ש ומראה ולא בחידות, והיינו באספקלריא המאירה אשר בלא אספקלרי' לא הי' יכול להשיג בחי' אא"ס, אכן שאר הנביאי' ראו במראה בקמץ אספקלרי' דלא נהרא ³⁸ וביד הנביאים אדמה ³⁹. וענין אספקלרי' שאינה מאירה הוא הנק' שפיג"ל דהיינו שיש מסך וכסוי על הזכוכית אבל המסך אינו דבר עב שהוא מסתיר לגמרי ומכסה האור רק דבר דק וקלוש היינו צפוי כסף הידוע ואז כשרואין בו באספקלריא הנ"ל נמשך ממנו או"ח אבל אין יכולי' לראות דרך הזכוכית באו"י ולכן אין רואין מהות הדבר הנראה ועצמותו כמו ע"י אספקלריא המאירה כי אם רק דמות לבד נראה ע"י אספקלריא שאינה מאירה. אמנם יש באספקלריא שאינה מאירה מעלה א' גבוה במדרגה שיכולין לראות עצמו וגם לראות מאחוריו כידוע מה שאין יכולין לראו' באספקלרי' המאירה, ועד"ז תירצו בגמ' ביבמות ספ"ד ⁴⁰ דישע"י שאמר ⁴¹ ואראה את ה' היינו באספקלרי' שאינה מאירה שבה יוכל לראות את ה' משאי"כ באספקלריא המאירה כתי' ⁴² כי לא יראני כו'. וענין אספקלרי' דלא נהרא בעבוד"ה הוא בחי' בכל מאדך ⁴³ ובשביל זה הוא ענין ירידת הנשמה בגוף ירידה צורך עלי' להפך נה"ב, וע"י בחי' אתכפי' ואתהפכא בכל מאדך בלי גבול למעלה מן הכלי אז נמשך מלמעלה ג"כ שלא כסדר ודרך השתלשלות מאיר אור עליון. וזהו אספקלריא דלא נהרא דהיינו ע"י דבר מסך ומבדיל שאין מאיר האור דרך ישר היינו שנה"ב הוא מכסה ומסתיר האור, אכן אין הדבר המבדיל מסך עב שהוא מסתיר לגמרי רק יכול לאתכפי' ולאיתהפכא אז נעשה מזה בחי' או"ח, כמו בזכוכית שע"י המסך המסתיר נוסף עי"ז או"ח שלא הי' מקודם שהי' המסך הנ"ל ויכול לראות אח"ז אור חדש היינו שיכול לראות גם מאחוריו, כמ"כ אחר שנתהפך נה"ב אז ע"י בחי' בכל מאדך נתוסף אור המאיר ג"כ יותר מקודם שהיתה הנשמה בגוף ירידה צורך עלי' שע"י אתכפי' סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו

35) בהעלותך יב, ח.

36) ראה תרי"ג, א. אה"ת במדבר (הוספות) ע' איתצ ואילך.

37) ע"פ ברכות יז, א.

38) הושע יב, יא.

39) יבמות מט, ב.

40) ישע"י ה, א.

41) תשא לג, כ.

42) ואתחננו ד, ה.

עלמין כו"י ומאיר שלא ע"פ סדר השתלשלות, וזה נקרא אספקלריא דלא נהרא.

וזהו מעלת כה"ג שמוסיף ללבוש בגדי זהב אם כי הם בחי' אסשא"מ מ"מ ע"י יכולי' לראות מה שע"י או"י אין יכולי' לראות זה שפועל אה"ר בנשמ'. וזהו צאינה וראינה כו' בעטרה שעטרה לו אמו", והיינו שבכדי לראות בחי' העטרה מקיף שע"ג הראש צריך לצאת ממקומה והיינו שתצא ממקור תוצבה להתלבש בגוף ונה"ב ועי"ז תבוא לראות בעטרה שעטרה לו אמו, וכענין ממושבותיכם תביאו לחם תנופה"י יחוד או"א ממושבותיכם בחי' בריאה דוקא", ובכה"ג הוא בחי' היציאה מאצי' לבי"ע לבוא לבחי' וראינה דרך אסשא"מ, והיינו בבי"ע שנאצי', ולכן בקה"ק הי' לובש בגדי לבן בחי' אסה"מ, בגדי בד כנ"ל להיות כי שם מאיר דרך א"י, אמנם בהיכל הי' לובש בגדי זהב אסשא"מ אשר במ וע"י יכולי' לראות מה שע"י אה"מ אינם יכולי' לראות ולכן הכה"ג דוקא לובש אותם ולא כהן הדיוט כו'.

קיצור

כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן שיורד ע"פ מדותיו, ופי' מדותיו הם לבושים כמו שת"י על אימרא דלבושא, וכן פרש"י יעו"ש². וצ"ל מהו המעלה במה שהשמן יורד על הלבושי' הלא בגשמיות אנו רואי' שהלבושי' מתקלקלים כאשר נוטף עליהם שמן שנעשה רבב כו'. אך הענין יובן בהקדם ענין בגדי אהרן כה"ג. כי הנה הבגדים הם לבושי' בחי' מצות שנעשי' לבושי' לנשמה בג"ע, וצלה"ק תחלה ההפרש בין ג"ע לעולמות, עולם ל' העלם וג"ע נהנים מזיו כו' מהות האלקות, ובכדי שתוכל הנשמה לקבל זהו ע"י לבושי' דמהמ"צ ע"ד ויבא משה בתוך הענוה, וכמו המשל לשכל.

(43) ראה זח"ב סו. ב. קכת, ב. קפד, א. תניא פכ"ז.
 (44) שה"ש ג, יא.
 (45) אמור כג, יז.
 (46) ראה לקויות כמדבר כ, א"ב. וש"נ.
 קיצור: פירושו שהמאמר נרשם בקיצור.
 (1) תהלים קלג, ב. מאמר זה נמצא בשינויים והגהות: בטה"מ תרע"ח ע' רפד. סה"מ תרפ"ה ע' רמז. סה"מ תרצ"ט ע' 145. וראה גם ע"פ כשמו הטוב: תו"א תצוה פב, סע"ג [ומקבילו בטה"מ תקס"ח ע' רח]. אוה"ת תצוה ע' א'תקצ
 (2) בפרש"י שם: שיורד מראשו אל זקנו אל פי ראש הכתונת שלו שהזקן שוכב אל פי הכתונת.
 (3) ראה זח"א רכז, א. אנה"ק סכ"ט. תו"א מקץ לב, ד ואילך. ויחי מו, ב. תצוה פב, א. סה"מ מלוקט [מכ"ק אדמו"ר שליט"א] ע' רצ ואילך. ובהנסמן להלן הע' 18.
 (4) ברכות יז, א. וראה בכ"ז לעיל בדי"ה יפה שעה אחת. וש"נ.
 (5) משפטים כד, יח.

והנה כתיב כנס ביין לבושו, וצ"ל מהו הכיבוס ביין. הנה כתיב יין המשמח אלקים ואנשים, וארז"ל¹⁵ אם אנשים משמח אלקים במה משמח מכאן כו', וצ"ל השמחה שבשם אלקים שנעשה ע"י היין. הנה כתיב גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו, פי' עיר אלקינו הוא צירופי אותיות הדבור כמ"ש בס"י¹⁶ שתי אבנים כו' ובהקבץ הרבה בתים ביחד נעשה בחי' עיר, וכאשר ממשיכי' בחי' גדול הוי' בבחי' ש' אלקים אזי נעשה בחי' שמחה בשם אלקי'. כי עיר אלקינו הוא בחי' כלליות עולם הדבור בחי' אותיות, והנה אנו רואי' שאותיות שהי' לכושי' לסיפור דבר גשמי עד"מ יכולי' אותיות אלו לצרף שהי' מלובש בהם השכלת דבר הלכה, ועד"ז יובן ענין ע"מ שנק' מילין הדיוטאי' לגבי עשה"ד שנא' בהם¹⁷ אנכי כו'. וכמו"כ יובן שע"י השירה שאומרי' על היין שהיא שירה להוי' עי"ז ממשיכי' ש' הוי' בש' אלקי' ועי"ז משמח אלקי'. וזהו נכנס יין יצא סודי¹⁸, פי' איזה סוד היינו בחי' סוד הוי' כו". וזהו כנס ביין לבושו, פי' כי הנה יש לבושים סתם והיינו מצות בלא כוונה דהיינו רק כשהוא עושה מצוה במצות אנשים מלומדה¹⁹ שע"י עשיית המצוה הלזה נעשה לבושים לנשמה בג"ע התחתון, וע"ז ארז"ל¹⁶ אפי' פושעי ישראל מלאים מצות כרמון, והיינו רק מצות אנשים מלומדה. אך הנה מצוה בלא כוונה כגוף בלא נשמה¹⁷, וכשעושה המצוה בכוונה דהיינו בבחי' פנימיות שמלובש בעשיית המצוה זהו בחי' כנס ביין (שהוא בחי' גילוי הפנימי) לבושו (ואפ"ל זהו בחי' שמחה של מצוה, עבודה בשמחה). וזהו מ"ש בכהאריז"ל¹⁸ שע"י כוונת המצוה נעשה לבושי' לנשמה כגעה"ע שהוא בחי' בינה כי אימא מקננא בכורסייא¹⁹ בבחי' בריאה ג"ע העליון.

וכמו"כ יש ב' בחי' אלו בתורה ג"כ. כי הנה כתיב²⁰ ואספת דגנך תירושך ויצהרך, וארז"ל²¹ דגנך אלו הלכות בחי' תורה הנגלית, תירושך אלו אגדות היינו בחי' פנימיות התורה יינה של תורה. והענין הוא²² הדנה

- (6) ויחי מט, יא. וראה גם תו"א ויחי מו, ב. ובנדוד' באוה"ת תצוה ע' ב'תשס"א.
- (7) שופטים ט, יג.
- (8) ברכות לה, א.
- (9) תהלים מח, ב.
- (10) פ"ד מי"ב.
- (11) ראה זח"ג קמט, ב, ולקו"ת אחרי כה, ד. אוה"ת בא (כרך ז') ע' ב'תרכ"ד.
- (12) יתרו כ, ב.
- (13) עירובין טה, א.
- (14) תהלים כה, יד.
- (15) ע"פ ישעי' כט, יג.
- (16) עירובין יט, א.
- (17) ראה להלן ד"ה ואתחנן, הע' 42.
- (18) ראה אגה"ק סכ"ט — בשם הזוהר. ומובא ג"כ
- בסה"מ תקס"ד ע' לה ובס' עטרת ראש נט, א — בשם הפע"ח. ובס' מאמרי אדהאמ"צ ייקרא ח"ב ע' תרפ — בשם הע"ח.
- (19) תקוני זהר ת"ז (כג, א). ע"ה שער סדר אבי"ע (שמ"ז) פ"ג. שער דרושי אבי"ע (שמ"ב) פ"ג. תניא פל"ט.
- (20) עקב יא, יד.
- (21) ראה ב"ר פס"ו, ג. וראה בהנסמן להלן בסמוך.
- (22) ראה בכ"ז לקו"ת קרח נד, ד. דרושי ייהכ"פ סט, ד. אמ"ב שער הק"ש פני"ג ואילך, ובהנסמן בהמ"מ בסר"ס אמ"ב (קה"ת תשמ"ה) קמח, ד. סה"מ תר"ל ע' קלז. ד"ה בריוד שעשה נסים — תשמ"ג ס"ד ואילך [נדפס בקונטרס חנוכה תשמ"ח]. וש"נ.

דגנך הוא בחי' לחם וכמו"כ התורה נק' לחם כמ"ש²³ לכו לחמו בלחמי, ותירושך הוא בחי' יין פנימיות התורה שהיא בחי' יינה של תורה. והנה תחלה צ"ל בחי' דגנך בחי' לחם ואח"כ תירושך בחי' יין יינה של תורה כמו בגשמיות אחר אכילת לחם כששותה יין נעשה שמת, משא"כ כשישתה יין קודם אכילה כו' כך תחלה צ"ל בחי' לחם דתורה הנגלית ואח"כ בחי' תירושך פנימיות התורה.

ומעתה צ"ל ענין יצהרך בחי' שמן. הנה שמן צף ע"ג היין²⁴ ובגמ'²⁵ פליגי ריבין וחכמים אם הוא חיבור לטומאה אל, ובמד"ר²⁶ ע"פ²⁷ ונתנך ה' למעלה כמו השמן שאף שהוא למטה עולה למעלה, ובוהר²⁸ איתא שזהו בחי' רזא דרזין, ופי' רזא דרזין פי' מפרשי הזהר והרמ"ז שרזא הוא בחי' יסוד ורזא דרזין הוא בחי' יסוד אבא. ולהבין ב' בחי' אלו, יובן בהקדם ענין שם הוי' יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ה' ראשונה הוא בחי' בינה ה' אחרונה בחי' מל', והוא בחי' עלמא דאתכסי' ועלמא דאתגלי', בינה הוא בחי' עלמא דאתכסיא סוכ"ע, כי בינה היא מקור המקיפ' סוכ"ע²⁹, וגם וא"ו של שם הוי' הוא מקיף כמ"ש במ"א בענין קדוש בוא"ו. וע' בלק"ת פ' פנחס בד"ה צו"ב מענין מ"ה שנק' מקיף לגבי ב"ן (ומ"ש במ"א שבינה הוא בחי' או"פ זהו רק בחי' נה"י דאימא, אבל חב"ד חג"ת דאימא הם בחי' או"מ. וזהו מ"ש בכתבי האריז"ל³⁰ ת"ת דאימא נעשה כתר לז"א שכתר הוא בחי' מקיף ועטרה ע"ג הראש), אבל ה' אחרונה בחי' מל' בחי' כתר ממכ"ע. אך כדי להיות מאתו ית' בחי' בינה סוכ"ע שאף שבחי' בינה הוא סוכ"ע בבחי' מקיף לבד עכ"ז הרי זה שייך לעלמין כמשל ענין הבגד אף שהוא רק לבוש להאדם עכ"ז הוא שייך להאדם, וכדי שיתהווה בחי' זו מאתו ית' שאינו בגדר עלמין כלל זהו ע"י בחי' יו"ד של שם הוי' בחי' צמצום. וזהו רזא דרזין, כי רזא הוא סוד והיינו בחי' סוד הוי' ליראיו³¹ (פי' שע"י יסוד נמשך מבינה שהוא בחי' סוד עלמא דאתכסי'), אבל רזא דרזין הוא סוד הסודות דהיינו שאפי' מבחי' סוד שהוא בינה עלמא דאתכסי' הוא ג"כ סוד והיינו בחי' חכמה או ח"ס שסתום ונעלם כו'.

והנה במשה כתי'³² כי מן המים משיתיהו ומבואר במ"א³³ שהוא מבחי' מים עליונים ומבואר שם שיש ב' הבדלות, הא' הוא מ"ש³⁴ ויבדל אלקים

(23) משלי ט. ה. וראה חגיגה יד, א. ובכ"מ.
 (24) ראה טבול יום פ"ב מ"ה. שבת ה, ב. וראה בהנסמן לעיל הע' 22.
 (25) שמו"ר פל"ז, א.
 (26) תבוא כח, א.
 (27) ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ואתהנן ע' רמו. אוה"ת וירא (כרך ד') תשלד, ב ואילך. ובהנסמן שם.
 (28) ראה גם סה"מ הנחות הר"פ ע' מד.
 (29) דף עז, ד.
 (30) ראה ע"ח שער דרושי הצלם (שכ"ה) דרוש וא"ו.
 (31) תהלים כה, יד.
 (32) שמות ב, י.
 (33) ראה בנדר"ד תו"א פב, ד. אוה"ת תצוה ע' איתקצו. ס"ע איתרה ואילך. איתרלא. שם כרך ז' ע' ביתשג ואילך.
 (34) בראשית א, ז. ראה אוה"ת תצוה ס"ע איתרטו ואילך. שם כרך ז' ע' ביתשנד. וש"נ.

בין המים כו' שהוא בחי' הבדלה בין קודש לחול, והבדלה השני' הוא מ"ש³⁵ יהי רקיע ויהי מבדיל בין המים, ומשה שרשו מבחי' מים עליונים שלמעלה מן הפרסא השנית שהוא הפרסא המבדיל בין קודש לקודש, וא"כ הוא מבחי' מוחא סתימאה, ולכן יכול הוא לעשות לבושי' לאהרן אחיו שהוא בחי' רב חסד³⁶ בחי' א"א והלבושי' הוא בחי' תורה (כי משה שרשו גבוה מבחי' התורה, ולכן הי' כבד פה וכבד לשון³⁷ כבד פה לגבי אורייתא דבע"פ וכבד לשון לגבי אורייתא דבכתב כמ"ש במ"א³⁸, ולכן הי' יכול להמשיך בחי' התורה בבחי' לבוש לאהרן שהי' אחיו היינו ג"כ בחי' מדרגה גבוה בחי' א"א כנ"ל). וזהו³⁹ כשמן הטוב כו' שירד ע"פ מדותיו בחי' לבושי', והיינו כי שמן צף ע"ג יין שהוא בחי' רזא דרזין, ופי' יין הוא בחי' סוד כמ"ש נכנס יין יצא סוד, סוד הוי' (ויין הוא בחי' בינה יין המשומר בענבים⁴⁰ וכאשר דורכ' היין אזי יוצא מהעלם אל הגילוי ולכן ע"י היין יוצא סוד הוי'), ושמן צף ע"ג יין שהשמן הוא בחי' רזא דרזין בחי' ח"ס, ומשה שהי' מן המים בחי' ח"ס המשיך בחי' לבושי' לאהרן ממדרגה שלו בחי' חכמה וזהו שמן וד"ל.

ובזה יובן ג"כ ענין בד שהוא מל' ונשגב' שמו לבדו. כי הנה בבחיי פי' על הדד כן בדד⁴², הדד גימט' י"ג הם י"ג מדה"ר בן בדד ששרשם מע"ס גימט' בדד. ובאות' של המגיד דמעזריטש⁴³ פי' בדד ב' דלתין דלת במל' ודלת הא' בבניה, ודוד הוא ג"כ ב' דלתין רק שיש וא"ו ביניהם והיינו שדוד חיבר בחי' דלת דבינה בדלת דמל'. ואא"ז אדמו"ר נ"ע⁴⁴ פי' בפסוקי' ארוממך ה' כי דיליתני ב' דלתין, הא' מל' דלת בחי' מל', הב' הוא מל' דלו⁴⁵ עיני למרום, וכוונתו ג"כ על בחי' בינה. וי"ל שכנגד ב' דלתין אלו זהו בחי' שמונה לבושים דכה"ג⁴⁶. והיינו ד' בגדי לבן זהו כנגד ד' אותיות הוי' שהוא בחי' בינה, וד' בגדי זהב זהו כנגד ד' אותיות אד' זהו בחי' דלת דמל'. ולכן כאשר הכה"ג לבש שמונה בגדים בחי' בינה והי' נכנס לקדה"ק הי' מתעלה בבחי' ב' דכדד שרומז לבחי' כתר וחכמה וזהו שהלבושים היו בגדי בד

(35) שם ו.

(36) ראה תו"א וארא פנ, רע"ב. ס' הערכים-חב"ד כרך ב' ע' ב וע' קכד ואילך. וש"נ.

(37) שמות ד, י.

(38) ראה זח"ג כח, ריש ע"א. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תתצה. וש"נ. שם דברים ת"ג ע' תתצו. וש"נ. אותיות יתרו ע' תשפג. שם כרך ז' ע' ביתשט.

(39) ראה גם אותיות תצוה כרך ז' ע' ביתשטא.

(40) ראה ברכות לד, ב. לעיל סוד"ה מצוה זו. וש"נ.

(41) ע"פ תהלים קמח, יג. ראה גם אותיות אחרי ס"ע תקנה.

(42) וישלח לו, לה.

(43) אור תורה ר"פ בלק (סקמ"ג) — עה"פ הן עם

לבדד. וראה ג"כ בכ"ז באותיות תצוה ע'

אתרלה. וראה עוד (בענין ב' וויז דוד) באות'

שם סקצ"ד. אותיות נ"ך כרך א' ס"ע ת"ט. כרך ב'

ר"ע אילה. שה"ש כרך ג' ע' תתעג. וש"נ. וראה

גם ס' הערכים-חב"ד מערכת אותיות (אות

דלת) ס"ע תקיח וע' תקיט.

(44) ראה לקו"ת ברכה צח, ד. סידור רעז, ד. אותיות

ויחי שסב, סע"א.

(45) תהלים ל, ב.

(46) ישעי' לח, יד.

(47) ראה גם לקו"ת תזריע כב, ב. אותיות תצוה ע'

אתרלה.

(מפני ששורש הלבושי' שעשה משה היו מבחי' ח"ס שלמעלה מבחי' בינה לכן מתעלה על⁴⁸ הלבושי' כמ"ש במ"א⁴⁹ במשל שממשיכי' ומגביהם על⁵⁰ הלבושי' כו').

וזהו מ"ש במד"ר⁵¹ באיזה זכות הי' נכנס הכה"ג לקדה"ק ובשמונה בגדים בזכות המילה שניתנה לשמיני, ולמה מילה בשמיני ארז"ל⁵² כדי שיעבור עליו שבת אחת, פי' שמילה למעלה מבחי' שבת וזהו שיעבור עליו שבת אחת ע"ד לפני הוי"ו⁵³ למעלה מבחי' שם הוי' כמ"ש במ"א⁵⁴.

בס"ד. ש"פ במדבר

להבין ענין מה שבמספר שבטי ישראל לענין הדגלי' נא' לבני שמעון לבני
גד לבני יהודה הכל בלמד שלכאו' לא הי' צריך לאמר כ"א בני שמעון מספרם כך. וגם צ"ל מ"ש⁵⁵ שאו את ראש כל עדת בני ישראל כו' במספר כל זכר לגולגלותם אתה ואהרן שמשו ואהרן הם הסופרי' ועכ"ז ציוה⁵⁶ ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבות הוא, ואלה שמות האנשים אשר יעמדו איתכם כו' שצ"ל עוד י"ב איש לכל שבט. ולהבין זה צ"ל שורש ענין המספר הזה ולמה נכתב בתורה כי אם הי' מספרם אז כך ולהמשך הזמן נתוספה הרבה מן המספר הראשון א"כ ללא תועלת הוא זכרון מספר הראשון ולמה לנו להודיע שהי' כך מספרם פעם אחת כו'. אך הענין הוא דהמספר הזה הנכתב בתורה הוא מספר הקצוב למעלה בבחי' דגלים של

סע"ג ואילך. אוה"ת תזריע (כרך ב') ע' תקכ ואילך. דרמ"צ טו. ב ואילך. ובהנסמן לעיל הע' 51. ובענין לפני הוי"ו: לקו"ת אחרי כח. ב. אוה"ת תצוה ע' איתרכת.

(1) במדבר א. כב ואילך. מאמר זה הוא ד"ה שאו את ראש: באוה"ת במדבר ס"ע כט ואילך [וע"ש בתחילת המאמר שהוא הנחה מש"פ במדבר תקצ"א], וכאן בתוס' התחלה ושינויים קלים. ובשינויים ותוס' ביאור בסה"מ תרע"ח ע' שיב ואילך [ד"ה שאו]. וד"ה שאו: תשי"ד. תשמ. וראה גם ד"ה זה בסה"מ תקיע ע' זה ואילך. מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' כה ואילך, ובהנסמן בהמ"מ שם בס"ע שג ואילך.

(2) במדבר א, ב"ג.

(3) שם ד"ה.

(48) כ"ה בכת"י המעתיק, ואוצ"ל: על ידי.

(49) ראה תו"א פב, ד. אוה"ת תצוה ע' איתקצה. איתריז. שם כרך ז' ע' ביתשנ. אוה"ת שלח ע' תרלג ואילך.

(50) אוצ"ל: ומגביהם על ידי.

(51) ראה שמו"ר פליח, ת: באיזה זכות הי' נכנס אהרן לבית קה"ק אמר ר"ח בנו של ר"י זכות המילה כו'. ובויק"ר פכ"א יו"ד: מפני מה כה"ג משמש בח' כגזים אלא כנגד מילה שהיא לח' ימים. וראה ג"כ בכ"ז באוה"ת תצוה ע' איתרטו ואילך. איתרכו ואילך. שם פרק ז' ע' ביתשנד. ביתשנו ואילך.

(52) ויק"ר פכ"ז, יו"ד.

(53) אחרי טו, ל.

(54) ראה גם בענין מילה ושבת: בלקו"ת תזריע ב.

המלאכים עליונים בחי' מרכבה עליונה הנושאים את הכסא דשכינה בחי' מלכות דאצי' כמבואר בזהר פקודי' בפרטיות מספר הדגלים עליונים מחנה דרום כך וכך ומחנה צפון כך וכך, וכמאמר' והחיות נושאות ומנושאות עם הכסא כי המלאכים דבריאה פני ארי' אל הימין כו' הם בחי' מרכבה לבחי' חסד כו' וכידוע, וכדוגמא עליונה זו דמרכבה דבריאה הי' אז כנ"י בדגליהם סביב למשכן כו' ובמספר מכוון ממש, כמו דגל מחנה יהודה של צד מזרח הי' מספרם קפ"ו אלף וד' מאות' ודגל מחנה ראובן תימנה הי' מספרם קנ"א אלף ות"נ כו', וכמ"כ הוא המספר הקצוב למעלה בדגל מחנה מזרחה מששת ימי בראשית קפ"ו אלף ות' מלאכים ולסטר דרום קנ"א אלף ות"נ, ועד"ז מכוון במספר הזה ממש ג"כ בבחי' מרכבה דמלאכי' דאצי' לגבי המאציל וכו' כמבואר בספר יצירה' דשורש י"ב שבטים למעלה הם, והם הנקראים י"ב תחומי גבול אלכסון מלשון שבט וענף שיוצאים כוחות מיוחדים מגופו ושרשו של אילן זה פונה לכאן וזה לכאן כו', כמ"כ עד"מ יוצאי' כוחות אלקי' בין בבחי' אצי' בין מאצי' לבריאה יש מאין כו' שנקראי' מרכבה והם כמספר מכוון מראשית האצי' והבריאה גם אלפים שנה קודם' כו' נמנו במספר הזה, ולהיות כי הם בחי' אלקות ממש בעולם האצי' הי' כנ"י אז בחי' מרכבה עליהם במספר ממש מכוון כי הי' כנ"י בדוגמת י"ב שבטים דאצי' הנקראים שבטי י"ה" ממש, ולפי שכחות האלקות בחי' שבטי י"ה הנ"ל המה נצחים לכך נכתב מספרם בתושב"כ שהי' נצחיות כידוע.

והנה באמת שורש הנשמות הם גבוהות הרבה מן המלאכים כידוע ששורש הנשמות עלו במחשבה⁴ עילאה דבחי' כתר עליון וכמ"ש לעתיד⁵ הנה ישכיל עבדי כו' וגבוה מאד בבחי' מאד העליון, והמלאכי' כבר נאצלו ונבראו בבחי' יש מאין בלבד דהיינו בבחי' נפרד ממש כמ"ש⁶ ומשם יפרד כו', משא"כ הנשמה הי' חלק אלקי' ממעל ממש⁷ כשעלתה במחשבה כידוע רק שהושפלה וירדה להתלבש בחומר הגוף הנה מצד נפש הבהמיות הי' שפילה הרבה מן מדריגות המלאכים, ואמנם כאשר יזדכך חומר הגוף אז תעלה לשרשה למקור חוצבה שגבוה הרבה מן המלאכים והוא בבחי' כתר עליון דאיהו כתר מלכות⁸ דאצי'. וזהו במספר כל זכר לגולגולתם הוא בחי'

(4) ראה זהר פקודי רנד, א. במדבר קיח, ב. ומובא ג"כ בשם הזהר פקודי: בס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' רכג. במדבר ח"א ע' כה וע' סו. ח"ג ע' תתקנו. שער האמונה ספנ"ד.
 (5) נסמו לעיל ע' ל.
 (6) יחוקאל א, י.
 (7) במדבר ב, ט.
 (8) שם, טו.
 (9) ראה פ"א מ"א. פרדס שכ"א פ"ז ח. ש"ג פ"ג. ס'
 מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' קכד [ובהמ"מ שם].
 (10) מדרש תהלים צ, ד. לעיל ע' נד. וש"נ.
 (11) תהלים קכב, ד.
 (12) ע"פ ב"ר פ"א, ד. ועוד.
 (13) ישעי' נב, יג.
 (14) בראשית ב, י.
 (15) תניא ריש פ"ב.
 (16) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

גלגלתא דנוקבא וכו'. ומשה ואהרן דוקא ישאם ויגביהם עד לשרשם זה בחי' גלגלתא וכמו שאמר שאו את ראש כו' לפי שהמה שושבינים שושבינא דמלכא ודמטרוניתא כידוע¹⁷.

(ב) **ואמנם** יש לדקדק כשנפקדם ע"י משה ואהרן והי' כדוגמא דמרכבה עליונה כנ"ל ונתעלה עוד למעלה מהם והוא בבחי' כתר עליון מצד שרשם העצמי כו' למה הוצרך לנשיאים שיהי' איש איש למטה כו', וגם למה הוצרך להגביה ולעלות את הנשיאים באמרו את ראש דוקא כו'. הענין הוא דיש ב' מיני עליות האחד אשר התחתון עולה מלמטה למעלה מעלה והב' אשר העליון יורד ומשפיל א"ע להגביה את התחתון שהוא בבחי' מלמעלה למטה כו', כמשל הדבר המונח בארץ שיש ב' אופנים בעלותו הא' העומד למטה יגביהנו עד מקום שיוכל לעלות והב' אשר הוא עומד למעלה ירד ויכפוף ויגביהנו, ובודאי יתרון מעלת המגביה מלמעלה למטה על זה שמגביה מלמטה למעלה עד אין קץ ושיעור שהרי יוכל זה העומד למעלה להעלותו עד מקום מדריגתו ממש וזה שעומד למטה לא יגביהנו כ"א עד מקום שידו מגעת בלבד כו'. ועד"ז יובן למעלה שיש ב' מיני עליות המלכות האחת אשר תעלה מצד עצמה והוא בחי' ז' נערות אסתר¹⁸ הניתן לה כו' וכמ"ש¹⁹ תובלנה כו' והם בחי' ז' היכלות דבריאה שנו' בפ' פקודי²⁰ שמעלים את המלכות והמה נסדרו בסדר המדרגות בתפלה מברוך שאמר עד שמו"ע כידוע, והוא עד"מ המתעלה ע"י התחתון העומד למטה כו', והוא בחי' העלאת מ"ן דמלאכי' פני אר"י אל הימין וכו', וכמ"ש²¹ גיבורי כח עושי דברו כידוע בזהר²², והב' אשר ירד האורות אורות עליונים הם המלאכי' העומדים בבחי' אצ"י דז"א כו', ונק' ז' סריסי המלך²³ אשר העמיד לפניה כו' שיעלו אותה מלמעלה למטה, ועד"מ הנ"ל שהעליון מעלה עד מקום מדריגתו כו', כמ"כ אין שיעור וקץ לעלי' זו של המלכות כאשר תתעלה ע"י בחי' ז' סריסי המלך דז"א דאצ"י וכו', וגם עוד זאת יתרון מעלתם שיוכלו להעלותה גם כשתהי' בתחתית המדרגות לפי שכל היותר נעלה יותר יוכל להשפיל א"ע בלמטה ביותר כידוע²⁴.

והנה ז' הסריסים הנ"ל נקראי' שושבינא דמטרוניתא להיות עד"מ השושבין הוא השליח מאת החתן²⁵ להביא את הכלה ואינו שליח של הכלה אלא הנערות המשרתות שלה בלבד ואמנם שושבינא דמלכא הוא המוליך את החתן עצמו כו'. ועד"ז יובן למעלה בהיות ידוע דאהרן כה"ג הי' שושבינא

(21) תהלים קג, כ.

(22) ראה זח"ב ג, א. זח"ג קצ, ב ואילך.

(23) ע"פ אסתר ד, ד-ה. ושם א, י. וראה סה"מ

תרע"ח ס"ע שטו. אוה"ת וארא ע' קצב.

(24) ראה להלן ד"ה ואלום חי אני, סוסי"ד. וש"נ.

(17) זח"ג כ, א. נג, ב. ועוד.

(18) אסתר ב, ט. וראה תרי"א קיח, סעי"ב. וש"נ. ע"ח

שער כסה"כ פ"ו.

(19) תהלים מה, טז.

(20) רמז, ב ואילך.

דמטרוניתא פי' שליח מבחי' ז"א דאצי' הנק' חתן להביא את הכלה²⁵ הוא כנ"י בחי' מלכות דאצי' למעלה למעלה, והרי זה בדרך עלי' של העומד למעלה כשמגביה למעלה את התחתון ע"י שמשפיל וכופף א"ע כנ"ל, ולהיות כן לא הי' אהרן לבדו מעלה את כנ"י מלמטה למעלה מפני שלפי עוצם מעלת מדריגתו בבחי' הארות האצי' שפלות וירידה גדולה זו להגביה בעצמו הנשמות דכנס"י שהושפלו בגופן כו' אם לא שיהי' לו אנשים שלוחים מאתו והמה ירדו להעלות את כנ"י כו', וזהו ואתכם יהי' איש איש למטה איש ראש לבית כו', פי' כדי שיהי' י"ב נשיאים נקראים שושבינא דמטרוניתא שלוחים מלמעלה כו' אין זה אלא מבחי' אהרן שושבינא דמטרוניתא הכללי שהוא יעשה אותם לראשים כמ"ש ראש לבית אבות הוא פי' ראש שיהי' בבחי' הארות דאצי' שמבחי' דוכרא הנ"ל הנק' בשם סריסי המלך ויוכל להעלות מלמעלה למטה, משא"כ בתחלה הי' הנשיאי' בבחי' ז' נערות בלבד שמעלים את כנ"י מלמטה למעלה כו', וע"כ הוצרך לכתוב בתורה שיהי' אתכם איש איש למטה בבחי' דוכרא כו' אשר יעמדו אתכם בחי' הארות האצי' להעלות את כנ"י מלמטה למעלה כו'. וזהו שמסיים אשר נקבו בשמות כו' ע"י הזכרת שמותם רק מעלמא דנוקבא וכאן שנזכר שמותם בעלמא דדוכרא הוא אומר אשר נקבו בשמות דז"א כו'.

(ג) **ועתה** יש להבין למה נכתב מספר השכטים בתושב"כ, והגם שהתורה קדמה לעולם אלפים שנה כו'²⁶ ובודאי גם בחי' מספר דגלים העליונים שקדמו לאצי' ובריאה ע"פ התורה נמנו במספר מכוון כזה כו' עכ"ז צריך להבין טעם חיוב הקריאה בתורה מספרם זה מידי שנה גם בזמן הזה שניתוסף הרבה וכו'. הענין הוא יובן ע"פ הקדמה להבין מאמר א' בספר יצירה²⁶, אחת דיבר אלקים²⁷ זו הרוח כו' ואח"כ הרכיב הרוח ממים ואש כו' ע"ש, ונמצא הרוח גבוה מאש ומים וקדם אליהם, ועד"מ הנה אנו רואים שלהבת הקשורה בגחלת שהי' גנוזה בגחלת בבחי' העלם גדול וע"י מפוח שנופחים בה בגחלת הנה תצא השלהבת הקשורה בה מן העלם לגילוי, ואנו רואי' בחוש שלפי ערך הרוח הנופח בה כן תגדל יציאת השלהבת שהרי בניצוץ קטן מאד כשיפיחו במפוח יגדל מאד ויהי' להב גדול כו' וכן במים ינשאם הרוח ויגביהם כמו גלי הים כו' וכמ"ש במ"א²⁸, ומזה הוכרח שהרוח גבוה בשרשו מאש ומים, עד שאופן הרכבתם אם מעט ואם רב תלוי ברוח המוליכם ומביאם ומנדדם כו'. וכמ"כ יובן הנמשל מכל זה למשכיל למעלה בהיות ידוע די"ס דאצי' נמשלו לשלהבת הקשורה בגחלת כמ"ש בס"י כמה

(25) ראה גם אוה"ת תצוה ע' איתקנ. ואתחנן ע' שכו. ראה זח"ג נג, ב: אהרן שושבינא דמטרוניתא מתל למלכא דהיל מטרוניתא עלאה מה עבד ייה לה שושבינא כו'.
 (26) ראה פ"א מ"ט ואילך [שם בשינוי. ואולי יש כאן טעות המעתיק].
 (27) ע"פ תהלים סב, יב.
 (28) ראה ביאוריו מ, סע"ד ואילך.

פעמים²⁹, וכמ"ש ביאור זה במ"א שהוא ענין קשירתם ואחיזתם במקור חוצבם בעצמות אור המאציל בבחי' העלם גדול כו' וע"י הדבור בהבל ורוח יצאו מן ההעלם לידי גילוי אור להיות מציאות אור חסד דאצ"י נגלה ליש ודבר מה, וגם ניצוץ זה מתחלק לכמה חלקים כמשל הרוח המפזר חלקי השלהבת לכמה נצוצים קטנים וכו' וכמ"ש³⁰ קול ה' חוצב כו', והיינו אחת דיבר אלוקים זה רוח אלוקים שבבחי' דיבור העליון שהוא עיקר המוציא הרכבות המדות דחו"ג אש ומים במדה וקצבה מן ההעלם כו' וכמ"ש קול ה' חוצב להבות אש שהוא בחי' הכלים דרוחא עילאה בחי' בוצינא דקרדוניתא כו'³¹ כמ"ש במ"א ע"פ³² ומלכי צדק כו' במאמר הזוהר דשם³³ באריכות.

ועד"ז יובן ג"כ ענין מצות הקריאה דוקא בתושב"כ הגם שכבר נתנה בכתב האותיות מבחי' אבא ומאיר בה אור א"ס כו' עכ"ז לא תצא אורה מן ההעלם של אור א"ס כ"א ע"י הדבור והקריאה דוקא להיות כי ע"י ההבל של הלב מקור הדיבור שבפיה מבחי' הרוח הנה הוא המקור להיות מציאות הרכבת אש ומים כו' והיינו להוציא אותיות התורה ממקור חוצבה בהעלם אור א"ס שבאבא כו' לידי גילוי וכאילו עכשיו בעת הקריאה נתנה ונמשכה התורה מעצמות אור א"ס כמו ההבל ורוח המאציל המוציא השלהבת אור של הי"ס כנ"ל.

ולטעם זה יובן ג"כ מה שנכתבו מספר השבטים בתורה והחיוב לקרותם מידי שנה כו', להיות כי כל שבט ושבט יש לו הארה מיוחדת למעלה הגנוז בהעלם עצמות אא"ס מצירופי אותיות שבתורה והם מיוחדים בכל שבט ושבט בפ"ע וע"י הקריאה נמשכו מלמעלה לאותו השבט לפי אופן מדריגתו דוקא ע"י צירופי אותיות הללו דוקא מן ההעלם לגילוי כו', ויובן זה ע"פ הקדמה ידוע דמבשרי אחזה כו' בהיות שאנו רואי' באדם התחתון בענין החושים ראי' שמיעה ריחא כו' שיש לכאור"א כח רוחני מיוחד בנפש בפ"ע ואין לו שייכות עם חבירו כלל, שהרי אם יסתום האוזן ולא יוכל לשמוע גם כשיהי' עיניו פתוחות ביותר כו' לפי שכח הראי' יוכל להאיר כוחו גם בהעדר השמיעה וכח השמיעה בהעדר הראי' ואין להם שייכות והתקשרות זה עם זה עד שימנע אור שפע אחד מבלעדי חבירו כו', ועד"ז כל חושים הגשמיים ותנועות פעולת האבר' הפרטים יש לכאור"א כח מיוחד בפ"ע כו' וא"כ אין תיקון לאחד כ"א בהמשך כוחו המיוחד לו בנפש ולא יועיל לו משיכות כח זולתו כו'. ועד"ז דוגמא זו יובן למעלה שהרי השבטי' המה למעלה באצ"י כל א' כח האלקי מיוחד לו בפ"ע וכמ"ש³⁴ על הכסא

29) ראה פ"א מ"ז, זח"ג ע, א, רמז, ב (ואוצ"ל כאן); לשם נז, ד ואילך]. ועוד.

30) בס"י ובוהר כ"פ].

31) תהלים כט, ז.

32) ראה זח"א טו, א, זח"ב מת, ב, רלג, א (וביאורו').

33) זח"א פו, ב, ביאורו' ט, א ואילך.

34) ע"פ יחזקאל א, כו.

דמות כמראה אדם כו', ויש שבט שהוא בחי' כלי העיני ויש שהוא בחי' יד ויש שהוא בחי' אוזן וכדומה וצריך לכל א' המשכות כח אלקי שבאצי' המיוחד לו דוקא ולא יועיל לו המשכות כח זולתו כו', וא"כ צריך לעורר בקריאת התורה לכל שבט ושבט בפ"ע בצירופי אותיות המיוחדים לכל א', וע"כ נכתב מספר כל א' בפ"ע מאחר שהשבטים נקראים י"ב גבולי אלכסון כמ"ש בס"י.

(ד) ועפ"ז יובן הטעם בקרבנות הנשיאים הגם שקרבנם אחד נכתב כל אור"א בפ"ע ולא נאמר וכן הקריב פלוני כו' שהו"א לפי שהעיקר היא הקריאה בצירופי אותיות מיוחדים לאותו הנשיא, והגם שקרבנו אחד עם חבירו קריאות אותיות התורה בציוי מעשה קרבנו הי' המשכה מיוחדת אליו דוקא כי הוא נבדל במדרגה מזולתו גם משורש שרשם בעצמות המאציל שזה מגבורות דקו שמאל וזה מחסדים דקו ימין וכדומה וא"כ לא יועיל כשהי' נכתב וכן הקריב פלוני כנ"ל שלא יועיל אור הקריאה לשמיעת האוזן וכו', וכל עיקר הטעם הוא מפני שבחי' הרוח שבקריאה ודבור הוא עיקר המוציא כל כח בפ"ע לידי גילוי, ועד"מ התענוג שבנפש שנמשך לראי' ושמיעה לכל א' בפ"ע כו' ומי הוא המביא את התענוג לכל אחד הוא הרוח וכמ"ש אחת דיבר אלקים כו'.

והנה עד"מ זה יובן ג"כ הטעם שנאמר בקרבנות³⁶ ריח ניחוח, וידוע דריח הוא בחי' העלאה מלמטה למעלה כמשל הריח הגשמי ששואף האדם מלמטה למעלה ועולה למוחין בבחי' רצוא, וניחוח לשון נחות דרגא³⁷ הוא בחי' שחוזר האור ונמשך מלמעלה למטה כי אחר הקבלת העונג מהריח ישוב נפשו אליו ויתענג בבחי' ירידה והמשכה מן ההעלם לגילוי כו'. ועד"ז יובן למעלה שע"י העלאת מ"ן דקרבנות עולה הריח לה' מלמטה למעלה מעלה עד רום המעלות בעצמות אור א"ס ב"ה ואחר זה חוזר אור העצמות להתמשך מן ההעלם לידי גילוי אור ונק' ניחוח להוי' כו' נחות דרגא להיות מקור ליי"ס הנגלות באורות וכלים מכלים שונים כו', כי החיות רו"ש כתיב³⁸ וכמו"כ למעלה מעלה מן האצי' הוא בחי' מטי ולא מטיי"ב כידוע, והוא ענין ריח ניחוח. וזהו מ"ש³⁹ ישת חשך סתרו בבחי' העלם העצמות וע"י הקרבנות נתגלה ההעלם, וכמ"כ ע"י הדבור מטעם הנ"ל שע"י הריח יבוא ההעלם לידי גילוי, וכמ"כ יבוא בחי' עונג העליון שבהעלם שבעצמות לידי גילוי בראי' ושמיעה לכל א' בפ"ע עונג מיוחד אליו כו'. וזהו כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות⁴⁰ פי' נפלאות הם בחי' העונג של המאציל בעצמותו שהוא גנוז ונעלם מאד כי נק' פלא עליון כמו כי יפלא ממך דבר כו'⁴¹ וכמו שבשעת

(35) ראה גם תו"א ח, ב. אוה"ת נשא ס"ע רנד.
 פינחס ס"ע אקטז ואילך. לקר"ש ח"ח ע' 41
 יחזקאל א, יד. (38)
 זח"א טז, ב. (39)
 תהלים יח, יב. (40)
 מיכה ז, טו. (41)
 שופטים יז, ח. (42)

(36) ויקרא א, ט. ועוד.

(37) ראה יבמות סג, א.

קיי"ס הי' גילוי ההעלם כענין ראתה שפחה על הים כו"י כן אראנו נפלאות לעתיד שיתגלו הנפלאות הנעלמים בבחי' ראי' נגלית כו'.

ועם כ"ז יובן מ"ש בכל מספר של כל שבט בלמד כמו לבני יהודה כו' לבני ראובן כו' הי' לו לומר בני יהודה מספרם כך וכך מהו לבני יהודה כו', הענין הוא ע"פ הנ"ל דנמשך בי"ב שבטים הארו' מלמעלה מבחי' ז"א דאצי' שיהי' בבחי' ז' סריסי' להעלות את הכלה העליונה בדרך עלי' שמלמעלה למטה כנ"ל, וזהו לבני יהודה כי כל למ"ד הוא מורה פעולת ההמשכה מלמעלה למטה כידוע וגם כאן נמשך מלמעלה זה הכח והעוז ליי"ב שבטי' שיהי' בבחי' שושבינים דמטרוניתא כו' ולהיות מספרם מכוון כמו שהוא למעלה וכנזכר לעיל.

חה"ש. נא' ב' או ג"פ

הבנת הדברי' מד"ה בשעה שהקדימו ומד"ה מזמור שיר ליוס השבת

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ירדו מאה"ש וקשרו להם ב' כתר' אחד כנגד נעשה וא' כנגד נשמע², ולכאו' צ"ל הלא אמרו אח"כ בשעה שהקדימו כו' יצא ב"ק ואמר מי גילה לבניי רז זה שמה"ש משתמשי' בו, ומאחר שמה"ש משתמשי' בו א"כ א"ז רבותא כלל מה שאמרו ישראל כן והלא הנשמות גבוהי' מהמלאכי', ושרשן מפנימיות הכלי' משא"כ המלאכי' הם רק מחיצוניות הכלי', וגם א"ז פלא כלל שהרי גם המלאכי' עושי' כן, ולמה לא ניתן להמלאכי' כתר ועטרה ע"ז, רק שהתימא הוא מי גילה לבניי רז זה. וגם צ"ל מהו ענין רז כו'. ויובן בהקדם ענין ב' שבתות וכמארז"ל³ אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין, וצ"ל מהו דייקא שתי שבתות ולא שלש וחמש כו'. אך הענין דקאי על ב' בחי' שבשבת א' ולכן א' בירושלמי' שבת א', והוא שבת דמעלי שבתא ושבתא דיומא⁴, וזהו כהלכתן בסדר המשכות והעלאות, כי שבתא דמעלי שבתא הוא בחי' העלאת העולמות, ושבתא דיומא הוא בחי' המשכות כו'. וצ"ל מהו בחי' שביתה למעלה והלא אין לו גוף ואין לו דמות הגוף⁵ ואין לו עמידה ולא ישיבה ולא מלאכה ושביתה.

(43) מכילתא בשלח טו, ב. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא ח"א ע' ריא. וש"נ.
 (2) שבת פח, א.
 (3) שבת קיח, ב. וראה לקו"ת בהר מא, א ואילך. ס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא ח"ב ע' תשיח ואילך.
 (4) ראה להלן בהוספות ד"ה כי תרכב. וראה עניני ירושלמי תענית פ"א סה"א.
 (5) המאמר בהרחב הביאור בהמשך תער"ב ח"ב ע' ראה זח"א ה, ב.
 (6) פיוט "גדל". וראה לעיל ע' צו הערה 8. וש"נ. א"ק-א"ל.

אך הענין הוא כי בחי' שביתה הוא בחי' עליות העולמות, כי בחי' המלאכה הוא בחי' התפשטות מהעצם והשביתה הוא בחי' נייחא והעלאות ההתפשטות להעצם, ויש ב' בחי' נייחא, נייחא דגופא ונייחא דרוחא, נייחא דגופא הוא בחי' התפשטות כחות הגשמי, כמו כח התנועה המתפשט בפעולה בפרטיות, וכמו בכתיבה ובציור שהיא בחי' התפשטות התנועה מעצם כח התנועה שביד, והנה בעת גמר פעולתו הרי נסתלק ונתעלה מבחי' התפשטות אל העצם כמו שהי', וכמ"כ בכל בחי' כחות גשמיות כמו כח ההילוך שברגל שהוא בחי' התפשטות מהעצם כח ההילוך וכשעולה נתעלה בחי' התפשטות בהעצם, שעיקר השינוי זה והשבתה הוא בהתפשטות והיינו שבעת שפועל פעולה בעצם כחו נתפשט ממנו ההתפשטות וכשגמר הפעולה נתעלה בחי' התפשטות ליכלל בעצם, אבל בעצם אין שינוי שגם בהפעולה לא נמשך כח בחי' ההתפשטות רק מהכח אבל לא העצם כו'. והנה בחי' נייחא דרוחא הוא בכחות רוחנים כמו שכל ומדות גם שם יש בחי' נייחא ושביתה כי ידוע שיש בחי' כח החכ' והתפשטות החכמה הנק' התחכמות והוא בחי' השכל וסברא פרטיות שהשכיל כבר והוא בחי' התפשטות מהעצם כח היולי להשכיל כל מיני השכלות ולאחר שהשכיל הרי נתעלה בחי' התפשטות אל העצם, וכמו"כ בבחי' המדות יש בחי' כח המדות, כמו מדת חסד יש בחי' כח החסד והוא בחי' טבע הטוב שבעצמות שהוא בחי' כח כללי להטיב הוא בחי' התפשטות מהכח להטיב הפרטיות ולאחר שפעל הטבה נתעלה בחי' ההתפשטות לעצם טוב ובכחו ג"כ השינוי הוא רק בהתפשטות אבל לא בהעצם.

וכמו"כ למעלה יש בחי' נייחא דגופא ונייחא דרוחא, נייחא דגופא הוא בחי' כח הפועל בנפעל בחי' מל' דאצי' היורדת להחיות עולמות ביי"ע בשימ"ב וכמא"י שית יומיו עילאין כל יומא עביד עבידתא בחי' מלאכה והם ה' מאמרות יום ראשון חסד מאמר יהי אורי' כו' וכן כולם והוא בחי' התפשטות, ובשבת הוא בחי' נייחא הוא בחי' עליות ההתפשטות המל' בעצמות כמו שהיא בבחי' אצי' בחי' נייחא דרוחא הוא בחי' התפשטות עצמיות המאציל ב"ה בנאצלים בע"ס חכים מבין שהוא ג"כ בחי' ירידה גדולה והתפשטות הארה מעצמותו ובשבת הוא בחי' נייחא ועלי' בעצמות, והוא כמו אדם השובת לפעולתו שהשביתה הוא בחי' עליות התפשטות להעצם, כמ"כ למעלה בשבת הוא בחי' נייחא ושביתה והעלאת ירידת ההתפשטות בהעצם כו', הנה באמת אף בהעצם יש שינוי ושביתה, והוא הנותנת כי מאחר שאינו רק בחי' התפשטות והארה ממנו ולא כל עצמותו הרי צריך לצמצם שלא יהי' כ"א בדרך השפעה ולא בערך כל עצמותו, ולא כמו פ"י צמצום שבכל מקום היינו שמצמצם שכלו בהשפעה, אבל בחי' צמצום דכאן הוא בחי' הסתלקות

(7) ראה זח"א נח, ב. ע, א. וראה גם סידור עם (8) ראה זח"ג צד, ב. דא"ח קין, ד. קלט, ג. רמב, ד. שער האמונה (9) בראשית א, ג. פט"ז. שערי תשובה ח"ב כב, א. ועוד.

מכל וכל, והוא בחי' עבודה שבשימ"ב, והוא כמשל הרב המשפיע לקטן ממנו בערך אשר אין יכול להשפיע כמו שהוא בעצמות שצריך לסלק לעצמותו ולא ישאר כ"א לפי שכל המקבל, ולאחר גמר ההשפעה הרי חוזר שכלו לאיתנו להיות כמו שהוא בעצמותו. נמצא שגם בהעצם יש בחי' שינוי, וזהו ההפרש שבין חול לשבת, שבחול הוא בחי' עבודה לצמצם עצמות לצורך השפעת וירידת ההשתל', ובשבת שהוא בחי' עליות העולמות שהוא כמו אחר גמר ההשפעה שהיא עליות השכל לעצמות. וזהו וירא אלקי' את כל אשר עשה והנה טוב מאד¹⁰ וירא הוא בחי' ראי' בחי' חכמה לאלקו' בחי' צמצום של ששת ימי המעשה שהוא רק בחי' חיצוני' החכ', ובשבת שהוא אחר גמר הפעולה הוא בחי' עליות כל העולמות בבחי' עצם החכ' בבחי' ראי' לעיין ולפקח על כל אשר עשה והוא בכל עצם עומק שכלו ולא לפי ערך ההשפעה כלל, והוא כמשל אדם העושה איזה פעולה כמו איזה כלי וציור שלא נמשך בזה כ"א שכל מצומצם לפי הפעולה שבו לעשי' ואחר גמר המלאכה יעלה במוחו לעיין ולפקח אם טוב שהעיון הזה הוא בכל שכלו, וכמו"כ למעלה בחי' שבת הוא בבחי' עליות העולמות בבחי' וירא הוא בבחי' עיון ופקוח הנ"ל, וטוב מאד הוא בחי' התגלות עצם התענוג ג"כ לא לפי ערך הפעולה כלל והוא ג"כ מח' הנ"ל כי בשימ"ב לא ה" התענוג כ"א בבחי' הפעולה בהשתלשלו' ובשבת הוא בחי' התגלות עצם התענוג בחי' תענוג שמעצמות לא לפי ערך השתלשלות, והוא כמו כמשל אדם הבונה בנין שבעת שבונה אין לו כ"א תענוג מצומצם לפי הבנין ולאחר שגמר הבנין הרי מתענג בכללו בבחי' עצם התענוג לפי כל עצמותו לא לפי הבנין כלל רק בחי' התגלות עצם התענוג, או כמו למשל איש המתענג בשמחת בנו שמתחלה התענוג הוא מחמת בנו ואח"כ נתגלה תענוג עצמותו ויכול להפוך טבעו אם הוא קמצן בטבע יותר ביותר כו'. כמו"כ למעלה בשימ"מ התענוג מצומצם ומוסתר בבחי' השתלשלו' בכל פרט ופרט ובשבת שהוא אחר גמר כל ההשתלשלו' וירא אלקי' את כל אשר עשה וזו הוא בחי' התגלות עצם התענוג, והוא בחי' שבתא דיומא שהוא בחי' ירידות והמשכות התענוג בדרך ירידה מעצמות, ומעלי שבתא הוא בחי' עליות שבעצמותו, וצריך העיון והפיקוח הנ"ל, וזהו כי שמחתני בפעליך¹¹, ושבתא דיומא הוא בחי' התגלות עצם החכ' והתענוג בדרך ירידה והמשכה מעצמותו כמ"ש¹² וקראת לשבת ענג שהוא בחי' המשכה מלמעלה כו'.

והנה יש עוד בחי' ג' והוא בחי' שבת דלעתיד בחי' מנוחה לחיי עולמים¹³.
והענין כי גם למעלה יש בחי' שית יומין ושבת והוא בחי' שית אלפין שנין כי אלף שנים בעיניך כיום כו'¹⁴, אלף הראשון הוא יום ראשון בחי' חסד

(13) סוף מס' תמיד.

(14) תהלים צ, ד.

(10) בראשית א, לא.

(11) תהלים צב, ה.

(12) ישע"י נח, יג.

כו'¹⁵, ואלף השביעי הוא בחי' שבתא דכולא שבתא מנוחה לחיי עולמים והוא בחי' עוה"ב. ולהבין ההפרש שבין שבת דעתה לשבת דלעתיד. כי הנה ארז"ל¹⁶ עוה"ב אין בו לא אכילה ושת' צדיקי' יושבין ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו השכינה וכו', ולמה דייקא עוה"ב ולא ג"ע הלא גם שם נהנין מזיו השכינה, ואדרבה הלא מבואר ברמב"ם¹⁷ שעוה"ב יהיו הנשמות בהתלבשות בגוף גשמי רק שיהי' הזדככות החומר וכו', אבל ג"ע הוא בחי' נשמות בלא גופים ובודאי השגתם יותר דקה כו'. ויובן בהקדם ההפרש שבין ג"ע לעולמות, כי מ"מ¹⁸ כל עולמים כתי' שעולם הוא ל' העלם שמעלים ומסתיר ואינו נגלה החיות כלל, שהרי האדם שקרוב אצל עצמו ומצוי תמיד מ"מ א"י ומשיג כלל מהות הנפש המחיהו, אבל ג"ע הוא השגה שהרי צדיקים יושבין ונהנין, שענין ההנאה אינה שייך כ"א כשמשיג וכמו תענוג השכל שהוא לאחר שמבין בטוב השכל דוקא ולא קודם שמשיגו. ושורש ההפרש הוא כי שרש ומקור העולמות הוא מבחי' מדות כמ"ש¹⁹ כי אמרתי עולם חסד יבנה וכו'²⁰ זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, שרחמים וחסדים אינם שייכים כ"א לעולמות כשיש זולת על מי לרחם, משא"כ מוחין הם למעלה מהיות גם מקור לעולמות, וג"ע העליון הוא בינה בחי' מתיבתא דרקייע, ונודע מ"ש בע"ח²¹ שענין ההלבשה הוא רק במדות ולא במוחין, וכמו שעל הפנים אינם לובשי' לבושי' כלל, ולבושי הראש הם ענין אחר שהם מקיפי' שעל הראש, ולכן בעולמות שנמשכי' ממדות להיותם מתלבשי' בלבושי' לכן הם בבחי' העלם והסתר אבל בג"ע מאיר גילוי אלקות. וא"כ צ"ל מהו עוד מה שתרד הנשמה להתלבש בגוף בכדי שתקבל הגילוי שיהי' בתחה"מ. הענין כי באמת יהי' בבחי' עוה"ב הארה יותר גבוה מבחי' ג"ע כי היא הנותנת כי מאחר שהגוף הגשמי יהנה ויתקיים מזיו השכינה כמו ע"י מאכל גשמי אשר עפ"י השתלשלו' בודאי א"א לגוף גשמי שיתקיים בלא אכילה ושת' ומוכרח שהוא הארה למעלה מן השתלשלות מבחי' עצם העיגול שמעלה ומטה שוין בו ממש, וכמו שיכול להיות הנשמה נהנה מזיו כמו"כ ממש יהנה ויחי' הגוף מזיו כו' כי קמי' שוין ממש שאינו בערך שניהם, והיינו כמו למשל שיש קו בעיגול המחבר מעלה ומטה של העיגול ומ"מ יש בו מעלה ומטה ולע"ל יתגלה עצם העיגול אשר אין בו בחי' מעלה ומטה כלל וגם צדיקי' יושבים ועטרותיהם כו' כמו עטרה עגולה בחי' עיגול ועשוי'

(15) ראה גם ס' אמרי בינה [הוצאת קה"ת, תשמ"ה] וביאורים [מכ"ק אדמו"ר שליט"א] ס"א ע' 57. דף קמב, א.
 (16) ברכות ז', א.
 (17) [אולי הוא טעות המעתיק, וצ"ל: רמב"ן]. ראה סוף שער הגמול להרמב"ן [בהוצאת שעוועל ע' שט]. וראה רמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ב ונו"כ שם. לקו"ת צו טו, ג. שם דרושים לש"ש סה, סע"ד. ס' מאמרי אדהאמ"צ-ייקרא ח"א ע' מו וע' קלה. וש"נ. ובארוכה בקונטרס תשובות

וביאורים [מכ"ק אדמו"ר שליט"א] ס"א ע' 57. וש"נ.
 (18) = מלכותך מלכות. תהלים קמה, יג.
 (19) תהלים פט, ג. וראה בכ"ז לעיל ד"ה יפה שעה אחת (ע' נו ואילך). ועוד.
 (20) תהלים כה, ו.
 (21) שער א"א (ש"ג) פ"ז. וראה אוה"ת שה"ש ע' תקי.

מאכנים טובים גשמי' בחי' דומם ונותני' על הראש והוא מטעם הנ"ל כי שרשו מבחי' עיגול שמעלה ומטה שוין כו' ויושבין ונהנין מזיו אף בגוף גשמי כנ"ל, משא"כ ג"ע הוא מבחי' בינה שבמל' שהוא מבחי' הקו שיש בו מעלה ומטה לכן לא כל אדם זוכה וא"א להיות כ"א בנשמות בלבד ומתי מספר ח"י אלפין לפי דעה א' רל"ו אלפין²² הראוי' להשיג והיינו לפי שהוא בבחי' השתלשלו', משא"כ על עוה"ב נא' ²³ כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב חוץ מאותן ד' שמנו חכמים ז"ל, והיינו מצד ההתגלות בחי' עיגול העליון הנ"ל.

וזהו ההפרש שבין שבת דעתה לשבת דלעתיד, כי שבת דעתה אף שהוא ג"כ התגלות בחי' עצם התענוג אך שהוא דרך ירידה והמשכה, משא"כ בחי' עוה"ב מנוחה לחיי עולמים הוא בחי' התגלות עצם העיגול כמו שהוא בעצמותו כו', ולזאת השבת דעתה הרי אחריו שימ"ע היינו שבחי' השבת והתגלות התענוג עצמו הוא בדרך ירידה והמשכה בהשתלשלו', משא"כ שבת דלעתיד לא יהי' אחריו שימה"מ רק מנוחה לחיי העולמי' כי אז יהי' התגלות בחי' עצם התענוג לא לפי השתלשלו' כלל בחי' שעשועי המלך בעצמותו²⁴.

והנה גם בעוה"ז יכולים לעורר ולהמשיך בחי' זו והוא ע"י בחי' עשיות המצות דייקא ששרשם ג"כ למעלה מעלה וע"י עשיית המצות בבחי' ביטול רצון העליון מעורר למעלה בחי' עצמיות, וכמו"כ ע"י בחי' תשובה מעורר למעלה ג"כ בחי' עצם העיגול והראי' כי עיקר הטעם שכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב הוא מטעם פושעי ישראל מלאים מצות כרמון²⁵ ומצות אין צריכות כוונה²⁶ רק בבחי' ביטול הרצון מעוררים למעלה בחי' עצמיות, משא"כ בג"ע הוא בחי' אלקות והוא²⁷ מבחי' מצות בכוונות גדולות כמו תפילין המשכת ד' מוחין כו', ואינו מעורר ג"כ למעלה רק בבחי' השגה כו', משא"כ ע"י עשיית המצות רק בבחי' ביטול רצון ובבחי' תשובה ג"כ מעורר למעלה בחי' עצם העיגול. וזהו כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב מטעם פושעי ישראל מלאים מצות כרמון בחי' עשיות המצוה בלבד כו' אשר כל אדם יכול לעשות כו', ומה שעשה המצוה בקרירות ע"ד מצות אנשי' מלומדה²⁸ כבר קיבל עונשו ע"ז, ולא ידח ממנו נדח²⁹.

וזהו בשעה שהקדימו נעשה לנשמע, נשמע הוא ביטול הרצון ע"פ טו"ד, אבל הקדמת נעשה הוא ביטול הרצון מכל וכל לאוא"ס ב"ה בעל

(26) ר"ה כח, ב. ובכ"מ.

(27) ראה לעיל ע' רה הע' 18. וש"נ.

(28) ע"פ ישעי' כט, יג.

(29) שמואל-ב יד, יד. תניא פ"מ.

(22) סנהדרין צו, ב.

(23) סנהדרין צ, א.

(24) ע"פ עמק המלך ש"א. ראה ס' מאמרי אדה"ז.

ענינים ע' תיא.

(25) עירובין יט, א.

ספר תרל"ד

ריט

הרצון לכן עי"ז קשרו להם ב' כתר' א' כו', והגם כי המלאכים השתמשו בזה קודם אמנם זהו איננו חידוש כ"כ מאחר שהגוף שלהם הוא רק משני יסודות³⁰ והם הדקי' בהד"י, וכלום יצה"ר שם ביניהם³¹ שימנע הטוב מהם, ולכן אין זה פלא כלל. ופי' וענין מה שמשמש' בו, היינו כי עיקר עבודת המל' הוא כמ"ש³² וצדקתך ירננו צדק מ' קדישא³³, ומ"מ זכר רב טובך³² פי' רב טובך הוא יסוד ובחי' זכר מבחי' רב טוב שהוא היסוד זה ממשיכי' המלאכי' ג"כ, ועיקר בחי' רב טוב הוא לבית ישראל³⁴. וזהו פי' רז שהיסוד נק' רז, אבל מי גילה לבניי רז זה, שמה שהמלאכי' יודעי' זהו להיות כי זכר רב טובך (ומה שרב טוב לב"י זהו אחר מ"ת ולכן קודם מ"ת מי גילה) ולהם אין דבר המסתיר כו' כנ"ל, אבל לבניי מי גילה להם זה מה שמה"ש משתמש' בו לפרקי' ועיתי' מזומגים, ומה גם כי חשך הגוף מחשיך ומעלים ומסתיר לגמרי והיצה"ר מסית ומדיח בכל יכולתו, ומה שהנשמה גבוה יותר ושרשה נעלה מתמת טעם זה עצמו מתגברי' הלעומ'ז להלחם עמו ע"ד מה שאנו רואי' שבק"ש וברכותי' ושמ"ע מתגברי' המח"ז יותר ויותר מבעת עסקו במו"מ, וכמ"ש בס"ב³⁵. ולכן מכל הליו כשהקדימו נעשה לנשמע כו' קשרו להם ב' כתר' א' כנגד נעשה כו'.

בס"ד. קיצור

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ירדו מאה"ש וקשרו להם ב' כתר' כו' ולכאו' יפלא הלא ארז"ל בשעה כו' יצא ב"ק וא' מי גילה לבני רז זה שמאה"ש משתמש' בו, א"כ מאחר שמאה"ש עושי' כן אין זה דבר חדש כ"כ, וגם מהו הפלא עד שקשרו להם ב' כתר'ים. ויובן בהקדם מארז"ל אם מקיימי' ב"ש כהלכתן, מהו ב' ולא ג' או ד', והב' שבתות הם בשבת א', ולמה לא אמר שבת א'. והענין דב' שבתות הם שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומא, העלאה והמשכה, ולכאו' צ"ל כל ענין השבת כי בו שבת הלא לא בעמל כו'³⁶ ואינו שייך כלל עשייה ושבייתה. והענין כי שבת הוא נייחא, ויש נייחא דגופא ונייחא דנפשא³⁷.

(30) נסמן להלן בדי'ה ואולם הע' 128.

(31) שבת פט, א.

(32) תהלים קמה, ז.

(33) ח"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

(34) ישעי' סג, ז.

(35) פכ"ח.

(36) ב"ר פ"ג, ב: לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקביה

כו'.

(37) ע"כ נרשם בגוכי"ק.

קרוב ד' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת¹, וארוז² אין אמת אלא תורה. והענין הוא דהנה חסד אמר יברא ואמת אמר אל יברא שכולו מלא שקר³, ולכן ותשלך אמת ארצה⁴, וזשאה⁵ כ"י אמת מארץ תצמח להיות כי האמת הושלך ארצה לכן מארץ תצמח. אך צ"ל מה יועיל זה השלכתה לארץ מאחר שתצמח וכשיצמח יהי⁶ כמקדם אשר לא יחפוץ בשקר, ומה הועילו בהשלכתו ארצה, אלא בהכרח לומר שע"י שהושלך ארצה ע"ז יהי בא"א וצ"ל מהו, שזה לא יתכן שגם ע"פ האמת יסבול מה שכולו מלא שקר⁷, אלא שע"ז יתברר השקר ולא יהי שקר. ויובן בהקדם מ"ש⁸ וראיתי אני שיש יתרון לחכ' מן הסכלות כיתרון האור מן החשך. ואיתא במד"ר שה"ש ע"ז אמרו משום ר"מ כשם שיש יתרון לאור מן החשך כך יש יתרון לד"ת על דברי הבלים. והנה לכאור' אינו מובן מה בא ר"מ לחדש על דברי הכתוב, שהרי פשוטו של מקרא כך היא משמע שיש יתרון לחכ' שהיא דברי תורה על הסכלות שהיא דברי הבלים וא"כ מה בא ר"מ לחדש כו'. ולהבין זה יש להבין ג"כ מ"ש⁹ ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל כו', דלכאור' אינו מובן איך א' כי הכל הבל שהרי אדם הוא בחי' חכ' ומברר בירורים ועל כל מאכל שהוא אוכל הוא מברך תחלה וסוף וקורא ק"ש ומתפלל ולומד, ואיך אמר כי הכל הבל כו'.

והענין הוא דהנה שלמה א' ז"פ הבל, הבל הבלים כו'. ולהבין מהו ענין ז"פ הבל כו', הנה יש בזה ג' שיטות. דס' הזהר¹⁰ מפרש זה למעליותא וכמ"ש¹¹ וישע ה' אל הבל שהוא למעליותא וכן ארוז¹² אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן כו'. דהנה איתא בזהר¹³ הבלא דעלמא קאים עלי, שעיקר קיום העולם הוא ע"י הבל, וכמו שאנו רואים באדם שעיקר חיותו ע"י הבל דוקא שמכניס הבל ומוציא הבל, ואם לאו אין לו קיום כלל, וזהו מיתת חנק דהיינו שמונעי' ההבל שלא יהי

(1) תהלים קמה, ית. מאמר זה הוא ד"ה וראיתי אני	(6) קהלת ב, יג.
— תר"ל [סה"מ תר"ל ע' קסג. ונמצא ג"כ	(7) אוצ"ל: קהלת. והוא בקה"ר עה"פ. וראה ג"כ
בסה"מ תרנ"ח ע' קסו], בתוס' התחלה וסיום	ככ"ז באוה"ת ויקרא (הוספות) ע' ערה.
וכמה שינויים [אשר יצויינו להלן בהמ"מ].	(8) קהלת ג, יט.
ונמצא המאמר בשינויים בסה"מ תרצ"ט ע' 151.	(9) קהלת א, ב. וראה אוה"ת ויקרא שם.
(2) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. איכ"ר פתיחתא ב. יל"ש	(10) ראה זח"ג מז, ב [ונת' בארוכה באוה"ת ויקרא ע'
דניאל רמז תתרטו. ת"ז תכ"א (ג, א). וראה	רנח ואילך. וכביאוה"ז לאדהצ"צ ע' תתפב
ברכות ה, ב.	ואילך. ועוד]. וראה זח"א קמו, ב. זח"ב לה.
(3) ב"ר פ"ח, ה.	סע"ב ואילך.
(4) דניאל ת, יב.	(11) בראשית ד, ד.
(5) תהלים פה, יב. וראה עוד ע"פ זה בסה"מ	(12) שבת קיט, ב.
תקס"ב ח"א ע' נה.	(13) זח"א שם.

לו התפשטות ועי"ז נחנק כו'. וכך למעלה עיקר קיום העולם הוא ע"י הבל וכמ"ש¹⁴ בהבראם בה' בראם¹⁵ שהוא בחי' אתא קלילא דלית ב"י מששא כו'¹⁶ דהיינו שמעט הבל הלב מתלבש בקול, כי שרש הדבור נמשך מהבל הלב וכמו שאנו רואים שההבל הלב מתלבש בקול, והקול הוא כלול מאש ומים רוח ואח"כ נתחלק לה' מוצאות הפה, נמצא ששרש הדבור נמשך מהבל הלב כו', וכך למעלה בחי' דבור שהוא בחי' ה' נמשך מהבל הלב כו'. וזהו הבל הוא ה' ל"ב דהיינו ל"ב פעמי' אלקי' שבמע"ב¹⁷ ששרשן הוא מבחי' ה' וה' ל"ב נמשך מבחי' הבל הלב, וזהו שארז"ל¹⁸ והלא כמאמר א' יכול להבראות היינו בחי' הבל הלב כמו שהוא בלב ולא כמו שנמשכו בדבור. וזהו מ"ש¹⁹ כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם, דהיינו בחי' הבל הלב דוקא. וזהו שא' ז' הבלים דהיינו ז' כתרין דמדות שבלב שנק' ז' הבלים כו'. והענין²⁰ הוא כי בינה ליבא²¹, ונודע כי מת"ת דאימא נעשה כתר לז"א²², וז"ע הבל הלב לב בינה וז' הבל' ז' כתרין שנמשכי' מז' מדות דבינה שכללותם הוא הת"ת, שלכן בכלל אמרו שמת"ת דאימא נעשה כתר לז"א, ובפרטיות הם ז' מדות דאימא מקור ז' כתרין דמדות דז"א. וגם הבל הוא מילוי דש' ס"ג²² שהוא בכינה. וזהו שהבל הוא למעליותא דעלמא קאים עלי'.

והנה במד"ר²³ מפרש הבל לגרועותא. דהנה איתא ר' יהודה בר' סימון אומר שבעה הבלים שא' קהלת כנגד שבעה ימי בראשית, בראשון בראשית ברא אלקי' את השמים ואת הארץ²⁴ וכת"י²⁵ כי שמים כעשן נמלחו והארץ ככגד תבלה, בשני יהי רקיע²⁶ וכת"י²⁷ ונגלו כספר השמים, בשלישי יקוו המים אל מקום א'²⁸ וכת"י²⁹ והחרים ה' את לשון ים מצרים, ברביעי יהי מאורות³⁰ וכת"י³¹ וחפרה הלבנה ובושה החמה וכו', ע"ש ברבות קהלת פרשה א'. והת"י מפרש שמה שא' קהלת הבל הבלים זהו חמא שלמה ברוח קודשא שעתיד רחבעם וירבעם לחלוק את המלוכה ועי"ז נתגלגל שנחרב בהמ"ק וישראל נגלו לבין האומות, ע"ז א' הבל הבלים כל טירחא שטרחתי ודוד אבי בשביל בנין בהמ"ק הוא הבל כו'. ולכאו' אינו מובן למה זה שייך דוקא לחלוקת המלוכה ואם הי' ביחד לא הי' בהמ"ק נחרב כו'.

(22) ראה מק"מ לזח"ג מז, ב. מאו"א בערכו.

ביאוה"ז לאדהאמ"צ יג, א. אוה"ת נ"ך כרך ב ע'

א"נא ובכ"מ.

(23) קה"ר עה"פ.

(24) בראשית א, א.

(25) ישע"י נא, ו.

(26) בראשית א, ו.

(27) ישע"י לד, ד.

(28) בראשית א, ט.

(29) ישע"י יא, טו.

(30) בראשית א, יד.

(31) ישע"י כד, כג.

(14) בראשית ב, ד.

(15) מנחות כט, ב.

(16) בפיוט אקדמות לשבועות: הקם עלמא כו'

ובאתא קלילא דלית בה מששותא. וראה לקו"ת

האזינו עד, ד.

(17) ראה לעיל ד"ה אני ישנה, ובהע' 186 שם.

(18) אבות ריש פ"ה.

(19) עקב ח, ג.

(20) מכאן עד התיבות "ס"ג שהוא בינה" היא הוספה

וליתא בסה"מ תר"ל שם.

(21) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו. ועוד.

(22) ראה ע"ח שער דרושי הצלם (שכ"ה) דרוש ו.

והענין הוא דהנה עשרת השבטים נקראו ע"ש יוסף וכמ"ש³² נוהג כצאן יוסף. והנה יהודה ויוסף היו צריכין שיהיו ביחד דוקא וכמ"ש³³ ויגש אליו יהודה. והענין הוא דהנה יוסף הוא מלשון תוספת וכמ"ש³⁴ יוסיף ה' שנית ידו כו', והענין הוא דהנה ידוע שיש שני בחי' בבחי' המשכת אלקות, דהיינו בבחי' יסוד שרש ויסוד תוספת, והיינו שיש המשכה אלקות שהוא תמיד על אופן א' וכמ"ש³⁵ עוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו' ויום ולילה לא ישבותו שתמיד לא יחסר זה וכמ"ש³⁶ חק נתן ולא יעבור כו', אך יש עוד בחי' המשכה אלקי' בבחי' תוס' אור. והנה תוספתו של הקב"ה הוא תוס' מרובה על העיקר³⁷, וכמו שמצינו שכתובה עצמה היא רק מנה ומאתים ותוס' כתובה יכול להיות על כמה אלפים ורבבות כו', וכך תוספתו של הקב"ה היא תוס' מרובה על העיקר, והיינו שיהי' המשכת אלקות בבחי' גילוי גמור וכמ"ש לע"ל³⁸ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר ולא³⁹ יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך כו'. וזהו בחי' יוסף. והנה המשכה זו נמשך בבחי' יהודה כי יהודה הוא בחי' הודאה ע"ש הפעם⁴⁰ אודה כו'. דהנה א"א להיות כלי להמשכה זו שהרי למתב"כ⁴¹ אלא בחי' הודאה כי הודאה היינו כמו מודים חכמים לר"מ⁴² היינו שאף שעפ"י השגתם אינו כן אעפ"י מודים לו דהיינו שמשיגים שאעפ"י כ הוא כן האמת, וכך הודאה הוא כלי להמשכה של בחי' אוא"ס, אעפ"י דלמתב"כ. וזהו שהתפלה מתחיל בהודאה הודו לה, ועתה אלקינו מודים אנחנו לך כו', והיינו לפי שא"א להשיג עצמות אוא"ס בבחי' השגה גמורה רק בבחי' הודאה, איהי בהוד⁴³, דהיינו שהשגה הוא רק בבחי' הודאה. וזהו שארז"ל⁴⁴ מאן דלא כרע במודים אינו קם בתח"מ, והיינו לפי שאם אין לו אפי' הודאה ע"כ לא קם כו', לפי שהודאה היא בחי' אחרונה, שיש כמה בחי' בהודאה, הודאה והודאה להודאה, כמו מודים דרבנן מודים אנחנו לך על שאנו מודים לך כו'. וזהו שביהודה יש הוי' שלם, וביוסף יש ג' אותיות של שם הוי' וכמ"ש⁴⁵ עדות ביהוסף, והיינו לפי שהמשכה של יוסף הוא מבחי' ג' אותיות של שם הוי' בחי' אני הוי' לא שנית⁴⁶, והמשכה זו נמשך בבחי' ה' אחרונה של שם הוי' כו'. וזהו שיוסף ויהודה צריך שיהיו ביחד, וזהו מ"ש⁴⁷ אחד באחד יגשו, והיינו שצריך להיות

(32) תהלים פ, ב.

(33) ויגש מד, יח.

(34) ישעי' יא, יא. ראה שמור פ"א, ה: יוסף ע"ש

שעתיד הקב"ה להוסיף בו יוסף ה' שנית ידו

וגו'. וראה גם אוה"ת יוחי שפח, א. ועוד.

(35) נח ת, כב.

(36) תהלים קמח, ה.

(37) ב"ר פס"א, ד. ועוד.

(38) ישעי' מ, ה.

(39) ישעי' ל, ב.

(40) ויצא כט, לה.

(41) לית מחשבה תפיסא ב"י כלל. ת"ז בהקדמה

ד"ה פתח אליהו.

(42) ביצה לא, סע"ב. גיטין פ, ב. ב"ק כט, א. ועוד.

(43) ראה ע"ה שער הנסירה פ"ה ופ"ז. שער לאה

ורחל פ"ז. מק"מ לחז"א כו, ב. ובכ"מ.

(44) ראה זח"ב ק, ב. זח"ג קסד, א. תוס' ב"ק טז, ב.

וראה סידור עם דא"ח לה, ג. שג, ד. ס' מאמרי

אדה"ז הקצרים ע' שנג. אוה"ת חנוכה כרך ה

תתקלו, א ואלך. ובכ"מ.

(45) תהלים פא, ו.

(46) מלאכי ג, ו.

(47) איוב מא, ח.

ספר תרל"ד

רכג

למהוי אחד באחד⁴⁸ שיהי מאיר אחד דיחוע ביחוט שהוא בחי ביטול היש לאין בבחי הודאה כו', וזהו אחד באחד יגשו כו'. וזהו איהוי⁴⁹ בנצח ואיהי בהוד, והיינו כי כדי שיומשך המשכה מעצמותו הוא ע"י נצח דהיינו בחי נצחון, איהי בהוד היינו שהכלי לזה הוא דוקא בחי הודאה כו' כי א"א להשיג בבחי השגה גמורה רק בבחי הודאה כו'.

והנה כששלמה ראה ברוה"ק שעתידו לחלוק יהודה ויוסף ממילא זה גרם שיהי חורבן ביהמ"ק כי כיון שנתחלקו למטה ממילא גרם שלא יהי המשכה למעלה ג"כ מיוסף ביהודה. דהנה יוסף הוא בחי ברכה ויהודה הוא בחי הודאה. והנה כתי'⁴⁹ ברכנו אבינו כולנו כאחד דוקא כשהם באחדות ואז נמשך הברכה מיוסף ביהודה כו'. וזהו כשראה זה אמר הבל הבלים. דהנה עיקר המכוון של שלמה הי' שיהי הבהמ"ק לעולם בבחי קבע, כי החילוק שבין משכן למקדש הוא שהמשכן נק' דירת עראי וכמ"ש⁵⁰ ואהי מתהלך באהל ובמשכן, אבל בהמ"ק נק' דירת קבע, דהיינו שבו נמשך מבחי אני הוי לא שנית שאין בו שום שינוי כלל, ולזה הי' המכוון שלו שיהי בהמ"ק בבחי קביעות לעולם. וע"כ כשראה שאינו נעשה הכוונה שלו אמר הבל הבלים. והנה אף לפי הזהר שמפרש הבל למעליותא הנה זהו רק לעלמא, וזהו שא' הבלא דעלמא מתקיים בי', אבל לגבי בחי שלמעלה נק' רק הבל דהיינו בחי הארה בעלמא, וע"כ א' הבל הבלים כי כיון שאין בו קביעות עולם א"כ אין זה רק מבחי הבל שהוא בחי ז' הבלים ז' מדות כו'.

ובזה יובן מ"ש במדרש אמרו משום ר"מ כשם שיש יתרון לאור מן החשך כך יש יתרון לדת על דברי הבלים. דהנה ארז"ל⁵¹ על מי שמאריכין בתפלה מניחי חיי עולם ועוסקי בחיי שעה שהתורה נק' חיי עולם ותפלה נק' חיי שעה, והיינו לפי שתפלה הוא בקשות מענין עוה"ז רפאנו ברך עלינו, וע"כ נק' חיי שעה לפי ששרש העולם הוא מבחי הבלים שאין לזה קיום נצחי רק חיי שעה, משא"כ תורה נק' חיי עולם והיינו לפי שהוא למעלה מבחי ז' הבלים כי אורי"י מח"ע נפקת⁵². וזהו שהתורה נק' אמת וכמ"ש קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, ואין אמת אלא תורה, והיינו לפי שאמת הוא מה שיש לזה קיום נצחי וכל שאין לו קיום נצחי אינו נק' אמת, וכמשארז"ל⁵³ נהרות המכזבין אחת לשבוע אפי' פ"א בשבוע שהוא לעתים

(48) זח"ב קלה, א.

(49) ברכת "שים שלום". וראה תניא פרק ל"ב.

(50) שמואל"ב ז, ו.

(51) שבת י, א. ראה גם סידור עה, א. ס' מאמרי

אדה"ז על מארז"ל ע' נו וע' תנג. איהית

דרושים לשי"ש ע' איתקמו. ובכ"מ.

(52) זח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. זח"ג פא, א. קפב,

א. רסא, א.

(53) פרה פ"ח מ"ט. וראה לקו"ת מטות פג, סע"ג

ואילך. אה"ת סידור ע' שנג. סה"מ תרמ"ג ע'

צו. המשך תרס"ו ע' תלב. סה"מ ה'תשי"א ע' 15.

סה"מ באתי לגני ע' רנד. לקו"ש ח"ו ס"ע 92

ואילך. ח"ד ע' 16. וש"נ.

רחוקי' אעפ"כ נק' כזב, לפי שאמת הוא מה שיש לו קיום נצחי, וכן בהשונמית כתי' אל נא תכזב בשפחתיך, ואף שקיים הבטחתו שנולד לה בן מ"מ כיון שלא הי' לו קיום נק' כזב כו', משא"כ התורה שנק' אמת נק' חיי עולם כו' כי אמת הוא בחי' אני ראשון ואני אחרון כו', וזהו שיש יתרון לד"ת על דברי הבליים.

ולהבין מהו כיתרון האור מן החשך יש להקדים מ"ש ביוסף כשפתר לפרעה את החלום, ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם⁵⁴, דלכא' אינו מוכן מי שם אותו ליועץ שהרי שאל מאתו רק החלום לבד והי' לו להשיב לו רק הפתרון ולא יותר. אך הענין הוא דהנה איתא במגיד משרים של הרב ב"י⁵⁷ שאמר לו המגיד שענין החלום של פרעה ז' פרות הטובות וז' פרות הרעות, ז' פרות הטובות הוא ז' מדות טובות אוי"ר כו', והנה זלעז"ז עשה האלקי⁵⁸ שהוא ז' מדות הרעות שכנגד ז' מדות הטובות. והנה כתי'⁵⁹ ותאכלנה הפרות הרקות והרעות את ז' הפרות הראשונות הבריאות, ותבאונה כו' ולא נודע כי באו אל קרבנה, לפי שמז' מדות טובות יוכל להשתלשל מדות רעות, כמו שאנו רואים שמאהבה אלקות יכול להשתלשל אהבה זרה וכן מיראה יכול אח"כ להשתלשל מזה כעס וכדומה עד שאח"כ יכול להיות ולא נודע כי באו אל קרבנה שאינו נודע אח"כ כלל אם הי' לו אהבה או יראה כו', וזהו שהי' החלום שלו. וכדי שלא יהי' התגברות ז' מדות הרעות כו' ע"כ הוצרך ליתן לו עצה להגביר את המדות הטובות על המדות הרעות, ומה⁶⁰ גם שזהו נוגע לפתרון מה שלא נודע כי באו אל קרבנה. וזהו שא' לו ועתה יראה פרעה איש נבון וחכם, והיינו שע"י המשכת החכ' עי"ז נעשה התגברות המדות טובות כי זה שיכול להשתלשל ממדות טובות מדות רעות זהו לפי שבמדות הי' שבירה וימלוך וימת ז' מלכין קדמאין דתהו שנפלו בשבירה⁶¹ וע"כ יכול להשתלשל מזה בחי' רע גמור, משא"כ בחכ' לא הי' שבירה כלל וכמ"ש⁶² ימותו ולא בחכ' שלא הי' בו שבירה כו', וע"כ כשנמשך בחי' חכ' אז לא יכול להיות בחי' מדות רעות כלל. וזהו שיש יתרון לחכ' מן הסכלות כיתרון האור מן החשך, והיינו לפי שמדות רעות נק' חשך. וזהו ג"כ שיש יתרון לד"ת על דברי הבליים, כי מבחי' מדות שנקראו הבליים יכול להשתלשל בחי' רע כו', לפי שהם בחי' הבל בעלמא, משא"כ ד"ת, וזהו שיש לדברי תורה על דברי הבליים כיתרון האור מן החשך.

(54) ע"פ מלכים ב' ד, טו. וראה שם כח. וראה לקו"ת מטות שם [ומציי"ן שם בענין זה לזח"כ מד, ב].
 (55) ישע"י מד, ה. וראה לעיל ד"ה וארא והע' 27 שם.
 (56) מקץ מא, לג.
 (57) ס"פ מקץ, וראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ד ע' אתיח ואילך.
 (58) קהלת ז, יד.
 (59) מקץ מא, כ"ב [ובדי"ה זה בסה"מ תר"ל ע' קסו].
 (60) ומה . . . באו אל קרבנה: בסה"מ תר"ל שם ליתא תיבות אלו.
 (61) ע"פ וישלח לו, לא ואילך. זח"ג קכח, א. ע"ח שער הכללים פ"א. שער דרושי הנקודות (ש"ח) פ"ד.
 (62) איוב ד, כא. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' אי"ב. וש"נ.

והנה בפי' כיתרון האור על החשך י"ל ב"פ⁶³, הא' שהאור יש לו יתרון על החשך, והב' שיתרון האור נמשך מהחשך היינו ע"י בירור החשך ע"י נמשך יתרון בהאור, וכענין הראי' שאין אדם רואה מתוך הלבן אלא מתוך השחור כו'⁶⁴, וא"כ צ"ל גם כאן שיתרון לד"ת הוא דוקא מן הבלים. והענין הוא דהנה אורייתא מח"ע נפקת⁶⁵, אך כדי שיומשך בתורה מבחי' כתר וכמ"ש⁶⁶ אנכי הוי' אלקיך שהוא המשכה מבחי' מהותו ועצמותו זהו דוקא ע"י בירור המדות, וזהו שקודם מ"ת נצטוו לספור ספה"ע מ"ט יום שהוא בחי' בירור ז' מדות וכל א' כלול מז' שהוא מ"ט, וע"י בירור ז' מדות זכו אח"כ לגילוי מ"ת שהי' התגלות מבחי' כ"ע וכמ"ש⁶⁷ כשאמרו נעשה ונשמע קשר להם הקב"ה שני כתרים כו' כי⁶⁸ מדות הם אהבה ל' אבה⁶⁹ רצון וע"י אתכפיא ביטול הרצון לבעה"צ⁷⁰ שז"ע נעשה שקודם לנשמע ע"י קשרו להם ב' כתרי'. וזהו מ"ש⁷¹ תספרו חמשים יום אף שלא ספרו רק מ"ט יום, והיינו לפי ששער הנו"ן דבינה הי' נתגלה עליהם ע"י ממילא ע"י שספרו מ"ט יום ובררו את המדות ע"י נתעלו ונתגלה שער הנו"ן שבו התגלות בחי' כתר התגלות ע"י כבינה⁷². וזהו שיתרון לד"ת היא מן הבלים וכשמבררי' את הבלים ע"י נמשך אח"כ יתרון בתורה כו' שיהי' בה התגלות בחי' אנכי כו', וכמו שאנו רואים שעיקר הראי' מלוכש בשחור שבעין דוקא והיינו לפי שעי' בירור החשך מזה נמשך יתרון האור כו' כנ"ל.

וז"הו⁷³ קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה, שז"ע אמת מארץ תצמח. כי הנה ענין לימוד התורה צ"ל בבחי' ביטול ושפלות, וכמ"ש⁷⁴ ונפשי כעפר לכל תהי' פתח לבי בתורתך, שע"י היותו בטל ושפל כעפר ע"י נעשה אצלו פתיחות הלב בתורה, וכנודע מדרז"ל⁷⁵ שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עלי' ומשים עצמו כעפר שהכל דורסין עליו⁷⁶, שז"ע אמת מארץ תצמח, וע"י הגם כי אמת אמר אל יברא זהו כמו שהי' תחלה, אבל ע"י שהושלך אמת ארצה ואח"כ ע"י לימוד התורה בבחי' ארץ ביטול ושפלות ע"י מתברר השקר וממילא אין

63) בסה"מ תר"ל שם כמה שורות כאן הם בשינוי לשון. וראה בהמובא בכ"ז בארוכה בס' הערכים-חב"ד כרך ב' ס"ע תקעה ואילך.
64) ויקר פליא, ח.
65) יתרו כ, ב.
66) ע"פ שבת פח, א [וע"ד הלשון כאן הובא ג"כ בסה"מ תר"ל שם ס"ע קסו].
67) כי . . . להם ב' כתרי': בסה"מ תר"ל שם ליתא שורות אלו.
68) ראה גם לקו"ת נשא כו, ב. ס' החקירה להצ"צ צב, א. ובקונטרס העבודה ע' 29 מביא מ"דריש ישן מאדה"ז דאבה הוא בחי' רצון שלמעלה מטו"ד כו'.
69) = בעל הרצון. ראה גם לקו"ת שה"ש כב, א.
70) אמור כג, טז.
71) ראה ד"ה וספרתם: לקו"ת במדבר י, א. יב, א. ס' מאמרי אדה"ז-עה"ת ח"ב ס"ע תתקט ואילך.
72) ראה לעיל ד"ה והוא כחתו, וכה"ע' 15 שם.
73) מכאן ואילך הוא הוספה על סה"מ תר"ל שם.
74) תפלת אלקי נצור (ברכות יז, א). וראה ד"ה ויספו ענוים מכ"ק אדהאמ"צ (נדפס בקונטרס כפ"ע ע' 6. ושי"נ.
75) זח"כ קנה. ב. גיטין נו, סע"ב. וככ"מ.
76) ראה עירובין נד, א.

האמת מנגדו כלל כו'. וזהו קרוב כו' אשר יקראוהו באמת אין אמת אלא תורה שע"י הקריאה באמת היינו בחי' לימוד התורה בביטול ושפלות עי"ז מתברר השקר ולכן גם ע"פ מדת האמת יתכן ג"כ הבריאה שגם אמת אמר יברא.

וידבר הוי' אל משה כו' דבר אל אהרן בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות ויעש כן אהרן כו'. ויש להבין מ"ש יאירו שבעת הנרות שהרי ה' צריך לכתוב רק ששת הנרות, שהרי מול פני המנורה הוא נר האמצעי וכמו שפרש"י שם, וא"כ למה נאמר שבעת הנרות. ועוד צריך להבין מ"ש ויעש כן אהרן כו', ופרש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, ולכא"ו אינו מובן מה צריך הכתוב להשמיענו שלא שינה וכי מהיכי תיתי ה"א ששינה, שצריך הכתוב להשמיענו שלא שינה כו', מה שלא השמיענו הכתוב בכל הציוויים שציוה לאהרן שלא שינה כו'. ועוצ"ל מה שפרש"י למה נסמכה פ' בהעלותך לחנוכת המזבח, כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא ה' עמהם בחנוכה, א"ל הקב"ה חייך שלך גדול משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות, וצ"ל מפני מה המנורה גדול מחנוכה הנשיאים, וע"פ פשוט י"ל דלכך הטבת הנרות גדול מחנוכת המזבח לפי שמזבח ה' עומד בעזרה שנק' חצר המשכן, משא"כ המנורה ה' עומד בהיכל שנק' קדש כו' ולכך הטבת הנרות גדול מחנוכת המזבח כו'.

אך הענין הוא דהנה כתיב ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן ופירשו רז"ל את הוא ריבוי דהיינו שע"י הקמת המשכן הוקם העולם ג"כ שע"ז נתקיים העולם בקיום חזק, דהמשכן ה' מכוון כנגד ברה"ע, דכל מה שה' בשימ"ב ה' במשכן, והיינו שבברה"ע נא"י בראשית ברא את השמים כו', והנה שמים הוא בחי' יריעה, וכמ"ש נוטה שמים כיריעה, כך במשכן ה' יריעות, בשני נאמר יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים, במשכן נא"י והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדה"ק כו', בשלישי נא"י יקוו המים

- (1) בהעלותך ח. א.ג. מאמר זה הוא ד"ה וידבר ג' בהעלותך תר"ל [סה"מ תר"ל ע' קסז ואילך].
 (2) נשא ז. א.
 (3) במדבר פי"ב, יג.
 (4) בראשית א, א.
 (5) תהלים קד, ב.
 (6) בראשית א, ו.
 (7) תרומה כו, לג.
 (8) בראשית א, ט.
 (1) בהעלותך ח. א.ג. מאמר זה הוא ד"ה וידבר ג' בהעלותך תר"ל [סה"מ תר"ל ע' קסז ואילך]. וכן נמצאים כאן כמה שינויים [ויצוינו להלן בהמ"מ]. והוא מיוסד על ד"ה זה באוה"ת בהעלותך ע' שכו. שלב [המאמר דאוה"ת תוכנו הוא ד"ה זה דאדה"ז (משנת תקס"ז) בתוס' הגהות מאדה"צ]. וראה גם אודות מאמר זה קונטרס רשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר מהר"ש, הוצאת קה"ת

אל מקום אחד, במשכן ה' הכיור כו', ברביעי נא' יהי מאורות ברקיע השמים כו', במשכן ה' המנורה. נמצא שהמנורה הוא מכוון כנגד המאורות. וזהו מ"ש אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות דהיינו מה שהוא מכוון כנגד המנורה שהוא בחי' המאמר של יהי מאורות, ויאירו שבעת הנרות דהיינו שנרות המנורה יהיו מאירים בהמאורות ויוסיפו אור וכמשארז"ל במד"ר פ' וירא פנ"ג על שרה שהוסיפה על המאורות, וכך כאן נא' אל מול פני המנורה יאירו שיוסיפו אור במול פני המנורה שהוא בחי' המאורות ויוסיפו אור בהמאורות. וזהו שנא' שבעת הנרות לפי שבדרך פרט יש שבעה מאורות, הגם שעיקר המאורות הם חמה ולבנה אעפ"כ יש שבעה חמה נוגה כוכב לבנה צדק שבתאי מאדים שהוא בחי' שבעה כוכבי לכת כו'¹⁰, ושבעת הנרות הם מאירים את בחי' שבעה כוכבי לכת הנ"ל.¹¹

ב) ולהבין כ"ז יש להבין מקודם ענין בחי' נרות. דהנה כתי'¹² נר הוי' נשמת אדם, דהיינו כמו למשל הנר שהיא עולה תמיד למעלה ומתנענע תמיד בבחי' ר"ש, וכך ענין נשמת אדם הוא תמיד עולה למעלה ורוצה ליכלל בעצמות אוא"ס, וזהו שנק' נשמה ע"י נשימה¹³ שהוא בחי' ר"ש כו', וזהו מ"ש¹⁴ רוח בני האדם העולה הוא למעלה שתמיד היא העולה בבחי' עלי' למעלה. אך לפ"ז צ"ל מ"ש בהעלותך את הנרות שמשמע שאהרן דוקא הוא מעלה את הנרות, ולכאור' אינו מובן שהרי נא' כי רוח האדם העולה למעלה שמשמע שמעצמו הוא עולה, וא"כ למה נא' בהעלותך את הנרות.

אך הענין הוא דהנה כתי'¹⁵ וזרעתי את בני זרע אדם וזרע בהמה, שיש ב' בחי' בנשמות, בחי' זרע אדם, ובחי' זרע בהמה, פי' זרע בהמה היינו בחי' נשמות דבי"ע שנמשכו מבחי' בהמה שהוא בחי' ד' חיות הקדש, פני אר"י פני שור כו'¹⁶, שהם בחי' י"ב בקר דבריאה כו'¹⁷, וע"כ נק' זרע בהמה והיינו שכמו הבהמה אין לה דעת כך נשמות דבי"ע לגבי נשמות דאצי"י נק' בשם זרע בהמה, והגם¹⁸ שבד' חיות יש גם פני אדם מ"מ הוא מרכבה שכללותה הם חיות ובהמות, וכמו למטה שהמרכבה היא מבהמות כו' הגם שאדם מנהיגה כו', אבל יש נשמות שנמשכו מבחי' ועל הכסא דמות כמראה

(9) בראשית א, יד.

(10) זחיג רנא, א. רפז, א. פדריא פי"ו. ועוד. וראה בהנסמן להלן בסמוך.

(11) ראה במדבר פט"ז, ו: אלו שבעת הנרות כנגד ו' כוכבים כו'. ועד"ז בוח"ג עדר, א. וראה אוה"ת חנוכה רעה, ב [בהגה"ה הראשונה] ורעט, רע"א.

(12) משלי כ, כו.

(13) ראה ב"ר ספ"ד. ס' מאמרי אדהאמ"צ-דברים ח"ג ע' תת. סה"מ תשי"ד ע' 254. וש"נ.

(14) קהלת ג, כא.

(15) ירמ' לא, כו [שם: וזרעתי את בית ישראל, אבל כה"ל' כאן מובא בכ"מ בדא"ח. ונסמן ע"ז בארוכה בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא ח"א ע' כ].

(16) יחזקאל א, י.

(17) ראה גם לעיל ע' קמה ואילך.

(18) והגם . . . שאדם מנהיגם כו': פיסקא זו ליתא בסה"מ תר"ל — הנסמן לעיל בריש המאמר.

אדם עליו מלמעלה¹⁹ שהוא בחי' נשמות דאצי' כי אדם בגימ' מ"ה²⁰ שנמשכו מבחי' שם מ"ה דאיהו אורח אצי' כו'²¹, שנקראים אחים וריעים למקום וכמ"ש²² למען אחיי וריעיי וכן נקראו בנים למקום וכמ"ש²³ בנים אתם להוי' אלקיכם.

והנה מה שנא' כי רוח בני האדם העולה היא למעלה זהו רק בחי' נשמות שנק' זרע אדם, וכמ"ש כי רוח האדם כו', וכן נר הוי' נשמת אדם בחי' זרע אדם דוקא, אך הנה בחי' זרע בהמה אין להם הכח מצד עצמן לעלות למעלה. וזהו שנא' בהעלותך את הנרות שאהרן הוא מעלה את הנרות דהיינו אפי' בחי' נרות הם הנשמות דבחי' זרע בהמה אהרן ג"כ מעלה אותן שיהיו בבחי' רוח האדם העולה למעלה לפי שאהרן הוא מו' רועים²⁴. והנה רועה הוא שייך לבהמה והיינו שהוא רועה את בחי' זרע בהמה שיהי' להם ג"כ בחי' רוח האדם העולה למעלה כו', וע"ד משה שנק' רעיא מהימנא ע"ש שממשיך בחי' דעת בנשמות דזרע בהמה וכמ"ש²⁵ ונתתי עשב בשדך לבהמתך כו', בהמתך הוא בחי' זרע בהמה, ומשה הוא רעיא מהימנא שממשיך דעת, ואהרן הוא ממשיך בחי' אהבה כו', ועי"ז²⁶ הוא מעלה את הנרות שיהי' גם הנשמות דזרע בהמה, הם בחי' רוח הבהמה היורדת למטה, בבחי' עלי' למעלה להיות כמו בחי' רוח האדם העולה למעלה מצד עצמו, והיינו לפי שגם בבחי' המרכבה הם בחי' חיות הקדש יש בהם ג"כ בחי' אדם, וכמ"ש²⁷ מפני אדם לארבעתן ודמות פניהם פני אדם, וע"כ יכול להעלות את בחי' הבהמה שיהי' במדרגת רוח האדם העולה כו'.

ג) **והנה** הכח הזה שיש לאהרן להעלות את הנרות כו' זהו ע"י שנא' בו²⁸ כשמו הטוב על הראש יורד על הזקן שיורד ע"פ מדותיו כו'. והענין הוא דהנה אנו רואים ששערות הזקן אינו כמו שערות הראש, ששערות הראש נצמחים ונגדלים אף בקטן, משא"כ שערות הזקן אינו נצמח בקטן כ"א כשנעשה בן עשרים אז מתחיל לצמוח שערות הזקן²⁹, והיינו לפי ששערות הזקן נמשך מבחי' גדלות המוחין, לפי ששערות הם ממותרי מוחין, ושערות הזקן הם מבחי' מותרי מוחין דגדלות או בוקע למטה בחי' שערות

(19) יחזקאל א, כו.
 (20) ראה פרדס שער ערכי הכינויים בערכו. ע"ח
 שער התיקון (ש"י) פ"ג. שער לאה ורחל (שלי"ח)
 פ"ב. שער מ"ז ומ"ד (שלי"ט) דרוש ה'. מאורי
 אור מע' א' סקס"ז.
 (21) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 (22) תהלים קכב, ח.
 (23) ראה יד, א.
 (24) ראה תקוני ז"ח קד, א.
 (25) עקב יא, טו. וראה בכ"ז תרי"א עד, ג ואילך.
 (26) בסה"מ תר"ל שם (ע' קסח) שורות אלו (עד
 סיום הסעיף) הם בשינוי לשון קצת.
 (27) ע"פ יחזקאל א, י [שם התוכן ולא הלשון —
 וראה הנסמן ע"ז בארוכה כ.מילואים להמ"מ
 בסו"ס מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ג ע' ארעו].
 (28) תהלים קלג, ב.
 (29) ע"פ שו"ע או"ח סני"ג ס"ח [ובשו"ע אדה"ז
 סי"א]: שראוי להתמלא זקנו כו' בן כ' שנה.
 וראה ג"כ בכ"ז בלקו"ת אחרי כה, סע"ד. מסעי
 צב, סע"ד. ביאוה"ז להצ"צ ע' תעו.

ספר תרל"ד

רכט

הזקן, וע"כ כשהוא פחות מכן עשרים שאז אינו נגמר אצלו עדיין המוחין בשלימות ולזה אין לו אז זקן, אף שמבן י"ג שנה ויום אחד נעשה גדול אעפ"כ לא נגמרו אצלו המוחין בשלימות כו'. וזהו שב"ד של מעלה אינו מעניש כ"א על בן עשרים דוקא כו'.³⁰ וזהו ג"כ משארז"ל³¹ ולמכור בנכסי אביו עד שיהי' בן עשרים, והיינו לפי שאז מאיר אצלו המוחין בשלימות שהוא בחי' אביו בחי' חכ' כו' ויכול אז דוקא למכור בנכסי אביו, נמצא ששערות הזקן נמשך מבחי' גדלות המוחין כו'.

וזהו זקן אהרן, זקן הוא בחי' זקן שקנה חכ' כו'.³² שהוא בחי' התורה שהתורה נק' בשם שערות הזקן, והיינו לפי ששערות הוא ע"ד שאומרי' משל לנמשל אף שהמשל הוא מסתיר על הנמשל ואינו מעריך הנמשל כלל אעפ"כ ע"י המשל יכולים להבין את הנמשל, ושרש המשל נמשך ממקום גבוה מאד, וכמ"ש בשלמה³³ וידבר שלמה שלשת אלפים משל, ששלמה דוקא הי' יכול להמציא משל לפי שנא' בו³⁴ ויחכם מכל האדם, נמצא שהמשל נמשך מבחי' גדלות המוחין ביותר שזהו ע"ד שערות הזקן כו' וכנ"ל. וכך התורה נק' משל הקדמוני וכמ"ש³⁵ כאשר יאמר משל הקדמוני, והיינו לפי שהתורה נתלכשה בעניני' גשמי' ציצית ותפילין כו', שזהו רק משל למצות עליונות מה שהקב"ה מניח תפילין שהוא בחי' ד' מוחין כו', אך אעפ"כ התפילין שלנו הוא משל לתפילין עליונים שהוא בחי' ד' מוחין. וזהו שנק' התורה בשם זקן. וזהו שארז"ל³⁶ בים נדמה להם כבחור ובמ"ת נדמה להם כזקן. וזהו שהתורה נדרשת בשלש עשרה מדות³⁷ שהוא כנגד י"ג ת"ד כו'.³⁸ וזהו ענין זקן אהרן והיינו אף שהוא בחי' שערות אעפ"כ הם נמשכין מעצמות המוחין דהיינו מעצמית ח"ע ממש וכמשארז"ל³⁹ אורי"י מח"ע נפקת דהיינו מבחי' גדלות המוחין כו'.

והנה בחי' שמן הטוב על הראש הוא בחי' שמן⁴⁰ משחת קדש שממשיך בחי' קדש, כי יש בחי' קדש ובחי' קדוש, ושמן הוא ממשיך בחי' קדש, שהוא בחי' מלה בגרמי' כו'.⁴¹ והנה טבע השמן שהוא צף למעלה אף שנותנים אותו למטה אעפ"כ הוא צף אח"כ למעלה וכמשארז"ל⁴² שמן שצף

(30) ראה שבת פט, ב ופרש"י. שם. ירושלמי בכורים פ"ב היא וסנהדרין פ"א ה"ה. ועוד.
(31) ב"ב קנו, א. וראה גם לקו"ת אחרי ומסעי שם. לקו"ת במדבר ב, א. סה"מ תקס"ז ע' קצג ואילך.
(32) קידושין לב, ב.
(33) מלכ"י א ה, יב.
(34) שם, יא.
(35) שמואל א כד, יג. ראה פרש"י שם. ולמשפטים כא, יג. ולמכות י, ב [ד"ה והאלקים]. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' שמו. וש"נ.
דברים ח"ב ע' תב. וש"נ.
(36) ראה מכילתא בשלח טו, ג. ויתרו כ, ב.
(37) תוי"כ ריש ויקרא.
(38) ראה גם לקו"ת דברים לג, ד. ועוד.
(39) זחי"ב סב, א. פה, א. קכא, א. זחי"ג פא, א. קפכ, א. רסא, א.
(40) תשא ל, כה. לא.
(41) זחי"ג צד, ב.
(42) שבת ה, ב. ובכ"מ. וראה גם שמו"ר פל"ג, א. ולעיל ד"ה כשמו הטוב.

ע"ג היין. והנה לפי שטבע השמן לעלות ע"כ ע"י השמן יכול להעלות את הנרות של בחי' זרע בהמה שיהי' בחי' רוח האדם העולה לפי שהשמן הוא עולה כו', ולכן ע"י השמן הוא מעלה את הנרות כי השמן הוא מאיר ג"כ כי בלעדי השמן הי' הפתילה נכבה תומ"י והשמן הוא הממשיך את האור, וע"כ ע"י בחי' השמן הטוב שהוא בחי' משחתא דקדש עילאה⁴⁸ שהוא בחי' חכ' בעצם דהיינו שהוא בחי' פנימי' התורה היורד על הזקן שהוא בחי' גליא שבתורה עי"ז נעשה העלאת הנרות שיהי' בבחי' רוח האדם העולה למעלה כו'.

ד) והנה להבין למה היו שבעת הנרות דוקא. והענין הוא דהנה ז' הנרות היו כנגד ז' מדות לך⁴⁹ ה' הגדולה והגבורה והתפארת כו', והיינו שע"י הז' נרות היו ממשיכים מבחי' לך ה' הגדולה. דהנה למעלה חסד נק' בשם גדולה⁴⁸, והיינו לפי שבחסד נא⁴⁶ יומם יצוה ה' חסדו בתוס' מ"ם, שכל המדות נק' בשם יום לבד, וכמ"ש⁴⁷ כי ששת ימים עשה, אך החסד נק' יומם לפי שהוא יום דאזיל עם כולוהו יומין⁴⁸, והיינו לפי שבכל המדות צריך להיות התכללות מדת החסד וע"כ נק' יומם, ולזה נק' מדת החסד בשם גדולה כו'. ועי"ל דלכך נק' בשם גדולה לפי שלמעלה אינו כמו שלמטה, שלמטה מדת החסד נמשך מבחי' ביטול ושפלות שע"ז שמים א"ע כשיריים עי"ז משפיע לזולתו, כי מאי חזית כו'⁴⁹, ועי"ז יכול להשפיע כו', וכמו אברהם שהי' איש החסד ע"י שהי' בבחי' ביטול וכמ"ש באברהם⁵⁰ ואנכי עפר ואפר, משא"כ מי שהוא בבחי' יש אינו יכול להשפיע לזולתו, לפי שצריך לכל כו', משא"כ למעלה הוא להיפך שמדת החסד נמשך מבחי' הגדולה כי לפי שלגדולתו אין חקר⁵¹ שהוא גדול ומהולל מאד⁵¹, עי"ז הוא משפיע רב טוב לבית ישראל, וכמו שאנו רואים למשל במלך גדול כי לפי גדלותו יכול להשפיע יותר, ואפי' מתנה מרובה אינו תופס מקום כלל אצלו, וכך למעלה מדת החסד נמשך מבחי' הגדולה, ולזה נק' מדת החסד בשם גדולה כו'. והנה אהרן ממשיך מבחי' גדולה, ולזה הי' כה"ג ע"ש שממשיך מבחי' גדולה כו'.

והנה בנפש בחי' גדולה הוא בחי' אה"ר שאהרן הוא ממשיך אה"ר לנש"י, כי יש ב' בחי' אהבה, אה"ר ואהבה זוטא, אהבה זוטא נמשך מבחי' התכוננות בעולמות שמע ישראל⁵² כו', היינו כשיתבונן איך ששרש כל

43) ראה זח"ג ז, ב. פח, ב. ומפרשי הזוהר שם. ובארוכה לקו"ת בהעלותך ל, סע"ג ואילך.
 44) דברי הימים"א כט, יא.
 45) ראה לקו"ת עקב יז, ד. אוה"ת וירא צ, א ואילך. ואתחנן כרך א ע' תכ. שם כרך ו ע' ב"רכו. וש"ג.
 עקב ס"ע תרכט.
 46) תהלים מב, ט.
 47) יתרו כ, יא. תשא לא, יז.
 48) ראה זח"א רמו, ריש ע"א. זח"ב לא, א [ונצוץ אורות שם]. זח"ג קג, ריש ע"ב. פע"ח שער חה"ס פ"א.
 49) בפסחים כה, ב: מאי חזית דמא דידך סומק טפי דילמא דמא דהוא גברא סומק טפי.
 50) וירא ית, כז.
 51) תהלים קמה, ג.
 52) ואתחנן ה, ד.

ספר תרל"ד

רלא

העולמות נמשך רק מבחי' ע' שם עין⁵³ הארה לבד מבחי' ע' שהוא בחי' ז' מדות כו', וזהו ברוך שכ"מ לע"ו, ועי"ז נעשה אצלו בחי' ואהבת את הוי' אלקיך כו'⁵⁴ שהוא בחי' אהבה דבכל נפשך שנק' אהבה זוטא לפי שנמשכה רק מבחי' שמע בחי' התבוננות שהוא בחי' שמיעה לבד. אך יש בחי' אה"ר שנמשכה מבחי' התבוננות עצמות אוא"ס, שהוא בחי' ראי', ואינו דומה שמיעה לראי' כו'⁵⁵. והנה אהרן הוא הממשיך בחי' אה"ר כו' לפי שאהרן אותיות נראה⁵⁶ באורך נראה אור⁵⁷. והנה אה"ר זו נק' בשם גדולה כו', והיינו ע"י שאהרן ממשיך בנשמות בחי' לך ה' הגדולה ועי"ז נעשה בנפש בחי' אה"ר כו'⁵⁸.

ה) **והגבורה** הוא בחי' יראה, כי גבורה הוא בגי' יראה, והיינו לפי שהעבודה א"א להיות בבחי' אהבה לבד. דהנה כתי"ב⁵⁹ על כל פשעים תכסה אהבה, והיינו לפי שאוהב א"ע ע"כ אינו מרגיש בפשע כו', ולזה א"א להיות בבחי' אהבה לבד כי יכול ג"כ ח"ו ליפול מזה ולא ירגיש כו', ולזה צריך בחי' יראה וכמ"ש⁶⁰ וגם אתה תדין את ביתי, שיהי' בבחי' דין לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר⁶¹ ושם דרך אראנו כישע אלקי⁶² כל השם אורחותיו⁶³. וזהו שנא'⁶⁴ בזאת יבא אהרן אל הקדש שהוא בחי' יראה דוקא. וזהו מ"ש⁶⁵ ה' שמעתי שמעך יראתי, והנה ר"ת הוא יש ושי בגימ' תר"ך שהוא בחי' תרי"ג מצות דאו' וזמד"ר שהוא תר"ך עמודי אור⁶⁶, והיינו שכדי שיקיים תר"ך מצות זהו ע"י יראתי שהוא בחי' יראה כי יראה הוא מקור לשס"ה ל"ת. ופי' שמעתי שמעך הענין הוא דהנה שמע הוא שם ע"י⁶⁷ דהיינו שם לבד מבחי' ע' רבתי נעשה מקור לעולמות. אך הנה ע"י המצות ממשיכי' בבחי' שם שהוא ענין קדוש השם וכמ"ש⁶⁸ וינוחו בו כל ישראל מקדשי שמך שצריך להמשיך בבחי' שם, שזהו ענין פי' שמע שהוא לשון אסיפה וקיבוץ⁶⁹ להמשיך בבחי' שם מבחי' ע' רבתי, כי שם הוא בחי' מל' וצריך להמשיך בבחי' מל' המשכה מבחי' ע' רבתי שהוא בחי' ז' מדות וכ"א כלול מיו"ד.

53) זחי"ג רלו, ב. וראה אוה"ת שה"ש כרך ג ע' תתעו, ובהנסמן שם בשוה"ג.

54) ואתחננו ג, ה.

55) מכילתא יתרו יט, ט.

56) ראה זחי"ג קג, א ומק"מ שם. ס' מאמרי אדהאמיצ"יקרא חי"ב ע' תשסו, ובהמ"מ שם.

57) תהלים לו, י.

58) כמאמר זה שבסו"מ תר"ל (ע' קע) יש כאן פיסקא נוספת בסוף העמוד שם.

59) משלי י, יב.

60) זכרי' ג, ז.

61) ברכות ה, א.

62) תהלים ג, כג.

63) מ"ק ה, סע"א: כל השם אורחותיו זוכה ורואה

בישועתו של הקבי"ה שנאמר ושם דרך כו'.
64) אחרי טז, ג. וראה זחי"ג נו, ב. קח, א. סה"מ

תקס"ד ע' ג. דרך חיים שער התפילה נו, ג.

אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תנא. לקוטי לוי יצחק

על זחי"ב ע' רעו.

65) חבקוק ג, ב. וראה בכ"ז בפ"י הרמ"ז לזחי"ב מה,

א. אוה"ת נ"ך ע' תצח.

66) ראה של"ה שטז, א (בשם הקדמונים). אגה"ק

סכ"ט (קג, א). לקו"ת נשא כג, ג. בהעלותך לד,

א. שה"ש ב, א, יב, ג. כב, ד.

67) תפילת שחרית דשבת.

68) ראה גם ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ס"ע שיד.

ובכ"מ.

והנה להיפך כשעובר על רצון העליון נק' חילול השם שהוא ל' חלל ריקן לפי שאינו ממשיך בבחי' שם, וכמ"ש⁷⁶ ותחללו את שמי ואמרתם במה חללתם באמרם עם ה' אלה ומארצו יצאו, שהוא היפך מבחי' אסיפה וקיבוץ כו'. אך ע"י המצות מקדשים את שמו מקדשי שמך כו'. וזהו שמעתי שמעך שע"י ב"פ יש שהוא תר"ך מצות עי"ז נעשה שמעך שם ע' שנמשך בבחי' שם מבחי' ע' רבתי וגם בחי' ד' שהוא בחי' כתב, כי תר"ך מצות שרשם בבחי' כתר שהם תר"ך עמודי אור כו'. וזהו ע"י יראה דוקא שהוא בחי' קבעומ"ש, והיינו לפי שכל עליות וירידות הוא הכל במל', שפעמים המל' מתעלה למעלה מאד שמל' עולה עד הכתר ופעמים ח"ו להיפוך כו', שרגליה יורדות כו',⁷⁷ והיינו לפי שכל עיקר הפגמים והעוונות אינם נוגעים רק במל' כו', אבל למעלה בבחי' ז"א כתי"י אני הוי' לא שנתי כו', ולזה צריך להמשיך בבחי' שם כו', ולזה צריך יראה שהוא בחי' קבעומ"ש לפי שיראה הוא בחי' מל'. וזהו ענין מדת הגבורה שבנפש כו'.

ואו) **והתפארת** הוא ענין לאסתכלא ביקרא דמלכא⁷⁸, שיתבונן באלקי' בבחי' יקר ותפארת גדולת מלכותו. אך כי ב"ה הוי' צור עולמי⁷⁹ ביו"ד נברא עוה"ב⁸⁰ יו"ד לבד שאפי' בחי' עוה"ב נברא רק ביו"ד בחי' אות א' לבד שכלא חשיב לגבי עצמות ומהות הדבור וכ"ש לגבי עצמות הנפש כו'. והנה עי"ז מעורר רחמים על נפשו כי ת"ת איהו רחמי, והיינו כשיתבונן איך שירד מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁸¹, ששרש הנשמה הי' למעלה בבחי' אלקי' נש"י עלו במח"ב⁸² כי חלק הוי' עמו⁸³ וירדה למטה בגוף ונה"ב, וע"כ הרחמנות גדולה מאד על נפשו, וכל שיתבונן יותר בגדולת או"ס ובבחי' שפלות נפשו הרחמנות גדולה יותר, וכמו שאנו רואים שמי שהוא עשיר ונעשה עני הרחמנות עליו גדולה יותר מכמו שהי' עני מתולדתו, וכן על בן מלך שהוא אסור בבהא"ס⁸⁴ נופל רחמנות יותר, וכן הנשמה שהיא חלק אלק' ממעל⁸⁵ וירדה למטה מאד הרחמנות גדולה עלי' עד אין שיעור. וזהו מה שאנו אומרים⁸⁶ ברחמיך הרבים רחם עלינו, שאנו אין מרגישים כ"כ הרחמנות לפי שאין אנו מרגישים את גדולתה וכן ירידתה למטה, אך ברחמיך הרבים שאתה יודע איך שהרחמנות גדולה עליה כו'. והנה לזה נק' מדת הרחמים בשם ת"ת לפי שת"ת הוא בחי' התכללות⁸⁷ מבחי'

(69) ע"פ ירמי' לד, טז. יחזקאל לו, כ.

(70) משלי ה, ה. וראה אוה"ת נ"ך ע' תקסד ואילך. ובכ"מ.

(71) מלאכי ג, ו.

(72) ראה זח"ב רמז, ב. קלד, א.

(73) ישעי' כו, ד.

(74) מנחות כט, ב.

(75) ע"פ חגיגה ה, ב.

(76) ע"פ ב"ר פ"א, ד. ובכ"מ.

(77) האזינו לב, ט.

(78) = בבית האסורים [וראה הלשון בטה"מ תר"ל

ע' קעא].

(79) ראה תניא ריש פ"ב.

(80) נוסח המאיר לארץ.

(81) = אהבה ויראה.

אוי"ר חסד וגבורה כי רחמים הוא כולל ב' בחי' חו"ג⁸², וע"כ נק' תפארת שהוא ל' יופי כי עיקר היופי הוא דוקא כשיש התכללות מכמה גוונים כי גוון א' אינו נק' יופי, וזהו מ"ש⁸³ הנך יפה רעייתי שהוא ע"י התכללות בחי' אוי"ר ורחמים, ועי"ז נמשך מלמעלה ג"כ בחי' יופי וכמ"ש⁸⁴ הנך יפה דודי כו'.

ז) והנה בחי' גדולה וגבורה ותפארת זהו עיקר המדות כו', והנצה וההוד הוא ענין ענפי המדות נצח ענף הגדולה⁸⁵, והיינו כי נצח הוא בחי' נצחון שנעשה אצלו בחי' נצחון והסכם חזק שיהי' בבחי' סו"מ ועשה טוב⁸⁶, והיינו לפי שעיקר המדות אוי"ר ורחמים זהו רק בעת התפלה שאז נעשה אצלו המדות אוי"ר כו' ע"י התכוננות, אך לא בכל היום ויכול להיות בבחי' התכוננות, וממילא נפסקו המדות אוי"ר ויכול ח"ו לשכוח כו', וזהו ענין מדת הנצה שנעשה אצלו הסכם מבחי' אהוי"ר שהי' אצלו בעת התפלה על כל היום שיהי' לכה"פ בחי' סו"מ ועשה טוב כו'. והנה נצח הוא ל' נצחי' וכמשארז"ל⁸⁷ כ"מ שנא' נצח ועד אין לו הפסק, והיינו לפי ששרש הנצח הוא מבחי' גבוה מאד וכמ"ש⁸⁸ וגם נצח ישראל לא ישקר כי לא אדם הוא להנחם ששרש הנצח נמשך מבחי' כי לא אדם כו'. וזהו שנצח ענף הגדולה דוקא לפי שאנו רואים שכל מי שהוא גדול מחבירו יותר הנצחון אצלו יותר, וכמו שאנו רואים שהנצחון של מלך אין לו שיעור כלל, לפי שהוא גדול מכולם כו', ולזה נצח הוא ענף הגדולה כו'. וההוד הוא ענף הגבורה, והיינו אף שאין לו בחי' יראה לכה"פ הוא מודה שצריך להיות בחי' יראה, ומקבל ע"ע עומ"ש, וכמו למשל שמהמלך נמשך בחי' יראה שהכל יראים מלפניו שזהו ענין יראה שנופל אימתו על עם, אך זהו כשכבר נעשה אז נופל עליהם אימתו בעצם, שז"ע יראה בעצם, אך מקודם שנעשה כשצריך להמליכו שיהי' מלך ומכתירין אותו בכתר מל' אז הוא רק בבחי' הודאה לבד, שמודים שצריך לעשות מלך כדי שייראו מלפניו, אבל אינו שייך לומר עדיין שייראו מלפניו בפו"מ לפי שלע"ע אינו עדיין מלך ואין ביכולתו לעשות כלום רק שהוא בבחי' הודאה לבד שמודים שצריך לעשות מלך כדי שייראו מלפניו ומקבלים עליהם עול מלכותו ברצון כו'. וכך אף מי שאין לו יראה כו' אעפ"כ צריך שיהי' בבחי' הודאה לכה"פ שצריך לירא מלפניו כו'.

ח) כ"י כל בשמים ובארץ, כי כל הוא בחי' התקשרות וכמשת"י⁸⁹ כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא וארעא כו' שצריך לקשר א"ע לאלקי' בקשר

(82) ראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ריש ע' יד. וש"נ.
 (83) שה"ש א, טו. ד, א. וראה לקו"ת שה"ש יד, א. ובכ"מ.
 (84) שם א, טו.
 (85) ראה ת"ז תכ"ב (סח, ב).
 (86) תהלים לד, טו. לו, כו.
 (87) עירובין נד, א.
 (88) שמואל-א טו, כט.
 (89) = וכמו שתרגם יונתן. נסמן לעיל ע' קס.

אמיץ וחזק, לפי שבלעדי התקשרות אין להמדות קיום נצחי כו', והיינו כי התקשרות הוא היפך מבחי' הפירוד וכמ"ש⁹⁶ והיו העטופים ללבן והקשורים ליעקב שהוא ענין התקשרות לאלקי' יעקב חבל נחלתו⁹⁷, וכמו למשל⁹⁸ החבל שראש החבל נקשר למעלה וראש השני למטה שע"י התקשרות כשמתנענע ראש החבל למעלה מתנענע גם ראש השני למטה כו'. וזהו ישראל מתקשראן באורייתא ואוריית' בקוב"ה⁹⁹ שצריך לקשר א"ע לאלקי' ולא יהי' נפרד אפי' רגע אחת, ועי"ז נעשה להמדות קיום נצחי. וזהו שנק' כי כל לפי שהוא כללות המדות לפי שבלעדי התקשרות אין להם קיום נצחי.

ואח"כ כתי' לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש כו', שהוא ענין בחי' מל'. והיינו בנפש זהו ענין עבודה בחי' עבודת עבד שיהי' בטל לאלקי' בתכלית הביטול בלתי שום טעם רק בבחי' עבודת עבד, כמו עבד שעובד לרבו בלי טעם ודעת רק לעשות נחת רוח לרבו, שזהו ענין מדה בפ"ע, ויש הפרש בין עבודה ליראה וכמ"ש בתניא¹⁰⁰ כו'. וזהו והמתנשא כו', שהעבודה צ"ל גם בבחי' הגבהה והתנשאות כו', לפי שאם לא יהי' בבחי' הגבהה יכול ח"ו ליפול כי יחשוב בעצמו מה תופס מקום כלום העבודה שלי בבחי' ועשה טוב, גם בחי' סו"מ שלי, ע"כ צריך שיהי' בבחי' התנשאות איך ששרש הנשמה היא חלק אלק' ממעל וע"י זה שמקיים הוא מתעלה למעלה מאד, ועי"ז ויגבה לבו בדרכי הוי"ו¹⁰¹ להתאמץ ולהתחזק להיות סו"מ וע"ט.

וזהו ענין שבעת הנרות שבנפש שהוא מכוון כנגד שבעה מדות לך ה' הגדולה כו'. וזהו לך ה' הגדולה דהיינו שצריך להעלות את המדות למעלה בבחי' לך, כי לך הוא בגימ' נו"ן כו' שהוא בחי' נו"ן שע"ב¹⁰², והיינו שצריך להעלות את המדות בבחי' חו"ב שהם בחי' מוחין ולחבר את המדות במוחין ע"י נש"ב, כי מהמדות עצמן יכול להיות יניקת החיצוני, וכמו אברהם שיצא ממנו ישמעאל יצחק כו'¹⁰³, וכמו הצפרניים שיונקי' מהידים כו', ולזה צריך להעלות את המדות ולחבר אותם במוחין חו"ב דהיינו שיהי' בבחי' לך שיהי' המדות בטלים לבחי' המוחין שיהי' המוח שליט על הלב¹⁰⁴. והנה בחכ' כתי'¹⁰⁵ ימותו ולא בחכ' שבחכ' לא הי' שבה"כ וע"כ משם אינו יכול להיות יניקת החיצוני כו', וזהו לך ה' הגדולה ואח"כ כי כל כו', כל הוא בחי' נ' שהוא נו"ן שע"ב רק שהוא בדרך המשכה כו', שאח"כ צריך להמשיך

(96) ראה בארוכה סה"מ תקס"ד ע' כו ואילך. ובכ"מ.

(97) ע"פ פסחים נו, א. קיט, ב [במאמר זה שבסה"מ

תריל (ס"ע קעב) הלשון כאן: אברהם שיצא ממנו ישמעאל יצחק יצא ממנו עשו כו'.

(98) זחי"ג רכד, סע"א.

(99) איוב ד, כא. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר

ח"ג ע' איכב. ושי"ג.

(90) יצא ל, מב.

(91) האוינו לב, ט.

(92) ראה תניא אנהי' פ"ו. ס' מאמרי אדהאמ"צ

במדבר ח"ב ס"ע תתנו.

(93) זחי"ג עג, א.

(94) פמ"א (נו, א).

(95) דה"ב יז, ו.

ספר תרל"ד

רלה

בחי' מוחזן במדות מלמעלה למטה, וזהו ענין שבעת הנרות. והנה אהרן הוא מעלה את הנרות ע"י שאהרן הוא כה"ג וממשיך שיהי' העלאת הנרות בבחי' רוח האדם העולה למעלה.

ט) וזהו אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, אל מול פני המנורה יאירו דהיינו מה שהוא מכוון כנגד המנורה שהוא בחי' מאמר של יהי מאורות. דהנה במאמר¹⁰⁰ של יהי מאורות כתי' מארת חסר¹⁰⁰ שע"ז נעשה חסרון הלבנה וצריך למלאות את החסרון וכמארז"ל¹⁰¹ שרה הוסיפה על המאורות שנא' בשרה¹⁰² צחוק עשה לי אלקי', וכתי'¹⁰³ ויעש אלקי' את שני המאורות הגדולים, מכאן ששרה הוסיפה על המאורות כו'. ולהבין זה מה הוסיפה שרה על המאורות, צ"ל מקודם מ"ש ויעש אלקי' את שני המאורות הגדולים ששניהם היו גדולים ואח"כ כתי'¹⁰³ את המאור הגדול ואת המאור הקטן. והענין הוא דהנה שני המאורות הגדולים הוא בחי' שם הוי' ושם אלקי' שהוא בחי' חמה ולבנה וכמ"ש¹⁰⁴ כי שמש ומגן הוי' אלקי' ששם הוי' נק' שמש וכן כתי'¹⁰⁵ והי' לך הוי' לאור עולם כו'. והנה כשמאיר שם הוי' בשם אלקים אז נקראו שניהם המאורות הגדולים וכמ"ש¹⁰⁶ גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו וארז"ל¹⁰⁷ אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, עיר הוא בחי' עולם הדבור כי עיר נעשה מאבנים ואבנים הם בחי' אותיות וכמ"ש כס"י¹⁰⁸ שתי אבנים בונות שתי בתים כו', וכללות עולם הדבור נק' בשם עיר, ואימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו שבעיר אלקינו הוא מאיר שם הוי' כו', ואז נק' גם ש' אלקי' בחי' גדול והיינו שאז נעשה בחי' גילוי הדבור, וכמ"ש לע"ל¹⁰⁹ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר שיהי' הדבור בבחי' גילוי כו', ויראו הכל בראי' חושית איך שבדבר¹¹⁰ ה' שמים נעשו כו'. וזהו ששיר של יום שני הוא מזמור גדול הוי' כו' וכמ"ש במשנה סוף מס' תמיד בשני מה היו אומרים גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו, ופרש"י לכך ה' זה המזמור בשני, לפי שבשני נא' יי' יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים שנעשה הבדלה בין מים העליונים למ"ת וחילק את מעשיו, כך הבדיל וחילק את עיר אלקינו שהוא ירושלים מכל הארצות שבעיר אלקינו הוא התגלות אלקי' לפי ששם מאיר בחי' הדבור עליון כו'. והנה אז נק' שניהם המאורות הגדולים כו'.

100) ירושלמי תענית פ"ד ה"ג. ועוד.

101) ראה ב"ר פניג, ח. ראה לעיל סוף סעי' א. 107) ראה זחיב רלה, א. זחיג ה, א. זחר חדש תשא וש"ג.

102) יירא כא, ו.

103) בראשית א, טו.

104) תהלים פד, יב.

105) ישעי' ס, יט.

106) תהלים מת, ב.

107) ראה זחיב רלה, א. זחיג ה, א. זחר חדש תשא מד, א. חוקת נא, ריש ע"ד.

108) פי"ד מט"ז.

109) ישעי' מ, ה.

110) תהלים לג, ו.

111) בראשית א, ו.

אך הנה בחורבן¹¹² בהמק"ד כשאינו מאיר הדבור עליון בבחי' גילוי וכמ"ש¹¹³ ודבר ה' יקר בימים ההם, וכ"ש עתה שאינו מאיר הדבור כלל וכמ"ש¹¹⁴ כרחל לפני גוזזיה נאלמה, גוזזיה הוא בחי' שערות שהוא בחי' אותיות אינו מאיר למטה כו', אותותינו לא ראינו¹¹⁵ שאף שיש בחי' אותיות הדבור אעפ"כ לא ראינו שאינו מאיר בגילוי כ"א בבחי' העלם, והיינו שהוא בחי' אתון זעירין¹¹⁶ שמאיר רק בבחי' קטנות וצמצום, עד"י שנמשך בצמצום אחר צמצום בריבוי הסתרי' כענין אלביש שמי' קדרות כו'¹¹⁸ ונודע כי לאום מלאום כו'¹¹⁹ ולכן נמשך מזה ושפחה כי תירש גבירתה¹²⁰ מ' דנוגה כו', ע"ד מ"ש בדור הפלגה¹²¹ ותהי להם הלבניה לאבן והחומר לחמר, והיינו שכמו שיש אבנים בקדושה שהוא ענין אותיות דקדושה שנקראו אבנים (שהוא בריאה ב"ש¹²²) כמו"כ יש בלעו"ז בחי' לבנה אותיות ק"ג וכמשארז"ל¹²³ זקף לבנה והשתחוו לה, שהיא מל' דקליפה והיינו שנמשכו האותיות בק"ג כו'. וז"ע המגדל שרצו לבנות שהוא היפך מבחי' גדול הוי' בעיר אלקינו, והם רצו להמשיך בחי' גדול הוי' כו' בבחי' מגדל שלהם שהוא בחי' לבנה בחי' דבור דק"ג כדי שיהיו נפרדים מאלקות כו'. והנה אז הוא בחי' המאור הקטן כו'. והנה שרה הוסיפה על המאורות והיינו ששרה הוא בחי' שררה בחי' כי שרית עם אלקי' כו'¹²⁴ וכמ"ש¹⁰² צחוק עשה לי אלקי' והיינו שהצחוק ותענוג עליון נמשך דוקא מבחי' שם אלקי' שנעשה הסתר והעלם ואח"כ ע"י העבודה בבחי' אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא עי"ז נעשה יתרון האור מתוך החשך¹²⁵, ולכן לא ניתנה התורה למלאכי השרת כי כלום יצה"ר יש ביניכם¹²⁶, ויתרון האור מתוך החשך דוקא כו', ועי"ז שנתהפך החשך לאור עי"ז צחוק עשה לי שנמשך הצחוק ותענוג עליון.

יוד) והנה צחוק ושחוק הוא פי' אחד, ושחוק הוא בגימ' ב"פ אור¹²⁷ (וכמו ואהבת שהוא בגימ' ב"פ אור¹²⁸). וזהו ששרה הוסיפה על

(112) בחורבן בהמק"ד: כמאמר זה בסה"מ תר"ל (ס"ע קעג) איתא במקום תיבות אלו בגלות.	(120) משלי ל, כג.
ועד"ז להלו בסמוך ה' שם: וכ"ש עתה בגלות.	(121) נח יא, ג.
(113) שמואל-א ג, א [בסה"מ תר"ל שם הלשון כאו: ודבר ה' יקר גו'. וכ"ה בהכתוב].	(122) - בידי שמים.
(114) ישעי' נג, ז.	(123) עי"ז מו, א. וראה בכ"ז לקו"ש ח"ז ע' 16.
(115) תהלים עד, ט.	ובהמ"מ שם.
(116) ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ-ציוקרא ח"א ע' יד. וש"נ.	(124) וישלח לב, כט.
(117) עד . . . מ' דנוגה כו': כסה"מ תר"ל שם ליתא כ"ז.	(125) קהלת ב, יג.
(118) ישעי' ג, ג.	(126) שבת פט, א.
(119) תולדות כה, כג.	(127) ע"ה שער לידת המחיון פ"ב. שער מארז"ל להארז"ל לברכות לא, א [אסור לאדם שימלא שחוק כו'].
	(128) פע"ח שער הק"ש פכ"ג. שער הכוונות ענין כונת ק"ש דרוש ז. סידור הארז"ל בסדר ק"ש. תניא ספמ"ג.

המאורות, לפי שהמשיכה מבחי' ב"פ אור, והיינו לפי שהמשיכה תוס' אור בכחי' שם הוי' ושם אלקי', ועי"ז נעשה בכחי' שני המאורות הגדולים לפי שע"י אתהפכא מחשוכא לנהורא עי"ז נמשך תוס' אור כו'. וזהו אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות ששבעת הנרות יאירו בכחי' מול פני המנורה שהוא בחי' מאמר של יהי מאורות ולהוסיף אור במאורות שיהי' שני המאורות הגדולי' כו'.

והנה הכח הזה שיאירו שבעת הנרות זהו ע"י התורה שהיא ג"כ בחי' שבעה וכמ"ש¹²⁹ חצבה עמודי' שבעה וארז¹³⁰ אלו שבעה ספרים כי חלק במדבר נחלק לשלשה, ויהי בנסוע הארון הוא ספר בפ"ע כו', וע"י התורה שהוא בחי' שמן הטוב על הראש יורד על הזקן כו', עי"ז יכול להעלות את הנרות אל מול פני המנורה להמשיך תוס' אורות בכחי' מאורות כו'. וזהו מ"ש ויעש כן אהרן היינו שהמשיך בחי' תוס' אור כו' וכמ"ש ויעש את שני המאורות הגדולים וכמו שלמדו עשי' עשי' בשרה ששרה הוסיפה כו', כמ"כ כאן נא' ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה שהמשיך בחי' תוס' אור כו'. וזהו להגיד שבחו של אהרן שלא שינה דהיינו שזהו הוא השבח שלו שהוסיף תוס' אור והעלה כללות נש"י שיהי' אפי' בחי' זרע בהמה היורדת למטה שהוא בחי' נשמות דבי"ע להיות בכחי' רוח האדם העולה למעלה ועי"ז המשיכו תוס' אור במאורות ומילאו את החסרון שנא' יהי מארת חסר, שע"י פגימותא דסיהרא נמשך להיות את המאור הקטן, אך אהרן מעלה את הנרות והמשיך תוס' אור שיהי' שניהם המאורות הגדולים כו'.

י"א) ובזה יובן המדרש שחלשה דעתו של אהרן שלא הי' עמהם בחנוכה א"ל הקב"ה חי"ך שלך גדול משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות, דלכאוי' אינו מובן למה הדלקת נרות גדול יותר מקרבנות. אך הנה להבין זה יש להקדים מ"ש במד"ר¹³¹ ע"פ¹³² האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי למה קרא משה לשמים וארץ, אמר משה אני עתיד למות ואיני יודע אם אעלה לשמים או ארד לארץ וכמ"ש¹³³ כי מי יודע רוח האדם העולה היא למעלה, ורוח הבהמה היורדת למטה, ע"כ אני משיבוע אם לשמים או לארץ שכ"מ שהנשמה שלי תהא מונחת שתהא יפה. ולכאוי' הוא מד"ר פליאה מאד, איך הי' משה מסופק אם הוא רוח האדם העולה למעלה או רוח הבהמה היורדת למטה, אותו שנא¹³⁴ בכל ביתי נאמן הוא יהי' מסופק אם הוא רוח הבהמה היורדת למטה כו'. אך הענין הוא דהנה מה שנא' רוח הבהמה היורדת למטה לארץ, אין הפי' ארץ גשמי ח"ו אלא הפי' הוא שקאי על ארץ הרוחני' שהוא בחי' מל' שנק' ארץ החיים, צרורא דחיי¹³⁴ שמאיר בה

(129) משלי ט, א.

(130) כהעלותך ת, ז.

(131) ראה זח"ג צב, א.

(129) משלי ט, א.

(130) שבת קטז, א.

(131) דב"ר ספ"י.

בחי' יסוד שנק' יחיד חי העולמים מלך שיסוד נק' חי העולמים צדיק חי' עלמין¹³⁵ ובניהו בן יהודע בן איש חי כו'¹³⁶ וכמ"שי¹³⁷ ועמך כולם צדיקי' לעולם ירשו ארץ שקאי על ארץ העליונה כו'. וכך כאן מה שנא' רוח הבהמה היורדת למטה לארץ קאי ג"כ על ארץ העליונה כו'. והענין הוא דהנה ידוע שיש ב' בחי' מרכבתא עילאה ומרכבתא תתאה¹³⁸, מרכבתא תתאה הוא בחי' מרכבה של חיות הקדש שנק' בשם בהמה פני ארי' פני שור כו', והנה על בחי' בהמה זו שהוא בחי' מרכבתא תתאה נא' רוח הבהמה היורדת למטה לארץ לפי שכל השגתם הוא רק בבחי' ארץ שהוא בחי' מל' מלכותך מל' כ"ע כו'¹³⁹, ומעריצים ומקדישים וממליכי' את שם כו', שכל השגתם הוא רק בבחי' שם אבל למעלה מבחי' שם אין להם השגה כו'. והנה נשמות דבי"ע שנמשכו מבחי' זרע בהמה דהיינו מבחי' חיות הקדש עלייתם ג"כ הוא רק בבחי' מל' והיינו שמתעלים מבחי' בי"ע לבחי' אצי' אך עלייתם הוא רק בבחי' מל' דאצי' לבד, אך הנה נשמות שנק' בשם זרע אדם שהוא בחי' נשמות דאצי' מרכבתא עילאה עלייתם למעלה מבחי' מל', דהיינו שהם בבחי' רוח האדם העולה למעלה בשמים שהוא בחי' ז"א דאצי' בחי' סוכ"ע כו'. וזהו כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב¹⁴⁰ שנא'¹³⁷ ועמך כולם צדיקי' לעולם ירשו ארץ כו', כל ישראל קאי על נשמות דבי"ע שנק' זרע בהמה עלייתם הוא רק בבחי' ארץ, ירשו ארץ כו', וזהו שנא' יש להם חלק כו', חלק הוא חלק רביעי וכמשארז"ל¹⁴¹ האומר תנו לפלוני חלק מנכסי יתנו לו רביעי, והיינו שרביעי הוא בחי' ה' אחרונה של שם הוי' שהוא בחי' מל', אך בחי' נשמות שבבחי' זרע אדם הוא בבחי' בן עוה"ב וכמשארז"ל¹⁴² כל השונה הלכות בכ"י מובטח לו שהוא בן עוה"ב וכן כל האומר תהלה לדוד בכ"י ג"פ מובטח לו שהוא בן עוה"ב¹⁴³, והיינו שבן יורש את הכל שמקבל מבחי' ד' אותיות של שם הוי', והיינו שהוא מקבל מבחי' ו' של שם הוי' שהוא בחי' שמים בחי' ז"א. וזהו שא' משה איני יודע אם אעלה לשמים שהוא מבחי' רוח האדם העולה למעלה או מבחי' רוח הבהמה היורדת למטה בבחי' מל', והיינו שא' בדרך עניויות איני יודע כו' כי מי יודע כו'¹⁴⁴.

ובזה יובן מה שאמר לו הקב"ה חייך שלך גדול משלהם והיינו לפי שהנשיאים הקריבו קרבנות. והנה קרבנות הוא בחי' בהמה והיינו לפי שהקרבן ה' עולה בבחי' פני שור כו'. והנה העלי' שע"י הקרבנות הוא רק

135 ראה גם להלן ד"ה והי' עקב סוסי"ג, ובהנסמן
 136 ראה בי"ב סג, א. שו"ע חו"מ סרני"ג סכ"ד.
 137 שמואל-ב כג, כ.
 138 ירמיה' ס, כא.
 139 מגילה כה, ב.
 140 ראה זח"ג רסב, ב. תו"א קג, סע"א. סידור עם
 141 ראה ד, א-ב. ובכ"מ.
 142 תהלים קמה, יג.
 143 סנהדרין צ, א.
 144 וראה גם איה"ת חנוכה כרך ה תתקנד, ב.
 145 התחלת הפסוק בקהלת שם: מי יודע רוח בני האדם העולה גו'.

בבחי' מל' שהוא בחי' רוח הבהמה היורדת למטה כו', וזהו שהמזבח הי' עומד בחצר שהוא ענין ביי'ע דהיינו שעי' המזבח שהוא הקרבנו' הי' עלי' מבחי' ביי'ע לבחי' אצי', אך שהוא רק בבחי' מל' דאצי', לפי שמרכבה אינם יכולים לעלות למעלה יותר, אך הנה אהרן הי' מעלה את הנרות דהיינו שהי' מעלה את בחי' רוח הבהמה בחי' זרע בהמה שיהי' גי'כ בבחי' רוח האדם העולה למעלה בשמים, ע"כ הוא למעלה מבחי' הקרבנות של הנשיאים, ולזה בבחי' אצי' גופא שיהי' למעלה בבחי' שמים שהוא בחי' סוכ"ע, ולזה א' שלך גדול משלהם שאתה מטיב את הנרות דהיינו שאתה מעלה את בחי' זרע בהמה לבחי' רוח האדם העולה למעלה כו'.

בס"ד

ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ, ונדוע מארז"ל² חי אני ל' שבועה, וע' בפ"י רש"י שהוא מהמד"ר³ שהשבועה שכשם שחי אני וכבודי מלא כל הארץ כן כל האנשי' הרואי' ע"ש, ורבינו ז"ל⁴ פי' שכשם שחי אני כך וימלא כל הארץ. ולקרב הפי' י"ל שענין שכל האנשי' הרואי' כו' יכלו זהו הי' עיכוב בואם לארץ בכדי שלא יתחלל כבודו, וזהו סלחתי כדברך⁵ דוקא שאי' שיאמרו מבלתי יכולת כו' כמו שפי' רש"י ז"ל ע"ש, וכאשר תמו נכנסו בניהם לארץ וזהו וימלא כבודו. אך מה שצ"ל למה הוא ענין השבועה לו ית', שנא' בוי' וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם ומהו ענין השבועה שזה לא יתכן רק באדם בעל מקבל שינוי' מסדר הזמן, או מנגיעות הענין לו עד שישנה בדבריו, לא כן בו ית' דכתיב⁶ אני הוי' לא שניתי וההוא⁷ אמר ולא יעשה, ומה גם כי דבורו של הקב"ה חשיב מעשה⁸ אי"כ כבר עשוי. ויובן בהקדם ענין לשון וימלא כו' שמשמע להבא ולעתיד, והלא גם כעת מלא כל הארץ כבודו, כמ"ש⁹

- (1) שלח יד, כא. לכמה מעניני המאמר ראה גם ד"ה
ואולם: סה"מ תקס"ט ע' קפג. ס' מאמרי אדה"ז
עה"ת ח"ב ע' תרכז. ס' מאמרי אדהאמ"צ
במדבר ח"ג ע' איעת. איקנד. איקסו. דרמ"צ
קעת, א. אוה"ת שלח ע' תקי וע' תקכו. שם כרך
ד ע' איתקב. [מאמר זה הובא: בטה"מ תרמ"ז ע'
סא וע' שלו. תרנ"ב ע' יו"ד. ועוד].
(2) הובא בפרש"י עה"פ. וראה רמב"ן שם. תוס'
הגיגה טז, ב ד"ה אראה בנחמה.
(3) אוצ"ל: שהוא מהמדרש [כי ליתא במד"ר
(4) כ"ק אדמו"ר הזקן. ראה גם המאמרים שנסמנו
לעיל בתחילת המאמר.
(5) שלח יד, כ.
(6) שם, טז.
(7) שמואל"א טז, כט.
(8) מלאכי ג, ו.
(9) בלק כג, יט.
(10) ראה ב"ר פמ"ד, כב. שנת קיט, ב. ועוד.
(11) ישעי' ה, ג.

מלכאה"כ, שפי' שגם עכשיו מכה"כ. וכן צ"ל מה שא' יעקב¹² בשכמל"ו שמשמע ג"כ להבא ולעתיד והרי נאמר¹³ מל' מל' כל עולמים כו'. ועד"ז י"ל ג"כ מה שא' המלאכים אי' מקום כבודו¹⁴, שהרי נא' מכה"כ. ועוד צ"ל מה שארז"ל בפרקי דר"א¹⁵ עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד, ולכא' אינו מובן כיון שלא נבה"ע עדיין מי יקרא בשמו, שהרי שם אינו שייך רק לזולתו.

אך הענין הוא דהנה כתי"ב¹⁶ כי לא מחשבותי מחשבותיכם, וי"ל למה במח' דוקא נא' כי לא מחשבותי מחשבותיכם שהרי גם בדבור ומעשה אינו דומה דבורו ומעשה של הקב"ה לדבור ומעשה של בו"ד, ולכא' אם הי' אומר שלא דברכם דברי ה"ז שנח יותר, והי' מובן ג"כ שכ"ש מחשבה כו'. אך הענין הוא דבמח' אנו רואים את הפרש יותר שהרי ממח' של בו"ד לא יתהוה כלום אפי' אם יחשוב כמה ואפי' מח' של מלך אינו עושה כלום, אבל מדבור ומעשה של בו"ד יכול להיות התהוות איזה מציאות כמו המלך שגזור ומצווה לעשות ומיד נעשה, אמר מלכא עקר כו'¹⁷, והגם שאינו דומה שהרי אחר הוא העושה כו' מ"מ כו', אבל ממח' לא יתהוה כלום, משא"כ למעלה כמו שעלה במחשבתו לברוא את העולם מיד נתהוו, וכמ"ש בזהר¹⁸ במח' א' ברא הקב"ה את העולם, ולזה נא' כי לא מחשבותי מחשבותיכם.

(ב) **והנה** מח' זו איתא שהוא בחי' מח' של אנא אמלוך¹⁹ מה שעלה ברצונו להיות מלך על עם ועי' רצון ומח' זו שעלה ברצונו להיות מלך על עם מיד נתהוו כל העולמות (וכמ"ש²⁰ כל אשר חפץ הי' עשה ובחפץ ורצון נתהוו כל העולמות), ומה שנא²¹ בדבר הי' שמים נעשו שהתהוות העולמות הי' עי' דבור היינו שנפרטו אח"כ בדיבור בע"מ פרטים כו' לפי שאם הי' נתהוו עי' מח' לבד הי' בבחי' ביטול ממש לפי שמח' מתאחדת עם עצם הנפש ע"כ אם הי' ההתהוות עי' המח' לבד הי' בבחי' ביטול ממש, וכמו בחי' עלמא דאתכסי' ממש, ועי' הברואים שבים, וכמשארז"ל²² כל מה שיש ביבשה יש בים, שהברואי' שביבשה הם נפרדי' מהארץ כו', אבל הברואי'

בגוכי"ק בשולי הגליון: סי' ב' א"א לתקן ונא' בסדר והצעה אחרת ונצרך לכתוב אותו מחדש.

(12) פסחים נו, א.	ריש ע' שט. וראה ג"כ אוה"ת שלח ריש ע' תקיב.
(13) תהלים קמה, יג.	
(14) קדושת כתר במוסף דשבת ויו"ט.	(18) אד"ר — הובא בדרמ"צ קע, סע"ב. וראה לקו"ת נשא כא, ד ובהמ"מ לשם (בהוצאת קה"ת ה'תשד"מ).
(15) פ"ג.	(19) תהלים קלה, ו.
(16) ישעי' נה, ח.	(20) שם לג, ו.
(17) ב"ב ג, סע"ב.	(21) חולין ככו, א. ועוד.
(18) זחי"ב כ, א. וראה בהנסמן עי' עוד בה"מילואים להמ"מ בסו"ס מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א	

ספר תרל"ד

רמא

שבים הם מובלעים ומכוסים בים שאינם נראים ליש בפ"ע כלל והם בטלים להחיות (שהוא המים) ממש, משא"כ הברואי שנארץ הם נתגלים ונפרדים מן הארץ אעפ"י שמקבלים חיות מן הארץ מ"מ אינם בטלים להחיות כלל, ולזה אם הי' ההתהוות ע"י המח' לבד היו בבחי' ביטול ממש כמו עלמא דאתכסיא, וכדי שיתהוו בחי' עלמא דאתגליא לזה הי' ההתהוות ג"כ ע"י דבר הוי' שע"י הדבור נתגלו ונראו ליש ודבר נפרד, וכמו הדבור שנראה נפרד מהאדם כו'.

ובזה יובן מ"ש²² נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראת כו', דלכאוי' אינו מובן איך שייך לומר טהורה היא קודם אתה בראת, והי' צ"ל מקודם אתה בראת כו' טהורה היא. אך לפ"ו יובן שמה שנא' אתה בראת כו' זהו מה שנתהווה בבחי' בריאה מאין ליש ע"י הדבור, ממאמר²³ נעשה אדם, וטהורה היא קאי על בחי' ומדרגת הנשמה שנתהווה בבחי' מח' לבד, וכמארז"ל²⁴ נש"י עלו במח' שאז נק' טהורה בחי' טה"ע כו'. נמצא ששרש ההתהוות הוא מבחי' מח' שהוא בחי' מח' של אנא אמלוך מיד נתהוו, אך כדי שיתהוו בחי' יש ממש לזה נתהוו ע"י הדבור ג"כ שהוא בחי' מל' דאצי' כו'.

ג) אך הנה אעפ"כ עיקר המכוון הוא כדי שיהיו בבחי' נפרד ממש כדי שיהי' התגלות בחי' מלוכה, כי בחי' מלוכה אינו שייך כ"א על עם נפרדים ממש כי על בנים אינו שייך מלוכה רק על עם נפרדים דוקא כו'. וזהו מ"ש²⁵ ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, ולכבודי כבוד הוא בחי' מל', כי כבוד שייך למלוכה וכמשארז"ל²⁶ מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, וגם כבוד הוא בחי' לבוש, וכמשארז"ל²⁷ ר' יוחנן קארי למאני מכבדותא, ובחי' מל' הוא בחי' לבוש וכמ"ש²⁸ ה' מלך גאות לבש. בכלל יש כאן ג' בחי', לבוש גיאות, כבוד מלך, רוממות דמל', כ"ע דאיהי כתר מל'²⁹, ועפה"ק²⁹ לבוש גיאות ס"ג, כבוד מ' ע"ב דחכ', רוממות המל' ע"ד רמה קרני³⁰ דוד נמשח בקרן כו'³¹, והם כתר"ב דכתר. וזהו ולכבודי בראתיו יצרתיו כו' שמבחי' כבוד שהוא בחי' מל' דהיינו בחי' מח' של אנא אמלוך, מזה נתהוו בחי' בראתיו ויצרתיו, בראתיו הוא בחי' עלמין סתימין שנתהוו מבחי' מח' לבד, ויצרתיו הוא בחי' עלמין דאתגליי, וכמ"ש³² יוצר אור ובורא חשך, שבריאה נק' חושך שהוא בחי' מח' שאינה נגלית לזולתו, ויוצר אור הוא בחי' עלמין דאתגליין שנתהוו מבחי' דבור שנראה ונגלה כו'. וזהו מ"ש בכהארז"ל³³

(22) ברכת אלקי נשמה – ברכות ס, ב.

(23) בראשית א, כו.

(24) כ"ר פ"א, ד. ועוד.

(25) ישע"י מג, ז.

(26) כחובות יו, א.

(27) שבת קיג, א.

(28) תהלים צג, א.

(29) ת"ו בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

(29) - ועל פי הקבלה.

(30) שמואל"א ב, א.

(31) מגילה יד, א. וראה תו"א עכ, ג. ובכ"מ.

(32) ישע"י מה, ז. ברכות יא, ב.

(33) ראה פע"ח שער הק"ש רפ"א. משנת חסידים

מס' תפילת הבריאה פ"א מ"ז.ח. ועוד.

שכשיגיע ליוצר אור ימשמש בתפלין ש"י ובבורא חשך ימשמש בתפלין ש"ר שתש"ר הם למעלה מתש"י ונרמזו בבורא חשך, והיינו לפי שחשך הוא בחי' מח' שלמעלה מאור שהוא בחי' התגלות כו'. והגם שבריאה הוא בחי' מאין ליש שזהו ע"י הדבור אך בדרך כלל בריאה נק' חשך שהוא בחי' מח' כו'. וכן עד רום המעלות יובן ענין עלמין סתימין, כמו טה"ע אותיות החקיקה שהחקיקה פועלת חשכות והוא גילוי האור, ומשל גשמי כשיביט על השמש יחשכו עיניו, ובאמת הוא סגי נהור שמתייבש' הגילדי' המכסי' על הבדולח שבעין ולכן ע"י כלי הבטה מסייע לראות הגם כי נתקלקלו, וכן אותיות המח' ג"כ מחשכים על נקודת השכל מ"מ ע"י המחשבה מתגלה העלם העצמי לגבי עצמו. וזהו ולכבודי בראתיו יצרתיו שמבחי' לכבודי נמשך בחי' בראתיו ויצרתיו. ויש ב' בחי' כבוד, כבוד עילאה וכבוד תתאה, כ"ע הוא בחי' מח' של אנא אמלוך, שמזה נתהוו בחי' עלמין סתימין שהם בבחי' ביטול במציאות ממש, וכ"ת הוא בחי' כבוד של הנבראים שבעלמין דאתגליין שהם רק בבחי' ביטול היש בלבד, ואעפ"כ הם בבחי' כבוד לפי שעכ"פ הם בבחי' ביטול כי כל ענין כבוד המלוכה הוא ענין בחי' הביטול. והנה כתי"ב³⁷ הבו לה' כבוד ועוז, הבו לה' כבוד שמו כו', והיינו שצריך להמשיך בחי' כבוד זה, לפי שבאמת לגבי עצמותו הוא בחי' ירידה גדולה שמצמצם א"ע בבחי' מח' א' של אנא אמלוך שהוא רק בחי' שם זיו והארה, וכ"ש בחי' מל' שנעשה מקור לעולמות הנפרדי' ממש הוא בודאי ירידה גדולה מאד, ונודע³⁸ כי בתחלת הבריאה ה"י המשכה זו בעצמו מצד כ"ב³⁹ חפץ חסד, אבל עכשיו באתעדלית תליא מילתא שצריך להמשיך בחי' זו ע"י מעשה התחתונים, והיינו כמשארז"ל⁴⁰ ולכבודי בראתיו אין כבוד אלא תורה והיינו שע"י התורה ממשכים את בחי' כבוד מלך כו'. והנה תורה הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה וכל המשכה צ"ל מתחלה העלאה ממטה למעלה, זהו ענין קבועמ"ש בשכמל"ו שע"י שמקבל עליו עומ"ש עי"ז ממשיך בחי' הרצון למלוכה. ודרך כלל היינו שיבטל א"ע בבחי' מדו"מ שע"י ביטול המח' דהיינו שלא יחשוב כ"א רק במחשבת התו"מ, ומח' העולם יהי' בדרך ארעי כמשנת' במ"א, ועי"ז ממשיך בחי' ולכבודי בראתיו, וע"י בחי' הביטול בדבור עי"ז ממשיך בבחי' יצרתיו, וע"י ביטול במעשה עי"ז ממשיך בבחי' אף עשיתיו כו'.

ד) והנה כדי שיומשך בחי' מח' זו של אנא אמלוך צריך להמשיך ממקור המח', וכמו שאנו רואים למטה שיש בחי' מח' ויש בחי' מקור המח' כו', וכך כדי שיומשך בחי' מח' זו צריך להמשיך מבחי' מקור המח', וכמ"ש בזהר"ש⁴¹ שיש כמה בחי' מח' שיש בחי' מחשבתין למחשבתין, אית מח' לעילא מן מח', והיינו שמח' הוא בחי' חכ' מחשבה חשב מהי"י ויש מח'

(34) תהלים כט, א.ב.

(35) ראה ע"ח שער דרושי הנקודות (ש"ח) ספ"ו.

(37) ראה עד"ז אבות פ"ו מ"ג. ועוד.

(38) ת"ז תס"ט (קטו, א).

(39) זח"א כד, א. ת"ז תס"ט (קיב, ב).

(36) מיכה ז, יח.

שלעילא מן בחי' חכ' שהוא בחי' הרצון ויש למעלה גם מבחי' זו. והנה כדי להמשיך בחי' מח' זו של אנא אמלוך צריך להמשיך מבחי' מקור החכ', וע"ז נא"ו ברוך כבוד ה' ממקומו דהיינו ממקור המח' לפי שבחי' מח' של אנא אמלוך הוא רק בחי' מח' א', והגם שמבחי' מח' זו של אנא אמלוך נתהוו כל העולמות, אבל כדי להמשיך את בחי' מח' אחת של אנא אמלוך צריך להמשיך מבחי' מקור המח' שהוא בחי' ע"ס הגנוזות במאצילן כו"ו דהיינו מבחי' עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, כי שמו נק' שם הוי', והנה שם הוי' הוא בחי' ע"ס כי יו"ד הוא בחי' חכ' וה' בינה ו' הוא בחי' מדות וה' אחרונה הוא בחי' מל', ועד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, הוא בחי' ע"ס הגנוזות במאצילן שעז"נ בס"י"ז ע"ס בלי מ"ה כשלהבת הקשורה בגחלת, והיינו שקשורה עדיין בהעלם הגחלת שאינו נראה ונתגלה כלל שהוא בחי' ע"ס הגנוזות במאצילן כו', והנה אעפ"כ נק' רק בחי' שמו לבד לפי שאוא"ס עצמו הוא למעלה מבחי' ע"ס אפי' מבחי' ע"ס הגנוזות לפי שע"ס הגנוזות הוא בחי' מקור המח' של אנא אמלוך, והיינו שזה הוא בחי' הכח שיש באוא"ס להיות בחי' מקור להתהוות העולמות שהוא ענין בחי' מקור למח' זו של אנא אמלוך, ע"ד כלל ופרט, וכלל צריך לפרט ופרט צריך לכלל, כי בלא אנא אמלוך א"צ לכלל, והכח של אנא אמלוך להיותו תחלה בכלל, אבל אא"ס עצמו הוא למעלה מלהיות מקור לעולמות. וזהו ברוך כבוד ה' ממקומו שצריך להמשיך את בחי' כבוד ה' ממקומו שהוא בחי' עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד כו'. ומ"ש מכה"כ היינו בחי' התפשטו' כבודו ית' בעולמות שהוא בחי' כ"ע וכ"ת⁴³ כו', כבוד נכרא וכבוד נאצל. וזהו ג"כ ההפרש שבין בחי' יחיד חי העולמים מלך שאנו אומרים בב"ש, ובין מלך יחיד חי העולמים שאנו או' בישתבח שמך כו"⁴⁴, והיינו שבחי' יחיד חי העולמים מלך היינו שבחי' המשכת בחי' מלך מבחי' יחיד שהוא בחי' עצמות אוא"ס היינו בחי' ע"ס הגנוזות, הוא ע"י חי העולמים, חי העולמי' הוא בחי' צדיק חי עלמין, שיש כמה בחי' חי, וכמ"ש⁴⁵ ומשביע לכל חי כו' שצדיק נק' ע"ש שעושה צדקה, צדקה הוא בחי' מל', וצדיק הוא ממשיך את בחי' מל', וזהו מ"ש⁴⁶ זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו, טוב הוא בחי' צדיק וכמ"ש⁴⁷ אמרו לצדיק כי טוב ויש בחי' רב טוב כמה בחי' טוב ומבחי' רב טוב נמשך בחי' וצדקתך ירננו שהוא בחי' מל' שזהו ע"ד מכה"כ שזה נמשך ע"י צמצומי' רבים כו'. אבל בחי' מלך יחיד חי העולמי' היינו שהוא בחי' רוממות המלוכה בבחי'

(40) יחזקאל ג, יב.

(41) ראה פרדס שער צחצחות (שי"א) פ"א. פ"ד. ע"ח שער א ענף ד': הגאונים הסתירו במתק לשונם וקראום עשר צחצחות. ובדרך מצותיך קמח, ב: שאנו מוצאים בספרי הקבלה שיש י"ס הגנוזות במאציל כמ"ש בפרדס בשם הגאונים.

(42) פ"א מ"ו.

(43) כבוד עילאה וכבוד תתאה.

(44) ראה גם תו"א לב, ג. מ, ג. שיערי אורה מג, א. ובכ"מ.

(45) תהלים קמה, טו.

(46) שם, ז.

(47) ישעי' ג, י.

יחיד, דהיינו איך שבחי' מלוכה שהוא בחי' מח' של אנא אמלוך כלולה עדיין בעצמותו שהוא בחי' ע"ס הגנוזות שזהו ע"ד ברוך כבוד ה' ממקומו דהיינו ממקור המח' כו'.

ה) ועפ"ז יובן ההפרש שבין שרפי' לאופנים ששרפים אומרים קדוש כו' מלא כה"כ, ואופנים אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו. והענין הוא דהנה יש בחי' קדוש וקדש. והנה איתא בזהר⁴⁸ שקדושה תלי' בשערות, ולכך בניזיר נאי"י קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו, לפי שהוא בחי' קדוש לכך גדל פרע כו', וזהו קדוש בו' שו' הוא בחי' המשכה שע"י בחי' שיערה, שכדי שיומשך מבחי' קדש א"א לימשך כ"א ע"י בחי' שיערות לבד שהוא רק בחי' המשכה מצומצמת לבד, וכמו למשל יניקת השערה אע"פ שהיא יונקת מן המוח, אע"כ הוא רק בחי' המשכה מצומצמת, וגם זה ממותרי המוחין, וג"פ קדוש הוא בחי' ג' מיני צמצומי' שהוא ענין ולכבודי בראתיו כו' שיש בחי' ביי"ע גם למעלה בעולם אצי' שחכ' נק' בריאה מאין ליש וז"א הוא בחי' יצירה כו', ולזה או' ג"פ קדוש עד שיומשך ה' צבאות שהוא בחי' שם שהוא מקור לצבאי צבאות שברא בעולמך כו'⁴⁹, ואח"כ מכה"כ הוא בחי' התפשטות מלכותו ית' על עם מלכותך מלכות כ"ע, שזהו בחי' יחיד חי העולמים מלך שהמשכת בחי' מל' מבחי' יחיד הוא ע"י חי העולמים שהוא ע"י בחי' צמצום כו'. וזהו שג"פ קדוש שהוא ענין ג' ווי"ן הוא בגימט' ח"י שהוא בחי' המשכה שע"י חי העולמים. אבל אופנים וחיות הקדש אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו דהיינו שממשיכי' את בחי' כבוד ה' ממקומו העצמי והיינו לפי שאופנים הם למטה משרפים שהם בעולם היצי' שמעורב טו"ר ע"כ צריכים להמשיך ממקום עליונה יותר, והיינו שממשיכי' את בחי' כבוד ה' ממקומו העצמי שהוא בחי' מקור המח'. וזהו שנק' חיות הקדש שהם ממשיכים מבחי' קדש שלמעלה מבחי' קדוש. וביאור הענין רעש דשרפי' העדר ההשגה ועי"ז נעשה רעש, בן כרך ובן כפר⁵⁰, מ"מ ע"י הרעש נעשה אותיות שער זה השער להוי"ש⁵², להיות נמשך המשכה בש' הוי' דסדר השתלשלות.

וזהו וימלא כבוד ה' את כל הארץ שהוא ע"ד ברוך כבוד ה' ממקומו שיומשך בחי' כבוד ה' ממקומו העצמי כו' שלמעלה מבחי' מכה"כ. ופי' ממקומו ע"ד ממקומו הוא מוכרע⁵³ שלענין ההכרעה צריך להעלות כלי שכלו לכח השכל כמ"ש במ"א⁵⁴ וממקומו נמשך ההכרעה, נמצא מקומו גבוה מההכרעה, וזהו כל הנק' בשמי המשכת עצם שיתלבש בשמו כו', וכמו שאינו דומה הלבוש כשהוא על המלך או כשהוא תלוי על הכותל. והקריאה בשמו

48) זח"ג מח. ב. וראה לקו"ת שה"ש לו. ד.

49) נשא ג. ה.

50) ברכות לא. ב.

ובכ"מ.

52) תהלים קיח. כ.

53) שבועות ח. א.

54) ראה גם המשך תרס"ז ע' תלד ואילך. 51) תגיגה יג. ב. וראה לקו"ת ברכה צו. א ואילך.

זהו ג"כ ע"י התורה, הגם כי אורייתא מחכ' נפקת⁵⁵ אבל רק נפקת אבל שרשה בכתר, שעשועי' יום יום⁵⁶ שעשועי' העצמי', וגם בשורש שרשה גבוה מרצון דאנא אמלוך ע"ד שגם בהתגלות אורייתא וקוב"ה כולא חד⁵⁷, כן בשורשה בכח ג"כ איננה שוה לרצון דאנא אמלוך הפועל התהוות, וע"ד איהו וחייה ואיהו וגרמוהי⁵⁸ שאמרו ב"פ חד כו', ואורות דתהו גם לאחר יציאתם בפועל הי' בלתי מוגבלי' והי' בחי' חייה, מובן דגם בכח מובדל בחי' חייה מגרמוהי והיינו כח הא"ס הבבע"ג וכח הא"ס המקור לגבול, והתורה היא בחי' חייה, לכן היא הממשכת בחי' גרמוהי גם בכח כו', ולא עוד אלא שנמשך גם מהעצם, וזהו כל הנק' בשמי, אלא שלא יש העלאת מ"ן לזה כ"א ע"י ההעלאה לחייה בכח ע"י התורה. וזהו שעל מכה"כ ת"י מליא כל ארעא זיו יקרי', ועל ברוך כה"מ בריך יקרא דה', וכן תרגם אונקלוס על וימלא כבוד ה' את כל הארץ ימליא יקרא דה' את כל ארעא, והיינו לפי שמכה"כ הוא רק בחי' זיו והארה מיקרא דה', אבל ברוך כבוד ה' ממקומו שהוא בחי' המשכת כבוד ה' ממקומו העצמי הוא בחי' יקרא דה' ממש כו'.

(חביבין ישראל — ש"פ קרח)

(ואו) **ובזה** יובן ענין מארז"ל חביבין ישראל לפני הקב"ה (חולין צ"א סע"ב) יותר ממלאכי השרת שישראל אומרי' שירה בכל שעה ומלאה"ש אין אומרי' שירה אלא פ"א ביום ואמרי לה כו', וישראל מזכירין את השם אחר שתי תיבות שנא'⁵⁹ שמע ישראל ה', ומלאה"ש אין מזכירין אלא לאחר ג' תיבות שנא'⁶⁰ קק"ק ה', ואין מלאה"ש אומרי' שירה עד שיאמרו ישראל למטה שנא'⁶¹ ברוך יחד כו', והאיכא ברוך, ברוך אופנים הוא דאמרי לי', ואב"א כיון דאתיהב רשותא אתיהיב (פי' רש"י דאיתיהיב רשותא להזכיר דכבר הזכירוהו בקדוש לאחר ג' תיבות אתיהיב רשותא לאדכורי בהדי'). ונת' לעיל ההפרש שבין שרפי' לאופנים שהאופני' ממשיכים בחי' היותר עליונה היינו בחי' כבוד ה' כמו שהוא ממקומו, ממקומו הוא מוכרע, והוא מפני היותם ברעש גדול ורעש אותיות שער כו', ולפ"ז גם ישראל מעלתם גבוה משרפי' וכמארז"ל חביבין, אלא שמל' חביבין י"ל הגם כי לא גבהה מעלתם יותר מ"מ שייך שחיבבן. אמנם באמת מעלת ישראל גדלה יותר גם

55) זח"ב פה, א. ועוד.

56) משלי ח, ל.

57) נסמן לעיל ד"ה אני ישנה הע' 237.

58) ת"ז בהקדמה ג, ב.

59) ואתחנן ו, ד.

60) ישעי' ו, ג.

61) איוב לח, ז.

מאופנים שהרי לפי האב"א שתי' כיון דאתיהיב לא גדלה מעלת האופנים על השרפי' ומ"מ מה שישראל מזכירין אחר ב' תיבות א"א לתרץ כך מפני כי ישראל אומרי' שירה תחלה כנ"ל ומ"מ מזכירין אחר ב' תיבות, וגם מובן הגם דאתיהיב רשותא לישראל להזכיר מ"מ למלאה"ש לא איתיהב רשותא שהרי אין מזכירין אלא לאחר ג' תיבות כו'. ונמצא דעת לנבון נקל שישראל גדלה מעלתן גם מהאופנים כו'.

ולהבין זה, צ"ל בתוס' ביאור שורש הפרש בין שרפי' לאופנים שהשרפי' אם כי אומרי' קדוש מ"מ מזכירי' את השם לאחר ג' תיבות אבל האופנים מזכירי' אחר ב' תי', שנת"ל שענין מה שהשרפי' אומרי' קדוש ז"ע מה שקדושה תלוי בשערי כו', אבל האופנים וחיות הקדש נק' קדש שלמעלה מבחי' קדוש, והוא ע"י הרעש שהוא על העדר ההשגה. ולכאן צ"ל הלא נודע⁶² שהשרפי' הם בבריאה והחיות והאופני' ביצי' ועשי', ומ"מ נק' בריאה חשך ויצי' אור כמ"ש יוצ"א וכורא חשך וכנ"ל שנת' הטעם מפני כי גילוי שבבריאה הוא גילוי רב לכן נק' חשך ע"ד שני' הפי' בפ"י עלמא דאתכסיא כמשנ"ת שם ס"ג. ויש להוסיף עוד טעם שגם ע"פ סדר הבריאה הנה הבריאה היא ראשית ההתהוות יש מאין וה"ה קרובה לגבי האין המהוה אותה ולכן שם הביטול יותר להיותם קרובי' לגבי האין ולכן נק' חשך ע"ד העדר ההשפעה שנק' חשך לגבי המקבל, ומ"מ המשפיע אז הוא במעלה היותר גבוה כי מה שאינו משפיע זהו אידי דטריד למיבלע לא פליט⁶³, ומזה הטעם נק' חשך. ובאמת כד דייקת שפיר ה"ז אחד עם פי' עלמא דאתכסי' שמכוסה מאתנו כו'. אך לפ"ז צ"ל הלא נת"ל שיש יתרון המעלה בבריאה ששם גילוי האור יותר, ויש יתרון המעלה ביצי' שהרי החיות דיצי' והאופנים דעשי' ע"י הרעש גדול שלהם ה"ה ממשיכי' בחי' עליונה יותר היינו בחי' כבוד ה' ממקומו כנ"ל ס"ו, ונמצא כי מה שהוא חשך כפשוטו הוא מעלה יתי' יותר ממה שהבריאה נק' בשם חשך לפי ב' הפי' שנת"ל. וצ"ל איך הוא.

ז) והענין ע"פ מה שנבין מארז"ל⁶⁴ נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתוני', וצל"ת איך יתכן לומר תחתוני' נגדו ית' דכתי"ב⁶⁵ אה"ש ואת הארץ אני מלא, והשמי' ושמי השמי' לא יכלכלוך⁶⁶, מהו שייך נגדו תחתוני' ועליוני'. וגם צ"ל אם⁶⁷ אסק שמי' שם אתה ואציע שאול הנך,

(62) ראה ת"ז ת"ז. ע"ח שער פנימיות וחיצוניות (ש"מ) דרוש י"ג. ועוד. וראה לקו"ת האזינו עד, ד ואילך. עז. ב. סה"מ תקס"ב ע' מו ואילך. ביאור"ז לט, סע"ד. לקוטי שיחות חכ"א ע' 203. ס' הערכים-חב"ד כרך ב ע' שצב.

(63) ע"פ חולין קח, ב: דמבלע בלע מפלט לא פליט (ובפרש"י: דמה שבלוע אינו פולט שכל זמן שאינו נח מרתיחותיו אינו פולט). ושם ה, ב:

(64) תנחומא נשא טז. ראה תניא ר"פ לו. ובכ"מ.

(65) ירמי' כג, כד.

(66) מלכים"א ח, כז. דברי הימים"ב ב, ה.

(67) תהלים קלט, ח.

ואם גם בשאול הנך מהו מה שנתאוה להיות לו דירה בתחתוני' הלא גם בשאול שהוא מדריגות היותר תחתוני' ג"כ הנך, ומ"ע נתאוה כו', וכן כתי' 68 ומתחת זרועות עולם כו'.

אך הענין הוא דפי' תחתוני' אינו במעלה ומטה כענין מעלה ומטה הגשמי' כ"א מעלה ומדריגה, והגם כי באמת קמ" ית' מעלה ומטה במדריגה ג"כ אינו שייך להיות הבדל והפרש ביניהם כי גם מה שהוא מעלה הוא כלא חשיב, אמנם הנה נודע מה שנת' בכ"ד שכל היותר גבוה שם הוא יותר כלא חשיב ולכן כ"ע אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח כו' אוכם הוא קדם עילת העילות כו', 69 דמ"ש אע"ג כו' פי' זהו הפלא' נגדינו מוגבלי ההשגה שהרי גם לגבי חכ' דאצי' נק' הכ"ע אור צח אור מצוחצח אמ"צ, וכ"ש נגדינו מוגבלי ההשגה שוכני בתי חמר, אמנם לגבי ית' אינו שייך לומר אע"ג כו' אלא שמפני היותו או"צ אמ"צ אוכם הוא כו', והיינו שזהו מפני בחי' הביטול וההתדבקות באוא"ס ב"ה הוא בחי' יש האמיתי שמיש זה נמשך האין דכתר והאין דבוק בהיש כו', משא"כ התחתוני' פי' מה שהוא תחתון מבחי' זו אינו אוכם כו', וכל מה שנשתלשל למטה יותר ה"ה רחוקי' מאור פניו ית'. והגם כי באמת גם בשאול הנך אמנם זהו בתכלית ההעלם וההסתר דאל"כ האין יש שם בחי' הדין והמשפט לנשמות וגופי' הנדוני' שם הלא כתי' 70 באור פני מלך חיים, וגם מלך ב"ו כשפוגע בחיוב מ"י, מוחלי' לו, ואין דנים שם, אלא שזהו מפני עוצם ההעלם והסתר אינו נראה ונגלה כלל, וע"ד שנת' במ"א 71 בענין היתר עשיית מלאכה בש"י החול הלא מאן 72 דמחויא במחוג קמ"י מלכא כו' וכת"י אהשו"א 74 אני מלא, ולאפמ"כ 75, א"כ אין הותר מלאכה, אלא מפני שהעולם מסתי' ומחמת ההסתר מותר עשיית מלאכה, ע' בד"ה והי' מדי חדש בהגהות שלא נדפס, וכ"ש בשאול כו', כ"א דוד ע"י התבוננותו אמר בשירי' ושבחי' שגם בשאול הנך, והאמת כן הוא. אך מה שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתוני' פי' וענין דירה הוא 76 עד"מ דירת האדם כשדר בבית הנה הוא נראה ונגלה שם, וזהו שורש ההבדל בין בית האדם שדר שם או במקום שאינו דר שהרי יש אדם א' שיש לו כו"כ בתי' אלא שזה דירתו והמותר הוא להשתכר בהם להשכירם לאחרי', ונמצא איזהו הפרש יש בין בית שדר שם לבית שאינו דר שם הגם כי שניהם שלו, שבהבית שדר שם הוא שם בתמידי'

(68) ברכה לג, כו.

(69) ראה ת"ז קלה, ב. סה"מ תקס"ב ח"ב ס"ע תקמט, ובהנסמן בהמראי מקומות לשם.

(70) משלי טו, טו.

(71) = מיתה.

(72) ראה אוה"ת לך לך כרך ג תשכ, א. תצא ע' תתקמו, א [ומציין שם בענין זה לס' תשואות חן בדרשותיו דף י']. המשך מים רבים תרל"ו ע' צ.

(73) ראה אוה"ת תצא שם מפסחים מט, ריש ע"ב.

ובהמשך תרל"ו שם (בהערה), מחגיגה ה, ב.

(74) = את השמים ואת הארץ אני מלא. ירמ"י כג, כד.

(75) = ולית אתר פנוי מיני' כלל. ת"ז תנ"ז (צא, ב).

(76) ראה גם סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפט. לקוטי שיחות כרך יח ע' 32. ושינ.

ובבית שאינו דר שם הגם כי לפעמי' נכנס גם בבית שאינו דר שם, מ"מ לא נחשב לו דירה כלל, כ"א ענין הדירה מה שדר שם בתדירות שהו"ע התגלותו שם בתמידות כו'. ועד"ז יובן ענין מה שנתאוו להיות לו ית' דירה בתחתוני' אין פי' שיהי' נמצא שם שהרי לאפמ"כ⁷⁷, ואהו"א⁷⁸ אני מלא, אלא פי' שכמו בעליוני' דירתו שם פי' שמתגלה שם, והיינו בכלליות האצי' שלכן נק' אצי' ל' אצלו וסמוך כו' היינו כמו דירה שהאדם התחתון דר שם שהיא אצלו וסמוך כן כבי' דירתו בעליוני' פי' שמתגלה לשם והם אצלו וסמוך, והיינו מפני כי עולם האצי' הוא גילוי ההעלם מאלקות, שלכן גם הכלי' דאצי' הם אלקות שבחי' איהו בעצמו מתיחד עמהן לברוא בהם וע"י בחי' הבריאה יש מאין כו' כמ"ש באגה"ק ס"ך ד"ה איהו וחיוהי, ולכן גם בתחלת התהוות אצי' מאיר שם בחי' אלקות גם שלא ע"י עבודת הנבראי' כו' מטעם הנ"ל (והגם כי ע"י לעבד"ה ולשמר"ה⁷⁹ נמשך תוס' אור באצי' אמנם גם בלתי התוס' נחשב לו ית' דירה בכלל), ועיקר מקום דירתו הוא בבחי' האין דכתר שדבוק לבחי' יש האמיתי מקור האין המהוה היש דחכ' דאצי', ולכן כ"ע כו' אוכם הוא להיותו בבחי' הביטול וההתדבקות לגמרי וכנ"ל.

ח) ולהבין בתוס' ביאור ענין בחי' האוכם דכתר, יובן במה שיש מעלה יתי' בבחי' האין הוא כמו בחי' הזיו (כי הארת האין מהיש האמיתי הוא כמו זיו השמש מהשמש עד"מ כו' ולכן לא שניתי כלל) לגבי השפעה הנשפע ממשפיע למקבל או מן התפשטות הנהר מהמעין ג"כ, והוא בהיות כי בחי' האין הוא פי' אין ע"י שהוא הארה כמו זיו, וענין הזיו עד"מ א"א בלתי המאור כלל, שהרי מהמאור נמשך הזיו והאור, כן האין נמשך מהיש בהיותו בתכלית הדביקות לבחי' היש האמיתי אז אין המהוה היש דחכ', ובלתי זאת לא הי' האין דכתר מהוה היש דחכ', וא"כ סיבת היותו אין זהו הוראה על אופן התדבקותו במקורו כו'. ואי לזאת יש יתרון מעלה בבחי' האין והזיו עד"מ לגבי השפעת השכל הנשפע ממשפיע למקבל, או אפי' השפעה עצמיות כענין כח המוליד בדומה לו שהשפעה לאחר שנשפע מהמשפיע ה"ה מובדלת ממנו וא"צ להשפיע, לא כן האין שמוכרח היות התדבקותו תמיד. והגם כי י"ל שענין התהוות היש דחכ' הוא בתמידות מן האין כענין שאמרו בכריאה ומבכיות מע"ב⁸⁰ שנת' במ"א ע' בד"ה ויעתק משם כו' וביאורו, דחורף העבר⁸¹, וממילא כי כן צ"ל בהאין מהיש האמיתי שהרי בכח זה מהוה כו'. אמנם באמת גם אם האין הזה לא הי' מהוה היש דחכ' כ"א שהי' אין לבד עד"מ אם לא הי' רק ספי' הכתר לבד הצ"ל ג"כ כן, וגם אופן התדבקותו הוא באופן היותר נעלה שהרי האור מעין המאור⁸² שלא כן הוא בהשפעה כמו השפעת הרב לתלמידו, שהגם שבהשפעת הרב

77) בראשית ב, טו.

79) לעיל ע' סא וע' עא.

80) = ומחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. ע"פ (80) ראה אגה"ק סיכ' (קל, סע"א), ובכ"מ. ברכת יוציא בק"ש (בתחילתה ובסופה).

לתלמידו ניכר פעולת המשפיע שמי שהוא חכם יותר גדול ניכר מהשפעתו ג"כ, מ"מ אינו בערך לאור מהמאור שדעת לנבון נקל להפריש ביניהם, שהגם שהאור אינו פועל שינוי בהמאור וא"כ המאור אינו מתלבש כלל להאור הזיו, והמשפיע מתלבש בההשפעה שיש בהשפעה כח המשפיע יותר, מ"מ מובן שהתדבקות האור וזיו במאור הוא יותר הרבה אפי" מהשפעת כח המוליד בדומה לו, שענין מה שכח המוליד הוא בדומה לו זהו שמוליד אדם כמוהו עם שכל ומדות גם תואר פניו עכ"פ כמוהו, וכנודע מענין אברהם הוליד את יצחק כו'⁸¹, אבל מ"מ הרי ארז"ל⁸² מפני מה בניהם של ת"ח אינם ת"ח, הרי שלא הולידו כמותם בשוה, והגם כי זהו מחמת הטעם שא' דקרו לאינשי חמרא, משמע כי בל"ז הי' מולידו בדומה להם, מ"מ הרי אנו רואי שגם בשארי בנ"א ג"כ בניהם אינם כמותם. או אולי י"ל שלגבי ת"ח הגם כי תורה מחזרת על אכסניא שלה⁸³ מ"מ משום דקרי כו' לכן בניהם אינם ת"ח מכמ"ד⁸⁴, אבל בל"ז היו בניהם ת"ח מחמת שמחזרת על אכסניא שלה, אמנם בל"ז לא הי' בניהם ת"ח גם אם לא הי' קורין לאינשא כו'. משא"כ באור אם כי הוא רק זיו מ"מ האור מעין המאור כו'. והמופת לזה מזיו השמש וזיו הירח שהגם שהלבנה מקבלת מהשמש כו' מ"מ הי' משנה את האור כו'. ונמצא עד"ז יובן בבחי' האין המאיר מיש האמיתי הגם כי הוא רק אין מ"מ הי' דבוק יותר לבחי' יש האמיתי גם מהשפעה עצמי' שנמשך ממשפיע למקבל כו', וכן בענין התפשטות הנהר הנמשך מהמעין אם כי כל אורך ורוחב הנהר נמשך מריבוי המעינות המתרכי' ונובעין בה, או כי נהרא מכיפא מבריק⁸⁵ וסיבת הילוך והתרחבות הנהר נמשך מהמעין כמש"נ באריכות בד"ה ויעתק הנ"ל וביאורו, מ"מ אינו דומה לענין הזיו שהוא מעין המאור כו' שהרי התפשטות הנהר אם כי מהותם א' שהרי שניהם הם מים, מ"מ משנה את מי המעיין עד שאינם מטהרי' כמו המעיין שמטהר בכ"ש⁸⁶, משא"כ נהר כו', ואור וזיו האין הנמשך מיש האמיתי מהוה היש דחכ' שמלבד שענין ההתהוות לא"ס הוא שהרי הוא ית' לבד הוא המאציל, הנה אמרו בת"ז⁸⁷ אנת הוא חכים שבחי' אנת בעצמו מתקרי חכים שבמקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו⁸⁸ שמתקרי חכים כו', וה"ז ע"י האין דכתר שמביא מהעלם אל הגילויי בחי' כח הגבול שבא"ס, היינו שיומשך מע"ס

הז"ח. וראה גם טור ושוע יוד ר"ס רא, ונו"כ שם. וראה לקו"ת שמע"צ צו, סע"ג. ס' מאמרי אדהאמ"צ-במדבר ח"ג ע' אירו. אוה"ת ר"ה ע' אישכו. לקוטי שיחות ח"ב ע' 419. ח"ד ע' 1270.

(86) בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
(87) מגילה לא, א [וראה ע"ד שינויי הגירסאות גבורתו' או גדולתו' — בהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ הש"ת ע' 40. תש"ד ע' 210.
ועד"ז בליקוט פירושים ומ"מ לתניא פ"ד].

(81) תולדות כה, יט. וראה תנחומא תולדות פיסקא א' ופיסקא ו', ומה שנת' ע"ז בלקוטי שיחות כרך כ ע' 100 ואילך.

(82) נדרים פא, א [הובא ונת' בס' מאמרי אדה"ז על מארזיל ע' צ, ובהנסמן בהמ"מ לשם].

(83) בי"מ פה, סע"א.

(84) = מדה כנגד מדה.

(85) שבת סה, ב.

(86) = בכל שהוא. ראה מקואות פ"א מ"ז [וחיידושי הצ"צ למשניות שם]. רמכ"ם הל' מקואות פ"ט

הגנוזות במאצ' שהם הם שמו ית' שע"ז אמר בפדר"א¹⁵ עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו כו', לבוא לבחי' הגילוי להיות אתה הוא חכים יו"ד דש' הוי' שבאצ' כו', ונמצא כי האור מה שהוא מעין המאור הוא יותר דבוק להמאור מהתפשטות הנהר לגבי המעיין כו'.

ט) ומכ"ז יובן ענין מה שכ"ע אוכם הוא קדם עה"ע, פי' להיות כי הוא האין הא' הנמשך מהמאור בחי' יש האמיתי לכן ע"י היות התקרבותו למקורו הוא בבחי' אוכם ממש קדם עה"ע כמו האין שהוא הארה לגבי העצם כו' ולכן אוכם הוא כו'. ועוי"ל אוכם הוא כי חפצו להיות כלול בעצמותו הוא יש האמיתי היפך התגלותו להוות היש דחכ', וכמו שמל' דאצ' קארי תדיר ולא שכיר⁸⁸ כן בחי' האין דכתר אוכם הוא פי' שחפצו האמיתי להיות כלול במקורו יש האמיתי כו' אלא בע"כ כו'⁸⁹ ואם רץ כו' שובכ⁹⁰, ונודע מהבעש"ט ז"ל⁹¹ שפי' על שרפי' עומדי' ממעל⁹² האיך אפשר לנכרא שיעמו דממעל לו הוא ש' אד' שנא' תחלה ואראה את אד' יושב כו', אלא מפני כי רצונם ליכלל באוא"ס לכן מ"מ מעלה עלי' הכתוב כאילו עומדי' ממעל לו כו', ועד"ז יובן בענין אוכם דכתר שמפני שחפצו ליכלל ביש האמיתי המאור מעלה עליו כאילו נכלל ולכן אוכם הוא כמו זיו השמש בכדור השמש עצמו עד"מ כו'.

יוד) ומעתה יובן מעלת האופני' וחיות הקדש שנת"ל שע"י היותם ברעש גדול עי"ז הם ממשיכי' מבחי' כבוד ה' ממקומו, שמה מובן שמעלת החשך כפשוטו ענין העלם והסתר הוא יותר גדול מן השרפי' שהם

בגונו"ק בשולי הגליון: אוכם רצונו להיות חשוך מפני היותו דבוק, וכנודע מהבע"ש⁹¹ בפי' עומדי' ממעל לו⁹² רצון, ולכן אוכם דירה כו' שגם התחתוני' יחפצו כד.

בהתהוות אוכם דכתר גדול אך ע"י העבודה אוכם דעשי' יותר נעלה ולכן אחע"ב.

אין זו, בניהם אינם ת"ח⁸².

תענוגי' י"ל דוקא לאחר החיות וי"ל שהחיות בתענוגי'. וצ"ע.

איה"ת יתרו ע' תתקפא. והערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תרנ"ט ע' ריא.
 91) ראה כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) בהוספות סל"ח. ושי"נ. וראה גם זחי"ג מז, א. עט, ב. סה"מ תקס"ח ח"א ע' רטו (ובהמ"מ שם בח"ב ע' תשצו). ביאורו לאדהאמ"צ עה, א. ולאדהאמ"צ ע' שעו. איה"ת נ"ך ע' קנט ואילך.

88) ראה זחי"ב קמ, א (והובא בס' מאמרי אדה"ז על מארו"ל ע' רלב: בוהר ע"פ מזמור לדוד בהיותו במדבר"). ובהנסמן עוד: בלקו"ת במדבר ת, ריש ע"ב. באוה"ת שלח ריש ע' תקכו. ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסוף קונטרס ומעין לע' 73.

89) אבות ספ"ד.

90) ס' יצירה פ"א מ"ח. ת"ז בהקדמה (ז, א). וראה 92) ישע"י ו, ב.

בבריאה שנק' ג"כ חשך בש' המושאל כו'. והענין יובן ע"פ מה שנודע מדרז"ל שא' מ"ת⁹³ בוכי' אנו בעינינו למהוי קדם מלכא. פי' וענין בכיתם הוא להיות כי קודם שנברה"ע הי' מים במי' כמארז"ל במד"ר במקומוי⁹⁴, והנה מל' מים במים משמע שגם כשנבראו היו ב' בחי' מים אלא שהיו מעורבני' יחד, וענין ב' בחי' מים אלו צ"ל דכמו שהם לאחר ההבדלה שהם רחוקי' בערך מאד שהרי מ"ע הם מקור התענוגי' רוחני' שבג"ע, ולמעלה יותר הם מי החכמה שנמשכי' בבחי' נהר דבינה, וגם ההוא נביעה איהו כנשמתא לגופא דאיהו חיים לגופא⁹⁵, י"ל שזהו ג"כ בכלל מ"ע יחשב כו', וצ"ע, ומ"ת הם הם המקורי' המצמיחי' כל מיני תענוגי' גשמי' כו', וזהו לאחר ההבדלה שהבדיל בין מים שמעל לשמי' למי' שמתחת לשמים⁹⁶, אמנם קודם ההבדלה נת' בכ"ד⁹⁷ שמי' עליו' לא הי' בתכלית העילוי כ"כ, ומ"ת לא הי' בתכלית הגשמיות כ"כ, אך אעפ"כ גם קודם שנחלקו הי' ב' מיני מים כמוכונ מל' המד"ר הנ"ל שהיו מים במי', וצ"ל שהי' בכוחם בהעלם מה שיצא לפועל אח"כ בגילוי כו' ע"י רקיע המבדיל ביניהם דאל"כ שלא הי' אצלם ככח כן קודם שנחלקו מאין נמצא בהם כן לאחר שנחלקו האם נא' שהרקיע עושה זאת זה לא יתכן כלל שיפעול זולת בזולתו שיהי' בו כח מה שלא הי' בו כלל. והגם שנת' בכ"ד שמה שמ"ע נתעלו בתכלית העילוי, ומ"ת ירדו בתכלית הגשמיות, זהו הכל ע"י רקיע המבדיל, אמת שכן הוא אבל פירושו שיצא מכאה"פ⁹⁸ ע"י רקיע המבדיל והי' כאילו נעשה ע"י, אבל אם לא הי' ככח בהעלם בהם קודם לא הי' נעשה בהם כך ע"י רקיע המבדיל כלל. ויובן זה מקרומא דפסיק במעי דב"ג שנמשל בזהר"י לרקיע המבדיל, והקרומם והרוחניות ואיברי המזון הם גסי' וחומרי' ובהם הצואה והפסולת הנשאר מהאור⁹⁹, האם נאמר שמה שהם גשמי' זהו ע"י הקרומא דפסיק, א"ו זהו מהחוק והטבע אשר שם במ היוצר כל שיקבלו המאכל ויבררו המוכחר לשלוח ללב ולב פליג לכל שייפין כו'¹⁰⁰ כנודע, והצואה והפסולת יצא לחוץ שג"ה נעשה חיות לד"א, או לזבל השדות בכדי שיצא מאכל רב יותר, והאיברי' הפנימי' כמו לב וריאה ומוח כו' הם הפועלי' רוחניות האדם, שהלב בחלל הימני מלא רוח חיים, ובחלל השמאלי מלא דם דפליג לכל שייפין, והריאה מנשבת על הלב להקר חומה, וגם ע"י אמ"ר¹⁰¹ מוציא קול, שכ"ז הוא

93) = מים תחתונים. ראה ת"ז ת"י ה (ט, ב). ב"ר פ"ה, ד. תוס' הראש' בראשית בתחילתו. ועוד.

94) ב"ר פ"ה, ב. ראה גם שמורר פ"ג, א.

95) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

96) ע"פ בראשית א, ז.

97) ראה סה"מ תקס"ב ע' רנז ואילך. ס' מאמרי

אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' ארה ואילך, ובהנסמן

שב.

98) - מכח אל הפועל.

99) זח"ג קכח, ב. וראה סה"מ תקס"ב ח"א ע' רנג.

ח"ב ע' תקכא. אוה"ת בראשית כרך ג תצו, ב.

שמיני ע' נו.

100) ראה זח"ג רכא, ב.

101) ראה זח"ב קפד, ב. מאו"א מע' קול ס"ט.

סידור עם דא"ח נב, ד. הוי"א כב, סע"ב. נד, א.

ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תרנא-ב.

וש"נ.

מטבע אשר הטביע בם היוצר כו' מעת הבראם כו', ולא מחמת הקרומא דפסיק במעי דב"נ. כן בענין הרקיע המבדיל ג"כ הוא כו', שע"י ההבדלה יצא מכאה"פ⁹⁸ הכוחות אשר ה' מחולקי' תחלה בהיותם מעורבי' יחד מכה ההבדל אשר שם היוצר כל כו'. וענין מה שה' תחלה מעורבי' ועכ"ז הם כוחות נבדלי' זהו כענין אות יוד שהמילוי שלו הוא וא"ו ד' ובלתי אותיות ו"ד א"א כלל לאמר אות יו"ד ועכ"ז עצם היוד הוא בחי' חכ' והוא"ו הוא מדות וד' הוא בחי' מל', והיינו בחי' הששה מדות ומדת המל' גילוי הדיבור כמו שהם כלולי' כחכמה כו', או כמו ע' שנין דדוד שהיו באלף שנה דאדה"ר כו'¹⁰², או ע' שנין שנתנו לו האבות¹⁰² שזהו הגבה מערך שנותיו בעצם, כי בכללותם הם שנין דאדה"ר שהוא בחי' חכ' כמ"ש¹⁰³ ויפח באפיו נשמת חיים, וכתיו¹⁰⁴ והחכ' תחיל'. ועד"ז יובן בענין המ"ע ומ"ת שמ"ת קודם התחלקותן אם כי גם שם היו מחולקי' בכח מ"מ זהו כדוגמת ו"ד כמו שהן מילוי אות יו"ד שעומדי' ביחד עם עצם היו"ד והם הם המוציאים את היו"ד שיוכל להשמע בהרגש לזולתו במבטא הדיבור כו' וכן מ"ת במ"ע כו'. ואי לזאת יובן ענין ירידתם מאיגרא רמה כו'¹⁰⁵ תחת היותם מעורבי' במי התענוגי' רוחני' דאבי"ע ה' מקור לתענוגי' גשמי' עד שנשתלשלו גם תענוגי' הפכי' ונגדי' בדברי' האסורי' כו', וכענין מ"י גנובי' ימתקו כו'¹⁰⁶, מובן גודל עוצם ירידתם ושפלותם, ולכן א' במדרש כונן¹⁰⁷ שנפלו חציים למטה, אך ע"י הכביה שמ"ת בוכים אנן בעינו למהוי קדם מלכא ע"י בכיתם זו מעוררי' שיומשך ר"ר מן קדם מלכא היינו לעילא מן בחי' מלכא, ולכן בכי"ם ר"ת¹⁰⁸ ברוך כבוד ה' ממקומו, פי' ממקומו הוא כמשנית' לעיל ממקומו הוא מוכרע, שמקומו למעלה גם מהכרעת השכל שזהו ע"י העלאת כלי שכלו למקור כח השכל, ושם ממקומו העצמי נמשך כ' הוי', וההעלאה צ"ל לבחי' היותר גבוה בכדי שיעורר המשכת כ' הוי' ממקומו העצמי כו'.

בגוסי"ק בשולי הגליון: אמנם מ"מ בהיותם יחד עדיין לא היו מחולקי' כ"כ, ומ"ת לא ה' בתכלית הריחוק, אבל ע"י ההבדלה יצא מכאה"פ חילוקם הקדום בעצם, ונעשו מ"ת. ועד"ז יובן ענין ההפרש בין שרפי' לאופני', שרפי' בבריאה אימא מקננא, גילוי אלקות לכן אלק' אך מבטן מי יצא הקרח רקיע, וכ"ה הפרסא שבין בריאה ליצי', ולכן חיות דיצי' ואופני' דעשי' ברעש גדול אך כמו שע"י מי בוכי' עי"ז ממשיכי' מבחי' היותר גבוה כן האופנים וחיות ממשיכי' מבחי' גדול רעש גדול, היינו גדול הוי', הוי' שבמקום גדולתו

כע' 254: אמר למים התפלגו לשני חצאים כו' וחצייכם למטה וזרו ועלו כולם למעלה כו' מה עשה הקב"ה הושיט אצבעו וקרעם לשני חלקים ונפלו חצים למטה בעל כרחם.
(108) ע"ח שער הכללים פ"ב.

(102) ראה זח"א קסח, א. נה, א. צא, ב.
(103) בראשית ב, ז.
(104) קהלת ז, יב.
(105) ע"פ חגיגה ה, ב.
(106) משלי ט, יז.
(107) בס' מדרש כונן שם [בס' אוצר מדרשים הוא

י"א) וע"פ הקדמה זו יובן ענין ההבדל בין השרפי לחיות ואופנים, כי השרפי הם מלאכי דבריה⁶², ונודע ממ"ש בת"ז¹⁰⁰ אימא עילאה מקנא בכורסי, היינו מלבד מה שהיש דבריה קרוב להאין שהרי היא ראשית התהוות מציאות הי"ש כו', הנה ע"י שמאיר בבריהא מכחי אימא עילאה בחי בינה עי"ז יכולי השרפי לעמוד ממעל לו כו', דאל"כ מאין יהי כח הנברא לרצות בחי שלמעלה ממקור התהוותו שהוא ש' אד' דאנת אשתמודעא אדון על כולא¹⁰¹, שגם כח התבוננותם והשגתם ורצונם נברא ע"י בחי ש' אד', אלא שזהו מפני כי אימא עילאה מקנא בכורסיא הוא עולם הבריהא לכן רצונם וחפצם האמיתי ליכלל ולבטל באוא"ס שקדוש ומובדל שלמעלה מש' אד', וזהו ממעל לו כו'.

והנה נודע ממ"ש במ"א¹⁰¹ על ענין מ"ש¹⁰² מבטן מי יצא הקרח, שמי הוא בחי בינה יצא הקרח הוא בחי הרקיע כעין הקרח¹⁰³ שנטוי על

העצמי כו', שמו הגדול, ולכן ברוך אופני דקאמרי לי וי"ל שלכן והאופני וחיות, הל"ל חיות ואופני דסליק משרפי כסדר, אלא כל שלמטה הרעש יותר גדול ובכ"ז יובן ענין חביבין, דהנה האדם כלול מן העליוני ותחתוני ע' במדר בראשית י"ב ז' תחתוני עפר מן האדמ' עליוני נשמת חיים, מובן כי הנשמה וגוף ה' ב' בחי דשרפי ואופנים, והיינו כי הנשמה חלק אלקה ממעל, נר ה' נשמת אדם רוח האדם העולה היא, בלי שום התבוננות, חלק ה' כמו נר באבוקה וטבע הנר לעלות היינו לאבוקה, וזהו כמו שרפי שכבר נשרפו. אבל הנה"ב משמרי האופנים, רוח הבהמה היורדת היא, טבעה גס, ומלבשת הנה"א כן הגוף עפר מן האד', ומלביש הנה"א וע"י התעוררת ר"ר על הירידה מאגרא רמה כו' עי"ז נעשה מי בוכי, בכה"מ ועוד יותר גדול מאופני שהגוף שלהם דק, מלאכי ב"י רוא, אבל גוף האדם כו', שזהו דבר חדש כמו צפור המדברת, מרקחת ויתרון אור, ולכן גם לפי האכ"א ישראל אומרי תחילה כו' ורשות ישראל אינו שייך למלאכי כמו שלא ניתנה התורה למלאכי כלום יצה"ר, וזהו חביבין בכל שעה בכל עת אתכפיא, וקודמי לפי שהם תחתוני והם נשלם הרצ"ע שנתאוה, דירה דוקא ומזכירי לאחר ב' תיבות מטעם הנ"ל, וגם כי מח' ש"י קדמה לכ"ד, פי' ש"י קדמה גם לגילוי כי מלבד שתהו קדמה לתיקון הנה כח ההסתר קדם לגילוי צמצום מקור לגילוי אור, ויש בעצמותו בהשערה ג"כ קדם עלה ברצונו בתוך רצונו חפץ נתאוה גילוי שהוכרח להיות תחלה צמצום בעצמותו כמו בפועל כו'.

109) ת"ז ת"ז (כג, א). ע"ח שער סדר אבי"ע (שמ"ז) (111) ראה אוה"ת שמות כרך ז ע' בתקג ואילך. נ"ך פ"ג. שער דרושי אבי"ע (שמ"ב) פ"ג. תניא
 פל"ט.
 110) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 111) ראה אוה"ת שמות כרך ז ע' בתקג ואילך. נ"ך
 ע' נו ואילך. ובכ"מ.
 112) איוב לח, כט.
 113) יחזקאל א, כב.

ראשיהם דחיווין עילאין מלמעלה¹¹⁴, והיינו בחי' הפרסה המפסיק בין בינה לז"א כו', וא"כ מאחר שפרסה מפסיק בין בינה לז"א הנה מה שבכורסי' היא עולם הבריאה מאיר בינה זהו מלמעלה מן הפרסה בחי' מ"ע מי החכ' כי חו"ב הם תרדל"מ¹¹⁵ (ומה שבאצי' אבא מקננא היינו בלי התלבשות הבינה כו') אבל בבריאה עיקר ההתגלות הוא בינה רק מפני היותם תרדל"מ לכן נק' מ"ע), וביצי' מעמד החיות ובעשי' מעמד האופני' שם ז"נ מקננא כו', וא"כ הם למטה מן הפרסה כו', והי' כענין מ"ע ומ"ת שהפרסה מפסקת ביניהם. וכמו ע"י הבכ"י דמ"ת מעוררי' כ' הוי' ממקומו, כן החיות והאופני' אומרי' בכה"מ כו'. וזהו שא' והאופני'. וחיות הקדש כו' ברעש גדול, פ"י וענין הגדולה זו שממשיכי' בחי' גדול הוי' ממקומו העצמי שעד"י שנה"ע הי' הוא ושמו בלבד ובמקום¹¹⁶ גדולתו העצמי שם אתה מוצא ענוותנותו העצמי שיומשך משם בחי' כבוד הוי' דלעילא כו' כמו שהוא בהעלם בע"ס הגנוזות במאצילן, וע' בלק"ת בד"ה ולא אבה¹¹⁷ בענין כי אהבך ה' אלקיך.

ובזה יובן מ"ש והאופני' תחלה ואח"כ וחיות הקדש הלא החיות הם ביצי' וא"כ לאחר דסליק משבח השרפי' שאומרי' קדוש הל"ל והחיות ואופני' הקדש, ואם רצונו לחשוב מלמטלמ"ע הל"ל להתחיל באופני' ואח"כ חיות ושרפי', ולמה לא חשיב כסדרן לא מלמעלה"ט ולא מלמטלמ"ע. אלא מפני כי לפי סדר מעלתן קחשיב להו, ותחלה מפרש שבח השרפי' להיות כי מעמדם הוא בבריאה, ואימא עילאה מקננא בבריאה לכן משיגי' איך שהוא קדוש ומובדל כו' כנ"ל בענין ממעל לו, אבל האופני' וחה"ק הם ברעש מפני העדר ההשגה כנ"ל לכן מתחיל מאופני' להיות כי אצלם הרעש יותר גדול שמעמדם בעשי' שגם שית ספירין אינם מאירי' שם כ"א מל' לבד מקננא בעשי', לכן אמר תחלה והאופני' ואח"כ וחה"ק להיות כי לפי המעלה דכאן קדמו מעלת האופני' על חה"ק כו'. וזהו שתי' בגמ'. ברוך אופני' הוא דקאמרי' לי' ולמה לא אמרו חיות שהרי גם חה"ק אומרי' ברוך, ואם כפי' רש"י ז"ל¹¹⁸ מפני שהם מכה"כ עצמה תקשה לי' מחיות שאינם מכה"כ ומ"מ אומרי' ברוך שמזכירי' אחר ב' תיבות, אלא מפני שהשיב לו שענין האופני' וחיות הק' שאומרי' ברוך מעלתן יותר גבוה מחמת ההסתר והעדר ההשגה נעשה אצלם הרעש גדול יותר ובוה יש יתרון לאופנים שעומדי' בעשי' גם על החה"ק דיצי' כנ"ל, אלא שבאמת גם החיות אומרי' ברוך להיות כי גם הם למטה מן הפרסה שיצאת מבטן מי כנ"ל לכן או' ג"כ ברוך כו'. וזהו לעומת השרפי' דלכאו' יפלא מהו לעומת הלא שניהם חפצים גילוי אלקותו ית', אלא

ברוך, דהוזכר אחר ב' תיבות כדכתיב ברוך כבוד ה' ממקומו ומשני ברוך האופנים הוא דאמרי' לי' שהם מכסא הכבוד עצמו וכי אמרינו אנן כמלאכים.

(114) זח"ב ריא, א. וראה גם לקו"ת אחרי כב, ד.
 (115) תרין ריעין דלא מתפרשין — זח"ג ד, א.
 (116) דף לט, סעי'ג ואילך. וראה בהנסמן בהמ"מ לשם [בהוצאת קה"ת ה'תשד"מ ואילך].
 (117) בגמ' חולין שם (הובא לעיל ס"ז), וז"ל: והאיכא

שהם לעומת שאלו משיגי' ואלו אינם משיגי'. וגם בהמשכה שע"י ההעלאה מחולקי' המה לעומתם ממש, שהרי השרפי' ע"י שמשיגי' רצונם לכלל באוא"ס שכ"ז הוא רק אור וזיו כענין זיו השמש מהשמש וכנ"ל בענין האין הנמשך מהיש כו', אלא שהאור מעין המאור לכן כמו שהוא א"ס כך האור כו', אבל האופני' הם ברעש גדול על העדר ההשגה ולכן הם ברעש כמו מי בוכי' ועי"ז ממשיכי' כ' הוי' ממקומו העצמי שלמעלה מבחי' האין והזיו דהמשכת השרפי' ע"י חפצם ליכלל באוא"ס כו' לכן א' לעומתם כו'.

י"ב) ובכ"ז יובן ענין מארז"ל חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממאה"ש. דהנה האדם הוא כלול מכל הנבראי', וכמשנ"ת במ"א בענין מה שהאדם הוא עולם קטן¹¹⁸. ובפי' תי"ט¹¹⁹ עולם נכלל גם העליוני', ולכן חברי' מקשיבי' לקולך¹²⁰ שקאי על המלאכי'¹²¹ כמ"ש בד"ה היושבת בגני'¹²², ובמד"ר בראשית פי"ב ז' בששי אם אני בורא מן העליוני', עליוני' יתירי' על התחתוני' ברי' א', ואם מן התחתוני' יהי' התחתוני' יתרי' ואין שלום, לכן ברא אותו מן העליוני' ומן התחתוני', והיינו שנשמתן מן העליוני' דכתי'¹²³ ויפח באפיו נ"ח, וגופו מן התחתוני' דכתי'¹²³ עפר מן האדמה. וז"ע רוח האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת כו'¹²⁴ כי הנה"ב הגם ששרשה משמרי אופנים אמנם זהו מה שלא נתברר עדיין מתהו שנפל בשאי"כ לכן טבעו גם קרוב למדריגת הגוף מצ"ע, ובמ"א נת' שאם אינו מהפך יצרו ה"ה גרוע מהגוף שהרי הוא גרוע גם מסוס שעושה רצון בעליו, משאי"כ היצה"ר כשפועל להסיתו מדרך הטוב כו', ע' בד"ה וידבר כו' אנכי דפ' יתרו (רד"ל)¹²⁵, וזהו כמו שרפי' ואופני', שהנה"א שהוא בחי' רוח האדם הוא העולה ה"ז כמו השרפי' שעומדי' ממעל לו ע"י עלייתם בעבודה באמרום קדוש (והגם כי השרפי' הם ג"כ בשם בהמות וחיות נמשלו, מ"מ לגבי חיות ואופני' הם כמעלת האדם לגבי הבהמה, וגם כי יש בהם פני אדם ג"כ, וכמשנ"ת לעיל), והנה"ב נשתלשל משמרי האופני' ונפל למטה כענין רוח הבהמה היורדת למטה לארץ ולכן טבעו גם ע"ד הבהמה, ומלביש את הנה"א ברצונות זרות ומטעים לו בטוב טעם כו' הרגשות עוה"ז וחומריות שיהי' לו בהם טעם ותענוג, ומקשר הרצון והחפץ בהם, וכענין דכתי' כי חפץ בבת¹²⁶, וגם גסות הגוף מסייע לנה"ב וקרובין זל"ז בתהלוכותהן רק שהנפש הבהמית ביכולתה להשיג דבר מה והגוף בעצם אינו בעל השגה כ"א גסותו צריך

תשעה. תשצא. יראה שם כרך ג ע' א"טז,
וכהנסמן כהמ"מ בשה"ג שם. סה"מ באתי
לגני ע' ט. רמט. רנ.

(123) בראשית ב, ז.

(124) קהלת ג, כא.

(125) נדפס לעיל ע' קכב.

(126) וישלח לד. יט.

(118) תנחומא פקודי ג. ת"ז תס"ט (ק, ב). אדר"ג
פלי"א. קה"ר פ"א, ד. זח"א קלד, ב. מוי"ג ח"א
פע"ב. ראה לקו"ת במדבר ה, סע"א ואילך. ס'
העריכס-חב"ד כרך א ע' קכח. וש"נ.

(119) = ובפירוש תיבת.

(120) שה"ש ח, יג.

(121) ראה זח"ב יח, ב. זח"ג כב, א. רי"ג, א. ועוד.

(122) אוה"ת שה"ש ס"ע תשסה ואילך. תשסת.

עבודה להכניעו ובלעדי העבודה מצ"ע¹²⁷ גסותו ה"ה קרוב לפעול פעולות ורצונות הנה"ב כ"ש בהסתה כו', שהרי המוח שבראש עד"מ הוא הכלי שמתלבש בו ההשכלה, וכלי הלב חומד כו' ויתר אברי הגוף הם הפועלי' עצם הענין או הקרוב להדבר המתאווה כו', לכן הגוף ונה"ב בכלל הם בכלל רוח הבהמה היורדת למטה כו', והרי הם גרועי' מהאופני' עצמם שהאופני' וחיות הקדש הם ברעש גדול נת' לעיל שזהו מחמת העדר ההשגה לכד, אבל לא שהם עצמם ח"ו כדוגמת נה"ב שבאדם שהרי הם נק' חיות הקדש, וגם האופני' פירש"י ז"ל¹²⁸ שהם מכסה"כ עצמה, רק שהנה"ב נשתלשל משמרי האופני' כו', ורק בזאת יתרון בירור הנה"ב והגוף על הרעש גדול דאופני' וחה"ק שהרעש הנעשה מבירור הגוף והנה"ב מעלתן גדולה יותר להיותם נשפלי' למטה יותר, שהרי המלאכי' הגוף שלהם הוא רק משני יסודות¹²⁹ כמ"ש¹³⁰ עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוחט, וגם ב"י¹³¹ אלו הם דקים יותר הרבה מב"י דמים ועפר, וגם ארוז"ל¹³² כלום יצה"ר יש ביניכם, פי' שהגם שהנה"ב נשתלשל משם מ"מ בשרשו אינו רע כלל כמשנ"ת מזה במ"א¹³³, ולכן הרעש הנעשה ע"י בירור הגוף ונה"ב מעלתן גדול יותר הרבה כנ"ל.

י"ג) ועוד יש יתרון מעלה מבירור הגוף ונה"ב על בחי' הרעש גדול דהאופני' וחה"ק להיות כי ענין ביטול ובירור הגוף ונה"ב ה"ז כמו צפור המדברת שעיקר מעלתה הוא מהיות דיבורה הוא דבר חדש. והענין הוא דהנה כתי"ב¹³⁴ לב מלכי' אין חקר, וככדי שיפנה לבקשת ההדיוט ושפל אישים שמרוחק הוא לגמרי מעצם רוממות המלך כרחוק מזרח ממערב, זהו ע"י שמביא לו דורן איזה דבר חדש כמו צפור המדברת, שהעיקר הוא ענין ההתחדשות שצפור שהוא בעצם בע"ח שלא יש בה בחי' הדיבור מתולדותה, וכשמלמדי' אותה שתדבר זהו התחדשות ודבר נפלא, הגם שהאדם מדבר בטוב יותר הרבה שלא בערך מדיבור הצפור, וכ"ש כי האדם בדעת ידבר, מ"מ דיבור האדם להיות כי הוא מין המדבר כל דיבוריו שגם בדעת ידבר לא נחשב לגבי דיבור הציפור להיות כי דבור של הציפור הוא דבר חדש ממש שלא יש במינו כלל, לכן מהיות כי מפנה המלך לבו לראות דבר החדש עי"ז יפנה גם לבקשת ההדיוט ושפל אישי' שיאזין אמריו למלאות

(127) = מצד עצם.

(128) ראה תו"א ד, ב. לקו"ת ברכה צח, א. סידור עם דא"ח ערה, ד — בשם "ספר הגמול" להרמב"ן. וראה בהנשמו בענין זה בלקו"ת שיחות ח"ט ע' 405.

(129) תהלים סד, ד.

(130) = ב' יסודות.

(131) שבת פט, א.

(132) ראה אוה"ת בראשית כרך ג תקסב, א ואילך.

(133) משלי כה, ג. וראה עוד ע"ד המשל דצפור

המדברת: אור תורה להתי"מ (הוצאת קה"ת) פג, א. פו, ד. צח, א. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) סי' חז. תו"א תולדות יו, ד ואילך. ויצא כא, ג. כב, ג. לקו"ת במדבר כ, א. שלח מח, ד. סה"מ תקס"ב ח"א ע' קצד. ח"ב ע' תלה. תו"ח תולדות ה, ג. יא, א. ויצא כד, סע"ד ואילך. אוה"ת במדבר ע' קו. דרמ"צ קכג, א. סה"מ תרכ"ח ע' א. ועוד.

משאלות לבו במה שחסר לו שהוא בעצם דבר קטן נגד רוממות ועוצם גדולת המלך כו'. ועד"ז יובן למעלה איך כי בחי' ביטול הגוף הגשמי ונה"ב שטבעו גם כו' למשוך אחר תאוות ותענוגי בנ"א הגשמיים וקובל לרצון יותר מביטול המלאכי' שעומדי' ברום עולם ומשמיעי' ביראה משי"ב בביטול עצום, והיינו מפני היות הביטול במלאכי' אינו דבר חדש כלל, כי גופם דק בערך נגד גוף האדם כנ"ל, וגם כלום יצה"ר המסית ומדיח יש ביניהם, ולמה לא יהי' אצלו הביטול כדבעי, ואם לא המלאך מי יהי' בבחי' הביטול כו', אבל האדם הגשמי שכל חייו תלוי' בפרנסה ומזונות הגשמי', ולכן הנודר שלא ישן גי'134 לוקה וישן¹³⁵, וכן גם לענין משא"כ כשיש מחילות א"א דלא ניים פורתא¹³⁶, הרי עיקר חיותו תלוי בדברי' הגשמי', שלא כן הוא במלאכי' שהם רוחני' שכלים נבדלי' כמ"ש הרמב"ם ז"ל¹³⁷, ונוסף לזה נתן בו היצה"ר המסיתו ומדיחו מדרך הטוב והישר ובונה מצודות וחרמי' איך לצודו ולבלעו חיים, וכי גם הוא מ' זקן¹³⁸ שהרי הוא קודם היצ"ט י"ג שנה, כמ"ש¹³⁹ לפתח חטאת רובץ, וכשפועל ישועות בנפשו לדחות את היצה"ר ולכבוש תאוות לבו הגסה ולכוא לבחי' הביטול ה"ז דבר חדש, ויקר מאד בעיני ה' המותה לחסידי¹⁴⁰ פי' וענין המיתה היא העדר ההרגשה כו' וממילא כי העדר ההרגשה למיתה יחשב, וזהו אצל החסידי' ואנשי מעשה שפעלו ישועות בנפשם לכבוש את היצר ותאוות גופניות ליכלל ולבטל באוא"ס כו' וה"ז יקר מאד בעיני ה' ופונה וקרוב לקוראיו באמת¹⁴¹ פי' כשהקריאה היא באמת לאמתו בבחי' הביטול כנ"ל כו'.

י"ד) **ויובן** זה עוד ממשל המרקחת שעושי' שזהו מדבר חריף דוקא כמו הצנון שבעצם הוא מר וטעמו מרירות עצומה וכשמטגני' אותו בדבש אז נעשה מרקחת שמשיב את הנפש משא"כ מהדבש בעצמו לא יהי' מרקחת כלל, והגם כי מהצנון עצמו בלתי הדבש ג"כ לא יהי' מרקחת, מ"מ העיקר הוא הצנון שהרי ברכתו הוא כמו ברכת הצנון ולא הדבש מובן כי הדבש בטל לגבי הצנון ורק לטעמא עבידא והעיקר הוא הצנון. ועד"ז יובן בענין בירור הגוף ונה"ב שהגם שהנה"א הוא חלק אלקה ממעל כו'¹⁴² מ"מ עיקר מעלתו נמשך מבירור דנה"ב והגוף, וזהו עיקר ענין ירידת הנשמה בגוף שהרי הנשמה מצ"ע כמו קודם שירדה שהיא חלק אלקה ממעל אינה צריכה שום תיקון וכל עיקר ירידתה הוא בשביל נה"ב והגוף¹⁴³, ונודע כי

(134) = ג' ימים.
 (135) ראה נדרים טו, א. יבמות קכא, ב. ועוד.
 (136) ראה יבמות שם קכא, א"ב: אמר ר"מ מעשה באחד שנפל לבור הגדול ועלה לאחר שלשה ימים כו' אמרו לו כו' שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר כו' כיפין ע"ג כיפין כו' א"א דלא מסריך וניים פורתא.
 (137) ראה לעיל סד"ה ויצר (ע' ה). וש"נ.
 (138) = מלך זקן. ראה קה"ר עה"פ ד, יג. זח"ב קעט, א ובפ"י הרמ"ז שם.
 (139) בראשית ד, ו.
 (140) תהלים קטז, ד.
 (141) ע"פ תהלים קמה, יח.
 (142) תניא ריש פ"ב.
 (143) ראה ע"ח שער הצלם (שכ"ז) פ"א. הובא בתניא פל"ז.

הירידה צורך עלי' והיינו שע"י בירור הגוף ונה"ב מתעלית בעילוי אחר עילוי כי הנה"ב גדול ורב כוחה להעלות הנה"א בעילוי אחר עילוי וכמשנת"ל בענין המרכבה, וע' בת"א בד"ה ונתתי לך מהלכי¹⁴⁴. ועוד זאת כי יתרון אור הוא מתוך החשך דוקא¹⁴⁵, וכמארז"ל¹⁴⁶ כלום אדם רואה מתוך הלבו אלא מתוך השחור שבעיו. ובנמשל יובן ד"ז להיות כי הנה"ב והגוף שהם בעצמם טבעם גם מאד ושחור ככושי, מ"מ יתרון האור הוא הבירור היוצא מתוך החשך הזה דוקא להיות כי כל הגבוה ביותר נופל למטה יותר¹⁴⁷ וכמשל האבנים שבראש החומה כשנופל החומה האבנים שבראש החומה נופלים למרחוק הלאה מהחומה ביותר מהאבנים הסמוכי' לארץ כו'. ולפ"ז מובן שהניצוצות שנפלו למטה כ"כ עד שיכולי' להיות יצה"ר להסית ולהדיח את האדם, הגם שגם כוונתו לש"ש וכמ"ש בזהר¹⁴⁸ ממשל הזונה עם בן המלך, מ"מ התגלותו הוא רע גמור, וכמו"כ נתפסי' ע"י הסיתויו ופיתויו כו', וגם הגוף שממשכא דחיוויא¹⁴⁹ ה"ה בתכלית הגסות וההסתר שצריכי' אור רב להאירו ולעוררו שיחפוץ בבחי' ביטול דנה"א כו' ולכן היתרון אור שמתוך החשך הלזה הוא כיתרון החכמה על הסכלות וכמ"ש במ"א¹⁵⁰ בענין יתרון החכ' על הסכלות כיתרון האור על החושך כו'.

ט"ו) **ואמנם** עד כה וכה בהיות הנה"א מוסתר ונעלם ויושב במאסר הגוף ורצונות זרות של הנה"ב המגרי' אותו ומפילי' אותו בתחבולות שונות ומלבישי' מחוד' שלו וכ"ש אם פועל למעשה ח"ו. העצה לזה איך לצאת מזה זהו ע"י התעוררות ר"ר על נפשו איך שירדה כ"כ מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, ותחת היותה עומדת באהוי"ר במכון שבת השמים ירדה להתלבש בגוף שנברא מן העפר, וע"י התעורר¹⁵¹ אלו עי"ז ביכולתה להתעלות, וכענין מ"ת בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא שזהו מפני היותם מים תחתוני' דקוא לכן עי"ז נתעורר בהם הבכי' ועי"ז באים להיות קדם מלכא כו', כן ע"י ירידת נה"א למטה כ"כ אז ע"י התר"ר¹⁵² עי"ז מתעלית בעילוי אחר עילוי כו', וכמו במ"ת דכת"י¹⁵² ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי פי' נשרי' הוא רחמי' כמשנת"ל ועי"ז ואביא הוא בחי' אוא"ס אלי ממש, כ"ה ע"י התעוררות ר"ר על ירידת הנשמה בגוף ג"כ. ועי"ז נתקן כל פסוקי הרחמי' שבתפלה להיות כי ע"י התפילה מתעלי' כל המצוות

144) תו"א ל, סע"א ואילך.
 145) קהלת ב, יג.
 146) ויק'ר פל"א, ז.
 147) ראה שערי אורה נח, א. סה, א. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שעב [וש"נ]. ח"ב ע' תפו [וש"נ]. סה"מ תש"ח ע' 195. ועוד.
 148) זח"ב קסג, א. וראה תניא פ"ט ופכ"ט. סה"מ אתהלך-לאזניא ע' קנה. סה"מ תקס"ד ריש ע'
 כג. ועוד.
 149) ת"ז בהקדמה (י, ב). תניא פל"א, ובהנסמן בליקוט פירושים ומ"מ לשם.
 150) ראה לעיל ד"ה קרוב ה'. אוה"ת וישב רס, ב. יתרו ע' תשכ ואילך. ויקרא ע' ערה. שלח ס"ע תנו ואילך. ואתחנן ע' עו. ועוד.
 151) - התעוררות רחמים רבים.
 152) יתרו יט, ד.

מעשיות של כל היום כמ"ש במ"א¹⁵³, לכן התקינו בנוסח התפילה פסוקי רחמי, ועוד זאת שהתקינו לומר ברחמי הרבי רחם עלינו, וכן אבינו אב הרחמן המרחם רחם נא עלינו, שלמה לא די בהרחמי שאנו בעצמינו מעוררי כו', אלא מפני להיות כי דעתנו קצרה מאד ומחמת שאנו שוכנים בבתי חומר אין אנו משיגי' גודל מעלת הנשמה איך היא קודם התלבשותה בגוף, שהרי גם לאחר התלבשותה אין אנו יודעי' רק ע"ד ידיעת המציאות לבד, וג"ז הוא רק במקצת הנשמה המלוכשת בגוף, אבל עיקר הנשמה הנשאר מלמעלה בבחי' מקיף כו' כמ"ש בד"ה יונתי בלק"ת¹⁵⁴, אינה מושגת גם מציאותה, גם אחרי אשר האו"פ שלה מלוכש בגוף, וכ"ש קודם התלבשותה, וע' מ"ש בכתהאריז"ל¹⁵⁵ שהשגת הנשמה היא מעלה יותר נפלאה מרוה"ק וגילוי אלי', הובא בד"ה כל העוסק בתורה בלילה (סוכות רי"ז)¹⁵⁶, וגם כי לפי דעתנו קצרה מאד אי לזאת אין אנו מחשבי' ירידתה בגו' לירידה גדולה ועצומה כ"כ שהרי מחמת פחיתותנו וערכנו הדל והשפל לא נחשב אצלינו חומר הגוף לדבר גס כ"כ כמ"ש בעצם לגבי דקות הנשמה מצד עצם מעלתה כמ"ש למעלה. ואי לזאת גם בחי' הרחמי שלנו אינו שייך על התלבשות הנשמה בגוף, שהרי ענין הרחמי תגדל על מי שהוא גדול ביותר בעצם מעלתו ויורד למטה, לפי ערך גודל רוממותו וגודל שפלותו יתרבה הרחמי כו', וכנודע ממשל העשיר שנעשה עני נופל עליו הרחמי ביותר, ולכן א"א¹⁵⁶ ברחמי הרבי רחם עלינו פי' ברחמיך כמו שגלוי וידוע לפניך גודל מעלת הנשמה כמ"ש למעלה לפי פחיתות הגוף כמ"ש¹⁵⁷ גלוי וידוע לפניך, שעי"ז תתעורר ברחמי רבים לרחם על ניצוץ האלקי שירד מאגרא רמה לבוא להתלבש בגוף הגשמי שגלוי וידוע לפניך שפלות הגוף מצ"ע כו' והנפש בעצמה היא גם היא יודעת מעלתה, ועי"ז נעשית בבחי' ככי לפני כסא כבודו ע"ד מי בוכים שבוכי' על ירידתן כנ"ל שירידתן גורם להם הבכי' ועי"ז ממשיכי' להיות בכה"מ ממקומו העצמי כו', ועד"ז הוא בחי' הבכי' דנה"א כו'.

ט"ז) וע"פ זה יובן מארז"ל חביבין ישראל לפני הקדב"ה יותר ממאה"ש, שישאל אומרי' שירה בכ"ש, ומה"ש פ"א כו', ומזכירי' אחר ב' תיבות ומה"ש א' ג' תי', ואין מה"ש אומרי' שירה עד שיאמרו ישראל למטה, ועי"ז מקשה והאיכא ברוך כו' ומתריץ ב' תירוצי', ולכא"ו יש לדקדק הלא יש בכאן ג' חלוקות מה שישאל חלוקי' ממה"ש ולמה תפס להקשות על

ח"ב ע' תחלב וע' תתסא. ס' מאמרי אדהאמיצ' דברים ח"ב ע' תצא. ס' מאמרי אדהאמיצ' ויקרא ח"ב ע' תשלט. שם דברים ח"ד ע' איתפט.

¹⁵⁶ = אנו אומרים.

¹⁵⁷ ברכות יז, א. עירובין יג, ב. וראה תו"א יד, ד. לו, א. ולעיל ע' צט.

153) ראה ס' מאה שערים טו, א. ס' אגרות-קודש מכ"ק אדהאמיצ' ס"ע שה ואילך. ובכ"מ.

154) ראה לקו"ת שה"ש טז, ד ואילך.

155) ראה שע"ק להרחיז ח"ג שיה וש"ז.

156) נדפס בניאוה"ז להציצ ח"א ריש ע' קצו. וראה

גם ס' מאמרי אדה"ז על מארז"ל ס"ע רל. לקו"ת תצא לו, ד [ומקביליו בטה"מ תקס"ה

החלוקה האמצעית, אלא ע"כ צ"ל שמה שאומרי' בכ"ש והם קודמי' זה אינו קשה לו כלל, כ"א למה יזכירו את השם אחר ב' תי'. והענין הוא כנ"ל דלהיות מעלת ישראל שירדו להתלבש בגוף ונה"ב ואי לזאת שירתן קדומה שזהו שבח יותר שגם שוכני בתי חמר גם הם ירננו וישבחו ויזכירו בגודל גדולתו ית' כו', ומטעם זה עצמו הם אומרי' שירה בכ"ש, פי' שעה ל' כפי' שבכל כפי' שכופה את יצרו צריך לשבח לבוראו על שעזר לו שהרי אלמלא עוזרו לא הוה יכולי¹⁵⁷, משא"כ במלאכי' כלום יצה"ר יש ביניכם, וגם הגוף שלהם דק וכנ"ל באורך, ולכן ע"ז אינו קשה לו כלל, כ"א מדוע יזכירו את השם אחר ב' תיבות דלכאו' מי שהוא דק ביותר ה"צ להזכיר את השם יותר מהר ממי אשר טבעו גם שצריך התבוננות רב עד שינצח את גסות גופו כו', ואי לזאת אמר שאין זה מצד מעלתן שהרי מצד מעלתן שהוא מה שירדו למטה נהפוך הוא, אלא יש גם במלאכי' שלא ירדו והיינו מה שהאופני' אומרי' ברוך. וע"ז מתרץ לו ב' תי' הא' לפי שהם מכה"כ עצמה, ואב"א לאחר שכבר ניתן רשות לשרפי' כו', אבל מה שישראל אומרי' נתינת רשות זה אינו מועיל למלאכי' לפי שאין מעלתן שוה, וכמו שאינו מועיל לשרפי' שהרי ישראל אומרי' תחלה, ועכ"ז השרפי' אומרי' ג"פ קדוש, כן גם האופני' דאם היותם ברעש גדול כנ"ל מ"מ אינו מועיל להם רשות הניתן לישראל, כ"א מטעם אחר. ולפי מה שכי' לעיל הנה עיקר מעלת ישראל לפי שנשפלו לירד בגוף ונה"ב המעלימי' ומסתי' ואי לזאת רבו כמו רבו המונעי' ומעכבי' ולכן בכל שעה שפוני' ע"ד יפה שעה א'¹⁵⁸, וישע ה' אל הבל ואל מנחתו כו'¹⁵⁹, הם אומרי' שירה להיות כי ע"י אתכפיא זו אסתלק יקרא דקוב"ה בכולא עלמין כו'¹⁶⁰. וגם הם מזכירי' את הש' אחר ב' תיבות להיות כי הם ברעש גדול יותר מרעש גדול דאופני' הנ"ל. והם קודמי' לכולם להיות כי סוף המעשה עלה במח' תחילה והרי ע"י ישראל נשלם הרצון והתשוקה מה שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתוני' כו', ומה גם כי מח' ש"י קדמו לכ"ד¹⁶¹ גם לכח הגילוי, כי הצמצום הוא המקור לגילוי וגם בעצמותו בהשערה ג"כ קדם, וזהו עלה ברצונו פי' בתוך רצונו ע"ד שפי' בזהר¹⁶² פי' בי נשבעתי¹⁶³, וענין ברצונו היינו בחי' החפץ נתאוה, שזהו בחי' הגילוי, והוכרח להיות גם קדום לזה בחי' הצמצום כו', וכמו"ש בפועל כ"ה בכח כו' ודי למבין. וזהו חביבין לפני הקב"ה, פי הקב"ה קדוש וברוך שירת שרפי' ואופני' אבל ישראל לפני הקב"ה למעלה ע"ד לפני הוי' תטהרו כו'¹⁶⁴.

¹⁵⁷ קידושין ל. ב. ועוד.

¹⁵⁸ אבות פ"ד מ"ז.

¹⁵⁹ בראשית ד, ד.

¹⁶⁰ ראה לעיל ד"ה כה"ג משמש, הע' 43.

¹⁶¹ מחשבתם של ישראל קדמו לכל דבר —

ב"ר פ"א, ד.

¹⁶² ראה זח"ג קל, סע"א.

¹⁶³ וירא כב, טז.

¹⁶⁴ אחרי טז, ל.

בס"ד. ש"פ חזי בלק

(וה"י שארית יעקב)

י"ז) ולהבין ענין השבועה צ"ל מ"ש¹⁶⁵ והי' שארית יעקב בקרב עמי' רבים כטל כו' אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לבנ"א, וצ"ל למה נא' שארית יעקב ולא שארית ישראל הלא נודע כי שם ישראל גבוה ונעלה יותר מיעקב שהלא לאחר שלחם עם המלאך ויוכל לו אז קרא שמו ישראל ע"ש כי שרית עם אלקי¹⁶⁶ שניתוסף לו שם ישראל ע"פ המאורע אשר קרהו ללחום ולנצח המלאך שלא די לזה קריאתו יעקב כ"א ישראל ל' שררה, וא"כ הל"ל והי' שארית ישראל, ולמה א' יעקב. אצ"ל שגם שיהי' בבחי' שארית יעקב יהי' ג"כ כטל מאת הוי' וכ"ש מי שהוא בבחי' שארית ישראל, ג"ז צ"ל מדוע גם הנשאר בבחי' שארית יעקב יהי' כך ומה כוחו גדול כ"כ כו'.

ויובן בהקדם ענין דכתי'¹⁶⁷ תתן אמת ליעקב, שענין המתנה שנותני' לו לאדם בכלל הוא דבר שאינו לו תחלה דאם גם קודם יש לו הדבר ההוא א"ז נחשב אצלו כ"כ ונותן בעין יפה ונותן¹⁶⁸ דבר שיהנה בו המקבל המתנה, והלא נודע כי יעקב עצמו הוא מדת האמת כמ"ש בזהר¹⁶⁹ ע"פ¹⁷⁰ ונתתם לי אות אמת דא וא"ו שהיא מדתו של יעקב בריח¹⁷¹ התיכון המברית מן הקצה אל הקצה בחי' עמודא דאמצעיתא, וכמ"ש בזהר ע"פ¹⁷² ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוץ וערמון, שהוא ת"ת שכולל חו"ג, וכמ"ש בוח"ב תרומה ער"ה¹⁷³ שכשם שת"ת מברית מן קצה העליון עד קצה התחתון כן מברית הצדדי' היינו חו"ג, וכמ"ש¹⁷⁴ אלקי אבי אברהם ופחד יצחק הי' לי להיותו מרכבה לבחי' הת"ת הכולל שניהם, וא"כ למה צריך למדת האמת, והלא נותן המתנה הכל שלו כמ"ש¹⁷⁵ כי ממך הכל ונותן בעין יפה נותן ה"ל ליתן דבר שנחשב אצלו דבר חדש כו'. וגם צ"ל דמשמע דנתינת האמת הוא ענין אשר נשבעת לאבותינו, מה"ע קישור וחיבור השבועה לנתינת האמת, וגם כי לכאוי' ענין השבועה הוא היפך מדת האמת, כי ענין מדת האמת הוא לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו, דאל"כ א"ז אמת, וענין השבועה הוא היפך זה, שהרי אם ע"פ האמת מגיע לו ככה עד"מ אז אינו צריך השבועה לזה כלל, כ"א ענין השבועה הגם שע"פ השכל אינו מגיע לו כלל שהאמת כן הוא מ"מ יומשך לו מצד השבועה שהוא קישור שלמעלה מן השכל שאינו השכל

165 מיכה ה, ו ואילך.
 166 וישלח לב, כט.
 167 מיכה ז, כ.
 168 ב"ב נג, א. ושי"ן.
 169 זח"א רמא, סע"ב. זח"ג ב, א.
 170 יהושע ב, יב.
 171 ראה זהר תרומה דלהלן בפנים. זהר ח"א א, ב.
 ח"ג קפו, סע"א. אוה"ת ויחי שפה, ב. ועוד.
 172 ויצא ל, לו. ראה זח"א קסא, ב ואילך.
 173 לפנינו הוא בדרך קעה ע"ב. וכו מובא בכ"מ בדא"ח.
 174 וישלח לב, י.
 175 דברי הימים"א כט. יד.

מגרע בו כלל גם אם יחייב האמת והשכל היפוכו, וא"כ מהו שא' תתן אמת כו' אשר נשבעת, ואם נא' שנתנית האמת הוא מפני אשר נשבעת ליתן לו וא"א לחזור ג"ז יפלא הלא האמת היא שיותן לאיש כדרכיו וזהו גם בלתי שנועה ראוי ונכון וא"ז בכלל מתנה כלל כ"א מה שנשכר ע"י יגיעתו כו'. וגם צ"ל היכן מצינו שנשבע ע"ז שיתן מדת האמת שלא מצינו בכל המקרא שנשבע ע"ז כו'.

י"ח) **ולהבין** זה צ"ל מארז"ל¹⁷⁶ חותמו של הקב"ה אמת, וצ"ל מה"ע חותמו וגם מהו אמת הלא מצינו בכמה כתובי' שא' אני הוי' שזהו החותם שאומר אני הוי' אלקיכם ומה"ע חותמו לאמת. אך הענין הוא דהנה ג' אותיות אמת הם ראש הא"ב וסוף הא"ב ואמצעו של א"ב¹⁷⁷, ומורה על בחי' אני ראשון ואני אחרון¹⁷⁸, אני ראשון לפני ההשתלשלות, ואני אחרון לאחר כל עליות העולמות שכולם הם רק בבחי' שמו א"ת שמות אלא שמות כו'¹⁷⁹ כמ"ש במ"א¹⁸⁰, ומבלעדי דהיינו באמצעיתא¹⁸¹ בעת קיום ועליית העולמות ג"כ אין אלקי' וכמשי"ת. ועז"נ תתן אמת ליעקב, פי' הגם כי יעקב הוא ברה"ת¹⁸² המבריה מן הקצה אהק"צ מ"מ מאחר שיש קצה בראש וקצה בסוף הי"ז בחי' גבול וכמ"ש מזה בת"א בד"ה בך"ה בכסליו¹⁸³, ועז"נ¹⁸⁴ מי יקום יעקב כי קטן הוא, פי' קטן הוא בחי' הגבלה, שלגבי בלי גבול גם קטן אינו שייך לומר שהרי קטן הוא כמו הגדול אלא שכל אבר הוא בקטנות, אבל גבול לגבי בעע"ג הוא אין ערוך כלל, אלא שמ"מ נק' קטן, אבל ענין נתינת האמת הוא שיבריה מן בחי' אני ראשון שלפני ההשתלשלות לבחי' אני אחרון אחר כל סיום וגמר ההשתלשלות וביטול העולמות דרך בחי' ומבלעדי היינו דרך בחי' באמצעיתא, פי' שגם באמצעיתא שהעולם נראה ליש ודבר שזהו מפני ריבוי ההעלמות וההסתרי' יושג ג"כ בחי' אני ראשון ואני אחרון שז"ע אמיתת האמת שגם בתוך ההסתר וההעלם יושג אמיתות אלקותית ית' איך שהוא ראשון והוא אחרון כו'.

וביאור הענין בעבודה.

ולהלן נדפס [בתוך חצאי מוסגר] חלק
ממהדו"ק של המאמר [נכרך בביכל תרל"ד],
שבמקומו באו במהדו"ב פרקים וי"ח הנדפסים
לעיל.
וכן נמצא להלן קיצור של מאמר זה
[מגווי"ק בביכל תרל"ד] מפייז ואילך, ושם
נכלל ג"כ החסר כאן. וכן להלן בהוספות
נמצא הנחה ממאמר זה [מפייז ואילך — ד"ה
והי' שארית יעקב].

(176) שבת נה, א.
(177) ראה ב"ר פפ"א, ב.
(178) ישע" מד, ו.
(179) ברכות ז, ב.
(180) ראה תו"א צו, א. לקו"ת בהר מא, ד.
(181) ראה ת"ז ת"ע (קכ, סע"א).
(182) דף כט, סע"ד.
(183) עמוס ז, ב. ה.
(*) עד כאן נרשם בגווי"ק, וחסר המשך הענין.

[ואו] והנה בנפש האדם יש ג"כ בחי' מדריגת שרפים ואופנים, שבחי' נה"א הוא ע"ד בחי' השרפים שממשיך מבחי' קדוש כו', וזהו מ"ש בורא קדושים ישתבח שמך, שנשמות נקראו קדושים ע"ש שממשיכי' מבחי' קדוש כו' מכה"כ שהוא בחי' קדוש וי"ו, אך ע"י בירור נה"ב עי"ז ממשיכי' בחי' ברוך כבוד ה' ממקומו, ממקומו העצמי. והנה ארז"ל שאין המלאכי' מקדשין לי' לעילא עד דישאל מקדשין לי' לתתא, והוא מפני דכתי' תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. והענין הוא דהנה ארז"ל חותמו של הקב"ה אמת. והנה אמת הוא בחי' ומדריגת אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקי', שא' מורה על בחי' אני ראשון, ותי"ו הוא בחי' אני אחרון, והמ"ם הוא בחי' ומבלעדי אין אלקי' כו', ועל בחי' זו נא' תתן אמת ליעקב שמדת יעקב הוא מגיע בבחי' אני ראשון ואני אחרון כו', ולפי שיעקב הוא בחי' בריח התיכון המבריה מן הקצה אל הקצה, לפי שיש ב' בחי' קצה שזהו ענין ומדריגת אברהם ויצחק שהם שני' בחי' קו הימין וקו השמאל, שיש להם קצה לפי שאברהם הוא מדת האהבה ויש להאבה שהוא מדת החסד קצה באורך וקצה ברוחב, והיינו לפי ששרש האהבה הוא בחי' חכ' חח"ן מימין, וכן קצה ברוחב לפי שיש למדת החסד בחי' מנגד מדת הגבורה אף שמצד עצמות החסד יכול להתפשט בלי גבול ממש אבל מדת הגבורה הוא מנגד למדת החסד שאינו מניח למדת החסד להתפשט, וכן להיפך מדת הגבורה יש לה קצה באורך וקצה ברוחב, ששורש מדת הגבורה הוא בנינה קו השמאל בג"ה, וגם קצה ברוחב שמדת החסד מנגד לה הגם שמצד מדת הגבורה הן שמים לא זכו בעיניו ובמלאכיו ישים תהלה? שמדת הדין מתפשט בלי גבול ממש, אך מדת החסד הוא מנגד למדת הגבורה שמדת החסד אינו מדקדק כלל וכמו שא' אברהם³ לו ישמעאל יחי' לפניך. נמצא שיש לב' קוין אלו בחי' מדה וגבול, אבל מדת הרחמים הוא מבריה מן הקצה אל הקצה שאין למדת הרחמים גבול כלל, לפי שמדת הרחמים אינו מנגד לב' קוין לפי שסובל ב' הבחי' חסד ודין, והיינו לפי שמדה"ר אינו דוחה את מדה"ד ע"ד בחי' החסד אלא שנותן מקום לזה ולזה, והיינו שמדה"ר מודה למדה"ד שע"פ דין צריך להיות הפסק כך, אך אעפ"כ מצד רחמים צריכים לרחם עליו, אף שאין הדין כך כו'. נמצא שרחמים נותן מקום לב' הבחי' לדין ולחסד, ולכך הוא בלי גבול לפי שאין לה מנגד כלל כו'. ולכך נא' תתן אמת ליעקב שיעקב הוא ממשיך מבחי' ומדריגת אמת שהוא אני ראשון ואני אחרון כו' לפי שמדה"ר מבריה מן הקצה אל הקצה כו', והיינו לפי שאין למדת הרחמים מנגד כלל. וזהו מ"ש ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, שע"י כנפי נשרים שהוא בחי' רחמים עי"ז ואביא אתכם אלי ממש.

(1) ראה זח"ג קנב, ב. פרדס שיו פ"א. ע"ח ש"א (2) לך לך ית. ית.
ע"ב.

וזהו שאנו או' קודם ק"ש ברחמיך הרבים רחם עלינו, אבינו אב הרחמן, שמעורר רחמים על בחי' נה"א שירד למטה מאד מאיגרא רמה, וע"י התעוררות רחמים שהוא בחי' מ"ת בוכין אנו בעינין למהוי קדם מלכא שבוכין על הירידה שירדו למטה עי"ז מגיע למעלה מאד, כי בכים ר"ת ברוך כבוד ה' ממקומו שממשיך את בחי' כבוד ה' ממקומו העצמי שהוא בחי' מקור המח' כו' לפי שבכי' מעורר רחמים ובחי' רחמים ממשיך מבחי' אמת שהוא בחי' אני ראשון ואני אחרון כו'. וזהו אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם, שזה הוא ע"י שבועה כמו למשל למטה שענין השבועה הוא למעלה מן השכל, דהיינו שאף שע"פ השכל יתחייב שלא יהי' כך אעפ"כ הוא מוכרח לקיים את השבועה, וכך זה שנא' תתן אמת ליעקב, שיעקב ממשיך מבחי' מדת האמת זהו ע"י השבועה שאין זה ע"פ שכל רק שנשבע שיהי' כך כו'. וזהו שאין המלאכים מקדשין מלמעלה עד דישראל מקדשין לי' לתתא, לפי שכדי להמשיך את בחי' כבוד ה' ממקומו זהו דוקא ע"י בחי' יעקב תתן אמת ליעקב לכן אינם יכולים להמשיך כלום עד דישראל מקדשין לי' לתתא].

בס"ד. לד"ה ואולם חי אני

קיצור

והי' שארית יעקב בקרב עמי רבי' כטל כו' לאיש ולא ייחל לבניאי, וצ"ל למה נא' יעקב ולא ישראל הלא ישראל גבוה מיעקב. אך הענין הוא דכתיב תתן אמן ליעקב כו' אשר נשבעת כו', וצ"ל מה"ע תתן אמת ליעקב הלא יעקב הוא מדת האמת, ונתתם לי אות אמת וא"ו עמודאי' יעקב בריח התיכוני, וגם צ"ל דמשמע דנתינת האמת הוא אשר נשבעת, מה"ע וקישור זל"ז, והאיך מצינו שנשבע ע"ז, וגם מה ענין השבועה למעלה כנ"ל. חותמו של הקב"ה אמת, אני ראשון ואני אחרון, א"ת, מם מבלעדי באמצעיתאי', ועי"נ תתן אמת דהגם שיעקב ברהת"י מאחר שמבריח מהק"צ אה"ק הרי יש קצה בראש וקצה בסוף, ועי"נ מי יקום יעקב כי קטן הוא, כמשנ"ת בת"א

(1)	מיכה ה. ו. מאמר זה הוא קיצור להמאמר שלפני זה מפי"ז ואילך [ושם נמצא רק התחלה.	(4)	נסמן לעיל בהמאמר שלפניו, הע' 171.
	וחסר המשך המאמר. וע"ש בהערה בס"פ י"ח	(5)	שבת נה. א.
	כשוה"ג]. והנחה מגוף המאמר נדפסה להלן	(6)	ישעי' מד, ו.
	בהוספות [ושם עניני המאמר בארוכה].	(7)	ראה ת"ו ת"ע (קכ, סע"א).
(2)	מיכה ז, כ.	(8)	= בריית התיכון מאחר שמבריח מן הקצה אל הקצה.
(3)	= עמודא דאמצעיתא. יהושע ב, יב. זח"א רמא, סע"ב. זח"ג ב, א.	(9)	עמוס ז, ב. ה.

בד"ה כך"ה בכסליו¹⁰, אבל ענין נתינת האמת הוא שיבירית מן בחי' אני ראשון לבחי' אני אחרון דרך בחי' ומבלעדי באמצעיתא שגם בתוך ההעלם וההסתר יושג בחי' חותמו של הקב"ה שהוא אמת איך שאני ראשון כו'. ובעבודה להתבונן איך שאתה אל מסתתר¹¹ אתה גילוי והוא אל מסתתר, ואדרבה כח זה קדום שהרי הצמצום קודם ההמשכת הק"ו¹², אלא שבמח' עלה הק"ו תחילה שהרי הוא סיבת הצמצום הקדום להגילוי, אמנם בסדר הגילוי גבורת הצמצום קדום, וכחו נעלה בא"ס המאציל, וזהו עצמו אשר נסתתר ונתעלם כי כדי לירד למטה כ"כ מוכרח להיות מבחי' היותר גבוה, וכ"ש בזמן שאין בהמק"ד קיים. ובאמת ענין אל מסתתר אינו דומה כלל לענין הצמצום וק"ו דעם היות שבק"ו י"ל שקדום במח' להצמצום שהוא רק סיבת גילוי הק"ו, אבל ענין אל מסתתר זהו סוף המעשה שעלה במח' תחלה, נתארה כו' בתחונני¹³ שוקי' כו' שנשתוקק כו"י ולמה נשתוקק אא"י אך זה אנו יודעי' שנשתוקק, ולכן אם כי הק"ו עלה במח' תחלה מ"מ קדם לו מציאת התחונני' בכדי שיהי' לו דירה, שהרי לא בשביל האצ"י ובי"ע הרוחני' נברה"ע אלא בכדי להיות לו דירה שזהו בתחונני' דוקא משא"כ באצ"י בלא"ה מקום דירתו כמשנ"ת לעיל, וא"כ ענין כח ההסתר שלמטה קדם לכל בחי' הגילוי' כו', וגם כי כל מה שנמשך למטה יותר שרשו נעלו יותר, ע"ד אני ולא מלאך¹⁴, אסתר מה"ת הסתר אסתיר¹⁵, הוי אוי"י, לעילא ולעילא¹⁶, לעילא ולעילא בינה א"א כתר אל"ף, אוי אסתיר, לעילא בינה זהו הוי בחי' הסתר, והגם ששם כחשוכה כאורה מ"מ לא צר"י כתי' באל"ף וקרי בוא"ו ופי' בזח"א דר"ב ע"ב להתם מטי עקתא דישראל. ומכ"ז יובן ענין כח ההסתר כו', ונתינת האמת ליעקב כו'.

וביאור הענין הנה ענין אברהם אוהבי הוא מדת החסד קצה באורך וקצה ברוחב, אורך חח"ן, רוחב גבורה המנגד להחסד ומונעו, וכן גבו' קצה באורך בג"ה, וברוחב החסד מונע הצמצום של הגבו', אבל ת"ת מכריע, הן אמת שגם שמי' לא זכו כו' 20 מ"מ צריכין לרחם עליו ועי"ז נשתקי' הגבו' להיות כי נותן מקום כו', נמצא כי למדה"ד לא יש שום מנגד כלל. וזהו מדת הת"ת בעצם, וז"ע הלכה כדברי המכריע¹⁷, מכריע בין ב' דיעות ונותן מקום לזה ולזה כו'. ופי' הלכה שע"ז נעשה הילוך, ונודע כי ענין ההילוך הוא בלי

(10) דף כ"ט, סע"ד.
 (11) ישעי' מה, טו.
 (12) = הקו וחוט.
 (13) תנחומא נשא טו. תניא ר"פ לו.
 (14) שה"ש ה, טו. במדב"ר ריש פ"י: שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו.
 (15) ספרי תבוא כו, ח. סדר הגש"פ.
 (16) וילך לא, יח. חולין קלט, ב.
 (17) זח"ג עד, סע"ב ואילך. ראה גם אוה"ת שה"ש ע' תשד. שם דרושים לשי"ש ע' איתפה. נ"ך כרך ב ע' תתקיא.
 (18) ראה זח"א רי, א. זח"ג כ, ב. וראה אוה"ת נ"ך כרך ב ע' אינב ואילך.
 (19) ישעי' מא, ח.
 (20) איוב ד, יח.
 (21) ברכות מג, ב. ועוד.

גבול, וז"ע נחלה בלי מצרי²², תתן אמת, כנפי נשרי' ואביא אתכם אלי²³,
 אוא"ס שבלי גבול. וזה הי' במ"ת, אך ע"י העגל חזרה זוהמתם²⁴, נחש
 הקדמוני, ערום ערמומי' עומק השקר, וע"י קיום התומ"צ מבררי' לבוא לבחי'
 אדה"ר כמו קודם החטא. וז"ע²⁵ מארז"ל ערום ביראה לברר ערום דנחש, לבן
 הארמי, ערמומי' בלבן, ענג נגע²⁵, ע"פ הרמ"ז²⁶ שבעשי' נגד עתיק דקדושה,
 והו"ע תחבולה, בונה בניני' בכדי שיצא כוונתו מכאה"פ, וע"ז אמרו שצ"ל
 ערום ביראה בכדי לברר ערמומי' דנחש ולבן הארמי, וזהו עם לבן גרתי,
 גרתי תרי"ג²⁷ שע"י ששמרתי תרי"ג עי"ז בירר מלבן עקודי' נקודי' וברודי'.
 וזהו בא אחיך במרמה²⁸, בא מבחי' בכורי' שקודמין לתרומה להיות אחיך
 תיקון אח לתהו ע"י התלבשותו במרמה אני חכ' שכנתי ערמה²⁹ ח"ס, ויעקב
 יבקע כשחר³⁰, להיות וארוכתך א"א שורש האצ"י ועי"ז מהרה תצמיח
 הצמיחה גילוי דלע"ל צמיחה מעבודת הגן די"ב³⁰ שית אלפי שני, ואז יהי'
 כמצוות רצונך ת"ה³¹ ותורתי, ויתרון אור מתוך כו', במרמה ב' מרמה, בכורי'
 ב' בכורות כתר דא"י ואו"ח, ואז יהי' ואביא אתכם אלי, ועכשיו העבודה
 לעור"ר³² בחי' נשר, כנשר, שע"י יהי' ואביא כו', וזהו ברחמיך הרבי' א"א
 הרחמן על נה"א שירד מאגרא כו' ועי"ז כמו ע"י מ"ת³³ בוכי' ממשיכי'
 ככה"מ³⁴, כן ע"י התעור"ר³⁴ בבכי' ממשיכי' גילוי אמת ה' אני ראשון, נחלה
 בלי מצרי'.

וביאור הענין דכתי' כי לא באתם אל המנוחה ואל הנחלה, שבהמק"ד נק'
 נחלה והיינו בחי' המשכות ש' הוי' בש' אלקי' כמ"ש גדול הי' כו'
 בעיר אלקינו אימתי כו', ירושלי' מ' עולם הדיבור, היפך רצון המרגלי'.

בגוכ"ק בצידו הגליון: חסד כו' ואמת אל יכרא. אשר נשבעת ועי"ז אמת מארץ
 תצמח.

וש"נ.	(22) שבת קיח, סע"א.
(30) אולי פיענוח הר"ת הוא: דימי בראשית.	(23) שמות יט, ד.
(31) = תורת ה' ותורת. ראה עבודה זרה יט, א.	(24) ראה שבת קמו, ריש ע"א. והערת כ"ק אדמור"ר שליט"א בסה"מ קונטרסים ח"ג ע' נ.
לקו"ת שלח מט, כ. נא, סע"א.	(25) ברכות יו, א.
(32) = לעורר רחמים.	(25) ע"פ ס' יצירה פ"ב מ"ד. זח"א כו, ב. תקוני זהר בהקדמה (יב, א). ועוד.
(33) = מים תחתונים. ראה תקוני זהר ת"ה (יט, ב). בחיי ויקרא ב, יג. מדרש עשרת הדברות ס"ב. ובכ"מ.	(26) לזח"ב סו, א.
(34) = ברוך כבוד ה' ממקומו . . . התעוררות רחמים רבים.	(27) וישלח לב, ה ובפרש"י שם. ובכ"מ.
(35) ראה יב, ט.	(28) תולדות כז, לה.
(36) תהלים מח, ב. ראה זח"ב רלה, א. זח"ג ה, א. זר חדש ר"פ תשא. ועוד.	(29) משלי ת, יב.
	(30) ישעי' נח, ח. ראה ע"ח שער הכללים פ"ח ופ"י. שער הארת המוחין (שלי"ב) פ"א. ועוד. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ד ע' איתקמב.

אמנם מ"מ אין זה עדיין נחלה בלי מצרים, ועיקר גילוי הנחלה בל"מ יהי לע"ל והאכלתיך³⁷ משמע לע"ל נחלת יעקב אביך היינו נבמ"צ³⁸. והענין הוא דהנה אד"ם ר"ת אד"ם דו"ד מ"צ³⁹, כמ"ש מזה בת"א בד"ה אוסרי לגפן⁴⁰, וכת"י⁴⁰ ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה תרי"ג מצות שזה הי' קודם החטא ואח"כ ויגרש, וישלחהו לעבוד את האדמה אשר לוקח היינו לתקן מה שנגבר העפר הוא הגוף על הנפש, ושלמות בירור זה יהי לימוהמ"ש כמ"ש בביאור לד"ה כי ע"כ כבוד חופהי⁴¹, והגם שבימי שלמה קיימא סיהרא באשלמותא כו"ז⁴² וז"ע דוד שבת"י אדם⁴² שהוא הכין כל בנין המקדש, מ"מ א"ז שלמות הבריורי⁴³, שהרי גם עכשיו אנו אומר"י ושם נעשה כמצות רצונך כמ"ש בת"א ד"ה אוסרי הנ"ל, ולכן עיקר הנחלה יהי לע"ל, נבמ"צ³⁸ נחלת יעקב אביך כי פי הוי' דבר שיתגלה פי הוי' המדבר היינו המתגלה כמו כי פי המדבר אליכם⁴³ דיוסף, ואז יהי גילוי בחי' אמת, אמת הוי' לעולם, אני ראשון ואני אחרון⁴⁶, רק שגם מבלעדי צ"ל בעבודה איך כי הוי' הוא האלקי אין עוד שזהו ע"י וידעת⁴⁴, ראו עתה כי אני אני הוא⁴⁵ ב' בחי' דאני ראשון ואני אחרון כו', ולע"ל יתגלה.

וזהו תתן אמת כו' אשר נשבעת, שבועה שלא יפריד השכל, ב' אוהבי⁴⁶, כריתות ברית ענין שבועה למעלה מהשכל שגם שהוא נגד השכל מ"מ לא ישונה כו', ואמנם צ"ל מהו ענין השבועה למעלה הלא בלא"ה ההוא אמר ולא יעשה⁴⁷. ויובן בהקדם ענין משביעין אותו⁴⁸, שלכאו' יפלא הלא החטא נמשך מצד הגוף ונה"ב ועדיין לא בא לעולם, וגם מה מועיל שבועת הנפש על הגוף, ומצ"ע אינו שייך כלל כמ"ש בזהר"י ונפש כי תחטא תוהי. והענין הוא שארז"ל⁵⁰ לעולם יהי אדם רך כקנה, קשה כארו, רך כקנה הוא עולם התיקון, קשה כארו הוא בחי' התהו מדות חזקי' שלא יכלו לסבול היפוכו, אבל בתיקון התכללות חו"ג ז"ע רך כקנה, וקוב"ה לא שרייא אלא באתר שלים⁵¹, תיקון, ועי"ז נמשך מעקודי' עקוד בכלי אחד שגם הכלי אחד. והאיך יוכל האדם להגיע לבחי' זו זהו ע"י משביעי' ל' שובע ומשביע לכ"ח⁵², שובע שמחות⁵³, שנמשך כח מעקודי' להיות ברודי' יכולי' לברר נקודי', ע' בד"ה

(37) ישעי' נח, יד.

(38) = נחלה בלי מצרים — שבת קיח, א.

(39) תו"א וחי מו, ד. ע"פ ס' הגלגולים ספ"א. וראה

ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' קצו. וש"נ.

(40) בראשית ב, טו.

(41) לקו"ת שה"ש מח, סע"א ואילך.

(42) שמור פט"ו, כו. זח"א קג, א. וראה בהנסמן עוד

במילואים להמ"מ בסו"ס מאמרי אדהאמ"צ

במדבר ח"ג ע' א"רפא.

(42) שבת בת אדם.

(43) ויגש מה, יב.

(44) ואתחנן ד, לט.

(45) האוינו לב, לט.

(46) ראה לקו"ת האוינו מד, ב. ובכ"מ.

(47) בלק כג, כ.

(48) נדה ל, ב.

(49) ויקרא ד, ב. זח"ג יג, ב. טז, א.

(50) תענית כ, ב. וראה לעיל ע' ד. וש"נ.

(51) זח"ג צ, ב. ועוד.

(52) = לכל חי — תהלים קמה, טו.

(53) תהלים טו, יא.

משביעין הגהות על סש"ב, ובשורשן בע"ס הגנוזות עשנה"ע" הי' הוא ושמו כח העקודי נעלה יותר שהרי גם בפועל הכלי א', ומשם שורש השבועה דמשביעין. וכמו"כ הוא ענין ואולם חי אני, דהגם כל האנשי' הרואי' כו' מ"מ עצם הענין לא יתבטל שהרי ואולם חי, ע"ד אשר נשבעת שהוא השבועה לאבותינו כח דמשביעין הנ"ל שנמשך מימי קדם.

וביאור הענין יש להעיר לענין ואולם חי, מפתחו של אולם שהי' מ' אמה", כתר דא"י וכתר דאו"ח, והשבועה שיומשך מבחי' קדושתו שלמעלה מקדושתכם", ג' עטרות א' בראשו" ומזה נמשך כתר ש"ט עולה ע"ג", טוב שם משמן הטוב" אהרן שנמשח בשמן המשחה כ' כהונה, כש"ט ע"ג", מהלך ת"ק שנה לעשות לו שם"י פי' שיומשך מבחי' שמו בלבד למטה מטה, וז"ע כש"ט מבחי' שמו כמו שהוא בלבד כו'. וזהו השבועה ואולם חי.

אשר נשבעת, דהגם שמצד המשפיע לא יש שינוי אמנם מהמקבל יכול להיות שינוי, ולכאוי' מה מועיל שבועתו על המקבל, אך מפני כי חלק ה' עמו"י יש בכלל מאתי' מנה, וא"כ צ"ל ל"ל שבועה דמשביעין, אלא מפני שהנ"א יורדת להתלבש בגוף צריכה לשובע מן הכלל לפרט, מכלל דאשר

בגוכי"ק בשולי הגליון: עקודי' עקוד בכלי א', בכח הוא ג"כ יותר נעלה, ע' בלק"ת ביאור והניף רך כקנה תיקון, בירור נקודי' תהו ועי"ז עקודי', ובת"א עם אחד עקודי'. והכח לזה משביעין אותו כח השבועה מעקודי' ד"ה משביעין, ועי"ז נמשך שובע ברוחניות ובגשמיות, ולע"ל יתגלה זו, וזהו אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם, אבותינו בכורים ב' בכורים, תהו ותיקון, ולמעלה עקודי', ונשבעתי זהו כח העקודי' בהעלם למעלה ממספר ע"ס הגנוזות ומשם נמשך השבועה. ואולם, להעיר מפתחו של אולם ר' אמה כתר דא"י וכ' דאו"ח ועי"ז נמשך מבחי' קדושתו שלמעלה מקדושתכם כתר הג' שנתן בראשו ע' מד"ר קדושי', ועי"ז נמשך דירה בתחתוני', ובכלי שלא ישונה נמשך ממקום השבועה, שע"ז לא יהי' שינוי מהמקבל. ונמצא מתורץ מה שייך למעלה שבועה, דהן אמת שמצ"ע לא שייך כלל כי ל"א הוא להנחם מ"מ מצד המקבל כו' לזהו פעלה השבועה חי אני, שיתן כח במקבל ע"ד משביעין, וג"כ מאחר כי חלק ה' עמו פועל השבועה של מעלה.

(54) נדפס ב"קיצורים והערות לתניא" ע' מח ואילך. (58) ויק"ר שם, ח.
 (55) עד שלא נברא העולם — פדר"א פ"ג. (59) אבות פ"ד מ"ג.
 (56) מדות פ"ג מ"ז [גובהו כ' אמה]. רמב"ם הל' ביהבי"ח פ"ד ה"ח. (60) קהלת ז, א.
 (57) ויק"ר פכ"ד, ט. (61) ראה לעיל ע' קי, וש"נ.
 (62) האזינו לב, ט.

נשבעת. והיכן מצינו שנשבע על אמת וחסד, רש"י פי' בי נשבעתי⁶³ דעקידה, וגם י"ל שקאי על שבועת הארץ, חסד א' יברא, ואמת א' אל יברא⁶⁴, ותשלך אמת ארצה⁶⁵, וע"י הכירור' אמת מארץ תצמח⁶⁶, וא"כ שבועת הארץ להיות צמיחת האמת תתן אמת אני ראשון כו', ולרש"י יצחק אב יעקב וע' תהו ותיקון א"כ הוא בחי' עקודי' וזהו השבועה דשבוע כו', וחסד לאברהם חסד דמ"ה שיומשך מבחי' רב חסד. וזהו והי' שארית יעקב הנשאר בהתערר' דיעקב (ולא נא' ישראל כי יעקב יבקע⁶⁷). כטל כו' פי' כמו הטל הוא אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת כן לא יקוה לאיש מדות דז"א, בני"א אדם הגדול⁶⁸ מה שמו ומה שם בנו⁶⁹, להיות כי הוא בבחי' שארית יעקב ע"י התערר' הוא בבחי' שיריים כו' שע"ז נמשך בחי' האמת דאני ראשון מבחי' אשר נשבעת מימי קדם כו'.

(ש"פ פנחס)

מ"י¹⁸⁴ יתן טהור מטמא לא אחד (איוב י"ד ד') ופי' בזה"כ יתרו דס"ט ע"ב לית טהור אלא מגו טמא ורזא דא מי יתן טהור מטמא, קליפה ומוחא דא בדא סלקא, ודא כו' דיקומון מתין מעפרא, וע"י בוח"א וירא דר"ב ב' ובפ' פקודי דרל"ז סע"א ובפ' תזריע דמ"ח ב'. ולכאוי' צ"ל מה"ע טהור מטמא דוקא, וגם צ"ל מ"ש שלא יתברר הענין עד תה"מ מדוע יתעכב כ"כ, גם צ"ל דמל' מי יתן טהור מטמא פי' שגם מטמא יוכל לצאת טהור, אבל מל' הזוהר לית טהור נפקא אלא מגו טמא מוכן דלית טהור כ"א היוצא מטמא אשר לכאוי' אינו מוכן למה יגרע ענין הטהור מטמא שטמא ישנו וטהור ליתא כ"א מה שיצא מטמא.

אך הענין יובן בהקדם ענין מ"ש¹⁸⁵ ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ, מה שנא' על לעתיד דוקא, שהרי גם עתה מכה"כ¹⁸⁶. אך מתחלה

63 וירא כב. טז. רש"י עה"פ תתן אמת גו' (מיכה שם).
 64 כ"ר פ"ח, ה.
 65 דניאל ח, יב.
 66 תהלים פה, יב.
 67 יהושע יד, טו.
 68 משלי ל, ד. ראה זח"ב עט, א ואילך. אוה"ת ואחחנן ריש ע' קפד. וש"נ. וכהנסמן ע"ז כס'
 הערכים-חב"ד כרך א ע' קסו.
 184 מאמר זה הוא מהמשך ואולם חי אני הנדפס לפני". וראה עוד ע"פ מי יתן גו' בלק"ת חוקת נט, סע"ד ואילך. וש"נ. אוה"ת חוקת ע' תשעה"ו. כ"אוי' להצ"צ כרך ב ע' תחקצא.
 185 שלח יד, כא.
 186 ישע"י ג, ג.

צ"ל מה שייך זה למרגלים שהוציאו דבת הארץ, וע"ז א' הקב"ה ואולם חי אני שמשמע מזה שהוא תשובה למרגלים שלא כמו שהם סוברים, אלא ואולם חי אני כו'. והענין הוא דהנה מרגלים אמרו¹⁸⁷ כי חזק הוא ממנו, וארז"ל¹⁸⁸ שדבר גדול דברו שחזק הוא ממנו כבי' כלפי מעלה אמרו, שאפי' בעה"ב א"י להוציא את כליו משם, ולכא' אין זה מובן איך אמרו דבר גדול כ"כ שאפי' בעה"ב אינו יכול להוציא את כליו משם, וגם איך שמעו להם ישראל לדבר זה שהרי היו דור דעה¹⁸⁹ כו'.

אך הענין הוא דהנה י"ל מה שא"י נק' ע"ש כנען שנק' ארץ כנען, והגם שהיתה מתחלה בידי כנען, גם זה גופא צ"ל למה מתחלה ניתנה לכנען וישראל יטלו ממנו, ולמה לא ניתנה מתחלה לישראל. אך הענין הוא דזהו מש"א הכתוב מי יתן טהור מטמא שפי' בזהר שטהור דוקא נמשך מטמא, וכענין ויעל אברהם ממצרים¹⁹⁰ שכל עלי' של אברהם שנא' בוי"ו הלוח ונסוע הנגבה שנעשה מרכבה לאלקות¹⁹², זהו ע"י שירד תחלה למצרים, ואח"כ נעשה מרכבה, ואם לא הי' מתחלה במצרים לא הי' מרכבה כ"כ לפי שמצרים הוא מקום טומאה שנק' ערות הארץ ונתעלה משם בשלימות עי"ז זכה אח"כ להיות מרכבה לאלקו' שטהור נמשך מטמא דוקא. טמא עולה מספרו נ¹⁹³ שהוא בחי' נש"ט וע"י שהי' במצרי' מקום הטומאה עי"ז נעשה מרכבה לאלקו', וכך ישראל לא קבלו את התורה עד שירדו למצרים וביררו משם את כל הניצוצות דתהו שנפלו בשבירה שם וכמ"ש¹⁹⁴ וינצלו את מצרים שעשאוה כמצולה שאין בה דגים¹⁹⁵, וזהו מ"ש כי לגוי גדול אשימך שם (ויגש מו ג) לפי שנפלו שם הרבה ניצוצות מאד לפי שפישון הוא נילוס¹⁹⁶, ופישון הוא נהר הראשון וכמ"ש¹⁹⁷ שם האחד הוא פישון, ולכך נפלו שם הרבה ניצוצות מאד, וזהו כי לגוי גדול אשימך שם, שם דוקא, היינו שבמצרים דוקא נעשו גוי גדול דהיינו מה שנא'¹⁹⁸ ומי גוי גדול אשר לו אלקי' קרובים אליו שזכו לזה ע"י מצרים דוקא, והגם שמצרים נק' כור הברזל¹⁹⁹ שהם נצרפו ונתלבנו ע"י השעבוד שנשתעבדו שם, גם זה אמת שהם נתבררו במצרים וגם אח"כ ביררו הם את מצרים שביררו את כל הניצוצות שנפלו שם בשבירה ועי"ז

- (187) שלח יג, לא. וראה גם ד"ה ואולם כסה"מ
תקסט"ט ע' רד (ובהנסמו בהמ"מ בתחלת
המאמר שם).
(188) סוטה לה, א.
(189) ויקר' פ"ט, א. במדב"ר פ"ט, ג. זח"ב סב, ב.
ע"ח של"ב פ"א. שם שער הכללים פ"א. שער
הפסוקים פ' וישב [עה"פ ויוסף הורד]. לקו"ת
שלח לו, ב. עקב טו, ב.
(190) לך לך יג, א.
(191) לך לך יב, ט.
(192) ע"פ ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. תניא פכ"ג. פל"ד.
ס' מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקמ.
(193) ראה קה"י בערכו. ובאוה"ת בראשית נג, ב:
ובמקום אחר ראיתי טמא גימ' חמשים היינו
חמשים שערי טומאה".
(194) בא יב, לו.
(195) ברכות ט, ב.
(196) פרש"י עה"פ. ראה לקו"ת צו יז, סע"ד ואילך.
וש"נ.
(197) בראשית ב, יא.
(198) ואתחנן ד, ז.
(199) ואתחנן ד, ב.

יכלו אח"כ לקבל את התורה ואם לא היו במצרים לא היו יכולים לקבל את התורה ולכך לא ניתנה התורה לאבות, והיינו לפי שטהור נמשך מטמא דוקא דהיינו מבירור הטמא. וזהו ג"כ ענין ירידת הנשמה בגוף למטה דוקא לפי שע"י בירור הגוף דוקא ע"י נתעלה הנשמה למעלה ממקור חוצבה. ולכך לא ניתנה התורה למלאכי השרת שביקשו את התורה וכמ"ש²⁰⁰ תנה הודך על השמים, והשיבו להם²⁰¹ כלום יצה"ר יש ביניכם, והיינו לפי שאינו יכול לימשך אור התורה כ"א דוקא ע"י בירור יצה"ר ונה"ב שהוא בחי' טמא.

ובזה יובן ג"כ מה שניתנה א"י מתחלה לכנען לפי שכנען הוא בחי' טמא וכמ"ש²⁰² עבד עבדים יהי' לאחיו שהוא מדרגה אחרונה שבקליפות, וכשהי' א"י בידי כנען ואח"כ ביררו אותה ע"י דוקא יהי' ימלא כבוד ה' את כל שיתגלה יקרא דה' למטה, ואם לא הי' מתחלה בידי כנען לא הי' יכול להיות נמשך למטה בחי' גילוי אוא"ס מבחי' כבוד ה'. ולפי שא"י הי' ביד כנען שהוא מדרגה אחרונה שבקליפות וראו שם שהם מקבלי' שם השפעה גדולה מאד וכמ"ש²⁰³ באנו אל הארץ והיא זבת חלב ודבש וזה פרי', שזהו נמשך ע"י ירידת המל' בבחי' גלות השכינה ומשפיע ומחי' לקליפות שהוא בחי' ירידה גדולה שצריך להשפיע לקליפות, ולזה סברו שהירידה היא גדולה מאד עד שאין יכולים להעלות כלל, והיינו לפי שהם סברו שהירידת המל' שירדת בבחי' גלות להשפיע להם הוא ע"ד ירידת הנשמה בגוף שבע"כ אתה חי כו'²⁰⁴, וכמשארז"ל²⁰⁵ מה הנשמה ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם, ולכך סברו שגם ירידת המל' שירדת בבחי' גלות להחיות את הקליפות דכנען הוא ג"כ עד"ז שהוא בחי' התלבשות ממש, ולכן אינו יכול להעלות כלל, כי כמו שאנו רואים בענין ירידת הנשמה בגוף לפי שהיא מתלבשת בגוף לכן יכול להיות שיתגבר הנה"ב על הנה"א, וכמ"ש²⁰⁶ ולאום מלאום יאמץ כשזה קם זה נופל²⁰⁷. וזהו שאמרו כי חזק הוא ממנו ככיכול שאפי' בעה"ב אינו יכול להוציא את כליו שהוא ענין בירורי ניצוצות דתהו שנפלו ע"י שבה"כ, ואינו יכול להוציא את כליו משם, והיינו לפי שיש להקליפות כח חזק מאד ששרשן מעולם התהו שקדם לתיקון, ולכך אינו יכול להעלות את המל' מירידתה שירדה בבחי' גלות להחיותם לפי שהיא מתלבשת בהם ולכך יכול להיות שיתגברו לפי ששרשן מעולם התהו שקדם לתיקון, וזהו כי חזק הוא ממנו, ולזה לא רצו לעלות לא"י, אלא שרצו להיות במדבר דהיינו שרצו להמשיך אלקו' ע"י מדבר שהוא בחי' דיבור התורה והתפלה ולא רצו לעלות לא"י שיקיימו את התו' במעשה כו'.

(200) תהלים ה, ב.

(201) שבת פט, א.

(202) נח ט, כה.

(203) ע"פ שלח יג, כו.

(204) אבות ספ"ד.

(205) ע"פ ברכות י, א. מדרש תהלים עה"פ קג, א.

(206) תולדות כה, כג.

(207) ראה לעיל ע' קב. וש"נ.

אך כלב אמר²⁰⁸ עלה נעלה וירשנו אותה כו' כי לחמנו הם סר צלם מעליהם, דהיינו שכלב הודיע להם שלא כמו שאתם סוברים שירידת המל' שירדת להחיות את הקליפות הוא ע"ד הנשמה שמחי' את הגוף שהיא מתלבשת בגוף ממש, לא כן אלא שאינה מתלבשת בהם בבחי' התלבשות רק שהוא מחי' אותם בבחי' צל ומקיף לבד שאינה מתלבשת בהם כלל. ומה שארז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם זהו דוקא בעולמות הקדושה שמתלבשת בהם, אבל בקליפות אינה מתלבשת בהם כלל רק שהוא מחי' בבחי' צל ומקיף לבד שהוא ענין מקיף דלכונה²⁰⁹. וזהו שיש י"א סממני הקטורת²⁰⁹ כנגד י"א כתרין דמסאבותא²¹⁰, שבקליפות יש י"א כתרין, ובקדושה אינו כ"א בחי' עשר וכמ"ש בס"י²¹¹ עשר ולא תשע, עשר ולא אחד עשר, ולמה בקליפות יש י"א, שהרי כתי' שם²¹² אזע"ז עשה אלקים, והיינו לפי שבקדושה החיות שמחי' את הע"ס הוא בבחי' התלבשות לכך האור והחיות מתאחד עם הכלים ולכך אינם רק עשר, משא"כ בלעו"ז שאין החיות דקדושה מתלבש בהם ממש בבחי' פנימי' ממש רק שהוא מחי' אותם בבחי' מקיף לבד, ולזה הוא אחד עשר, לפי שהאור והחיות עם הכלים הם שני דברים לפי שאינו מתלבש בהם, רק שמאיר בבחי' מקיף לבד, ועי"ז הם מקבלים חיות, לכן המה אחד עשר שזהו ענין מקיף דלכונה. ולפי שאינו מתלבש בהם אלא שמחי' אותם רק בבחי' מקיף, ולזה בקל לברר אותם. ולזה א' כלב סר צלם מעליהם, לפי שאינו מחי' אותם רק בבחי' צל לבד ולכן בקל לברר. וזהו כי לחמנו הם, כמו שבקל לברר את הלחם אף ששרש הלחם נמשך ג"כ מעולם התהו שנפל בשבירה ואעפ"כ בקל לברר אותו, כמ"כ הוא כל עניני בירורי נוגה בקל לברר לפי שהוא רק בבחי' צל.

והנה צל בגימ' ק"ך שהוא ענין ק"ך צירופי' של אלקי'²¹³ דהיינו שמבחי' ק"ך צירופי' של אלקי' נמשך בחי' צל ומקיף להחיותם והיינו שמבחי' ק"ך צירופים של אלקים נמשך בחי' ק"ך צירופים של אלקי' אחרים. וזהו מ"ש בקהלת (ח' י"ג) וטוב לא יהי' לרשע ולא יאריך ימים כצל אשר איננו ירא מלפני אלקי' שיש בחי' צל שאיננו ירא מלפני אלקי' שהוא ענין ק"ך צירופי' של אלקי' אחרים שאיננו ירא מלפני אלקי' דקדושה והיינו לפי שמקבל רק מבחי' צל ומקיף לבד כו'.

ובזה יוכן מ"ש ואולם חי אני שזהו תשובה למרגלים שלא כמו שהם סוברים שבחי' המל' יורדת ממש בבחי' גלות להחיותם ומתלבש בהם בבחי' פנימיות ע"ד ירידת הנשמה בגוף, אלא ואולם חי אני, אף שנא'²¹⁴ ואני

(208) שלח יג, ל, יד, ט.

(210) ראה זח"ג מא, ב.

(211) פ"א מ"ד.

(212) קהלת ז, יד.

(213) ראה קה"י ערך צל [שם ג"כ עה"פ סר צלם].

(214) יחזקאל א, א.

(209) ראה פע"ח שער עולם העשי' פ"ד. שער

הקדישים פ"ד. תוי"א כ, סע"ב ואילך. אה"ת

תולדות קנב, א ואילך. שם וארא (כרד ז) ע

ביתקסת.

בתוך הגולה שבחי' אני הוא בבחי' גלות שהוא ענין גלות השכינה, אבל אעפ"כ בחי' אני הוא חי שנמשך בבחי' אני מבחי' חיי החיים שאני ראשון ואני אחרון²¹⁵. וזהו שנא' חי אני ולא נא' חי אנכי, לפי שבחי' אנכי מורה על רוממות והתנשאות, כמו למשל אדם כשהוא מדבר בבחי' רוממות אומר אנכי, וכמו שא' שאול²¹⁶ אנכי הרואה (ולכך נענש על שא' אנכי הרואה²¹⁷), וכן כל מי שמדבר בהגבהה והתנשאות או' אנכי כמו אנכי עשו בכורך²¹⁸, אבל כשמדבר בבחי' שפלות אומר אני, וכך למעלה אנכי מורה על בחי' רוממות, ולכך עשה"ד מתחילין באנכי לפי שאנכי ניתוסף בו ך' שהוא בחי' כתר כ"ע, אבל אני קאי על בחי' מל', בחי' אני אחרון. ולזה נא' ואולם חי אני שאפי' בחי' אני שיכול להיות ואני בתוך הגולה הוא ג"כ חי מחיי החיים אוא"ס ב"ה כו' והיינו לפי שאינו מתלבש בהם רק בבחי' מקיף לבד, וכמ"ש²¹⁹ אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן, שאני והוי' והוא הוא הכל שמי שכולא חד, אני הוא בחי' מל'²²⁰ והוי' הוא בחי' ת"ת והוא הוא בחי' בינה ועבד הלוי הוא²²¹ הוא הכל שמי, וכמו"כ יובן בענין עשנ"ה²²² הוי' הוא ושמך, שמה שאנו מיחסי' לקרות בשם הוא, זהו הכל נכלל בכלל שמו כי בעצמו אינו שייך הוא ג"כ, ולזה וכבודי לאחר לא אתן שאינם מקבלים מבחי' כבודו ממש, רק תהלתי לפסילים²²⁰ שאינם מקבלים רק מבחי' המאיר עליהם בבחי' מקיף לבד. וזהו ואולם חי אני שבחי' אני הוא חי ממש כו', וימלא כבוד ה' את כל הארץ דהיינו שיתגלה בחי' כבוד הוי' ממש שהוא בחי' כ"ע כבוד הוי' ממקומו ממקור המח' של בחי' אנא אמלוך²²³ שהוא בחי' ע"ס הגנוזות וכנ"ל וכת"א²²⁴ יקרא דה' (ולא זיו יקרי'). וזהו וימלא כבוד ה' את כל הארץ, את הוא ריבוי דהיינו שכשיתגלה בחי' כבוד ה' ממקומו אז יתגלה אפי' בבחי' את כל הארץ, את הוא בחי' אותיות שמאלף ועד תי"ו שנפלו בשבירה, אעפי"כ ימלא כבוד ה', והיינו לפי שעתה שהם מקבלים מבחי' צל שהוא בחי' ק"ך צירופי' של שם אלקי' הוא מפסיק שלא יהי' למטה בחי' גילוי אלקו', אבל לע"ל נא'²²⁵ ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקי' עמדי שלע"ל יתחברו ב' בחי' אני אני ראשון ואני אחרון שיהי' התגלות בחי' אני ראשון בבחי' אני אחרון ממש, והיינו לפי שאין אלקי' עמדי שלא יקבלו אפי' מבחי' צל של שם

(215) ישעי' מד, ו.

(219) ישעי' מב, ח.

(216) שמואל-א ט, יט. וראה בכ"ז להלן ד"ה כי בועליך, והע' 35 שם.

(220) פע"ח שא' בתחלתו. פרדס שער עה"כ (שכ"ג) ערך איו.

(217) בספרי לדברים א, יז ומדרש שמואל ויל"ש בשמו"א שם: א"ל הקב"ה אתה קורא עצמך

(221) קרח יח, כג. ראה זח"א קנד, ב. זח"ג קעה, ב. ועוד.

רואה אני מראה שאין אתה רואה [דכפשוטו אינו מובן למה נענש על זה שהרי „לנביא

(222) = עד שלא נברא העולם. פדרי"א פ"ג.

היום יקרא לפנים הרואה' (שם ט, ט). הערה כ"ק אדמו"ר שליט"א בהערות וציונים בסוף

(223) אד"ר — הובא בדרמ"צ קע, סע"ב. וראה לקו"ת נשא כא, ד ובהמ"מ לשם [בהוצאת קה"ת, ה'תשד"מ].

סה"מ תקס"ב ח"א לע' יד].

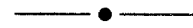
(224) תרגום אונקלוס עה"פ ואולם גו'.

(225) האזינו לב, לט.

(218) תולדות כז, יט.

אלקי, כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה²²⁶ ואת רוח"ט אעביר מן הארץ כו'²²⁷, לכן אפי' בבחי' את כל הארץ שהוא בחי' אותיות שנפלו בשבירה יהי ג"כ ימלא כבוד ה' כו', והיינו לפי שחי אני שאני הוא חי וכבודי לאחר לא אתן לכן וימלא כבוד ה' את כל הארץ.

וזהו שפי' בזהר לית טהור, דהנה עצם מעלת הטהור הוא מה שנתברר כבר ע"י יו"ד דש' ס"ג, ומאז והלאה לית טהור כ"א היוצא מבירור הטמא כו'. וגם מה שיתמשך עד תה"מ זהו כי אז אהפוך כו' שפה ברורה. והכח לזה זהו ע"י ואולם חי אני ל' שבועה שימלא כבוד ה' את כל הארץ, שיהי התגלות בחי' כ"ע²²⁸ למטה הוא ע"י שבועה אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם כו'. וזהו לא אחד יחידו ש"ע²²⁹, עקודי' עקוד בכלי אחד שמקבל מבחי' יחש"ע שמשך נמשך השבועה ל' שובע ע"ד ומשביע לכ"ח רצון כו'²³⁰ כמשנת"ל²³¹.

(ש"פ מטות ומסעי)

ומעתה יובן ענין בשכמלו שא' יעקב²³² שזהו ל' בקשה שהרי מ"מ²³³ כל עולמים גם קודם שא' יעקב. גם צ"ל מה שבבהמ"ק לא היו עונים אמן אלא שהיו אומרים בשכמלו, ולכאו' אינו מובן שהרי ארו"ל²³⁴ גדול העונה אמן יותר מן המברך. ויובן בהקדם מארו"ל²³⁵ גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאלו במעשה שמים וארץ כתי'²³⁶ אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, משא"כ במעשה הצדיקי' כתי'²³⁷ מקדש אד' כוננו ידיך ב' ידות כו'.

והענין הוא דהנה בבריאת העולמות כתיב²³⁸ בראשית ברא אלקי', שבריאות העולמות נמשך רק מבחי' שם אלקי' שהרי לא נז' שם

(226) צפני' ג, ט.	(233) = מלכותך מלכות. תהלים קמה, יג.
(227) זכרי' יג, ב.	(234) ברכות נג, ב. סוף נזיר. ועוד.
(228) = כתר עליון.	(235) כתובות ה, א. מכאן עד להלן סוף פיסקא.
(229) = של עולם. ראה במדב"ר פ"ט, א: מי יתן טהור מטמא לא אחד — כגון אברהם מתרח כו' מי גזר כן לא יחידו של עולם.	(236) = ובוה יובן משארז"ל גדולים" נמצא ג"כ לעיל כד"ה וידבר גו' וארא ע' קד"ו. וראה בהנסמן בתחלת המאמר שם.
(230) = לכל חי. תהלים קמה, טו.	(237) ישעי' מה, יג.
(231) כד"ה והי' שארית יעקב, נדפס לעיל.	(238) בשלח טו, יז.
(232) פסחים נז, א.	(238) בראשית א, א.

הוי' בכל בריאת העולמות עד שלאחר שנא' שבת אז נז' שם הוי', וכמ"ש²³⁹ ביום עשות הוי' אלקי' ארץ ושמים, משא"כ מתחלה לא נז' שם הוי' רק שם אלקי'. והנה ההפרש בין שם הוי' לשם אלקים. דהנה שם הוי' הוא בחי' שמו הגדול וכמשארז"ל²²² עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, שהוא בחי' שמו הגדול, שהוא בחי' סוכ"ע שלמעלה מגדר השתלשלו' העולמות כנ"ל, ושם אלקי' הוא בחי' ממכ"ע שמתלבש בתוך העולמות. וזהו ג"כ מ"ש²⁴⁰ וארא אל אברהם כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם, והיינו ששם שדי הוא שא' לעולמו די²⁴¹, והיינו כי העולמות הם נמשכו בכחי' גבול ומדה וכמשארז"ל²⁴² מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה בין רקיע לרקיע מהלך ת"ק שנה כו', ואפי' עולמות העליוני' ג"כ הם בכחי' גבול, ואפי' ג"ע הוא בכחי' גבול, כי ג"ע הוא השגה, והשגה הוא בחי' גבול. והנה כדי שיומשך העולמות שהם בכחי' גבול מאוא"ס הכלתי בע"ג בתכלית אין זה עפ"י השתל' כי אין ערוך כלל לגבול לבחי' בבע"ג, ואינו בגדר כלל, ואפי' אחד לגבי אלף אלפים אף שהם רחוקים מאד בריחוק הערך אעפ"כ יש להם ערך וסוג קצת שהם בגדר חשבון עכ"פ, משא"כ גבול לכלתי בע"ג אין ערוך כלל, וכדי שיתהווה העולמות שהם בע"ג מאוא"ס הכלתי בע"ג זהו ע"י שם אלקי', כי אלקי' הוא בחי' הצמצום שצמצם א"ע שיהי' מקור לעולמות הבע"ג. וזהו שבבריאה נא' הכל שם אלקי', משא"כ שם הוי' שהוא²⁴³ הי' הוה ויהי' כא' בחי' שמו הגדול לא הי' יכול להיות התהוות העולמות בכחי' גבול משם הוי' כו', רק בשבת נא' שם הוי' אחר שנא'²⁴⁴ ויברך אלקי' את יום השביעי ויקדש אותו כו' אז נא' שם הוי', כי בשבת הוא התגלות שם הוי' וכמ"ש²⁴⁵ שער החצר הפנימי' סגור יהי' ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח ר"ת הוי' לפי שבשבת הוא התגלות ש' הוי', והיינו לפי שבשבת הוא שביתה בחי' תענוג שחזור למקורו, כי בששת ימי החול הוא בחי' ירידה והמשכת החכ' בכחי' דבור ועשי' כו', משא"כ בשבת הוא בחי' עלי' למקורו שמאיר שם התגלות עצמותו כו'. וזהו שפרש"י על ושמי הוי' לא נודעתי להם לא ניכרתי במדת אמיתית שלי, והיינו כי שם הוי' הוא בחי' ומדרגת אמת שהוא בחי' אני ראשון ואני אחרון כו'²⁴⁶, ולהאבות לא נתגלה עדיין בחי' אמיתית שם הוי' רק הגילוי הי' להם מבחי' שאר שמות כו'. וזהו מ"ש²⁴⁷ יהללו את שם הוי' כי הוא צוה ונבראו ולא כתב' ברא והיינו כי ברא הוא לנוכח שהוא בחי' כח הפועל בנפעל, וע"כ בשם אלקי' נא' ברא והיינו שנתלבש בעולמות בכחי' ממכ"ע, משא"כ אצל שם הוי' נא' רק ונבראו לשון ממילא לפי ששם הוי' אינו מתלבש בעולמות רק בכחי' מקיף והעלם שהוא בחי' סוכ"ע. והענין²⁴⁸ הוא דהנה ש' הוי' הוא ל' התהוות, אך ענין

239 בראשית ב, ד.

240 וארא ו, ג.

241 חגיגה יב, א.

242 חגיגה יג, א.

243 ראה ע"ח דרוש עגולים ויושר (ש"א) ענף א'.

ש"ע אדה"ו אר"ח ס"ה.

244 בראשית ב, ג.

245 יחזקאל מו, א.

246 תהלים קמח, ה.

247 והענין . . היש לאין כו': פיסקא זו היא הוספה

על המאמר הנסמך לעיל הע' 235.

התהוותו אינו שיהי' יש ודבר כ"א שיהי' ביטול היש לאין, אך בלתי הקדמת היש א"א להיות ביטול היש כו', וז"ע דכתי' בשם הוי' ציוה ונבראו ממילא ומאיליו פי' שפעולת ההתהוות שנמשך מש' הוי' הוא להיות ביטול היש לאין א"כ א"א בלתי הקדמת היש, רק שהתהוות היש הוא ממילא ומאיליו בכדי שיוכל להיות ביטול היש לאין כו'.

ובזה יובן משארז"ל גדולים מעשה הצדיקים ממעשה שמים וארץ, דאלו במעשה שמו"א כתי' אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים שארץ נברא ביד שמאל ע"כ בארץ נעשה העלם והסתר גמור כו' ושמים בכחי' יד ימין ושם מאיר אלקות בכחי' גילוי יותר, אך מ"מ הגילוי שבשמים אינו מאיר בארץ וכמ"ש²⁴⁸ השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, לפי שכל אחד נברא ביד אחת, אך במעשה הצדיקי' נא' בהם מקדש אד' כוננו ידיך ב' ידות, והיינו התחברות שמים וארץ וכמ"ש²⁴⁹ כי כל בשמים ובארץ ות"א דאחיד בשמיא ובארעא, והיינו כי בבהמ"ק הי' מאיר גילוי אלקות למטה ממש וכמ"ש²⁵⁰ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם שהי' מאיר גילוי שם הוי' למטה וכמ"ש²⁵¹ והי' בהיכל קדשו כו', וע"כ גדולים מעשה הצדיקים ממעשה שמים וארץ, לפי שבמעשה הצדיקים נמשך גילוי שם הוי' למטה. ונמצא כי ע"י בהמ"ק הי' נמשך שם הוי' בשם אד' שהו"ע יחוד הוי' אד'.

ובזה יובן מה שלא היו אומרים אמן במקדש לפי שענין אמן הוא שאמן בגימ' הוי' אד'²⁵², והיינו לפי שע"י הברכה שהוא ברוך אתה הוי' ממשיכים שם הוי', אך ההמשכה זו היא רק למעלה, אבל כדי שיומשך גם למטה זהו ע"י אמן שאמן בגימ' הוי' אד' שנמשך המשכה זו בכחי' שם אד' שהוא מקור לעולמות כו'. והנה בביהמ"ק לא היו צריכין לענות אמן לפי שגדול²⁵³ מקדש שניתן בין שני אותיות הוי' אד' שנא'²⁵⁴ מכון לשבתך פעלת הי' מקדש אד' כו', וע"כ ע"י המקדש עצמו הי' נמשך המשכה זו בכחי' שם אד', ולא היו צריכים לעניות אמן. אלא שהיו אומרים בשכמל"ו. דהנה ועד הוא בחי' נצחיות כי כ"מ²⁵⁵ שנא' נצח סלה ועד אין לו הפסק, וע"ז הי' הבקשה שיהי' ברוך שם כבוד מלכותו לע"ו בחי' נצחית.

והענין הוא דהנה צ"ל הלא ארוז"ל במדרש שו"ט פי"ט ע"פ מלא קרנך שמן ולך אשלחך אל ישי כו' כ"מ שנא' לי אינו זו לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, ובמד"ר ויקרא פ"ג איני זו לעולם, וא"כ מהו הבקשה בשכמל"ו

248 תהלים קטו, טו.
249 דברי הימים א כט, יא. ראה זח"א לא, א.
250 ובהנשמך לעיל ד"ה אני ישנה הע' 13.
251 תרומה כה, ח.
252 ראה זח"ב קעה, א. אוה"ת עקב ע' תקט. שם דרושי ש"ש ע' איתעט. ועוד.
253 ברכות לג, א.
254 בשלה טו, יז.
255 כל מקום. עירובין נד, א.

שכ"מ שנא' ועד אין לו הפסק הלא בלא"ה אינו זו כו'. אלא שיש לחלק בין ל' אינו זו כו' ללשון הפסק. והענין הוא דהנה צ"ל שחשיב שם במד"ר, וכ"ה בפ' בהעלותך ע"פ²⁵⁶ אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, שהם אחד מ"ג דברי' שנא' בהם לי שבכולם אינו זו, והלא אנו רואי' שעכשיו לא יש כלל דברי' הנ"ל, וכמו שאין לנו עכשיו בהמק"ד כו', וע' במפרשי המד"ר שפי' אינו זו אינו מחליפם, אך באמת א"צ לזה שגם עכשיו יש בהמק"ד שלמעלה, ובהמ"ד הוא מקדש מעט²⁵⁷, וצריכי' להתפלל דרך ארצם כמ"ש²⁵⁸ והתפללו לה' דרך ארצם, ולכן נק' אינו זו שלא זו מכל וכל. אך ענין אין להם הפסק פירושו שלא נפסק כלל וכלל וכענין שארז"ל פב"ת דברכות²⁵⁹ בענין ההפרש בין שחלק ובין שנתן כו' ומבואר במג"א סי' רכ"ד סק"ד ודבוקי' בו כו' משא"כ ב"נ בהנחל כו' בהפרידו כו' כמ"ש הט"ז שם. והענין הוא דהנה ארז"ל²⁶⁰ משחרב בהמק"ד אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה, מובן כי ד"א של הלכה הוא מכוון שבתו כמו בהמק"ד מכוון שבתו כו', והיינו כי ד"א ש"ה הם כנגד ד' אותיות של שם הוי', שע"י עסק התורה ממשיכי' ש' הוי' בש' אד' וש' אלקי'. ולכן מ"ת מתחיל אנכי הוי' אלקיך²⁶¹, פי' אלקי' שברא העולם כמ"ש²⁶² בראשית ברא אלקי' הוא אנכי הוי', והגם כי שמות חלוקי' הם אך ע"י מ"ת מתייחד ש' הוי' בש' אלקי' וכנ"ל. וזהו שאה"כ²⁶³ כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו כו', כל הנק' בשמי הוא בחי' האצ"י, ולכבודי נודע מארז"ל²⁶⁴ אין כבוד אלא תורה, וע"י בחי' לכבודי שהוא בחי' התורה עי"ז בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שנמשך המשכת האצ"י הוא בחי' הנק' בשמי לבי"ע. ופי' וענין הנק' בשמי הוא ע"פ מ"ש בת"ז²⁶⁵ שאבא מקנא באצ"י ואימא עילאה בבריאה ושית ספירין ביצי' ואימא תתאה בעשי', שהם ד' אותיות ש' הוי' יו"ד באצ"י ה' עילאה בבריאה וא"ו ביצי' ה' אחרונה בעשי', ונודע כי היו"ד הוא עיקר ש' הוי', כי ש' הוי' ל' התהוות והיו"ד מורה על תמידות ההתהוות כמו ככה יעשה איוב²⁶⁶ שפי' שהי' תמיד עושה כן כו', וע"י ולכבודי הוא בחי' התורה עי"ז ממשיכי' גם בכי"ע בחי' האצ"י הוא בחי' יו"ד של ש' הוי' שהוא עיקר השם כו'. וזהו כוונת אמרם ז"ל ד' אמות ש"ה פי' ד' הוא שגם בחי' היו"ד של ש' שהוא עיקר השם, ואומרם שאין להקב"ה בעולמו אלא ד"א ש"ה היינו בחי' הד' אמות שיושב הלומד שם שהם בעשי' בעוה"ז השפל והגשמי והי"ז מכוון שבתו כמו בהמק"ד שהי' בעוה"ז הגשמי על שטח הארץ שלנו כו', ועכשיו הם הם ד"א של הלכה כו'.

(256) בהעלותך יא, טז. במדבר פט"ו, יז.	(262) בראשית א, א.
(257) מגילה כט, א.	(263) ישעי' מג, ז.
(258) ע"פ מלכים"א, ח, מח. דברי הימים"ב, ו, לח.	(264) אבות פ"ו מ"ג. ועוד.
(259) נח, א. וראה גם סי' מאמרי אדהאמ"צ-במדבר ח"א ע' קמח. אה"ת בראשית טז, סע"ב. תשא ע' א'תקסט.	(265) ראה ת"ז ת"ז (כג, א). ובהנסמו כאורך בהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ג ע' 133 וסה"מ תש"ח ע' 81.
(260) ברכות ח, א.	(266) איוב א, ה. וראה שער היחוד והאמונה פ"ד.
(261) יתרו כ, ב.	

וביאור 267 הענין יובן ע"פ מ"ש הרמ"ז פ' צו דך"ח ע"א בשם הפע"ח בכוונת ברוך אלקינן שבראנו לכבודו שהתורה שלנו היא מן הבריאה, ואמנם הוא ז"ל פי' שהוא מן פנימיות אצ"י המושפע לבריאה כו', ועמ"ש בזה הרמ"ז פ' וארא קכ"ב, ועד"ז פי' בפ' בראשית ד"ד סע"ב ע"פ ואשים דברי בפ"ך בענין ד' בחי' פרד"ס אשר פר"ד מתקן ביי"ע כו' והיינו להיותם מאצ"י שבבי"ע כנ"ל, ועמ"ש בלק"ת פ' עקב בד"ה ולהבין שורש טעם כו' ברית ותורה לבהמ"ז ושם פ"ג בפ"י ועל תורתך שלמדתנו, תורתך הוא תורה דאצ"י, ושלמדתנו הוא בחי' התורה דבי"ע כו', וי"ל 268 שע"י שלמדתנו היינו מה שציוונו ללמוד וללמד עי"ז ממשיכי' התורה דאצ"י שע"י נמשך המשכת ש' הוי' בבי"ע, ונעשה יחוד הוי' ואלקי' כו', והיינו שבחי' פר"ד שבתורה הוא המתקן ביי"ע בחי' ומשם יפרד כו' ע"ד ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך 269, וכמ"ש מכ"ז ע"פ ויאמר לו יהונתן מחר חדש 270, ולכן שייך ע"ז שנתן כי נמשכה לעולם הפירוד. וז"ע מתנה יש לה הפסק ע"ד הוי' הוי' ופסיק טעמא בנייהו. והגם שבזח"ג באד"ר נשא קלח"א משמע שהם ז"א וע"י, שה"ע ממכ"ע וסוכ"ע, אך כי הפסיק טעמא ה"ע והבדילה הפרוכת כו' ובחי' פרוכת היא ג"כ המפסיק בין אצ"י לבי"ע.

ועפ"ז יובן מה שמצינו שארז"ל 271 והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, ופי' במדר"ש כי האומר 272 לא יגעתי ומצאתי אל תאמין, והרי כתי' 273 תורה ציוה לנו משה מורשה קהלת יעקב שניתנה התורה בירושה, ופעם אמרו ל' מתנה כאמרם ז"ל ע"פ 274 וממדבר מתנה. אך הענין הוא דהנה ירושה אין לה הפסק ומתנה יש לה הפסק 275, וי"ל ע"פ מ"ש בלק"ת בד"ה יונתי 276 בענין ואנכי איש חלק 277 ב' חלקי' ע"כ מצד הנשמה שבאצ"י שהיא ז"א דאצ"י אזי התורה היא ירושה כי אלפי' שנה הם חו"ב וז"א אחסנת' דאז"א ירית 278, ושרשו מחו"ב דא"א אוירא דכ"א ואשא דכ"א 103, מימינו אש 104, אבל מצד הנשמה שבבי"ע אינה ירושה לך, וע"ד מתנה יש לה הפסק, ולכן צ"ל תפלה שה"ע הסולם שעולים בה 280 לשורש ומקור הנשמה כו' ואזי התורה נק' מורשה, אך באמת י"ל שבישראל כו' שחלק כו' הוא מפני שארז"ל בפ"ו דב"ב קלג"א שאם נתן מתנה למי שראוי ליורשו גם מתנה אין לה

- 267 להבא להלן (עד ר"ע רעט). השהו אוה"ת תשא ס"ע איתתקסט עד ע' איתתקעא.
 268 וי"ל . . . הוי' ואלקי' כו': פיסקא זו היא הוספה על האוה"ת שם.
 269 ישע"י נד, יג. ברכות סד, א. ועוד.
 270 אוה"ת בראשית יא, א ואילך. וראה שם טו, סע"ב ואילך.
 271 אבות פ"ב מ"ב.
 272 מגילה ג, ב.
 273 ברכה לג, ד. וראה סנהדרין צא, סע"ב. זח"ב פג, ב.
 274 חוקת כא, יח. עירובין נד, סע"א.
 275 כ"ב קכט, ב. ועוד.
 276 ראה גם לקר"ת בלק עד, ד. אוה"ת בראשית כ, ב. חכג, ב. תנג, ב. תצא ע' תתעא. שה"ש ע' תקסא. יהל אור ע' תנג.
 277 תולדות כו, יא.
 278 זח"ג רצא, א.
 279 ברכה לג, ב.
 280 ראה זח"א רסו, ב. זח"ג רמג, א. שו, ב. ועוד.

ספר תרל"ד

רעט

הפסק וכ"פ בש"ע סי' רמ"ח, אי"כ ישראל ראוי לירש מקרי שהרי שרשם בז"א דאחסנת" דאור"א ירית, גם יורשי' את בחי' התהו זמל"ק²⁸¹ אביהם דתהו שנפלו בשה"כ. ושורש ענין הירושה הוא כמ"ש במד"ת סי' ה' ע"פ למנצח על הנחילות שנחלתם אותי, כמ"ש²⁸² חלקי הוי' אמרה נפשי, וח"ו א"ו כמו בעוה"ז שהמוריש אינו בעולם ח"ו, כ"א למעלה ענין הירושה הוא הוא להיות יעקב חבל נחלתו²⁸³, בחי' ברא כרעא דאבוהו²⁸⁴ כו', וזהו להנחיל אוהבי יש²⁸⁵, קנה חכ' קנה בינה²⁸⁶ בגימ' יש²⁸⁷, משא"כ ברה"ע מהארה וזיו ולא יש כו', וכדי לבוא לזה שיהי' ראויים לירש זהו ע"י ק"ש ותפלה שמע ישראל ה' אלקינו²⁸⁸ כמ"ש בד"ה וכל בנייד²⁸⁹ פי' בינה בן י"ה ואז יבוא לבחי' בוניד כו'.

וביאור ענין הירושה דהנה כתי'²⁹⁰ אכלו ריעים שתו ושכרו דודים, אכלו ריעים לעילא²⁹¹, ריעים הם בחי' תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין²⁹¹ ששם הוא בחי' היחוד תמידי בלי הפסק ממש וכמ"ש²⁹² ונהר יוצא מעדן יוצא תמיד בלי הפסק וכמ"ש²⁹³ כנהר אשר לא יכזבו מימיו כי נהרות המכזבין אפי' פעם א' בשבוע פסולים לקידוש מי חטאת²⁹⁴, אבל נהר אשר לא יכזבו מימיו היינו שיוצא תמיד בלי הפסק כו'. וזהו אכלו ריעים לעילא ששם היחוד תמידי בלי הפסק ממש, שתו ושכרו דודים לתתא, דודים הוא בחי' היחוד שהוא רק לפרקים הגם שהאבהה של דודים הוא בתוקף יותר אך אעפ"כ הוא רק לפרקים שהוא בחי' יחוד זוי"ג שהוא לפרקים. ולזה הי' בנין בבמה"ק וחורבן בבמה"ק לפי שאין היחוד תמידי. ולזה הי' הבקשה בבמה"ק בשכמל"ו שיהי' נמשך היחוד לעולם ועד בחי' נצחי' שלא יהי' הפסק. וזהו ג"כ שביקש יעקב בשכמל"ו דהיינו שיהי' התגלות כבוד מל' בחי' התגלות מל' דא"ס לעולם ועד בחי' נצחי' בלי הפסק כו'. וזהו מה שאנו מבקשים מלוך על העולם כולו בכבודך שיהי' גילוי כבוד מל' גלה כבוד מלכותך מלוך על העולם כולו בכבודך, וידע כל פעול כי אתה פעלתו, וימלא כבוד ה' את כל הארץ אפי' בבחי' את כנ"ל שאז אהפוך אל עמים שפה ברורה וכנ"ל.

- (281) = ד' מלכ"י קדמאי'. ראה בהנסמן ע"ז לעיל ע' מד הע' 29.
- (282) איכה ג, כד.
- (283) האזינו לב, ט.
- (284) ל' רש"י בכתובות צב, א ד"ה כבע"ח. תוס' יבמות ג, א ד"ה מקמי. ע"ח שער פרקי הצלם פ"א. יונת אלם רפ"ב. וראה אוה"ת בראשית כרך ז תתשפ, א בשם הוהר. וראה עירובין ע, ב.
- (285) משלי ה, כא.
- (286) משלי ד, ה. ז.
- (287) שער הפסוקים להאריזל משלי שם. ונסמן עוד לעיל ע' כו הע' 5.
- (288) ואתחנן ד, ד.
- (289) לקו"ת פ' ראה כט, רע"ג. וש"נ.
- (290) שה"ש ה, א.
- (291) ראה זחי"ג ד, א.
- (292) בראשית ב, י.
- (293) ע"פ ישע"י נח, יא.
- (294) פרה פ"ח מ"ט. וראה בהנסמן ע"ז לעיל בד"ה קרוב ה', הע' 53.

היתה כאלמנה, כאשר שהלך בעלה למדה⁷ ודעתו לחזור, ועו"ש במד"ר ר"ע ורבנן עד כי לא אלמן יהודה וישראל מאלקיו, וכן וראה את חרפתו, הוא בחי' חרפת אלמנותיך מה שלע"ל לא תזכרי, כמ"ש ישעי' נ"ד ד', וצ"ל ענין ל' חרפה, ומה שייך לאלמנה. הנה מצינו שבני"ע אמרו כי חרפה היא לנו, וכן כתי' ביהושע⁸ היום גלותי חרפת מצרי' מעליכם, מובן כי הערלה נק' חרפה. והענין דש' אלמנה הוא מלשון מנה שכתובתה היא רק מנה⁹, ולכאו' צ"ל הלא אלמנה הם אותיות אל מנה פי' אין מנה, ושניהם אמת כי מאתים זוו דבתולה מנה א' אין לה זהו אל מנה, ומנה א' יש לה זהו מל' מנה. וצ"ל מה"ע המנה שיש, והמנה שאין לה. ובפרדס בעה"כ ערך אלמנה היא המל' כאשר אין הת"ת עמה, והכוונה כי מאה שערי' הם כחשך בגי' והיינו אל מנה פי' אין לה מאה שערי', וכן כשנשאת יש לה מנה היינו חזרת האור אל מאה שערי', עכ"ל. ויובן בהקדם מארז"ל¹⁰ חייב אדם לברך מאה ברכות בכ"י א"ת מ"ה אלא מאה, ולכאו' מ"ה גבוה ממאה, שהרי מאה הם מספר ומ"ה הוא ביטול, ונחנו מ"ה¹¹, ואהרן מה הוא¹², מה פשפשת¹³, מה שמו ומה שם בנו¹⁴, אך כי זלעז"ל כו'¹⁵ וכמו שיש בקדושה בחי' מה כן בלעז"ז, מה יעץ אליך בלק ומה ענה אותו בלעם¹⁶, ושרשו מקדושה מבחי' ראו מה¹⁷, כי העבודה צ"ל ע"ד הצנע לכת¹⁸, שהביטול בפנימיות בלתי יתראה החוצה, אבל ראו מה הרגשת הביטול, מה שגם ע"פ השכל מופלא הוא למה יחזיק טובה לעצמו מלבד מה שלכך נוצרת¹⁹ הלא בלא הביטול הנה הוא כסוס ופרד לא יבין דבר, וגרוע ממנו שלא לפום גמלא שחנא²⁰

- (1) איכה בתחילתו. מאמר זה מיוסד על ד"ה זכור ה': אוה"ת איכה ע' אצא. אצג [וע"ש ע' אימו ואילך עה"פ היתה כאלמנה]. סה"מ תר"ל ע' רלב ואילך [ס"ה וס"ו, וראה להלן הע' 28]. ונמצא ג"כ המאמר בשניונים בסה"מ תרמ"ט ע' חסס ואילך [ומתחיל ג"כ בהפסוק: איכה ישבה גי' היתה כאלמנה]. וראה גם ד"ה זכור ה': סה"מ עטר"ת ע' תקסא ואילך [ס"ד, שם עם מ"מ מכ"ק אדמ"ר שליט"א]. סה"מ אידיש ע' ריא. ודש"פ דברים תשל"ג. ד"ה אלה מסעי תשי"ג.
- (2) איכ"ר עה"פ: אלמנה אין כתיב כאן אלא כאלמנה כאשר שהלך בעלה כו' ר"ע אומר אלמנה מעשרת השבטים ולא משבט יהודה ובנימין ורבנן אמרין אלמנה מאלו ומאלו ולא מהקב"ה שנאמר כי לא אלמן ישראל גי'. וראה פרש"י עה"פ. תענית כ, א. זח"ב קכב, א.
- (3) ע"פ ירמ" נא, ה.
- (4) איכה ה, א.
- (5) וישלח לד, יד.
- (6) יהושע ה, ט.
- (7) כתובות י, ב.
- (8) בגלות.
- (9) בפרדס לפנינו במקום התיבות "יש לה" נדפס "כתובתה".
- (10) מנחות מג, ב ופרש"י ותוס' שם.
- (11) בשלח טו, זח.
- (12) קרח טז, יא.
- (13) זח"א א, ב.
- (14) משלי ל, ד. וראה סה"מ עטר"ת ע' תקנח. וש"נ.
- (15) קהלת ז, יד.
- (16) ע"פ מיכה ה, ה.
- (17) ראה כתר שם טוב סל"א וסשט"ו. ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' ח [בשם ה"מ]. לקו"ת תזריע כג, ד ובהר מג, א [ובהמ"מ שם — הוצאת קה"ת, ה'תשד"מ]. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תנד [ובהמ"מ שם]. במדבר ח"א ע' קסה [ובהמ"מ שם]. ובהערה כסה"מ עטר"ת ע' תקנט.
- (18) מיכה שם, ח.
- (19) ע"פ אבות פ"ב מ"ח.
- (20) ע"פ כתובות טז, א.

והאדם שהוא בעב"ח²¹ כשלא יבחר בטוב ה"ה גרוע ומשוקץ ומתועב מהשרץ השורץ על הארץ שברייתו כן הוא, ובדקות הרגשת הביטול לעון נחשב, וכן כל הנהגות המדות הקשות, וכ"ש נגד זולתו, וכמובן ממארז"ל²² כל שחבירו נענש ע"י אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה והיינו מדה כנגד מדה שרחוק הוא מקדוש וברוך שהם ב' בחי' ביטול כ"א הרגשה עד שמבקש על חבירו, ולכן כאו"א א' אנה ענישתי²³ פי' שהרהרו תשו' אולי מחמתו בא לזולתו, ומה שארז"ל²⁴ כל ת"ח שאינו נוקם כו', מלבד כי אמרו זה על תלמיד חכם, ע' בעה"כ²⁵ ערך ת"ח, הנה כוונתם הוא בכדי לזרוז זולתו, וכענין הכעס בכדי שיפעול בזולתו, וכ"ז הוא בדבר מצוה כו', אבל בל"ז הלא מעורר עי"ז מה דלעו"ז, ומטיל מום בקדשי' לסלק השכינה כבי' ולהאריך הג' כו'. וזה"ע החרפה כמו שהערלה נק' חרפה ע"ש שמכסה על הב"ק²⁶ כן התלבשו' הש' בע"ש²⁷ הע"ש הם חרפה שמכסי' על אור האלקי כו'.

ושייכו' ענין החרפה לאלמנה צל"ת ענין אל מנה שלא יש המנה. הנה כתי'²⁸ ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים, והנה איתא בזהר²⁹ אין זריעה אלא צדקה שנא'³⁰ זרעו לכם לצדקה כו' זרע צדקות, וע"י זריעה של צדקה עי"ז וימצא מאה שערים. וי"ל מהו החשבון של מאה שערים, שהרי לא נמצא כ"א חמשים שערים נש"ב. אך הענין הוא שהמאה שערים הוא נש"ב, רק שנש"ב הם מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, ובס"ה הם מאה שערים. וזהו מ"ש³¹ לך ה' הגדולה ואח"כ כתי' כי כל בשמים ובארץ, לך וכל הם אותיות שוים ושניהם הם בגימ' נ"ג³², רק שלך הוא מלמטה למעלה וכל הוא המשכה מלמעלה למטה, לך ה' הוא בחי' העלאה, שזהו ענין לעולם יסדר אדם שבחו ש"מ ואח"כ יתפלל³³, והיינו שצריך להעלות את המדות בבחי' לך ה' דהיינו בעצמותו ומהותו ית'. דהנה באמת אא"ס לאו³⁴ מכל אינון מדות כלל ואין הגדולה תופס מקום אצלו כלל, וכמשארז"ל³⁵ במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, והיינו שמה שנק'

(21) = בעל בחירה.

(22) שבת קמט, ב.

(23) ב"ב כב, א: נח נפשי' דרב אדא בר אבא רב יוסף אמר אנה ענישתי' כו' אביי אמר אנה ענישתי' כו'.

(24) יומא כב, סעיב ואילך.

(25) ס' ערכי הכינוריים (לבעהמ"ח סדר הדורות), דיהרנפורט תקס"ו. ועוד.

(26) = הברית קודש.

(27) = השכינה בע' שרים.

(28) תולדות כו, יב. מכאן עד להלן קרוב לסוף המאמר הלשון זהה לטה"מ תר"ל ס"ע רלב ואילך [עם שינויים קלים שיצוינו להלן].

(29) בהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א (בסה"מ עטר"ת ע

תקס"א): כותב על זה: לע"ע מצאתיו בכ"ק יז, א.

תדבי"א זוטא פ"א. וראה ג"כ פדרי"א רפלי"ג.

אוה"ת להצ"צ ע"פ ויזרע יצחק, וצ"ע.

(30) הושע י, יב.

(31) דברי הימים"א כט, יא.

(32) ראה זחי"ג רנה, א. תי"ז בהקדמה (ב, ב). ועוד.

סה"מ תקס"ד ע' כו, ובכ"מ.

(33) ברכות לב, א.

(34) ע"פ תי"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

(35) מגילה לא, א. וראה לעיל ד"ה ויגש הע' 13.

ושי"נ ע"ד הגירסאות.

בשם גדול הוא בחי' ענוה וירידה והשפלה אצלו ית', וזהו מ"ש³⁶ גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו³⁷, אבל בעצמותו ית' אין הגדולה תופס מקום כלל אצלו ואינו שייך לקרוא אותו בשם גדול כו'. וזהו לך ה' הגדולה שהגדולה הוא בטל אצלו ית'. והנה עי"ז שמסדר שבחו ש"מ ומשבחים אותו בבחי' גדולה איך שהוא גדול עי"ז ממשיכי' בחי' גדולה, דהיינו שיהי' נמשך בבחי' גדולה, וז"ע העלאת המדות שמתעלים המדות בבחי' לך כו', ונמשך אוא"ס בבחי' מדות כו'. וזהו"ע נש"ב, דהיינו שהמדות מתעלים בבחי' לך שהוא בחי' בינה שע"ב, כי המדות כשהם עדיין בבחי' בינה הם עדיין בבחי' לך דהיינו בבחי' ביטול שאינו בבחי' מהות בפ"ע כו', ונש"ב היינו כי עיקר המדות הם ה' עד וההוד, וכ"א כלול מ' הם חמשים כו', ושם הוא בבחי' לך כו'. ואח"כ כת' כי כל בשמים ובארץ, והיינו שאח"כ נמשך המשכה למטה שיהי' נמשך בחי' גילוי המדות למטה בשמים ובארץ, וזהו כי כל בשמים ובארץ. וזהו מ"ש³⁸ נודע בשערים בעלה, בעלה הוא בחי' מדות שהוא בחי' ז"א בעלה דמטרוניתא³⁹ וע"י שערים דהיינו כח"ח לפושע"ד⁴⁰ נודע בעלה, דהיינו שע"י התבוננות כל חד וחד לפושע"ד עי"ז נעשה העלאת המדות, ואח"כ עי"ז נמשך בחי' המשכה למטה. וזהו נודע בשערים בעלה, שע"י השערים נודע בעלה. וזהו ענין מאה שערים שהוא מלמטה למעלה ומלמעלה למטה.

אך הנה בגלות נק' כנס"י בשם אלמנה היינו אל מנה והיינו שאינו מאיר בחי' מאה שערים הנ"ל. דהנה קודב"ה⁴¹ בגלותא סליק לעילא לעילא⁴². וזהו כאשר שהלך בעלה למדנה"י, בעלה שהם בחי' המדות וכנ"ל הלך למדינת הים שהוא בחי' ים החכמה, כידוע שיש ים ויבשה, יבשה הוא בחי' עלמא דאתגליא, וים הוא בחי' עלמא דאתכסיא⁴³, וזהו שעוה"ז נק' בשם יבשה ועוה"ב הוא בחי' ים וכמ"ש לע"ל⁴⁴ ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, אבל עכשיו כאלמנה, והיינו שסליק לעילא לעילא, לעילא בינה ולעילא חכ', ואינו מאיר המדות למטה. וזהו כאלמנה בחי' אל מנה שהמאה שערים אינם נמשכים לפי שאינו מאיר עתה המדות רק ההנהגה מבחי' אחרי הוי' שהוא בחי' מל' כדי להחיות העולמות כו'.

(36) תהלים מח, ב.

(37) ראה זח"ג ה, א. ז"ח תשא מד, א.

(38) משלי לא, כג.

(39) ראה זח"א כא, ב. רלו, ב.

(40) כל חד וחד לפום שיעורא דילי' — ע"פ

זח"א קג, ריש ע"ב.

(41) במאמר זה בסה"מ תר"ל ס"ע רלג: אמרו"ל

קודב"ה.

(42) זח"ג כ, ב. וראה ג"כ זח"א רי, א.

(43) ראה לקו"ת צו יד, ב. שער האמונה פ"ב. ס'

מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' שסט. וש"נ.

סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תעו. וש"נ.

(44) ע"פ ישעי' יא, יט [שם: כי מלאה. אבל בכ"מ

מובא ומלאה — ראה לקו"ת ואתחנן ד, ב. ס'

מאמרי אדה"ז עה"ת ח"ב ע' תשו. אמרי בינה

בפתח השער פכ"ז. ועוד].

גם יש לפרש כאלמנה הוא לשון כאלם⁴⁵ כרחל לפני גוזזי נאלמה⁴⁶, והיינו לפי שהקול נסתלק מהדבור קוב"ה בגלותא סליק לעילא, כי כשהקול מאיר בדבור עי"ז נמשך למטה בחי' גילוי הדבור וכמ"ש⁴⁷ ודבר ה' מירושלים, ועי"ז שהי' הדבור בבחי' גילוי למטה מזה הי' נמשך שיהי' ידבר עמים תחתינו⁴⁸ דוקא והיו ישראל במעלה העליונה כו', אך בגלות שהקול מסתלק מהדבור עי"ז כרחל לפני גוזזיה נאלמה שנעשה מזה יניקת החיצוני⁴⁹ ונמשך מזה בחי' גלות השכינה, שהדבור נמשך בבחי' גלות ממש כו'. וכ"ז הוא מפני שאלמנה לפי שאין המדות מאירים בבחי' הדבור שקול מסתלק מהדבור לפי שקודב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא שהלך בעלה למדינת הים. אך כאלמנה ולא אלמנה ממש כאשר כו' ועתיד לחזור אלי' כי לע"ל יהי' נמשך המדות בבחי' גילוי בדבור וכמ"ש⁵⁰ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כי פי הוי' דיבר שע"י שיהי' נגלה כבוד הוי' שהוא בחי' המדות שהוא בחי' בעלה עי"ז וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר שיהי' בחי' גילוי הדבור למטה כו', אך עכשיו הוא בחי' אלמנה ונק' חרפת אלמנותיך (רק לע"ל לא תזכרי עוד חרפת אלמנותיך).

וזהו וראה את חרפתינו⁵¹, שהוא בחי' חרפת אלמנותיך, והיינו שהבקשה הוא שיהי' בחי' יתום ואלמנה יעודד⁵², שיעודד את האלמנה והיתום כו'. דהנה ארז"ל⁵³ א"ת מ"ה אלא מאה, והיינו שע"י מאה ברכות עי"ז ממשיכי' שיהי' נמשך המדות שהוא בחי' מאה שערים בבחי' גילוי. וזהו שהברכה הוא ל' נוכח ונסתרי⁵⁴, ברוך אתה הוא ל' נוכח, ואשר קדשנו במצותיו הוא ל' נסתר, והיינו לפי שע"י הברכה נמשך מבחי' סוכ"ע וממכ"ע ועי"ז נמשכים המדות בגילוי, לפי שבהעלם ישנו גם עתה המדות, וזהו שהגלות נק' בשם עיבור⁵⁵ והיינו שכמו שהעיבור הוא שישנו לולד בהעלם והלידה הוא שנמשך מהעלם לגילוי, וז"ע⁵⁶ חרפת אלמנותיך שהחרפה הוא כיסוי ומאחר שע"י שהיתה כאלמנה עי"ז אינו מאיר בגילוי ה"ז חרפה כו', ולהיות כי בהעלם ישנו להמדות ע"כ יכולים ע"י מאה ברכות להמשיכם בבחי' גילוי שיהי' יתום ואלמנה יעודד כו' (אך מ"מ עכשיו הוא רק הבטה מרחוק⁵⁷ שע"י הברכות נמשך עתה שיהי' הבטה מרחוק שהוא רק המשכת המקיף לבד כנ"ל⁵⁸, אבל

(45) ראה ס' שרש ישע — הובא באוה"ת איכה ע' א' מזו. וראה שאר מקומות המקבילות שננסנו לע"ל בתחילת המאמר. וראה סה"מ תר"ל ס"ע רלד: "י"ל כאלמנה אותיות כנאלמה וצ"ע".

(46) ישע"י נג, ז. וראה זח"ב כט, ב. ועוד.

(47) ישע"י ב, ג. מיכה ד, ב.

(48) תהלים מז, ד.

(49) ישע"י מ, ה.

(50) תהלים קמו, ט. וראה סידור נח, ב.

(51) ראה לקרית מסעי צא, ג. צב, ג.

(52) ראה תו"א פ' וארא. ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ע' לב. וש"נ. אוה"ת שה"ש כרך ג ע' א"ג. וש"נ.

(53) מכאן עד התיבות "ה"ז חרפה כו'" — ליתא במאמר זה שבסה"מ תר"ל ע' רלד.

(54) ראה איכ"ר עה"פ הביטה וראה גו': הבטה מקרוב וראי' מרחוק. וראה ג"כ סוד"ה זכור ה' תרל"ג.

(55) כ"ה הלשון בסה"מ תר"ל ס"ע רלד, וע"ש ע' רכט.

בפנימי ממש אינו נמשך עתה כ"א לע"ל שיהי' נמשך בבחי' המשכה פנימי' (כו'), ואז הוא כמ"ש⁵⁶ הוי' לי לא אירא מה יעשה לי אדם, דהיינו כשנמשך בחי' שם הוי' שהוא בחי' גילוי המדות, מה יעשה לי אדם דלעו"ז לפי שמשם אינם יכולים לקבל, ואדרבה שמשם הם נכרתים כמ"ש⁵⁷ כל גוים סבבוני בשם הוי' כי אמילם, שע"י שם הוי' אזי כי אמילם. וזהו יתום ואלמנה יעודד, כי אלמנה הוא בחי' כרחל לפני גוזזי' נאלמה שהוא בחי' גלות השכינה, עת אשר שלט האדם באדם⁵⁸, אך ע"י הברכות שהוא בחי' ברוך אתה הוי' עי"ז יתום ואלמנה יעודד כי בשם ה' כי אמילם כו'.

ובזה יובן ענין משלוח מנות איש לרעהו ב' מנות לאיש אחד⁵⁹, כי יוהכ"פ כפורים⁶⁰, וביוהכ"פ עלי' המל' עד הכתרי' א"כ הגם כי סליק לעילא ולעילא מ"מ הרי גם המל' עולה לשם שלכן בנעילה כופלין בקדיש לעילא, ויוהכ"פ הוא כפורי' כי יוהכ"פ ה"ה בכח אבל כפורי' עמדו במס"נ כל השנה עד שמ"ה ראו ומ"ה הגיע אליהם⁶¹ לכן צ"ל ב' מנות כמו מאת' דכתובה, והיינו שגם בבחי' פרצוף דמל' נעשה בחי' מאה שערי'. וזהו היתה כאלמנה ולא אלמנה שאלמנה גם כשנשאת היא עליות המל' אל המאה שערי' אבל בנש"י כי לא אלמן יהודה וישראל מאלקיו שגם עתה נמשך רק שזהו בהעלם, ולע"ל ונגלה כבוד ה' כו' ואז הוי' לי לא אירא כי מה מה⁶² יעשה לי אדם כי בשם ה' כי אמילם כנ"ל.

ואתחנן אל הוי', אעברה נא ואראה את הארץ הטובה כו', וארו"ל⁶³ שהתפלל משה תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן שיכנס לא"י, והקשו בגמ'⁶⁴ וכי לאכול מפרני' הוי' צריך אלא לקיים מצות התלויות בה. והנה באמת כל עיקר המצות תלויות בארץ דוקא⁶⁵, ואפי' מצות שהן חובת הגוף ונוהגות

(1) ואתחנן ג, כגיכה. המאמר מיוסד על ד"ה אעברה נא — באוה"ת ואתחנן ע' קלג ואילך. ונמצא ג"כ מאמר זה בסה"מ תרלי"ט [לא נדפס עדיין. ושם הוא בתוס' קיצורים וב' הגהות]. ובהרחב הביאור בד"ה ואתחנן עטר' [סה"מ עטר' ע' תקעא ואילך].	(56) תהלים קיח, ו.
(2) ראה דב"ר פי"א, יו"ד.	(57) שם, י. וראה ג"כ בלקו"ת דרושים לשמע"צ צ, סע"ד ואילך.
(3) סוטה יד, א.	(58) קהלת ת, ט.
(4) ראה רמב"ן אחרי יח, כה: כ"י עיקר כל המצות ליושבים בעדת ה" [ומביא שם מספרי עקב יא, יז: אע"פ שאני מגלה כו' היו מצויינים].	(59) מגילה ז, סע"א. שו"ע או"ח סו"ס תרצ"ה.
	(60) ראה תקוני זהר תכ"א (נו, ב). תו"א צב, ד. צג, סע"ג. צה, סע"ד. ק, סע"א ואילך. קכא, א.
	(61) ראה פע"ח שער יוהכ"פ פ"ה.
	(62) אסתר ט, כו. וראה תו"א צט, סע"ב ואילך. קיח, ג ואילך.
	(63) כ"ה בגוכי"ק.

גם בחו"ל, כתי' ג"כ לעשות בארץ, כמו ק"ש שהיא חובת הגוף ונוהגת בכ"מ כתי' בה' וזאת המצוה כו' לעשות בארץ, וצ"ל שייכות ענין מצות לארץ דוקא. אך הנה מתחלה צ"ל ענין מהות המצוה. דהנה כתי' סוף דבר הכל נשמע את האלקי' ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם כו'. ולהבין כ"ז צ"ל ענין ברכות המצות. דהנה מברכי' קודם כל מצוה ברוך אתה הוי' אמ"ה אשר קדשנו במצותיו כו'. דהנה פי' מלך העולם שהתהוות כל העולמות הוא מבחי' מל' כמ"ש מלכותך מכ"ע דהיינו רק מבחי' מח' אחת מה שעלה במח' אנא אמלודך⁸ מזה נתהוו כל העולמות ונק' רק בשם לבוש כמ"ש ה' מלך גאות לבש, ואף גם בחי' מחשבה דאנא אמלודך הוא ג"כ בחי' לבוש כידוע שאותיות המח' הם רק בחי' לבושי' ומבחי' זו נתהוו כל העולמות, וזהו עולם ל' העלם¹⁰ שנעלם ומוסתר עצמותו ואינו מאיר רק בחי' מלך בחי' לבוש כו'.¹¹ אבל אשר קדשנו במצותיו כו' היינו שע"י המצות ממשיכים מבחי' קדש העליון מה שהוא קדוש ומובדל דהיינו כמ"ש¹² אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים, פי' אני ראשון היינו כמו שהי' קודם שנבה"ע שהי' אא"ס ממלא כל החללי¹³ וכמ"ש בפדר"א¹⁴ עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, ואני אחרון היינו לאחר שיכלו כל העולמות, כי קיום כל העולמות הם בגבול נ' אלפים ויבלות¹⁵ ואח"כ יהי' הארת עצמותו, ומבלעדי אין אלקים היינו באמצעיתא¹⁶ עכשיו שנבראו עולמות ג"כ אין אלקי' קמי', פי' כי שרש כל העולמות הוא מבחי' שם אלקי' המסתיר על עצמותו כי מבחי' עצמות או"א"ס לא הי' באפשרי להיות שמים וארץ גשמי', וכמו לע"ל שיהי' התגלות עצמות או"א"ס כתי'¹⁷ כאשר השמים החדשים כו' אשר אני עושה, היינו מחמת שאני עושה התגלות עצמות או"א"ס לא יהי' באפשרי להיות שמים וארץ גשמי' כ"א שמים חדשים כו', ושרש שמו"א גשמי' הוא רק מבחי' אלקי' שמסתיר

- וברמב"ן ואתחנן ד, ה: "שעיקר המצוות כולן בארץ". ובלקו"ת שלח מג, ז: כי המצוות מעשיות שנוהגין בחו"ל אינם אלא בערך המישית מרמ"ח מצות וארבע הידות אינו נוהג כ"א בא"י דוקא. וראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' תקצא, ובהנסמו במילואים להמ"מ שם ע' ארעט.
- (5) ואתחנן ו, א. וראה ג"כ לקו"ת ואתחנן ט, א.
- (6) קהלת יב, יג. מכאן עד סוף ס"א מיוסד על לקו"ת מטות פא, א.
- (7) תהלים קמה, יג.
- (8) אד"ר — הובא בדרמ"צ קע, סע"ב. וראה לקו"ת נשא כא, ד ובהמ"מ לשם [בהוצאת הלקו"ת דשנת תשד"מ ואילך].
- (9) תהלים צג, א.
- (10) ראה לקו"ת במדבר ה, סע"ג (ע"פ קה"ר ג, יא).
- (11) שם שלח לז, ד. ביאוה"ז להצ"צ ח"א ע' שנה (ע"פ פסחים נ, א). וראה גם ת"ז תמ"ב. סידור האריו"ל במוסף לר"ה (היום הר"ת עולם). כתר שם טוב סכ"ד. ובכ"מ.
- (11) בדי"ה ואתחנן תרל"ט ניתוספו כאן כמה שורות בענין לבוש המחשבה כו'.
- (12) ישע"י מד, ו.
- (13) ראה ע"ח שער א ענף ב, ד. שער ג פ"א.
- (14) פ"ג.
- (15) ראה סה"מ תקס"ב ח"ב ע' תסב (ובהמ"מ שם). תקס"ט ע' פג (מס' התמונה). ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' רסח (ובהמ"מ). עט"ר סז, ב. ד"ה אל תצר מביק אדהאמ"צ (כפ"ח תשל"ו) ע' 52 (ובהמ"מ). אוה"ת ר"ה ס"ע ארפח (ע"ש בשם הבחי' פי' בהר). סה"מ תרע"ח ריש ע' דש (מס' התמונה, ע"ש).
- (16) ראה ת"ז ת"ע (קכ, סע"א).
- (17) ישע"י סו, כב.

ומעלים על עצמותו, והנה ההסתר דבחי' אלקי' אינו אלא רק לפנינו אבל קמי' גם ההסתר אינו הסתר¹⁸ לפי שבחי' ההסתר דש' אלקי' נמשך ג"כ מעצמותו וכמ"ש¹⁹ אכן אתה אל מסתתר, הוי' הוא האלקי²⁰ שהוי' הוא עצמו האלקי' והעצום שנתצמצם להיות עולמות נפרדים בע"ג כהדין קמצא דלבושי' מיני' וביי²¹, וזהו ומבלעדי אין אלקי'.

(ב) והנה ע"י המצות ממשיכי' מבחי' זו דהיינו מבחי' אני ראשון שיאיר למטה כמו למעלה וכמ"ש במצוה ראשונה שנצטוו במצרי'²² החדש הזה לכם ראשון הוא לכם כו' פי' שע"י המצוה נמשך לכם בחי' ראשון, וכן בשאר המצות כתי' ג"כ ראשון וכמ"ש²³ ולקחתם לכם ביום הראשון, ביום הראשון מקרא קדש²⁴. וזהו ראשון לציון הנה הנם²⁵, דהנה כל המצות נק' בשם ציון, כי פי' ציון היינו לשון אות וסימן, וזהו נעשה אדם בצלמנו כדמותנו²⁶, והנה צלמנו הוא בחי' תורה וכדמותנו הוא בחי' מצות, וע"ז כתי' ראשון לציון שע"י ציון שהוא בחי' מצות עי"ז נמשך בחי' ראשון אני ראשון. וזהו אשר קדשנו במצותיו דהיינו שמתחלה נמשך במצותיו כי פי' מצותיו הוא כמ"ש הקב"ה מניח תפילין²⁷ ומתעטף בציצית²⁸ וכן שבת להוי'²⁹, ופי' תפילין שלמעלה היינו כי תפילין הוא ד' בתים דהיינו ד' מוחין קדש והי' חו"ב שמע והי' חו"ג³⁰, ופי' הקב"ה מניח תפילין היינו שהי' התחברות או"ס בבחי' חו"ב אשר אין ערוך אליו כמ"ש³¹ כולם בחכ' עשית שהחכ' נחשבת כעשי' גופניות נגדו ית'³², וז"ע מה שהקב"ה מניח תפילין שנתחבר ונמשך בבחי' חכ' ומדות, ולכן כותבין בתפילין בדיו על קלף לכן כי הקלף מורה על בחי' לבושי³³ כתלג חיור והאותי' הוא בחי' ושער³³ רישי' כעמר נקי, וכן ציצית הם ל"ב חוטי' שהוא המשכת או"ס בבחי' ל"ב נ"ח³⁴, אך מי הוא המעורר להיות הקב"ה מניח תפילין זהו ע"י וציונו במעשה המצות גשמי', כמו לכתוב על קלף גשמי אחד שעושין הקלף כלי לבחי' אחד³⁵, אך שיעשה אותם בבחי' ביטול שלזה ארו"ל³⁶ הוקשה כל התורה לתפילין דהיינו

18) ראה גם לקו"ת שה"ש א, א. ובאוה"ת ואתחנן	א'רצב. א'שיב. דברים ח"א ע' סד. וש"נ.
ס"ע קלג. וש"נ.	29) בשלח טז, כה. יתרו כ, י. ועוד.
19) ישעי' מה, טו.	30) ראה זח"ג רסב, א"ב.
20) ואתחנן ד, לה. לט.	31) תהלים קד, כד.
21) ב"ר פכ"א, ה. וראה תניא ספכ"א.	32) ראה תניא פ"ב בהגה"ה. שער היחוד והאמונה
22) בא יב, ב.	ספ"ט בהגה"ה.
23) אמור כג, מ.	33) דניאל ה, ט.
24) בא יב, טו. אמור כג, ז. לה.	34) ראה זח"ג שא, א. רקאנטי ובחיי ס"פ שלח. ס'
25) ישעי' מא, כז.	מאמרי אדה"ו על פרשיות התורה ח"ב ע' תקטז
26) בראשית א, כו.	[וכהמ"מ שם].
27) ברכות ו, א. וראה אוה"ת ואתחנן ע' קלד. וש"נ.	35) בד"ה ואתחנן תרל"ט ניתוסף כאן: וכמ"ש במ"א
28) ר"ה יו, ב. פסיקתא דר"כ פ' ההודש [הוצאת	כפי' המד"ר שמה שהוא עושה זהו ע"י שאומר
באבער — דף נה, א]. וראה ס' מאמרי	לישראל לעשות.
אדהמ"צ ויקרא ח"ב ע' תסז. במדבר ח"ד ע'	36) קדושין לה, א.

כמו תפילין הם לשעבד הלב ומוח³⁷ לאבינו שבשמים בבחי' ביטול וכן קרבנות הוא ג"כ בחי' ביטול שנכלל בהמה גשמי' באש ש"מ³⁸ וכן צדקה הוא נותן חיי נפשו לחבירו³⁹, וע"י ביטול זה שמבטל א"ע בעשיית המצוה ע"י מעורר למעלה שיומשך אוא"ס בע"ס עליונות וכמארז"ל⁴⁰ גדולים מעשה צדיקי' ממעשה שמו"א דאלו שמו"א מאין ליש אבל מעשה הצדיקים מיש לאין דהיינו ביטול היש, וכן בתורה כתי'⁴¹ ודברי אשר שמתני בפוך דוקא שלא יהי' הדבור שלו רק שיהי' דברי ממש והדבור של האדם לא יהי' רק כמ"ש⁴² תען לשוני כעונה אחר הקורא. וזהו מ"ש⁴³ לכו לחמו בלחמי תומ"צ נק' בחי' לחם דהיינו כמו שלחם גשמי מחי' את האדם דהיינו מוצא פי הוי' שיש בלחם, וכמ"ש⁴⁴ כי לא על הלחם לבדו כו' כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם, ולכאוי' צ"ל הלא באדם ישנו ג"כ בחי' מוצא פי הוי' מאמ' נעשה אדם כו'⁴⁵, אלא דהנה ידוע ששרש דצ"ח שרשם גבוה מבחי' אדם רק שנפלו בשבה"כ ולכן כאשר האדם מברר אותן הם מחי' את האדם, כן התומ"צ שרשם גבוה מאד כי תר"ך מצות הם תר"ך עמודי אור בחי' כתר⁴⁶ רק שנתלבשו בדברים גשמי' וצריך האדם לברר אותן ועי"ז שמקיים אותן בבחי' ביטול עי"ז נמשך גילוי אוא"ס ב"ה. אך עיקרה של המצוה הוא הכוונה כמשארז"ל⁴⁷ מצות בלא כוונה כגוף בלא נשמה שע"י הכוונה נעשה כלי להמשיך ע"י גילוי אלקות, ולזה נתקן ענין התפלה שהתפלה היא הרצוא לאלקו' ולזה נק' התפלה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה⁴⁸ שזהו ענין הרצוא ואח"כ יוכל להיות מלאכי אלקים עולים ויורדי' בו דהיינו המשכת אלקו' ע"י מצות. וזהו מ"ש⁴⁹ וזאת המצוה ואח"כ א'⁵⁰ שמע ישראל לבד לפי שק"ש היא כללות כל המצות⁵¹ לפי שק"ש היא תחלה בחי' רצוא למס"נ באחד⁵² ואח"כ כתי' ואהבת בכל מאדך שהוא ענין ביטול היש לאין ואח"כ כתי' והיו הדברים האלה וקשרתם שהוא מעשה המצות.

- (37) שו"ע אורח סכ"ה ס"ה, ודאדה"ז שם ס"א. תניא פמ"א (נו, ב).
 (38) = של מעלה.
 (39) ראה תניא פל"ז (מח, ב).
 (40) כתובות ה, א. וראה ג"כ תו"א טו, סע"ב. לקו"ת נשא כא, סע"ב ואילך. סי' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תתי' וש"נ.
 (41) ישע"י נט, כא.
 (42) תהלים קיט, קעב.
 (43) משלי ט, ה.
 (44) עקב ח, ג. וראה לקו"ת להאריז"ל פי' עקב. פע"ח שכ"ז פ"א. סי' הליקוטם להאריז"ל בתחילתו. של"ה עד, א (ועוד). תו"א ט, ד. סה, ד. לקו"ת צו יג, ב. מטות פא, ב. עקב יד, א ואילך. סידור קז, ב"ג. ובכ"מ.
 (45) בראשית א, כו.
 (46) ראה תקוני זהר חדש צו, ד. פרדס ש"ח פ"ג. סי' שעור קומה להרמ"ק סצ"ג. לקו"ת להאריז"ל משלי (ע"ה"פ באבוד רשעים רנה). אגה"ק סכ"ט (קג, א).
 (47) ראה של"ה רמט, ב. תניא פל"ח (ג, א ואילך).
 (48) ויצא כח, יא. ראה זח"א רסו, ב. זח"ג שו, ב. תקוני זהר תמ"ה (פג, א). ועוד.
 (49) ואתחנן ו, ד ואילך.
 (50) ראה גם סה"מ תקס"ז ע' שה. אמ"ב שער הק"ש פ"צ. סי' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תקסט. ועוד.
 (51) ראה זח"ב קיט, א. זח"ג לג, א. פע"ח שער הק"ש פ"יב. ב"ח אורח ר"ס ס"א. אוה"ת תרומה ע' א'שסז. סה"מ תרס"ד ע' קצא.

ג) ומעתה י"ל שייכות ענין המצות לארץ דוקא. הנה כתיב⁵² אי לך ארץ שמלכך נער, אשריך שמלכך בן חורין, ופי' בזה"ק⁵³ מלכך נער דא מט"ט היינו דכתיב⁵⁴ נער הייתי גם זקנתי שרו ש"ע אמרו⁵⁵, מלכך בן חורין דא קוב"ה. והנה החילוק שבין נער לגדול היינו שבנער הוא הכל בקטנות כי כל מה שיש בגדול ישנו ג"כ בקטן רק שהוא בקטנות. וזהו אי לך ארץ שמלכך נער היינו כשהשפעה נמשך בבחי' קטנות וצמצום עד שיכול לומר כחי ועוצם ידי עשה לי כו'⁵⁶, ובאמת כתיב⁵⁷ וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה שהכל נמשך מאתו ית' שהוא הוא הנותן לך כח לעשות חיל, רק ע"י שנמשך ההשפעה ומתלבשת בע"ש⁵⁸ אינו רואה כח אלקי שמלוכב שם, וזהו בחי' נער, וזהו ש"ע אמרו עולם ל' העלם⁵⁹ שמעלים ומסתיר על כח אלקי שמלוכב שם. אבל מלכך בן חורין היינו כשיש גילוי אלקות כמו שהי' בשעת יצ"מ ומ"ת וכן כל זמן בהמ"ק שהי' גילוי אלקות ממש. וזהו בן חורין דא קוב"ה שמאיר למטה כמו למעלה ואינו מתלבש ומתעלם בלבושי' דע"ש כו', וזהו מ"ש⁶⁰ ונהר יוצא מעדן מה שמו דהוא נהר יובל שמו⁶¹ יובל הוא עלמא דחירו והיינו כי בעדן מאיר גילוי אלקות ע"כ נק' בשם יובל שהוא בחי' חורין. אך אימתי מלכך ב"ח זהו כשיש העלא' מלמטלמ"ע בבחי' תו"מ, וז"ש אצל מלכך ב"ח ושריך בעת יאכלו⁶², דהנה פי' עת ר"ת עולת תמיד⁶³ דהיינו כשיש אתעדל"ת ע"י קרבנות וכה"ג עי"ז נמשך ממקום גבוה בלי צמצומי' והסתרים, אבל כששריך בבקר יאכלו⁶⁴, בקר הוא בחי' חסד שהוא אתעדל"ע בלי אתעדל"ת ע"ד שארז"ל⁶⁵ ד"ו דורות מאדם עד מ"ת היו ניוונים בחסדו של הקב"ה, ולזה א' דוד ד"ו כל"ת נגד ד"ו דורות הללו דהיינו שלא הי' בהם אתעדל"ת כלל רק אתעדל"ע מעצמו ולזה אינו נמשך ממקום גבוה כ"כ וגם זה בלבושי' וצמצומי' ע"י ע"ש⁶⁶.

וזהו ענין שייכות המצות לארץ דוקא כי ארץ היא בחי' רצוא, למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה⁶⁷, והיינו כשהמצות הם בבחי' גדלות היינו ברעו"ד אזי המשכה מלמעלה ג"כ בבחי' גדלות מלכך ב"ח, אבל בח"ל כשהמצות נעשי' בבחי' קטנות וכמ"ש⁶⁸ הדודאים נתנו ריח כי יש דודים ודודאים דודים הוא בחי' גדלות ודודאים בחי' קטנות אזי ההמשכה

(52) קהלת י' טו"ו. וכהבא להלן ראה גם אוה"ת
 ואתחנן ס"ע קבט ואילך. וראה עוד ע"פ זה
 בסה"מ פר"ת ס"ע ס.
 (53) זח"א צ"ה, ב.
 (54) תהלים לז, כה.
 (55)] - של עולם]. ראה יבמות טז, ב. זח"א קפא, ב.
 ועוד.
 (56) ע"פ עקב ת, יז.
 (57) פ' ראה טו, יח.
 (58) בע' שרים.
 (59) כראשית ב, י.
 (60) ראה בכורות נה, ב. ויק"ר ספכ"ב. זח"ב פג, א.
 זח"ג נח, א.
 (61) ראה גם סה"מ פר"ת ריש ע' סא.
 (62) פסחים ק"ח, א.
 (63) ב"ר פ"ה, ת. וראה בס' מאמרי אדהאמ"צ
 במדבר ח"א ע' צה ובמילואים להמ"מ לשם
 (ריש ע' שה).
 (64) שה"ש ז, יד. וראה אוה"ת ואתחנן ע' קלא.

ספר תרל"ד

רפט

מלמעלה ג"כ בבחי' קטנות בחי' נער, וכמ"ש⁶⁵ ועשה כרוב אחד כו', דהיינו כשהעלא' מלמטלמ"ע בבחי' כרוב אפי' זוטרי⁶⁶ ההמשכה מלמעלמ"ט ג"כ בחי' כרוב בחי' קטנות. ולזה ביקש משה שיכנס לארץ דוקא כי בארץ ההמשכה שע"י המצות הוא ממקום גבוה יותר. והנה ע"י התורה נמשך ג"כ מבחי' גדלות כמו בארץ וכמ"ש נער הייתי גם זקנתי שבבחי' נער נמשך ג"כ מבחי' זקנתי זקן שקנה חכ⁶⁷ וכמו שמצינו בראב"ע⁶⁸ שנעשה נשיא בן י"ח שנה אתרחיש ניסא ונעשה אצלו תמני סרי דרי חירותא קרי ע"ע נער הייתי גם זקנתי, והיינו שע"י תורה נמשך מבחי' וע"י יתיב⁶⁹ בחי' כתר, וע"כ כתי' בתורה חרות על הלוחות א"ת חרות אלא חירות שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה⁷⁰ לפי שע"י תורה נמשך מבחי' מלכך ב"ח שיהי' ההמשכה בבחי' גילוי, ולזה נק' תושבע"פ בשם ארץ⁷¹ לפי שעיקר גילוי הרצון הוא בתושבע"פ כי בתושב"כ אינו מבואר כל מצוה איך לעשותה כמו בתפילין אינו ידוע איך לעשותם מרובעים או עיגולי' רק בתושבע"פ נת' כל מצוה וא"כ עיקר גילוי הרצון הוא בתושבע"פ, וע"כ כמו שארץ נק' ארץ טובה⁷² כך תורה נק' ג"כ טוב כמ"ש⁷³ כי לקח טוב נתתי לכם. וזהו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה⁷⁴ שע"י מעשה נמשך בחי' גדלות מבחי' מלכך ב"ח הוא ע"י תורה.

אך א"כ צ"ל למה ביקש משה שיכנס לארץ דוקא אם ע"י תורה נמשך גם בח"ל כמו בארץ ומשה קיבל את כל התורה כולה. אך הענין הוא דהנה יש עולם שנה נפש⁷⁵, והנה מה שע"י התורה נמשך מבחי' גדלות הוא רק בבחי' נפש, אבל בעולם הגילוי הוא רק בבחי' קטנות בבחי' טבע אבל משה רצה שיומשך הגילוי למטה בארץ כמו למעלה כמו שיהי' לע"ל שלמטה בארץ הגשמי יהי' גילוי אוא"ס כמו למעלה ולזה רצה ליכנס לא"י דוקא. וזהו מ"ש⁷⁶ סוף דבר הכל נשמע כי זה כל האדם זה הוא התגלות וכמ"ש⁷⁷ משה נתנבא בזה כי כה הוא בחי' דמות שאינו עצם הדבר אספקלרי' דלא נהרא⁷⁸, והנה עיקר החילוק שבין כה לזה הוא⁷⁹ בחי' שמיעה וכמ"ש⁸⁰ ואשמע את קול ה' אבל זה הוא בחי' ראי' וכמ"ש במשה⁸⁰ וירא ראשית לו, וז"ש

65 תרומה כה, יט. וראה תו"א פ, א"ב.
 66 ראה חגיגה יג, ב.
 67 קדושין לב, ב.
 68 ראה ירושלמי יבמות ספ"א. יבמות טז, א. ברכות כח, א. וראה יהל אור להצ"צ ס"ע קמ.
 69 דניאל ז, ט.
 70 תשא לב, טז. אבות פ"ז מ"ב.
 71 ראה גם תו"א א, ג. אזה"ת בראשית כרך ג תפב, א. כרך ו תתרכז, ב ואילך. בא ע' ערדה. נ"ד ע' תרטז.
 72 ע"פ שמות ג, ת. דברים א, לה. ועוד.
 73 משלי ד, ב. ראה אבות פ"ז מ"ג. ברכות מה, ס"ב. ועוד.
 74 קדושין מ, ב.
 75 ראה הקדמת הראב"ד לס' יצירה. אזה"ת יתרו ע' תחטז. וש"נ.
 76 ספרי ר"פ מטות (הובא בפרש"י שם).
 77 ראה יבמות מט, ב. ויקר פ"א, יד. זח"א לג, ב.
 78 כ"ה בכתי' המעתיק, ואוצ"ל: כה הוא.
 79 ישע"י ו, ח.
 80 ברכה לג, כא.

ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם שיהי' התגלות בחי' זה וזהו כי זה כל האדם רמ"ח אברים דמלכא כו"י⁸¹. ולכן התפלל ת"ק ט"ו תפילות⁸², ת"ק הם נגד ה"מ וכ"א כלול מיו"ד ויו"ד מיו"ד, ט"ו הוא בחי' י"ה בחי' מוחין, וכאשר מאיר המוחין במדות אז נעשה זה שמאיר גילוי בעולמות ששורש העולמות הוא מבחי' מדות כמ"שי⁸³ ששת ימי' עשה כו'.

בס"ד

והי' עקב תשמעון את כו' ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך וכו', ולכאו' יפלא אומרו והי' עקב תשמעון כו' ומסיים שהתשלום לכם הוא שישמור את הברית אשר נשבע לאבותיך שלכאו' ענין השבועה הוא היפך קיום התומ"צ, דאם בזמן שישראל עושין רצונו של מקום ומקיימי' תומ"צ כמצוה עלינו א"צ לשמור הברית הנעשה ע"י השבועה כי מאחר שמקיימי' תומ"צ הרי גם ע"פ הדין מגיע הטוב שהבטחנו, וענין השבועה מבאר בכ"ד⁸⁴ שהגם שח"ו אין עושין רצונו של מקום ומבטלי' ח"ו התומ"צ עכ"ז מצד השבועה לא זו אהבתו מאתנו שע"ז נופל ענין התקשרות השבועה מבחי' שלמעלה מהטו"ד, אבל על קיום התומ"צ א"צ שבועה ומהו אומרו עקב תשמעון כו' ושמר כו', ואם הכוונה הוא על ברית התורה עצמה שניתנה בג' בריתות⁸⁵ וכמ"שי' לעברך בברית הוי' אלקיך ובאלתו הרי ברית ושבועה, ג"ז א"א לומר שהרי אמר אשר נשבע לאבותיך ובברית התורה ואלתו נא' את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה, ולא את אבותיך כלבד כרת את הברית הזאת, ומאחר שברית השבועה הנא' כאן אומר אשר נשבע לאבותיך ה"ז ברית ושבועה אחרת שנשבע לאבותינו ולא אתנו כרת הברית הזאת כ"א עם אבותינו, שנשבע להם שיקים הברית לבניהם אחריהם, וא"כ גם כשלא תשמעון ח"ו צריך ג"כ לזכור ברית אשר כרת את אבותינו כו'. גם צ"ל מהו שא' ואת החסד באמצע בין ברית לשבועה, ולמה הפסיק ביניהם

- (81) ראה ת"ו ת"ל (עד, סע"א), זח"א קע, ב. זח"ב
 קיח, א. זח"ג קכב, ב.
 (82) ראה גם אוה"ת ואתחנן ס"ע קיג ואילך [ושם ע'
 קטז ד"ה עו"ל, ע"ד הביאור כאן]. שם כרך ו ע'
 ביתקצג ואילך. לקוטי שיחות ח"ט ע' 70.
 (83) יתרו כ, יא.
 (1) עקב ו, יב. המאמר מיוסד על ד"ה זה בס'
 מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ע' תשעט
 (2) ראה לקרית שמע"צ פג, ג. סה"מ אתהלך לאזניא
 ע' רה, וראה גם ד"ה והי' עקב בהמשך תעריב
 ח"א ע' שנה.
 (3) ברכות מח, סע"ב. רמב"ם סוף הל' מילה. וראה
 גם אוה"ת נצבים ע' אירו.
 (4) נצבים כט, יא"ד.
 (5) ואתחנן ה, ג.

הלא ברית ושבועה ענינם א', ולמה הפסיק ביניהם והל"ל את החסד ואת
הברית אשר נשבע.

ויובן בהקדם ענין מ"ש (שה"ש ג' ט') אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי
הלבנון, פ"י אפריון הוא חופה העשוי מציורים נאים מן כמה גוונים
מעורבי יחד אשר גוון מגוון שונה. והנה כלל הגוונים מה שנחשב לגוון
בציור הוא אדום שחור ירוק והבאים מהם, אבל הגוון לבן שעליו מציירי
הדבר ההוא הגם כי כרבות הקווי אשר רושמי על הנייר או טבלא לבינה
לא נשאר מן הגוון לבן ג"כ כ"א רק קווי דקים מ"מ אינו שייך לקרותו בשם
גוון כלל להיות כי גוון זה לא נעשה ע"י הציור כ"א רק ע"י שעשו ציורים
רבי ממלא המקום הנשאר פנוי מבלי נעשה עליו דבר נעשה ג"כ כמו שטח
ארוך בגוון אחר שהוא עצם גוון הלבן שעליו נצטיירו כל הציורים כנ"ל
ולכן א"א לחשבו בגוון בין הגוונים, והגם כי השטח הנשאר מרמז ג"כ על
שטח הארץ אשר לא דרך הוא ולא הילוך הנהר ולא צמח האילנות כ"א מורה
על ארץ אשר זורעין בה שממנה תצא לחם, ונמצא הגם כי לא בכוונה
נעשה בבחי ציור, כ"א נשארה בלתי ציור בכוונה לרמז לנו שנדע שכאן לא
יש דרך כ"א שדה שזורעין בה וכדומה ומה לי אם נעשה ציור לרמז על
הילוך הדרך עד"מ, או מה שנשאר פנוי להורות שבכאן שדות זרועות או
צמיחת עשבי הנלקטי כו' יהי איך שיהי ה"ז מרמז איזהו דבר, מ"מ אינו
נחשב מכלל הגוונים כ"א ליסוד שעליו נמשכו הגוונים הנ"ל שגוון אדום מורה
על הדרך המלך וגוון שחור על הילוך המי וירוק על דרכי הקטנים וכדומה
כפי אשר ירצה המצייר והגוון הלבן הוא היסוד שעליו מוסד כל הדרכי וכל
הדברי הנרמזי בהמפה כו'. וגם זאת ידוע שכל הציורים עושי רק על שטח
לבן דוקא להיות כי גוון הלבן משונה ביותר מכל הגוונים, ולא כמו אדום
ושחור הגם כי ב' גוונים הם מ"מ הם קרובי זל"ז, או האדום עם הירוק,
ועומק ירוק נראה בו כעין אדמומית כו', כ"א גוון הלבן להיותו מרוחק
בתכלית הריחוק משארי הגוונים לכן בו יוכר היטיב הגוון ושינוי הגוונים
הנעשי עליו כו'.

ב) וככל המשל הזה יובן הנמשל למעלה בענין האפיריון שעשה לו המלך
שלמה מעצי הלבנון שכללות האפיריון הוא בעולם האצי והו"ע
העטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו, ופ"י אמו הוא בחי בינה דאצי
שכינתא עילאה הנק' בשם אימא עילאה והיא הנק' לבנון, כי לבן עצמו זהו
בחי חכמה שזהו בחי היסוד שעליו יצטיירו כל הציורים הנעשי ועליו יוכר
היטיב כל הדברי הנעשי להיות כי הוא עצמו מרוחק בערך מכל הגוונים

(6) ע"פ איוב כח. ה. וראה ע"פ זה בטהימ תרל"ז
ח"ב ע' תעו.

(7) שה"ש ג. יא. בהבא להלן ראה אוה"ת שה"ש (8) ראה פרדס שער י' פ"ב. ת"ז תנ"ז (צ. ב). ועוד.

דהצירור הנעשי עליו כי אינם בערכו כלל, והיינו כי החכ' היא כח מ"ה' בחי' ביטול בעצם שא"א לדמות כלל לביטול בכחי' החכ', וכמ"ש אחכמה והיא רחוקה ממני, והרי אנו רואי' שכל הגוונים ה"ה נתפסי' בצירור דבר מה, וה"ה מהות דבר מה, אבל גוון הלבן א"א לצירור אותו, וצביעת הלבן אינו בערך כלל לגוון הלבן עצמו שהוא עצם ולא צירור משארי דברי' כמו הצבע שהוא הוספה על העצם והוא מפני כי הלבן אינו גוון כ"א עצמי, כ"א רק ע"י הכיבוס יכולי' להוציא לבלוניתו מהעלם אל הגילוי, והיינו מפני שני דברי', הא' להיות כי ע"י הכיבוס יוסר דבר המלוכלך שעליו המכהה לבנונו, ב' שגם עצם גוון הלבן שבו ע"י הכיבוס יצא מהעלם אל הגילוי כי כן טבעו ששם בו היוצר כו'. ולמעלה זהו רומז על עוצם מעלת הביטול דכחי' מ"ה דחכמה שהוא מ"ה בעצם שא"א לומר עליו מהו כ"א מ"ה. גם כי פנימיות אבא הוא פנימיות ע"י ולא ידעתי הטעם¹¹, פי' שהטעם הוא למעלה משכל המושג כו', שא"א להשיגו כמו שא"א להתדמות שארי גווני' לגוון הלבן, כי השגת השכל הוא תפיסת דבר מה המוגבל עד שאפשר לומר עליו כי הוא זה, בחי' תפיסא בשכל כו', מה שא"א לומר כן על מ"ה דחכ'. והגם שגם החכ' אנו קוראי' אותה בשם מה, ובשם חכמה, הנה חכמה ומ"ה דבר א' הם שחכמה הוא צירוף התיבות כח מה, ומה הוא תיבה שמרמז על העדר הידיעה, ונמצא כי אין זה קריאת שם כ"א היפוכו שאנו א"י מה זה ולכן אומרי' מה, כמו השאלה ששואלי' מה פי' שא"י מה זה לכן שואל מה, כן ענין הביטול דמה קריאת שם מה מורה על כי אין אנו יודעי' מה זה כו', ובאמת יש הפרש גם בין מה למהו, שמהו רואי' המהות עכ"פ רק שא"י מהו, אבל מה אינו נתפס המהות ג"כ, וכמו המן שקראו אותו מן ע"ש כי לא ידעו מה הוא¹², כי המן ירד על הטל ששרשו מעתיקא¹³ ולכן לא ידעו מה הוא כמו מה דחכ' שפנימיות אבא הוא פנימיות ע"י כנ"ל. ולכן הגוון לבן הוא היותר טוב לצירור עליו צירורי' להיותו רחוק מכל הגווני' לכן בו יוכר הגווני' היטיב על היותם מרוחקי' ונבדלי' ממנו, והגם כי לאחר שנצטיירו הרבה גווני' עליו לא נשאר מהלבנוניות כ"א קווין לבד שלכאו' נראה כאילו ג"ז נעשה ע"י המצייר ובאמת כן הוא שהניחו המצייר בכוונה וההנחה רומזת על דבר כמו הצירור, מ"מ אינו נחשב לגוון כלל בדרך צירור קווין כ"א הוא הוא מה שהי' הוא שיהי' גם אחר כל הצירורים הנעשי' עליו בלתי נוסף ובלתי נגרע כלל וכלל. וכמו"כ מנקודת בחי' החכ' נמשכו צירורי' וקווין בגווני' שוני' כמו חירור סומק ירוק שהם חג"ת כידועי' מ"מ עצם נקודת החכ' שהיא היא כמו שהי' תחלה בלי שום שינוי כלל וכלל.

(9) זח"ג כת, א. לד, א.

(10) קהלת ז, כג.

(11) ראה פע"ח שער הק"ש פט"ו. סה"מ תקס"ה ח"ב

(12) בשלח טו, טו.

(13) זח"ב סא, ב. סב, ב. פג, א. זח"ג קכח, ב. ובכ"מ.

(14) ראה פרדס שער י'.

ג) אך הנה לכאו' צ"ל הלא גם החסד לגוון לבן נחשב וכנ"ל שחזור סומק ירוק הם חג"ת שנודע כי החיור רומז על החסד והסומק על הגבורה והירוק על הת"ת, מ"מ באמת גוון הלבן עצמו שהוא החכ' מרוחק למעלה הרבה ממנו, כי גוון הלבן בעצם מרוחק הוא מכל המשכה וציור, וגוון הלבן דחסד הוא להיות כי חסד הוא ענף החכ"י לכן יקרא לבן אבל לא שעצם הלבנוניות דחכ' היא הנמשכת כ"א כח והסתעפות לבד הוא הנמשך, וכמשל מי שנקודת לבבו הוא בתכלית ההתקשרות אמיתי לחבירו לעשות כל דבר בשבילו עד שימסור נפשו עליו, הנה זהו היסוד והשורש לכל דבר שיעשה עבורו, ואין בו עדיין לעין הרואה שום דבר הנראה פעולת אהבה וחסד שעושה האוהב להאהוב, אמנם כשבא לידי מעשה נכרי' היטיב הגוונין דחו"ג הנמשכי' מיסוד ההתקשרות שלהם והוא שיעשה לו טוב וחסד עד מקום שכח שכלו ובינתו מגעת וימסור נפשו לשומרו מכל דבר רע ויכניס עצמו בס"נ בכדי להצילו ולהשפיע לו טוב וחסד ולא יוכל לסבול צערו עד שינקום באויביו כמו אם הי' עושה לו עצמו ויותר כו'. וכמו"כ יובן דבר זה בעבודת השם הוא בענין שפיכות הנפש דתפילה ותהלכות כל היום שהעיקר הוא לשפוך לבו כמים נוכח פני הוי"ו¹⁵ בעמדו לפניו ית' בתפלה שזהו נקודת ההתקשרות להוי' בקשר אמיץ וחזק שזהו היסוד שעליו נבנה כל הבנין, ואחר התפילה מה שלומד כל היום או בעלי עסקי' פ"א שלומדי' אחר התפילה ה"ז הטוב המסתעף מההתבוננות שהתבונן בתפילה, או אם הוא פנוי ושכלו משגת להיות כל היום ג"כ בהתבוננות בהשגת אלקות ה"ז פעולת הטוב שנסתעף מנקודת ההתבוננות שבתפילה כו', או אם משתדל לקיים מצות כל היום וביותר מצות הצדקה כו' או לסור ולשנוא הרע שאז הוא מכלל אוהבי ה' כמ"ש¹⁷ אוהבי ה' שנאו רע, הכל הוא כמשל ציור הגוונין על שטח היסוד כו'. וזהו שנא¹⁸ וידעת קודם והשבות אל לבבך שהם מדות שבלב צל"ת התקשרות הדעת כו' שהוא היסוד שעליו נבנה הבנין כו'. ובאמת שוה היא ההשגה שמשיג באלקות עם מצות הצדקה או שנאת הרע לגבי נקודת הלב שהיא כדרך כלל שיהי' כל לבבו אחר ה' ואין בתנועה זו לא חכמה ולא מעשה ועכ"ז היא אמיתות המקור לכולן וכולם כלולין בה בעולם כו'.

ועד"ז כשנשכיל להבין בענין עצי הלבנון המה הציורי' והגווני' שנמשכו קווין חג"ת בכמה אופני' ממוחין דאימא להיות עטרת לז"א ביום חתונתו פי' ביחודו והשפעתו לנוק' שאז מתעורר במוחו כח התענוג, אך שהוא נמשך בדרך ציור קווין בבחי' הציורי' מה שבינה ציורי'¹⁹ וכמו

(15) ראה זח"א צד, א. זח"ב קעה, ב. זח"ג רסכ, א. (17) תהלים צז, י.
 יעוד.
 (18) ואתחנן ד, לט.
 (16) ע"פ איכה ב, יט.
 (19) ראה זח"ב כב, איב.

בחי' המשכת מוחין מבינה שנמשכי' לו בדרך מדידה כמ"ש²⁰ מי מדד בשעלו מי' שבחי' מי הוא הבינה מודד המוחין לז"א, כן המשכת התענוג נמשך בבחי' המשכת ימין ושמאל והכל הולך אל מקום אחד הוא בחי' היסוד שבו מצוירי' כל הצוירי', והוא המשכת לובן העליון פי' כח התענוג שביס"א דאצי' שכל אופני ההמשכות תלוי' וכלולי' בו כו'. וזהו כארז בלבנון ישגה²¹ כי כמו ערך התענוג שבהשפעת הטפה הגשמי' לגבי כח התענוג שבמקור הטפה רוחניות כשעודנה למעלה מכח שכלו בראשית יציאתה להיות טפה כו' כן ערך כח התענוג עד"מ גם בבחי' מוחין דז"א בהשפעת צדיק ח"י עלמין²² לגבי כח התענוג שבטיפת אבא שורש כל האצי' הנשפעת בבינה הנק' לבנון ע"ש הפעולה הנפעלת מלובן כמו כשיציירו הלבנוניות בכותל שאז נק' עכ"פ בשם מראה לבן, משא"כ הדבר הלבן עצמו שהוא הסיד שאינו נק' בשם מראה אלא שעצמותו לבן כו', וכמו"כ ערך הבינה רחובות הנהר²³ שמקבלת שפע החכ' כידוע. וזהו כארז אשר בלבנון דאימא ישגה מאד מאד כו'.

ד) וזהו שביקש משה אעברה נא כו' ההר הטוב הזה והלבנון²⁴ פי' הר הטוב הוא קו החסד שאע"פ שנמשך מאימא בשרשו כח האב יש בו והוא הלובן העצמיות שבלבנון כו'. וזהו שאה"כ²⁵ ולבנון אין די בער וחיתו אין די עולה כי גם הצומח והחי שבכח התענוג אינם מספיקי' להיות עולות ועצי המערכה להמשיך כח התענוג בחכמה ע"י העלאת מ"ן מפני כי אין ערוך לשכל עם התענוג כלל וכלל, ואינו ע"ד שיגיעת השכל מעורר כח המשכיל כו' כי להיות כח הענוג הגבה למעלה מאד נעלה לכן אין בחי' עצי הלבנון שהם קווין דאו"א שעולי' מ"ן כמו משל צומח וחי לכד כו' מספיקים כלל כו' להיותו נפלא ונעלה מאד כו', או אפ"ל שגם בחי' העלאת מ"ן שבתענוג אין להם קץ וגבול ואין די להם להיות עולי' מעלה מעלה כו'.

וזהו והי' עקב תשמעון את החוקי' ואת המשפטי', משפט מתרגמינן²⁶ הלכתא שהוא בחי' הליכות עולם לוי' בבחי' העלאת מ"ן, אז ושמר ה' אלקיך כו' אשר נשבע לאבותיך. ותחלה נפרש פי' אבותיך שפי' כח"ב או חג"ת ששניהם נק' אבותיך והכל אפי' לגבי סוף מדריגת רדל"א שהוא עולם התענוג אין ערוך להם כלל, ולזאת הוא ענין השבועה שנשבע לאבותיך, פי' כמו הרוצה להתקשר בדבר שאינו חפץ אותו כלל, ורחוק ממנו בתכלית, אזי ישבע שיעשה הדבר הזה, שאם הי' חפץ בו בעצם א"צ לשבע ע"ז, או אם הי'

(20) ישעי' מ, יב. וראה זח"א א, ב ואילך. זח"ב קעה, (25) ישעי' מ, טז.

(26) ראה תרגום אונקלוס וישב מ, יג [עה"פ והשיבך

ג' כמשפט הראשון]. ובהנסמן עוד באוה"ת

משפטים ע' אקוט.

(27) חבקוק ג, ה.

(21) תהלים צב, יג.

(22) ראה זח"ב קלח, א. זח"ג יז, א. ועוד.

(23) זח"ג קמב, א.

(24) ואתחנן ג, כה.

ספר תרל"ד

רצה

מקורב לדבר הזה מצד עצמו א"צ שבועה שיתקשר אליו כי קרוב הוא מצד עצמו ומעלתו כו', אלא כשמרוחק הוא בתכלית ממנו אז נשבע שיתקרב אליו, ולהיפך כשצריך לרחק איזה דבר שחפצו ורצונו מאד אליו אזי יאסור ע"ע בשבועה לרחק מהדבר ההוא, ולכן להיות כי גם סוף מדרגת רדל"א מרוחק בתכלית גם מבחי' אבותיך לכן צריך שבועה ע"ז שיתקרב להם כו' הגם כי אין ערוך ביניהם כו'. אך מאין תהי' התעוררות שבועה זו הוא מהחסד שבקווין שלאחר החכ' יזכור עליו איך שהוא קודם החכ' כי סיבת גרם המשכות כח התענוג הנק' חסד דע"י הוא בחי' לובן העליון בטיפת אבא הוא מצד פריחת חסד של צדיק ח"י עלמין בבחי' העלאות, וכענין רוכב על כרוב קל ושט בח"י אלף עלמין²⁸, וכמשל ביטול ההשגה יעשה ביטול כח המשכיל ואז ישרה בו כח התענוג ויכריחו להשפיעו, והוא חסד דע"ב גשרים כידוע²⁹. וזהו עקב תשמעון בחי' החוקי' והמשפטי' שהם ההלכות והם הם בחי' החסד ע"ז יזכור על השבועה להיות התקשרות עצמיות במה שלא הי' מקושר בו כלל מצ"ע כ"א מצד השבועה יתקשר ויתחבר בכחי' אבותיך הם כח"ב, או חג"ת דא"א, כי החסד שבקווין מעורר הכח שלמעלה מן הקווין כו' וע"ז יזכור את הברית ואת החסד. ולכן הזכיר חסד אחר הברית כי התעוררות הברית הוא ע"י החסד. וגם זה מובן שגם אע"פ שמקיימי' התומ"צ מ"מ צריך שבועה ע"ז להיות כי קיום המצות הם בגבול, והשבועה שיומשך מאוא"ס הבבע"ג בחי' א"ס לאבותיך כח"ב או חג"ת כו'.

המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו. כתיב³⁰ ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, היום לא נקרא אלא כשהוא ערב ובקר ולא כשכולו יום או כולו לילה, וכן השנה לא נקראת אלא כשהיא מימים של יום ולילה כו', והטעם הוא לפי שבראשית הבריאה הי' במדת הדין לבד ולא נתקיים עד ששתף עמו מדת החסד כידוע³¹, ולזה הטעם כל בריאה היא מב' מדות אלו משותפי' חסדי' וגבורות אור וחשך יום ולילה והחושך קדם לאור כו' כמ"ש ויהי ערב כו'.

(28) ע"ז ג, ב.

(29) ראה פרדס שכ"א פ"ה. שכי"ג מע' חסד. שיעור קומה להרמ"ק סצ"ד.

(1) ברכות יג, ב. המאמר נמצא ג"כ בטה"מ תקס"ג ח"א ע' קעב. ושם ע' שפז הגהות מאדמו"ר הצ"צ. ותוכן המאמר בהרחב הביאור באמי"כ בפתח השער [פרקים ב, ו, ט, יב-יד]. וראה גם ד"ה ויהי הענו בטה"מ תרכ"ז ע' עא. ד"ה יחד

לבכנו בטה"מ תרכ"ט ע' קנב. ד"ה כל המאריך בטה"מ עטרית ע' קלז. ד"ה כל המאריך וד"ה אהללה בטה"מ ת"ש ע' 140 ואילך. ד"ה כל המאריך תש"ל. ולהלן בהוספות ד"ה מים רבים. בראשית א, ה. וראה זח"א מו, א: לית יום בלא לילה כו'. זח"ב מו, א. זח"ג צג, ב.

(2) רש"י בראשית א, א. אוה"ת בראשית כרך ג תקטז. א. וש"נ.

וביאור הדבר הנה גם בעבודת ה' יש מדת יום ומדת לילה אור וחשך וא"א לשום עבודה תמה בלתי שתהא משותפת מב' כח' אלו, דהיינו מתחלה השפלות וההכנעה שמתבושש מגדולת ה' מאחר דכולא קמי' כלא חשיב' והוא טובב וממלא כו"י איך הוא רחוק בתכלית הריחוק העצום בהתקשרותו בעניני עוה"ז וכדומה ויתמרמר נפשו במאד מריחוק זה ויכנע לבבו מאד וכמ"ש רז"ל אין מתפללי' אלא מתוך כובד ראש שהוא ההכנעה, והיינו החשך שקדם לאור והלילה שקדמה ליום כו', כי התפלה שאחר מרירות ושפלו' זו היא היפוך זה כמו שהאור והיום היפוך החשך והלילה, להיות כי התפלה היא קרבת אלקי' באהבה רבה בשמחה דוקא כמ"ש קרבת אלקי' לי טוב כו' וע"י ההתלהבו' רשפי אש מן ההתבוננו' יגיל בה' אלקיו כידוע וה"ז ממש כמו האור שיאיר את החשך כן השמחה אלקי' בהתלהבו' יאיר את העוצב והמרירו' שקדם כו', ובל' הזהר' נקראי' בשם תשובה עילאה ותשו' תתאה כידוע וד"ל, ולשניהם אנו צריכי' כי כמו שא"א לאור בלא חשך שקדם כן א"א לאהבה ושמחה בלא קדימת המרירות מקודם כמ"ש אין מתפללי' כו', והטעם הוא כנ"ל לפי שכך היא הבריאה בכל ההשתלשלו' דאבי"ע וד"ל.

והנה כתי"י ויבדל אלקי' בין האור כו' דמשמע שהיו מתחלה מעורבי' יחד' בלתי קדימה לא' על זולתו וכמעט שאינם במחלוקת ב' הפכים כו' עד שהבדילם וקרא לאור יום כו'. והיינו ענין אריכות יום שכולו ארוך פי' כשהמדה של האהבה היא ברצון שלמעלה מן השכל והטעם הנק' רעותא דלבא היא ארוכה מאד מאד עד שלא יגבילנה השכל לומר מזה הטעם תעמוד ותתעכב האהבה הרבה כי מים רבים לא יכבנה כו' כידועי"י. וזהו כללות ענין המאריך באחד מאריכין ימיו, פי' שבאה האה' שלמטה מן השכל שהובדלה עפ"י השכל וכמ"ש ויבדל כו' ברצון הנק' אריך אנפין כידוע והימים שבו נקראי' אורך ימים יום שכולו ארוך ושם הם בלתי התחלקו' והבדלה כלל להקרו' אור מובדל מן החשך כו' מאחר שהוא למעלה מן השכל המבדילם כו' וד"ל. וע"י מה יוכל לבא לאהבה רבה כזו היינו ע"י שמאריך באחד דוקא.

וביאור ענין המאריך באחד, יש מתחלה להכין ענין אחד שהוא ענין ו' קצוות עליונים כו', כי הנה ו' קצוות הגשמיים הוא הנקרא מקום

(9) ראה רש"י שם ועה"פ א, יד. ירושלמי ברכות פ"ח ה"ו. ב"ר פ"ג, ו (וביפ"ת שם). וראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' קט. קט. סב.
(10) ראה סידור עם דא"ח קסג, א. תו"א יח, ד. סה"מ תקס"ט ע' יב. המשך תרס"ו ע' מו. ובכ"מ.
(10) ראה הללו ד"ה מים רבים. ובכ"מ.

(4) זח"א יא, ב.
(4*) ראה זח"ג רכה, א.
(5) ברכות ל, ב ובפרש"י שם.
(6) תהלים עג, כח.
(7) זח"ג קכג, א. וראה אגה"ת פ"ד, פ"ו ואילך.
(8) בראשית א, ד.

שיש בו מעלה ומטה מזרח ומערב צפון ודרום, והיינו לאדם שהוא בגדר מקום כי אם יעמוד כאן אינו עומד כאן כו' יהיו לו המזרח לפניו והמערב לאחור ודרום וצפון ימינו ושמאלו כשיעמוד כך וכשיעמוד למערב יהי בהיפך, אבל לגבי מי שאינו בגדר מקום כלל אין המזרח לו לפניו כו' כי כל המקום אינו אלא מהות דבר שנתפשט ונמשך מאין ליש להיות בו קצוות אלו מזרח ומערב כו' אבל מי שבראו מאין הרי הוא אינו בגדר מקום זה כלל, וא"א להבין זה כ"א עפ"י מה שמצינו בארון בהיכל ק"ק שלא הי' מקום הארון מן המדה"י הגם שהי' הארון אמתיים וחצי ארכו כו' הי' ממנו לכל צד י' אמות כו' והיינו לפי שהי' גילוי אלקו' ד' הדברות בארון שהאלקו' הוא למעלה מגדר הגבלת מקום ומדה כו' לכך הי' מקום הארון ג"כ למעלה מגדר מקום ומדה ולא הי' תופס מקום כלל שהרי הי' ממנו לכל צד י' אמות כו'. ומתוך זה יובן למעלה באלקו' חיים כח הפועל אלקי בנפעלי' שהם בבחי' מקום ו"ק הגשמי' מעלה ומטה כו' אינו בגדר מקום זה כלל ואינו מן המדה להיות העולם מקומו כלל מאחר שברא המקום הזה וכמ"ש"י הנה מקום אתי שהוא ית' מקומו של עולם ואין העולם מקומו כו"י ולא כמו שהאדם נתפס בבחי' מקום ד' אמותיו וכמ"ש"י איזה בית אשר תבנו לי ואיזה מקום מנוחתי כו', וע"ז הי' עיקר ההוראה בהיכל ק"ק שאין ההיכל ק"ק מקומו לומר שבו ישכון ויתפוס בו הגם שהי' נגלה בו כו' וד"ל. וזהו אחד אלף אלופו של עולם"י פי' האלוף והאדון השוכן בעולם שהם ו"ק הנבראי' מאין ליש הוא החי"ת והדלי"ת חי"ת הם הז' רקיעים והארץ"י שהוא מעלה ומטה בכלל ואח"כ מתפשטי' הד' סטרין מזרח ומערב כו' ועל כולם ארז"ל"י תמליכיהו בשמים וארץ וד' רוחות העולם, וענין המלכות היינו ההתבוננות איך שאין העולם מקומו מאחר שהוא אלופו כו' וכנ"ל וד"ל.

וענין המאריך באחד זה היינו להתבונן איך שהתחלקו ו"ק אלו גם בשרשם בבחי' אין הי' עפ"י החכמה שמבדלת לימין ולשמאל כידוע וכמ"ש"י כולם בחכמה עשית, והיינו בראשית בחוכמתא"י ברא המעלה ומטה שהם שמים וארץ כו' וחילקם עוד לד' סטרין יהי אור כו' וכידוע, וזהו עושה בראשית"י, וענין עושה הוא ל' הוה בתמידות כידוע וד"ל. והנה חכמה זו שהמשיכה שרש הו"ק רוחניי' ג"כ נמשכה בבחי' א"א כי מה שהחכמה תחלק

סע"ד] וכב"י [ד"ה כתב סמ"ק — הובא בסה"מ תקס"ג ח"א ע' שפח] וד"מ שם, וש"ע אדה"ז שם ס"ו.

(16) ע"פ ברכות יג, ב.

(17) תהלים קד, כד.

(18) ת"י ריש בראשית.

(19) נוסח ברכת ברוך שאמר.

(11) יומא כא, א. וראה גם סה"מ תקס"ג ע' שז. ספרי מאמרי אדה"ז: על התורה ח"ב ע' תרמה. על ענינים ע' ש"ו. שעא. אה"ת נשא ע' רנו. לקוטי שיחות ח"א ע' 319 ואילך.

(12) תשא לג, כא.

(13) ב"ר פס"ח, ט.

(14) ישע"י סו, א.

(15) ראה טור הל' ק"ש סס"א [הובא בסידור פו,

לימין ושמאל כו' היינו מצד שהיא כבר כלולה מחו"ג שכל לזכות ושכל לחוב כו' כידוע, ואמנם ברצון העליון שלמעלה מן השכל והטעם אין התחלקו' כלל בין שכל לזכות או לחוב מאחר שהוא למעלה לגמרי מן מהות השכל כו' וא"כ אין שרש ומקור עדיין להתחלקו' הו"ק כו' והגם אם יש הו"ק גם ברצון הם באריכות מופלג למעלה מן השכל כנ"ל במדות שברצון כו' וד"ל. וזהו המאריך באחד אריכות דאחד כי למטה מן החכמה אינו אחד באריכות כי כבר הוא מקור למצר וגבול כו' וד"ל, ומאריכות האחד יבא לאהבה הרבה שלמעלה מן השכל וההתבוננו' כנ"ל, וזהו שמאריכין ימיו, והטעם הוא באמת לפי שקדם ואמר שמע ישראל²⁰, ופי' ישראל ידוע להיות כי ישראל עלה במחשבה²¹, והענין הוא מחשבה דא"א דהיינו למעלה מן השכל וטעם הגלוי אלא מבחי' העלם החכמה חכים ולא בחכ' ידיעא²² שהוא בחי' ח"ס כידוע, ולכך ישראל אותיות לי ראש²³ ליבטל המוחי' עליוני' הנק' ראשית כו', והגם שבי' מאמרות נברא העולם²⁴ והוא הדיבור אבל המח' קדמה להדבור הרבה כי שרש הדבור תלוי בשכל וטעם כי אבא יסד ברתא²⁵ אבל המחשבה שרשה בחכ' הנ"ל שלמעלה מן השכל, וכענין מארז"ל²⁶ שתוק כך עלה במחשבה לפני כלומר הגם שאינך משיג הטעם שתוק כי הוא למעלה מן הטעם והשכל לגמרי והוא המחשבה שתימאה הנ"ל וד"ל, והוא בחי' חכמה שברצון העליון כידוע, ומפני ששרש נשמה האלקי' עלתה במח' שתימאה בבחי' אריכות האחד כנ"ל מזה יוכל לבא לבחי' אריכות הימים אהבה רבה הנ"ל שלמעלה מהשכל בלתי התחלקו' עדיין כנ"ל. וזהו שמע ישראל דוקא ה' אלקינו פי' אחד באריכות שהוא שרש ישראל הוא ה' אחד הוא הממשיך חכמה להיות שרש להתחלקו' הו"ק הנק' אחד סתם כנ"ל וד"ל.

וזהו המאריך באחד מאריכי' ימיו, כי רעותא דלכא שלמעלה מן השכל הוא פנימית הלב והשכל הוא הממשיך חיצוניו' גילוי המדות בלב אוי"ר כו' ופי' בכל לבבך ב' לבבות היינו להורות על בחי' פנימי' הלב, ולהיות כי הוא בבחי' רצון שלמעלה מן השכל הנק' אורך ימים כנ"ל והוא בא מסיבת אריכות האחד ברצון העליון שלמעלה מחכ' עילאה דהיינו חכים ולא בחכמה ידיעא כו'²² הרי עי"ז השראת רצון העליון ברצון התחתון שבלב האדם. וזהו בטל רצונך מפני רצונו²⁷ ופי' רצונך דוקא שהוא אורך ימים כדי שישרה בך רצון העליון הנק' יום שכולו ארוך כנ"ל וד"ל. וענין ושנותיו הוא להיות כי היום שאינו כלול מערב ובקר אינו יום וכן השנה, אמנם בימים עליונים

(20) ואתחנן ה' ד.

(21) ב"ר פ"א, ד. ועוד.

(22) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

(23) ראה פ"ח שער הלולב פ"א. שער הפסוקים

להאריזיל ויחי מזו, כח, מח, ב. ובדרמ"צ טו,

סע"ב: קריאת שם ישראל כו' שפי' בוהר לי

ראש.

(24) אבות ריש פ"ה.

(25) זחיג רמת, א. רנו, ב. רנת, א. תקוני זהר תכ"א

(סא, ב.) תסיט (קה, ב.)

(26) מנחות כט, כ. וראה ביאוריהי מז, א. ובכ"מ.

(27) אבות פ"ב מ"ד.

שברצון הגם שאינם בבחי' התחלקו' לגמרי ולילה כיום יאיר וכחשיכה כאורה²⁸ קודם ההבדלה כנ"ל, עכ"ז נקראי' בשם מדות אך שהן ארוכים מאד כידוע וגם שם יש בחי' חו"ג ואמנם גם הגבורו' ארוכי' כמו אורך היום, וזהו שמאריכי' ימיו ושנותיו וד"ל.

ובזה יובן ענין ויחד לבנינו לאהבה וכו'²⁹, פי' ויחד שיכוונו ויתאחדו האהבה שמלמטה למעלה עם האהבה שמלמעלמ"ט דהיינו כמו שהאהבה עליונה הנק' אורך ימים כנ"ל הוא למעלה מחכ' עליונה כידוע כמ"כ תהי' האהבה תחתונה מכנ"י למעלה מן השכל והטעם היינו בכל מאדך כנ"ל שהוא ענין מאריכי' ימיו כנ"ל, וזהו ויחד לבנינו לאהבה עליונה שלמעלה מן החכ' שתתאחד גם היא עמה להיות ג"כ למעלה מן השכל וכו', וכענין יחול לבנינו ליראתי'³⁰ דפרש"י שהוא הכנת הלב שיהי' מוכן לקבל היראה עליונה וכו' וכמו"כ ענין יהי חסדך עלינו כאשר יחלנו לך"י כמ"ש במ"א וד"ל.

בס"ד. ישעי' סי' נ"ד ה'

כי בועליך עושיך ה' צבאות שמו וגואלך קדוש ישראל אלקי כל הארץ יקראי', וצ"ל דמאחר שאלקי כל הארץ יקרא מה"ע וגואלך קדוש ישראל, ואם נא' שמי שהוא עכשיו רק גוא' קדוש ישר' לע"ל אלקי כל הארץ יקרא ג"ז אינו מובן הלא ארז"ל² כשם ש[אי] אפשר לעולם בלי רוחות כך א"א לעולם בלי ישראל וזהו כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם: אי"כ ממ"ש וגואלך קדוש ישראל מובן שהוא אלקי כל הארץ שהרי א"א בלתי שליטה וממשלה על כולם. ות"י ארי מריך דעבדיך ה' צבאות שמו, וכן פי' המפרשי', רק שבמצ"ד פי' אדוניך המגדל והמרומם אותך וא"כ לא פי'

(28) תהלים קלט, יב.

(29) נוסח ברכת אה"ע. וראה גם לעיל סוף ביאור ד"ה ויעתק (ובהנסמן שם בהע' 25).

(30) ברכות טז, ב [בתפילת ר' אלעזר]: ונשכים ונמצא יחול לבנו ליראה את שמך. ובפרש"י: שלא יתגבר עלינו יצה"ר בהרהור הלילה לסור מאחריר ביום אלא כשנשכים ככל בוקר נמצא לבנו מיחל לך.

(31) תהלים לג, כב. וראה סידור קכט, ג. אמ"ב שער הציצית פ"ב (ב, א). שער התפילין פ"א. ובכ"מ.

(1) ישעי' נד, ה. וראה גם ע"פ זה באוה"ת נ"ך (כרך

(ב) ע' תתטו ואילך. ד"ה שוש תשיש בסה"מ תרנ"ז ע' רצה [ובשיחת ש"פ וישלח תשח"י איתא ע"ז שכנראה הוא מיוסד על ד"ה כי בועליך אשר לאדהצ"צ וד"ה זה לאדמו"ר מהר"ש]. ד"ה וישלח יעקב תשח"י. וראה בהנסמן להלן הע' 29.

(2) תענית ג, ב.

(3) זכרי' ב, י"ד.

(4) מן התיבות "וצ"ל" (שבתחילת המאמר) עד כאן נרשם בגוכייק בצד הגליון, ונסמן ששייך לכאן.

עושיך כמו הת"י שפי' דעבדיך כ"א המגדל והמרומם, אבל בפי' בועליך שווים הם, ובגמ' סנהדרין ס"פ כה"ג דר"ב ב' אשה גולם היא ואינה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי שנא' כי בועליך עושיך, ונמצא נראה שמפרשין בעל ל' מרא וריבון, שענין מרא ורבון זהו ע"י שקונה הדבר ההוא הגם כי לא עשאה בעצמו וכמו האשה שהיא נקנית. ונמצא לכאן כי ג' פי' יש בפי' הפסוק בועליך, לפי' הת"י דעבדך, ופי' הגמ' מרך, ולפי' המצ"ד ל' מגדל ומרומם שזה אינו שייך דוקא שיהי' אדון על הדבר המתרומם שהרי שני אנשי' שוי' יכול הא' לרומם את חבירו. אמנם יש לחבר ג"פ אלו וכולם נכללי' בפי' הגמ' שא' אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי הרי בענין בעל ואשתו יש ענין העשי' שעושה אותה כלי א"כ י"ל שזהו כוונת הת"י שפי' דעבדך היינו דעבדך כלי, וגם מש"פ המצ"ד המגדל והמרומם נכלל ג"כ בכלל אשה לבעלה שעולה עמו ואינה יורדת עמו, ונמצא הוא המעלה ומגדלה ואינו מורידה, שנמצא יש בכלל פי' הגמ' כל הג"פ אלו. ולהבין זה צ"ל שורש ענין הכריתות ברית שא' אין האשה כורתת ברית אלא כו' פי' וענין הכריתות ברית הוא דבר נצחי שלא ישונה לעולם כלל וכלל, והוא ע"י בחי' ההתקשרות שלמעלה מן השכל כמ"ש בד"ה אתם נצבתי' בענין לעברך בברית, וגם ענין הכריתות ברית שכורת' דבר א' לחצאין כענין ברית בין הבתרי', לרמז ששני כורתי הברית הם תרי פלגא גופא ובהתאחדם הם כגוף אחד. ושורש בחי' התאחדות זו זה"ע ב' הבחי' שבכתר ע"י וא"א שהם כחי' התחתונה שבמאציל ובחי' שורש ומקור הנאצלי' כו', ועד"ו י"ל בענין כנס"י שנק' תמתי תאומתי, לא אני גדול ממנה ולא היא כו'.

ב) ואמנם הנה יובן ד"ז גם בבחי' האצי' וכן גם בלמעלה מן האצי'. דהנה נו"ה הם תרי פלגא גופא ונקראי' צבאות, ונודע כי איהו בנצה ואיהו בהוד"ו ונודע כי נו"ה הם בחי' ההשפעה להשפיע כו', וע"ז אמרו" גדול הוי' ומהולל מאד אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, פי' שכאשר נמשך ההשפעה לבחי' עיר אלקינו עולם הדיבור שיומשך ע"י בחי' הדבור ההשפעה למטה אז ש' הוי' נק' גדול אבל מלכא בלא מטרוניתא לאו מ' איקרי ולאן איהו גדול ולאן איהו מהולל, נמצא כי מי הוא שפועל שיהי' ש' הוי' גדול זהו ע"י השפעתו לבחי' המל' שזהו שורש בחי' נו"ה המבשלות השפע כו'.

- (5) כתובות מה, א.
 (6) לקו"ת נצבים מד, ב. סידור רלא, ג ואילך.
 (7) ע"פ שה"ש ה, ב ושהש"ר עה"פ שם: תאומתי כביכול לא אני גדולה ממנה ולא היא גדולה ממני.
 (8) זח"ג רלו, א. ועוד.
 (9) זח"ג יא, ב. ועוד.
 (10) ע"ח שער הנסירה פ"ה, פי"ז. שער לאה ורחל פי"ז. מק"מ לזח"א כו, ב. ס' מאמרים הקצרים ריש ע"ה. ושי"נ.
 (11) תהלים מה, כ. ראה זח"ג ה, א. ז"ח תשא מד, א.

ספר תרל"ד

שא

וביאור הענין יובן מענין תושב"כ ותושבע"פ שהגם שנא' הכל בתושב"כ מ"מ מתושב"כ עצמה לא היינו יודעים כלל איך לעשות כל דבר ושם אינו ניכר כלל גדלות הדבר כ"א ע"י בחי' תושבע"פ¹² שמבאר פי' וביאור הדבר היטיב איך ומה לעשות ואם כך יוכשר הדבר וכך לא יוכשר אז ניכר גדלות הדבר כמו שהוא שנושא הרבה דברי' בהפקודה למלאות אותה בכל פרטי' כפי רצונו ית' כו'. נמצא הגם כי תושבע"פ היא רק פי' וביאור של תושב"כ מ"מ היא היא המגדלת ומבארת את תושב"כ להיות נראה גדלותה כמו שהיא, מה שמבלעדה לא היתה נראית ונגלית כלל וכלל. והגם שתושבע"פ מקבל מתושב"כ מ"מ ע"י תושבע"פ נעשה תושב"כ גדול כו'. ועד"ז יובן בענין משפיע ומקבל שהגם שהמקבל מקבל מהמשפיע אעפ"כ הוא פועל ההגדלה בהמשפיע כו', ולכן שניהם הם בנו"ה איהו כנצח ואיהו בהוד ומתאחדי' שם להקראות בש' צבאות, וגם אח"כ גדלות המשפיע נמשך מהמקבל כו', וגם לא לבד גדלות המשפיע נמשך מהמקבל שז"ע מה שכבר יש בו רק שאינו ניכר וע"י המקבל מתגלה מה שיש בו בהמשפיע מצ"ע, אלא שע"י השפעתו למקבל נותני' לו עטרה וכתר כמ"ש¹³ צאינה כו' בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו שכינה¹⁴ הנק' אימא נותנת לו עטרה מה שממשת מהכתר להיות נמשך כתר א' לשניהם ביום חתונתו זו מ"ת¹⁵ שאז היו שוים בקומתם וכתר א' לשניהם כמ"ש בכי"ק בת"א פ' תרומה¹⁶, משא"כ כשסליק לעילא ולעילא¹⁷ אז הצדיק אבד¹⁸ פי' שאבד מלקבל ברכאן מלעילא כ"א ביום חתונתו דוקא, וכן ביום שמחת לבו זו בנין בהמק"ד¹⁵ שהי' נמשך בו גילוי אלקות למטה, צמצם שכינתו בין שני בדי הארון¹⁹, וכבוד ה' מלא²⁰, אש שלמעלה²¹, אר"י דאכיל קרבנין²², שהי' נראה גילוי אלקותו ית' למטה, והיינו ההשפעה בדיבור בכדי שיומשך למטה, וגם כי דבורו של הקב"ה חשיב מעשה²³, לכן עי"ז מתוסף לזו"נ ברכאן מלעילא. ונמצא כי מלבד גדלותו שמתגלה ע"י המקבל מתוסף בו תוס' אור בחי' עטרה שע"ג הראש אלא מה שא"א לבוא בפנימיות כו' וע"ד מתלמידי יותר מכולם²⁴.

אמנם הנה כ"ז הוא למעלה, אבל להבין זה בנש"י עם אלקות שאם היות הנשמה היא חלק אלקה ממעל מ"מ הרי נא'²⁵ אתה בראת יצרת

(12) ראה גם אגה"ק סוסכ"ט.	שמו"ר פל"ד, א. ויקר ספ"י. יל"ש שה"ש סוף
(13) שה"ש ג, יא.	רמז תתקפג.
(14) ראה גם אוה"ת שה"ש כרך ב ע' שפכ ואילך.	(20) פקודי מ, לד"ה.
(15) תענית כו, ב.	(21) יומא כא, ב.
(16) ראה תר"א פא, א"ב.	(22) ראה זח"א ו, ב. זח"ב רעת, א. זח"ג לב, ב. ריא.
(17) ראה זח"א רי, א. זח"ב נח, ב. זח"ג ב, ב. ועוד.	א. רכד, ב. רלה, א. רמא, א.
(18) ישע"י נו, א. וראה זח"ב יא, א. ועוד.	(23) ראה ב"ר פמ"ד, כב. שבת קיט, ב. ועוד.
(19) ראה תנחומא ויקהל ז: בתוך הארון כו' צמצם שכינתו. שהש"ר פ"א, טז [כ]. ב"ר פ"ה, ה.	(24) תענית ז, א.
	(25) נוסח ברכת. אלקי נשמה.

נפחת כו' ואיך תתחבר לאלקו' ע"י הכריתות ברית, הנה יובן ד"ז ממ"ש²⁶ כי עזה כמות אהבה כפרישותא דנפשא מן גופא, נמצא הנפש והגוף הם שני דברי' ונעשו אחד. וכמו"כ י"ל כי הנשמות שרשן מע"ס הנק' אדם ובתוכן מלוכש האור מא"ס, וע' בלק"ת בד"ה והקרבתם עולה אשה²⁷. גם מענין ש' צבאות שהוא מה שנשמות דבי"ע מתיחדים עם אלקות הרי שני דברי' נעשים דבר אחד ממש, וע' מזה בת"א בד"ה בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי"ו²⁸.

ג) והנה כ"ז הוא באצי' וכן אצי' ובי"ע. אמנם שורש ענין מה שאין האשה כורתת ברית הוא למי שעשאה כלי דוקא שענין עשיית כלי זו הוא שתהי' כלי ריקן שהיא היא המחזיק²⁹, והיינו כי כדי לבוא לבחי' התקשרות שלמעלה מן השכל כ"א³⁰ ע"י כלי ריקן דוקא. והענין הוא דהנה יש אהבה הנמשכת ע"י התבוננות שז"ע אהבה בכלי סתם, אבל יש בחי' אהבה שהיא למעלה משכל המושג ונק' אהבה רבה שהיא למעלה משכל המושג והוא בחי' הרצון שלמעלה מהחכ', וזוהי הנק' ברית פי' בחי' התקשרות שלמעלה מן הטעם, והגם שזהו ברית דדכורא בחי' מילה, ומל הוי' כו"י, אך הרי אמרו³² אתתא כמאן דמהילא דמיא, ובחי' ברית זה ז"ע צדיק יסוד דנוק', והוא ענין כלה שארי ולבבי³³ שנת' בד"ה שה"ש בלק"ת³⁴ בחי' כליון ותשוקה שלמעלה מבחי' האהבה הנמשכת מבחי' התבוננות, וזהו שנק' כנס"י בשם כלה מל' כלות הנפש, וא"א להיות השראת השכינה בתוכינו אלא ע"י שנהי' כלי ריקם המחזיק כמשל בכלי גשמי זהו שיש בו תוך מחזיק מלא אינו מחזיק, פי' מלא הוא מה שהוא מלא מרצונות ותאוות זרות, ויש מי שהגם שהוא מתבונן באלקות מ"מ אומר לעצמו זה אין אני יכול, כך אני רוצה וכך אין אני רוצה, בכ"ד שהוא ובכל פרט ופרט, ומזה נמשך כל הטרדות העצומות לרדוף וליגע א"ע בתחבולותיו וערמומיות ורודף אחר הבצע כו', ובאמת אם הי' מתבונן אין די לזה כלל שהרי כשמרויח מאה עד"מ רוצה מאתים וא"כ אין לדבר שיעור כלל, רק שתמיד כל היום מלא בתחבולותיו, ורץ וא"י על מה רץ עד שהוא תמיד מיוגע ועיף כו'. ושורש ענין הוא החזקותו בעצמו ליש ודבר והוא הנק' בל"א איך, ובלה"ק אני, וצ"ל מאני אין, ואם הוגבה נפשו בגסות כ"כ להקראות א"ע בשם אנכי³⁵ צ"ל אני

(26) שה"ש ת. ה. ובזח"א רמה, א: תקיפא היא כפרישו דרוחא מן גופא.

(27) ראה לקו"ת צג, א.

(28) תו"א ס. ב ואילך.

(29) ברכות מ, א. ובהבא לקמן — ראה גם סה"מ

תר"ס ע' עדיה. סה"מ תרע"ח ע' קיו"ח. סה"מ

עטר"ת ע' תרב ואילך. תרנא ואילך. ד"ה אתם

נצבים תשי"א. ובהנסמן לעיל בתחילת המאמר.

(30) אוצ"ל: א"א כ"א.

(31) נצבים ל. ו.

(32) ע"ז כו, א. וראה לקו"ת עקב יז, ב.

(33) תהלים עג, כו.

(34) שה"ש בתחילתו.

(35) ראה ע"ד הפרש בין אני לאנכי: סה"מ תקס"ב

ח"א ע' יד [ובהמ"מ שם]. לקו"ת אמור לד, ד.

שה"ש לה, ג. אה"ת יתרו ע' תתקא. תתקיד.

סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקה. סה"מ תשי"ד ע' 162.

ס' הערכים-חב"ד כרך ה ע' עא. ובכ"מ.

ספר תרל"ד

שג

ך פי כ"ף הוא ענין כ"ף כפופה היינו לכפוף א"ע להיות דכה ושפל רוח³⁶. וזהו מה דפליגי ר"י ות"ק³⁷ לענין תקיעת שופר שת"ק סובר שופר של ר"ה של יעל פשוט, ור"י אומר בר"ה תוקעין בשל זכרין כפופין, ובגמ' מ"ס כל מאי דכייף אינשי דעתו טפי עדיף, ומ"ס כל מאי דפשיט אינש דעתו טפי עדיף ופי' רש"י ע"ש נשא לבבנו אל כפיס³⁸, פי' כייף הוא היותו כפוף דכה ונדכה, ופי' פשוט לפשוט א"ע מכל רצונות זרות, ולפשוט ידו לעני ליתן לו מיגיעו שמצות הצדקה היא מצוה שנראה בה הביטול ע"י מה שנותן לחבירו ממה שהרויח ע"י שנתן נפשו ע"ז. וההלכה שצ"ל כפוף כי ע"י היותו כפוף דכה ע"ז נותן צדקה שז"ע פשוט וע"ז נמשך להיות פתוחה ידו לקבל בתשובה, וגם ע"י היותו כפוף שזהו בחי' דכה הנה ע"ז ישכון בו בחי' מרום וקדוש³⁹, פי' מרום הוא רוממות הכתר, וע"י היותו כפ כפופה⁴⁰ להיות דכה ה"ה כלי להיות בו השראת הרוממות דכתר שבלי הרגש כלל, וע"ד כמו שכינה מדברת מתוך גרונו של משה⁴¹ ע"י היותו בבחי' מ"ה כו', כן הקב"ה תשמישו בכלי' שבורי' שע"י היותו דכה ונדכה מתלבש בו בחי' רוממות הכתר כו'. ובחי' עשיית כלי ריקן זה נמשך מלמעלה שהוא ית' הוא הוא העושה לנו בחי' כלי שנהי' כלי ריקן לקבל בחי' אוא"ס, וכמ"ש בפע"ח שער ק"ש שע"המ"ט⁴² דשורש עשיית הכלי בכנס"י נמשך מבחי' רדל"א שהוא בחי' אין, והוא העושה בכנס"י ג"כ שתהי' בבחי' אין כו'. ואם האדם מתעקש אזי דוחקי' אותו בכל הדחוקי' כי לא ידח ממנו נדחי' ובהכרח צ"ל כלי ואם אינו רוצה כך דוחקי' אותו באיזהו ענין שנוגע לנפשו עד שמאבד א"ע לגמרי כו' ומתבטל היש שלו. וזהו אי' שוקל אי' סופר⁴³ שאי' בעצמו הוא השוקל והסופר כל מדידות בכדי שכאו"א יבוא לבחי' האין, וא"כ מוטב לציית לבטל א"ע מרצונו הטוב להיות בטל רצונך⁴⁴ כו'.

ד) וביאור ענין כלי ריקם מחזיק היינו כי יש ב' בחי' ביטול, הא' הוא בחי' ביטול היש שהוא יש ובטל, והב' ביטול אמיתי, וכמ"ש מזה בד"ה את שבתותי תשמורו⁴⁵ שז"ע שבת תתאה ושבת עילאה ע"ש. והנה עשיית הכלי ריקן ז"ע ביטול היש והוא כלי להיות מחזיק ביטול אמיתי דמ"ה וז"ע למהוי אחד באחד⁴⁶. ואין אנו יכולי' לעשות רצון שלנו כלי ריקם ע"י שנכוון פחיתותינו כי אין זה נצחי וכריתות ברית, וכמ"ש במ"א איך שגם נגד

36 ר"ה כו. ב. וראה גם לקוית נצבים מה, ריש ע"ב.

37 איכה ג, מא.

38 ישע"י נו, טו. וראה ע"פ זה בס' מאמרי

אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' ס. וש"נ.

39 ראה גם סידור עם דא"ח מו, ג. פיה"מ

לאדהאמ"צ פק"ס.

40 ראה לקוית בהר מב, ב ואילך.

41 ראה זח"ג רלב, א. שמו"ר פ"ג, טו. מכילתא

שמות יח, יט. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב

ע' תשמט (ובהמ"מ שס).

40 פ"ו-ז.

41 ע"פ שמואל-ב יד, יד.

42 ישע"י לג, יח.

43 אבות פ"ב מ"ד.

44 ראה לקוית בהר מב, ב ואילך.

45 זח"ב קלה, סע"א.

אהבת עולם יש לעו"ז בחי' אהבה זרה מעוה"ז ותענוגיו ולכן יש לה הפסק שאם לבבו פונה כו' כמ"ש בד"ה חכלילי עינים⁴⁶, כי אפי' ההתבוננות אינו אמת ואינו מחזיק השראות השי"ת בתמידות אלא דרך ארעי ומקרה בעלמא, וזהו ומלאכתן קבע ותורתן ארעי⁴⁷, פעם שורה ופעם אינו שורה כמ"ש⁴⁸ כי יקרא קן צפור, פי' דרך ארעי ומקרה כדפרו' ברע"מ פ' פנחס דרל"ח ע"ב וז"ל ואית מארי משנה דתורתם אומנתם דלא זזת שכינתא מנהון כל ימיהון אבל אליון כי יקרא קן צפור לפניך, בהון שכינתא באורה מקרה זמנין שרייזי⁴⁹ עלוהון ומשתכחין וזמנין לא אשכחית עמהון כו'. אלא מי הוא העושה אותנו כלי ריקן להיות מחזיק השראת אוא"ס הוא הקב"ה בעצמו כמ"שי' מקדש אד' כוננו ידיך, וכמ"ש לעיל בשם הפע"ח שעשיית הכלי נמשך מרדל"א, והגם כי זהו בחי' ביטול היש אבל ה"ה כלי להיות שורה בו בחי' ביטול אמיתי, והעיקר הוא ביטול היש דאל"כ למה נברא היש הלא ביטול אמיתי הי' אפשר להיות כבריאת העליוני' לבד, אלא שעיקר המכוון הוא ביטול היש, ואפשר שע"י ביטול היש עי"ז מאיר בו מבחי' יש האמיתי שקדם לאין, והיינו שע"י ביטול החשך עי"ז מאיר בו מבחי' חשך הקדום כמשנ"ת בד"ה תתן אמת ליעקב⁵⁰.

וזהו כי בועליך עושייך שעשאה כלי היינו בחי' כלי ריקן לקבל בחי' אוא"ס, וז"ע דעבדיך שת"י, ועי"ז שורה בו בחי' מרום וקדוש שז"ע מה שפי' במצ"ד אדוניך המגדל ומרומם אותך להיות כי עולה עמו ואינה כו' לכן הוא רק המגדל ומרומם אותך כו'.

אני לדודי ודודי לי הרועה בשושני⁵¹, וצ"ל מה"ע אני לדודי ודודי לי להרועה בשושני' דלכאו' נראה שזהו כמו נתינת טעם כו', ורז"ל אמרו⁵² א"ת שושנים אלא שושנים בהלכות ומה ענינם לאני לדודי. וגם אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול⁵³ ומהו שייך לשונם בהלכות הלא לימוד התורה הוא

(46) תו"א מז, ב: שאם לבבו פונה לדברים אחרים
 וטרוד כמחשבתו בעסקי עולם אוי חולפת
 ועוברת ממנו כו'. וראה שם מת, א. ס' הערכים-
 חביד כרך א ע' תקעב"ג. וש"נ.
 (47) ע"פ ברכות לה, ב.
 (48) תצא כב, ו.
 (49) בזוהר לפנינו: שריא עליהו ואשתכחת עמהון.
 (50) בשלח טו, יז.
 (51) ראה לעיל ד"ה והי' שארית יעקב — ש"פ חו"ב.
 (52) שבת ל, ב. וראה גם לקו"ת דברים לב, ד. לג, ד.
 (53) פע"ח שער ר"ה פ"א. עשרה מאמרות מאמר
 חקור דין פ"ד. של"ה רי"ג, א. אבודרהם סדר
 תפלת ר"ה (בשם הדרשנים). ראשית חכמה
 שער התשובה פ"ד (ד"ה עוד יש). ביח אר"ח
 סתקפ"א (ד"ה והעבירו). וראה ס' מאמרי
 אדהאמצ' דברים ח"א ע' שלב. וש"נ. שם ח"ב ע'
 תכג.

בכל עת ובכל זמן. הנה ארז"ל⁵⁴ גדולי מע"צ ממעשה שמו"א כו' שנא"י⁵⁵ מקדש אד' כו' משמע שבהמק"ד הוא מע"צ, ולכאו' צדיק זהו המקיים תומ"צ וזה ה' גם בבהמ"ק וכאן משמע שהיא היא. והענין כי מעשה שמו"א הוא יש מאין ומע"צ ביטול היש, וזהו גמר ועיקר המכוון מבריאת היש שיהי' ביטול היש, וזהו לך ה' הגדולה זו מע"כ⁵⁶, וכאן אמרו גדולי מע"צ היינו ביטול היש, אלא שעיקר הגדולה הוא ביטול היש ועי"ז נעשה הגדולה לך, וזהו לך ה' הגדולה זו מע"ב שנעשה יש שהיש יהי' בטל לאין, והוא שורש ענין הכלי ריקן שנת' לעיל ועי"ז אמרו מקדש אד'⁵⁷.

ה) ולהבין פי' וענין מה שהוא ית' הוא העושה אותנו כלי הוא הכלי ריקם כמ"ש מקדש אד' כוננו ידיך, כי הנה כנס"י נק' מקדש כמ"ש⁵⁸ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם שארז"ל⁵⁹ בתוכו לא נא' אלא בתוכם היינו בתוך כאו"א מישראל, ונת' לעיל כי א"א להיות השראת השכינה בתוכינו כ"א עי" שנהי' כלי ריקם דוקא שהוא להתרוקן מכל הרצונות זרות מכל וכל שמקור הסיבה לזה הוא היותו יש ודבר כנ"ל באריכות ועי"ז שמתרוקן מרצונות זרות עי"ז הוא מלא להיות בו השראת השכינה, וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כנ"ל. וכן בענין השראת השכינה שהי' בבהמק"ד ארז"ל⁶⁰ משחרב בהמק"ד אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה בלבד, שענין ד' אמות של הלכה זהו עי" התורה והאדם הלומד שבאמצעות שניהם נעשים ד"א אלו מכוון לשבתו ית' להיות השכינה בד"א אלו ש"ה כמו בבהמק"ד. והגם שלכאו' אינו מובן שמפסוק ועשו לי מקדש משמע שעיקר ההשראת השכינה ה' במקדש בבית קדשי הקדשי, ומשחרב בהמק"ד איתא אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה כנ"ל והלא הקב"ה ממלא כ"ע וסוכ"ע כמ"ש⁶¹ את השמי' ואת הארץ אני מלא, וכמ"ש⁶² השמי' ושמי השמי' לא יכלכלוך ואף כי הבית הזה, וכ"ש אדם. אך הענין הוא דמבשרי אחזה, וכמשל האדם שאע"פ שהנשמה מתפשטת בכל איברי הגוף בשוה אפי' בצפרנים, שהגם שהם אינם מעיקר הגוף כמו שנראה בחוש שכשחותכין אותם אין מרגישין שום כאב ואינו מקפיד כלל, ואדרבה כשהן גדולי יותר מדאי מכח הצמיחה שיש בהן מהארת הנשמה המתפשטת בהן יש תיקון בהסרתן, א"כ הם מותרות ועכ"ז כח החיות והצמיחה מהנשמה מתפשטת בהן, אך היינו רק איזה הארה מהנשמה, אבל עיקר התגלות הנשמה הוא

(54) כחובות ה, א. וראה ס' מאמרי אדהאמי"צ ויקרא

ח"ב ע' תתי ושי"ב.

(54) בשלח טו, יז.

(55) ברכות נח, א.

(56) בגוכי"ק כאן נרשם סימן שהמשך לכאן הוא

להלן (ס"ה שורה ב): כי הנה כנס"י נק' מקדש

[אמנם לא הועבר קולמוס על ב' שורות

הראשונות דס"ה].

(57) תרומה כה, ח.

(58) ראה של"ה סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב.

(59) ברכות ח, א.

(60) ירמי' כג, כד.

(61) ע"פ מלכים"א ח, כו. דברי הימים"ב ה' יח.

במוח לבד וכמ"ש בסש"ב פרק ג"א, כן עד"מ כבי' בו ית' אף שהוא ממכ"ע ומחי' את כולם, ואפי' לרשעי' ופושעי' ומורדי' בו ית' הוא מחי' ואפי' לעמלקים דכתי' בהם⁶² כי מחה כו' וכמ"ש⁶³ ואתה מושל בכל, והיינו שהם כמשל הצפרניים שכשגדלי' ביותר יש תיקון בהסרתם כך כשנתמלא סאתם רוצה באיבודם כמ"ש⁶⁴ באבוד רשעים רינה שזהו כשנתמלא סאתם כמ"ש בזהר פ' חיי שרה דקר"א ע"ב ובפ' נח דס"א ב' ובפ' הרמ"ז שם ושם, והיינו ממש כמשל הצפרניים כשגדלים ביותר מדאי אז יש תיקון בהסרתם, מ"מ עיקר התגלות אלקותו הוא בתוכנו דוקא וכמ"ש בתוכו לא נא' אלא בתוכם כו', וזהו ישראל לי ראש⁶⁵, וכנ"ל במשל שעיקר השראת הנשמה הוא במוח שבראש דוקא, כך עיקר גילוי אלקותו ית' הוא בנשי' דוקא שנק' לי ראש. וזהו כענין ראש השנה שנק' ראש לפי שאז גילוי כלליות החיות של כל השנה כו' ע"כ נק' ראש השנה, וזהו בבחי' שנה, ובבחי' נפש זהו ענין ישראל לי ראש כו' שבהם הוא כלליות השראת אלקותו ית', וכמ"ש במד"ר יתרו פך"ט אר"ש אמר הקב"ה לישראל אלקה אני לכל באי עולם אבל לא יחדתי שמי אלא עליכם שענין יחוד שמו ית' שנק' אלקי ישראל יורה ענין כלליות השראותו בתוכנו כו', ואמר בתד"א⁶⁶ שני דברי' קדמו לכ"ד תורה וישראל וא"י איזה מהם קדם כשהוא אומר צו את בני' דבר אל בני' הוי ישראל קדמו, והיינו מה שישראל עלו במחשבה⁶⁷ הוא בחי' רצון מחשבה הקדומה שהיא מקור הרצון, והיינו כמו עד"מ באדם כשעולה במחשבתו איזהו דבר כמו לבנות בית ונעשה הסכם ע"ז במוחו ומחשבתו הנה הסכם זה הוא מקור להרצון הנמשך ומתפשט אח"כ בגילוי, וכך עד"ז הו"ע מחשבה הקדומה פי' קדומה שקדמה לרצון, ונק' רעוא דכל רעווין כמ"ש כמ"א, ע' ביאור מאה"ז תרומה דקס"א א' גבי ואהי' אצלו אמון⁶⁸, וכד"ה למנצח על השמינית⁶⁹, ושם הוא שורש ומקור נשי' שעלו במחשבה, וע' בביאור ע"פ אם בחוקתי⁷⁰ בענין איתיות החקיקה.

וא"ו) ועוד יובן ענין מה שהשראת אלקותו הוא בישראל, ע"י שעוסקי' בד"ת שהם מדברי' ומבארי' הרצון של הקב"ה, שזה התנא אומר כך רצונו ית', וזה אומר כך רצונו ית', וקרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר

בגוכי"ק בשולי הגליון: אע"פ שאלק' אני לכל באי עולם לא יחדתי שמי, ויחוד זה כענין יחוד השפעה פנימיות.

(62) בשלח יז, יד.
 (63) דברי הימים א כט, יב.
 (64) משלי יא, יר"ד.
 (65) ראה לעיל ד"ה המאריך באחד — הע' 23.
 (66) כ"ה ככ"מ בדאית, וראה תדאיר פי"ד ופלא.
 (67) ב"ר פ"א, ד. תדאיר שם. ועוד.
 (68) ראה סה"מ תקס"ה ח"א ע' שיט ואילך. ביארה"ז להצ"צ ע' רנו ואילך.
 (69) לקו"ת תוריע כ, ד ואילך.
 (70) לקו"ת בחוקתי מה, ד ואילך.

יקראוהו באמת" שפי' אותיות התורה שהוא אמת והוא רצון שאין כל דבר נק' אחד אמת רק רצונו שהוא סובב והוא למעלה מן השכל, והוא עיקר ענין יחוד שהוא ורצונו אחד וכמ"ש" אחד ושמו אחד שמו בגימ' רצון⁷⁴, וכמ"ש במ"א בלק"ת בביאור אלה מסעי" שהתורה נק' אמת, וע' סד"ה וארא אל אברהם⁷⁵ גבי ושמי הוי' לא נודעתי להם רק שזהו נמשך ע"י עסק התורה, וזה היחוד א"א להיות אפי' במלאכי' שרפי' ואופנים שהם יש רק בישראל שיכולים להיות כלי ריקון.

והנה לכאן פ"י זה שהשראת אלקותו בישראל הוא לפי שהם מקיימי' תומ"צ שמפרשי' ומבארי' רצון העליון מורה על כי היות נש"י מצ"ע אינם כלי שיהי' בהם השראת אלקותו ית' רק ע"י שמקיימי' תומ"צ שמבארי' רצון הקב"ה ע"י נמשך בהם ההשראה, והרי לעיל נת' מהתד"א שני דברי' קדמו כו' וא"י כו' כשהוא אומר צו את בני' דבר אל בני' הוי' אומר ישראל קדמו שנמצא מבואר כי הם מצ"ע הם קדמו. אך הענין הוא דהנה נודע כי כל התורה היא פ"י וביאור המצוה איך לעשות המצוה, והמצוה מצ"ע היא בחי' מקיף הגבוה יותר, ולכן לא נחלט מה גדול יותר אם תלמוד גדול או מעשה גדול שהגם כי נמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה" הרי לבסוף מעשה גדול. והנה בענין המצות עצמן הנה עיקר מעלתן שהוא ענין היותם מצוה הוא כשאיש ישראל עושה אותם, עד"מ תפילין כשהם מונחי' על השולחן ה"ה תשמישי קדושה לבד ולא מצוה וציצית הם תשמישי מצוה, אבל כשאיש הישראלי מניחן אז הם נעשים מצוה, ונמצא מי הוא העושה אותו מצוה הלא האיש המקיימם, וקודם שקיימם זה לא הי' פרט מצוה זו כלל, ונמצא כי בעצם המצוה עצמה האיש המקיים הוא העושה אותם כו', והרי הוא קדום להמצוה והיינו מפני כי במח' הקדומה ג"כ קדום הוא כו' וכנ"ל בשם תד"א, ואח"כ הוסיף לאמר שגם מצד מעלת התורה שהיא או"פ הרי הם העיסקי' בתורה ומבארי' רצון הקב"ה שתנא זה אומר כך רצון הקב"ה כו' וזה אומר כך, ומהו רצונו שיעשה האדם כך המצוה ולא כך, הרי גם בזה קדמו כו' והם הראשית גם בבחי' זו כו'.

ז) ולהבין ביאור ענין מ"ש שיחוד זה א"א להיות אפי' במלאכי' שרפי' ואופני' שהם יש רק בישראל שיכולי' להיות כלי ריקון, דהנה נודע" כי שורש המלאכים הם מבחי' הדבור שהדבור נעשה נפרד, אבל נש"י

(71) תהלים קמה, יח.

(72) זכרי' יד, ט.

(73) פעי"ח שער הק"ש ספכ"ח. פלח הרמון להרמ"ע

מפאנו ש"ד פ"ג. שבר יוסף ס"א (הובא בסה"מ

תרנ"ד ע' שה. שו). של"ה ד, א. לקו"ת פקודי ז,

ריש ע"ד (בשם ס' הקבלה הראשונים). ס'

מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ע' שסח. וש"נ.

(74) ראה לקו"ת מסעי צג, א ואילך.

(75) תו"א נג, א.

(76) קדושי' מ, ב.

(77) בהביכל כאן נסמן בגוכ"ק בצד הגליון:

„בד"ה מנורת זהב כולה" [ראה לקו"ת

בהעלותך לד, ב].

לפי שנש"י עלו במחשבה שהוא בחי' פנימיות ע"כ הם דוקא הכלי להמשכה שע"י התומ"צ, וזהו מ"ש"ש ראייתי והנה מנורת זהב כולה שכשם שהמנורה היא כלי לקבל בחי' השמן והפתילה והאור כך נש"י הם כלים להשראות אוא"ס המתגלה ע"י תומ"צ והם הם העושי' אותם שיהי' מצות ויאיר בהם אור התורה כו', ולכן⁷⁸ המלאכי' בקשו את התורה⁷⁹ ולא ניתן להם, והטעם הוא כנ"ל שהתהוות המלאכי' הוא מבחי' הדבור כמ"ש⁸⁰ וברוח פיו כל צבאם, ובחי' הדבור הוא בחי' עלמא דאתגליא וכמו הדבור הגשמי כאדם שהוא לבוש אמצעי של הנפש שאינו מתייחד כ"כ עם הנפש אלא הוא יוצא מהעלם אל הגילוי לזולתו ונעשה בחי' בפ"ע, משא"כ נש"י עלו במח' שהוא לבוש הפנימי שמתאחד עם הנפש והיא בחי' עלמא דאתכסיא, כי המח' היא בחי' העלם, והמחשבה היא מתאחדת עם הנפש המשכלת תמיד בלי פירוד כי א"א להיות גילוי השכל כלל בלי מח' שמחשב ומהרהר בשכל זה, אבל באותיות הדבור אין השכל מתלבש אלא לפעמי' כשעולה ברצונו לדבר, כך עד"מ למעלה יש בחי' אותיות, כי אותיות הוא מל' המשכה כמ"ש⁸¹ אתא בקר, וכן ואתה⁸² מרבבות קדש, ויש בחי' אותיות הדבור שמהם התהוות המלאכי' ויש אותיות המח' ששם עלו ישראל ס"ר אותיות התורה הם ס"ר שרשי נשמות⁸³, שהאותיות הם לבושי' רק שישראל עלו במח' שהם לבוש הפנימי של הנפש. וגם לנשמות כמו שהם למעלה לא ניתן התורה כ"א כמו שירדו להתלבש בגוף ונה"ב שירידה זו צורך עלי', שמה שעלו במח' זהו עדיין בחי' גרמוהי והעלי' הוא מבחי' גרמוהי לבחי' חייהי, ואז אח"כ ניתן לנו התורה, שעיקר נתינת התורה היא מלמעלה מהשתלשלות ולכן מתחלת אנכי הוא בחי' אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות שמשם עיקר נתינת התורה לישראל. ומזה מובן ג"כ ענין מה שישראל דוקא יכולי' להיות כלי ריקן לפי שהם עלו במחשבה לבוש הפנימי לכן יכולים להתרוקן מכל רצונות זרות להיות כלי לאור א"ס ב"ה שז"ע מקדש אד' כוננו ידך ושכנתי בתוכם בתוכו לא נא' אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד מיש' כו'.

ח) ומהו הכלי ריקן הוא כשידע שהוא רחוק מאחד אמת אעפ"כ עיקר רצונו לדבק באחד אמת, והגם שנראה לפעמי' לאדם שאין רצונו ח"ו למה שהוא רצון השי"ת, זהו שקר ורוח שטות שנופל לו לאדם כמאמר⁸⁴ גלוי וידוע לפניך שרצונינו לעשות רצונו ומי מעכב שאור שבעיסה כו' הוא בחי' רוח שטות⁸⁵, ואל ידמה כלבו שיש לו מעלה ע"ז שרצונו לעשות רצון

(78) זכרי' ד, ב.

(79) בהביכל כאן נסמן בגוכי"ק בצד הגליון: „בד"ה

זכור א"י [את יום] השבת זכור ושמו' בד"א

[בדיבור אחד] [ראה תוי"א עא, א].

(82) ישעי' כא, יב.

(83) ברכה לג, ב.

(84) ראה לקו"ת בהר מג, ד. והערת כ"ק אדמו"ר

שליט"א כסה"מ תשי"ח ע' 241.

(85) ברכות יז, א.

(86) ראה סוטה ג, א.

(80) שבת פח, ב.

(81) תהלים לג, ו.

ספר תרל"ד

שט

העליון, אלא שהש"י מפאר ומשבח אותו בזה וכמארז"ל גלוי וידוע לפניך שרצונינו כו' לפניך דוקא, אבל אנו אין רשאים להחזיק את עצמינו בכחי' זו כ"א אנו אומרי' הכל ממך שממנו ית' הוא עשיית כלי הזה, להשראות אחד בתוכינו ע"י אותיות התורה.

וזהו אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים, פי' מה שאני לדודי פי' ענין עשיית כלי ריקן מכל הרצונות זרות להיות כלי ריקן להדבק באחד אמת זהו ע"י ודודי לי שהוא ית' הוא העושה אותנו כלי ריקם, ע"י הרועה בשושנים א"ת שושנים אלא ששונים בהלכות הוא בחי' התורה כנ"ל, וגם שושנים כפשוטו יגמה"ר תליסר עלין דסחרין לשושנה⁸⁷, דאם מצד גסותו אינו פועל בו ההתבוננות להיות היש שלו בטל אזי צריך לעורר ר"ר על נפשו איך שירדה מאגרא כו'⁸⁸, וע"ז מבקשי⁸⁹ ברחמיך הרבי' כו' להיות כי אנו מצד קוצר דעתינו אין אנו משיגי' מעלת הנפש, וגם גסות הגוף לא רחוק ואינו מזור מאתנו כו', אבל למעלה שידוע מעלת [הנפש] איד שהוא חלק אלקה ממעל, וגם גודל פחיתת הגוף, לכן מבקשי' ברחמיך כו'. וזהו אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול שאז מתחילין ימי רצון, מה הראשונים ברצון אף אחרונים⁹⁰, והד' יודיין הם ארבעי' יום שמר"ח אלול עד יוהכ"פ⁹¹, ואז אני לדודי ביטול היש ועי"ז שורה בתוכינו בחי' אחד אמת כו'.

(תקעו בחדש)

ט) ועפ"ז יובן מ"ש⁹² תקעו בחדש שופר כו' כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, שצ"ל מ"ש בחדש סתם⁹³, דהל"ל בחדש השביעי, וגם צ"ל מ"ש כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב דמשמע שהמשפט תלוי בחק לישראל הוא, דלכאור' זהו תמוה. אך הענין דהבחי' פי' בפ' קדושי' גבי ובגד כלאים⁹⁴ וז"ל מצוה זו ממצות הנק' חוקים כו' כענין שכ' הידעת חוקות שמי' וארץ (איוב ל"ח ל"ג)⁹⁵ וחקות האלו לא ניתנו רק לישראל הוא שכ' חוקיו ומשפטיו לישראל וכתב' כי חק לישראל הוא כו' וזהו לשון חוקי' מל' חקיקה וציור כי הם ציורי ענינים שכלים של מעלה

87) זח"א א. א.
88) ראה חגיגה ה. ב.
89) נוסח, המאיר לארץ.
90) פרשי' עקב ט, יח. שם יו"ד, יו"ד.
91) ראה אוה"ת שה"ש כרך ב ריש ע' תקמו. וש"נ.
92) תהלים פא, ד"ה. ראה גם ד"ה תקעו בסו"ס.
93) ראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תשצג. וש"נ.
94) יט, יט.
95) באיוב סם: הידעת חוקות שמים אם תשים משטחו בארץ. וראה גם זח"ג פו, ריש ע"ב.
96) תהלים קמז, יט.

עכ"ל, והיינו שהצירוף ז"ע חותם בולט⁹⁷ שלמעלה שפועל בנש"י בחי' חותם שוקע⁹⁷ הוא בחי' כלי ריקן שז"ע כי חק לישראל הוא שפועל בהם החקיקה להיות כלי ריקן כו', ובפ' אמור⁹⁸ כ' בשם הירושלמי⁹⁹ ובשם מדרש תילי¹⁰⁰ ע"פ¹⁰¹ מי כה' אלקינו בכל קראינו אליו איז לך אומה שמעכבת על אלקי' כו' ותשו' המלאכי' היא בניך גזרו שיהי' ר"ה ביום פלוני מיד הקב"ה יושב באותו יום לדון עולמו שנא'¹⁰² עלה אלקי' בתרועה כו' עד די כרסוון רמיו וע"י יתיב כו'¹⁰³ למה כי חק לישראל הוא מישראל גזרו חק ר"ה והרי הוא משפט לאלקי יעקב שהוא מקיים גזירתם ומסכים עמהם הוי אקרא¹⁰⁴ לאלקי' עליון כו' עכ"ל. ופי' הפשוט שאז נמשך המשפט מאלקי יעקב, אך י"ל שאז המשפט כבי' לאלקי יעקב וכמשי"ת לקמן.

יוד) ולהבין צ"ל תחלה ענין סדר העבודה בכל ימות השנה, וענין ר"ה ותקיעת שופר מצד עצמן ולא מצד שהם ימי התשובה שאז מתחילי' עשי"ת שהם עשרה עומקי'¹⁰⁵, כ"א גם כשאכשיר דרי בקיום התומ"צ צ"ל ר"ה בחדש השביעי ותקיעות שופר שהם מצות בפ"ע מלבד התשובה שהיא בכל זמן ובכל עת כו' רק שהימי' אלו הם ימי תשובה ג"כ, וענין התשובה בר"ה בשלא אכשיר דרא ח"ו. ונבין תחלה סדר העבודה בכל השנה הוא שקודם התפלה ועסק התורה יעשה עצמו כלי ריקס, ולא ע"י עצבות ומרה שחורה, כי גם אם זה מדאגת עיונות צריך לזה עת קבוע בפ"ע¹⁰⁶, וגם זה הוא רק בשביל היתרון שיצא מזה כמ"ש¹⁰⁷ בכל עצב יהי' מותר, אבל מלבד זה הנה כמו¹⁰⁸ שבנצחון לנצח דבר גשמי כגון שני אנשי' המתאבקי' זע"ז להפיל זא"ז, הנה אם האחד הוא בעצלות ובכבודות ינוצח בקל ויפול גם אם הוא גבור יותר מחבירו המתאבק¹⁰⁹ עמו, ככה ממש בנצחון היצר אי אפשר לנצחו בעצלות וכבודות הנמשכות מעצלות¹¹⁰ וטמטום הלב כאבן, כ"א בזריזות הנמשכת משמחת¹¹¹ ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנדוד דאגה ועצב בעולם, ומ"ש בכל עצב יהי' מותר פי' שיהי' איזה יתרון ומעלה מזה הנה אדרבה מל' זה משמע שהעצב מצד עצמו איז בו מעלה רק שיגיע ויבא ממנו

יידעת בהוספות לסה"מ תק"ע [הוצאת תשמ"ז] ס"ג, ובהמ"מ שם.
 (107) משלי יד, כג.
 (108) כהביכל נסמן בגוכ"ק בצד הגליון: „ש"ב פכ"ו. ור"ל שהלשון דלהלו, עד התיבות: תחת אשר לא עכדת את היא בשמחה כו', הוא מתניא פכ"ו.
 (109) תיבות „המתאבק עמו" הם הוספה על ל' התניא שם.
 (110) כתניא: מעצבות.
 (111) בתניא: משמחה.

97 ראה לקרית עקב יג, ג, יו, סע"ג. שה"ש מה, א ואילך.
 98 כג, ב.
 99 סנהדרין פ"א ה"ב.
 100 פרק ד.
 101 ואתחנן ד, ז.
 102 תהלים מז, ו.
 103 דניאל ז, ט.
 104 תהלים נז, ג [בכחיי שם: הוי אומר אקרא].
 105 ראה ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"ב ס"ע תתמא, ובהמ"מ לשם.
 106 ראה תניא ספכ"ו, אגה"ת פ"ז, ספ"ו, ד"ה

ספר תרל"ד

שיא

איזה יתרון והיינו בחי' 112 התעוררות ר"ר על נפשו והשמחה האמיתית בה' אלקינו 113 הבאה אחר העצב האמיתי לעיתים מזומנים על עוונותיו במר נפשו ולב נשבר שע"ז נשברה רוחו וסט"א ומחיצה של ברזל המפסקת בינו ובין 114 אביו שבשמים כמ"ש בזהר 115 ע"פ 116 רוח נשברה לב נשבר כו" 117 ואזי יקוים ב' רישא 118 דקרא דכתי' 119 תשמיעני ששון ושמחה, השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה כו'. וזהו טעם הפשוט לתיקון האריז"ל לומר מזמור זה אחר תיקון חצות קודם הלימוד כדי ללמוד בשמחה אמיתית בה' הבאה אחר העצב שיש לשמחה זו יתרון כיתרון האור הבא מן החשך דוקא כמ"ש במ"א 120, ומקרא מלא דבר הכתוב 121 תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה כו', שצ"ל עבודה בשמחה דוקא כו' היפך העצבות לגמרי, אלא שענין המרירות שקדם זהו רק בכדי שיעורר ר"ר על אחד אמת על גלות הנה"א שהוא חלק אלקה ממעל ותחת היותו דבוק בשרשו נגלה בגלות הגוף ונה"ב שגם כשאנו יוצא מכאה"פ 122 ח"ו ענינו מזימותיו שחושב ומהרהר בהרהורי תאוות הגוף ומזימות היצה"ר הרי הנה"א אז במאסר גמור כ"ש ח"ו כשמגביר הלב על המוח לעשות מה שלבו חפץ, שהרי גם בעת כשלא בא לידי פועל ה"ה מטמא המוח והלב במחשבות והרהורי רעים שמלביש צורה רעה בעצם כח המתאוה, שהוא כח כללי להתאוות איזה דבר והרי ה' יכול לתאוב השגת אלקות והוא בפועל וזדון לבו מצויר ציור רע בכח המתאוה לחשוב ולהרהר אחר מה שלבו חפץ שבכוחות נפשו הרוחניים ה"ה שלימות הרע רק שלא יצא בפועל איברי' החיצוני' שזהו השלמת הרע לאבד נפשו ח"ו לגמרי. ולכן כשיתבונן על ריחוק הנפש האלקי' איך שירדה מאגרא רמה ותחת היותה עומדת לפני ה' כמ"ש 123 חי ה' אשר עמדת לפניו, ירדה בגלות המר הוא הגוף ונה"ב להיות כל ימי' מכאובי' ח"ו מרצונות זרות הדובאים והכואבי' לנה"א שגם כשאנו יוצא לפועל מ"מ בעת שעולה התאוה ה"ה מדאבת ו[מ]כאבת לנה"א הגם שינצח אח"כ מ"מ בעת מעשה עליית התאוה אז הוא כאב גדול לנה"א, וכ"ש כשנשאר איזה שמץ מן הרע גם אח"כ אחר הנצוח. ואי לזאת צריך לעורר ר"ר על נפשו על הריחוק שנתרחקה מאד מאחד אמת שהריחוק הוא רחוק מאד כמטחוי קשת.

- 112 תיבות, התעוררות ר"ר על נפשו" הם הוספה על ל' התניא שם.
- 113 בתניא שם: אלקיו [ובהשינויי נוסחאות שבס' תניא-מהדורא קמא (קה"ת, תשמ"ב) ע' קצ מכיא ג"כ מכת"י: אלקינו].
- 114 בתניא שם במקום "ובין אביו": לאביו. ובס' תניא-מהדוריק שם: לבין אביו. וראה פסחים פה, ב: אפי' מחיצה כו' לאביהם שבשמים.
- 115 זח"ג רמ, א.
- 116 תהלים נא, יט.
- 117 בתניא שם: גוי [ועד"ז להלן: נדיבה וגו'. בשמחה וגו']. וראה ס' תניא-מהדוריק שם.
- 118 בתניא שם: ריש'. ובס' תניא-מהדוריק שם ג"כ "רישא".
- 119 תהלים שם י, יד. בתניא שם ליתא תיבת "דכתיב". ושם: תשמיעני ששון ושמחה וגו'.
- 120 בתניא שם (במקום "במ"א"): בזהר על פסוק וראיתי שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור כו' ע"ש וד"ל [זח"ג מז, ב — ונת' בסה"מ תקס"ז ע' צח. קב. סה"מ הנחות הר"פ ע' לה. ביאורו להצ"ע ע' תתנה ואילך].
- 121 תבוא כח, מז.
- 122 מכח אל הפועל.
- 123 מלכסי-ב ה. טז.

י"ד א') והעצה היעוצה לזה הוא להתבונן בגודל אהבת א"א ע"ה שנק' אברהם אוהבי¹²⁴ ע"ש גודל מעלת אהבתו נק' כל עצמותו ע"ש אהבה זו, שהגם שקיים אברהם כה"ת כולה¹²⁵ ולמד ולימד מ"מ נק' אוהבי, להיות כי זה הי' עיקר התקשרותו במדת האהבה והחסד ותחת היותו דבוק במדת האהבה לאלקו' הי' מרכבה כ"י¹²⁶ למדה זו, וכמ"ש הפרדס¹²⁷ בשם ספר הבהיר¹²⁸ אמרה מדת החסד כלי ימי היות אברהם בארץ לא הוצרכתי לעשות מלאכתי שהרי אברם עומד ומשמש במקומי, וכל הטוב שעשה הן ברוחניות והן בגשמיות נכללו באהבה וחסד זה שהוא נק' חסד דמ"ה פי' חסד שמצד הביטול שמחמת שהי' עפר ואפר¹²⁹ הרי זולתו יותר טוב ממנו וכמ"ש במ"א כו'. ועי"ז יתעורר אצלו ג"כ אהבה לאלקות. וכן ע"י התבוננות במדת הפחד דיצחק, ומדת הרחמי' דיעקב, וכמו שאנו אומרי' קודם התפלה ואני¹³⁰ ברוב חסדיך כו' בזכות אברהם אשתחוה כו' ביראתך בזכות יצחק ואני תפלתי¹³¹ לך עת רצון בזכות יעקב שמזכירי' ג' אבות שע"י יומשך לנו מאוא"ס ב"ה שיעשה אותנו כלי ריקון, שז"ע מקדש אד' כוננו ידיך¹³² פי' בכדי להיות מקדש אד' שכ"א ואחד יהי' כלי ריקון להשראת אלקותו ית' בתוכו לא נא' אלא בתוכם¹³³ בתוך כו' זהו ע"י ידיך הם ג' אבות שנק' ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד הרמה כו'¹³⁴, ולכן בכאו"א מישראל יש בו מג' אבות איזה הארה, כמ"ש במ"א בד"ה וארא אל אברהם¹³⁵, שלכן נא' וארא ל' הוה כו'. ויובן דבר זה ממ"ש במ"א¹³⁶ בענין מדלג על ההרי¹³⁷, שבזכות האבות נמשך הדילוג מלמעלה מהשתלשלות שלא כסדר המדריגות שז"ע דילוג, דאם הי' נמשך הגילוי כסדר המדריגות לא הי' נק' זה דילוג כ"א כשנמשך מלמעלה מהשתלשלות נק' זה דילוג כו', וזהו עד שנגלה עליהם ממ"ה כו'¹³⁸ פי' ממ"ה מלכי' זו"נ כמ"ש¹³⁹ כי הנה המלכי' נועדו יוסף ויהודה, מלכי חר"ב ממ"ה כתר, וכ"ה עד רום המעלות עקודי' נקודי' וברודי' בי"ע ואצי' דכללות, ועי"ד מ"ש בעה"ק ח"א פ"ג¹⁴⁰ עד שלא נברא העולם האצי' הי' הוא ושמו בלבד כו', ולהיות הגילוי מבחי' ממ"ה שהוא הגילוי מלמעלה מסדר ההשתלשלות בבחי' דילוג, זהו על ההרים בזכות ג' אבות שהם ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד הרמה שע"י נמשך המשכת גילוי זה כו'. וכן בענין חקיקת הכלי ריקון להיות מאני אין, זהו נמשך מרדל"א כנ"ל

„ד"ה קול דחי"י. ראה לקוית שה"ש יד.
סע"ב ואילך [ובהנשמך בהמ"מ לשם —
בהוצאת קה"ת תשד"מ].
(135) שה"ש ב, ח.
(136) נוסח ההגדה.
(137) תהלים מה, ה. וראה זח"א רו, א.
(138) אוצ"ל: פ"ב. ראה שם פ"ב ד. פי"ד. ח"ד פ"ג.
ובס' דרך אמונה (לבעהמח"ס עבוה"ק) רפ"ז.
אוה"ת יתרו ע' תהלט ואילך. ואתחנן ע' קכג
ואילך.

(124) ראה ישעי' מא, ח. ב"ר פמ"א, ח.
(125) קדושין פב, א. ועוד.
(126) כל ימיו.
(127) ראה שכ"ב פ"ד.
(128) סקצ"א.
(129) וירא יח, כו.
(130) תהלים ה, ח.
(131) תהלים סט, יד.
(132) שמות יד, לא, ו, א.
(133) תנ"א נה, א.
(134) בהביכל כאן נרשם בגוכי"ק (בצד הגליון):

ספר תרל"ד

שיג

וזהו נמשך ע"י ג' אבות. וכמו שבקרי"ס שהי' ג"כ הגילוי מלמעלה מלמעלה מהשתלשלות ועוד יותר מיצ"מ כמ"ש באורך בד"ה אני ישנה ולבי ער"י¹³¹, הצ"ל ויסע ויבא ויט ג"פ ע"ב, ישר הפוך וישר¹⁴⁰, כן בחקיקת הכלי ריקן דנשי" בכל ימות השנה, וכ"ש בר"ה שהוא הגילוי על כלליות השנה שע"ז הוא הדין והמשפט דר"ה, זהו ע"י ג' אבות, ולכן צ"ל ג"פ ובכנ"י כי בכך עולה ע"ב, וג' תקיעות תש"ר תקיעה אברהם כידוע מענין אברהם אתקין לכורסיא¹⁴², שבר"י יצחק תרועם¹⁴³ כו', תרועה רחמי של יעקב שהם הם הדיים המכוננים את מקדש אד' שבתוכו לא נא' אלא בתוכם¹⁴⁵ בתוך כאו"א כו'. וזהו באר חפרוה שרי"י¹⁴⁴, פי' באר הוא מה שחופר' בקרקע כלי ריקם שהוא החפירה שעושי' הכלי ריקם, חפרוה שרים הם האבות¹⁴⁵ כי באר הוא הכלי ריקן המעלה מ"ן שהם מ"ח הנובעי' מתתא לעילא והוא יסוד דנוק', והרי גיד המעיין ישנו שם תחלה אלא שצריכי' להסיר העפר המכסה כמ"ש בביאור דויעתק משם¹⁴⁶ והו"ע הכלי ריקן. ומי הוא החופר כלי זה הם השרים הנ"ל להיות כי ע"י נמשך מרדל"א להיות עשיית הכלי ריקן בכנס"י כו'.

י"ב) אמנם עדיין צ"ל הלא ארז"ל בפ"ו דברכות ד"מ ע"א במדת הקב"ה כלי מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק שנא'¹⁴⁷ והי' אם שמוע תשמעו, וצ"ל שזהו ע"ד שארז"ל פ"ט דברכות דנ"ה ע"א אין הקב"ה נותן חכ' אלא למי שיש בו חכמה שנא'¹⁴⁸ יהיב חכמתא לחכימין, והוא ע"ד סתים וגליא שא"א להשיג הסתים כ"א ע"י הגליא, וכמו שחכ"ת היא כלי לח"ע, ולכן ארז"ל¹⁴⁹ אין השכינה שורה אלא על חכם גבור כו', וא"כ צ"ל מה"ע הכלי ריקן שנת"ל שצ"ל כלי ריקן דוקא שכלי ריקן מחזיק הלא אין הקב"ה נותן חכ' אלא למי שיש בו חכ', וכלי מלא דוקא מחזיק כו'. אך הענין הוא דשניהם אמת, כי הנה שורש ענין כלי ריקן זה ז"ע יסוד דנוק' שהו"ע הביטול כמו תלמיד היושב לפני רבו שצריך לבטל שכלו מכל וכל, וכ"ז שאינו מבטל א"ע לגמרי א"א לו לקבל ולקלוט השפע, וז"ע אחותי בת אבי¹⁵⁰ דוקא כח מ"ה, ולכאן ממארז"ל הנ"ל מובן שצ"ל כלי מלא דוקא. אך הענין הוא דזה שיהי' כלי מלא מח"ת¹⁵¹ הוא ע"י שיהי' כלי ריקן מתאוות נה"ב. ולפ"ז ענין מקדש ד' כוננו ידיך היינו שג"ז גופא שיהי' כלי מלא מח"ת, עד

ד. סה"מ תקס"ד ע' קסט. סה"מ תקס"ז ע' ערב ואילך. ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ד ע' איתל ואילך.

(146) לעיל ש"פ וישלח.

(147) עקב יא, יג [בגמ' לפנינו מובא הפ' (בשלח טו, כו): ר"אמר אם שמוע תשמע].

(148) דניאל ב, כא.

(149) שבת צב, א. ועוד.

(150) וירא כ, יב.

(151) מחכמה תתאה.

(139) ראה לעיל בדרושי פסח.

(140) ע"פ בשלח יד, יט-כא. זח"ב נב, ב. פרדס שכ"א פ"ה. וראה להלן ס"ג.

(141) ראה זח"ב שם. ביאורו"ז להצ"צ ס"ע תיא ואילך. ושי"ג. ולהלן ס"ג.

(142) זח"ג צט, ב. וראה בארוכה ביאורו"ז שם.

(143) תהלים ב, ט. וראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ד ס"ע איתקמו ואילך.

(144) חוקת כא, יח.

(145) תנחומא חוקת עה"פ. וראה לקו"ת חוקת סב.

שיוכל להחזיק המשכת חכמה עילאה, הנה כלי זה ג"כ כוננו ידיך הם האבות. כי הנה דעת לנבון נקל עד"מ בהשפעה הגשמיות שהרב משפיע לתלמידו, הנה אם המקבל אין לו שכל כלל לא יוכל לקבל מה שהרב משפיע לו (בל"א א קאפ קען מען ניט ארוף שטעלין¹⁵²), כ"א כשיש לו להתלמיד שכל טוב שיכול לקבל ההשכלה הנה גם אז אם לא יפנה שכלו להיות רק בחי' מקבל לא יבין כלום, כי מה שמניח שכל עצמו בזה הוא מקלקל שאינו סברת המשפיע בעצמו כ"א ע"פ הרכבת שכל עצמו ויכול להיות שלא כן כיון המשפיע, מה גם כי בין כך לא ישמע איזה תיבות כו', כ"א שצריך לפנות שכלו מכל וכל להיות רק בחי' מקבל לבד והרי אז יקלוט בשכלו סברת המשפיע על בוריו כו', וה"ז ג"כ כלי ריקן רק זהו בא"א שמפנה שכלו להיות מקבל, אבל אם בעת ששומע הסברא מפי המשפיע יחשוב אז ברצונות זרות ותאוות בודאי לא יבין מאימה ולא ישמע ג"כ שהרי שכלו טרוד אז והוא במאסר הנ"ל שא"א לו להבין כלל. ועד"ז יובן למשכיל למעלה דאם היות שנמדדונו של הקב"ה כלי מלא מחזיק שזהו כשמלא ברכת ה' בתורה הנגלית עד"מ א"א כ"א שיהי' תחלה כלי ריקן מרצונות זרות, דהנה בנה"א יש ב' נפשות נה"א ונה"ב, ואם כי הנה"א מצ"ע אינה צריכה תיקון כ"א ירדה לתקן הנה"ב ועי"ז היא עולה כמ"ש במ"א¹⁵³, מ"מ כ"ז שהנה"ב מתאוה לדברי' הגשמי' כו' כנ"ל הנה היא קשורה בהם וא"א לו להיות מלא מתורת ה' כ"א ע"י היותה תחלה כלי ריקן מרצונות זרות אז יוכל להיות מלא ואם שמוע תשמע שאז יוכל לפנות שכלו להיות כלי ריקן לקבל עוד וכמארז"ל¹⁵⁴ אם שמוע בישן תשמע בחדש כו'.

י"ג) **והנה** כ"ז הוא סדר העבודה בכל ימות השנה. ואמנם ר"ה הוא ראש לכל השנה, וכמו שנת"ל שהגם שהנפש ישנו בכל הגוף כנ"ל במשל באורך מ"מ עיקר השראתה הוא במוח שבראש, כן ר"ה הוא ראש של כל השנה ובר"ה נמשך המשכת חיות חדש על כל השנה, והיינו הגם כי אכשיר דרי מ"מ לא נמשך חיות מאלקות כ"א על שנה לבד ובכל ר"ה מתחדש חיות חדש כללי על כל השנה, ולכן צ"ל אז בחי' הכלי ריקן שיוכל לקבל חיות חדש מאלקות. וזהו תקעו בחדש שופר פי' בחדש הוא ל' התחדשות, ולכן אמר סתם חדש להורות שלא על חדש כמו כל חדשי השנה, כ"א בכסא ליום חגיגו איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה¹⁵⁵ שנק' בחדש סתם שאז מתחדש חיות כללי על כל השנה, ולכן אז הוא חוק לישראל שצ"ל בחי' החקיקה הוא בחי' כלי ריקן הנ"ל שזהו ע"י בחי'

ליקוט פירושים ומ"מ לתניא שם. ובס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תרד וע' תשמה. וש"נ.

(154) ראה ברכות מ, א.

(155) ר"ה ת, סע"ב ואילך.

(152) ראה גם ביאורו לאדהצ"צ ע' תרי"ג: וכמו שרגילין לומר אך קען דיר קיין קאפ ניט ארויף שטעלין כו'. ועד"ז מובא בספרי המאמרים: תרני"ג ע' ריט. תרני"ט ע' ג. המשך תרסי"ז ע' קעג. עת"ר ע' קפה. תרע"ה ע' סד.
(153) ראה ע"ח הובא בתניא פל"ז (מת, ב). וראה

התקיעות והתפילות, שהתקיעות הם כנגד האבות תקיעה אברהם כמ"ש במאה"ז¹⁵² אברהם אתקין לכורסי' שהוא תקיעה ראשונה, יצחק שבר' תרועם בשבט ברזל¹⁵⁶, תרועה יעקב בחי' רחמי', ותקיעה אחרונה היא ההמשכה שאחר רצו"ש כמ"ש במאה"ז הנ"ל, והם הם המכונים את כנס"י להיות כלי ריקן לקבל שפע האלקי על כל השנה. וזהו שאומרי' ג"פ ובכנ, כי הנה אמרו בזהר בשלח דנ"ב ע"א א"ר ייסא אשכחנא ברזא דא בתקיעותא דרב בבבל תלת ובכנ ובכנ לקבילי הני תלת, והיינו כנגד ג' פסוקי' דויסע ויבא ויט שהם¹⁵⁷ כנגד ג' פסוקי' דויסע ויבא ויט, שהם שמא קדישא עטורא דאבהו, ויסע ישר, כנגד אברהם בחי' חסד, ויבא הפוך כנגד יצחק בחי' גבורות, ויט ישר כנגד יעקב בחי' רחמי', הגם כי הת"ת מחבר חו"ג מ"מ הוא ישר כמו אברהם שנוטה כלפי חסד והם חסדי' דאבא וגבורות דאימא ששרשם מחו"ג דא"א והדעת המחברם הוא מבחי' אוירא דכיא, ולכן בפסוק ג' דויט נא' וילך כו' ברוח קדים הוא בחי' אויר קדמון, ועי"ז הי' קרי"ס שהפך ים ליבשה¹⁵⁸. וכן בענין עשיית הכלי שזה נמשך מרדל"א, ובר"ה שהיא עשיית הכלי על כל השנה אומרי' ג"פ ובכנ כי בכנ עולה ע"ב שהוא בחי' השם היוצא מג' פסוקי' הנ"ל וג"פ נגד ג"פ הנ"ל שהם עטורא דאבהו שבהם וע"י נמשך עשיית הכלי מרדל"א להיות מאני אין כו'.

יד) אך הנה כ"ז הוא כשלא פגם כלל ואכשיר דרא שאז ג"כ צ"ל ר"ה ראש לכל השנה כנ"ל והתקיעות שהם מצוה מרמ"ח מצות כו', אמנם כשהעביר על הדרך הישר ופגם באיזהו דבר שידע אינש בנפשו כל הדיבורי' והמחשבות אשר לא לה' המה, וכ"ש מעשה, עכ"ז אל יאמר נואש לנפשו ח"ו שזהו מן התחבולות של היצר שרוצה להסיתו ולהדיחו מדרך הטוב והישר, כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה¹⁵⁹, ואם תשו' תתאה אינו מועיל הנה תשו' עילאה מועיל שז"ע תפילה ותורה כמ"ש במ"א¹⁶⁰, כי לא ידח ממנו נדח כתי'¹⁶¹. וזהו שאומרי' ד' פעמי' ובכנ, ג"פ הם כנ"ל נגד ג"פ דויסע ויבא ויט, ופעם הד' היינו כמ"ש¹⁶² ובכנ אבוא אל המלך אשר לא כדת שהגם שלא כדת דתומ"צ היינו שעבר על הדרך הנ"ל מ"מ איך שיהי' אבוא אל המלך ע"י תשובה מעומקא דליבא שהוא החרטה על העבר וקבלה על להבא שזהו ג"כ ענין כלי ריקן הנ"ל ואזי הוא כלי לקבל גילוי אוא"ס בתוכו. ובזה יובן ענין ובכנ שאומרי' בתוס' וא"ו (הגם שהנוסח הוא לחבר לשלמעלה) כי ובכנ עולה כמו חסדו, ומצינו ד"פ חסדו בתלי' הודו כו' כ"ל חסדו יאמר כו' כל"ח יאמרו כו' כל"ח יאמרו כו' כל"ח¹⁶³, ובמד"ת כי טוב¹⁶⁴ דריש על ר"ה שאז

(156) תהלים ב, ט.

(157) תיבות אלו. שהם כנגד . . ויבא ויט' אולי מיותרות.

(158) תהלים טו, ו. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' קבא.

(159) ראה ירושלמי פאה פ"א ה"א. זח"ב קו, א.

(160) שמואל-ב יד, יד.

(161) ראה איה"ת דרושים לשי"ע א'תקמו ואילך.

(162) אסתר ד, טז.

(163) תהלים קיח, א-ד.

(164) מדרש תהלים קיח, א.

יצא לאור דינינו כו', והנה ד"פ אלו הם כנגד ד' אותיות של ש' הוי' שהם עולי' במספר ק"ו, ובמזמור הודו¹⁶⁵ סידר המשורר ק"ו כל"ח כנגד ק"ו מספר דש' הוי' הכלולי' בד' אותיות אלו, והם כנגד ק"ו דורות שהיו נזוני' בחסדו של הקב"ה¹⁶⁶ והיינו בחי' חסד שלמעלה מחכ' שבתורה כי ע"פ התורה אם בחקתי תלכו ונתתי כו' וא"ל כו'¹⁶⁷ אמנם החסד הזה שהי' נזוני' הי' בחסדו שלמעלה מחכ' התורה, כמו"כ אנו אומרי' ד"פ ובכן כנגד ד"פ חסדו שכוללי' ק"ו כל"ח בחי' החסד חנם שלמעלה מחכ' התורה. דהנה פסוקי מל' הוא שמביאי' ראי' מחכ' התו' על בנין המל', וגם אם אשר לא כדת כו' מ"מ אבוא אל המלך ע"י התשו' מעומקא דליבא וזהו ובכן אשר לא כדת. וזהו ענין התקיעות צעקה בקול פשוט בקרן הבהמה ע"ד אדם ובהמה¹⁶⁸ כמארז"ל¹⁶⁹ בנ"א כו' שיכיר בקול, וכנודע המשל¹⁷⁰ אם אבד לשונו, מ"מ הכיר בקול כו'. ועי"ז נעשה החוק שהוא החקיקה, שיומשך המשכת אלקותו ית'.

ועפ"ז יובן ענין משפט לאלקי יעקב, שתלוי בחוק שלישראל הוא, כי אלקי יעקב הוא ז"א והמשפט כבי' לאלקי יעקב שהוא ז"א אם יהי' בו התלבשות או"ס שזהו לפי ערך מעה"ת¹⁷¹, וכנודע מענין הצדיק אבד"ס כו' ובעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו¹⁷² דוקא, גדול הוי' בעיר אלקינו¹⁷³, וכמשנת"ל שגדלות המשפיע הוא מהמקבל כנ"ל באורך. וזהו תקעו צעקה קול פשוט, בחדש בהתחדשות החיות גם אם אשר לא כדת התורה מ"מ אבוא אל המלך ע"י תשובה, ועי"ז נעשה החוק בחי' החקיקה שבזה תלוי המשפט שלא לקי יעקב איך יהי' נמשך בו המשכת אלקות ומשפט דאיהו רחמי¹⁷⁴ דכתיב¹⁷⁵ הוא ה' אלקינו בכל הארץ משפטיו שע"ז אמרו¹⁷⁶ אית לן חד הוא דטב מכולהון והוא בחי' התגלות עתיק שבבינה¹⁷⁷ ששם ש' הוי' בניקוד אלקים ומשפט זה דאיהו רחמי שיומשך המשכת אלקות כו'.

למלך שהי' לו בן יחיד כו' ושלחו למדינה
רחוקה כו' ושכח גם לשון מדינתו ובבואו
למדינתו התחיל לצעוק שיכיר המלך קולו
כטביעות עין דקלא כו'. ע"ש בארוכה].
(171) מעשה התחתונים.
(172) ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו. זח"ג פה, ב.
רצא, ב. שער היחוד והאמונה ספ"י. ס' מאמרי
אדהאמ"צ דברים ח"א ע' קח. וש"נ.
(173) תהלים קה, ז. דברי הימים א טו, יד.
(174) אסתר פ"א [בן]. וראה גם אוה"ת על סידור ע'
יח וע' כו'.
(175) ראה לעיל ס"ע כח. וש"נ.

(165) תהלים קלו.
(166) פסחים קיח, א.
(167) בחוקתי כו', ג ואילך.
(168) תהלים לו, ז. ראה כנוד"ד אוה"ת ר"ה ס"ע
אתמט ואילך: וזהו"ע אדם ובהמה שהבהמה
שרשה מתוהו כו'. ועד"ז שם ע' אשמב.
ובכ"מ.
(169) ראה גיטין כג, א: היאך בני אדם מותרין
בנשותיהן בלילה כו' בטביעות עינא דקלא.
ועד"ז חולין צו, א.
(170) ראה המשך וככה תרלי"ז פ"ע. ס' המאמרים
מלוקט [מכ"ק אדמו"ר שליט"א] ע' תכו וע'
תלד [שם מובא המשל לתק"ש בשם הבעש"ט

ספר תרל"ד

שיז

(תרל"ה)

יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה⁹, ופי' בגמ'² הטעם משום גזירה דרכה שמא יטלנו כידו ויעבירונו ד"א ברה"ר, ולכא' אין זה מובן איך משום גזירה דחינו מ"ע של תורה וכידוע הקושי' בסדור³ ובלקו"ת⁴. אך הענין הוא דהנה מבואר בסדור⁵ בכוונת תקיעת שופר שע"פ הבעש"ט ז"ל שענין השופר שהוא קול פשוט הוא כדי להמשיך את בחי' א' שהברת את א' לבד בלא המילוי הוא קול פשוט כמו א' או א' שהוא קול פשוט, והיינו לפי שא' הוא מקור מוצא לכל המוצאות וכמ"ש באו"ת מהמגיד נ"ע⁶ שה' מוצאות הפה נמשכים מה' כנפי ריאה, ועינוניתא דוורדא שיש לריאה⁷ ממנה נמשך הברת את א' שהוא מקור לה' מוצאות הפה, וזהו ענין תקיעת שופר כדי להמשיך את את הא'. והיינו לפי שבר"ה הוא הסתלקות הדבור למקורו ושרשו מחמת הפגמים ועוונות של כל השנה וצריך להמשיך מחדש את הדבור, ולזה צריכים להמשיך מתחלה את את הא' שהוא מקור המוצאות כו'.

ולהבין זה מהו ענין המשכת את א'⁸, הענין הוא דהנה כתי' ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה מרשית השנה ועד אחרית שנה ראשית חסר א' כתי'¹⁰, והיינו כנ"ל שבר"ה הוא הסתלקות הדבור ולזה רשית חסר א' כתי' שהוא מקור מוצאות, והיינו כי ראשית הוא בחי' חכ' וכמ"ש¹¹ בראשית ות'¹² בחוכמתא, והנה שרש הדבור נמשך מבחי' חכ'¹³ וכידוע דאבא יסד ברתא¹⁴, והנה בר"ה שכת' רשית חסר א', היינו שנסתלק לגמרי בחי' הדבור, ואפי' מקור הדבור שנמשך מבחי' חכ' ג"כ נסתלק לעצמותו ית' היינו למעלה מן החכ'. וזהו ענין מצות קול שופר כדי להמשיך את בחי' הא' שיהי' ראשית מלא שיהי' נמשך המשכת הא' בבחי' חכ' כדי שעיי' יוכל להיות מקור ושרש לדבור בחי' אבא יסד ברתא כו'. ומה שעיי' קול שופר דוקא לפי שהוא בחי' מעשה כו', והנה עשי' לעילא שעיי' מעשה דוקא שהוא סוף המדרגה עיי' ממשיכי' מבחי' מקור ושרש לפי שנתב"ס כו'¹⁵ שבסוף דוקא יש כוונת נעיצת התחילה יותר מבראש המתפשט כמ"ש בד"ה ועמדו רגליו כו'¹⁶ שז"ע ראשית מלא, וכמ"ש מזה במ"א באריכות כו'.

-
(1) משנה ר"ה רפ"ד. ראה להלן הע' 8.	(9) עקב יא, יב. וראה ככ"ז גם אגה"ק סי"ד. ועוד.
(2) שם כט, ב.	(10) ראה ראב"ע עה"פ. ועוד.
(3) שער התקיעות רמ, ג ואילך.	(11) בראשית א, א.
(4) דרושים לר"ה נג, א ואילך.	(12) ותרגם יונתן.
(5) שם רמד, ג ואילך.	(13) ראה אגה"ק ס"ה. אוה"ת דרושים לר"ה שם.
(6) ר"פ נצבים (נט, א). הובא גם באוה"ת: חוקת ע' תתא. שם כרך ה ע' תרלכ; נ"ך כרך א ע' קסד.	(14) זח"א רמת, א. רנו, ב. רנח, א. תקוני זתר תכ"א (סא, ב). אגה"ק שם.
(7) ראה רמב"ם הל' שחיטה פ"ח ה"א. שו"ע יו"ד סל"ה ס"ב. ועוד.	(15) שנעוץ תחילתו בסופו. ספר יצירה פ"א מ"ז.
(8) בהבא לקמן ראה גם אוה"ת דרושים לר"ה ע' אישסט ואילך.	(16) ראה מאמרי אדה"ז נביאים ע' רנח ואילך. סה"מ תר"ל ע' שכ ואילך. וראה אוה"ת וארא ע' קצת. רכ.

אך הנה כ"ז הוא כשחל ר"ה בחול שאז הוא רשית חסר א', וצריכין לתקוע בשופר כדי להמשיך את בחי' אות א', אך כשחל ר"ה בשבת אין צריכין לתקוע בשופר לפי ששבת נק' שבת בראשית ראשית מלא, נמצא שמה שממשיכי' ע"י שופר בחול זה נמשך בשבת ממילא שלא ע"י שופר ולזה אין צריכין לתקוע כלל בשופר בשבת לפי שבשבת ממילא נמשך המשכת הא' כו'. אך לפ"ז י"ל מה שהיו תוקעין במקדש כיון שא"צ כלל להמשכה שע"י שופר לפי שהיא נמשכת ממילא בשבת, ולמה היו תוקעין במקדש. אך הענין הוא דהנה ידוע שיש ג' בחי' באותיות¹⁷ אתון רברבין ואתון בינוני ואתון זעירין, וכידוע¹⁸ שבד"ה¹⁹ נא' אדם בא' רבתי, ויקרא אל משה²⁰ כתיב א' זעירא, נמצא שיש כמה בחי' באותיות, ובמקדש ע"י שופר ממשיכי' מבחי' א' רבתי כו'. וביאור הענין הוא דהנה ראשית הוא לשון נוק' דהיינו שהוא בחי' מקבל²¹, אך הנה יש בחי' ראשון שהוא לשון דכר²², והיינו שהוא בחי' אני²³ ראשון ואני אחרון שהוא למעלה מבחי' ראשית, כי ראשית היא בחי' חכ', וראשון הוא בחי' כתר²⁴. נמצא מה שממשיכי' במדינה ע"י שופר את בחי' הא' היינו שממשיכי' בחי' רשית חסר שיהי' ראשית מלא, שכ"ז הוא בחי' ראשית ל' נוק' בחי' חכ' שמקבל מבחי' אני ראשון. והנה המשכה זו נמשך בשבת ממילא לזה אין צריכין לתקוע כו', ולהמשיך מבחי' אני ראשון שהוא בחי' כתר זה אינם יכולים להמשיך בגבולין אפי' ע"י תקיעת שופר, אך במקדש היו ממשיכי' ע"י תקיעת שופר בחי' א' מבחי' אתון רברבין שהוא בחי' אני ראשון בחי' כתר אלף פלא עליון כו', והיינו לפי שבהמ"ק נק' ג"כ ראשון וכמ"ש²⁵ כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו, לזה היו תוקעין אפי' בשבת לפי שהוא בחי' המשכה שלמעלה מבחי' שנמשכה בשבת ממילא כו' לפי שהמשכה שנמשך בשבת הוא בחי' ראשית בחי' חכ' בחי' אאלפך חכ'²⁶ כו', אבל במקדש ע"י השופר הי' נמשך מבחי' א' רבתי כו' בחי' פלא כו' בחי' אני ראשון, ולזה היו תוקעין במקדש, ולא אתי גזירה דרבה ומבטלה, אבל לא במדינה כו'.

אך עדיין י"ל שהרי מבואר בת"א פ' יתרו בדרוש זכור²⁷ את יום השבת לקדשו שמבואר שם הקושי' הלא שבת מיקדשא וקיימא²⁸ ומהו זכור את יום השבת לקדשו שמשמע שישאל מקדשין וממשיכי' בחי' קדושה בשבת, ומבואר שם התירוץ ששבת מיקדשא וקיימא, אך אעפ"כ נק' בחי' שבת בראשית שהיא בחי' נוק' מקבל, אך ישראל ע"י עבודתם ממשיכי' בשבת

(17) ראה זח"א ג, ב. קנט. ב. זח"ב קלב, א. זח"ג רב, א. עץ חיים שער טנת"א (ש"ה) פ"ג. ועוד.
 (18) ראה זח"ג נג, ב. לקו"ת ר"פ ויקרא. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א בתחלתו. ובכ"מ.
 (19) בתחלתו.
 (20) סט, ג ואילך.
 (21) ביעה יג, א.
 (22) ראה תו"א ע, א.
 (23) ישעי' מד, ו.
 (24) ירמי' יז, יב.
 (25) איוב לג, לג.
 (26) סט, ג ואילך.
 (27) ביעה יג, א.
 (28) ויקרא א, א.

ספר תרל"ד

שיט

מבחי' אני ראשון בבחי' ראשית כו', וזהו זכור את יום השבת לקדשו שיהי' ממשיכי' בשבת מבחי' אני ראשון שהוא בחי' כתר בבחי' ראשית שהוא בחי' חכ'. נמצא לפ"ז עדיין הקושי' במקומה עומדת דלמה היו צריכי' לתקוע במקדש בשבת כיון שבכל שבת נמשך מבחי' אני ראשון בלא תקיעת שופר, וגם בגבולין הוא נמשך בחי' המשכה זו ולמה היו צריכי' לתקוע במקדש כדי להמשיך בחי' אני ראשון כיון שהוא נמשך ממילא ע"י ששת ימים תעבוד" של ימי החול וכמ"ש שם כו'. אך הענין הוא דהנה מה שבשבת נמשך המשכה מבחי' אני ראשון בבחי' ראשית זהו רק המשכת הארה בלבד כי עיקר שבת הוא בחי' ראשית, ולזה נק' שבת בראשית רק שנשי' ממשיכי' הארה מבחי' אני ראשון שהוא בחי' המשכת התענוג בבחי' חכ' כו', אך מה שבמקדש ממשיכי' ע"י השופר מבחי' אני ראשון זהו המשכת בחי' ראשון עצמו שלמעלה מבחי' ראשון שממשיכי' נשי' בשבת כו', וזהו שהיו תוקעין במקדש כדי להמשיך את בחי' א' רבתי שהוא בחי' אני ראשון ממש כנ"ל.

בס"ד.

וירא' והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו², הנה ארז³ אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקדתו של יצחק, וצ"ל איך ע"י תקיעת שופר יזכור לנו עקידת יצחק, שעקדו אברהם ממעל לעצים כמ"ש ויעקוד כו' ממעל לעצים. הנה כתיב ויטע אשל וכו' וח"א⁴ פרדס, כי האדם עץ השדה⁵ וכמ"ש רז"ל באבות⁶ כל שמעשיו מרובים מחכמתו הוא דומה לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרובין שאפי' כל הרוחות שבעולם נושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו שנא"י והי' כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו, נמצא שמעשיו נק' שרשיו וחכמתו נק' ענפיו. והנה אדם עץ השדה יש בו ג"כ ענפי' ושרשי' השרש הוא בחי' מזל שהוא בחי' אין שדבוקה למעלה וענף הוא בחי' הנשמה המתלבשת בגוף, ומ"מ אין המשל דומה

(27) יתרו כ, ט.

(3) ר"ה טו, א.

(1) מאמר זה מיוסד על ד"ה ויטע אשל באוה"ת

וירא כרך ד' תשע, ב ואילך. ונמצא ג"כ

בשינויים: ד"ה ויטע אשל בסה"מ תרע"ח ע' ס

ואילך. תרצ"ט ע' 89 ואילך. ד"ה פתח ר"י

ויתרון ארץ — תשי"ט. לקוטי שיחות ח"ד ע'

1210 ואילך.

(2) וירא כב, יג.

(9) משלי יז, ח.

(8) פ"א מ"ז.

(6) סוטה י, א. פרשי' עה"פ.

(5) וירא כא, לג.

(4) וירא שם, ט.

(3) ר"ה טו, א.

לנמשל ממש שלמטה השרש למטה והענף למעלה אבל בנמשל הוא להיפך שהשרש הוא למעלה והענף למטה¹⁰ כי יסוד למעלה מבחי' מל' המתלבשת בכל העולמות. והנה מעשה מגיע לבחי' השרש כמ"ש בזהר¹¹ והחכם עיניו בראשו¹² למאן דשרי' על ראשו כמד"א¹³ ושמן על ראשך לא יחסר דא עובדין טבין שמגיע מעט לבחי' השרש שהוא מאן דשרי' על ראשו, וצ"ל למה דוקא בחי' מעשה מגיע לבחי' השרש ולא בחי' חכ' והלא לכאור' חכמתו דהיינו בחי' תורה גבוה מבחי' מעשה ולמה מעשה דוקא. אך יש שני תירוצים, א' לפי שבמעשה יש ביטול היש יותר וכד אתכפי' סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא¹⁴, וראי' לזה שהרי המלאכי' ביקשו את התו'15 שא' תנה הודך על השמים¹⁶ והשיב להם משה כלום יצה"ר יש ביניכם, והנה לא ביקשו תורה גשמי' אלא רוחניות שבתו'17 שהוא בחי' לחם למעלה כמ"ש¹⁸ לכו לחמו בלחמי ונק' דרך הוי' וכמ"ש¹⁹ ושמרו דרך הוי' כו', ולפ"ז מה שהשיב להם משה כלום יצה"ר יש ביניכם אין זה תשובה לשאלתם, אך זהו התשו' לפי שעיקר בחי' המעשה דכד אתכפיא סט"א לפי שיתרון האור מן החשך דוקא²⁰ ששרש החשך הוא גבוה מאד וכמו קליפה קדמה לפרי²¹ רשע מכתיר את הצדיק²², וכן בכל מיני פרי ואגוזים קליפתם קודם לפרי, וע"כ כתי'²³ אל גינת אגוז ירדתי לפי שבאגוז יש ד' קליפות²⁴ כנגד גק"ה וק"נ היא קליפה רביעית והקליפה קדמה לפרי אך אח"כ שוברין את הקליפה ונוטלין את הפרי, וכך הי' הבריאה לכתחלה לפי ששרש הקליפה הוא למעלה מבחי' התהו שקדם לתיקון ע"כ הקליפה קדמה לפרי, וכן בנמשל עיקר הוא כד אתכפיא סט"א עי"ז יכול להיות גילוי אלקות, אבל בלא זה אין יכול להיות גילוי אלקות בחי' התורה שהוא בחי' הפרי כמו שאין הגדלת הפרי בלא קליפה. וזהו שהשיב להם משה כלום יצה"ר יש ביניכם לפי שבלא יצה"ר אין יכול להיות גילוי התורה. וזהו עיקר בחי' מעשה שהוא בחי' ביטול הרצון כי מעשה הוא לשון כפי' והכרח וכמו מעשין על הצדקה²⁵, כי בכל המצות העיקר הוא בחי' ביטול הרצון כמו בתפילין לשעבד הנשמה והמוח²⁶ וכן עיקר הצדקה הוא רק כפי', וע"כ מעשה דוקא מגיע לבחי' אין כי קנה חכ'

(10) ראה לעיל ע' ת. ושי"ג.	(20) ע"פ קהלת ב. יג.
(11) ח"ג קפו. א. הובא בתניא פליה (מד, א).	(21) לקוטי תורה וס' הליקוטים להאריז"ל ס"פ וישלח. של"ה יט. ב. וראה גם זח"ב קח. ב.
(12) קהלת ב. יד.	(22) תבוק א. ד.
(13) שם ט. ח.	(23) שה"ש ו. יא.
(14) ראה זח"ב קכח. ב. תניא פכ"ז (לד, א). ובכ"מ.	(24) זח"א רסג. א. מקדש מלך לזח"א יט. סע"ב.
(15) שבת פח. ב ואילך.	(25) הובא ונתבאר בס' החקירה להצ"צ צד, סע"ב ואילך (ערך אגוז).
(16) תהלים ת. ב.	(26) ב"י לטור יו"ד סרמ"ח.
(17) לקו"ת תוריע כג. ב. ס' מאמרי אדהאמ"צ יוקרא ח"ב ס"ע תמט. לקוטי שיחות ח"ח ס"ע 30.	(26) שו"ע או"ח סכ"ה. תניא פמ"א.
(18) משלי ט. ה.	
(19) יירא יח. יט.	

קנה בינה²⁷ בגימ' יש²⁸, וע"כ צ"ל מעשיו מרובים מחכמתו²⁸, וכן בתורה צריך ללמוד ע"מ לעשות²⁹ שע"ז נחשב כמעשה עצמה אבל הלומד ע"מ ללמד אינו נחשב כמעשה, וכן עבודת הקרבנות הוא ביטול היש ששורפין אותו ע"ג המזבח כנ"ל, ועוד יש טעם לזה דכתי'³⁰ וירא את האור כי טוב טוב לגנוז³¹ וע"כ צריך להיות כלים מרובים דוקא שבעולם התיקון כלים מרובים והאור מועט אבל בתהו שהי' להיפך ע"כ הי' שבירה³² וע"כ צ"ל מעשיו מרובים מחכמתו כי חכ' הוא האור ומעשיו הוא הכלי. וזהו אפי' כל הרוחות באות ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו דהיינו כל המקטרגי' שמקטרגי' ברה"א אין מזיזין כו'.

וזהו והי' כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו, יובל הוא בחי' גבוה מאד, ויובל הוא בחי' הנהגה שמנהיג את השרש שהוא בחי' אין. וזהו ויטע אשל בבאר שבע, אלף הוא המשכה מבחי' פלא העליון³³ לבחי' חכ' ואח"כ נמשך לבחי' שין ג' קוין ג' מדות עליונות ואח"כ לבחי' למד ב"ע, וזהו ויקרא בשם הוי' אל עולם דהיינו כמ"ש³⁴ ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד, כי האידנא יש שינויים כמו מתחלה בשעת יצ"מ הי' התגלות אלקות ואח"כ בנין בהמ"ק ואח"כ חורבן, אבל לע"ל יהי' הוי' אחד שלא יהי' שינויים, כי עכשיו כתי'³⁵ מי כמוך באלים וארז"ל³⁶ באלמים אבל לע"ל כתי'³⁷ ונגלה כבוד הוי' וראו כ"ב יחדיו כי פי הוי' דיבר, ושמו אחד שעתה לא כמו שאני נכתב אני נקרא³⁸ נכתב בהוי' ונק' באד' גימ' היכל³⁹ שהיכל מסתיר על שם הוי', אבל לע"ל יהי' שמו אחד שלא יהי' הסתר והעלם רק יהי' למטה כמו למעלה.

אך הנה כתי'⁴⁰ ונרגו מפריד אלוף, שבעבודה הוא לה"ר ורכילות ושקר, והיינו כמ"ש⁴¹ ותרגנו באהליכם דהיינו שמצרים הי' של שקיא וא"י היא של בעל וצריכה למטר⁴² ע"כ א'⁴³ בשנאת ה' הוציאנו כו'. אך הנה יש ב' השפעות א' השפעה חיצונית שהיא נמשכת תמיד לכולם בשוה ואף שאין אתעדלת ולזה ברית כרותה מימי נח עוד כל ימי הארץ כו' קיץ כו' וזהו

(27) משלי ד, ה.	(35) בשלח טו, יא.
(28) שער הפסוקים להאריז"ל עה"פ. לקרית צו, י, א.	(36) ראה גיטין נו, ב. מדרש לקח טוב עה"פ בשלח שם. רבותינו בעלי התוספות עה"פ.
(29) ראה אבות פ"ד מ"ה. ירושלמי ברכות פ"א ה"ב. ועוד.	(37) ישע"י מ, ה.
(30) נ"אשית א, ד.	(38) פסחים ג, א.
(31) ראה חגיגה יב, א. ועוד.	(39) תקוני זהר ת"ח (לב, א). לקרית פקודי ד, א. נשא כא, ד. אוה"ת ש"ש ע' איתעה. וש"נ.
(32) נסמן לעיל ד"ה אני ישנה הע' 159.	(40) משלי טו, כח. וראה לעיל הע' ו והע' 34.
(33) ראה ת"ז ת"ע (קלה, א). הקדמת הראב"ד לס' יצירה נתיב הא'.	(41) דברים א, כו.
(34) זכרי' יד, ט. וראה בהנסמן לעיל הע' ו. וראה גם אוה"ת תבוא ע' תתשכח ואילך. ד"ה אר"א למה חוקעין תרל"ג.	(42) במדב"ר פ"ו, ג.
	(43) דברים שם: בשנאת ה' אותנו הוציאנו גו'.
	(44) נח ת, כב.

מה שנילוס עולה ומשקה אותה⁴⁵, אבל א"י למטר השמים תשתה מים⁴⁶ היא המשכה פנימי ולזה צריך אתדל"ת דוקא ואד יעלה מן הארץ⁴⁷, ולכן לא רצו המרגלים להיות בטל אלי⁴⁸, וע"כ נק' נרגן שמהפכים את הטובה לרעה ומפריד אלוף המשכה מבחי' פלא העליון לבחי' חכ'. וזהו היפך אשל, ונק' נאחו בסבך בחי' אילני סרק וכמ"ש⁴⁹ ויחשוף יערות, וע"כ צ"ל בקרניו בחי' תקיעת שופר דוקא שהוא בחי' תשובה, וכמ"ש⁵⁰ והרוח תשוב אל האלקי אשר נתנה מזל הנשמה שהיא בחי' אין. וזהו כמו שבעקדת יצחק נא' ממעל לעצים⁵¹ היינו עץ החיים הוא בחי' חכ' כי עץ הוא מלשון עצה ותושי⁵² שהוא בחי' חכ' וכמ"ש⁵³ היש בה עץ אם אין דהיינו אם בחי' חכ' לבד מאיר בה או גם בחי' אין מקור החכ', וזהו ממעל לעצים היינו בחי' האין שרש הנשמה, והגיע לזה ע"ד כמו ענין שרפים עומדים ממעל לו⁵⁴ שלכן נקראו שרפים ע"ש שכבר נשרפו ברשפי אש שלהבת ורוצים ליכלל בעצמותו וע"כ כאלו עומדים שם ממעל לשם אד'⁵⁵ וכמ"ש⁵⁶ בשוא גליו אתה תשבחם, אע"ג דלא יכול שבחא אית לי⁵⁷, ועד"ז בבעת"ש ענין ממעל לעצים ע"י הביטול שלהם זכאין אינון מארי דתיובתא כמ"ש בזהר⁵⁸ והיינו לפי שהוא רחוק מאד מאור פני הוי' ע"כ הביטול שלהם יותר גדול מבחי' מעשה המצות, וע"כ מגיעין לבחי' האין יותר מע"י מעשה המצות כי מעשה המצות הוא רק המשכה מבחי' אין, אבל ע"י תשובה מגיעין לבחי' האין ממש. וזהו ענין יוכ"פ שהוא בחי' יום התשובה שהוא למעלה מבחי' חכ' דאכילה, וע"כ צ"ל בו ה' עינויין כי בה' בראם⁵⁹, אבל יוכ"פ הוא למעלה מבחי' מקור העולמות וע"כ אסור בו ה' דברים אכילה שתי' כו', וזהו כמ"ש בעוה"ב⁶⁰ שאין בו אכילה כו' רק יושבין ונהנים מזיו השכינה כו'.

אך צ"ל זה כי אין לפרש שזה קאי על עוה"ב שהוא ג"ע דא"כ מאי רבותא זו שאין בו אכילה הלא הם נשמות בלא גופים, א"ו קאי על זמן התחי' שיהיו נשמות בגופים⁶¹ ואעפ"כ לא יהי' אכילה כו', וזה תמוה איך יהיו ניזונים בלא אכילה. אך מתחלה צ"ל ענין הלחם למעלה איך שייך לחם למעלה. אך הנה כתי"ב⁶² ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, אדם היינו בחי' ציור קוין חסד ד"י גבורה ד"ש כו' ונק' בשם גופין וכמה גופין תקינת לון⁶³ לפי שהוא מקור להתהוות העולמות ע"כ נק' בשם גופין וההוא

(45) רש"י: מקץ מא, א. וראו ז. יז.	(51) ראה לעיל ע' רנ. וש"נ.
(46) עקב יא, יא.	(52) תהלים פט, י.
(47) בראשית ב, ה.	(53) זח"א סט, ב.
(48) תהלים כט, ט.	(54) ח"א קכט, טע"א.
(49) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת האוינו ע"א, ג ואילך.	(55) מנחות כט, ב. ראה אוה"ת אחרי ע' פג ואילך.
(50) ראה גם אוה"ת שם (שבהע' 4) תשע"א, א"ב.	(56) ברכות יז, א.
תשסד, ב.	(57) ראה לעיל ד"ה בשעה שהקדימו, והע' 17 שם.
(51) שלח יג, כ.	(58) ע"פ יחזקאל א, כו.
(52) ישעי' ה, ב.	

נביעה איהו כנשמתא לגופא⁶¹, וכמ"ש בע"ח⁶² אדם דאצי' נק' אדם דעשי' לפי שהוא מקור לעשי' ע"י צמצומי', וע"כ שייך שם בחי' לחם. אך זה שייך במדות שהוא מקור להתהוות העולמות וכמ"ש⁶³ באתי לגני אכלתי אבל באתרי' לאו אורחא למיכל כלל⁶⁴ דהיינו מדות עליונות יגמה"ר מדות שבכתר שם אין שייך לחם כמ"ש בספר בראשית א' דרל"ז ב'⁶⁵ שכלים דע"ס דע"י וא"א הם כמו האורות. וזהו עוה"ב אין בו אכילה כו', לפי שבעוה"ב מאיר מבחי' כתר מבחי' אין ושם אין שייך אכילה. אך איך יהי' הגוף ניזון מזה, הנה במא' תדשא הארץ גו' עץ פרי עושה פרי⁶⁶ הי' הציווי שיהי' טעם עצו ופריו שוה והארץ לא כן עשתה והוציאה עץ עושה פרי⁶⁷, והנה הפרי הוא הנשמה והעץ הוא הגוף, ועתה אין טעם עצו ופריו שוה וע"כ צריך הגוף למאכל, אבל לע"ל יהי' טעם עצו כפריו דהיינו שיוזכך הגוף ויהי' במעלת הנשמה ע"כ גם גוף גשמי יהי' ניזון בלא אכילה גשמי' רק מזיו השכינה⁶⁸, כמו שמצינו באל"י שעלה בסערה השמימה⁶⁹ או במשה שעלה למרום ולא אכל ארבעים יום⁷⁰ אעפ"י שהי' בגוף גשמי לפי שנזדכך גופו עד שהי' ניזון ממקום שהנשמה ניזונית כו', כי גם הנשמה צריכה מזון רק שהוא מזון רוחני, וע"כ כשנזדכך גופו מקבל גם הגוף ממקום שהנשמה מקבלת מזון. רק שבמשה אחר שירד מההר הוצרך למזון גשמי, אבל לע"ל שיוזכך העולם כולו ע"י טל שהוא המשכת אתעדל"ע שהיא ממקום גבוה מבחי' טלא דנטיף מעתיקא"י טלא דבדולחא עילאה⁷¹ ע"כ אין בו אכילה ושתי' גשמי' רק שהגוף יהי' נהנה מזיו השכינה כנשמה עצמה כו', וזהו עצו כפריו שויים. וז"ע יוהכ"פ שהוא יום התשובה ממשיכי' יגמה"ר שאין שייך שם אכילה כמ"ש⁷² באתרי' לאו אורחי' למיכל וע"כ אין בו אכילה ושתי' כו' כנ"ל.

- (61) ת"ו בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 (62) ראה ע"ח שער סדר אצי' (ש"ג) פ"א. פ"ג.
 לקו"ת מסעי צה, א. ובכ"מ.
 (63) שה"ש ה, א.
 (64) ראה זח"ג רמא, ב ואל"ך.
 (65) אוה"ת וירא שם (שבעערה 4) תשעא, א.
 (66) בראשית א, יא.
 (67) ראה ב"ר פ"ה, ט. פרש"י עה"פ.
 (68) ראה גם בכ"ז המשך וככה תרל"ז פפ"ח-צב.
 ועוד.
 (69) מלכיס"ב ב, יא.
 (70) תשא לד, כח.
 (71) ראה זח"ב סא, ב. סב, ב. פג, א. זח"ג קכה, ב.
 ועוד.
 (72) ראה זח"ג מט, א. קכה, ב. קלה, ב. ועוד.

בס"ד. תיל"י סי' ק"ל

כ"י עמך הסליחה למען תורא, לכאו' אינו מובן מהו הנתינת טעם שנותן דלמה יסלח בכדי שיראו ממנו, הלא הסברא נותנת שאם יתנהג הכל במדה"ר להרבות לסלוח, לא יתייראו כ"כ מן החטא, והגם כי האומר אחטא ואשוב אין מספיקו בידו לעשות תשובה, מ"מ נהי דלא יאמר אחטא ואשוב מ"מ לא יתיירא כ"כ מלחטוא מאחר שהוא מרבה לסלוח, וכמארז"ל במד"ר בראשית ס"פ י"ב אמר הקב"ה אם אני בורא את העולם במדה"ר הוי חטאין סגיאין, ועד"ז ארז"ל כל האומר הקב"ה וותרן יותרון מעוהי, וא"כ אינו מובן כלל ענין הנתינת טעם הנ"ל.

אך הענין הוא דהנה במ"ע ספורנו פ"י דהכוונה הוא שכאשר יסלח לעדת ישורון ויושיעם ע"ד כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות, אזי יומשך היראה בישראל ע"ד מ"ש בקרי"ס וירא ישראל כו' ויראו העם את ה'. וזהו אם עוונות תשמר יהי ר"ל אם הוא רק מבחי' י"ה לבד שז"ע אין השם שלם, לא נמשך הסליחה כראוי עדיין אלא כי עמך הסליחה פ"י עמך בשם שלם ששם הוא רחמי' גמורים משם נמשך הסליחה כו' ויהי גילוי היראה עוד יותר מבקרי"ס, וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו כו"ס.

והראב"ע פ"י וז"ל שכאשר תסלח לעוונתי ישמעו חטאים וישוכו גם הם ויניחו חטאם, ואם לא תסלח לא ייראוך ויעשו חפצם ככל אות נפשם. וכ"כ אבן יחיא וז"ל וזולת זה כי אתה חייב לסלוח ועמך ראוי להיות מדת הסליחה למען תורא כי העבד אשר חטא לאדוניו, אם ידע היותו רחמן יכנע לפניו וישוב אליו וירחמהו ויסלח לפשעיו, ועם ידע היותו אכזרי ומונע הסליחה לא יכנע אליו וכ"ש דפקר טפי, עכ"ל. וזהו ע"ד דאיתא בגמ' פ"ב דחגיגה"י גבי אחר שלא רצה לשוב מפני ששמע שובו בניו שובכ"י חוץ מאחר ע"כ נתפקר לגמרי, כענין ליזול לתהני בהאי עלמא, וכן איתא במת"ל¹¹

- (1) מאמר זה הוא כנראה מהדו"ק לד"ה מי א"ל
 כמודך דלהלן. ולכללות המאמר — ראה: יהל
 אור לאדמו"ר הצ"צ ע' תק ואילך. אזה"ת נ"ך
 (כרך ג) ע' א"שכג ואילך. ד"ה מי א"ל כמודך
 בסה"מ תרנ"ץ. התחלה וסיום של ד"ה כי עמך
 הסליחה בסה"מ תרפ"ג. תשי"ט. וראה להלן הע'
 35. מאמר זה נזכר בהמשך תרס"ו ע' ב.
- (2) תהלים קל, ד.
 (3) יומא פח, ב.
 (4) ראה ב"ק נ, א. ירושלמי תענית פ"ב ה"א.
 אסתר פ"ז, כה.
- (5) במורנו עובד"י ספורנו — לתהלים שם, ג.ד.
 (6) מיכה ז, טו.
 (7) בשלח יד, לא.
 (8) תהלים שם, ג.
 (9) ראה פרש"י ס"פ בשלח. תנחומא ס"פ תצא.
 פסיקתא דרב כהנא ופסיקתא רבתי פ' זכור.
 מדרש תהלים ט, ז.
 (10) נוסח תפלת עמידה דר"ה.
 (11) טו, א.
 (12) ירמ"ג ג, יד.
 (13) במדרש תהלים.

ספר תרל"ד

שכה

סס"י נ"א שא' דוד אם תקבלני כל הפושעי' משלימין לך ומסתכלין בי ואני עד ומעיד לכל באי העולם שאתה מקבל השבים כו'. ואא"ז אדמ"ו ז"ל א' משל ע"זי' מי שחייב לבעל חוב סך רב ואין ידו משגת כ"א לפרוע המחצה, וגם זה בכמה שנים מעט מעט מידי שנה בשנה, אזי אם בעל חובו יהי' טוב ויקבל זה ממנו אזי ישתדל בכל לב לסלק מעט מעט כפי שידו משגת, אבל אם הבע"ח קשה ורוצה שיסלק לו עד גמירא ולא ישאר לעצמו כלום, אזי הלוח יתייאש מזה ולא יסלק לו כלום, כן הוא בענין התשובה. וזהו שאומרי' בתפילת נעילה ותלמדנו ה' אלקינו להתוודות לפניך למען נחדל מעושק ידינו.

ב) והנה רש"י ז"ל בתילי' פי' כי עמך הסליחה לא נתת רשות לשליח לסלוח כמ"ש כי לא ישא לפשעכם (משפטים כ"ג¹⁵). למען תורא על זאת שלא יהא אדם בטוח על סליחת אחר, מצאתי, עכ"ל. ובמצ"ד ביאר כ"א מסר הסליחה אל המלאך הי' לב האדם נפתה לומר המלאך יתפייס לנו הואיל ולא לו חטאנו וישא את העון והי' ממעט ביראת המקום עכ"ל. וזהו הטעם כפשוטו דפי' כי עמך הסליחה מעוכבת מעט שאין רשות לשום שליח לסלוח כ"א עד שיפעול רצון השי"ת בכבודו ובעצמו, וע"כ מזה יומשך היראה. וזהו כמארז"ל במתה"ל במקומו סס"י ק"ל אר"א הסליחה מופקדת אצלך מר"ה (ועד יוהכ"פ) וכל כך למה למען תורא בשביל ליתן אימתך על בריותיך ביוהכ"פ, וכ"ה במד"ר פ' אמור פ"ל¹⁶ גבי ביום הראשון מן הכא חושבנא, ובקהלת רבה סד"ה לך אכול בשמחה לחמיך¹⁷, וכ"ה בילקוט תילי' במקומו בשם הפסיקתא, וזהו ע"ד ג'¹⁸ ספרי' נפתחי' ברה"כ כו' בינונים תלוי' ועומדי' עד יוהכ"פ, והיינו שהסליחה מתחלת ברה"ה, שהוא בכסה ליום חגינוי' דסהרא סליקת לאתר דאתמר בי' במכוסה ממך כו' כמ"ש בזח"ג שופטי' דף ער"ה א' שזהו בחי' הכתר שמשם מקור הסליחה, וכ"פ בזח"ג אמור ד"ק ע"ב כי עמך הסליחה ע"ד כי עמך מקור חיים²⁰, מקור היינו כתר כמ"ש ברע"מ ס"פ בא, וכמ"ש בלק"ת ובסידור בכ"ד²¹ שע"י השופר ממשיכי' ממקור, ובחי' ממעמקים²², למלאות הפגמי' דשנה העברה כו'.

ג) והנה עיקר בקשת סליחה ומחילה היא על היראה דוקא, והגם שהעבודה צ"ל גם באהבה, וכמ"ש²³ לאהבה את ה' כי הוא חיך, וכתי'²⁴ ואהבת כו' בכל לבבך וכהנה רבות, מ"מ עיקר הציוי הוא על היראה שהרי

(14) הובא גם ביהל אור ושאר מקומות שנשמנו	(20) תהלים לו, יו"ד.
לעיל.	(21) לקו"ת דרושים לרה"ה נד, ג, נח, ד ואילך. ועוד
(15) פסוק כא.	[נסמנו ביהל אור שם]. סידור רלה, א ואילך.
(16) פיסקא ז.	רמד, ג ואילך. ובכ"מ.
(17) פ"ט, א. [ז].	(22) תהלים קל, א.
(18) ר"ה טו, ב.	(23) נדרים ל, כ.
(19) תהלים פא, ד.	(24) ואתחנו ו, ה.

על האהבה אינו שייך ציוי כלל שהיא מדה שבלב²⁵, אלא שהציוי הוא רק על ההתבוננות בפסוק שמע כו' וממילא יבא לבחי' ואהבת, ולכן נא' ואהבת ל' ציוי, או ל' הבטחה כמ"ש מזה במ"א²⁶, אבל עיקר הציוי הוא על היראה כמ"ש²⁷ ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה, והגם שנא' אח"כ ג"כ ולאהבה כו' זהו בא מהיראה הקודמת, כמ"ש במ"א²⁸ בענין אחת שאלתי כו'²⁹ ממך למדתי כ"א ליראה כו' ואח"כ חשיב דברי' הרבה³⁰ הרי כי כולם באים מן היראה הקודמת, ולכן ארז"ל (שבת פ' במה מדליקין דל"א סע"א) ע"פ³¹ והי' אמונת עתיך כו' יראת ה' היא אוצרו, שחשיב שם אמונת זרע' כו' (וע' בפ' רש"י והרד"ק, וכמשנ"ת בד"ה והי' אמונך עתד³²), אי יראת ה' אוצרו אין א"ל לא, ערבת בהו קב חומטין, א"ל מוטב שלא העלית, שהעיקר היא היראה, וכמארז"ל³³ אין להקב"ה בעולמו אלא אוצר של י"ש. ולכן גם בדברי תוכחה שהוכיח משה עד שהוריקו פניהם, אמר³⁴ אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובי' בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא הזה. והענין הוא דהנה אהבה מורכב משניהם מהאוהב והנאהב, אמנם היראה הוא רק מהנורא לבד, ולא מהמתיירא, ולכן כשפוגם ח"ו ביראת המקום הוא פגם גדול מאד, אבל כשפוגם באהבה, הגם כי גם זה הוא מפועלי העוון, מ"מ אינו שייך כ"כ לבקש מחילה וסליחה ע"ז.

ד) וביאור הענין³⁵ דהנה באמת לא יתכן ענין הסליחה ומחילה באהבה כ"א ביראה, שהרי אנו רואים שני אוהבים נאמנים באהבתם אם יחטא הא' לחבירו ולא יעשה כרצונו ובקשתו שביקש מעמו לא יתכן לומר שחבירו ירגז עליו ויכעס מדוע לא עשה בקשתו עד שהמתבקש יהי' צריך לפייסו ולבקש שימחול לו על אשר לא מלא בקשתו, מאחר שמה שלא מילא בקשתו הוא מפני שאין בלבבו אהבה כ"כ אליו עד שיעשה כפי בקשתו איך חבירו ירגז ויכעס בזה, וכי זה מוכרח הוא בדרך חיוב לאהוב אותו הלא האהבה נטועה בלב האהוב כפי המדה, וכשרואה בו שאינו אוהבו כ"כ לא איכפת ל' כלל במה שיעבור רצונו ובקשתו ולא שייך ע"ז לומר שיצטרך לפייסו ולבקש מחילה ממנו כי לא רגז מעולם ע"ז כו', ואמנם הנה בעול

(25) ראה דרמ"צ קצט, א. סה"מ תרצ"ט ע' 8. וראה ספר הערכים-חב"ד כרך א ערך אהבת ה' ע' רסז. וש"נ.
 (26) ראה תו"א תשא פו, ג ואילך. לקו"ת ואתחנן יא, א. ועוד. וראה ספר הערכים-חב"ד שם ע' שטו ואילך. וש"נ.
 (27) עקב י' יב.
 (28) ראה לקו"ת מסעי צו, סע"ב ואילך. סה"מ תקס"ג ח"ב ע' תשד ואילך. אוה"ת עקב ע' תקעז ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' שא ואילך. סה"מ תרצ"ט ע' 9.
 (29) תהלים כו, ד.
 (30) ראה מדרש תהלים ויל"ש תהלים עה"פ.
 (31) ישעי' לג, ה.
 (32) אוה"ת דרושים לשבועות ע' סו ואילך. וראה גם סה"מ תרנ"ב ע' לו ואילך.
 (33) ברכות לג, ב.
 (34) תבוא כת, נח.
 (35) בכל הבא לקמן (עד סוף המאמר) — השוה ד"ה וטהר לבנו בסה"מ תקס"ב ח"א ע' רעז ואילך. וראה גם סה"מ תרצ"ט ע' 9 ואילך.

העבד לאדוניו כשיעשה העבד נגד רצון האדון שייך לאמר שהאדון יכעס עליו וירגז עליו עד מאד עד שיצטרך לפייסו ולבקש ממנו מחילה וסליחה כו', הרי ענין הסליחה ומחילה לא שייך כ"א במדת היראה דוקא, והטעם מובן בהיות כי הממשלה על העבד הוא בדרך חיוב דוקא, שהרי אין עבודת העבד במה שהוא רוצה דוקא אלא גם נגד רצונו כו' ודוקא בזה שנגד רצונו בזה ניכר העבדות במה שמבטל רצונו נגד רצון אדוניו. וזהו כל עיקר ענין העבודה שהיא היראה כו'.

ה) והנה בענין עבודת עבד זה יש ב' בחי', הא' היא חיצונית היראה לעשות ולעבוד בעול ממש, והב' הוא בחי' פנימיותו והוא ביטול עצמותו מכל וכל רק לעשות נח"ר לאדונו, ורצון אדונו הוא רצונו אע"פ שהוא נגד טבעו לגמרי, מפני שאין כוונתו לעצמו כלל רק לאדונו להיות כי ביטול עצמו לגמרי כו'. והנה מאחר כי ענין עבודה זו שאין בעבודתו שום כוונה לעצמו, הנה זהו חיוב גדול שיהי' רצון האדון בשלימות, ואם לא יקיים בשלימות הנה חטא ופשע בכבוד אדונו ומתחייב עונש מאחר שכל העבודה לאדונו הוא רק לאדונו שייך חטא ופשע כאילו פגם באדון עצמו כו'. אבל העובד מאהבה לא יתחייב עונש כ"כ אם לא השלים העבודה מאחר שהאהבה מורכבת מב' דברים ממנו ומן האדון, ואם אין בו האהבה שתכריח העבודה לאדון לא פגם באדון כלל כ"א פגם בעצמו במה שאין לו אהבה כו', וא"כ לא שייך חטא ופשע כי עיקר ענין החטא ופשע הוא כשאדם פוגם ומבזה את חבירו ונגע במהותו, אבל כשבזה א"ע לא שייך לומר לשון חטא ע"ז כו', שהגם שאמרז"ל במשנה פ"ח דבב"ק אע"פ שאינו רשאי מ"מ פטור הוא, ובגמ' הנ"ל דצ"ב ע"ב פי' שזהו כהאי תנא כו' מאשר חטא על הנפשו, הרי נק' זה בשם חטא, מ"מ מובן מההוא דבא לפני ר"ע במשנה הנ"ל שעבור בזיון שעשה לעצמה אינו בכלל חטא כלל, רק שא"ל שגם אם חובל בעצמו שזה אינו רשאי מקרא דמאשר חטא הנ"ל מ"מ פטור הוא.

ואו) ועפ"ז יובן הנמשל למעלה, כי הנה ידוע שהאהבה לה' הו"ע הדביקות לדבקה בו כו', ונודע כי היא הנמשכת בבחי' גבול ומדה, ולפעמי' כך ולפעמי' כך לפי ערך ההתבוננות והכנות כלי המקבל המתדבק בו ית'. והנה אם יקרה לפעמי' שתקטן בלבבו האהבה והדביקות, לא שייך לומר ע"ז לשון חטא ועון שפשע בזה כו' מאחר שהדביקות היא קרבת אלקי' דהיינו שהאהבה לה' גורמת השראת אלקות בלבבו, ואם אין לו אהבה הפסיד

בגוכי"ק בצידי הגליון:
וטהר.
לעיין בי' אהבת ישראל.

ואין אלקיו בקרבנו, אלא מרחוק בבחי' מקיף לבד, נמצא שלא פגם בזה בכבוד בוראו בבחי' אלקות אלא הנה הוא פגם א"ע כו' ואיך יתכן לומר שיבקש מחילה וסליחה ע"ז מד' אלקינו בעבור שלא אהבו כ"כ, הלא לא יתכן הרוגז והכעס ע"ז מאחר שהאהבה מורכבת היא כמו שנתבאר לעיל, רק שבחי' מדה במדה לא בטלה ובמדה שאדם מודד כו' כמ"פ לפנים³⁷ כן לא נמשך עליו מבחי' אהבתי אתכם אמר ה' ו' מענין במדה שאדם מודד בד"ה והי' שארית יעקב (למ"ד)⁴⁰.

אמנם במדת היראה שהוא רק בחי' ביטול רצון בע"כ כנ"ל שבזה ניכר ענין העבודת עבד כו', א"כ כל העבודה הוא רק כשביל ה' לבדו ואין בה כוונה לצורך עצמו כלל כמשנ"ל, הרי כשלא השלים רצון ה' יתכן ויתכן שיהי' הרוגז במה שפגם בכבוד ה' להיות כי עבודת ה' היא ולא עבודת עצמו כנ"ל, אבל בענין האהבה כתיב⁴¹ קרבת אלקי' לי טוב כו'.

זיין ומעתה יובן ענין מארז"ל⁴² א' הקב"ה אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני זכרונות כו' ובמה בשופר, שזהו הקדמה בכדי שנוכל לבקש ביוהכ"פ סלח לנו אבינו כו' מחל לנו כו'. כי הנה נת' לעיל שעיקר הסליחה ומחילה לא תמצא כ"א על היראה דוקא, ושורש ענין היראה היא מצד בחי' קבלת עומ"ש, ולכן כאשר או' מלכיות בר"ה שמקבל עומ"ש לכן אח"כ יוכל לבקש מחילה וסליחה על פגם היראה. ושורש ענין היראה פנימיות הנ"ל הוא בחי' יו"ד של ש' הוי' שהוא בחי' יר"ע ביטול עצמותו, וכנודע⁴³ כי יש דחילא ורחימא ורחימא ודחילא והם ש' הוי' י"ה ו"ה, יו"ד יר"ע ה"ו הם אהבה רבה ואהבה סתם, וה' תתאה הוא בחי' יר"ת, ונמצא עיקר היראה פנימיות הנ"ל הוא בחכמה יו"ד של שם הוי', והוא בחי' הקרירות כי אין שם רעש בהתלהבות כ"א בחי' ביטול עצמותו, ע"ד ונחנו מ"ה דמשה⁴⁴, אבל האהבה ברשפי אש היא מבחי' בינה, ונודע כי בכלליות ההשתלשלות דאבי"ע הנה יו"ד דשם הוי' הוא שורש כל האצו', אבא מקננא באצו' ה' בכריאה וא"ו ביצו' ה' אחרונה בעשי' כמ"ש בת"ז⁴⁵, ובד"פ באצו' עצמו יו"ד בחכ' כו' עד ה' אחרונה במ' דאצו', ונעוץ תחילתן בסופן⁴⁶. ולכן כשם שביו"ד דחכ' דאצו' היא ראשי' גילוי מקור החסדי' דא"א וע"י שהם יגת"ד שלכך אנו אומרי' סלח לנו אבינו כי אבא דאצו' הוא חכ' דרך בו עוברי' הי"ג מדה"ר ובו עיקר תגבורת החסד להיות כי הוא עיקר המוליד

(37) סוטה ה. ב. ועוד.

(38) כמים הפנים לפנים. משלי כו, יט.

(39) מלאכי א. ב.

(40) סה"מ תר"ל ע' רג.

(41) תהלים עג, כח.

(42) ר"ה טז, א, לד, ב.

(43) ראה זח"ג קכג, א. תקוני זתר ת"ו (כא, ב.) ת"י

(כה, ב.) תר"א מקץ מ, ד. לקו"ת בלק עג, א.

ראה כא, ג. סידור עם דא"ח יו, א. קנא, ג ואילך.
ועוד.

(44) בשלח טז, זית. וראה תו"א נו, א. סה"מ תר"ל ע'

רכט ואילך. ובכ"מ.

(45) תיקון וא"ו. וראה בהנסמן לעיל בד"ה מי יתן

טהור מטמא הע' 265.

(46) סי' יצירה פ"א מ"ז.

ספר תרל"ד

שכט

ולכן דרכו לרחם כרחם אב על בנים, משא"כ בינה דינין מתערין בסופה כו'⁴⁷ כמ"ש במ"א, כמו"כ בה' אחרונה דש' הוי' מצד נעתב"ס, וגם כי אבא יסד ברתא כו'⁴⁸, לכן בה' אחרונה דוקא בה עיקר התגלות יג"מ הרחמי' בבחי' יו"ד שבה' אחרונה. וז"ע מי אל כמוך שא' מיכה⁴⁹ שהוא בבחי' מל' דאצי' שגם בה מאירי' י"ג תיקונים, כמ"ש בפע"ח גבי ברוך שאמר כו'⁵⁰ בחי' הארת אריך דבריאה כי מל' דאצי' נעשית ע"י וא"א לבריאה כידוע כו'.

ח) וביאור הענין הנה נודע כי עיקר הסליחה הוא מבחי' הכתר דוקא להיות כי צריך להיות התהפכות מרצון לרצון, שהרי ע"י החטא ועון שעשה נסתלק הרצון ממנו עד שהעבירות נק' תועבת ה'⁵¹, ובדקות כתי'⁵² תועבת ה' כל גבה לב שזהו המקור בדקות לכל הדברי' הפשוטי' הנמשכי' מזה אח"כ כו', וע"י הסליחה ומחילה הוא שיוחזר הרצון לו ויקבלנו ברצון, וזאת נודע כי העיקר הוא הרצון, שהרי כשאדם שונא את חבירו מצד איזה טעם וסיבה יכול עדיין לסובלו לדבר עמו, אבל כששונאו בלי טעם כלל הוא בבחי' יחידה שבנפשו שהיא למעלה מן הטעם, והיינו שמסלק רצונו ממנו ואינו יכול לסובלו כלל, והגם שבדרך סבלנות יכול לדבר עמו אך אין זה באמת לאמיתו ע"פ נקודת הרצון כו', וכשמוחל לו באמת לאמיתו מחזיר רצונו אליו להיות ג"כ בלי טעם, ומים רבי' לא יוכלו לכבות את האהבה⁵³, וא"כ צ"ל מאחר שהשנאה הי' ג"כ למעלה מן הטו"ד כנ"ל מבחי' יחידה כו' ואיך גבר בו התקבלות הרצון על סילוק הרצון כו' אין זה אלא מחמת הארה שהאיר בו מבחי' שלמעלה מן הרצון, והוא בחי' כח הרצון, וכמ"ש במ"א שז"ע בחי' רעדכ"ר כו' מקור כל הרצונות. וזהו כי עמך הסליחה פי' עמך הוא בעל הרצון כך תלוי הכח והעוז להחזיר הרצון ע"י הסליחה שהוא להגביר את הקבלת הרצון על סילוק הרצון כו'.

בצידי הגליון נרשם בגוכ"ק: הארת בעהר"צ לכן נק' יגת"ד שערות לבד, ועיקר התגלותו בחכ' ביטול כח מ"ה, וגם חסד, אך אין זה כ"א כאשר העבד יבקש מחילה וסליחה מהאדון וע"י ההכנעה יסלח לו האדון, ולכן אין עומדי' להתפלל כו' כובד ראש הכנעה, קבעמ"ש בנעילה גמ"ח, אומר' שמע בשכמל"ו ז"פ ה' הוא האלקי' שע"י ההכנעה יומשך הסליחה ויוגברו החסדי' להיות אלקי' ברוב חסדיך ע"י התגברות ש' הוי' על ש' אלקי', או שש' אלקי' יחשב כה' גבורות ממותקות מצד רב חסד כו'.

(50) שער הזמירות פ"ד.

(51) תצא כה. טו.

(52) משלי טז. ה.

(53) שה"ש ת. ז.

(47) ראה זח"ג י, ב ואילך.

(48) זח"ג רמת. א. רנו. ב. רנח. א. תקוני זהר תכ"א

(סא, ב).

(49) ז. יח.

מ"י אל כמוך כו' לשארית נחלתו, וארז"ל¹³ אלי' וקוץ כו' ולא לכל נחלתו למי שמשים כו', ולכאו' יפלא הלא בזח"ג דקל"ב א' אמרו מי אל כמוך בע"י אתמר, ונודע כי שם אם חטאת כו' ורבו כו', ולכן משם נושא עון כו', ואיך משם יומשך הדקדוק לשארית נחלתו דוקא. ויובן בהקדם מ"ש כי עמך הסליחה למען תורא, שמשמע שע"י היותו סולח סלה עי"ז יומשך לנו היראה, ולכאו' הסברא בהיפך שע"י שהוא ית' סולח ומוחל, יכול להיות שלא יתייראו כ"כ, שהגם שהאומר אחטא ואשוב אין מספיקין כו' מ"מ נהי דלא יאמר כן מ"מ יהי' החטא קל בעיניו מאחר שמרבה לסלות, וכמארז"ל אמר הקב"ה אם אני בורא במדה"ר יהי' חטאין סגיאין, ועד"ז ארז"ל¹⁴ [האומר] הקב"ה ותרן יותרו כו', וא"כ מהו שאו' כי עמך הס' למען תורא.

והענין כי רבו המפרשי' בפסוק זה, והא"י שקאי על לע"ל דכתי'¹⁵ כימי צאתך מאמ"צ, שכשם שע"י יצי"מ באו ליראה כמ"ש¹⁶ ויראו העם כו' כן ע"י שאראנו נו"ן פלאות¹⁷ יבואו לבחי' יר"ע, וכמ"ש¹⁸ ובאו במערות צורי' מפני פחד כו' חשף ה' את זרוע קדשו¹⁹, וזהו שאנו מבקשי'²⁰ והופע בהדר גאון כו' וידע כו'. ולפ"ז יהי' פי' הפסוק כי עמך הס' פי' עמך היינו ש' שלם ולא כמו בזה"ז שאין השם שלם²¹ שיהי' אינו מאיר בו"ה, וזהו אם עוונות תשמר יהי', היינו מחצה השם, כ"א עמך שם שלם ששם רחמי' גמורים דלית שמאלא בהאי עתיקא²², לכן ע"י הס' שיומשך משם נבואה לבחי' יר"ע במכ"ש מהגילוי שהי' ביצ"מ לפי שעה שאם שנגלה עליהם ממה"מ כו' מ"מ הי' רק לפי שעה לכד ואעפ"כ באו ליראה כ"ש כשיראנו נפלאות נון פלאות, י"ל שער הנו"ן דבינה ונתיב הל"ב דחכ'²³, וענין נש"ב נת' בפרד"ס²⁴ שזהו נון פעמי' מצרי' שנא' בתורה, ורק מ"ט שערי' נתגלו למשה²⁵, ג"ר, אבל בזמן שיהי' ג"א²⁶, אז יתגלה גם נתיב הל"ב דחכ'

(1) ראה ד"ה כי עמך הסליחה שלפני זה, ובהנסמן בהמ"מ לתחילת המאמר שם.	(12) ראה זח"א רסא, ב. אוה"ת נ"ד ת"א עה"פ (ע' תפז).
(2) מיכה ז, יח.	(13) ע"פ ישעי' ב, כא.
(3) ר"ה יז, טע"א: אלי' וקוץ בה לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים.	(14) ישעי' נב, י.
(4) איוב לה, ג.	(15) נוסח תפלת העמידה דר"ה.
(5) תהלים קל, ד.	(16) נסמן לעיל במאמר הקודם הע' 9.
(6) יומא פח, ב.	(17) תהלים קל, ג.
(7) כ"ר פיי"ב, טו.	(18) זח"ג קכט, א. ועד"ז שם רפט, א.
(8) ראה ב"ק נ, א. ירושלמי תענית פ"ב ה"א. אסתר פ"ז, כה.	(19) הגדה של פסח פיסקא מצה זו.
(9) ספורנו עה"פ [הובא במאמר שלפנ"ז בתחילתו].	(20) ראה זח"ג רנו, ב. תקוני זהר ת"ל (עא, ב). פרדס שער יב פ"ג.
(10) מיכה ז, טו.	(21) שער יג פ"א ואילך.
(11) בשלח יד, לא.	(22) ר"ה כא, ב.
	(23) גילוי אלקות.

שכפנימיות עתיק נחשב²⁴, שבדאי נח' היראה שיומשך משם הוא באופן נעלה יותר הרבה כו'.

(ב) ועו"ל בפ"י הפ' 25 שכאשר יסלח לעוונות עי"ז ישמעו חטאים וישובו אל ה' בכל נפשו ובכל מאדו ובהיפך יתיאשו ויעשו ככל אות נפשם, כי העבד אשר ידע שאדוניו יתרצה לו ע"י הפיוס שיפייסו יבקש רחמים ממנו ויכנע לפניו, אבל אם ידע היותו קשה לא יכנע כלל וכל שכן פקר טפי, וע"ד שארו"ל²⁶ גבי אחר שלא רצה לשוב מפני ששמע כו' שובה כו'²⁷ חוץ מאחר ע"כ נתפקר לגמרי, כענין ליזל לתהני בהאי עלמא, שנת' במ"א²⁸ ש"מ אם ה' דוחק ונכנס היו מקבלי' אותו, והמופת לזה שהרי אמר ר"מ דומה אני שמתוך תשובה כו' כמ"ש בירושלמי הובא בתוס' חגיגה דט"ו א', וגם העלו עשן, וכיבו העשן, אלא אפ"ל שהי' מאותן שאין מספיקי' כו' ואעפ"כ אח"כ העלו אותו תלמידיו. וזהו דאיתא במד"ת ססי' ג"א, שא' דוד אם תקבלני כל הפושעים משלימין לך ומסתכלי' בי ואני עד ומעיד לכל באי עולם שאתה מקבל השב"י עכ"ל.

ונמצא משל ע"ז מרכיבו אדמ"ו ז"ל²⁹ מי שחייב לבע"ח סך רב וא"י משגת כ"א לפרוע המחצה וגם זה בכ"ש³⁰ מעט מעט משב"ש³¹, אזי אם בע"ח יהי' טוב עמו ויקבל זה ממנו, אז הלוח ישתדל בכ"ל ונפש לסלק לו מעט מעט כפי שידו משגת, אבל אם הבע"ח קשה ורוצה דוקא שיסלק לו עד גמירא בפ"א ולא ישאר לעצמו כלום, אז הלוח מתייאש לגמרי ואינו מסלק לו כלום, ועד"מ זה יובן ענין התשובה. וזהו שא"א בנעילה ותלמידינו ה' אלקינו להתודות לפניך כו' למען נחדל מעושק דינינו, כי ע"י שהוא מרבה לסלוח עי"ז ישוב החוטא מדרכו הרעה לשוב אל ה' בכל לבבו ובכל נפשו, להיותו יודע כי אינו חפץ באיבודו כ"א בשובו מדרכיו וחי', כמ"ש³² החפץ אחפוץ כו' הלא בשובו כו' וחי'.

(ג) ואמנם בכדי שיקובל תשו' ברצון צ"ל עכ"פ חרטה על העבר וקבלה על להבא מקרב ולב עמוק באמת לאמיתו בלתי שום רמי' ח"ו, כי האדם יראה לעיני' וה' יראה ללבב³³, ובוחן לבות ה'³⁴, ולכן כי עמך דוקא הסליחה, שפ"י רש"י³⁵ לא נתת רשות לשליח לסלוח כמ"ש כי לא ישא לפשעכם (משפטי' ק"ג³⁶) למען תורא שלא יהא אדם בטוח על סליחת אחר,

(24) ראה סה"מ הש"ת ע' 49 ובהערות שם. וראה
 לקמן בסוף המאמר.
 (25) ראה ראב"ע עה"פ.
 (26) חגיגה טו, א.
 (27) ע"פ ירמ" ג, יד.
 (28) ראה ראשית חכמה שער הקדושה פי"ז (סד"ה ומורי ע"ה). שלי"ה שער האותיות אות ק' קדושה.
 (29) ראה מאמר שלפניו פ"א. וש"נ.
 (30) = בכמה שנים.
 (31) מידי שנה בשנה.
 (32) יחזקאל יח, כג.
 (33) שמואל"א טז, ז.
 (34) משלי יז, ג.
 (35) עה"פ תהלים קל, ד.
 (36) פסוק כא.

מצאתי, והיינו שע"ז יבוא ליראה את השם הנכבד והנורא, כי אם הי' מוסר הסליחה לשליח הי' יכול האדם להיות נפתה כי השליח ימחול לו הואיל ולא לו החטא, ולכן ישא להעון, ועי"ז הי' ממעט ביראת המקום, לכן נא' כי עמך הסלי', והוא הטעם כפשוטו שהסליחה מעוכבת מעט שאין רשות לשום שליח בעולם לסלוח כ"א עד שיפעול רצון השי"ת בכבודו ובעצמו שהוא הבוחן לבות וכליות כו"ל ועי"ז יבא לבחי' יראה. וזהו שארז"ל במד"ת ססי' ק"ל א"ר אבא הסליחה מופקדת אצלך מר"ה, וכ"כ למה למען תורא בשביל ליתן אימתך על בריותיך ביוהכ"פ, וכ"ה במד"ר אמור פ"ל³⁸ גבי ביום הראשון מן הכא חושבנא, ובקהלת רבה סד"ה לך אכול בשמחה לחמך³⁹, וכ"ה בילקוט תילי' בשם הפסיקתא, והיינו כי ג'⁴⁰ ספרי' נפתחי' בר"ה כו' בינונים תלוי' ועומדי' עד יוהכ"פ, שהסליחה מתחלת בר"ה. וזהו ענין מ"ש⁴¹ תקעו כו' בכסא דסהרא סליקת לאתר דאתמר בי' במכוסה ממך אל תחקור, לפייסא לי' על בנהא, כמ"ש בזח"ג שופטי' דער"ה א', שעלייתה לבחי' כתר שמשם נמשך הסליחה, וכ"מ ממה שפי' בזח"ג אמור ד"ק ע"ב כי עמך הסליחה ע"ד כי עמך מקור חיים⁴², מקור היינו בחי' כתר כמ"ש ברע"מ ס"פ בא, וכמ"ש בלק"ת ובסידור בכ"ד⁴³ שע"י השופר ממשיכי' מהמקור, ובחי' ממעמקים⁴⁴ למלאות כל הפגמים כו', וכמשל הנהר כשמתקלקלי' ממיו צריכי' לחפור בעומק יותר כו'.

(ד) והנה ענין התשובה למי שחטא בעשה ול"ת מבואר בספרי⁴⁵ תשו' הבאה והגדר והמשקל. אך גם למי שלא חטא בפ"מ מ"מ צריך תשובה בעבודה על שלא עבד באהוי"ר כראוי לעובדי ה', כד דייקת בי' שפיר עיקר בקשת הסליחה ומחילה הוא על העדר היראה דוקא, ולכן ימ' אלו נק' ימי' נוראי' ע"ש שאז הוא זמן התשובה על אשר פגמו ח"ו ביראת המקום, והגם כי העבודה צ"ל באהבה ג"כ כאשר נצטוינו בתורה בהרבה מקומות ומהם לאהבה את ה' אלקיך כו' כי הוא חייך בס"פ נצבי⁴⁶, ובק"ש נא'⁴⁷ ואהבת את כו', מ"מ עיקר הציוי הוא רק על היראה דוקא, שהרי לכאו' צ"ל איך שייך ציוי על אהבה שהרי היא מדה שבלב ואיך יתכן ציוי ע"ז ומה יעשה מי שאינו תקוע בלבו אהבה כו' ח"ו⁴⁸, ואיך אומר ואהבת ל' ציוי כאילו הוא בעב"ח⁴⁹ בזה, אלא שהציוי הוא על ההתבוננות הקדום לה בפסוק שמע ישראל, איך שהוא ית' הוא ה' אלקינו יחו"ע ה' אחד יחו"ת, והגם שנתהוו

(37) ראה גם תניא פמ"א (נו, סע"א).

(38) פיסקא ז.

(39) פ"ט, א | ז].

(40) ר"ה טז, ב.

(41) תהלים פא, ד.

(42) תהלים לו, יו"ד.

(43) נסמן לעיל במאמר הקודם הע' 21.

(44) תהלים קל, א.

(45) ראה רוקח הל' תשובה. הובא בשליה שער

האותיות את ק קדושה. ועוד.

(46) ל, כ.

(47) ואתחנן ה, ה.

(48) ראה בהנסמן לעיל במאמר הקודם הע' 25.

(49) בעל בחירה.

ז"ר וארץ וד"ר⁵⁰ מ"מ הוא ית' אחד ומיוחד בלי שום שינוי כלל, כמ"ש⁵¹ אני הוי' לא שניתי כו', אשר ע"י התבוננות זו יבא לאהבה להיות ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך, אפי' נוטל כו'⁵² להיות כי ית' הוא חיי החיים. ומי שמתבונן בהעמקת הדעת ואינו מתפעל לבוא לידי אהבה, א"ז כ"א ממה שלא נטהר עדיין מטומאת ח"ן ושא"ד המונעי' ומעכבי' אותו, וכאילו מחיצה של ברזל מפסקת בינו לבין קונו⁵³, שזהו שאה"כ אני הוי' לא שניתי ואתם בניי לא כלייתם פי' שע"י התבוננות איך שלא שניתי ה"צ לבוא לבחי' כליות הנפש, ע' בלק"ת ד"ה אחת שאלתי⁵⁴ שזה"ע אהבה בתענוגי', וכ"ש אהבה סתם, אלא מפני מה אינו פועל לבוא לידי אהבה עכ"פ זהו מפני היותו בני יעקב יוד עקב⁵⁵ בעקבות כו' שעקוב הלב מכל⁵⁶ ולכן אנוש הוא⁵⁷ ל' חלישות ע"י בחי' עון עקבי⁵⁸ אשר הסיבוהו מבלי לתת לו דרך ומסילה ישרה לבוא לדבקה בו ית'. והעצה לזה הוא כמארז"ל⁵⁹ אם פגע בך מנוול זה (פי' רש"י יצה"ר) משכהו לבהמ"ד, אם אבן הוא נימוח, פי' אפי' אם לבו כלב האבן ע"י בחי' טמטום הלב שנתאטם ונתטמטם ע"י עון עקביו היינו מה שאדם דש בעקביו⁶⁰ כנ"ל המס ימס, וכמשל המים אם היותו דבר רך מ"מ בהתמדת פעולתו כשיטוף על האבן קשה יעשה בו רושם⁶¹, וכמ"ש בלק"ת בד"ה האזינו כמדומה ס"ה⁶², והתורה נמשלה למי' כמ"ש⁶³ הוי כל צמא לכו למי, ועי"ז יסור אצלו טמטום לבו עד שיבוא לדבקה בו ע"י אהבה אמיתית כו'. וזהו שאו' ואהבת ל' ציוי שהגם שעל אהבה בעצם אינו שייך לאמר ציוי מ"מ הציוי הוא על ההתבוננות כנ"ל וממילא יבא לידי אהבה, או יאמר ואהבת ל' הבטחה כלומ' סופך ברבות הימי' לבוא לידי אהבה כו' כמ"ש מזה במ"א⁶⁴.

ה) **ואמנם** עיקר הציוי הוא על היראה דוקא כמ"ש⁶⁵ ועתה ישראל כו' כ"א ליראה כו', והגם שא' אח"כ בפסוק זה עצמו ולא אהבה הנה באמת זה בא מן היראה הקודמת, כמ"ש במד"ת⁶⁶, בענין שאמר דוד⁶⁷ אחת שאלתי, ושוב ביקש דברי' הרבה, א"ל ממך למדתי, אמרת כ"א ליראה, ואח"כ פתחת במצות הרבה, שפי' הה"מ ז"ל⁶⁸ שבאמת לא ביקש רק דבר א' והשאר מסתעפי' ממילא, כמ"ש בלק"ת בד"ה אחת שאלתי⁶⁹, וכמו"כ הוא בענין

(50) ז' רקיעים וארץ וד' רוחות. ראה סמ"ק הובא
 בבית יוסף או"ח סימן סא. ובכ"מ.
 (51) מלאכי ג, ו.
 (52) ברכות נד, א. ספרי ופרש"י עה"פ.
 (53) ראה פסחים פה, ב.
 (54) כמדבר צו, ג.
 (55) עץ חיים שער ג פ"ב. פרדס שער ערכי הכינורים
 (שכ"ג) בערכו. ובכ"מ.
 (56) ירמ"י ז, ט.
 (57) תהלים מט, ו.
 (58) סיכה נב, ב. קדושין ל, א.
 (59) ראה ע"ז יח, א. פרש"י ר"פ עקב.
 (60) ראה סוכה שם. אדר"ג פי"ו, ב.
 (61) עה, ד.
 (62) ישע"י נה, א. ב"ק יז, א.
 (63) ראה בהנסמו לעיל במאמר הקודם הע' 26.
 (64) עקב י, יב.
 (65) לתהלים כג, ד.
 (66) תהלים שם.
 (67) ראה לקו"ת מסעי צו, סע"ב ואילך. אה"ת עקב
 ע' תקעז ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' שא ואילך.
 תרצ"ט ע' 9.

היראה כו'. ולכן ארז"ל בשבת בפי' במ"ד דל"א סע"א ע"פ"ו והי' אמונת עתיד אמונת זרע"י, וחשיב שם דינו של אדם על סדר פסוק זה, יראת ה' אוצרו, אי יראת ה' אוצרו אין וא"ל לא, והביאו משל, ערבת בהן קב חומטין כו' א"ל מוטב שלא העלת, כי יתקלקלו החיטים, מובן כי העיקר היא היראה, וכן ארז"ל"ו שאין להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יר"ש, ולכן גם בדברי תוכחה שהוכיחו משה עד שהוריקו פניהם, אמר ג"כ"ו א"ל תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובי' בספר הזה ליראה את ה' הנכבד והנורא הזה, שהזהיר על היראה דוקא.

והענין הוא"י דהנה אהבה היא דבר המורכבת משניהם היינו האוהב והנאהב, אמנם היראה היא רק מהנורא לבד, ולא מהמתיירא כמשי"ת אי"ה, ולכן כשפוגם ח"ו ביראת המקום הוא פגם גדול מאד, אבל כשפגם באהבה, הגם כי גם זה הוא מפועלי העוון, על העדר אור אהבתו, שהרי אמרו בזהר"י לית פולחנא כפולחנא דרחימותא כו', מ"מ אינו שייך כ"כ לבקש מחילה וסליחה ע"ז כו'.

ו) וביאור הענין דהנה באמת לא יתכן ענין הסליחה ומחילה באהבה כ"א ביראה, שהרי אנו רואים שני אוהבים נאמנים באהבתם אם יחטא הא' לחבירו ולא יעשה כרצונו ובקשתו שביקש מעמו לא יתכן לומר שחבירו ירגז עליו ויכעס מדוע לא עשה בקשתו עד שהמתבקש יהי' צריך לפייסו ולבקש שימחול לו על אשר לא מלא בקשתו, מאחר שמה שלא מילא בקשתו הוא מפני שאין בלבבו אהבה כ"כ אליו עד שיעשה כפי בקשתו איך חבירו ירגז ויכעס בזה, וכי זה מוכרח הוא בדרך חיוב לאהוב אותו הלא האהבה נטועה בלב האוהב כפי המדה, וכשרואה בו שאינו אוהבו כ"כ לא אכפת לי' כלל במה שיעבור רצונו ובקשתו ולא שייך ע"ז לומר שיצטרך לפייסו ולבקש מחילה ממנו כי לא רגז מעולם ע"ז כו', ואמנם הנה בעול העבד לאדונו כשיעשה העבד נגד רצון האדון שייך לאמר שהאדון יכעס עליו וירגז עליו עד מאד עד שיצטרך לפייסו ולבקש ממנו מחילה וסליחה כו', הרי ענין הסליחה ומחילה לא שייך כ"א במדת היראה דוקא, והטעם מובן בהיות כי הממשלה על העבד הוא בדרך חיוב דוקא, שהרי אין עבודת העבד במה שהוא רוצה דוקא אלא גם נגד רצונו כו' ודוקא במה שנגד רצונו בזה ניכר העבדות במה שמבטל רצונו נגד רצון אדונו. וזהו כל עיקר ענין העבודה שהיא היראה כו'.

ז) והנה בענין עבודת עבד זה יש ב' בחי', הא' היא חיצוני' היראה לעשות ולעבוד בעול ממש, והב' הוא בחי' פנימיותו והוא ביטול עצמותו

(71) כהבא לקמן — השווה סה"מ תקס"ב ח"א ע'

רעז ואילך. וראה גם סה"מ תרצ"ט ע' 9 ואילך.

(71) זח"ג רסו. א. וראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תנח.

(68) ישע"י לג. ה.

(69) ברכות לג. ב.

(70) תבוא כח, נת.

מכל וכל רק לעשות נח"ר לאדונו, ורצון אדונו הוא רצונו אע"פ שהוא נגד טבעו לגמרי, מפני שאין כוונתו לעצמו כלל רק לאדונו להיות כי ביטל עצמו לגמרי כו'. והנה מאחר כי ענין עבודה זו שאין בעבודתו שום כוונה לעצמו, הנה זהו תיוב גדול שיהי' רצון האדון בשלימות, ואם לא יקיים בשלימות הנה חטא ופשע בכבוד אדונו ומתחייב עונש מאחר שכל העבודה לאדונו הוא רק לאדונו שייך חטא ופשע כאילו פגם באדון עצמו כו'. אבל העובד מאהבה לא יתחייב עונש כ"כ אם לא השלים העבודה מאחר שהאהבה מורכבת מב' דברי' ממנו ומן הנאהב, ואם אין בו האהבה שתכריח העבודה להנאהב לא פגם בנאהב כלל כ"א פגם במה שאין לו אהבה כו', וא"כ לא שייך חטא ופשע כי עיקר ענין החטא ופשע הוא כשאדם פוגם ומבזה את חברו ונגע במהותו, אבל כשבזה א"ע לא שייך לומר לשון חטא ע"ז כו', שהגם שאמרז"ל במשנה פ"ח דבב"ק אע"פ שאינו רשאי מ"מ פטור הוא, ובגמ' הנ"ל דצ"ב ע"ב פי' שזהו כהאי תנא כו' מאשר חטא על הנפש⁷¹, הרי נק' זה בשם חטא, מ"מ מובן מההוא דבא לפני ר"ע במשנה הנ"ל שעבור בזיון שעשה לעצמה אינו בכלל חטא כלל, רק שא"ל שגם אם חובל בעצמו שזה אינו רשאי מקרא דמאשר חטא הנ"ל מ"מ פטור הוא. וע' בתוס' ד"ה החובל שפטור זה אין בו שום צד חיוב.

ח) ועפ"ז יובן הנמשל למעלה, כי הנה ידוע שהאהבה לה' הו"ע הדביקות לדבקה בו כו', ונודע כי היא היא הנמשכת בבחי' גבול ומדה, ולפעמי' כך ולפעמי' כך לפי ערך ההתבוננות והכנות כלי המקבל המתדבק בו ית'. והנה אם יקרה לפעמי' שתקטן בלבבו האהבה והדביקות, לא שייך לומר ע"ז לשון חטא ועון שפשע בזה כו' מאחר שהדביקות היא קרבת אלקי' דהיינו שהאהבה לה' גורמת השראת אלקות בלבבו, ואם אין לו אהבה הפסיד ואין אלקיו בקרבו, אלא מרחוק בבחי' מקיף לבד, נמצא שלא פגם בזה בכבוד בוראו בבחי' אלקות אלא הנה הוא פגם א"ע כו' ואיך יתכן לומר שיבקש מחילה וסליחה ע"ז מד' אלקינו בעבור שלא אהבו כ"כ, הלא לא יתכן הרוגז והכעס ע"ז מאחר שהאהבה מורכבת היא כמו שנתבאר לעיל, רק שבחי' מדה במדה לא בטלה ובמדה שאדם מודד כו'⁷² כמה"פ לפניו⁷³ כן לא נמשך עליו מבחי' אהבתי אתכם אמר ה'⁷⁴. ומ"ש⁷⁵ על כי אין אלקה בקרבי מצאוני כו' זהו לא מחמת העונש כ"א כאשר אין בו סטרא דקדושה ממילא מתדבק' בו מס"א ומתלוצצ' ממנו, וזהו מצאוני, ע"ד המציאה שמי שמצא א"י כלל מאין היא באה, כן סט"א לא הרויח זה ע"פ עונש המגיע למי שאין בו אהבה כ"א

(72) נשא ו, יא.

(73) = כמים הפנים לפנים. מגילה יב, ב. סוטה ח, ב.

(74) משלי כז, יט.

(75) מלאכי א, ב.

(76) וילך לא, יז: אלקי.

ועוד.

ע"ד מצא מציאה כו'. וע' מענין במדה שאדם מודד בד"ה והי' שארית יעקב (למ"ד").

אמנם במדת היראה שהוא רק בחי' ביטול רצון בע"כ כנ"ל שבזה ניכר ענין העבודת עבד כו', א"כ כל העבודה הוא רק בשביל ה' לבדו ואין בה כוונה לצורך עצמו כלל כמשנ"ל, הרי כשלא השלים רצון ה' יתכן ויתכן שיהי' הרוגז במה שפגם בכבוד ה' להיות כי עבודת ה' היא ולא עבודת עצמו כנ"ל, אבל בענין האהבה כתי"י קרבת אלקי' לי טוב כו'.

ט) והנה ביוהכ"פ וב"פ בכ"י א"א סלח לנו אבינו, דלכאו' צ"ל מהו שייך לבחי' אבינו הלא הסליחה הוא מבחי' יגמה"ר, אלא שהגם שהס' היא מהכתר מ"מ עוברי' דרך החכמה, מב' טעמי', הא' מפני שחכ' כח מה ביטול ה"ה כלי לקבל בחי' זו, והב' כי בחכ' תגבורת החסד, והוא עיקר המוליד ולכן כרחם אב על בנים, משא"כ בינה מינה דינין מתערין בסופה". והענין הוא כי הנה נת' לעיל שעיקר הסליחה ומחילה לא תמצא כ"א על היראה דוקא, ושורש ענין היראה היא מצד בחי' קבלת עומ"ש, ולכן כאשר או' מלכיות בר"ה שמקבל עומ"ש לכן אח"כ יוכל לבקש מחילה וסליחה על פגם היראה. ושורש ענין היראה פנימיות הנ"ל הוא בחי' יו"ד של ש' הוי' שהוא בחי' יר"ע ביטול עצמותו, וכנודע"י כי יש דחילא ורחימא ורחימא ודחילא והם ש' הוי' י"ה ו"ה, יו"ד יר"ע ה"ו הם אהבה רבה ואהבה סתם, והי' תתאה הוא בחי' יר"ת, ונמצא עיקר היראה פנימיות הנ"ל הוא בחכמה יו"ד של שם הוי', והוא בחי' הקרירות כי אין שם רעש בהתלהבות כ"א בחי' ביטול עצמותו, ע"ד ונחנו מ"ה דמשה"י, אבל האהבה ברשפי אש היא מבחי' בינה, ונודע כי בכלליות ההשתלשלות דאבי"ע הנה יו"ד דשם הוי' הוא שורש כל האצ"י, אבא מקננא באצ"י ה' בבריאה וא"ו ביצ"י ה' אחרונה בעשי' כמ"ש בת"ז"י, ובד"פ באצ"י עצמו יו"ד בחכ' כו' עד ה' אחרונה במ' דאצ"י, ונעוץ תחילתו בסופו"י. ולכן כשם שביו"ד דחכ' דאצ"י היא ראשי' גילוי מקור החסדי' דא"א וע"י שהם יגת"ד שלכך אנו אומרי' סלח לנו אבינו כי אבא דאצ"י הוא חכ' דרך בו עוברי' הי"ג מדה"ר ובו עיקר תגבורת החסד להיות כי הוא עיקר המוליד ולכן דרכו לרחם כרחם אב על בנים, משא"כ בינה דינין מתערין בסופה כו' כמ"ש במ"א, כמו"כ בה' אחרונה דש' הוי' מצד נעתב"ס, וגם כי אבא יסד ברתא כו"י, לכן בה' אחרונה דוקא בה עיקר התגלות יג"מ הרחמי' בבחי' יו"ד שבה' אחרונה. וז"ע מי אל כמוך שא' מיכה

77) סה"מ תר"ל ע' רג.
 78) תהלים עג, כח.
 79) ראה זח"ג י, ב ואילך.
 80) ראה לעיל בהמאמר שלפני זה, ובהע' 43 שם.
 81) בשלח טז, ז-ח. וראה לעיל שם הע' 44.
 82) תיקון וא"ו. וראה לעיל שם הע' 45.
 83) ספר יצירה פ"א מ"ז.
 84) זח"ג רמח, א. רנו, ב. רנח, א. תקוני זהר תכ"א (סא, ב).
 85) סה"מ תר"ל ע' רג.

שהיא בבחי' מל' דאצי' שגם בה מאירי' י"ג תיקונים, כמ"ש בפע"ח גבי ברוך שאמר כו'⁸⁵ בחי' הארת אריך דבריאה כי מל' דאצי' נעשית ע"י וא"א לבריאה כידוע כו'.

י) **וביאור** הענין הנה נודע כי עיקר הסליחה הוא מבחי' הכתר דוקא להיות כי צריך להיות התהפכות מרצון לרצון, שהרי ע"י החטא ועון שעשה נסתלק הרצון ממנו עד שהעבירות נק' תועבת ה' כמ"ש בס"פ תצא⁸⁶ כי תועבת כו' עשה עול, ובדקות כתי"ם תועבת ה' כל גבה לב שזהו המקור בדקות לכל הדברי' הפשוטי' הנמשכי' מזה אח"כ כו', וע"י הסליחה ומחילה הוא שיוחזר הרצון לו ויקבלנו ברצון, וזאת נודע כי העיקר הוא הרצון, שהרי כשאדם שונא את חבירו מצד איזה טעם וסיבה יכול עדיין לסובלו לדבר עמו, אבל כששונאו בלי טעם כלל הוא בבחי' יחידה שבנפשו שהיא למעלה מן הטעם, והיינו שמסלק רצונו ממנו ואינו יכול לסובלו כלל, והגם שבדרך סבלנות יכול לדבר עמו אך אין זה באמת לאמיתו ע"פ נקודת הרצון כו', וכשמוחל לו באמת לאמיתו מחזיר רצונו אליו להיות ג"כ בלי טעם, ומים רבי' לא יוכלו לכבות את האהבה⁸⁷, וא"כ צ"ל מאחר שהשנאה ה' ג"כ למעלה מן הטו"ד כנ"ל מבחי' יחידה כו' ואיך גבר בו התקבלות הרצון על סילוק הרצון כו' אין זה אלא מחמת הארה שהאיר בו מבחי' שלמעלה מן הרצון, והוא בחי' כח הרצון, וכמ"ש במ"א שז"ע בחי' רעדכ"ר כו' מקור כל הרצונות.

וז"הו כי עמך הסליחה פי' עמך הוא בעל הרצון כך תלוי הכח והעזו להחזיר הרצון ע"י הסליחה שהוא להגביר את הקבלת הרצון על סילוק הרצון שהי' תחלה כו', ולהיות כי זהו ע"י הארה מאוא"ס בעל הרצון לכן לגבי' נק' יגמיה"ר בשם שערות לבד שאינם בערך לגבי' כמ"ש במ"א⁸⁸ בענין השערות שנמשכי' ממותרי' מוחין כו' ועיקר התגלותן הוא בחי' להיות כי חכמה הוא בחי' כח מ"ה בחי' ביטול, ובה תגבורת החסד לרחם כרחם אב על בנים כו'. אמנם הנה כ"ז הוא כאשר העבד יבקש מחילה וסליחה מאדונו ויכנע לפניו באמת ובלב תמי' באמת לאמיתו, אזי יסלח לו ויקובל תשובתו ברצון כו', להיות החזרת הרצון לו.

ובכ"ז יובן ענין שצ"ל לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים דוקא, שהגם שהס' נמשך מבחי' מי אל כמוך שבע"י אתמר ששם נושא עון כו' כנ"ל, מ"מ עד"מ אם העבד לא יבקש סליחת האדון אינו שייך כלל שימחול לו האדון כ"א כאשר העבד מבקש שאז הוא מכניע א"ע שז"ע

(85) שער הזמירות פ"ד.

(86) כה, טז.

(87) משלי טו, ה.

(88) שה"ש ח, ז.

(89) ראה לקו"ת מסעי צב, ד ואל"ך.

שיריים. וגם י"ל שענין שצ"ל כשיריים זהו בכדי שיהי' כלי לקבל מבחי יגמרה"ר. ועוי"ל שהגם שראשית ההמשכה היא מלמעלה מקו המדה מ"מ נמשך ע"י בחי' קו המדה כמ"ש במ"א, ע' בלק"ת בד"ה כה תברכו⁹⁰.

ועוי"ל שזהו כבקשת משה⁹¹ ונפלינו ביקש כו', והיינו מפני שכחשיכה כאורה⁹² בשני כפין מ"מ יומשך רק למקום הנצרך דוקא, ע' בלק"ת ד"ה מצה זו⁹³, ולכן הגם כי מי אל כמוך לע"י אתמר, מ"מ נמשך ע"י הדקדוק מעט בכדי שיומשך למקום הראוי כו'. וי"ל שענין ונפלינו הוא שכאשר יראנו נפלאות יהי' ג"כ ונפלינו, כי שעה"נ השיג משה בעת עלייתו בהסתלקותו⁹⁴, שלכן לעליוני' נדמה להם למטה לתחתוני' נדמה להם למעלה⁹⁵ כמשנ"ת בד"ה את שבתותי תשמורו שלא נדפס, ובל"ב נת"ח נת' במ"א שמה שהקב"ה קרא ליעקב אל זה"ע ל"א נת', וזהו ג"כ מה שעתידי הקב"ה להנחיל לכצו"צ⁹⁶ ש"י עולמות פי' ש"י זהו ל"א נת' כ"א כלול מעשר, וזהו יכול להיות בדרך נחלה ע"ד שנת' בד"ה ואולם⁹⁷ בענין מנוחה ונחלה נחלת יעקב יעו"ש, אמנם נת' הל"ב לא ידעו עיט ולא זזפתו עין אי"ג⁹⁸, אך כשיראנו נפלאות נו"ן פלאות פי' נו"ן הוא כל הנון שערין, וע' בז"ג⁹⁹ בתחילת דמ"א א' ע"פ¹⁰⁰ מה שהי' הוא שיהי' בענין משה, וגם פלאות היינו שכל הל"ב נ"ח היינו גם מה שפנימיות אבא הוא פנימיות ע"י¹⁰¹ ג"כ יתגלה ע"ד אראנו כו' שראי' אותיות יראה, מובן גודל היראה שיתגלה אז, במכ"ש מצ"מ כנ"ל, ומ"מ יהי' ונפלינו כו'. ולכן גם בבחי' מי אל כמוך שבע"י אתמר שייך לשארית כו' למי שמש"י עצמו כשיריים שזהו ע"ד ונפלינו שבקש משה כו'.

בגוכי"ק בשוליו הגליון: י"ל נת' הל"א זהו ונפלינו, נון פלאות, לע"ל אראנו שיתגלה גם נת' הל"ב מה שלמשה לא נתגלה רק שער הנון, וזהו לעליוני' כו' ולתחתוני', אבל היותו ג"א¹⁰² שיתגלה גם נת' הל"ב ואז יהי' גילוי היראה ביתר שאת מבקר"ס.

- (90) לקו"ת נשא כו, סע"ג.
 (91) תשא לג, טז. ברכות ז, א. יל"ש תשא רמז שצה.
 (92) תהלים קלט, יב.
 (93) לקו"ת צו יב, א.
 (94) ראה זח"ב קיד, ב. לקוטי תורה וספר הליקוטים
 להאר"ז ואתחנן ג, טו. של"ה שסט, א. לקו"ת
 במדבר יב, א. סה"מ תקט"ד ע' לא. תקס"ה ע'
 קפד. אה"ת אמור (כרך ג) ע' תתעג.
 (95) סוטה יד, א. וראה בהנסמן בהע' הקודמת.
 (96) - לכל צדיק וצדיק. עוקצין בסופה.
 (97) נדפס לעיל, ע"ש מפ"ז ואילך.
 (98) איוב כח, ז. וראה סה"מ הש"ת ע' 10 ובהערות
 כ"ק אדמו"ר שליט"א שם.
 (99) - זהר גדול [זוהר - דפוס קרימנא, לובלין].
 (100) קהלת א, ט.
 (101) ראה בהנסמן ע"ז בהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א
 וסה"מ הש"ת ע' 49.
 (102) - גילוי אלקות.

בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו! הנה בגמ' ברכות ספ"ה א"ר אבהו מקום שבעלי תשובה עומדים צד"ג אין יכולים לעמוד שם שנא' שלום לרחוק ולקרוב לרחוק ברישא והדר לקרוב, ור' יוחנן (דס"ל דצדיקי' גבוהים מבעת"ש) אמר לך מאי רחוק שהי' רחוק מדבר עבירה מעיקרא, ומאי קרוב שהי' קרוב לדבר עבירה ונתרחק ממנו השתא, ובזח"א בהקדמה ד"ה סע"ב פי' לרחוק דא יעקב, ולקרוב דא יוסף, ופי' הרמ"ז, ע"פ מ"ש בפדר"א² שבזמן שישראל עושים רצושי"מ הארץ שותה מאוצר העליון כמ"שי' יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו, ובזמן שאין ערש"מ הארץ שותה מימי אוקינוס שנא' נותן באוצרות תהומות, והיינו כי בזמן שאין עושי' רצושי"מ הוא גננא לא עאיל בגינתא³, ולכן הארץ שותה ממי אוקינוס שהוא מינה ובה, דהיינו מבחי' רוחא דשדי בגבה, והיינו כי ים וארץ שניהם בחי' מל' רק שארץ הוא בחי' מל' שיוודת בבי"ע, אבל יום הוא הכונס אורות האצי' בתוכה.

בס"ד

העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית², ובגמ' ד"ט תרוייהו יליף לון מדכתיב' בסכת חסר וא"ו, וא"כ צ"ל מהו שאמר כאילו עשאה בתוך הבית הלא תרוייהו מחד קרא נפקי לי' ומאי אולמא דבית יותר מאילן. אך הענין הוא די"ל דאילן הי' נראה יותר להכשיר לסוכה ממה

- (1) ראה עוד ע"פ זה באוה"ת גי' ע' רעג.
 (2) מובא ג"כ באוה"ת בחוקתי ע' תרסד ואילך.
 סה"מ תרכ"ז ע' קיט. תר"ל ע' קמה. תרנ"ז ע' קכג. ועוד. ובהמשך מים רבים תרל"ז רפקכ"ח ז"ל: "וכמארז"ל בפדר"א בזמן שישראל עושין רצונו של מקום אז הארץ שותה ממים עליונים". ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם: "לע"ע לא מצאתיו. וראה פדר"א ספ"ה ובמס' ב"ב כ"ה, ב"י ע"כ.
 (3) תבוא כה, יב.
 (4) תהלים לג, ז.
 (5) ראה זח"ב קסו, ב ואילך.
 (6) עד כאן נרשם בגוכי"ק, ולא נגמר.
- (1) לכמה ענינים שבהמאמר — ראה אוה"ת דרושים לסוכות ע' אתשי ואילך. אתשיב ואילך. אוה"ת אמור ס"ע קעד ואילך. ובארוכה בהמשך תער"ב ח"א ע' תכד"ת. סה"מ תרנ"ז ע' קסה ואילך. סה"מ תרצ"ט ע' 54. ד"ה העושה סוכתו תשי"ד. ד"ה בסוכות תשבו תשמ"א [נדפס בקונטרס חה"ס תשמ"ח]. וראה להלן בהוספות ד"ה טוב לחסות וד"ה צאינה וראינה שהם המשך למאמר זה. מאמר זה נזכר בסה"מ תר"ץ ע' שצא.
 (2) סוכה פ"א מ"ב.
 (3) אמור כג, מב.

שארז"ל במד"ר וירא פמ"ח נ"ג ב' (שהוא נ"ז ע"ד), ובפ' נשא פי"ד, אתה אמרת והשענו תחת העץ, חייך שאני פורע לבניך במדבר, ובישוב, ולע"ל, פרש ענו למסך (תילי' סי' ק"ה ל"ט) הרי הסוכה שבמדבר, ובארץ בסכת תשבו שבעת ימי, ולע"ל מנין שנא' וסוכה תהי' לצל יומם מחורב (ישעי' סי' ד'). ולפ"ו שמצות סוכה נמשך מפני שעשה אברהם למלאכי' סוכה שז"ע והשענו תחת העץ ה"י מקום לאמר שהעושה סוכתו תחת האילן יהי' כשירה, ודוגמת הסוכה שעשה אברהם להמלאכי', לכן אמר העושה סוכתו תחת האילן ה"ה שוה כמו שעשאה בתוך הבית שזה אינו שייך להכשיר מסוכת המלאכים, כן העושה תחת האילן ג"כ פסולה. אמנם ג"ז צ"ל למה יהי' האילן והבית שוין הלא ע"פ המדרש יש לחלק ביניהם כו' כנ"ל, והאילן ה"צ להיות כשר לסוכה. גם צ"ל דבמאוי"א או"א סעי' פ"ח כ' אילן גימ' הוי' אד', וסוכה הוא ג"כ גימ' הוי' אד' כמ"ש בפרדס בעה"כ, וא"כ יקשה עוד יותר מדוע העושה סוכתו תחת האילן פסולה הלא לכאור' ענין אחד הם כנ"ל כי שניהם גימ' אחת, ובמה נשתנה צל סוכה שצל האילן יהי' פסול לסוכה כו'.

ויובן בהקדם מארז"ל במד"ר ע"פ"ה שחורה אני ונאווה, שחורה אני בחורב, ונאווה אני בחורב, שחורה בחורב דכתי' (תילי' ק"ו) יעשו עגל למסכה, ונאווה אני בחורב שנא"י כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, שחורה כו' במרגלי', ונאווה ביהושע וכלב, שחורה אני בכל ימות השנה, ונאווה ביוהכ"פ. והענין הוא דהנה אנו אומרי"י נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראת כו', דלכאור' אינו מובן האיך שייך לומר טהורה היא קודם שנבראת, דמאחר שאומרי' אח"כ אתה בראת הרי ענין הבריאה היא יש מאין, דבר מלא דבר, וא"כ מהו שייך לקרותה אז בשם טהורה. אך הענין כנודע שמה שנק' טהורה זהו כמו שהיא בשורש שרשה באצי' העליון קודם שירדה בבי"ע, שעל זמן ירידתה בבריאה יצי' עשי' ע"ז נא' אתה בראת אתה יצרת כו' נפחת הוא ע"ד שאה"כ"י ויפח באפיו נשמת חיים, ואמנם קודם שירדה בבי"ע בהיותה עדיין באצי' העליון, קודם ירידתה דרך האין המהוה היש דבריאה, אז היא נק' טהורה, להיותה אז טהורה ונק' מכל דבר חוצץ כמ"ש"י חי ה' אשר עמדתי לפניו שהי' הנשמה עומדת באהוי"ר כמו המלאכי' וביתר שאת שהרי שורש המלאכי' הוא רק מחיצוניות הכלי' אמנם הנשמות שרשם מפנימיות הכלי' לכן עמידתן הם באהוי"ר פנימיות ודקה יותר מערך המלאכים כו', וירידתה בגוף היא לצורך עלי' כמשי"ת אי"ה. ועז"מ ירידתה בגוף אומרת הנשמה

(1) פיסקא י"ד.	(8) שה"ש א, ה. שהש"ר עה"פ.
(5) בדפוס אמשטרדם ת"א. ודף נ"ז ע"ד — אולי	(9) משפטים כד, ז.
בדפוס שקלאוו [דפוס זה נזכר כיפ בספרי כ"ק	(10) ברכת אלקי נשמה" (ברכות ט, ב).
אדמו"ר הצ"צ. ואינו תח"י].	(10) בראשית ב, ז.
(6) פיסקא יב.	(11) מלכים-ב, ה, טו. וראה תרי"א, ל, סע"א. ובכ"מ.
(7) וירא ית, ד.	

שירדה בגוף להנשמות שלא ירדו עדיין, רק עומדי' באהוי"ר כנ"ל, הגם כי שחורה אני ע"י ירידתי בגוף ונה"ב המעלימי' ומסתירי' מ"מ ונאוה ע"י יוהכ"פ שאז נמשך סליחת העוונות וע"י התשובה מעומקא דליבא זדונות נעשו לו כזכיות¹² ולכן עי"ז היא נעשית נאוה יותר מבנות ירושלים הם הנשמות שלא ירדו עדיין להתלבש בגוף שהם הם הנק' בנות ירושלי' ע"ש יראה שלם כמ"ש התוס'¹³ בשם מד"ר, והוא בפ' וירא פנ"ג¹⁴ קרוב לס"פ, שתי' ירושלים היא מורכבת משני תי' אלו יראה שלם, ופי' שאז אצלה היראה בשלימות ולא נפגמה כלל, אך ע"י התלבשותה בגוף הרי אין¹⁵ צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא כלל, פי' חטא הוא מל' חסרון¹⁶, כמו והייתי אני ובני שלמה חטאי'¹⁷ פי' רש"י חסרים, והיינו שע"י גסות הגוף א"א שלא יהי' שום חסרון בעבודה גם אצל העובדי' באמת כו', שלכן אומרת הנשמה על עצמה שחורה אני בכל ימות השנה, מ"מ ע"י התשובה מעומקא דליבא ביוהכ"פ שעיקר הבקשת מחילה וסליחה היא על פגם היראה כמ"ש כד"ה מי אל כמוך (דש"ש ל"ה¹⁸) שז"ע היפך ירושלם היינו שהיראה אינה בשלימות, אך ע"י הסליחה שנמשך ביוהכ"פ עי"ז ונאוה יותר מכמו שהיתה קודם כו'.

(ב) וביאור הענין, כי הנה נודע שעיקר התשוקה לאיזה דבר הוא כאשר יש מונע המעכבו הנה עי"ז יתרבה התשוקה והצמאון לאותו הדבר, משא"כ מי שיש בידו פת בסלוי' אינו משתוקק כ"כ להיותו נמצא אצלו, וכמ"ש במ"א¹⁹ המשל מאמת המי' ההולכת מהמעייין הנה אם יעכבו הילוכה תתגבר ביתר שאת ויתר עז לקרוע ולדחות סיתום המעכבה כו', והי' משל להבין איך שע"י ירידת הנשמה בגוף שהגוף והנה"ב מעלימי' ומסת' על התדבקות הנ"א ויראתה שהיתה מקבלת היראה בשלימות בהיותה עומדת לפני ה', הנה עי"ז תעלה ותבוא ותגיע למקום שלא היתה יכולה תחלה, והיינו שע"י התלבשותה בגוף עי"ז תבוא להיות נק' בחי' כלה שהוא מל'

בשולי הגליון נרשם בגוכי"ק: יש מאין דבר מלא דבר, י"ל האין המהוה היש זהו מבחי' איהו שמתייחד עם גרמוהי, שבהן מלוכש הק"ו, אמנם [...] דאצי' הם מרוחקי' מן הקו כמ"ש באג"ה סי' ד', א"כ מן שבראת זהו אתה או"ס, והנשמה כמ"ש באצי' להייתה [...] כן נק' טהורה כו'.

(12) יומא פו, ב. תניא פ"ו.	(18) נדפס לעיל.
(13) תענית טז, א — ד"ה הר.	(19) ראה יומא יח, ב.
(14) לפנינו — ב"ר פנ"ו, י"ד.	(20) ראה מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה חי' ע' תשכו. סה"מ קונטרסים חי' שפח. א. שצ, ב.
(15) קהלת ז, ב.	וראה גם ס' מאמרי אדה"ז דברים חי' ע' אפח. ושי"נ.
(16) ראה לקו"ת מטות פב, א. נצבים נא, א. אוה"ת פינחס ע' א"קע. אקעט. ועוד.	
(17) מלכים-א א, כא.	

כלתה נפשי לחצרות הוי"ו ומל' כלה שארי ולבבי²², והוא ב' בחי' כלה שכינתא תתאה ושכ"ע כמשנ"ת בלק"ת בד"ה שה"ש הא'²³, אשר עי"ז נמשך בחי' חתן הוא חות דרגא²⁴ המשכת אלקות מבחי' שמו הגדול, עשנה"ע²⁵ הי' הוא ושמו בלבד, כדפרי" בעה"ק²⁶ עד שנב' עולם האצ"י, עד שיומשך המשכת טפת ח"ע בלימוד התורה ההלכות הגשמיות הערוכות לפנינו, הוא בחי' תורת הבריאה כמ"ש הרמ"ז²⁷ בפ"י ועל תורתך שלמדתנו, וכן ע"י קיום התומצ"צ בכלל, ובפרט מל"ת שהם שחורות כעורב²⁸ שהוא אכזרי²⁹ כן צ"ל בבחי' גבורות להיות איזהו גיבור הכובש את יצרו³⁰ שלא לבוא לשום נדנוד איסור שבא מאיסור ל"ת, וכן י"ל גם כמ"ע הגם שבכלל ההלכות שבמצ"ע הם השערות בחי' צמצומי' הם מבחי' שערות לבני' דשער רישא כעמר נקי³¹ ולא שחורות, מ"מ הנה גם כן ימצא ענין הכיווץ והצמצום עד"מ במצות הצדקה שמצמצם חיי נפשו בכדי ליתן לעני, ה"ז אכזריות ע"ע בכדי להחיות נפש זולתו, כי לא אמרו דחייך קודמין אלא כעין הענין דקיתון של מי' בגמ' פ' איזהו נשך דס"ב ע"א אבל לא שיתענג זה באכו"ש ולבושי' נאים וחבירו ימות ברעב ח"ו, ולכן כשמקיים מצות הצדקה כדינה הנה זה שמצמצם א"ע במזון ולבושו ה"ז אכזריות שבמצ"ע, שזה יתכן לקרות ג"כ שערות שחורות כעורב.

וז"הו שחורה אני ונאווה, פ"י הגם כי שחורה אני שאין הנה"א בבחי' לבנוניות כ"כ כמו שהיתה קודם ירידתה להתלבש בגוף שאז הי' אצלה היראה בשלימות לגמרי, והיתה טהורה ונקיה כמאמר טהורה היא כנ"ל מ"מ ונאווה כי ע"י דחיות הרע בקיום המל"ת וגם הדקדוקי' שע"ע עד"מ במצות הצדקה, שהגם שהיא מ"ע מ"מ הדקדוק שמדקדק בעצמו להנזר ממותרות בכדי שיוכל ליתן צדקה ה"ז קרוב וסמוך לענין הדחי' דמל"ת, וי"ל שע"י מקיים לבער הרע שבקרבו, כמ"ש³² ובערת הרע מקרבך, וכ"ש הגדרים וסייגים שגזרו רבנן, הנה ע"י אתכפיא זו אסתליק יקרא דקוב"ה בכולא עלמין³³ שמאיר עי"ז גילוי אלקות ביתר שאת ויתר עז מכמו שהיתה תחלה בבחי' בנות ירושלים, שהרי כל ענין קיום התומצ"צ הם לאתקנא רזא דשמי³⁴

(21) תהלים פד, ג.

(22) שם עג, כז.

(23) לקו"ת שה"ש א, א ואילך. וראה אוה"ת שה"ש כרך ג' בתחילתו. ושי"ג.

(24) ראה יבמות סג, א. לקו"ת שם.

(25) - עד שלא נברא העולם - פדרי"א פ"ג.

(26) עבודת הקודש חלק היחוד פ"ב. וראה גם בס' דרך אמונה [של בעהמח"ס עבוה"ק] ריש פ"ז ובהמראי מקומות שם [בהוצאת קה"ת, תשמ"ח].

(27) לוח"ג כח, א. וראה גם לקו"ת תזריע כג, סע"א.

שם סוכות פא, ד. ס' מאמרי אדהאמ"צ-ויקרא

ח"ב ע' תסו, ובהמ"מ שם. והערת כ"ק אדמו"ר

שליט"א כסה"מ היש"ת ע' 68. וראה לעיל ד"ה

מי יתן טהור מטמא פסקא ד"ה. וביאור הענין.

(28) ראה לקו"ת שה"ש ה, ד, ז, ג.

(29) ראה עירובין כב, א. כתובות מט, ב.

(30) אבות רפ"ד.

(31) דניאל ז, ט.

(32) פ' ראה יג, ו. ועוד.

(33) ראה זח"ב קכה, ב. תניא פכ"ז (לד, א). לקו"ת

ר"פ פקודי. שם חוקת סה, ב. ד"ה באתי לגני

הישר"ת פ"א.

(34) ראה לעיל ד"ה החודש הע' 5.

ספר תרל"ד

שמג

היינו שיומשך תוס' אורות באצ"י, והעיקר הוא ע"י האתכפיא שלכן ל"ת הם ב"ה ומ"ע בו"ה³⁵, להיות כי בל"ת הוא אתכפיא יותר. ונמצא לפ"ז יתפרש ענין ונאוה ג"כ על כל ימות השנה ע"י דקדוקי שבד"ס ובמצ"ע, וקיום מל"ת. וזהו שחורה אני בחורב כשפגמו כו' ונאוה אני בחורב שאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע הוא ביטול הרצון לא"ס בעל הרצון³⁶, שנת' כמ"א באורך שזהו אתכפיא גדולה לבטל א"ע מכל וכל, ולכן ונאוה. ואמנם להיות כי אין צדיק כו' ולא יחטא³⁷ פי' שלא יחסור כלל בעבודתו כל השנה בכל הדקדוקי פרטי, לזאת הוא ענין התשובה מעומקא דליבא לבקש מחילה וסליחה וכפרה על העדר יראתו מלפני הקב"ה, שהמופת לזה שפגם ביראה במה שלא דקדק כראוי ליראי ה' כו' ולכן הכל צריכי' לתשובה, וע"י המחילה וסליחה שאתה סלחן לישראל³⁷ ע"ז נמשך הנני והיופי, שז"ע ונאוה ביוהכ"פ כו'.

(ג) **כאהלי קדר** כיריעות שלמה³⁸, זה"ע צל הסוכה הנמשך מהתשובה דיוהכ"פ, כי סוכה נק' ג"כ שלום, כמו שאנו מבקשי³⁸ ופרוש עלינו סוכת שלומך, שז"ע כיריעות שלמה. אך מה שנמשל ג"כ לבחי' אהלי קדר צ"ל מה"ע צל הסוכה לאהלי קדר. ויובן בהקדם מארז"ל³⁹ בענין סוכה שגבוה למעלה מעשרי' אמה פסולה שהטעם הוא שעד עשרי' אמה אדם יודע שיושב בצל סוכה, למעלה מעשרי' א"א יודע כו', וצ"ל מה"ע מספר עשרים דוקא. והענין הוא כי עשרים מספרו באותיות הוא ד' שמורה על אנכי, כי ההפרש בין אני לאנכי הוא באות ד', שזה מורה על בחי' הרוממות שכאשר האדם מדבר ברוממות אומר ע"ע אנכי, משא"כ מי שמדבר בשפלות אומר אני⁴⁰. ועד"ז יובן שנמשל שענין הכף מורה על רוממות עצמותו ית' ועד עשרי' אמה היינו בחי' ד' הנ"ל א"י שיושב בצל סוכה, אבל למעלה א"י⁴¹ כו'.

וביאור הענין דהנה נודע ממ"ש בס"י⁴² שבס' דקדושה, עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, ובס"א הוא י"א, וזהו ענין י"א סממני הקטורת⁴³ שהוא בחי' הבירורי' מה שנתברר ע"י התשובה שזהו בחי' ריח

בגוכי"ק בשולי הגליון: צדי' לכן תשו' דיוה"כ ונאוה.

(35) ראה לקו"ת פקודי ג, ב ואילך. שה"ש ז, א (40) ראה לעיל ד"ה מי יתן טהור מטמא הע' 216-7. ואילך.
(36) ראה לקו"ת שה"ש כב, א. ובכ"מ.
(37) נוסח תפלת עמידה דיוהכ"פ.
(38) בתפלת ערבית.
(39) סוכה ב, א.
(41) ראה לעיל ד"ה מי יתן טהור מטמא הע' 209. ולהלן הע' 51.
(42) אין אדם יודע.
(43) פ"א מ"ד.

בוגדיו" בחי' בעת"ש שמברר" מההיפך כו', ולכן ביוהכ"פ שהוא עיקר יום
 התשובה היתה עבודת כה"ג שהי' נכנס לפני ולפנים להקטיר הקטורת בפנים
 אחת בשנה שהיא היתה מי"א סממנים שהר"ע לברר ולהעלות הנצוצי'
 שנבלעו בס"א להיות נכללי' בקדושה כו'. ולהבין זה מפני מה בקדושה הוא
 רק עשר לבד ובס"א הוא י"א, והיתכן שהי' חוטא נשכר. אך הענין הוא
 דהנה בקדושה החיות אלקי המחי' את הע"ס הוא מלובש בהן בבחי' פנימיות,
 וכמ"ש בת"זי' והוא נביע' איהו כנשמתא לגופא דאיהו חיים לגופא, וכמו
 שהאר"ת הנפש המחי' את הגוף הנה הוא מלובש בבחי' פנימיות בבחי' הדם
 שבו כמ"ש" כי הדם הוא הנפש להיותו מלובש בו בלתי היכר הניכר ונבדל
 כלל, שהרי אין אנו יכולי' לחלק לומר שזהו גשם הדם שהוא הכלי להאור
 והחיות המלובש בו ובין עצם אור והחיות החיוני המחי' את הדם, והיינו
 להיות מתייחדי' ביחוד גמור כענין גוף ונפש כו', ועד"ז יוכן בענין ההוא
 נביעו דאיהו כנשמתא לגופא שמתיחדי' ביחוד שלם כענין גוף ונפש, וע'
 בד"ה אוא"ס למעלה עד אין קץ", מענין היחוד דגופינן, והר"ע יחוד האור
 והכלי. והגם שנת' במ"א" בענין איהו וחיוהי' חד איהו וגרמוהי' חד בהון"⁴⁹
 שלא נא' איהו וחיוהי' וגרמוהי' חד שהי' משמע שבחי' איהו מתייחד עם חיוהי'
 וגרמוהי' בשוה, אלא איהו וחיוהי' חד בפ"ע ואיהו וגרמוהי' חד בפ"ע והיינו
 שהגם שגם עם בחי' גרמוהי' (שהם הכלי לפי' רבינו אאזמ"ו ז"ל בד"ה איהו
 וחיוהי'⁴⁹, ולפי' האריז"ל⁵⁰ הם ז"ת דאצי' האור והכלי כמשנ"ת במ"א"⁵⁰)
 מתייחד בחי' איהו, מ"מ היחוד שבחי' איהו מתייחד עם חיוהי' (הם האורות
 לפי' רבינו ז"ל או ג"ר לפי' האריז"ל) הוא באופן אחר היותר נעלה. מ"מ יהי'
 איך שהי' הרי גם עם בחי' גרמוהי' מתייחד בחי' איהו בעצם לברוא בהן וע"י
 בחי' בריאה יש מאין כמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי' הנ"ל, ולהיותם בבחי'
 היחוד לכן הם עשר דוקא ולא אחד עשר לפי' שהאור והחיות מאוא"ס ב"ה
 מתייחד עם הע"ס בבחי' יחוד גמור. אבל בי"כ דמסאבותא אין האור והחיות
 מאוא"ס ב"ה המחי' אותם מתייחד בבחי' יחוד גמור וכמ"ש בד"ה ראה ריח
 כני ובהגהות לשם"י הטעם ע"ז, ולכן הם י"א כתרין, היינו בחי' י"כ שלהם
 עצמן, והי"א הוא המקיף דלכונה זכה שהוא החיות מהקדושה המחי' את י"כ
 דמסאבותא, שעומד נבדל מהם בבחי' מקיף מבלי להתערב עמהם כלל כ"א
 רק לתת חיות להם ע"י המקיף שמקיף עליהם. והמופת לזה הוא מטענת

(44) ראה סנהדרין לו, א. אגדת בראשית פמ"ב.
 נתבאר בתו"א כ, ד.
 (45) בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 (46) פ' ראה יב, כג.
 (47) ראה אוה"ת על מארז"ל וענינים ע' קי ואילך.
 וש"נ.
 (48) תקוני זהר בהקדמה (ג, ב). ראה בהנסמן להלן
 הע' 50.
 (49) אגה"ק ס"ב.
 (50) ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א כסה"מ תש"ג
 ע' 104. תש"ח ע' 161. וראה המשך מים רבים
 תרל"ז פרק ל"ב ואילך. המשך וככה תרל"ז ע'
 קע. ועוד. ובארוכה ד"ה להבין ההפרש שבין
 תורה ומצוות — ש"פ קרח תרל"ג. ועוד.
 (51) תו"א כ, ב ואילך. אוה"ת תולדות קנב, א ואילך.
 ולעיל הע' 43.

ספר תרל"ד

שמה

המרגלים שאמרו⁵² כי חזק הוא כו' שטענתם הי' שיש להם מקיף חזק המחי אותם ולכן הוציאו דבה כו', וכלב השיב להם⁵³ סר צלם מעליהם, א"כ מובן מתשובת כלב להם על טענתם שאמרו כי חזק הוא, שהגם לפי דבריכם שהמקיף שלהם הוא חזק מאד מ"מ להיותו רק בחי' מקיף לבד ולכן כשטר צלם היינו כשהעביר הקב"ה המקיף מעליהם אז אין בכוחם כלום לעשות, וה' אתנו אל תראום, מובן היטיב שכל כוחם וחיותם הוא רק המקיף לבד והיינו בחי' מקיף דלבונה זכה שהוא בעצם מבחי' הקדושה והיותו זכה להורות כי נבדל הוא ועומד בבחי' מקיף להחיות הי"כ דמסאבותא, ומבחי' זו נמשך כל כוחם וחיותם כו'. ונמצא כי אין זה יתרון להם עד שיהי' חוטא נשכר אלא מפני כי א"א שיומשך להם החיות כ"א ע"י מקיף מטעם שנת' בד"ה ראה ריח בני ובהגהות לשם.

(ד) **ובזה יובן שורש ענין הקטרת הקטורת שהי' מקטירין י"א סממנים שהם כנגד י"א כתרין הנ"ל והיינו שע"י הקטרת הקטורת ועכשיו ונשלמה פרים שפתינו⁵⁴ כמ"ש במ"א וכל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת ובתורת אשם כאילו הקריב אשם, כמארז"ל סוף מנחות ע"פ⁵⁵ זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם, וכן קבעו בנוסח התפלה קודם פ' איזהו מקומן, שיהי' שיח כו' שנא' ונשלמה פרים כו', ולכן ע"י אמירת ולימוד פסוקי' וגמ' דהקטרת הקטורת, הנה עי"ז מוציאי' מהם חיותם הוא בחי' המקיף הנ"ל דלבונה זכה שיסיר צילם מעליהם ויוכלל בקדושה. וע"י עבודה זו נמשך בקדושה ג"כ בחי' מקיף שגבוה מן הע"ס דקדושה כו'. דהנה מה שנת"ל שבקדושה עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר זהו בבחי' ממכ"ע שהוא האור והחיות דע"ס שמלוכש בהם בבחי' פנימיות ומתיחד עמהם כנ"ל ס"ג בענין המשל דגוף ונפש, ואפ"ל גם כמשל החיות שבדם עם גשם הדם, וצ"ע לדמות ההוא נביעא לזה, וע' בד"ה אוא"ס למעלה עד אין קץ ובהגהות לשם⁵⁶ שי"ל כן, אבל בחי' אוא"ס ב"ה הסוכ"ע (שהוא מה שקורין בל' החסידות עצמותו ומהותו ית') והיינו בחי' קדה"ק זה א"א להתלבש בע"ס בבחי' פנימיות שלכן מטעם זה הוא הנק' או"מ שא"א להתלבש בבחי' פנימיות, ולכן גם בע"ס דקדושה אינו מאיר כ"א בבחי' מקיף, וכמו להבדיל הבדלות אין קץ, שקדש אינו מתערב בחול כנ"ל שמטעם זה המקיף דלבונה זכה אינו מתערב להתייחד עם הי"כ הנ"ל, כן להבדיל כו' קדה"ק אינו מתערב בקדש, וכמ"ש⁵⁷ ויבדל אהרן להקדישו קדק"ד שהוא הבדלה משאר**

(52) שלח יג, לא.

(53) שם יד, ט.

(54) הושע יד, ג. ראה שמור פליח, ג. תנא דבי

(55) צו ו, יח. שם ז, א. וראה גם לקו"ת במדבר יג, א.

אוה"ת שבועות ע' רנט. סה"מ תרנ"ה ע' לד.

לקוטי שיחות ח"ח ע' 413 ואילך.

(56) דברי הימים א כג, יג. וראה לקוטי שיחות ח"ז

ע' 36 הערה 23.

שוע אדה"ז או"ח מהדו"ת

ס"א ס"ט.

אחיו הכהנים, וע' בד"ה בזאת יבא אהרן" מענין ההפרש בין משוח בשמן המשחה ובין מרובה בגדים, כמו והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדה"ק⁶⁰, כן ה' אהרן מובדל מכל הכהנים, והיינו הגם שהכהנים בכלל קדושה אקרי כמ"ש קדושים יהיו כו' והיו קדש (אמור ד"א ו'), וכנודע מההפרש שבין כהנים ללויים" דבלויים כתיב ל' טהור כמ"ש⁶¹ וכה תעשה להם לטהרם כו' והעבירו תער כו' משא"כ הכהנים היו עם שערות דוקא להיות כי קדושה תלוי בשערי וכמ"ש במ"א מענין קדושת הכהנים, מ"מ אהרן הוא ה' מובדל כמ"ש ויבדל אהרן כו' קד"ק שה' מובדל גם מבחי' קדש, ע"ד שהקד"ק שבמקדש ה' מובדל מן הקדש. ולכן הקטרת הקטורת שלפני ולפנים הוא ע"י כה"ג דוקא דוגמת אהרן כהנא רבה דוקא בחי' ק"ק, וע"י עבודה זו ה' ממשיך בחי' מקיף מאוא"ס עצמותו ומהותו על בחי' הע"ס דקדושה, וז"ע יוכ"פ שהוא בחי' תשובה, שבו היו מכניסים הקטורת לפני ולפנים, והיינו כנ"ל שקטורת הוא בחי' ריח בוגדי' בע"ת, וכמו שענין הריח הוא מדבר חריף דוקא כן התשובה הוא בחילא יתיר⁶² בחי' בכל מאדך⁶³ והיינו להיותה מההיפוך דוקא, והכניסו הקטרת לפני ולפנים בכדי שע"י ענן הקטרת הלזה יראה בחי' המקיף הנמשך מאוא"ס עצמותו ומהותו כמ"ש⁶⁴ כי בענן אראה על הכפורת, פ"י אראה היינו אוא"ס ב"ה שלישי המדבר, והיינו בחי' קד"ק, פ"י מה שמובדל גם מבחי' קדש דחכ"י.

וזהו לפני ה' תטהרו" היינו למעלה מש' הוי', כי שם הוי' ד' אותיות עם אותיות המילוי שלו הם עשר אותיות שרומזי' לע"ס חב"ד חג"ת נהי"ם, ואמנם ביוהכ"פ ע"י תשובה בחי' בירור ענן הקטורת מה שמבררי' בחי' המקיף דלבונה זכה שתוכלל בקדושה הנה ע"ז ממשיכי' בקדושה ג"כ מקיף מבחי' אוא"ס עצמותו ומהותו מה שא"א לבוא לידי גילוי פנימי' כ"א בבחי' מקיף על הע"ס, וזהו תטהרו בגימ' כתר⁶⁵ מל' כותרת ומקיף על ש' הוי' דאצי' היינו בחי' ע"ס דאצי' כו' כנ"ל, ולכן זהו לפני הוי'. ולהיות כי

בגוכי"ק נרשם בשולי הגליון: אך צ"ע אם המרובה בגדי' ג"כ קד"ק כמו המשוח בשמן המשחה [...] והבדילה הפרוכת בין הקדש, וי"ל שלכן [...] מן ר"ה עד יוהכ"פ עשרה ימי' ע"ד עלי עשור דלע"ל, ומלבד ר"ה ויוהכ"פ ז' ימי' י"ל ע"ד חוה"מ ע' בס' תילי' סי' ק"ל בד"ה כי עמך, ז' ימי הפ', ז' נימין, ח' יומין דסוכות ח' נימין.

(57) דשנת תר"ל ותרל"ב. וראה גם ד"ה הנ"ל דשנת תרנ"ז.
 (58) תרימה כה. לג.
 (59) ראה זח"ג קעו, ב. ביאורו" לאדהאמ"צ סט, ג ואילך. ולהצ"צ ח"א ע' שכו ואילך. ח"ב תתקד ואילך. ובכ"מ.
 (60) בהעלותך ח. ה.
 (61) זח"א קכט, ב.
 (62) ואתחנן ו. ה.
 (63) אחרי טז, ב.
 (64) שם ל.
 (65) ראה לקו"ת אחרי כו, ריש ע"ד. וש"נ.

בחי' זו הוא כמ"ש בת"ז⁶⁶ אנת הוא חד ולא בחושבן ע"ס דאצי' ומעוצם גודל מעלת ההמשכה א"א שתבוא להאיר ולהתייחד בע"ס דאצי' לכן נשארה בבחי' מקיף.

וזהו שרש ענין צל הסוכה שנמשכה מבחי' התשובה דיוהכ"פ כו'. וזהו ונאווה ביוהכ"פ כאהלי קדר כיריעות שלמה, פי' כשם שבאהלי קדר כל חיותם הוא מהמקיף דלבונה זכה לבד כן יש בע"ס דקדושה הגם כי חיותם וקיומם הוא מהיותם מיוחדי' עם האור והחיות שלהם הוא בחי' ההיא נביעא דאיהו חיים לגופא כו' מ"מ גם בקדושה יש בחי' קדש קדשי', היינו מה שנמשך מאוא"ס ב"ה עצמותו ומהותו בחי' אנת הוא חד שלא בחושבן הע"ס, רק כי בחי' זו מאיר רק בבחי' מקיף לבד, וז"ע יריעות שלמה היינו בחי' צל הסוכה שנק' סוכת שלומך, שזה בא ע"י ונאווה דיוהכ"פ הוא ענין בירור דענן הקטורת בחי' תשו' דבכל מאדך ריח דבר חזק כנ"ל שע"ז מעוררי' המקיף דקדושה. וגודל מעלת מקיף זה דסוכת שלומך היינו בחי' יריעות שלמה זה אנו יכולים להבין מאהלי קדר והיינו בדרך ק"ץ, ומה המקיף דלבונה שנמשך מהקדושה להחיות אהלי קדר הוא חזק כ"כ עד כי טעו בזה המרגלים שהיו דור דעה⁶⁷, כ"ש וק"ו בן בנו כו' להבדיל כו' בחי' המקיף הנמשך ע"י התשו' דיוהכ"פ שהוא בחי' יריעות שלמה שהוא מקיף דקדושה שלעוצם מעלתו א"י לבוא בע"ס דאצי' בבחי' או"פ לכן הוא בבחי' מקיף כו', ה"ה באמת לאמיתו חזק מכל חזק כו', והוא הוא הפועל ישועות בנה"א להיות מגין ומיצל על האדם להושיע משופטי נפשו, להיות יוכל אח"כ להיות לבו ברשותו ומוח שליט על הלב כו'⁶⁸.

ה) ולהבין בתוס' ביאור ענין פעולת המקיף שז"ע ונאווה כאהלי קדר ביריעות שלמה, שעל ידי ונאווה דיוהכ"פ ע"ז נמשך להיות בחי' יריעות שלמה בחי' מקיפי' דחה"ס שהם מגינים ומצילים במכ"ש מבחי' אהלי קדר כמש"ל סעי' ד'. דהנה כתי' כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך, בפי' תצא כ"ג ט"ו, וארז"ל במד"ר קדושים ס"פ ד"ד בפי' קדושים תהיו כו' כי קדוש אני⁶⁹, משל לכהן גדול שהי' מהלך בדרך כו' יעו"ש, א"ל משה לישראל כי ה' אלקיך מתהלך כו', וארז"ל בסנהדרין⁷⁰ אלקיכם כהן הוא, להצילך מהו להצילך תרין אמוראין ח"א להגן עליך להיות צל על ראשך, וח"א לרוקן כל נכסי מצרים וליתן לך כמד"א⁷¹ ונצלתם את מצרים ע"מ והי' מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר, ערות דיבור, רשב"ק אמר זה ניבול פה, והיינו כי חא"מ דורש פי' להצילך להיות צל על ראשך ועי"ז נמשך להיות להצילך כפשוטו היינו להגן עליך ואמורא הב' דורש להצילך ל'

69) קדושים יט. ב.

70) לט. סע"א.

71) שמות ג. כב.

66) בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

67) ראה ויק"ר פי"ט, א. במדב"ר פי"ט, ג. ובכ"מ.

68) זח"ג רכד, סע"א. תניא פי"ב (ז, א).

ונצלתם את מצרים והיינו לברר ולהעלות הניצוצות מהם, והיינו כמו שבמצרים העלו ר"ב ניצוצים מהרפ"ח ניצוצי' שז"ע מ"ש⁷² וגם ערב רב עלה אתם, וע' בד"ה ויברך יעקב את פרעה⁷³ שברכו שיוכל להתברר, כן ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך לרוקן הניצוצו' גם מסיחון ועוג שעמון ומואב טהרו בסיחון⁷⁴, וזהו לרוקן כל נכסי מצרים שנק' כולם ע"ש מצרים כמ"ש במד"ר⁷⁵ לפי שהם מצירים כו', וליתן לך היינו שע"י העלאות הניצוצות נמשך עי"ז גם בקדושה בחי' מקיף גבוה שלמעלה מע"ס, וכנ"ל שע"י בירור דקטרת שהו"ע העלאת מקיף דלבונה זכה עי"ז נמשך בחה"ס בחי' יריעות שלמה, כ"ה בכל העלאת ניצוץ כו', ומה שנבלע בהם מכבר הוא במכש"כ מהעלאת המקיף שזהו צריך להיות בעצם שהרי ואתה מחי' את כולם כתיב⁷⁶ ואעפ"כ ע"י העלאת המקיף נמשך מקיפי' דחה"ס, כ"ש ע"י העלאת הניצוצו' שנשארו ודאי נמשך מקיף עליון, כי גדול המצווה ועושה⁷⁷, והעלאת הניצוצות נצטוונו בתורה בפרטי מצות רבים להעלותן, אבל מקיף דלבונה זכה נת' בהרמ"ז פ' בא ד"מ ע"ב בשם הרב שסוד הקטרת אלמלא לא מסרו ס"מ למרע"ה לא ה' בדין שהקב"ה יגלהו לו, כיון שהוא נתן לו קיומו למה יבוא בטרוניא עליו ע"ש.

ופי' וענין להצילך כפשוטו הוא כי אורייתא מגינא ומצלי⁷⁸ להיות מציל עני מחזק ממנו⁷⁹, עני הוא היצ"ט שנק' ילד מסכן וחכם⁸⁰ והיצה"ר נק' חזק, וזהו ג"כ שאמרו המרגלי' כי חזק הוא, וע"י הצל שעל ראשך נמשך להצילך להציל עני מחזק ממנו. נמצא שמהצל נמשך כמה פעולות, אך צ"ל ולא יראה כך ערות דבר אפי' דיבור כי עי"ז ושב מאחריך ח"ו, וכמו להבדיל כו' מה שסר צילם הוא מחמת שחטאו ונתמלא סאתם⁸¹, כן ע"י ניבול פה יכול להיות ח"ו ושב כו'.

ועד"ז יובן ענין שע"י ונאוה דיוהכ"פ שהוא בחי' היופי שנמשך מהזדונות שנעשו כזכיות ע"י תשו' מעומקא דליבא ביוהכ"פ שע"י נמשך בחי' סוכת שלומך, הוא צל דסכך הסוכה שעל צל זה נא⁸² בצלו חמדתי וישבתי כו' כמ"ש בד"ה כתפוח⁸³, והוא כמשנת"ל שהוא המקיף הנמשך מאוא"ס עצומ"ה בחי' חד ולא בחושבן להיות בבחי' צל ומקיף על בחי' אדם ה"ס ע"ס

(72) בא יב, לת. תו"א בא ס, ג. ועוד.

(73) ראה ביאורו' ויגש קלו, סע"כ. אוה"ת ויגש כרך

האי' תהשיג. א. ועוד.

(74) גיטין לת. א.

(75) ב"ר פט"ז, ד.

(76) נחמ" ט, ה.

(77) ע"פ קידושין לא, א.

(78) ראה סוטה כא, א.

(79) תהלים לה, י.

(80) קהלת ד, יג. קה"ר ופרש"י עה"פ.

(81) ראה סוטה ט, א.

(82) שה"ש ב, ג.

(83) אוה"ת שה"ש כרך א' ע' קצה.

דקדושה כנודע ע"י הבירור מ"א כתרין כו' שו"ס הקטרת, ובחי' תשו' דיוהכ"פ, שצל זה מגין ומציל ככל הפי' הנ"ל.

וזהו דכתיב⁸¹ שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, פי' שמאלו כו' קאי על ר"ה ועשיית ויוהכ"פ שאומרים ויודים רבים ומשפילי' א"ע עד שבא לתשו' שלימה דבכל מאדך כו', ועי"ז נמשך צל סוכה להיות וימינו תחבקני שמחבק את האדם ומקיפו ומושכו ואינו מניחו להיות נפרד מאלקות, וכ"ז נמשך מבחי' בירור דאהלי קדר שע"ז ונאוה ביוהכ"פ, ובסוכות נמשך מזה בחי' סוכת שלומך הוא בחי' כיריעות שלמה, ופי' שלמה היינו שע"י המשכת המקיף מעצמיות אוא"ס כנ"ל עי"ז נעשה שלום, כענין יעשה שלום לי שלום יעשה⁸², שלום בפמשמ"ע ושלום בפמשמ"ט⁸³, שלום בפמשמ"ע חו"ג, או מיכאל וגבריאל, ובפמשמ"ט יצ"ט ויצה"ר שנשתלשלו מחו"ג כמ"ש במ"א. וזהו"ע סוכת שלומך והיינו שהיצה"ר יהי' נכנע ובטל להיצ"ט שזה נמשך ע"י מקיף דסוכה. ונמצא כי צל סוכה הוא פעולה גדולה בעבודה להיות לבו ברשותו ומוח שליט על הלב שזהו ע"י השלום שהיצה"ר יהי' נכנע להיצ"ט.

81) בפמליא של מעלה . . בפמליא של מטה —
סנהדרין צט. ב.

81) שה"ש ב. ה.
85) ישעי' כו. ה.

הוספות

הוספות

הנחות

בס"ד. שבועות תרל"ד

כי תרכב על סוסך מרכבותיך ישועה, הנה זה הפ' מדבר במ"ת שהקב"ה ירד במרכבה למ"ת. והנה כתיב רכב אלקי' רבותים אלפי שנאן וארז"ל אלפי שאינן שחסר אלפיים מהב' רבוא, והיינו ח"י אלף, והתו' פי' רבותים וב' אלפים היינו כ"ב אלף, וצ"ל למה הי' נצרך כלל למלאכים למ"ת ואדרכא הרי הם אינם יכולים לקבל את התורה שהרי בקשו את התורה והשיבו להם כלום יצה"ר יש בכם למצרים ירדתם טעמים נכונים למאד, ולכאו' יפלא שהם עצמם אינם יכולים לקבל את התורה ולמ"ת הי' נצרך למלאכים, וע"כ צ"ל שאע"פ שהם עצמם אינם שייכים כלל לתו', אך בכדי שיוכלו נש"י לקבל את התורה הי' ע"י המלאכים דוקא כי מצד המשפיע אינם נצרכים כלל שהרי כל הגבוה יוכל להשפיל א"ע למטה מטה ומלמעל' למטה אין מונע ומעכב, אך בכדי שיוכלו נש"י לקבל הגילוי הגדול הוא דוקא ע"י אמצעות המלאכים, וגז' צ"ל האיך יכולים להיות ממוצעים בדבר שאינו שייך להם, וגם למה אינם יכולים נש"י לקבל בעצמם את התו', וגם שמצינו בדרז"ל להיפוך ע"פ ברן יחד כל כוכבי בוקר ויריעו בני אלקי' שהמלאכים ממתנינים מלומר שירה עד שנש"י אומר'י ק"ש תחלה.

ובכדי להבין זה צ"ל מארז"ל בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ירדו מלאכי השרת וקשרו להם שני כתרים לכאו"א מישראל, וצ"ל דהלא ידוע דענין הכתרים הוא רצה"ע ב"ה אשר שם אינו מגעת אתעדל"ת כלל, דהרי זהו כללות ענין התפלה יהי רצון דהיינו להמשיך רצון חדש מבעה"צ להפך הדבר הנגזר ח"ו לרע עפ"י הרצון המלוּבש בכח' וענין התפלה הוא בכדי שיהי' שינוי הרצון, כי בא"ס בעה"צ אינו תופס מקום כלל מעשה התחתונים, וכמ"ש אם צדקת מה תתן לו ואם חטאת מה תפעל כו', וא"כ למה דוקא ע"י ההקדמת נעשה נתנו להם הכתרים ולמה לא נתנו ע"י הנעשה שאחר הנשמע דהרי אין נוגע שם כלל. וגם צ"ל האיך יכולים המלאכים לקשור הכתרים לנש"י, הלא ידוע דכ"ע מרוחק גם מנשמות דאצי' ואפי' מח"ע וכ"ש מהמלאכים ומל' זו וקשרו משמע שבהם וע"י נמשכו הכתרים ולא מעצמם ירדו הכתרים וכמו למשל בגשמי' שלוקחים אבנים טובות ועושים מהם כתר.

כי תרכב: נדפס מכת"י 199 רמא, א. ושייך לד"ה בשעה שהקדימו, הנדפס לעיל ע' ריד.

שנג

אך בכדי להבין כ"ז צ"ל תחלה מה שיש סתירה בדרוש בשעה שהקדימו מרישי' לסופו. דהנה בתחלת הדורש נת' על מארז"ל אלמלא שמרו בניי שתי שבתות כהלכתן שהוא ענין שתי שבתות שיש בכל שבת נייחא דגופא ונייחא דרוחא, ונת' שענין נייחא דגופא היא השביתה וההחזרה מהשפלת הכח להיות התהוות כח הפועל בנפעל שהו"ע ששת ימי המעשה דכל יומא ויומא עביד עבידתי' וההשפלת הכח נק' בשם מלאכה כמו למשל כח המעשה וההחזרה למקורו ושרשו הו"ע הנייחא והשביתה ונייחא דרוחא הו"ע השביתה מהשפלה להיות התהוות המדות והחכ' שההתהוות נק' בשם מלאכה וההחזרת הכח נק' בשם נייחא דרוחא, ובסופו נת' שענין נייחא דגופא הוא ההחזרה מהשפלת המדות להיות עולמות ומפני שהם מקור לעולמו' נק' בשם גופא ונייחא דרוחא הוא ההחזרה מהגילויים שבג"ע ששם מאיר ג"ר חב"ד.

אך הענין דהנה שניהם אמת והוא עפ"י שני שיטות. דהנה בפי' איהו וחיוהי איהו וגרמוהי נת' באגה"ק בד"ה איהו וחיוהי שפי' גרמוהי הם הכלים דע"ס, ואפי' כלי החכ' נק' כלי, וחיוהי הוא האור המלוכבש בהכלי, ואפי' אור שבמל' נק' ג"כ חיוהי, ובכהאר"ז ל פי' דגרמוהי הם המדות האור והכלי וחיוהי הוא ג"ר האור והכלי. ולפי' יתורץ הכל, דתחילת הדרוש הוא ע"פ שיטת הבינונים, וסוף המאמ' הוא ע"פ שיטת האר"ז, והשתי שבתות דעכשיו הוא עדיין השבית' מכל הבחי' שלפי הב' שיטות הנ"ל, ולע"ל יהי' גילוי השבת הג' הגבוה משניהם, והענין הוא דהנה זהו לפי הב' שיטות שהתהוות עולמות הוא מגרמוהי שהאיהו מתאחד עם הגרמוהי בכדי לברוא ע"י יש מאין כמשנ"ת בבינונים באריכות, אך החילוק הוא מהו הגרמוהי.

ולהבין הפי' מה נייחא דגופא ורוחא לפי שיטת שניהם. הענין הוא דהנה דלפי פי' אדמו"ר פי' נייחא דגופא צ"ל כך, דהנה שרש התהוות עולמות הוא ע"י המל' והמל' נק' בשם גופא, דכמו למשל באדם כאשר עושה איזה מלאכה הוא עושה ע"י אמצעות הידים והגם שהיד בלי החיות לא הי' יכול לעשות כלום מ"מ מפני שעיקר העשי' הוא ע"י היד מתייחס הפעולה אל היד. וכן יובן למעלה דההתהוות שע"י כלי המל' נק' בשם גופא דאעפ"י שבהכלי יש ג"כ חיות הנק' בשם כח מ"מ נק' גופא לפי שעיקר ההתהוות הוא ע"י כלי המל' בלבד. דהנה בנין המל' הוא מהמל' שבע"ס שממל' דחכ' נעשה חכ' שבמל' וממל' שבחסד נעשה חסד שבמל' וכן כולם, ובמל' יש ב' בחי' חיצוני' המל' ופנימיות המל' כלת משה, וזהו מארז"ל הוי זנב לאריות שהוא כמו שהיא עומדת לקבל מהי"ס וראש לשועלים הוא המל' שמסתרת בראש הבריאה, והן ב' בחי' הדסה ואסתר וכמ"ש ויהי אומן את הדסה היא אסתר, אסתר הוא המל' כמו שנסתר כל בנינה וכמ"ש כי אין לה אב ואם שנסתלקו ממנה כל הספי' ונעשית נקודה תחת היסוד, והדסה היא כמו שהיא עומדת לקבל וכשמקבלת כל הט"ס ונעשה בה עשר ספי' אז היא מהווה עולמות. אך

זהו דוקא ע"י היו"ד כלים ולכן נק' בשם גופא, והחזרת הכח נק' נייחא דגופא.

ונייחא דרוחא הוא האור והחיות מהספי' ולא הכלים בלבד. דהנה המדה אע"פ שנק' בשם מדה שיש בה מדידה והגבלה מ"מ הרי אנו רואים שיש בה צמיחה מקטנות לגדלות, כמו למשל אדם שיש לו אה' לאיזה דבר בתחלה הוא בקטנות ואח"כ מתגדלת יותר ויותר והרי אין זה תוס' בעצם המדה כ"א שמתוספת האור והחיות, וכמו למשל אדם הלומד הלכה ואח"כ קיבץ ע"י הרבה הלכות אומרים עליו בלשון בנ"א שנעשה אדם גדול והרי הכוונה הוא על גדלות החיות כי כלי המוח לא נתגדל כלל כי הוא כמו שהי' תחלה אך התוס' הוא בהחיות של הכחות שנעשה גדול וחרף שנתוסף חיות בהשכל ע"י הרבה לימוד הלכות בעומק. וכן הוא במדות כמו למשל שיש אדם שהוא חסדן בטבעו ויש אדם שהוא וותרן והרי הוותרן הוא נותן ג"כ במדה והגבלה שהרי המדה עצמה יש בה הגבלה אלא שהוותרן נותן בעין טוב ופנים צהובות וא"כ בהנתינה עצמה יש בה יותר חיות. וכן הוא למעלה ג"כ כמ"ש מכלכל חיים בחדס שהחדס הוא השפעת החיים אלא שכדי שיומשך החדס למטה הוא ע"י ריבוי כלים וזהו מכלכל היינו כלי בתוך כלי, וא"כ לפ"ז האור והחיות מהמדות ומוחין נק' נייחא דרוחא.

וזהו לפי פי' אדמו"ר, ולפי פי' האריז"ל נייחא דגופא היא השביתה מהשפלת המדות, כי התהוות עולמות הוא ע"י המדות וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, ויש בזה ב' פי' הא' הוא שבכדי שיבנה העולם הוא ע"י מדת החסד, ופי' הב' שכדי שיהי' התהוות העולם מהחדס צ"ל נבנה תחלה החדס מהמוחין, ולפי ב' הפי' ההתהוו' היא מהמדות וכמ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה שרחמים וחסדים אינם כ"א כשיש עולם על מי לרחם ולהתחסד. והחזרת הכח למקורו בשבת נק' נייחא דגופא, ונייחא דרוחא הוא החזרת הגילוי מגעה"ע למקורו ושרשו, כי בג"ע מאיר ג"ר אשר בהם יש גילוי אא"ס וכמארז"ל אלפיים שנה קדמה תורה לעולם ואין הפי' קדם בזמן כ"א במעלה ומדריגה שהמוחין שייך גם בלי התהוות עולם וכמ"ש ואהי' אצלו שעשועי' יום יום שעשועי המלך בעצמותו, ובג"ע מאיר ג"ר כי הג"ע נק' בשם רקיע כמארז"ל קא מפלגי במתיבתא דרקיע ורקיע הוא בינה והג"ע הוא בינה כי עיקר הג"ע הוא השגת אלקו' כמארז"ל צדיקים יושבין ונהנין, ולכן נק' בשם בינה, והאור והחיות הוא מהחכ' כמ"ש והחכ' תחי', וא"כ יש בג"ע גילוי כל הג"ר, ולכן נק' החזרת הכח בשם נייחא דרוחא, ולכן ארז"ל ז' דברים קדמו לעולם וא' מהם הוא ג"ע לפי ששם מאיר ג"ר אשר הם למעלה מהיות מקור לעולמות. אך לפי ב' הפי' מובן שאין ערוך בין נייחא דגופא לגבי נייחא דרוחא, אלא שלפי פי' אדמו"ר שגופא נק' כלי ורוחא הוא אור וחיות המדה ההפרש הוא כמו ההפרש בין גשמיות לרוחניות, ולפי פי' האריז"ל שגופא הוא מדות ורוחא ג"ע הוא ההפרש כמו ההפרש בין

מוחזן למדות וריחוק הערך ביניהם, כי המדות הם ממש כמו הידים כמאמרם חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא ותפארת גופא והרי אין ערוך היד לגבי המוחזן כי ריחוק גדול ביניהם, וכן ההפרש בין גופא ובין רוחא לפי פי' זה.

אך הנה הגם שהג"ע נק' רוחא ועולמות בשם גופא מ"מ לימוד התו' שבג"ע הוא התו' שלומדים בעוה"ז דוקא דאל"כ למה ירדה הנשמה להתלבש בגוף לקיים התו' ולמה לא נתנה להנשמה בלי הגוף אלא שלומדין זה התורה עצמה שלומדים בעוה"ז. אלא שההפרש הוא שבעוה"ז לומדין חלק הגשם מהתו', ולא הגשם בלבד אלא הגשם עם החיות שבה שהוא אור וחיות השכל היינו הסבר' והמצאה חדשה בחידודים וכמרז"ל ע"פ ברזל בברזל יחד ואיש יחד פני רעהו אלו ת"ח המחודדין זל"ז בהלכה, אלא שנק' חלק הגשם כמו ע"ד שמתייחס כח המעשה אל היד הגם שהיד בלי נפש לא יכול לעשות כלום מ"מ לפי שעיקר העשי' הוא ע"י היד לכן מתייחס אל היד, וכן לימוד התו' בעוה"ז נק' בשם חלק הגשם כי נתלבש' בלבושים גשמי'. אבל בג"ע לומדים חלק הרוחני כמו למשל המחליף פרה בחמור שלמטה הוא הלימוד הגשמי כי בעוה"ז יש פרה וחמור ומחליף פרה בחמור ויש בה הרבה חילוקי' האיך אמר לו כי דיבור האדם משנה הענין מכל וכל, אבל בג"ע אין שם הלימוד הזה הגשמי כי הרי אין שם לא פרה ולא שור גשמי ומי יחליף ולמה יחליף, אלא הלימוד ברוחני, כי הנה כתי' כשור לעול וכחמור למשא שיש ברוחני' מדריגות הנק' עול ומשא ולבחי' עול צ"ל כחמור ולבחי' משא צ"ל שור והלימוד אם החליף זב"ז, וכמרז"ל קא מפלגי במתיבתא דרקיע אם בהרת קדמה לשער לבן כי ענין הנגעים הוא ענין הסתלקות אור אבא כמשנ"ת בלק"ת בד"ה קא מפלגי באריכות. וכן עד"ז כל הלכות התורה.

אך עיקר מ"ת ניתנה לנשמה בגוף דוקא כי עיקר כוונת התומ"צ הוא בכדי לברר את הנה"ב, וכמרז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבהמ"ד אם אבן הוא נימוח, מנוול הוא היצה"ר ואם פגע בך היינו שנכנס בך בפנימיות כי פגיעה היינו שפגע בפנימיות, העצה לזה משכהו לבהמ"ד ימשכו בדברי' מעיקרא כי קא עביד אינש אדעתא דנפשי' קעביד ומתוך שלא לשמה בא לשמה, דאם הי' אומר לו בתחלה ללמוד לשמה לא הי' שומע לו אבל אם אומר לו בתחלה שלא לשמה היינו פני' ולגרמי' כי אפי' אדעתא דנפשי' לתקן את נפשו הוא ג"כ לגרמי', ועי"ז בא לשמה אפי' אם לבו לב האבן טמטום הלב התו' ממחה אותו כי אורי' וקוב"ה כולא חד.

אך כדי שתוכל הנשמה המלוכשת בגוף ונה"ב הניזון מאכילה ושת' ושינה הגשמי' וכאשר לא יאכל ולא ישן כצרכו נעשה חסרון בגשמי' ובהרוחניות שלו, ואפי' גוף דק ע"י טבעו מ"מ הרי הגוף בעצם הוא חומר עב והאיך יוכל לקבל התו'. ובאמת הרי כל ההשגות שבג"ע נתנו ג"כ במ"ת

שהג"ע הוא זיו תורתו ועבודתו, ואפילו כל הגילויים שיתגלה לע"ל ג"כ ניתנה במ"ת ועיקר קיום המצות יהי' לע"ל כמ"ש ושם נעשה לפניך כמצות רצונך, וכמארז"ל מנין לתח"מ מה"ת, ולכאורה אינו מובן השאלה מנ"מ בזה אם הוא מה"ת או לאו הרי יהי' תח"מ, אלא הענין הוא דהנה לע"ל יתגלה המקיף לד' עולמות בשוה, וא"א להיות גילוי אור מקיף בלי אר"פ, וכמו למשל לבוש ג"כ מחי' ומ"מ א"א להיות החיות בלי אר"פ, וזהו מנין לתח"מ מה"ת, שבתורה דעכשיו שהוא אר"פ ניתן במ"ת גם האר"מ דלע"ל. וא"כ האיך יכולים לקבל נש"י גילוי כזה. ולהי' נצרך למרכבה דמלאכים. כי הנה ענין המרכבה הוא שמוליך את האדם למקום אשר אין יכול האדם בעצמו להגיע לשם, כמו למשל להעלות להר גבוה מוליך אותו לשמה המרכבה, וכן לירד למטה למקום שאינו יכול בעצמו לירד שמה הוא ע"י המרכבה כמו במקומות הרים גבוהים ועקומים בשיפוע האדם בעצמו אינו יכול לירד שמה ומוריד אותו החמור, והטעם לזה אפשר לפרש על ב' אופנים א' מפני מעלתן שהם גבוהים משרשם או מפני שהם שפלים דוקא. והענין דהנה בהמות וחיות אר"פ שהם נשפלו למטה מהאדם מ"מ השרש שלהם גבוה הרבה מהאדם ואדרבא מזה עצמו שהם מושפלים למטה מובן שהם בשרשם גבוהים כי כל הגבוה יכול להשפיל א"ע למטה יותר.

והענין דהנה כתיב ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבנ"י והם זמ"ק דתהו שנפלו בשבירה ומהם שרשי הדצח"מ ושרש האדם מעולם התיקון ותיקון לגבי תהו אין ערוך כלל. דהנה אי' בכהארז"ל שבתהו הי' ריבוי אור ומיעוט הכלים ובתיקון הוא להיפוך מיעוט האור וריבוי הכלים, ואיין הפי' שבתיקון הוא זה האור עצמו שבתהו אלא שנתמעט, כ"א שהוא מהות אור אחר עד שאין ערוך כלל ול"ז אלא שא"א לנו לכנות שם כ"א בריבוי ומיעוט. ויובן זה מעולם התיקון גופא, דהנה ארז"ל בחולין שאמרה הלבנה א"א לשני מלכים להשתמש בכתר א' וא"ל הקב"ה לכו ומעטי א"ע ונעשית עצם חשוך אלא שמקבלת אור מהשמש, והרי איזה ערך יש עצם חשוך לגבי אור, ואפי' כשמקבלת אור מהשמש הרי הוא אור אחר שלא מעין אור השמש ואין ערוך ביניהם ומכ"ש עצם חשוך לגבי אור ומכ"ש לגבי אור השמש הרי בודאי אין שום ערך כלל, מ"מ יקרא בשם מיעוט, ואם בתיקון ימצא ריחוק הערך כזה ונק' בשם ריבוי ומיעוט מכ"ש תיקון לגבי תהו הגם שכינו בשם ריבוי ומיעוט מ"מ ריחוק גדול ביניהם עד שאין ערוך ביניהם, ועוד דכלכנה אמרו לכו ומעטי א"ע שנתמעטה מעצמה והלבנה הוא נברא ובע"ג ובתהו הי' הריבוי ומיעוט ע"י הקדב"ה.

והנה אי' בכהארז"ל שהיו"ד של שם ס"ג נפל בשבירה ונתברר מאיליו וממילא והמובחר נתברר ונעשה חיות המרכבה והמותר נפל למטה וניתן לעבודת האדם לברר אותם ומהם נתהוו הבהמות וחיות. והנה מצד מברר ומתברר גם הנפל בשבירה קרובים לחיות המרכבה כי כאשר יתבררו

יתעלה ג"כ לעולם התוהו ואדרבא יתעלו יותר כי הרי נפלו למטה יותר וע"כ ששרשם גבוה מהמלאכים וא"כ העלי' שלהם גדולה מהמלאכים. ועד"ז יובן בנה"ב ג"כ, כי הנה נה"ב נשתלשל משמרי האופנים והאופנים הם למטה במדריגה משרפים שה"ה אומרים קדוש והאופנים אומרים ברוך ואין ערוך בין ברוך לקדוש ומ"מ שרשי האופנים גבוה מהשרפים והרא"י שהשרפי' מזכירים את השם אחר ג' תיבות ואופנים אחר ב' תיבות. וזהו מ"ש מראה האופנים כמראה האופן בתוך האופן כמו אופן קטן בתוך אופן גדול שהאופן קטן מובלע בתוך הגדול ואופן הגדול מקיפו מכל צד, כך הוא הענין למעלה דשרש האופני' הוא מעיגול הגדול שלפני הקו ושרש הנה"ב הוא ג"כ מהאופנים ולכן כדי שתנתן התו' לנש"י שניתנה לברר הנה"ב שעיקר התו' הוא לברר בירורים כי אורייתא מחכמה נפקת ובחכ' אתברירו וכמארז"ל ע"פ אמרת ה' צרופה לא ניתנה התורה אלא כדי לצרף בהם את הבריות, ולזה ה"י נצרך למרכבה דמלאכים.

ובזה יובן מ"ש רכב אלקי' רבותים, כי ענין השני ריבות הוא כנגד הב' כתרים דאוי' ואו"ח שהו"ע העלאה והמשכה והמלאכים יש להם ג"כ בעבודתם העלאה והמשכה אלא שהוא באופן אחר ולכן בס' וע"י נתנו ג"כ הב' כתרים לנש"י כשהקדימו נעשה לנשמע. ומה שהם קושרים הכתר אין הפי' שהם הממשיכים הכתרים לנש"י אלא הוא כמו למשל אדם העושה כלי ע"י צבת הרי הצבת אין יודע כלל והוא בעצמו לא ה"י עושה הכלי בלתי האדם כ"א שע"י אמצעותו נעשה הכלי, וכן הוא בנמשל במלאכים שע"י אמצעות המלאכים נמשכים הכתרים.

אך כדי שיומשכו הכתרים לנש"י הוא דוקא ע"י הקדמת נעשה לנשמע. והענין הוא דהנה אע"פ שבכ"ע אינו תופס מקום כלל מעשה התחתונים ושמה אין מגעת האתעדל"ת כלל מ"מ הרי כל הגילויים דכ"ע עובר ע"י ח"ע כדי שיוכלו לקבל ובח"ע יוכל להתעכב ההשפעה כי החכ' היא קצת דין כי היא או"פ ומשמה נמשך דוקא לפי ערך מעשה התחתונים ולכן יוכל להתעכב שמה גילוי כ"ע, אך ע"י הקדמת נעשה לנשמע שהוא ביטול הרצון לבעה"ר צ"י נמדד ונסכס ע"פ החכ' ג"כ שיומשך לו הגילויים עליונים. ועוד אפ"ל דאעפ"י שאתדל"ת אינו מגעת שמה מ"מ איזה הכנה היא הביטול הרצון לשמה. דהנה אי' בזהר אע"ג דכתי' לא צר באלף להתם מטי' עקתא דישראל ומדה טובה מרובה כו', ולכן הוא איזה הכנה להאור דכ"ע וע"י ההקדמה נתנו להם שני כתרים כנגד כתר דאור ישר ואו"ח, שהוא מצד נה"א ונה"ב או"י מצד נה"א ואו"ח מצד הנה"ב. וע"י הבירורים תומ"צ דעכשיו מתגלה הגילוי הגדול דלע"ל. וצ"ל מהו יהי' יותר גילוי לע"ל.

והענין הוא דהנה ארוז"ל מזמור שיר ליום השבת ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי עולמים, וצ"ל האריכות הלשון שבת ומנוחה. אך הענין דהנה ההפרש בין שבת דעכשיו, דאע"פ שבשבת מתגלה עונג הכללי מ"מ אחר

ספר תרל"ד

שנט

שבת יש עוד ששת ימי החול, אבל לע"ל לא יהי עוד ששת ימי החול כ"א כולו שבת. והענין הוא דהנה בשבחה"כ נפלו רפ"ח ניצוצים וכל העבודה דתומ"צ הוא בכדי לברר אותם וע"י שתי שבתות שבשבת א' מתברר ניצוץ א' ומתעלה לשרשו וזה הניצוץ שנתעלה אין צריך עוד בירור, אבל אחר שבת מתחיל עוד ימי החול כי יש עוד ניצוצות לברר, וכמו שבימים הוא בשבת כן יש בשנים שהשמיטה הוא השבת בשנים ולכן כתיב לא תזרע ולא תצמיח שהוא ענין הפקר וביטול, ולכן ההפקר שוה לאדם ולבהמה שהוא ג"כ בירור הנה"ב שנק' בשם בהמה. ויש עוד כלל יותר גדול שהוא היובל ואיתא בכתבי האריז"ל שהגילוי דלע"ל יהי אחר נ' אלפים יובלות, ואין הפי' זה הוא בזמן הגשמי, דא"כ הוא אריכות הזמן לאין שיעור, אלא הענין הוא דהנה השרש ומקור הזמן הוא במל' מלך מלך ימלוך ובז"א שם הוא בהתכללות גדול יותר מזה, ושרש נ' אלפים יובלות הוא בא"א שהוא ראש ומקור לנאצלים, וזהו מארז"ל א"ת שמות אלא שמות, וכאשר יהי שלימות הבירורים לע"ל וכמ"ש כי לא ידח ממנו נדח וכאשר יתגלה כל הגילויים העליונים וכל הכתרים דא"א ע"י הבירור דתומ"צ שע"פ הטו"ד וביטול הרצון אז יהי גילוי ע"ק שלא נתגלה עדיין עכשיו. ובזה יובן מארז"ל מנין לתחיה"מ מה"ת כי עיקר קיום המצות יהי לע"ל דוקא כמ"ש ושם נעשה לפניך כמצות רצונך שאז יהי גילוי ע"ק, ולע"ל יהי הגילוי הזה דוקא לנשמה בגוף דוקא, ובכדי שיוכל הגוף לקבל גילוי כזה ניתן הכח הזה במ"ת וכמארז"ל ישראל משעמדו על ה"ס פסקה זוהמתן כמו אדה"ר קודם החטא אלא שאחר חטא העגל חזרה זוהמתו, וכאשר יתברר הכל יתגלה הגילוי הגדול לע"ל.

וז"הו ליום שכולו שבת שלא יהי צריך עוד לבירורים. וענין מנוחה הוא ההרגש מהשבת, ולחי עולמי' הוא לאלקי' צדיק ח"י עלמין וכמ"ש האדרת והאמונה לחיי עולמים (ואפ"ל כי גם עכשיו יסוד ז"א מקבל מיסוד דעתיק אבל הוא בהעלם גדול אבל לע"ל יורגש בו הגילוי).

ובזה יובן מ"ש כי תרכב על סוסך כי ע"י המרכבה דסוסי' דמ"ת נתגלה מרכבותיך ישועה שע"ה נהורין שהוא מא"א וכמ"ש וישע כו' אל הבל. וגם יתפרש על לע"ל, כי הנה סוסי' הוא אותיו' התו' והתפלה, שהם דרך כלל העלא' והמשכה, ובדרך פרט יש בשניהם העלא' והמשכה כי עיקר התורה היא לשמה אך מתחלה צריך ללמוד בהשגה והבנה שהוא אותיו' ועי"ז יבוא לשמה, ובתפלה העיקר הוא המס"נ דק"ש שהוא ע"י התבוננ' מאופני' ושרפים שהוא ע"י אותיות, וע"י תומ"צ ותפלה דעכשיו יהי לע"ל מרכבותיך ישועה ישועתן של ישראל הוא ישועתו של הקב"ה. ונמצא מתורץ הכל, שהי' נצרך למלאכי', וע"י נמשכו הכתרי', והוא ע"י ביטול הרצון דוקא, ולע"ל יהי שלימות הבירורים ויתגלה גילוי ע"ק ויהי ישועתן של ישראל ושל הקב"ה.

והי' שארית יעקב בקרב עמים רבים כטל מאת הוי' אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם. וצ"ל הלא ישראל הוא מדריגה גבוה מיעקב ולמה נאמר יעקב ולא ישראל. הנה כתי' תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם, וצריך להבין למה נצרך יעקב לנתינת האמת הלא יעקב בעצמו הוא מדת האמת וכמ"ש ונתתם לי אות אמת ואיתא בזהר דא אות וא"ו עמודא דאמצעי' ויעקב הוא כריח התיכון המברית מן הקצה אל הקצה וה"ו מדריגת אמת. וכמ"כ צריך להבין למה נצרך ליתן לאברהם חסד הלא הוא בעצמו מדת החסד וכמ"ש בפרדס בשם ס' הבהיר אמרה מדת החסד לפני הקב"ה כל זמן היות אברם בעולם לא הוצרכתי לעשות מלאכתי אברם עומד ומשמש במקומי, וא"כ אברהם הי' משמש במקום מדת החסד וא"כ הרי הוא בעצמו מדת החסד ולמה צריך ליתן חסד ואמת, וענין הנתינה היינו דבר שאינו אצל המקבל ונותנים לו זה במתנה. וגם צריך להבין הקישור וחיבור נתינת חסד ואמת עם השבועה אשר נשבעת כו' מהו הקישור וחיבור זה לזה. וגם דהלא לא מצינו בפסוק שהי' שבועה על נתינת חסד ואמת כ"א מצינו שהי' שבועה על נתינת הארץ וכמ"ש כי נשבעתי כו' לזרעך נתתי את הארץ. וגם צריך להבין מהו כללות ענין השבועה, דבאדם יתכן ענין השבועה מפני שהוא בעצמו בעל שינויים ומקבל שינויים ויכול להשתנות הדבר ההוא ע"ז נצרך שבועה, אבל למעלה הרי אין שם שינויים וכמ"ש ההוא אמר ולא יעשה וכמ"ש וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם, וא"כ למה נצרך כלל לשבועה.

אך הענין הוא, דהנה יש כמה בחי' באמת, שגם כשפת אמת כתיב שפת אמת תכון לעד, ויש בחי' אמת בעצמו ואמת לאמיתו, ועד"ז הוא דהגם שיעקב בעצמו הוא אמת מ"מ צריך ליתן לו עוד אמת. והענין דהנה ארו"ל חותמו של הקב"ה אמת שהוא מ"ש אני ראשון ואני אחרון שע"ז מורה האל"ף והתי"ו והמ"ם מורה על ומבלעדי אין אלקים, וזהו ענין הנתינת אמת ליעקב, כי יעקב בעצמו הוא ת"ת בריח התיכון המברית מן הקצה אל הקצה שיש בו עדיין קצה וקצה אלא שהוא ממדריגת חו"ג וכמשי"ל אבל עכ"פ הרי יש בו הגבלה ולכן נק' יעקב בשם קטן כמ"ש מי יקום יעקב כי קטן הוא דמפני שיש בו קצה וקצה נק' קטן לגבי א"ס הבל"ג, שזהו ענין אני ראשון ואני אחרון, כי ראשון ואחרון אין זה קצה וקצה כ"א כמ"ש אתה הוא עד שלא נבה"ע וזהו אני ראשון קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנברא העולם שזהו ל' אני אחרון לאחר שנבה"ע, אלא שנק' בשם ראשון ואחרון אבל באמת הוא מדריגות א"ס הבל"ג.

ספר תרל"ד

שסא

ובעבודה הוא שיתגלה אני ראשון ואני אחרון ע"י ומבלעדי אין אלקים שגם ומבלעדי היינו באמצעייתא שנברא העולם ונראה ליש ודבר מפני ההעלם וההסתר שנראה שעולם כמנהגו נוהג ושמש זורח במזרח ושוקע במערב בכל יום בשוה וכן בצמחים, מ"מ יושג ג"כ שמבלעדי אין אלקים.

והענין דהנה בתו"א בפ' כי תשא בד"ה זה יתנו איתא שם מה שנראה העולם ליש ודבר הוא שקר גמור, וא"א לפרש כפשוטו שמה שנראה שיש מציאות עולם הוא שקר מהו ענין בריאת עולמות שהרי כתי' בראשית ברא אלקי' ואם אין עולם מה ברא, אלא הפי' הוא מה שנראה שהעולם הוא יש ודבר נפרד הוא שקר גמור, דהרי מ"ש בראשית ברא הוא ענין התלבשות כח הפועל בנפעל והרי יש בכל דבר כח הפועל בנפעל, וגם זהו כלל כי אין הדבר עושה א"ע, וגם כי באמת אין העולם נפרד ממנו ח"ו כ"א שמוסתר ונעלם מאד וזה ההסתר עצמו הוא אלקות, וכמ"ש אכן אתה אל מסתתר אתה לנוכח הוא כח הגילוי ומסתתר הוא כח ההסתר ושניהם הם אלקות בשוה. ובאמת שרש ההסתר הוא עוד יותר נעלה, דהנה איתא בע"ח כשעלה ברצונו לברוא את העולם נעשה צמצום ומקו"פ ואח"כ הי' המשכת הקו והצמצום הוא סיבת הגילוי והצמצום קדם לגילוי, וא"כ שרש ההסתר גבוה מהגילוי, אלא שיש לומר שבמח' הקו קדם שהרי עיקר הכוונה הי' שיהי' המשכת הקו, אך באמת שהסתר וצמצום הם שני דברים, כי באופני הגילויים הצמצום הוא סיבת הגילוי ובמח' הגילוי קדם, אבל ההסתר הוא הגבה מהצמצום והקו שהרי סוף מעשה במח' תחלה וסוף מעשה הוא עוה"ז הגשמי שהוא חשך כפול ומכופל והוא תחלת המחשבה דהיינו שהיא הכוונה שיהי' צמצום וגילוי קו בכדי שיהי' הסתר והעלם וע"י העבודה דוקא ימשיכו גילוי אלקות, שזהו ענין מה שנתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, כי מה שנתאוהה להיות דירה הוא אינו באצ"י ועולמות עליונים כי שם הוא בלא"ה מקום דירתו אלא מה שנתאוהה הוא עוה"ז דייקא, וכמ"ש במד"ר ע"פ שוקי עמודי שש שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו, ומפני מה נשתוקק זה אין אנו יודעין, אבל זה ידוע לנו שנשתוקק שבעוה"ז הגשמי שהוא הסתר והעלם בו דוקא ימשיכו גילוי אלקות. וא"כ גם העולם אינו נפרד אלא שהוא ענין כח ההסתר, וזהו עצמו מה שנתאוהה העולם בריאה יש מאין דמה שנראה ליש זהו עצמו כח ההסתר.

וזהו ענין מארז"ל אסתר מן התורה מנין שנאמר ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, וצ"ל הלא תורה הו"ע גילוי אלקות ומהו השאלה אסתר מן התורה מנין. אך הענין, דהנה זהו הפרש בין הסתר לאסתיר, דההפרש בין ה"א לאל"ף, וע"ד מה שמצינו בלשון הנביאים שלפעמים אמרו בלשון הוי ולפעמים בלשון אוי ובשניהם יש אותיות יו"ד וא"ו אלא שההפרש הוא בין ה"א לאל"ף. והענין דהנה קוב"ה בגלותא סליק לעילא ולעילא, ופי' לעילא

הוא בינה שהוא ה' ראשונה, ולעילא הוא א"א שהוא אל"ף, וא"כ שרש ההסתר הוא הגבה בא"א, ולכאן צ"ל הלא אמרנו שההסתר שלמטה שרשו הוא נעלה יותר וא"כ הסתר נק' מה שנראה ליש למטה, וכן נתבאר שההסתר הוא מה שסליק לעילא ולעילא. אך באמת הא בהא תליא, דכשההסתר שלמטה אינו הסתר כ"כ שאינו הסתר גמור זה הכח הוא רק מבינה שהוא ענין סליק לעילא, וכל מה שההסתר הוא גדול יותר שרשו יותר נעלה דהיינו מא"א, וזהו ענין גלות השכינה השוכן אתם בתוך טומאותם לאגנא עליהו, וזה הכח נמשך דוקא מא"א שהוא האל"ף שהוא מוסתר גם מבינים ההוא שהוא בינה, וענין הוא"ו יו"ד הוא גימ"ל כי הגימ"ל הוא תמונת וא"ו יו"ד שהוא ענין גמול דלים דקמ"ו כולם כדלים ושפלים ובזמה"ג כתי' צדיק אבד מלקבל ברכאן וצריך לגמול חסד עמהם ולהמשיך להם תוס' וגילוי ע"י עבודה. וזהו אסתר מן התורה שבתורה מפורש שההסתר שרשו יותר גבוה. ובאמת דכדי שיושפל למטה להיות הסתר והעלם הוא דייקא ע"י מדרגה הגבוה, וכמ"ש ביצי"מ אני ולא מלאך ולא שרף מפני שמצרים ה' ערות הארץ וה' נצרך כביכול הקב"ה בעצמו להשפיל שמה ובפרט בזמה"ג. ואע"ג דשם הוא כחשיכה כאורה מ"מ הרי איתא בזהר אע"ג דכתי' לא צר באל"ף מ"מ הקרי לו בוא"ו כי עקתא דישראל מטי' להתם, הרי שרש ההסתר הוא הגבה. וזהו ענין נתינת האמת ליעקב לידע שגם ומבלעדי באמצעותא הוא ראשון ואחרון.

וביאור ענין נתינת אמת ליעקב, דהנה כתיב זה הוי' קוינו לו ונתבאר בכמה דרושים שפי' קוינו מלשון קוין שהוא ענין ג' קוין חח"ן מימין בגי' משמאל דת"י באמצע. והנה אברהם נק' אברהם אוהבי ואהבה הוא חסד וחסד יש לו קצה לאורך ורוחב, ויצחק ה' מרכבה למדת הגבורה ויש לו ג"כ קצה וקצה באורך ורוחב, ויעקב הוא מדת הת"ת, והגם שיש לו ג"כ קצה וקצה מ"מ אינו כמו חו"ג. והענין דהנה חסד שרשו מהחכמה כי המדות נולדים מהשכל והנצח הוא ענף החסד, וא"כ יש לו קצה לאורך שהקצה הראשון הוא חכמה וקצה השני הוא נצח, וכן לרוחב כי ענין החסד הוא שטבע הטוב להשפיע לכל, כמו למשל באדם שנק' חסדן דאם משפיע חסד למי שמגיע לו חסד או שראוי לו להשפיע אין זה חסדן כי אם החסדן נק' שמשפיע חסד גם למי שאינו ראוי, וע"ד שאמר אברהם לו ישמעאל יחי' לפניך והגם שהכיר וידע את ישמעאל ומעשיו מפני שהי' טוב בעצם, אבל מדת הגבו' מונע ומעכב למדת החסד, וכן הגבו' יש לו קצה לאורך ורוחב כי שרש הגבו' הוא מבינה כי בינה מינה דינין מתערין בסופו וההוד הוא ענף הגבורה, והרי יש לו קצה וקצה שבינה הוא הקצה הראשון וההוד הוא הקצה השני וא"כ יש לו קצה לאורך, וכן לרוחב שהרי מחמת מדת הגבו' גם שמים לא זכו בעיניו שאפי' שמים שהם נבראים הגדולים וכמ"ש במד"ת ע"פ השמים מספרים משל לגבור שנכנס למדינה ואין אנו יודעים כחו וגבורתו מאבנא דמתקושש ב"י אנו יודעין כחו וגבורתו כן מן השמים אנו יודעין

גדולת הבורא, ומ"מ מחמת מדת הגבורה לא זכו בעיניו, ומדת החסד מונע הצמצום, אבל הת"ת נותן מקום לשניהם גם למדה"ד, לא כמו מדת החסד שדוחה למדת הגבו' אבל הת"ת שהוא רחמים נותן מקום למדה"ד שהן אמת שאינו ראוי להשפיע לו חסד אבל מ"מ נצרך לרחם עליו ועי"ז משתיק הדינים, וכמו למשל באדם שיש לו טענות ותביעות דכאשר אינם מקבלים טענותיו ודוחים אותם לגמרי אינו מקבל מה שאומרים לו אבל אם אומרים לו הן אמת כדבריך אבל מ"מ א"א להיות באופן אחר אזי מקבל מה שאומרים לו, והגם כי ת"ת יש לו ג"כ קצה וקצה אבל מ"מ הוא הגבה מהח"ג וזהו הקו האמצעי כי ת"ת ודעת עולה עד הכתר. וזהו משארז"ל הלכה כדברי המכריע כי המכריע נוטה קצת לדברי זה ומקצת לדברי זה ומתווך שניהם ביחד, ופי' הלכה הוא מלשון הילוך וכמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים כי העומד עומד במקום א' אבל המהלך יכול לילך מדרגא לדרגא, וכן יובן למעלה דענין הת"ת שהוא מכריע ועי"ז מאיר ומתגלה בו גילוי א"ס שלמעלה מסדר ההשתל' שהוא בל"ג שהוא ענין נחלה בלי מצרים, וזהו ענין הנתינת אמת ליעקב.

והענין הוא דהנה כתיב ואשא אתכם על כנפי נשרים, נשרים הוא ענין רחמים רבים וכמ"ש כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף, אך זהו ה' בשעת מ"ת כי ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, אבל אחר הטא העגל חזרה זוהמתן, והוא זוהמת הנחש הקדמוני וכמ"ש והנחש ה' ערום, וצ"ל הלא הנחש ה' ג"כ מסית ומדיח ולמה אמר ערום. אך הענין דזהו ענין ערמומית ותחבולות, דהנה ענין התחבולה הוא שמסבב ובונה ענינים אשר אינם נוגע לו כלל עד שלבסוף נשלם הכוונה שלו ועי"ז אומר ג"כ ענינים רעים אשר אינו נצרך לו כלל לעצם הענין ולא להתחבולה אך כן הוא דרך הערמומית. ויובן זה מהנחש שפתחה דברי' אף כי אמר אלקים מכל עץ הגן אכל תאכלו ולמה אמרה זאת הלא זה ידעו בלעדה, אך זהו ענין הסיבוב דברים בכדי לבוא אל כוונתה שהוא לעבור על ציווי הבורא, ואח"כ אמרה והייתם כאלקי יודעי דעת טו"ר שהו"ע הספיקות באמונה שאמר שאלקות הוא מה שיודע טו"ר ולמה אמרה זה, אך זה"ע התחבולה שנזרק ענינים אחרים אשר אינם נוגעים לו כלל, ועי"ז נתגרש האדם לעבוד את האדמה אשר לוקח משם כמשית"ל. והענין דהנה יש רע ועומק רע שקר ועומק השקר, שקר הוא שנראה ונגלה ויכולים להכיר שהוא שקר אבל עומק השקר הוא שמסבב דברים ומראה ענינים עד שידמה לזולת שהוא אמת עד שלבסוף נשלם כוונתו, אך ע"י התורה מבררים הערמומית דנחש הקדמוני.

ויובן זה מיעקב אבינו ע"ה, דהנה מעשה אבות סימן לבנים, דהנה יעקב הלך אצל לבן לברר בירורים. והענין דהנה את זה לעומ"ז עשה האלקים, דכמו שיש ד' בגדי לבן בקדושה, דהנה לבן הוא גוון עצמי דכל הגוונים הם צבועים שהוא ענין הוספה והלבשה על העצם, אבל לבן הוא גוון

עצמי, ועוד יש מעלה שהם בגדי בד וארוז'ל בד בבד שעולה יחידי, כן יש בלעו"ז לבן הארמי שהוא קליפה המנגד ללובן דקדושה. כי הנה איתא בהרמ"ז שבאצילות אין שם קליפות כי לא יגורך רע וקליפה דאצילות מצבה בבריאה ומנגדת לזו"ג דאצ"י, ובבריאה יש קליפה כנגד הבינה וביצירה כנגד החכמה ובעש"י כנגד עתיק, וזהו אין למעלה מענג ואין למטה מנגע כי נגע הוא הקליפה כנגד הענג, כי כמו שיש ד' בגדי לבן בקדושה כן יש בלעו"ז ד' מראות נגעים, וכן כל הבחי' שיש בקדושה ישנו בלעו"ז, דכמו שיש שערות בקדושה כמ"ש בזהר קדושה תליא בשערי ויש כמה מדריגות בשערות שערות הראש ושערות הזקן, כמ"כ ישנו בלעומ"ז וכמ"ש והי' ביום ההוא יגלח כו' בתער השכירה שערות הראש והזקן, אך זה יהי' לע"ל, אבל בזמנה"ג הם מנגדים לקדושה ונצרך לברר אותם. וכמ"כ לבן הארמי הוא נגד לובן דקדושה שהוא ענין הערמומית דנחש הקדמוני, וכמו שעשה עם יעקב אבינו שבתחלה אמר לו הכי אחי אתה ועבדתני חנם והי' כאלו אמר לטובת יעקב, ואח"כ החליף את משכורתו עשרת מונים, וכוונת יעקב הי' בכדי לברר אותו, וזהו מ"ש ויצל מצאן לבן שהוא ענין עקודים נקודים וברודים שהו"ע תהו ותיקון ולמעלה מהם כמשית"ל. וכמ"כ בעבודה הוא מה שארוז"ל לעולם יהא אדם ערום ביראה, ולכאורה למה נצרך ערמומית ליראה, אלא שבכדי לברר הערמומית דנחש הוא ע"י ערמה דקדושה. והענין הוא דהנה כתיב בא אחיך במרמה, דכמו שיש מרמה בלעו"ז שמסבב ענינים עד שנשלם כוונתו, וכמו עד"מ אדם הנצרך לו לבקש מזולתו איזה דבר טובה מסבב ענינים אחרים עד שיכיר הזולת מה שנצרך לו, וכמ"כ יש מרמה בקדושה וכמ"ש אני חכ' שכנתי ערמה ואי' בזהר שהחכמה הוא שכן לערמה שהוא ח"ס, וזהו במרמה ב' מיני מרמה שע"י ערמה דקדושה מבררים את המרמה דלעו"ז. ופי' בא אחיך במרמה כי הלא אח עשו ליעקב, והגם כי למטה הי' עשו הבכור אבל בשרש הי' יעקב בכור וכמ"ש רש"י משל לשפופרת הנכנס ראשון יוצא אחרון, והענין דהנה נש"י נק' בכורים שהם קודמים לכל גם לתרומה שהיא ראשית וכמ"ש בבכורה בתאנה ראיתי את אבותיכם, דהנה בשרש משפיע ומקבל שם הם אחים יעקב ועשו, ועשו הוא הבכור כי תהו קדם לתיקון, אבל בעצמות א"ס אשר למעלה מגדר משפיע ומקבל שם דוקא יעקב הוא הבכור, ובכורים הוא מלשון בכור, וגם בכורים ב' בכור היינו מה שבשרש יעקב הוא הבכור וגם מה שע"י שמבררים הערמה דנחש הקדמוני עי"ז נוטלים את הבכורה מעשו דהיינו שע"י יורשים אורות דתהו שמשם הוא שרש הבכורה דעשו. וזהו בא אחיך, למה בא יעקב להיות אח לעשו הלא הגבה הוא למעלה מעשו הרבה, ונתינת הטעם על זה הוא במרמה שעל כללות ענין זה נשפל יעקב אבינו למטה בכדי לברר הערמומית דלעומ"ז. וזהו שארוז"ל לעולם יהא אדם ערום ביראה, דהגם שהעיקר הוא היראה מ"מ צ"ל ערום ביראה וכמ"ש והצנע לכת עם אלקיך ועי"ז מבררים הערמה דלעומ"ז. וזהו מ"ש ביעקב אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח, כי יעקב הוא אותיות יבקע שהוא בוקע החשך של מטה ועי"ז בוקע גם החשך שלמעלה שהוא מדריגות יש

ספר תרל"ד

שסה

חשך סתרו דהיינו שיאיר ויתגלה החשך שלמטה כמו החשך שלמעלה והחשך שלמטה יתעלה להיות אור ולא חשך כ"א ע"ד כ"ע כו' אוכם כו', אך עיקר הגילוי יהי לע"ל כמ"ש וארוכתך א"א מהרה תצמח, כי בזמנה"ג הוא הזריעה ולע"ל יהי הצמיחה, וכמו למשל ע"י הזריעה נצמח אח"כ בתוספת וריבוי, כן עד"ז ע"י הזריעה דעכשיו יהי גילוי ריבוי אורות שיאיר גם החשך שלמטה, והזריעה הו"ע התומ"צ המלוכשים בגשמיות וכמ"ש אור זרוע לצדיק זרוע לכם לצדקה וכמארז"ל זרע הקב"ה תומ"צ בעוה"ז כדי להנחילם לעוה"ב ולע"ל יתגלו טעמי תורה.

והנה מעשה אבות סימן לבנים וכמו שמדתו של יעקב הוא מדה"ר כן עכשיו עיקר העבודה הוא התעוררות רחמים רבים, וע"ז נתקן כללות ענין התפלה וכמ"ש אבינו אב הרחמן רחם נא עלינו, ברחמך הרבים רחם עלינו, כי אנו אין משיגים הרחמנות שעלינו כי אין אנו משיגים גודל רוממות הנפש שהיא חלק אלקה ממעל וכמ"ש כי חלק הוי' עמו, כי אין אנו משיגים מהות הנפש המלוכשת בגוף ונה"ב מכ"ש הנפש כמו שהיא למעלה ואיתא בכתבי האריז"ל שהשגת הנפש היא הגבה מרוה"ק, וגם לגבינו שוכני מטה בתי חומר גם הגשמיות אינו מרוחק כ"כ ואינו מובן לנו ההגשמה כ"כ, ואין אנו משיגים גודל הרחמנות שעל הנפש שלנו, אבל למעלה הרי מושג גודל רוממות הנפש ועוצם השפלות מהגוף ונה"ב ומושג גודל ירידת הנפש מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ולכן אנו מבקשים ברחמך הרבים רחם עלינו, וע"י התעוררות רחמים עי"ז ואביא אתכם אלי, אלי היינו עצמיות ואביא הוא ג"כ עצמיות היינו שנמשך כח מלמעלה להתעלות לעצמיות א"ס, שהוא ענין נחלה בלי מצרים. וזהו ענין מים תחתונים בוכים ר"ת ברוך כה"מ שע"י הבכ"י והתעוררות רחמים עי"ז ממשיכים כבוד הוי' ממקומו העצמי.

אך עיקר הנחלה יהי לע"ל. והענין דהנה כתיב כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה וארז"ל מנוחה זה שילה ונחלה זה ירושלים, והגם שירושלים נק' נחלה מ"מ אין זה עדיין שלימות הנחלה כי השלימות יהי לע"ל. והענין דהנה נחלה הוא כמו למשל בית נק' נחלה, ועד"ז יובן למעלה דהנה כתי' גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו וארז"ל אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, דהנה איתא בס"י שתי אבנים בונות שני בתים שלשה אבנים בונות ששה בתים, דכמו למשל מקיבוץ אבנים הרבה נבנה בית ומקיבוץ הרבה בתים נעשה עיר, כן צירופי אותיות נק' בשם בתים וכללות עולם הדיבור נק' בשם עיר, ונחלה הוא כשמאיר ומתגלה גילוי שם הוי' וכמ"ש מגדול עוז שם הוי' בו ירוץ צדיק, ועיקר הנחלה יהי לע"ל שאזי יהי גילוי שם הוי'. והענין דהנה כתי' ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה שאדה"ר הי' המדור שלו בג"ע ולעבדה ולשמרה לעבדה זה רמ"ח מ"ע ולשמרה שס"ה ל"ת והעבודה שלו הי' באופן אחר, אך לאחר החטא כתי' ויגרש את האדם לעבוד את האדמה אשר לוקח משם. והענין דהנה איתא במד"ר שהאדם

נברא מן העליונים ומן התחתונים, ונת"ל דמן העליונים הוא הנה"א ומן התחתונים הוא הגוף ונה"ב וכמ"ש ויצר כו' עפר מן האדמה, ועיקר החטא הוא מחמת הגוף ונה"ב, כי מחמת הנה"א אין שייך חטא ועון, ולכן ויגרש את האדם לעבוד את האדמה לתקן את החטא שמחמת הגוף ונה"ב, ולעבוד הוא מלשון עורות עבדים וכמ"ש עובד אלקים. והנה אדם הוא ר"ת אדם דוד משיח, ואדה"ר קודם החטא הי' עבודתו באופן אחר, ודוד הכין הכל לבהמ"ק, ובימי שלמה קיימא סיהרא באשלמותא ובבהמ"ק הי' גילוי אלקות, מ"מ אין זה שלימות הנחלה כי הרי בבהמ"ק הי' מוגבל עדיין הגילוי, וע"ד שהי' הפרש בין קדש לקדה"ק וכמארז"ל צמצם שכינתו בין שני בדי הארון, ושלימות הנחלה הוא שיהי' גילוי א"ס הבל"ג, ולכן הגם שירושלים נק' נחלה כי ירושלים הוא מלשון יראה שלם, מ"מ אין זה שלימות היראה כי א"א להיות עדיין שלימות היראה בנבראים, אך לע"ל יהי' שלימות הבירורים וכמ"ש בלק"ת בביאור דעל כל כבוד חופה, ואז יהי' ג"כ שלימות העבודה, וכמו שפי' רש"י ע"פ ישקני מנשיקות פיהו שלע"ל יתגלו טעמי תורה ואז יהי' כמצות רצונך. והענין דהנה יש ב' בחי' מצותי ומצות הוי' תורת ותורת הוי', וכמ"ש ובתורת הוי' חפצו, וכן מועדי הוי' ומועדי, ועכשיו עיקר העבודה הוא במצות הוי' והיינו מצות הגשמי' כמו שניתנו לנו בכדי לברר בירורים ולתקן מרמה מערמה דנחש הקדמוני, אבל לע"ל יהי' גילוי מצותי וכמארז"ל הקב"ה מתעטף בציצית הקב"ה מניח תפילין שאז יהי' שלימות הבירורים ואז יהי' קיום המצוות באופן אחר. וזהו מ"ש והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי הוי' דיבר, ואימתי יאכילך נחלת יעקב כשיהי' פי הוי' דיבר דהיינו לע"ל, וכמ"ש ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כי פי הוי' דיבר.

וּפ"י פי הוי' הוא, כי הנה בפה יש ב' ענינים, הא' הוא מה שהדיבור היוצא מהפה מגלה גילוי העלם העצמי לגבי זולתו, והב' מה שע"י הפה ניכר העצם, וכמ"ש ביוסף כי פי המדבר אליכם וארז"ל בלה"ק ולכאורה מאין יבינו שהוא יוסף שמא אדם אחר מדבר בלה"ק אלא שע"י הפה ניכר העצם כי מדיבורו של אדם ניכר מה הוא העצם שלו, ולע"ל יאיר ויתגלה פי הוי' כמו שהוא מיוחד בעצמותו ומותו ואז יהי' שלימות הנחלה, ועכשיו בזמה"ג צריך להיות עבודה, וכמ"ש ראו עתה כי אני אני הוא, דהיינו שגם עתה הוא בזמה"ג אני ראשון ואני אחרון אלא שאתה אל מסתתר וכמ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים כולא חד בלי פרודא כי אין אלקים זולתו, כי ההסתר הוא לגבינו אבל לגבי' אין שום דבר המסתיר. וזהו ענין הנתנית אמת ליעקב.

ובכדי להבין מהו ענין קישור וחיבור אמת להשבעה צריך להבין כללות ענין השבעה, דלכאורה צריך להבין מהו ענין השבעה למעלה. דהנה באדם ענין השבעה הוא כמו למשל ב' בני אדם אוהבים עושים כריתות ברית ביניהם, כי עכשיו מראה השכל שיהיו אוהבים אבל ברבות

ספר תרל"ד

שסז

הימים אפשר להיות שישתנה הטעם ויפסוק אהבתם ולכן עושים כריתות ברית ביניהם, וכמ"ש באברהם ויעבור בין שני בתרי העגל להורות שהם כמו שני חצאין שאין להם שלימות בלתי זה. וזה יתכן למטה דוקא, אבל למעלה האיך שייך לומר כן שהרי אנת הוא שלימותא דכולא. אך הנה כתיב פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי שישראל עושים השלימות כביכול למעלה, וצריך להבין איך שייך לומר כן.

אך בכדי להבין זה צריך להבין מארז"ל משביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע וצ"ל מהו ענין השבועה שמשביעין את הנפש, שהרי הנפש לא יחטא שהיא חלק אלקה וכמ"ש בזהר ונפש כי תחטא תוהא הוא, ולכן איתא בכתבי הארז"ל שקודם החטא מסתלקין הנר"נ ולא נשאר כ"א קיסטא דחיותא ועיקר החוטא הוא הגוף ונה"ב, וא"כ מהו התועלת שמשביעין את הנפש, וגם זה לא יתכן לומר שמשביעין את הנפש על הגוף שהרי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. אך הענין דהנה פי' משביעין הוא מלשון שובע כמ"ש שובע שמחות את פניך וכמ"ש ומשביע לכל חי רצון, דהיינו שנותן כח לנה"א לברר הנה"ב. והענין הוא, דהנה ארז"ל לעולם יהי אדם רך כקנה ואל יהי קשה כארז, כי הארז איננו יכולים לנטותו לשום צד ואם יכופפו לאיזה צד ישבור לגמרי, אבל הקנה יכולים לנטות אותו לכל צד שירצה ויכול להתקיים. והוא ההפרש בין תהו לתיקון, כי בתהו הי' מדות תקיפין שחסד הי' כולו חסד וגבורה הי' כולו גבורה ולא הי' מתכללים זה בזה, ולכן נק' מדות דתהו בשם כתרים שזהו הרצון שבכל ספי' אנא אמלוך, והוא ענין קשה כארז, ולכן הי' בהם שבה"כ, אבל בתיקון נעשה התחדשות שהוא ענין ההתכללות זה מזה, והוא ענין רך כקנה. והנה עיקר השלימות הוא כשיוכל להיות נושא וסובל לזולתו, וזה"ע התיקון שחסד יכול לסבול גבורה וגבורה לחסד וקוב"ה לא שריא אלא באתר שלים. והענין הוא דזהו מה שבירר יעקב מלבן עקודים נקודים וברודים, ברודים הוא עולם התיקון כי ענין ברודים הוא התכללות מכמה גוונים, נקודים הוא התהו שהי' נקודות זת"ז, וע"י בירור דתהו ע"י התיקון ע"י מאיר ומתגלה גילוי עקודים שהוא עקוד בכלי א'. והגם שיש שם ג"כ מספר עשר, מ"מ הם כלי א' ובהם מאיר ומתגלה גילוי א' שהוא עצמות אוא"ס. והנה כמו שבגילויים מחולק מדריגות עקודים מנקודים וברודים, כן בשרשם שהוא הכח שלהם שם הם ג"כ מחולקים, ושרש השבועה הוא מעקודים כמו שהוא בכח הכלול בעצמותו.

ובכדי להבין צ"ל מ"ש ואולם חי אני, ויש לומר פי' ואולם ע"ד פתחו של אולם הי' ארבעים אמה וארבעים הוא ב' כפי"ן שהם ב' כתרים כתר דאו"י וכתר דאו"ח, ופי' כתר דאו"ח הוא שנעשה כתר מההעלאה שלמטה שע"י הבירורים מבירורי הנחש הקדמוני וכמ"ש אשת חיל עטרת בעלה, וא"כ מגעת אתעדל"ת שמה, ועי"ז נותנם במתנה שמתגלה שרש השבועה שאין מגעת אתעדל"ת שמה, ולכן לא הי' דלתות לאולם להורות ששמה מאיר

ומתגלה גילוי א"ס הגבוה מהם. והענין דהנה איתא במד"ר משל למלך שעשו לו בני המדינה שלשה עטרות שנים נתן בראש בניו וא' נטל לעצמו, והתקדשתם והייתם קדושים, קדושים תהיו זהו הב' עטרות שנתן בראש בניו, כי קדוש אני זהו העטרה שנטל לעצמו, קדושתו למעלה מקדושתכם, והוא ע"ד גדולתי למעלה מגדולתכם אלא שגדולתי הוא במדות וקדושתו הוא במוחיו. והענין דהנה כתי' טוב שם משמן הטוב ואיתא במד"ר מצינו שהלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה לשום לו שם, ופי' לשום לו שם היינו התפשטות השם, כי הנה איתא בפרקי דר"א עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד אך קודם שנברא העולם הי' השם כלול בעצמותו שהם ע"ס הגנוזות במאצילן. וזה"ע טוב שם משמן הטוב, דהנה ארז"ל ג' כתרים הם כתר מלכות כתר תו' וכתר כהונה וכתר שם טוב עולה ע"ג, ושמן הטוב היינו מה שאהרן כה"ג נמשח בשמן הטוב שהוא ענין כתר כהונה, וטוב שם משמן הטוב כי כתר שם טוב על גביהן, ושרש הפרש הוא כי הג' כתרים הם מנקודים וברודים שבע"ס הגנוזות אבל שם טוב הוא עקודים שבשמו הכלול בעצמותו ומשם הוא שרש ענין השבועה.

ובזה יובן ג"כ משביעין אותו, דהנה פי' משביעין הוא מלשון שובע שהיא נותנת הכח בכדי לקיים השבועה, וכמו למשל האדם כאשר הוא שבע יכו לעשות מלאכה וכמ"ש באליהו וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום, וגם פי' משביעין מלשון שבועה, אך השבועה מצד המקבל כי מצד המשפיע אין שום שינוי וגם מצד המקבל יכול להיות העכבה בסדר השתלשלות וזהו ענין השבועה.

אך לפ"ז צריך להבין למה נשבע הקב"ה והלא לישראל להם הי' צריך לישבע, אך באמת דהם נשבעו ג"כ, דהנה כתיב כי חלק הוי' עמו וכאשר נשבע הקב"ה נשבעו כל החלקים. אך לפ"ז צ"ל למה נצרך לישבע פעם שנית משביעין אותו שה"ה בכלל השבועה אשר נשבעת לאבותינו, אך זה השבועה הוא המשכה מכלל לפרט, דמה שנשבעו נש"י היינו החלק כמו שהם כלולים למעלה אבל אח"כ מתלבש הנפש בגוף ונה"ב והשבועה הוא גילוי מכלל לפרט, וע"י קיום השבועה שמקיימים נשמות ישראל ע"ז נעשה דירה בתחתונים. וז"ש ואולם חי אני, כי משה אמר פן יאמרו מבלתי יכולת כו', והשיב לו טענתך טוב אבל ואולם חי אני שנצרך להיות גילוי השבועה שהיא מתנה ע"י ואולם דייקא אתעדלת אתעדל"ע ואותן אנשים חייבים כלייה וא"א להיות הגילוי על ידם.

ובזה יובן מ"ש תתן אמת ליעקב וחסד לאברהם, כי הגם שאברהם הוא מדת החסד אך הוא חסד דמ"ה שהוא חסד דאצילות והמתנה הוא מדריגת רוב חסד שלפני אצילות, וכן יעקב הוא מדת האמת ת"ת שהוא מדה דאצי' שלכן יש בו קצה וקצה ונק' בשם קטן כמשנת"ל, אבל המתנה היא

ספר תרל"ד

שסט

ע"ד חותמו של הקב"ה אמת אני ראשון ואני אחרון, ושרש המתנה הוא משרש השבועה שהוא ענין ימי קדם עקודים. ונמצא מובן קישור וחיבור תתן אמת כו' להשבועה ששרש המתנה הזה הוא משרש השבועה.

ובזה יובן ג"כ דהלא לא מצינו שבועה כ"א על הארץ ולא על חסד ואמת. אך באמת שניהם אחד הם חסד ואמת עם נתינת הארץ. והענין דהנה ארז"ל חסד אמר יברא ואמת אמר אל יברא מה עשה הקב"ה השליך אמת ארצה שנאמר ותשלך אמת ארצה, וצריך להבין הלא כתיב אמת מארץ תצמח וא"כ מהו התועלת של ההשלכה. אך הענין דהנה כתיב ונפשי כעפר לכל תהי' פתח לבי בתורתך, שע"י ונפשי כעפר ביטול ושפלות כמו הארץ שהכל דורסין עלי' עי"ז נעשה פתיחת הלב בתורה כפתחו של אולם שלא הי' לו דלתות, ועי"ז אמת מארץ תצמח. כי הנה במחשבה ארץ קדמה אלא שבסדר ההשתלשלות הארץ היא למטה מכולם, וע"י ביטול ושפלות שהוא ענין אמת מארץ עי"ז נעשה צמיחת האמת שהוא ענין חותמו של הקב"ה, וזהו ענין נתינת הארץ כמו שהוא במחשבה הקדומה. וא"כ הכל אחד הוא נתינת הארץ ונתינת אמת.

וזהו מ"ש והי' שארית יעקב דוקא יעקב והגם שישראל הוא הגבה ממדריגת יעקב מ"מ העיקר הוא יעקב שהוא ענין התעוררות רחמי' רבים המבריח מן הקצה אל הקצה, ושארית יעקב היינו שעושה עצמו כשיריים שהוא ענין אמת מארץ עי"ז נעשה הצמיחה שהוא הטל שהוא אתעדל"ע אשר אין מגעת שמה אתעדל"ת כ"א שנותנים בדרך מתנה, ואז לא יקוה לאיש ולא לבני אדם, איש הוא מדות כמ"ש הוי' איש מלחמה ובני אדם הוא ג"כ מדות וכפל הלשון ליפות לשון המליצה, ואפ"ל שהפרש גדול ביניהם, כי איש הוא קטנות המדות ובני אדם הוא גדלות המדות, כי אדם הוא אדם הגדול ובני אדם הוא כמ"ש מה שמו ומה שם בנו, וכאשר יאיר ויתגלה טל מאת הוי' לא יצטרכו לא למדריגת איש ולא לבני אדם. אך עיקר הגילוי יהי' לע"ל ועכשיו צריך להיות עבודה לידע שמבלעדי אין אלקים שבאמת אין שום הסתר לגבי' כ"א לגבינו ושרש ההסתר הוא עוד יותר נעלה, ועי"ז יבוא להתעוררות רחמים רבים שהוא מדת האמת ועי"ז יהי' לע"ל גילוי אני ראשון ואני אחרון שהוא ענין אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם.

בס"ד. שק"פ שופטים תרל"ד. הנחה.

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה, אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבזו לו, וצריך להבין מהו הרבותא דמים לא יכבו האהבה דמהיכי תיתי שהמים מכבות האהבה הרי מים וחסד הוא אחד וכמ"ש זכור אב נמשך אחריו כמים וחסד ואהבה הוא א' ואברהם הי' מרכבה למדת החסד ולכן נמשלה כמים וא"כ האיך יכבו האהבה, דבשלמא אש יוכלו לכבות דכך הוטבע בטבע המים שיכבו אש, וא"א לומר הפי' דקאי על רשפי אש האהבה שמים אינם מכבים אותם שהרי רשפי אש דאה' הוא א' עם האהבה שהאש אינו אש גשמי כ"א אש רוחני וא"כ הוא הכל א'.

אך הנה יש כמה מדריגות במים רבים. והענין דהנה כתי' לך הוי' הגדולה והגבורה כו', וכתוב את זה לעו"ז עשה האלקים, דכמו שיש ז"מ בקדושה כן יש ז"מ בלעו"ז, דכמו שיש אהבה דקדושה והוא כאשר יתכונן שא"ס הוא חיי החיים וכמ"ש מכלכל חיים בחסד שלמעלה החסד עצמו הוא השפעת החיים עי"ז יבוא לאהבת הוי', וכמ"כ יש בלעו"ז ג"כ אהבה ותאוות רעות ורצונות זרים, אלא שיש בזה חילוקי מדריגות גסות הרע ודקות הרע, יש מי שהוא משוקע ברע כ"כ בתאוות עד שמעורר אצלו אהבה בגילוי כי תאוה הוא עדיין חמדה בלב וע"י רבות מחשבות בתאוה מביא האהבה מהעלם לגילוי עד שנעשה משוקע בזה שהוא נעשה בחי' מקבל מהתאוה והתאוה הוא בבחי' דכר, עד שמוריד גם הרצון לימשוך אחריהם, כי הרצון בעצם אינו רע עדיין כי הוא רצון פשוט שאינו מורכב משום דבר ויכולים לעבוד בו עבודת המקום להיות רצונו וחפצו לאלקות, אלא ע"י שמתלבש בלבושים רעים במח' ובשכל ובכל הכחות ממילא גורמים הרצון ג"כ לימשך אחריהם שע"י הלבושים רעים נמשך גם הרצון, והגם שהוא כח היותר נעלה מ"מ ה"ז כמו שמושכין את האדם בלבושי' שע"י הלבוש נמשך כל מהות ועצמיות האדם, כמ"כ ע"י לבושי הנפש נמשך גם הרצון. ויש עוד מדריגה שאינו רוצה ברע גמור לעשות נגד רצונו ממש ואין זה רע בגסות מ"מ ה"ז דקות הרע, כמו עד"מ האדם שמסבב ענינים רבים בכדי שיושלם רצונו מה שהוא רוצה בגשמי' הדבר ומחשב בנפשו אם יעשה כך וכך יושלם הענין כך וכך, וה"ז ג"כ רע שהרי מסבב ענינים ובונה בנינים בערמומית ותחבולות בכדי להשלים רצונו וכולם לא להוי' המה וא"כ ה"ז ג"כ רע, וכי ע"ז היתה ירדת הנפש שהיא חלק אלקה ממעל וירדה להתלבש בגוף ונה"ב להשלים רצונות הגשמי' ולילך בתחבולות עד שישלים רצונו, אלא שהוא עדיין רע בדקות. והגורם לזה הוא הוא כמ"ש על כל פשעים תכסה אהבה, פשע הוא מלשון חסרון שעל כל החסרונות שעושה בנפשו מכסה האהבה שאוהב את

נפשו, כי באמת אם יעשה אדם חשבון צדק בנפשו למה יתאוה האדם לכל התאוות רעות, שהרי התאוה הזו הנה"א עצמו אין רצונו בזה כלל, ואפי' הנה"א כמו שהוא מלוכש בנה"ב ג"כ אינו רוצה בזה, כ"א ע"י הלבושים רעים גורם שהנה"א אין פועל פעולתו ואינו מאיר בו בגילוי ועי"ז יתאוה הגוף ונה"ב, ובאמת גם לפי הסתת הנה"ב שהוא טוב לפניו ה"ז הוא טוב המדומה, כי הרי הוא אינו טוב המתקיים שהרי אחריתו מרה כלענה אלא שמראה לו בשכלו שלפי שעה טוב לפניו הדבר ההוא, ובאמת הטוב והתענוג הוא רק על רגע אחד כי מה שעבר עבר ועל להבא אינו יודע מה יהי' אלא שהוא טוב על רגע א' בהוה, וגם ע"ז צריך ליתן דין וחשבון על כל פרט ופרט לנקות כל הכתמים והלבושים צואים ולא בנקל הוא להעבירם כ"א ע"י ריבוי יסורים בעוה"ז, ואם נשאר איזה כתם להעבירו לעוה"ב ה"ז עוד יותר קשה, כי בעוה"ב הוא גילוי ממכ"ע ושם אין מועיל תשובה כ"א כל דבר בהדרגה שצריך ליסורים הרבה גיהנם וכף הקלע וריבוי הזדככות עד שיהי' איזה כלי, וא"כ ה"ז שטות גדול להחליף קרבת אלקים על רגע א' טוב, טוב המדומה מהתאוה דנה"ב, אלא האהבה שאוהב א"ע מכסה על כל הפשעים, ופי' את עצמו אינו הנה"א כי הנה"א רוצה בקרבת אלקים, וגם הגוף אינו נק' בשם עצמיות כי בהפרד הנפש מן הגוף הרי הוא נשאר כאבן דומם והנפש רוצה להפשיט א"ע מלבושי הגוף שכל זמן שהגוף קיים אין הנפש יכול להתעלות כדבעי, אלא עצמו נק' כאן לפי הדרוש הזה היינו הנפש המלוכש בהגוף, ואהבה שאוהב א"ע ואוהב את נפשו מכסה על כל פשעים שמלביש את הנפש מראשו ועד כף רגלו, עד שגורם גם את הנפש לימשך אחריהם. ובאמת כל או"א כאשר יעשה חשבון אמת בנפשו ולא יטעה את עצמו בדמיונות כזבים ימצא בעצמו דקות הרע, כי כל היום הוא מלוכש ומשוקע ברצינות ומח' שהרי המח' משוטטת ובכל רגע מתחלף מח' אחרת וביום א' עוברים לאלפים ורבבות מח' וכולם לא להוי' המה והרי הם מקורים לרע, ובזה נתפסים רובם, אלא א"כ מי שעבודתו הוא לשם שמים שגם במו"מ כוונתו בכדי שיוכל ללמוד ולהתפלל ועז"נ בכל דרכיך דעהו שהוא ע"י התקשרות בתורה ותפלה ואז גם כשאינו עוסק בתו' ותפלה הוא ג"כ זוכר את הוי' בהתקשרות חזק' כמשת"ל עי"ז נעשה התקשרות אצלו כ"כ עד שגם בעת שעוסק במו"מ הוא ג"כ מתכוין לש"ש, והגם שנצרך האדם לאכילה ושת"י ושינה הגשמי' אכילה כפי ההכרח ולבושים הכרחים ופרנסה, מ"מ הרי הוא יכול לעשות בלא לב ולב, והחמימות ורשפי אש והמהירות ה"ז שטות גדול, ומה יעשה בהמהירות וחמימות שלו הרי אין הדבר עושה את עצמו, וזה נק' שר האופים שאופה ומחמם שלבו בוער כרשפי אש באש התאוה, ומתחלה הוא רק חמדה ותאוה עד שנעשה מדה שכלב ומכיא לידי גילוי ואח"כ אהבה ואח"כ נמשכים כל הכחות עד שנעשה אהבה ורצון גמור ומתענג מזה, ובאמת אם יעשה אדם חשבון צדק בנפשו יבין שזהו שטות גדול, אלא שימים ושנים עוברים ובהבל בא ובחשך ילך ואינו משים אל לבו כלל, שאם הי' עושה חשבון בנפשו הי' מבין האמת כמו שהוא אלא שאינו מביט בחשבונות. ובאמת

גודל הרחמנות על הנפש בלעדי התאוות זרות, כי הנפש היא חלק אלקה ממעל וירדה בעוה"ז השפל חשך כפול ומכופל שהוא עולם המוגבל ונתלכש בגוף ונה"ב המגבילים, וה"ז כמו היושב בבית האסורים ממש כי הרי הוא מוגבל כ"כ עד שאם יחסר לו מעט באכילה ושת"י ושינה הגשמי יעשה בו חלישות ושינוי מכל וכל, אך אם ה' נשלם הכוונה מירידתו ה' טוב, אך ע"י הרצונות זרות לא זו שלא נשלם הכוונה עוד זאת שמורידים אותו לימשך אחריהם עד שנעשה אסור וקשור עד שאינו יכול לצאת מהם.

וזהו מים רבים היינו רבות מדריגות היינו גסות הרע ודקות הרע. ושרש הרע הוא דהנה כתי' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והי' לד' ראשים, שבשרשו הוא אחד אלא שאח"כ מתפרד לד' ובריבוי השתל' מתהווה פירוד לגמרי. והענין דהנה כתי' יהי רקיע מבדיל בין מים למים היינו ב' בחי' מים, מים עליונים ומים תחתונים. מים עליונים הם מקור כל התענוגים רוחנים והשגות שבג"ע, וכמ"ש בזהר קוב"ה אתי לאשתעשע עם צדיקייא בגנתא דעדן, ומתיבתא דרקיע היינו ג"כ תענוגים רוחני, ויש בו כמה מדריגות תענוג כמ"ש בזהר, ושרש כולם הם מים עליונים שהוא מ"ש ונהר יוצא מעדן שהם מדריגות גבוהות כמארז"ל מה שמו דהוא נהר יובל שמי', ובאדר"נ איתא חיים שמו, יובל הוא שער החמשים דבינה, וחיים הוא בחי' חכ' והחכ' תחי' שהוא ענין יחוד פנימי דחוב"ב, ומהם נמשך כל תענוגים רוחנים, והם אינם מקורים להשפעות גשמי, כי שרש ומקור השפעת גשמי הוא מיחוד חיצוני דחוב"ב. ומים תחתונים הוא שרש ומקור כל התענוגים גשמיים. ובאמת גם התענוג שנמשך גם ממים תחתונים הוא עדיין רוחני ולא תענוג גשמי, והתענוג הגשמי האדם עושה אותו לתענוג, כי האדם בעצמו עושה את הרע, וכמו למשל מתיקות התפוח הגשמי הוא עדיין מתיקות רוחני וכאשר האדם אוכל אותו ומתענג ממנו אז נעשה תענוג גשמי. וזהו ענין מים רבים היינו התענוגי הנעשים ע"י רבות מחשבות.

וזהו מ"ש מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה בה"א הידיעה היינו האה"ר, כי נגד אהבה דקדושה יש לעו"ז אהבה רעה. והענין דהנה אברהם שהוא בחי' אהבה יצא ממנו ישמעאל שהוא חסד דלעו"ז וכמ"ש וחסד לאומים חטאת כל טיבו דעבדין לגרמייהו עבדין, אך זה אינו עדיין רע גמור, וגם זה הוא רע כי הפני' ולגרמי' ולהתייהר הוא רק כרע מ"מ אינו רע גמור שאין זה רע בפו"מ מג' קה"ט. ויש עוד מדריגה ב' שזהו ענין מה שארז"ל שהחזיר הקב"ה את התורה על כל האומות ולא קבלוה, בני ישמעאל אמרו מה כתי' בה לא תנאף כל עצמו של אותו האיש כו', וזה הוא רע גמור שהוא השפעה עצמי' למקום הטנופת שהוא מג' קה"ט לגמרי, והו"ע גסות הרע ודקות הרע, והוא מנגד לאהבה שהוא חסד דקדושה. ובכדי להפך הרע הזה שהוא מג"ק צריך להגביר גם היראה וכמ"ש ה' שמעתי שמעך יראתי, וכמארז"ל לעולם ירגיז אדם יצ"ט על היצה"ר. אך גם ביראה א"א להכניע

הקליפות הקשות ההם כי נגד זה מתגבר היראה דלעו"ז, אבל האה"ר אין בלעו"ז נגדה, ולכן מים רבים דלעו"ז אינם מכבים אותה.

אך צ"ל מאין ואיך וע"י מה נמשך האה"ר. אך הענין דהנה כתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד שכאשר נברא ב' בחי' אז הם כלים שיומשך בהם גילוי אחד, וצ"ל למה יצרך לשניהם, דבשלמא בוקר יתכן כי בוקר הוא גילוי אור וכמ"ש בוקר ויודע כו', ויש כמה מדריגות בבוקר, בוקר דאברהם בוקר דיוסף, וכמ"ש ברוך יחד כל כוכבי בוקר ויריעו בני אלקים, אך למה א"א להיות שלימות בלתי ערב. אך הענין דהנה ארו"ל בתחלה עלה במח' לברוא במדה"ד ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר, וא"כ הבריאה הי' ע"י ב' בחי' חשך ואור, כי מדה"ד הוא לילה ומדה"ר נק' בשם יום ואור, ולכן גם הנבראי' שנתהוו א"א להיות בהם שלימות כ"א שיהי' כלול משניהם. וכן בעבודה צ"ל שניהם דוקא חשך ואור. והענין דהנה אוא"ס הוא קדוש ומובדל שהוא קדוש ומובדל מגדר עולמות והוא עצמו הוא סוכ"ע וממכ"ע וכמ"ש בזהר איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס בי' וקמי' כל"ח ואין שום מציאות בלעדו ית', אך צ"ל הלא נבראו עולמות וכמ"ש בראשית ברא אלקים ומה הי' הבריאה אם אין עולם. אך הענין דהנה כל דבר הגשמי יש לו שרש ברוחני' וכמ"ש בפרדר"א הארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסה"כ מעפר שבה נעשה ארץ ומצורות שבה נעשה הרים, ופי' שלג אינו שלג גשמי' דהאיך יתהווה משלג גשמי' דבר גשמי' וגם דהי' צריך לשאול מהיכן נברא השלג, אלא שהשלג הוא שלג רוחני והיינו מדריגות רוחני' שהו"ע יחידות עשירית מאות שיש ברוחני', הגימ"ל הוא שלשה ביחידות והלמ"ד הוא שלשה בעשירית והשי"ן הוא שלשה במאות, ומהם נתהווה השלג גשמי', והרי אין ערוך השלג הגשמי' לגבי ג' מדריגות הרוחני', אלא שע"י רבוא רבבות מדריגות השתל' רוחני' ואח"כ בדרך בריאה יש מאין שהוא ענין העלם והסתר הבורא והמהווה מהנברא והמתהווה עי"ז נתהווה הארץ הגשמי', וגם זה ההעלם הוא ע"י כח הכל יכול דוקא וכמ"ש כל אשר חפץ הוי' עשה, שעיקר התהוות הגשמי' הוא ע"י כח הכל יכול דוקא וכן כל הברואים, וכמארז"ל כד קארי תרנגולא מברך הנותן לשכוי בינה, וצ"ל למה דוקא על קריאת התרנגול מברך ולא על כל הנבראים, אך הענין דהנה שרש התרנגול הוא ממלאך גבריאל, ולמעלה עוד יותר הם ה"ג דאימא, והענין דהנה בחי' מל' יורד עד חצות לילה לברר בירורים וכמ"ש ותתן טרף לביתה, טר"ף הוא מספר רפ"ח עם הכולל, ובחצות לילה עולה למקורה ושרשה באצי' הם מקימים את בחי' המל' מירידתה, וכן מלאך גבריאל הוא מעורר הנשמות לקבל עונג הא"ס, וכמ"ש בזהר בפלגות לילה קוב"ה אתי לאשתעשע כו', ולכן גם למטה נברא נברא כזה שיעורר את האדם לעבודת הבורא וכמ"ש גבי דוד חצות לילה אקום להודות, וכמ"ש בזהר תרין שלהובא דנורא מוקדין לי' תחות גדפוי' ותרנגול קורא שלא בטובתו, והרי אין ערוך התרנגול הגשמי' לגבי מלאך גבריאל ומכ"ש לגבי ה"ג דאימא ומ"מ הי' שרשו שהרי

דוקא על קריאת התרנגול מברכים זה הברכה ולא על נברא אחר, והוא ע"י ריבוא רבבות השתל' מדריגות רוחני' ודרך בריאה יש מאין נהווה התרנגול הגשמי' וכן כל הנבראים, ואם הי' מתגלה השרש ומקור על הנברא הגשמי הי' נעשה ממנו אין ואפס, שהרי אפי' על מלאכים שהם שכליים נבדלים ארז"ל הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהן ושרפם פי' שנתגלה עליהם מעט יותר מחוק הקצוב ונכללו בבחי' האין, ומכ"ש כאשר יתגלה על נבראים השפלים השרש ומקור יהי' מהם אין ואפס, ולע"ל יהי' כך, כמארז"ל שיתא אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב וכמ"ש כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה כו', ובחוק הבורא שיוכל לגלות ג"כ עכשיו מקור המהווה על המתהווה בכל רגע וא"כ גם עכשיו ג"כ כמו שאינם, והראי' מנהרות המכזבין אחת לז' שנים פסולות ג"כ עכשיו כמו שהולכים בטוב לקידוש מי חטאת כי דבר העומד ליפסוק כפסוק דמי, וזהו מ"ש הרמב"ם הוא שהנביא אומר והוי' אלקים אמת כלומר אין שם מצוי מבלעדי כמותו כו' לפיכך אין אמיתתו כאחד מהם, ולכן קמי' כולא כל"ח.

וכאשר יתבונן המשכיל איך שקמי' באמת כל"ח וגם יתבונן עוצם ריחוקו מאלקות כי כל יום ויום עוברים רבות מחשבות הטורדות ומבלבלות ומפילות אותו לארץ ומלבישים את הנפש מראשו ועד כף רגלו ואינו רואה חובה לנפשו כי על כל פשעים תכסה אהבה, וא"כ הוא רחוק מאד ממנו ית' כי גם איזה מציאות יש מורגש ארז"ל אין אני והוא יכולים לדור. ועי"ז יבוא להתעוררות רחמים על ירידת הנפש שירדה עשר מעלות אחרונית, שהנפש היא חלק אלקה ממעל ממש וירדה לעוה"ז הגשמי שהוא מיצר גדול לגבה ונתלבשה בגוף ונה"ב המונעים ומעכבים לגמרי והנפש אסור וקשור בהם כמו היושב בבית האסורים ממש וא"כ גודל הרחמנות עלי', ואינו דומה בן המלך היושב בשבי' לגבי איש פשוט, אך אנו בשכלנו הדל אין אנו משיגים מהות הנפש מה היא שאינו משיג כ"א שיש לו נפש המח' אבל מהות הנפש אינו מושג שהנפש הוא אלקות ממש ואלקות הוא למעלה משכלנו, וגם פחיתות הגוף ונה"ב אינו גס ועב כ"כ לגבינו כי הרי אנו מלובשים בהגוף ונה"ב. ולכן אנו מבקשים רחמים רבים ברחמיך הרבים רחם עלינו שלפניך גלוי וידוע גודל מעלת הנפש ועוצם פחיתות הגוף ולכן רחם עלינו, והתעוררות רחמים שלמטה מעוררים רחמים עליונים ועי"ז נמשך יגמה"ר היותר עליונים עד שירחם עלינו. וכאשר יתבונן ויעמיק דעתו באמת לאמיתו בגדולת הבורא ויכיר עוצם ריחוקו כל א' לפי ערכו כמו שידע אינש בנפשו, אזי יבוא למרירות גדולה עד שיהי' לו מר ממש שיטעום טעם מרירות כמו הטועם טעם לחם וישים נפשו בכפו עד שכל מתוק יהי' מר לו.

והנה ענין המרירות בעצם גם לא לתועלת עכשיו הוא דבר גדול, כי לכה"פ יהי' מר לו ממות ריחוקו מאלקים חיים וידוע שהולך בחושך וישמור את עצמו לבל ישוב עוד לכסלותו, כמו למשל ההולך בחשך ואינו

ספר תרל"ד

שעה

יודע שהוא הולך בחשך יכול ליפול באחת הבורות, אבל כשיודע שהוא הולך בחשך הגם שהוא הולך בחשך מ"מ שימר א"ע לבל יפול בבורות, כמ"כ יובן ענין המרירות שבעצם גדלה מעלתה שישמור א"ע מכל דבר רע, ועוד זאת שעי"ז יבוא לתפלה שהוא קרבת אלקים. והענין דהנה כתי' וידעת היום והשבות אל לבבך כו' וכמ"ש דע את אלקי אביך, דעת הוא התקשרות היינו התקשרות הניצוץ אלקי באלקות, והוא ע"י התפלה כי תפלה הוא קרבת אלקים וכמ"ש ואני קרבת אלקים לי טוב, כי ענין התפלה הוא בקשת רחמים, וכמו למשל אדם המבקש מחבירו איזה דבר שצריך שלא יהי' רחוק ממנו לכה"פ, וכן לבקשת התפלה נצרך לראות שלא יהי' איזה יש מורגש, ולכן נק' התפלה שפיכות הנפש וכמ"ש ואשפוך את נפשי לפני הוי', וכמו למשל אדם השופך לבו לפני חבירו היינו שמגלה לו כל תעלומות לבו האיך שרע ומר לו הרי שצריך להיות סמוך אצלו, וכן התפלה צ"ל בבחי' שפיכת הנפש בכדי לבוא לקרבת הוי', ועיקר קרבת אלקים הוא בשמו"ע ולכן ארז"ל המשמיע קול בתפלתו ה"ז מקטני אמנה כ"א שצריך להתפלל בלחש, ולחש מורה יותר על הקירוב כמו אדם שמדבר עם חבירו בלחש שהוא קרוב אצלו, וכן שמו"ע הוא העיקר קרבת אלקים ולכן הוא בלחש.

והנה המרירות ושפיכות הנפש הם הב' מדריגות חשך ואור בעבודה, כי החשך הוא המרירות והאור הוא השפיכת הנפש, ובוהר איתא שהוא ענין תשו"ע ותשו"ת, והגם שלפעמים מפרשים תשובה עילאה על תורה, אבל כאן צ"ל שניהם על תפלה, תשו"ת הוא המרירות ומזה יבוא לתשו"ע שהוא שפיכות הנפש. אך ב' המדריגות חשך ואור הוא כמו שנעשה אחר ההבדלה חשך בפ"ע ואור בפ"ע וכמ"ש ויבדל אלקים בין האור ובין החושך, וע"ז נותנים לו אה"ר שהוא ע"ד כמו שהי' קודם ההבדלה שהי' אור וחשך משתמשים בערבוביא, שבתחלה לא הי' החשך בתכלית הגסות והשפלות כ"כ והאור הי' במדריגה עליונה יותר ולא הי' מנגדים זה לזה, אבל ע"י ההבדלה נתגשם ונשפל החשך בתכלית השפלות, וגם האור ירד ממדריגתו הרבה וכמ"ש ויקרא אלקים לאור יום הרי שקרא אותו השם אור ויום שהלביש את האור בשם יום כי השם הוא לבוש ולחשך קרא לילה שנתגשם החשך וקרא אותו לילה ומזה נעשה חשך ואור בכל המדריגות. אך ע"י מרירות ושפיכות הנפש נותנים אה"ר ששם שוה אור וחשך. וזהו מ"ש כי אשב בחשך הוי' אור לי, ששרש אה"ר הוא ממדריגות יום שכולו ארוך, והוא ע"ד מ"ש ולילה כיום יאיר שהוא כחשכה כאורה, דבמקום שהאור והחשך תופס מקום היינו מחכמה ולמטה שם הוא התחלקות חו"ג ולכן שמה חלוקים חשך ואור, אבל באו"ס שאינו תופס מקום החשך ואור שם הם שניהם בשוים. וזהו ענין מאריכין לו ימיו.

אך תחלה צ"ל מהו ענין מאריך באחד. אך הענין דהנה אנו אומרים הוי' אחד, ולכאורה צ"ל למה אמר אחד ולא יחיד דהרי יחיד מורה יותר על

אחדות הוי'. אך הענין דהנה אחד הוא רבותא יותר כי אחד מרמז שז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם הם בטלים לגבי אל"ף אלופו של עולם, וכמארז"ל כד אמליכת' למעלה ולמטה ולד"ר תו לא צריכת. והענין דהנה ו"ק גשמי' הם מזרח ומערב צפון ודרום מעלה ומטה, והנה האדם שהוא מוגבל ועומד בעולם המוגבל אם עומד פניו למזרח אחריו למערב וימינו לדרום ושמאלו לצפון, וכשעומד פניו למערב אחריו למזרח וימינו לצפון ושמאלו לדרום, וכן להיפך בצפון ודרום, וכמו שיש ו"ק גשמי' המוגבלים כמ"כ יש ו"ק רוחני' שהם חג"ת נה"י וכמ"ש לך הוי' הגדולה כו', ואע"פ שהם בטלים בתכלית הביטול לאלקות ואינם בגדר מקום הגשמי' מ"מ הרי הם שרש ומקור מקום הגשמי', אבל לגבי א"ס הבלי-מקום אינו תופס מקום כלל המקום גשמי' שאינו בגדר מקום וכמארז"ל הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו. אך בכדי להבין זה האיך יהי' המקום גשמי' שהוא מקום ממש בלי תפיסת מקום. הענין הוא דהנה יש חקירה בין הרמב"ם והרמב"ן אם יש לנמנע טבע קיים ואם יוכל להיות בחוק הבורא ב' הפכים בנושא, א' כמו רוכב ובלתי רוכב מנהיג ובלתי מנהיג ביחד, מזרח ומערב ביחד, פילא בקופא דמחטא, דזה אפשר להיות בחוק הבורא שיקטין הפיל ויגדיל הקופא דמחטא, אבל כמו שהוא גדול אם אפשר להיות שיכנוס בקופא דמחטא, ויש בזה דעות אם יש בחוק הבורא אם לאו, והכריע רבינו כמ"ד שאין לנמנע טבע קיים שאפשר להיות שניהם בחוק הבורא, והביא רא"י ממארז"ל מקום הארון אינו מן המדה שכותל קדה"ק הי' עשרים אמה והארון הי' אמתיים וחצי אמה וכאשר העמידו הארון בקה"ק הי' עשר אמות מכאן ועשר אמות מכאן, הרי שהי' הארון בגדר מדה ומ"מ לא הי' מן המדה לפי שהיו מונחים בו הלוחות דכת' בהם והלוחות מכתב אלקים, הרי שיש בכח הבורא שהמקום גשמי' יהי' בלי מקום, דבאדם הגשמי' א"א לומר בלי מקום שהד' אמות תופסים את האדם, אבל לגבי א"ס כת' איזה בית אשר תבנו לי וכת' הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, וא"כ לגבי' שוה מקום ובלתי מקום. וזה"ע אריכות ההתבוננות שהמקום גשמי' אינו תופס מקום, שהוא התבוננות היותר נעלה ממה שנת' בכ"ד שהמקום ושרש המקום בטל לגבי א"ס כ"א שבמקום הגשמי' יאיר א"ס הבלי מקום עד שהמקום יהי' בלי תפיסת מקום. וזה"ע אלופו של עולם היינו להמשיך האל"ף א"ס הבל"ג לעולם, ולכן כד אמליכת' למעלה ולמטה ולד' רוחות תו לא צריכת, פי' אמליכת' הוא מלשון המשכה שעיקר הכוונה להמשיך במקום גשמי' א"ס הבל"ג, ועי"ז מאריכין לו ימיו שנותנים לו אה"ר שהוא ענין אריכות ימים ששרשו מא"א ששם הוא כל דבר באריכות החסד באריכות וכן הגב', כי מחכ' ולמטה שם יש התחלקות המדריגות, אבל בא"א שם אין שום התחלקות, וע"ד אור וחשך משתמשים בערבוביא. ופי' שנותיו, כי שנה הוא מלשון שינויים, כי כמו שיום אחד הוא כלול מיום ולילה כן בשנה יש שס"ה יום שהוא כלול ג"כ מיום ולילה, ופי' מאריכין לו ימיו ושנותיו שנותנים לו אה"ר שהוא מא"א. ועוד אפ"ל כי שרש אה"ר הוא מעקודים שהוא עקוד בכלי א', כי פי' עקודים שהם עשר אורות

ספר תרל"ד

שעז

מחולקים ומ"מ הם בכלי אחד, דאם הי' אור א' ויהי' בכלי א' הי' אינו רבותא, אבל עיקר הרבותא שיש עשר אורות מחולקים ומ"מ הם עקודים בכלי, ומשם הוא שרש האה"ר. וזהו מ"ש גם כי אשב בחשך הוי' אור לי שע"י שמהפכין את החשך הגשמי דגוף ונה"ב ע"י החשך דעבודה עי"ז נעשה יתרון אור מתוך החשך עד שנמשך אור מחושך הקדום עד שהחשך יהי' ג"כ בבחי' אור.

ובזה יובן מ"ש מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ופי' מים רבים היינו תענוגים גשמי' הן בגסות הרע והן בדקות הרע אינם יכולים לכבות האה"ר, כי כאשר יגיע לאה"ר הרי אז אין שייך כלל גסות הרע וגם דקות הרע יהפך לטוב. וגם אפ"ל שמים רבים הוא שעבוד הפרנסה שהאדם טרוד ומוטרד תמיד כל היום וכל הלילה לא יחשה ברבות מחשבות, וגם הם לא יבלבלו את האה"ר. ונהרות לא ישטפוהם שעבוד מלכות, ובפרט בזמנה"ג, וכמ"ש אלביש שמים קדרות ושק אשים כו', וכת' אותותינו לא ראינו, וגם הם לא ישטפוה את האה"ר דק"ש. אך הרי האדם יכול לומר מאין יבוא למדריגה גדולה כזו, וזהו תחבולות היצר לומר שאינו לפי כחו ולפי מדריגתו, עי"ז אנו אומרים בק"ש שמע ישראל, כי ישראל הוא לי ראש הוא ח"ס, ועוד אפ"ל עד ישראל עלו במחשבה במחה"ק, כי שני דברים קדמו לעולם תו' וישראל ומחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, וא"כ מצד שרש נשמתו יכול כאו"א להגיע לאה"ר, כי הרי שרש נשמתו קדמה לכל, ואין כל אדם יכול לפטור א"ע מזה כי מי שהוא בעל תורה או מי שזיכהו השי"ת במוחין רחבים הרי יכול לבא לזו המדריגה ע"י התבוננות וע"י העמקות הדעת בהתקשרות שזה"ע דע את אלקי אביך כו', ומי שאין לו מוחין רחבים להשכיל או שהוא טרוד בעסק, זאת ישים אל לבו כי נשמתו היא חלק אלקה ממעל ממש שהוא אלקות ממש וירדה בסתר המדריגות לגוף ונה"ב המונעים ומעכבים לגמרי ונתרחק מאוד מאור פניו ית', ועי"ז יתמרמר מאד וע"י המרירות יבוא לאה"ר, וכל אדם יהי' מי שיהי' כאשר מייגע א"ע יגיע למדריגה היותר נעלה כי יגעתו ולא מצאתי אל תאמין.

וכאשר יגיע לאה"ר אז אם יתן איש את כל הון ביתו, איש הוא ז"א, הון ביתו הם כללות ע"ס, בעד אה"ר זו, כוז יבוזו, כי אה"ר זו שרשה מא"א. ועוד אפ"ל כי הון ביתו הוא כמ"ש כל הון יקר ונעים, יקר בגימט' ש"י שהוא מתצה התחתון דתר"ך שהוא א"א וא"א הוא ראש לנאצלים, ואה"ר זו נמשכת מע"ק כי ז"א בעתיקא אחיד ותליא, וכאו"א מחוייב לבוא לאה"ר זו, כי באמת יש בכאו"א אה"ר אלא שהיא מוסתרת ונעלמת וצריך להביאה לידי גילוי וכמ"ש אם תעירו ואם תעוררו שצריך לעורר את האה"ר ולהפשיט אותה מלבושי', אלא שבכדי לבוא לאה"ר יש בזה חילוקי מדריגות כל א' לפי ערכו. וזהו מים רבים הן תאוות ורצונות גשמי' וזרות והן טרדות הפרנסה והן שעבוד גליות לא יוכלו לכבות את האה"ר זו לפי שהיא למעלה

מן החכ', אלא שבכדי לבוא לזה תקנו מקודם תיקון חצות בכדי לבוא אל מרירות, ואח"כ כל סדר התפלה הו"ע שפיכות הנפש, ואח"כ ע"י אריכות התבוננות באחד יבוא לאה"ר שהוא ע"ד אור וחשך משתמשים בערבוביאה, ואח"כ בשמו"ע הוא קרבת אלקים עד שיהי' לאחדים ממש עד שאין שם שום שם אור וחשך שזהו ענין קרבת אלקים ממש.

בס"ד. שמע"צ תרל"ה

טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם, הנה פי' באדם אינו אדם הגשמי דהא כתיב אל תבטחו בנדיבים בבו אדם כו', אלא באדם העליון כמ"ש ועל דמות הכסא כו', ואומר שטוב לחסות שהוא ענין חסיון שחוסה בצל ומקיף של ש' הוי' מבטוח באדם העליון שהוא לשון טיחה ודיבוק בפנימיות כי לשון טח הוא לשון וטח את הבית כמ"ש בלקו"ת. אך לפ"ז צ"ל הלא לכאורה הוא בחי' א' הוי' ואדה"ע וכמ"ש ועל דמות הכסא כמראה אדם הוא מראה דמות כבוד הוי' וכתי' כי האדם עץ השדה וא"כ הוא ענין א', ולמה טוב יותר להיות במקיף דשם הוי' מבפנימיות דאדה"ע. אך בכדי להבין זה, צריך להקדים מה שנת' בדרושים הקודמים הקושי' במארז"ל העושה סוכתו תחת האילן כאלו עשאה בתוך הבית ופסול, דהלא איתא במד"ר בשכר שאמר אברהם והשענו תחת העץ פרע הקב"ה לבניו בישוב ובמדבר ולע"ל, וא"כ בשביל שעשה אברהם סוכה למלאכים תחת האילן זכו בניו למצות סוכה, וא"כ למה פסול תחת האילן.

והנה להבין זה צריך להבין תחלה מהו ענין סוכת המלאכים. והענין דהנה איתא באו"ת מהמגיד נ"ע דמ"ש והשענו תחת העץ הוא כמ"ש ועץ החיים בתוך הגן, גן היינו ג"ן סדרים דאורייתא ג"ן פרשיות של תורה, ועץ חיים במציעות גנתא, עץ חיים הוא אילנא דחיי שהוא שרש התורה, ולכן מברכים על התורה וחיי עולם נטע בתוכנו, פי' נטע הוא נטיעות אילנא דחיי דתורה, ומזה עשה אברהם אבינו ע"ה סוכה שהמשיך מקיף למלאכים וה"ז עלי' גדולה להם. אך להבין זה צריך להקדים שרש ענין עבודת המלאכים וסוכת המלאכים. והענין דהנה כתי' זכר רב טובך כו' וצדקתך ירננו כי עבודתם הוא רינה וזמרה בשירות ותשבחות, כנודע מענין פרק שירה שכל

טוב לחסות: נדפס מהכת"י: 473, 1204. ולהלן נד' הנחה נוספת ממאמר זה. והנחה ג' נמצא בכת"י 508. מאמר זה שייך לד"ה העושה סוכתו — לעיל ע' שלט.

ספר תרל"ד

שעט

הברואים אומרים שירה וכן המלאכים שבכל עולם עד רום המעלות כולם אומרים שירות ותשבחות ברנה וזמרה, וענין הרינה זו הוא להיות נכספה וגם כלתה נפשם לדבקה בו ית'. וזהו מ"ש וכולם משבחים ומפארים וקאי על מ"ש תחלה יוצר משרתים ואשר משרתיו כולם עומדים ברום עולם, יוצר משרתים הם המלאכים שנבראים בכל יום ונכללים בכלות הנפש במקור חוצבם והו"ע אלף טורין שנעשה מהבירורים, ואשר משרתיו הם מיכאל וגבריאל וכדומה שעומדים מששת ימי בראשית כולם עבודתם הוא שירה וזמרה, וכמארו"ל כל בעלי השיר יוצאין בשיר, כל בעלי השיר היינו המלאכים יוצאים בשיר שמוציאים מהעלם לגילוי המדות שלהם כל א' לפי מה שהוא לפי ערך השירה, כנודע מענין הניגון שהו"ע התפעלות הלב כי יש ניגון של שמחה ויש של מרירות כו', עומדים תמיד בעבודה זו, כי אין להם עבודה אחרת כמו תומ"צ שהם בחי' המשכה מלמעלה למטה שהרי בקשו תנה הודך על השמים ולא נתנו להם, רק עבודתם הוא השתוקקות נפשם מלמטה למעלה ברנה וזמרה.

והנה זו היא בחי' חיצוני' כנודע עד"מ מי שהוא עומד בפנים בבית המלך מה לו להגיד ולספר בשבחו רק כשיוצא לחוץ ידבר ויספר בשבחו להפליא ולהגדיל גודל עוצם גדלות המלך כמה הוא גדול ומתפעל מדבר חדש שראה שם, וכן יוכן כמלאכים דהרי הם משבחים ומפארים ואין זה רק חיצוני' אבל שם הוי' הוא מופלא ומכוסה מהם, ואפילו השרפים שמצבם בעולם הבריאה, והגם שיש להם ג"כ גוף מב' יסודות מ"מ הרי הם נקראים שרפים ע"ש שנשרפו באש האהבה, ומ"מ הם ג"כ אומרים ג"פ קדוש עד שיהי' הוי' בבחי' צבאות כי שם הוי' הוא קדוש ומובדל מהם שמובדל מערך השגתם, כי כללות כולם הם רק צדקתך ירננו צדק מל' קדישא, וזהו ענין מאוני צדק פי' שיש בחי' מאזנים ששוקלים בחי' עומ"ש שנמשך לכל חד וחד לפום שיעורא דילי', ויש בשרפי' ג"כ כמה מדריגות שיש מדריגות שרפים שבמשך שיתא אלפי שני אין אומרים כ"א ג"פ קדוש וכעת הם עומדים בביטול דפעם הג' קדוש, ומ"מ כולם אין משיגים כ"א רק חיצוניות, וכמאמר וכולם ממליכים את שם כו'.

והנה אברהם עשה להם סוכה מעץ החיים פי' שהמשיך להם שם הוי' בבחי' מקיף הקרוב, כי אברהם הי' מרכבה למדת החסד, וכמ"ש בפרד"ס בשם ס' הבהיר אמרה מדת החסד לפני הקב"ה כל זמן היות אברם בעולם לא הוצרכתי לעשות מלאכתי אברם עומד ושומר משמרת, וענין החסד הוא השפעת החיים כמ"ש מכלכל חיים בחסד שהחסד הוא השפעת החיים, אלא שלמטה חסד הוא השפעת גשמי', אבל למעלה אין שייך שם השפעת גשמי' כ"א השפעת רוחני', ואברהם שהי' מרכבה למדת החסד השפיע חסד לכל ולכן עשה חסד גם עם מלאכים והמשיך להם שם הוי' בדרך מקיף הקרוב, כי והשענו הוא כמ"ש ויהי ה' למשען לו שהוא קרוב לענין בטחון שהוא פנימי,

וה"ז עלי גדולה להם לאין ערוך, כי מצד עצמם ע"י עבודתם אינם משיגים כ"א בחי מלי ומהרב טוב אין משיגים כ"א זכר רב טוב הוא בחי יסוד כמ"ש אם יגאלך טוב הוא בחי צדיק המקשר מעולם עד עולם, ורב טובך היינו כמה רבבות מדריגות עד אין קץ, והמלאכים רק זכר והארה מבחי רב טובך יביעו ומכ"ש שם הוי' עצמו כמו שהוא ודאי מרוחק מהם. ואברהם שהמשיך להם גילוי שם הוי' בבחי מקיף הקרוב הוא עלי גדולה להם ובשכר זה זכו בניו למצות סוכה שהוא ג"כ בחי מקיף אך הוא מקיף היותר נעלה מזה.

והענין דהנה ע"י בירור הקטרת דיוהכ"פ מזה נמשך המקיף דסוכות, כי ענין יוהכ"פ הוא סליחות עוונות תשובה מעומקא דלבא וסליחת עוונות נמשך מרעדכ"ר, כי ע"י חטא ועון גורם סילוק הרצון וע"י התשובה נעשה החזרת הרצון ובכדי שיהי' החזרת רצון ע"כ שיומשך מבחי עוד יותר גבוה שהוא רעדכ"ר, ועוד יותר נעלה וכמ"ש באד"ר מי אל כמוך נושא עון בעת"י אתמר, שכללות התשובה מגעת לכ"ע, וזהו ענין הקטרת כי קטרת מלשון קשר כמ"ש רשב"י ע"ה בחד קטירא אתקטרנא שהוא ענין התקשרות שלמעלה מהטו"ד ועי"ז נמשך סליחות עוונות מכ"ע. ובעבודה הו"ע האהבה דבכל מאדך שהוא בל"ג וע"י הבל"ג של האדם הגם שהוא גבול לגבי בל"ג האמיתי עי"ז נמשך בל"ג האמיתי שהוא בחי אנת הוא חד ולא בחושבן שהוא הענין דיוהכ"פ ומשם נמשכים אח"כ המקיפים דסוכות, וא"כ הוא מקיף היותר נעלה מהמקיף שהמשיך אברהם למלאכים, והמקיף דסוכות הוא ג"כ מקיף הקרוב שפועל בפנימית וכמ"ש כי הוי' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ויש בזה פי' במד"ר מלשון הגנה ומלשון צל ומקיף, ולפי' כולם הוא כפשוטו ג"כ שמציל, היינו שמציל היצ"ט מהיצה"ר שיהי' מוח שליט על הלב ולבו ברשותו וא"כ ה"ז מקיף הקרוב.

ובאמת המקיף הזה נוגע לכאו"א בפרטי פרטיות. והענין דהנה איתא בזהר פ' אמור דתמינאה לחג כדין צולמין כו'. והענין דהנה צלם הוא מלשון צל ומקיף, שהוא מקיפי הנפש להיות משמרה בקרבו, דהנה נשמה שנתת בי טהורה והוא הנשמה כמו שהיא בשרשה שהיא טהורה מכל לכלוך ואח"כ עוברת דרך מעבר הבריאה ויצירה להיות אתה נפחת בי בעשי'. אך הנה ידוע שלא כל הנשמה מתלבשת בגוף שהרי אפי' המלאך בשליש העולם עומד ומכ"ש הנשמה אלא שהארה ומקצת הנשמה מתלבשת בגוף ועצם הנשמה נשארה למעלה ומשם נמשכים המקיפים לשמור האור פנימי של הנפש, וזהו ואתה משמרה בקרבי. וזהו ענין הצלם כמ"ש אך בצלם יתהלך איש כי הצדי"ק רומז על אורות פנימים שבנפש, והלמ"ד הוא המקיף והמ"ם הוא מקיף למקיף, והוא ענין בבואה דבבואה דלית להו, וע"י תשובה מעומקא דלבא ביוהכ"פ נמשך האור מקיף בשמע"צ לשמור את האור פנימי כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה וכמ"ש בזהר שם וה"מ כד לא אהדר כל ההוא זימנא בתיובתא. וא"כ מובן האיך שהמקיף נוגע מאד לכאו"א בפרטי פרטיות.

ספר תרל"ד

שפא

ומסיים שם בזהר אבל זכאי חסידי בכל יומא ויומא מסתכלי בלבייהו כאלו
ההוא יומא מסתלקי מעלמא ועבדין תיובתא כו', והוא ענין כל ימיו בתשובה,
וע"י שניהם נמשכים המקיפי' דסוכות, אך הם נמשכים ע"י הבינה, כי סליחת
עוונות בעת"י אתמר ועתיק הוא שרש ומקור כל המקיפים שא"א להתגלות
כ"א בבחי' מקיף והתגלות עתיק הוא בבינה ובשמע"צ נעשים פנימים
כמשי"ת.

אך הדרך שיומשכו המקיפים הוא ע"י שני דרכים או ע"י צדיקים או ע"י
תשובה. ויובן זה מלוחות ראשונות ואחרונות, שבראשונות היו צדיקים
ובלוחות אחרונות היו בע"ת. והענין דהנה בלוחות ראשונות ארז"ל בשעה
שהקדימו נעשה לנשמע כו' וקשרו להם שני כתרים א' נגד נעשה וא' כנגד
נשמע, ומשמע שעיקר נתינת הכתרים הוא בעד הקדמת נעשה לנשמע.
והענין דהנה כללות המצות נק' מצות המלך, ובוהר איתא שתרי"ג מצות הם
תרי"ג ארחין דגלגלתא, ות"י בלק"ת שמצות הם אברים החיצונים שהם
נמשכים מגלגלתא דוקא ולכן נק' כללות המצות בשם שמיעה וכמ"ש והי' אם
שמוע תשמעו אל מצותי, אלא שיקשרתם שהוא מצות קודם לתורה וע"ז יש
טעמים אחרים, ועכ"פ מצות נק' שמיעה מפני ששמיעה הוא במל', דהנה
איתא בזהר שמיעה בהאי אתר תלי' עשי' לעילא, ופי' המפרשים שמיעה
בהאי אתר במל' עשי' לעילא בבינה שע"י הבינה נמשכים כל המקיפים וע"י
עשי' נמשכים כל הגילויים כי עשי' הוא מלשון כפייה כמו גט המעושה, או
מעשין על הצדקה, ועיקר העבודה הוא הכפי"י שהוא אתכפי"א, כי אתהפכא
הרי נשלם העבודה, אבל אתכפי"א יש לו תמיד עבודה, ולכן כד אתכפי"א
סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה שהוא המשכת תוס' אורות. וזהו ג"כ ענין
הקדמת נעשה לנשמע שהוא ג"כ כפי"י שענין הקדימה הוא דאם היו שומעין
בתחלה מה שאמרו להם הי' אפ"ל דלכן הם מקבלים עליהם הציווים מפני
שהתבוננו בחב"ד שבנפשם שטוב לפניהם ואפשר לקבל אותם, אבל הקדימה
הוא כל מה שיאמרו להם אפי' אם א"א לקבל אותם, וה"ז כפי' גדולה מאד
והוא ביטול הרצון לבעה"צ וע"ז נתגלה להם בעה"צ ומשם נמשכו השני
כתרים, הכתר דנשמע הוא כי הנה המצות נתלבשו בגשמיות וכדי שיוכל
איש הישראלי ע"י גשמי' המצוה להמשיך גילוי ארחין דגלגלתא הוא ע"י
הכתר דנשמע, והכתר דנעשה הוא עוד הגבה, וכ"ז הוא ע"י הקדימה שהוא
מדריגת בעה"צ.

ומזה יובן ענין התשובה שהוא ג"כ קרוב לדרך זה, כי הנה כתי' כי המצוה
הזאת אשר אנכי מצוך שהוא מצוה כללית, והגם שהוא פרט מצוה
ג"כ מ"מ הרי היא מצוה כללית שהרי היא מועלת על כל הפגמים כי אין לך
דבר שעומד בפני התשובה כי ע"י התשובה נמשך סליחות עוונות ששרשו
מרעדכ"ר. והענין דהנה בסליחת עון יש ב' בחי', הא' שמוחלין לו על עצם
החטא שמרד נגד הקב"ה, והב' הוא להיות ממלא המשכת האור שחסר

בהעדר עשותו. ולכאורה צריך להבין מאין נמשך למלאות העדר האור, דהרי רואים עד"מ ב' אוהבים שנעשו שונאים זה לזה ואח"כ מפייס אחד את חברו הרי הוא סולח ומוחל על שמרד נגדו, אבל הטובה שאבד בהזמן שבינתיים הרי הפסיד. אך הענין דהנה התשובה מגעת לרעדכ"ר שהוא מקור כל הרצונות ועי"ז נתמלא האור, כי שרש ענין התומ"צ הוא כמ"ש זאת תורת האדם כי רמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים דמלכא ושס"ה ל"ת שס"ה גידים שהוא עיקר החיות, וכללות ענין התומ"צ לאתקנא רזא דשמא קדישא להמשיך אורות בכלים, ועי" חטא ועון נעשה סילוק הרצון ואינו נמשך האור וכמ"ש תועבת כו' כל גבה לב שהוא המקור לכל מיני רע וכמ"ש תועבת כו' כל עושה עול, ועי" תשובה מעומקא דלבא נמשך מרעדכ"ר להיות ממלא כל שמהו, וה"ז קרוב ג"כ למדריגת בעהר"צ שנמשך עי" הצדיקים, ולכן כתיב אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך ב"פ אנכי נגד הב' כתרים דהקדמת נעשה לנשמע, והוא הוא בינה, אך כללות כולם העיקר הוא העשי' ועי"ז מבטלים כל הקטרוגים, וכמ"ש במשנה כל שמעשיו מרובין מחכמתו דומה לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרובים שאפי' כל רוחות שבעולם אינם מזיזים אותו ממקומו, וא"כ נק' המעשה בשם שרש שהוא המקור להאילן, אלא שאינו דומה ממש כי למטה השרש שהוא היסוד הוא למטה והאילן למעלה, אבל למעלה השרש הוא למעלה דכל שלמעלה יותר הוא השרש, ומי שיש לו מעשה כל רוחות שבעולם שהם הדינים והקטרוגים דר"ה וכמ"ש ויהי היום ויבאו בני אלקים להתייצב כו' אינם יכולים להזיז אותו אפי' כ"ש מפני ששרש המעשה הוא כמ"ש ועל יובל ישלח שרשיו, ויובל הוא מדריגה גבוה מאד כמ"ש ונהר יוצא מעדן וארז"ל מה שמי' דההוא נהר יובל שמו. והענין דהנה איתא בזהר תלת קשרין מתקשראן דא בדא אורייתא וקוב"ה וישראל, והאילן שהוא ענין הסוכה דמלאכי' הוא המשכה מישראל ואורייתא שהוא ענין עה"ח, אבל הסוכה דישראל הוא כמו שאורייתא מתקשראה בקוב"ה שהוא עצמו אור א"ס, ועי"ד דוד הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה כי התו' שניתנה לנו היא תורת הבריאה ותורה שלמעלה היא תורת אצי' שמתקשראת עם הקב"ה, והחיבור הוא עי' בחי' יובל והוא עי' מעשה דוקא.

ובזה יובן ההפרש בין סוכה דמלאכים לנש"י, כי המלאכים אינם משיגים כ"א צדק מל' קדישא שהוא ענין מאזני צדק, ואברהם המשיך להם מאילנא דחיי וכמ"ש וחי לעולם ה"ז עלי' גדולה להם, אבל נשמות ישראל אינם צריכים לזה כי באילנא דחיי שהוא כמו שישראל מתקשראן באורייתא אינם צריכים לזה כי ס"ר אותיות התורה הוא כנגד ס"ר שרשי נש"י, ועוד שהם עצמם מושרשים שם וכמ"ש כימי העץ ימי עמי ופי' בת"י שהוא עץ החיים, אלא שהסוכה שלהם הוא יותר נעלה. וזהו מ"ש בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי, בצלו צל הא"ס בעצמו כי סליחת עוונות נמשך מאוא"ס שלפני הצמצום וכמ"ש אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך שהוא בכ"ע אלא שאח"כ נמשך על ידי הבינה שנק' בשם הוא, וכמ"ש ועבד הלוי הוא, ומשם נמשכים

המקיפים דסוכות, ובשמע"צ נמשך בפנימית שהוא מ"ש ופריו מתוק לחכי וע"ד חיך אוכל יטעם שהוא בפנימיות.

ולכן ארז"ל העושה סוכתו תחת האילן כאלו עשאה בתוך הבית כי בית גם לפי המדרש פסול אלא אילן לפי המדרש הי' צ"ל כשר, ולמדו רז"ל מבסוכת חסר וא"ו שגם תחת האילן פסול, ופי' חסר וא"ו שנשמות ישראל אין צריכים לסוכה זו שהוא אילנא דחיי כי שמה הם מושרשים, וכמ"ש אלה תולדות יעקב יוסף, יעקב הוא וא"ו רברבא ויוסף הוא מילוי וא"ו זעירא, ולכן תחת האילן פסול לפי דרשות רז"ל כמו בית.

ובזה יובן הפסוק טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם הגם כי אדם הוא אדה"ע כו' הוא מראה דמות כבוד הוי' כו', אך יש שני שמות הוי', כי פי' הוי' הוא מהוזה מאין ליש והיו"ד בראשו מורה על תמידית התהוות, וכ"ז סדר השתל', אך פי' הב' הי' הוה ויהי כא' למעלה מגדר התהוות ומגדר זמן, וזהו שם הוי' דלעילא הנאמר בי"ג מדה"ר, ולכן טוב לחסות בהוי' דלעילא כי ע"י סליחת העוונות דיוהכ"פ נמשך הצל ומחסה בסוכת משם הוי' דלעילא כנ"ל, מבטוח באדם מראה דמות כבוד הוי' דלתתא. ואח"כ אמר טוב לחסות כו' מבטוח בנדיבים, והנדיבים הם האבות כמ"ש בס' ארחות צדיקים אשר אברהם אבינו ע"ה היה נדיב כגופו וכנפשו וכממונו לכן נקראו בשם נדיבים, עכ"ז טוב לחסות הגם שמזכירים זכות אבות כמ"ש זכור לעבדיך כו', אך הפסוק מלמד לאדם דרכי המוסר להתנהג בחסידות לפנים משה"ד שלא לבטוח בזכות אבות רק לעשות בעצמו כלי מוכשר והכנה לגילויים הנ"ל כמ"ש מי אל כמוך נושא עון לשארית נחלתו למי שמשים את עצמו כשיריים דוקא, וע"ד ששאלו לר' יוסי במה הארכת ימים ואמר וותרן הייתי בממוני, והיינו לעשות בעצמו כלי מוכשר לקבל הגילוי מא"א אשר משם שרש אריכות ימים מוכרח להיות וותרן כו' לפנים משה"ד. וכן עד"ז בעסק התו' אמרו רז"ל אשר בעלי עסקי' יוצאים ידי לימוד התורה בפרק אחד שחרית ופרק א' ערבית, אך מי שמקיים המצוה והגית יומם ולילה ההמשכה ממקום היותר נעלה. וגם בפי' פרק אחד הפי' פרק הוא הזמן קביעות בשחרית ובערבית וזהו ע"פ הדין, אך כשהוא קובע זמן יותר לפנים משה"ד אזי אינו דומה לפרק א' כנ"ל. ולכן מדרכי המוסר להתנהג בחסידות טוב לחסות כו' מבטוח בנדיבים, וזהו בק"ו אם טוב לחסות כו' מבטוח באדם כו' מראה דמות כבוד הוי' כנ"ל מכש"כ מבטוח בנדיבים שהם ג"כ נבראים. וזהו סדר דפסוק, מתחלה אמר טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם אפי' נאדה"ע כנ"ל, ואח"כ אמר מכש"כ טוב לחסות כו' מבטוח בנדיבים שהם האבות כנ"ל.

בס"ד. רשימה מה ששמעתי מכ"ק אדמו"ר, שמע"צ תרל"ה. ליובאוויץ

טוב לחסות בה' מבטוח באדם, לחסות ל' חסיון ור"ל צל ומקיף, מבטוח ל' וטח את הבית ור"ל ענין דביקות. והנה באדם אין ר"ל אדם התחתון שהרי כתי' אל תבטחו בנדיבים בן אדם כו', אלא כדפי' בלק"ת אדה"ע שעה"כ. ולפי"ז צ"ל מ"ש טוב לחסות כו' שהרי כתי' ועה"כ דמות כמראה אדם הוי' מראה דמות כבוד ה', וא"כ הרי לכאורה הם ענין א'.

הנה יש להקדים ביאור ענין העושה סוכתו תחת האילן כאלו עשאה בתוך הבית, דלכאו' עיקר ענין הסוכה נמשך מסוכה שעשה אברהם למלאכים כדאי' במד"ר בשכר שא' אברהם והשענו תחת העץ א"ל הקב"ה חייך שאני פורע לבניך במדבר ובישוב ולע"ל בישוב בסוכות תשבו כו', והרי סוכה שעשה אאע"ה למלאכים ה' תחת העץ. וצ"ל ביאור ענין עץ והטעם כו'. הנה העץ פי' הה"מ ז"ל אילנא דחיי והיינו המשכת אור התו'. דהנה כתי' ועה"ח בתוך הגן, גן היינו ג"ן פרשיות של תו' ובמציעותא דגנתא הוא עה"ח, והיינו כמ"ש על תו' וחיי עולם נטע בתוכינו, והיינו שהמשיך עליהם מקיף מבחי' אילנא דחיי דהיינו אור התו'. דהנה כתי' זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו, צדיק מלכותא קדישא ולשם יגיע השגתם ולכן ירננו היינו העלאה מלמטלמ"ע והתפעלות התשוקה עד שבאים לכלות הנפש שזהו ע"י השיר שלהם, וכידוע שיש פרק שירה שכל הנבראים אומרים שירה, וכן גם המלאכים כולם אומרים שירה כמ"ש וכולם פותחים כו' בשירה, דענין השיר היינו שממשיך איזה מדה מההעלם לידי גילוי, ולכן יש חילוקים בניגונים שיש ניגון של שמחה וניגון של מרירות והיינו לפי אופן המדה כך הוא הניגון. וזהו כל בעלי השיר יוצאין בשיר שיוצאין מגדר הגבלתם ע"י השיר עד שבאים לכלות הנפש, ונמשכים בשיר היינו שמגיעים ג"כ להתדבקות למעל' ע"י השיר. וזהו וכולם כו' ומשבחים ומפארים, וכולם קאי אדלעיל שא' יוצר משרתים ואשר משרתיו כו' יוצר משרתים היינו מלאכים שנבראים בכל יום ואומרים שירה ונכללים בביטול ולמחר חוזרים ומתחדשים, והיינו ענין הברורים שמתבררים בכל יום אלף טורין, ואשר משרתיו היינו מיכאל וגבריאל שעומדים משי"ב ואומרים תמיד שירה, שזהו כל ענין עבודת המלאכים היינו העלאה מלמטלמ"ע, כי אין להם עבודה אחרת היינו המשכה מלמעלמ"ט שזהו רק ע"י התו' שלא ניתנה להם רק לישראל, כי כשאמרו תנה הודך על השמים לא פעלו. וזהו משבחים ומפארים שהוא בחי' חיצוני, דהנה למשל כשעומד בבית המלך אין שייך שישבח רק כשיצא לחוץ אזי משבח יקר תפארת גדולת המלך ודבר חדש שראה, וכיון שמשבחים היינו

טוב לזוטרות: נדפס מכת"י מס' 1300 | שם נרשם מאמר זה ואחריו ד"ה צאינה וראינה הנדפס להלן. וראה לעיל המאמר שלפני זה.

ספר תרל"ד

שפה

מפני שהם בבחי' חיצוני'. ואפי' בחי' שרפים שמעמדם הוא בכריאה ונק' שרפים ע"ש שנשרף גופם מחמת עבודתם, דהנה גם במלאכים יש בחי' גוף רק שהוא מב' יסודות אש ורוח כמ"ש עושה מלאכיו רוחות כו', ושרפים היינו שגופם נשרף בבחי' ביטול מעבודתם, ויש כמה בחי' בשרפים, ויש שבכל שית אלפי שני דהוי עלמא אומרים רק ג' פעמים קדוש והיינו כשאומרים קדוש עומדים ב' אלפים שנה בבחי' ביטול עד שאומרים פעם ב' וכעת הם עומדים בפעם ג' קדוש, ובכלל כולם השגתם רק בחיצוני' שהרי אומרים ג' פעמים קדוש קודם שמזכירים הוי' שהוא קדוש ומובדל מהם. וזהו זכר רב טובך יביעו, טוב היינו בחי' יסוד כמ"ש אם יגאלך טוב יגאל, ויש כמה בחי' טוב, ורב טוב הוא לבית ישראל דוקא משא"כ במלאכים רק זכר והארה בעלמא מבחי' רב טוב, רק וצדקתך ירננו, ויש בחי' מאזני צדק ששוקל ומודד בחי' קבעומ"ש לכאו"א לפי ערכו, וזהו וכולם מקבלים עליהם עומ"ש. וכיון שמבחי' רב טובך אין נמשך להם רק הארה בעלמא, מכ"ש שאין להם גילוי מבחי' ש' הוי' שהוא בחי' עץ החיים.

אך אברהם א"ל והשענו תחת העץ והיינו שהמשיך להם בחי' מקיף מבחי' אילנא דחיי. דהנה אברהם הי' מרכבה למדת החסד כמ"ש בפרדס בש' ס' הבהיר אמרה מדת החסד כל ימי היות אברהם בעולם כו' ומשמש במקומי שנא' וישמור משמרת, וענין משמרת החסד היינו כמ"ש מכלכל חיים בחסד והיינו כל מיני חיים במה שנק' אצלו חסד למטה השפעת רוחניות וגשמיות, כי זה בל"ז לא סגי, ולמעל' רק רוחניות. והנה אברהם מאחר שהי' מרכבה לכללות מדת החסד לכן גמל חסד לכל. וזהו"ע הגמ"ח שלו עם המלאכים שא"ל והשענו תחת העץ והיינו שהמשיך להם בחי' מקיף מבחי' עץ החיים, והיינו בחי' מקיף הקרוב שפועל בפנימי' כמשנ"ת בדרוש הקודם. וזהו"ע והשענו שענין משענת היינו ע"ד והי' הוי' למשען לי, שהוא קרוב לענין בטחון.

והנה בשכר זה א"ל הקב"ה חייד שאני פורע לבניך ונותן להם מצות סוכה, שהיא ג"כ בחי' צל ומקיף אך מבחי' עליונה יותר, שאין שייך לומר בנשמות בחי' מקיף מבחי' עץ החיים שהרי הם מושרשים שם, וע"כ בחי' המקיף שלהם הוא מבחי' עליונה יותר. דהנה אנו אומרים נשמה שנתת בי טהורה היינו כמו שהיא בשרשה בבחי' אצי', ואח"כ בכדי שתתלבש בגוף אזי בראת יצרת נפחת, שנפחת כמו שהיא מלובשת בגוף כמ"ש ויפח כו', ואח"כ א' ואתה משמרה, והיינו כי לא כל הנשמה מלובשת בגוף, ומה מלאך בשליש העולם עומד ומכ"ש נשמה שגבוה ממלאך, אלא ר"ל רק הארת הנשמה ועיקר הנשמה נשארה בבחי' מקיף, וזהו ואתה משמרה שהמקיף שומר להאו"פ. וזהו"ע צל הסוכה שהוא בחי' המקיף שנמשך ע"י התשו' מעומקא דלבא ביוהכ"פ.

דהנה יוהכ"פ הוא יום התשו' דאזי הוא מוחל וסולח ונעשה החזרת הרצון. דהנה כתי' זאת התו' אדם רמ"ח פיקודין רמ"ח אברי' שס"ה ל"ת שס"ה גידין, וכשפוגם בל"ת אזי נעשה פגם באדה"ע, ואפי' ע"י מצ"ע ואפי' מי שאפשר לו לעסוק בתו', ואפי' לפי המבואר בדרושים הקודמים שעיקר התשו' הוא על פגם היראה הרי נעשה פגם למעל' ואזי נעשה סילוק הרצון, וע"י התשו' נעשה החזרת הרצון והיינו שממשיך מבחי' רעדכ"ר. וזהו"ע הקטורת ל' בחד קטירא כו' ב"י להיטא שהוא התקשרות שלמעל' מן השכל, ובעבודה זהו"ע בכל מאודך שע"ז מעורר ג"כ מאוד העליון, ואף שמאד שלו הוא גבול לגבי למעל' אך זהו חסד ה' עלינו שע"י מאוד התחתון מעורר בחי' אנת הוא חד ולא בחושבן. ואזי ע"ז נמשך אח"כ בחי' צל הסוכה שהוא ג"כ בחי' מקיף הקרוב שפועל בפנימי', כמ"ש כי ה' כו' בקרב מחנך להצילך שר"ל ל' צל ומקיף ול' הצלה והגנה, והיינו שפועל שיהי' מוח שליט על הלב ולבו ברשותו. ובאמת מקיף זה מגיע לכאו"א בפרטי פרטיות כמוכח מ"ש באדרא דהו"ר ביומא תמינאה דחג שנת' שם כל ענין הצלם, והוא ג"כ ענין הצל. דהנה כתי' אך בצלם כו' שענין הצלם היינו צ' היינו או"פ ל' מ' בחי' מקיפים, ועיקר המקיף הוא המ"ם שהו"ע בבואה דבבואה דלית להו, וע"י פגם נעשה רושם בצלם כמבואר שם ערק צלמא כו', וה"מ דלא תב כו', שע"י התשו' נעשה החזרת הצלם, ומסיים שם באדרא זכאין כו' זכאין משמע מתנהג בחסידות והיינו דבכל יומא מסתכלי כאלו ההוא יומא כו', וה"ז כל ימיו בתשו'.

וזהו בד"כ ענין צל הסוכה שהוא המשכת מקיפים דבינה, דבינה שרש ומקור כל המקיפים מחמת כי התגלות עתיק בבינה דוקא. אך שיש הפרש בהמשכת המקיפים בין צדיקים לבע"ת, שהוא ההפרש שבין לוחות ראשונות ללוחות אחרונות, כי בשעת מ"ת היו נש"י במעלה עליונה בחי' צדיקים, משא"כ לוחות אחרונות שניתנו לבע"ת. ויש להבין מקודם בחי' לוחות ראשונות. הנה ארז"ל בשעה שהקדימו כו' א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע, הנה נשמע אין הכוונה רק שמיעה לחוד רק ר"ל שמקיים ג"כ כמו ששומע, רק הענין הוא ששומע להבין בשכלו אם יוכל שאת מה שמצוים ואם הוא ביכולתו הרי הוא מקיים, והיינו ע"פ חב"ד שבנפשו, וזהו והי' אם שמוע תשמעו כו' אזי וקשרתם כו' ואח"כ ולמדתם, משא"כ נעשה ר"ל שאינו מתבונן בשכלו ואף אם לא יסכים השכל. והנה משמע שעיקר המשכת הכתרים הי' מחמת הקדימה שהקדימו נעשה שהו"ע ביטול הרצון לבעה"צ שהענין הוא שנותן א"ע מכל וכל, וע"ז נמשך ג"כ כתר לנשמע, וענין כתר דנשמע היינו כי פעם אי' תרי"ג מצות הם תרי"ג ארחין דגולגלתא ופעם אי' שהם נק' מצות המלך, אך בלק"ת פי' שזהו"ע שאכרים החיצוני' מתשרים עם גלגלתא, והיינו כתר דנשמע שע"י מצות המלך דהיינו מצות גשמיים ימשיכו תרי"ג ארחין דגולגלתא. אך נעשה גבוה יותר מזה כמ"ש בזהר שמיעה בהאי אתר תלי' עשי' לעילא, ופי' הרמ"ז האי אתר מל' עשי' לעילא בינה.

ספר תרל"ד

שפז

דהנה עיקר ענין מעשה היינו אתכפי' מל' גט המעושה מעשין על הצדקה שזהו עיקר העבודה בכל דבר, שיש בזה מעלה גם נגד אתהפכא, שהרי אתהפכא היינו שכבר גמר עבודתו ומלאכתו ואין לו מלאכה, משא"כ אתכפיא שאזי הוא עוסק בעבודה, ולכן דוקא כד אתכפי' סט"א אסתלק כו', וגם מהמשנה נראה שהעיקר הוא המעשה דאי' כל שמעשיו מרובין כו' שנא' והי' כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו, הרי המעשה נק' שרשיו, וענין השרש למעל' נהפוך הוא מכמו למטה שהיסוד למטה ועליו הבנין למעל', משא"כ למעל' השרש למעל' גבוה יותר, וזהו ועל יובל ישלח שרשיו שע"י מעשה מגיע לבחי' יובל, שהו"ע נהר היוצא מעדן ואי' מה שמו דההוא נהר יובל שמו, וגם יובל ל' המשכה שע"י הבינה נמשך התגלות המקיפים עליונים.

והנה עד"ז יוכן ג"כ ענין המשכת המקיפים ע"י התשו', דהנה כתי' כי המצוה הזאת כו' ולא פ"י איזה מצוה דקאי על מצות התשו' שהגם שהיא מצוה פרטי' אך מ"מ היא ג"כ כללית שהרי ע"י מתמלאים כל הפגמים והיינו מחמת שנמשך מבחי' רעדכ"ר, דלכאו' צ"ל הגם שע"י התשו' נמחל החטא אך מ"מ במה יתמלא האור שחסר במ"ע, ד"מ ב' בנ"א שנעשו שונאי' זל"ז ואח"כ כשמתקרבים הגם שחוזרים ומתקשרים כמו קודם לכן מ"מ הפסידו אותו הזמן שהיו בפירוד, ועד"ז למעל' ג"כ דהנה כתי' תועבת ד' כל גבה לב והיינו שהגם שזה דקות הרע מ"מ הוא שורש ומקור לכל מיני רע שע"י הגבהת לב יפול ח"ו בגסות הרע בכל מיני רע הגם, ולכן נק' תועבת ד' שזהו"ע סילוק הרצון, אך ע"י התשו' שזדונות נעשו לו כזכיות והיינו שנעשה החזרת הרצון מחמת שממשיך מבחי' רעדכ"ר ואזי מתמלא גם האור שחסר בהעדר מ"ע, כמ"ש אנת הוא ממלא כל שמהן, והיינו כי להיות נושא עון זהו מבחי' מי אל כמוך שאמרו בזהרר לע"י אתמר. וזהו אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך ב"פ אנכי היינו ע"ד ב' כתרים דנעשה ונשמע שנמשכי' ע"י התשו' בבחי' הוא, וע"ד ועבד הלוי הוא והיינו התגלות עתיק שבכינה, שעתיק הוא שרש ומקור כל המקיפים, ואח"כ מזה נמשך אח"כ מקיפים דסוכות. שזהו מ"ש בצלו חמדתי כו', צלו ר"ל צל עצומה שבאמת שרש המחילה וסליחה נמשך מבחי' אא"ס שקודם הצמצום, שזהו בצלו והיינו בחי' מקיפים דסוכות, ואח"כ ופריו מתוק לחכי דקאי על שמע"צ, דהנה בכל ימי הסוכות נמשך בכ"י בחי' מקיף וביום השני נמשך המקיף דאתמול בבחי' פנימי' ונמשך מקיף אחר, עד שבשמע"צ נמשך הכל בבחי' פנימי', וזהו"ע ופריו מתוק לחכי כמ"ש וחיך אוכל יטעם שהו"ע בחי' פנימי'.

ועתה יוכן מ"ש העושה סוכתו כו' כאלו עשאה בתוך הבית, דלכאו' כיון ששניהם ממקרא א' למדו ממ"ש בסכת חסר ו' וא"כ מאי אולמא דאילן מבית. אך ענין הוא"ו זהו מ"ש אלה תולדות יעקב יוסף שהו"ע ו' רברבא ו' זעירא דהיינו בחי' יסוד שהו"ע מילוי הוא"ו שהוא ג"כ וא"ו,

שהוא "הו"ע עה"ח. והנה במלאכים כתי' זכר רב טובך כו' הארה בעלמא ועיקר רב טוב הוא לבית ישראל דוקא, וע"כ צל ומקיף שלהם נמשך מבחי' עה"ח, אך נש"י שמושרשים בבחי' וא"ו רברבא בחי' עה"ח אזי המקיף שלהם נמשך מבחי' גבוה יותר. וזהו מ"ש ישראל מתקשראן כו' כי ס"ר נש"י שרשם בס"ר אותיות התו', וזהו כימי העץ ימי עמי ות"י אילנא דחיי תו' ואכל וחי לעולם, וזהו מתקשראן באורייתא, ואורייתא בקוב"ה זהו ע"ד דהע"ה הי' מחבר תו' שלמעל' בהקב"ה, דהנה אי' תורתך שלמדתנו, תו' שלנו היינו תורת הבריאה, אך תורתך היינו התו' כמו שהיא למעל', ודהמע"ה הי' מחבר תו' שלמעל' בהקב"ה, וזהו"ע מקיפים דסוכות, ולכן בסכת חסר וא"ו, והיינו שזהו למעל' מבחי' עה"ח, וכ"ז נמשך ע"י התשר' דיוהכ"פ שנמשך בסוכות בבחי' מקיף בכל יום וביום הב' נמשך בבחי' פנימי' עד שבשמע"צ נמשכו כל המקיפים בבחי' פנימי'.

וזהו טוב לחסות כו', דהנה קודם יגמה"ר כתי' הוי' הוי' שיש ב' בחי' הוי', דהנה יש ב' פי' ב' ה', א' ל' מהוה והי"ד מורה על תמידות ההתהוות, והב' ל' הי' הוה ויהי' כא' והיינו למעל' מגדר הזמן לגמרי והיינו בחי' הוי' דלעילא. וזהו טוב לחסות בהוי' בחי' הוי' דלעילא, שאף שהוא בבחי' צל ומקיף מ"מ טוב יותר מבטוח באדם היינו הדביקות שהוא בחי' עה"ח. ואח"כ טוב לחסות כו' בנדיבים, נדיבים נק' האבות, דהנה אאע"ה נק' נדיב וכמ"ש באורחות צדיקי' שהי' נדיב בגוף ונפש וממו, וא' מבטוח בנדיבים שאין לסמוך על זכות אבות, הגם שאנו מזכירים זכות אבות כמ"ש זכור לאברהם כו', אך זהו מדרך המוסר שלא לסמוך על זכות אבות אלא לעבוד בעצמו שיהי' כלי לזה, והיינו שיהי' ג"כ מתנהג בחסידות, ע"ד שאמרו במה הארכת ימים א"ל וותרן הייתי בממוני, ועד"ז ג"כ בשארי ענינים כמו בתו' ללמוד יותר מלימודו, ואפילו בעלי עסקים שאמרו שיוצאים בפרק א' שחרית כו' אך י"ל פרק מל' זמן, והנדיבות היינו שיעשה הזמן גדולה יותר, וזהו מבטוח בנדיבים, והיינו שזהו ע"ד ק"ו, ומה שטוב לחסות בהוי' מבטוח באדה"ע מכ"ש שטוב כו' בנדיבי' שהם נבראים, ולכן א' אח"כ טוב לחסות בהוי' מבטוח בנדיבים.

ספר תרל"ד

שפט

בס"ד. רשימה מה ששמעתי מכ"ק אדמו"ר שליט"א בש"ת תרל"ה, ליובאוויטש

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו, ביום חתונתו זה מ"ת וקאי על לוחות אחרונות שניתנו ביוהכ"פ, וביום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק, וקאי על חנוכת הבית, שהי' ג"כ בזמן זה גופי', כמ"ש ויעש שלמה את החג במועדו שבעת ימים ושבעת ימים, והיינו שהתחיל בו' בתשרי, ואזי נמשך ג"כ עטרה. רק שיש הפרש בהעטרה (בין מה שנמשך מצד מ"ת ובין מה שנמשך מצד חנוכת הבית), וע"ד דאי' במדרש משל למלך שעשו לו בני המדינה ג' עטרות כו' א' בראשו ושנים בראש בניו, כך ישראל מכתירין להקב"ה בג' קדושות בכ"י כו' שנא' קדושי' תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעל' מקדושתכם.

ולהבין הענין צ"ל מ"ש בזה ע"פ ביום השמע"צ תהי' לכם הה"ד ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף אל אחיו, ור"ל שכאשר צ"ל גילוי מבחי' יוסף לאחיו, אזי ולא עמד כו' כמ"ש הוציאו כל איש מעלי. וזהו ג"כ ביום השמע"צ תהי' לכם דוקא, כמבוי' במדרש משל למלך שעשה סעודה לכל בני המדינה ו' ימים, ביום השמיני אמר לאוהבו עכשיו (ר"ל שכבר יצאנו י"ח לפני בני המדינה) אני ואתה נגלגל בסעודה קטנה כמה שנמצא ליט' א' של כשר כו', כך ביום השמיני פר' א' כו', כי מקודם לזה בחה"ס הי' ע' פרים ומספר ע' היינו כמ"ש יצב גבולות עמים למספר בני', שכמו שנש"י בירידתן למצרים היו ע' נפש יוצאי ירך יעקב, כך לעומ"ז ג"כ יצב גבולות עמים, ונגד זה הקריבו בחה"ס ע' פרים נגד הבירורים דע' אומות, אך ביום השמע"צ תהי' לכם דוקא ואזי פר' א' כו'. וצ"ל דבמדרש פ' בא איתא שסוכות הוא ג"כ לכם דוקא כמ"ש כל האזרח בישראל גו'. וגם זה גופא צ"ל איך שייך לומר סוכה לכם, כי סוכה היינו בחי' צל ומקיף וידוע שבחי' המקיף טובב ומקיף מראש דא"ק עד סוף העשי' בהשוואה א', ואיך שייך לומר בזה לכם דוקא, ומה גם כי מבואר שלכן הקריבו בסוכות ע' פרים נגד ע' אומות, וגם ממה שא' ביום השמע"צ תהי' לכם דוקא משמע דלא כן הוא חה"ס.

הנה ילה"ק מ"ש סוכה שהיא גבוה למעל' מעשרים אמה פסולה, ואי' בגמ' ע"ז ג' טעמים. עיקר הטעם שאנו פוסקים כמותו היינו טעמא דרבא דסוכה דירת עראי בעינן, דעד כ' אמה אדם עושה כו', ור"ל שיכול לעשותה דירת עראי, וע"כ אפי' עשאה קבע ג"כ כשרה, למעל' מכ' אמה אין אדם עושה כו' שאין יכול לעשותה דירת עראי, הב' טעמא דרבה עד כ' אמה אדם יודע כו', והג' טעמא דר' זירא עד כ' אמה אדם יושב בצל כו', ושלשתם למדו מפסוקים, ר"ז לומד מסוכה דלע"ל שנא' וסוכה תהי' לצל, רבה לומד מפ' למען ידעו דורותיכם כו', ורבא מפ' בסוכות תשבו שבעת ימים.

ולהבין כ"ז וגם להבין מה שמבואר במא' הקודם ענין העושה סוכתו תחת האילן כאלו עשאה בתוך הבית, הלא אילן בגימט' הוי' אד' וסוכה ג"כ בגימט' הוי' אד', וא"כ לכאור' הלא שניהם מנושא א'. והנה כת' נשמה שנתת בי טהורה כו' טהורה בחי' טה"ע, ובכדי שתתלבש למטה בגוף צ"ל אח"כ בראת יצרת נפחת, והוא ירידה צו"ע שתתעלה מבחי' טהורה לבחי' קודש כמ"ש ואנשי קודש כו' והיינו ע"י המצות. דהנה מצות נק' מצות המלך, ויש בזה ב' בחי', בחי' כלת משה, רחל, פנימ' המל' כמ"ש למעל', ובחי' חיצוני' המל' בחי' אסתר שמסתרת בראש הבריאה, שעז"נ ואנכי הסתר אסתיר, אך יש בזה מעל', שהרי מג"א לא תבטל, והיינו ע"ד דאי' בת"ז בענין הטעמים זרקא מקיף שופר זרקא דאזדריקת לאתר ידיעא כו' הולך סגולתא שמוליך עי"ז בחי' ישראל עם סגולתו, והו"ע מ"ש ואני כברוש רענן, ברוש הוא ארו שגבוה מכל האילנות, וכשהוא רענן הוא רך יכולים לכפוף ראשו עד למטה עד לארץ ואזי כשמניחים איזה חפץ על ראשו אזי מגבי' החפץ למעל' עוד יותר מגידול הארץ בעצמו, ועד"ז אני היינו בחי' מל' כברוש רענן שמגבי' נשי' למעל' מעל' שיתעלו מבחי' טהור לבחי' קודש, והיינו ענין מעשה המצוות. ובד"כ עלי' זו היא בשבת שנק' שבת קודש כמ"ש ושמרתם את השבת כי קודש כו'. והגם שהעלי' הוא ע"י המצות, שמקיימ' בכל יום, אך הנה יש ב' בחי' קודש, קודש תתאה מל' וקודש עילאה בחי' חכ"ע, ובשבת מתגלה בחי' קודש עילאה מוחין דאבא, וע"כ תומ"צ של כל ששת ימי החול מתעלים בשבת. וזהו והייתה נפש אדוני צורה כו' אין צרור פחות משלשה כו' ב' דברים והג' כח המקשרם יחד.

אך כ"ז כשמקיים תומ"צ עז"נ ואת נפש אויביך יקלענה כו' היינו ג"כ קליעה למקום רחוק מאד מאור פני ה', והיינו כי לא די שאינו מתעלה מבחי' טהור לבחי' קודש אדרכה מטמא את הנפש, כי טהורה ר"ל נקי' בלי שום לכלוך, אבל אם פגם בתומ"צ ואפי' במ"ע ואפי' מי שאפשר לו לעסוק בתו' כו', ואפי' בגדרים וסייגים דרבנן, אזי מטמא ומלכלך נפשו, שזהו היפך מבחי' טהורה ומכ"ש מבחי' קודש. והעצה לזה הוא כמ"ש ובאלקי אדלג שור בחי' דילוג שלא בהדרגה לבחי' קודש, והיינו ע"י התשו' מעומקא דליבא. וזהו"ע עבודת יוהכ"פ שהוא יום התשו' ואזי הי' הכה"ג נכנס לקה"ק להקטיר קטורת, קטורת מל' בחד קטירא כו', ואזי וכפר על הקודש, היינו במה שפגם בבחי' קודש בהעדר המשכת האור ע"י מ"ע ומל"ת. ולזה הי' צריך הכה"ג ליכנס לקה"ק והיינו להמשיך מבחי' קדושתו שלמעל' מקדושתכם, דהנה אי' בזוהר אית מלך לעילא ברזא דקה"ק וכהו דמשמש תחותי', ופי' הרמ"ז מלך לעילא מל' דא"ק קה"ק כח"ב דא"א כהו דמשמש תחותי' חסד דא"א.

אך כ"ז כשאכשיר דרי ר"ל כשהתשו' כדבעי מעומקא דליבא ואזי ממשיך משם להיות וכפר על הקודש, אך אם אין התשו' כדבעי אזי כת' וכפר את מקדש הקדש, והיינו מציאות אי' איך שנתהוה מן החכ'. והענין דהנה

כתר א"א לבוא בגילוי בפנימי, ויובן זה ע"ד המבו' בענין מ"ש בק"ש ה' אחד, ולכאור' למה אין אומרים יחיד שהוא למעל' מבחי' אחד, אך הענין דהנה כתי' ביום ההוא יהי' הוי' אחד, וארו"ל אטו האידנא כו' לא כמו שאני נכתב כו', משמע שגם לעתיד יהי' הגילוי רק מבחי' אחד ולא יחיד, שא"א לבוא לידי גילוי, ועד"ז ג"כ כאן דעד עשרים בחי' כתר כו' אדם יודע כו' משא"כ למעל' מבחי' כתר, ור"ז ס"ל דעד כ' אדם יושב בצל כו' ור"ל שלמעל' מבחי' כתר א"א להמשיך אפי' בבחי' מקיף.

ועפ"ז יובן ג"כ שרש ענין הע' פרים שהקריבו בחה"ס שיום א' הקריבו י"ג ואח"כ פוחתין והולכים. והענין דהנה כמו שבקדושה יש בחי' פנימי ומקיפים והמקיפים שהם בחי' יגמה"ר, כעד"ז בלעו"ז יש ג"כ פנימי ומקיפי הרע, ובנפש היינו בחי' חוצפה וגסות התנשאות שלמעל' מן השכל, בחי' ראשית גוים עמלק יודע רבונו כו', ע"כ כתי' תועבת ה' כל גבה לב, כי הגם שהוא עדיין רע בדקות, אך הוא שרש ומקור שע"ז יפול בכל מיני רע בגסות. והנה ידוע שבחי' פנימי' בנקל לברר משא"כ בחי' המקיפים. והנה ענין הפרים הי' בירור המקיפים, ולכן הי' ביום הא' י"ג ואח"כ ביום השני י"ב כי כבר נתברר בחי' א' (ונמשך ע"ז מקיף דקדושה, כי בכל יום נמשך בחי' מקיף ולמחר נמשך בבחי' פנימי' ונמשך מקיף אחר), וכן פוחתין והולכים עד שביום הז' הי' ז' פרים שהם ז"מ שהם בחי' פנימי', שבנקל לבררם כולם ביום א'.

ועתה יובן ג"כ מ"ש במדרש פ' בא דסוכות ג"כ לכם, כי הגם שהמקיף טובב ומקיף הכל בהשוואה א', אך זהו מקיף הכללי, ומשם נמשך חיות לכולם בהשוואה כמ"ש ואתה מחי' את כולם, ואפי' מה שנבראו בע"ש ביהש"מ ההכרח להשפיע להם חיות, וזהו שאחוריהם אל המקיף, אך מ"מ אחוריהם דוקא, כי המקיף מסמא כו'. אמנם מקיפים דסוכות שנמשכים ע"י התשו' דיוהכ"פ נמשכים ע"י הקו, ואזי נמשכים דוקא למקום הראוי, וזהו"ע מה שהקו מתעגל וחוזר ומתעגל כו'. והגם שהם בבחי' מקיף וידוע ששרש כל המקיפים הוא ממקיף הכללי, עכ"פ כיון שנמשכו ע"י הקו אזי הם דוקא למקום הראוי, ע"ד מ"ש ונפלינו כו'. וזהו ג"כ ההפרש בין לבוש מל' לכתר מל', שמתחילה אמר יביאו לבוש מל' כו' וכתר כו' ואח"כ כתי' ויקח המן את הלבוש כו', והיינו שבבחי' כתר מל' לא הי' ביכולתו להגיע שזהו נמשך ע"י הקו דוקא.

אך כ"ז הוא סיכה דעכשיו, אמנם לע"ל כתי' וסוכה תהי' לצל יומם. והענין כי עכשיו בסכת חסר ו' משא"כ לעתיד וסוכה בתוס' עוד וא"ו כי הוא"ו מורה על בחי' גילוי, וזהו לצל יומם בחי' גילוי אורה נגלית, ע"ד מוציא חמה מנרתקה, והיינו כי מה שסוכה שלמעל' מכ' פסולה היינו הדפנות ולא הסכך, אך לע"ל יהי' הסכך והדפנות א' ויהי' אורה נגלית. וזהו"ע מה שמג"א

ספר תרל"ד

שצג

לא תבטל, דהנה כתי' ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, ור"ל שאפי' מבחי' ביום ההוא שהוא בחי' בינה או חכ' ג"כ מוסתר ונעלם, ולכן הגם שלע"ל כתי' ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה, שר"ל גילוי, מ"מ מג"א לא תבטל, וזהו וסוכה תהי' לצל.

והנה כללות הענין מתחלה יוכ"פ הוא יום התשו', ואם אכשיר דרי, היינו שהתשו' כדבעי, אזי וכפר על הקודש כו', ועי"ז אח"כ בסוכות בחי' מקיפים, ועי' ד"מ שבלולב המשכה בפנימי'. וזהו ולקחתם לכם ביום הראשון, ביום הראשון גימט' כתר, עד שמע"צ שהוא בחי' קליטה, כי עצרת מל' קליטה, ולכן אף שהוא רגל בפ"ע, מ"מ לא נחשב בכלל הרגלי' כי אלה תולדות יעקב יוסף, יעקב וא"ו רברבא גופא דאילנא ויוסף וא"ו זעירא, והיינו מילוי הוא"ו ואין בזה התחדשות כי גילוי דיעקב נמשך ע"י יוסף בחי' שמע"צ. וזהו כתפוח כו' כן דודי כו' בצלו כו', דודי היינו אה' עצמית שאינו יכול להתגלות אפי' בע"ס דאצי', ועכ"ז נמשך בר"ה ויוהכ"פ לנש"י דוקא ע"י הקו בכדי להמתיק הגבו' דבני אלקים בר"ה, ואח"כ בסוכות בצלו כו' צלו צל עצומה אא"ס שלפני הצמצום, ואח"כ בשמע"צ פרינו מתוק לחכי, שר"ל בחי' פנימי', כי חיד אוכל יטעם.

וזהו צאינה וראינה כו' במלך שלמה כו' בעטרה כו', דהנה במלך שלמה מלך שהשלום שלו, שלמה בה' והקריאה בחולם כמו וא"ו, והוא ע"ד תבואתה תבואתו שכת' תבואתה והקרי תבואתו, והיינו כי לע"ל כתי' יהי ב"פ י"ה, והיינו שו"ה יתעלו לבחי' י"ה ג"כ, והיינו שהוא"ו יתעלה בבחי' יו"ד וה' תתאה יתעלה בה' עילאה, וזהו יהי' שלא יהי' בחי' ו"ה. והנה בימי שלמה קיימא סיהרא באשלמותא מעין לע"ל, ולכן לא כתי' וא"ו מפורש, וזה ג"כ ענין מה שאחר כ"ד רננות הזכיר דוד אביו דוקא והוא בחי' ה'. אך מ"מ עכשיו הלכה כחכמים דירת עראי, ולכן הקריאה כמו בוא"ו. וזהו בעטרה כו' ביום חתונתו כו' והיינו בחי' מקיפים דסוכות שנמשכים מבחי' ביום חתונתו מ"ת דיוכ"פ לוחות אחרונות, שז' ימי הסוכות הם בחי' שבעת ימי המשתה, ונמשך בחי' עטרה. אך מ"מ מ"ת הוא רק בחי' אירוסין וחופה בחי' מקיף, ביום שמחת לבו בחי' נשואין שהוא המשכה פנימי' ע"י הדעת דוקא בחי' שמע"צ זמן שמחתינו, ואזי נמשך בחי' מקיף גבוה יותר ע"ד סוכה דלע"ל. וע"ד המד' ג' עטרות שתיים בראש בניו, בחי' קדשים וא' בראשו קה"ק יכול כמוני. וזהו מ"ש שמחים וטובי לב כו' יצאה ב"ק כו', כי הם רצו לעשות יוהכ"פ רק מעין עוה"ב, והיינו שעיקר הגילוי יהי' לע"ל, אך יצאה ב"ק כו' משום דאין מערבין שמחה בשמחה, שזהו ההפרש בין ביום חתונתו לשמחת לבו.

ועתה יובן ג"כ מ"ש העושה סוכתו תחת האילן כו', הנה אילן גימט' הוי' אד', אך היינו ש' הוי' דז"א סדר ההשתל' ואד' בחי' היכל בגימט'

אד' כח המסתיר, ומה שסוכה גימט' הוי' אד', הוי' ר"ל הוי' דלעילא שנמשך ע"י התשו', מקור סליחת עוונות, אד' היינו כח אד' ע"ד אדנ"י מי, שלזה מגיעים ביוהכ"פ ע"י התשו', ונמשך בסוכות בכחי' מקיף ואח"כ ע"י ד"מ שבלולב המשכת הדעת עד ביום השמע"צ תהי' לכם כו'.

ולזה עושים שמח"ת, ור"ל שהתו' בעצמה שמחה. דהנה בש"ת מקיפים בס"ת את הבימה מקום שקורין עליו בכל השנה, והענין כי מקרא בעשי', בדיו וקלף גשמי, וקריאה הוא דיבור יותר רוחני, ומקיפים בס"ת מקום הקריאה להורות שמעשה גדול, ע"ד לע"ל, ע"ד משמח חתן עם הכלה, נקבה תסובב, והוא ע"ד שבשעת מ"ת בלוחות ראשונות הקדימו נעשה לנשמע, דר"ל ביטול הרצון לבעה"ר צ"ל מה שלא ביקשו מאתם, כי אם היו מבקשים מאתם כן, אזי הי' בזה מצוה כמו שארי מצות, שהם בכלל נשמע, א"ו עיקר השבח הוא שהוא ביטול הרצון במה שלא ביקשו מהם. ועד"ז הוא ג"כ ביוהכ"פ אם התשו' כדבעי מעומקא דליבא, כשאכשור דרי, ובד"כ אנו חושבים שאכשור דרי, ולכן התו' בעצמה שמחה, מחמת שנמשך גילוי גדול כזה בתו' ביום שמח"ת, אך שלזה צ"ל מתחלה בחי' תשו' ביוהכ"פ ואח"כ סוכות ואח"כ ביום השמיני עצרת תהי' לכם ואזי ביום שלאחריו הוא שמח"ת זמן שמחתינו.

לזכות

שניאור זלמן בן אסתר
חוגתו חוה בת שרה ברכה
בנו יצחק מאיר בן חוה
בתו אסתר בת חוה
בנו נתן בן חוה
כלתו חנה רבקה בת רחל דוואשע
חתנו מנחם נחום בן גיטל
כלתו צבי מרים בת שיינא חוה
נכדו מנחם מענדל בן חנה רבקה
נכדתו שרה ברכה בת חנה רבקה
ובעלה יהושע בן עטא דבורה
ובנם מנחם מענדל בן שרה ברכה
נכדתו אסתר בת חנה רבקה
ובעלה יוסף בן מנוחה
נכדו אברהם יהושע העשיל בן חנה רבקה
נכדו צבי הירש בן חנה רבקה
נכדתו נחמה דינה בת חנה רבקה
נכדו נתן בן חנה רבקה
נכדתו פריידא מלכה בת חנה רבקה
נכדו ישראל בן חנה רבקה
נכדתו גיטל בת חנה רבקה
נכדו שמואל בן חנה רבקה
נכדו משה בן חנה רבקה
נכדתו רבקה בת אסתר
ובעלה אהרן בן גיטל לאה
ובנם לוי יצחק בן רבקה
ובתם חנה בת רבקה
נכדתו שרה ברכה בת אסתר
ובעלה מנחם מענדל בן האדא רייזל
ובנם לוי יצחק בן שרה ברכה
ובתם חנה בת שרה ברכה
נכדתו מלכה בת אסתר
ובעלה אליעזר אלימלך בן אסתר רייזל
נכדתו חנה בת אסתר
ובעלה ישראל מאיר בן חנה הינדא
ובנם לוי יצחק בן חנה
נכדו אברהם יהושע העשיל בן אסתר
נכדו יוסף יצחק בן אסתר
נכדו נתן בן אסתר
נכדו שלמה בן אסתר
נכדתו רחל רייזל בת אסתר
נכדו שלום דובער בן אסתר
נכדתו דבורה לאה בת אסתר
נכדו אברהם יהושע העשיל בן צבי מרים
נכדתו חנה בת צבי מרים
נכדו משה מרדכי בן צבי מרים
נכדתו אסתר בת צבי מרים
נכדתו דבורה לאה בת צבי מרים
נכדתו רבקה בת צבי מרים
נכדתו שטערנא שרה בת צבי מרים

